

S
O16.019
N 912 K
V. 5

First Published : 1871 - 1911

ISBN : 81-85320-11-X (Set)

THE ASIATIC SOCIETY
CALCUTTA-700016

ACC NO... 5 3000.....
DATE... 26.9.91.....

Published by :

SHARADA PRAKASHAN
E-239, Shastri Nagar,
DELHI - 110052, Ph: 7231820

Printed at :

NEW GIAN OFFSET PRINTERS
495, D.D.A. Complex, Shahzada Bagh,
Inderlok, DELHI - 110035

SL no. 83285

NOTICES OF SANSKRIT MSS.

No. 1723. **सद्योपाख्यानं ।**

Substance, country-made paper, 15 x 6 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a page. Extent, 2,551 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nashipura, Zilā Murshidābād. Bābu Jagannāthaprasāda Gupta. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Satyopākhyāna.—The history of Rāma illustrated with a variety of anecdotes and stories not to be met with in the Rāmāyaṇa. It professes to have been originally imparted by Vālmīki to Mārkaṇḍeya, who related it to Vyāsa, and Vyāsa to Śūta, who recounts it to the Rishis assembled at the Naimiṣa forest. This account shows that the work is a part of some Purāṇa or other ; but which Purāṇa it is cannot be identified. The codex under notice contains chapters 1 to 49 of the work. A second volume, purchased for the Government of India, (ante II, No. 714, p. 129), contains chapters 50 to 79 ; but as that stops with the arrival of Rāma at the capital of Guhaka, it is probable there are at least a hundred chapters yet to be found out to complete the work.

Beginning. श्रीमते भगवते विष्णुर्वाच यमः ।

हमरकमुत्तरासं येन + वाङ्मनससमन्वितस्यवाचैः पूज्यनाथं वदेत् ।

हृदि हृदि हतवाचं रामनामाख्यादेवं जनहर्षमखिलसुखं सर्वं + + वंशोत्थि ।

कर्म कर्मपुत्रावच्छं कर्मशास्त्रार्थकोविदं ।

मनसोन्मादुषम् कर्म जयकः शैलकारकः ।

जयक जयः । कर्म कर्म जयकः कर्मशास्त्रविशारदः ।

वीरायक कथां दिवां कथयन् प्रसादतः ।

कर्म कथा । विष्णुर्वाचमुत्तुङ्गं विष्णुर्वाचमुत्तुङ्गं ।

वाग्देव कथितोऽर्थं नाथं कथयामि यः ।

चित्रकूटं मन्त्राण्युक्तं पर्वतानां च सुन्दरं ।
 वात्सीकिञ्च मन्त्राणां न्यस्यदधर्मतत्परः ॥
 दर्शनार्थं मुनेस्तस्य मार्कण्डेयो मन्त्राणि ।
 चाजगाम चिरायुर्हि चित्रकूटाक्षयं मुनिं ॥
 किं मया वक्तुं भावं मर्त्यपुण्यफलम् ॥

End.

वासप्रसादाज्जगाम श्रीरामकृपया तथा ॥
 हतः परं मन्त्रारम्भं विवाहचरितं श्रुतं ।
 वक्ष्यामि मन्त्राण्युक्तं मोक्षमममोक्षम् ॥

Colophon. इति श्रीमत्पाञ्चानने खलभौनकसंवादे एकोनपञ्चशतश्लोकाः ।
 समाप्तं पूर्णम् ।

विवरः । १-१० अध्याये,—सूतेन सप्त भौनकादीनां संवादकथनं । वात्सीकिमन्त्रं मार्कण्डेयस्य चित्रकूटममविवरणं । तत्पूरता वात्सीकिना रामचरित्रवर्णनं । रामस्य वाल्मीलीलावर्णनस्याजेन सप्तवाभिः कौशल्यादिभिः कलाः पुरातनस्य वसिष्ठस्य सपर्या-
 विधानादिकथनं । श्रीरामकृपादीनां विष्णुशंखदिक्पेक्ष कौशल्यादिभिः कला-
 दर्शनहृत्तानकीर्तनम् । एकदा कौशल्याधाविकायाः कैकेयीमन्त्रिजनस्य दशरथस्य
 समीपे रामः मयमहत्तानकीर्तनं । कैकेया रामाभिमन्त्रनादिप्रकारकथनम् । मन्त्र-
 रथा सप्त कैकेयाः संवादकथनं । तत्र विस्तरेण कैकेया विवाहहृत्तानकथनम् । दश-
 रथस्य सत्यपि कलाः पुरवर्गे तस्यां मितरामनुरागकारकथनम् । नारदेन सप्त दश-
 रथस्य संवादकथनम् ।

११-११ अध्याये,—शत्रुघ्ना सप्त केकयराजमन्त्रिणाः संवादकथनं । जनेन सप्त
 दशरथस्य संवादकीर्तनं । तत्र अजातपुत्रेण दशरथेन कैकेयस्येन पुत्रो नविवर्तित
 तस्यै राघवं दास्यामीति प्रतिज्ञाकरहृत्तानकथनम् । शत्रुघ्नादिभिः कटुकेन ताडि-
 तायाः मन्त्रायाः अभियोगार्थं दशरथमपीपमने रथयवर्णनादिकं । शोमशंख-
 मन्त्राचरितकीर्तनम् । तथा पूर्वजन्मनि विरोचनाभिधानं य दैत्यराजस्य कल्याण-
 कथनादिकं । तथा विप्रकृताणां ऋतुभुजां दुःखस्यादिवर्णनम् । पराशरस्य वात्सी-
 किनो रामचरितपाठकथनम् । दशरथाहृत्तानस्य रामस्य विस्तारतो रूपवर्णनं ।
 तीर्थदर्शनार्थं सर्वेषां देवानां भारतभूमावागमनहृत्तानकीर्तनम् । तत्र पौलोम्याः
 पुरतः पुरन्दरेण तदहृत्तानकथनम् ।

१२-१३ अध्याये,—शत्रुघ्नाः पुरतो विधातुरयोधादिनाहृत्तानकथनम् । तत्र तत्र
 हृत्तानकथनम् । विष्णवेण अयोधायाः शोभादिवर्णनम् । श्रीराममन्त्रं मार्कण्डेयस्य मन्त्रादीनां
 दशरथपुरप्रवेशहृत्तानकीर्तनम् । रामस्य विविधवात्सल्यीकादिवर्णनम् । रामचरितान्

६८-५६ अध्याये,—रामकथाया इत्थानकीर्तनं । रामकथावीरनिष्ठयोः वशिष्ठात्मन-
प्रवेष्टविवरकथनं । वशिष्ठस्योपदेशेन तयोः कथायनामकप्रामगमनान्तरं तत्र
तपस्यादिवर्णनं । तयोः यशोदानन्दरूपेण मोकुले जन्म भावीति कथनञ्च । राम-
नवमीव्रतमावाह्यकीर्तनं । अग्रज्याचमवर्णनं । तस्य तपस्यानुष्ठानप्रकारकथनञ्च ।
अनस्योक्तारामनवमीव्रतानुष्ठानप्रकारकीर्तनं । तत्र मदकान्तरदेशस्थानां पञ्चपापि-
नामुपाख्यानकथनं । विस्तरतः रामस्य योगशस्त्रीत्वावर्णनं । दशरथस्तदश्वत्थह-
स्तोवकीर्तनं । दशरथस्य पुरतः शरण्या मिजजगत्तत्तात्मककथनं । चारुचन्द्र-ब्रह्मज्ञा-
स्तुकाष्ट-विजयप्रवृत्तिरामचन्द्रवयस्यकथनं । रामचन्द्रादीनां कन्दुकजीवादिवर्णनं ।
तेषां धनुर्विद्याद्विप्रिच्छाकथनं । कैशोरस्तीक्षावर्णनञ्च । नाविकस्य प्रार्थनया रामा-
दीनां मन्त्रिचरननार्थं प्रयासतत्तात्मककथनं । त्यक्तमार्ष्ट्वरूपस्य विस्वाभिधानस्य
जन्मव्यंराजस्य रामस्तोवकीर्तनं । एकदा स्वयार्थं मन्त्रमध्ये पविष्टस्य रामस्य
करस्यग्रंभावेष्ट वस्तीकदेशं परित्यज्य डिण्डिरनामकस्य किरातस्य चाक्षतत्तात्मककथनं-
मुचेन सद्य रामस्य सखित्वमभ्यापनादिविवरकथनं ; वनगोभावर्णनं । रामवय-
स्येन विदूषकेष्ट वसन्तावर्णनकीर्तनं । रामचन्द्रादिस्तवत्तात्मकवर्णनं । भरतस्तत-
सिष्टवृत्तमजगत्तात्मककथनं । मित्रस्य पूर्वजगत्तात्मकीर्तनं । अधिष्ट हावाचममनविवरक-
कीर्तनञ्च ।

No. 1724. नैसर्गिकश्रुतिवार्त्तिकं ।

Substance, country-made paper, 11 x 5 inches. Folia, 46. Lines, 10 on a page. Extent, 1,057 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nashīpura, Zilā Murshidābād, Bābu Jagaunāthaprasāda Gupta. Appearance, old. Verse. Correct.

Taittirīya-s'ruti vārtika.—A dissertation on the theology and philosophy of the Taittirīya Upanishad. By Sures'a Achārya. The work belongs to the Vedānta School of Philosophy. The author's name is incorrectly given in the codex; it should be Sures'vara Achārya.

Beginning. ॐ नमो नरेन्द्राय ।

सत्त्वं ज्ञानमनन्तमेकसकलं ध्यात्वात्मकारं परं
विदितं यदि पश्यन्धविज्ञानं निःशेषवीर्यादिभिः ।
वेदान्तोपनिषद्विबोधविषयं प्र + कृत्वा योगिनां
मत्तया तं प्रविपत्य वेदभिरनेन वक्ष्यामि सद्वाचिभिः ॥
सकलं सकलामलं किरणप्रसङ्गैर्गोपयित्वा नि-
र्वाणं सत्त्वं कृपाकुता-परममन्त्रेण विनं दुःखिनां ।
वहावीर्यकुलितमन्त्रं + मन्त्रः पेरुर्दिग्गजः किंका
मत्तया पूज्यतमं प्रकम्य मनसं तद्वाच्यमीतो यते ॥
नैमिरीयकसारस्य मन्त्रः सार्वप्रसादनः ।
विद्यया चैव वशीनां हि साक्षेणं सन्मयीयते ॥ इत्यादि ।

End.

नैमिरीयकसारस्य वाचिकामृतमुत्तमं ।
मन्त्ररीन्द्रप्रणीतस्य भाष्यसौतद्विवेचनं ॥
मुमुक्षुसार्धवाचस्य भवनामधृतो यते ।
त्रिचक्षुकार तद्गङ्गा सुरेन्द्राक्षो मन्त्रार्थवित् ॥

Colophon. इति श्रीसुरेन्द्राचार्यविरचितं नैमिरीयकसुतेर्वाचिकं समाप्तं ।
विषयः । यदेन नैमिरीयकोपनिषदो व्याख्यान ।

No. 1725. प्रपन्नदिनचर्या ।

Substance, country-made paper, 12½ x 5 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 111 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nashipura, Zila Murshidābād, Bābu Jagannāthaprasāda Gupta. Appearance, fresh. Prose. Correct

Prapannadina-charyā —A manual of the daily religious duties of the Vaishnavas of the Rāmānuja School. Anonymous.

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्रीशारदारक्षपात्रप्रपन्नजनधनता ।

दिनचर्या विषयज्ञेयपत्रेण विरचते ॥

अथाकां लीलाविभूतां प्रवक्ष्यामि नमो निरन्तराचार्याभिमानविरतः सैक्य-
मरानिमयेन अथवासे अनुयाय मुत्पन्नरापूर्वकमित्यादि ।

End. अथ ललीलाचमाराधनामित्युक्त्योक्त एव प्रमाणीक्रियते । इति ।

Colophon. इति प्रवक्ष्यदिनचर्या समाप्ता ।

विषयः । रामानुजसम्प्रदायवैष्णवानां दैनिकोपासनादिप्रकारवर्णनं ।

No. 1726. त्रिकाण्डचिन्तामणिः ।

Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 250. Lines, 10 on a page. Extent, 8,092 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1742. Place of deposit, Nashipura, Zila Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, new. Prose. Correct.

Trikāṇḍa-chintāmaṇi.—Annotations on the *Trikāṇḍa-sésa* lexicon of Amara Siṁha. By Raghunátha Chakravartī, of the village of S'ri-mantasāra.

Beginning. नमो निरीक्ष्यरक्षान्मुक्तमाकलय नन्वापि नन्वाविदुषां रघुनाथनामा ।

श्रीकृष्णवत्सलममनिसञ्ज्ञियोगादीरक्षणेति विमलामरकोषटीकां ॥

आद्ये विषये विमलं कृतिनोऽहमेतदुक्तं मया यद्विदुः श्रावयिष्येदुक्तं ।

आलोकाय सम्मतवचानपरैः कृतश्रैर्मान्दव्येनैव कृपया परिचयेनैव ॥

यन्मारुते निश्चितविज्ञविद्यानाथ अभिनतदेवतामलकारेण चर्यमुत्पादयन् शैव-
वैष्णवबोधान् प्रवर्तयितुं शिष्यशिष्यायै आदौ निवर्तति । यत्नेति ।

End. अथमेव काम इत्यादिप्रयोगाच्च । पुंस्त्वमित्यादिकसूत्रं ।

जनं मुदुषां प्रविचार्य समादाहोकाय नन्वापि च कोविदानां ।

अतां मुदे श्रीरघुनाथश्रद्धां त्रिकाण्डचिन्तामणिनामनाम् ॥

Colophon. इति श्रीशालमहाराधामनिवासि श्रीरघुनाथश्रद्धवर्तिनकृतत्रिकाण्डचिन्तामण्यवसर-
कोषटीकायां लिङ्गादिवक्तृवर्मविवरणं । समाप्तश्चेदं पुस्तकं । अष्टाब्दाः १७४१ ।

विषयः । अवसरकोषव्याख्यानं । तत्र निश्चितकोषश्रावणसंवादेन अपूर्वैर्य निर्विन्ता टीका ।

No. 1727. सोमकर्माप्रदीपिका ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 156. Lines, 7 on a page. Extent, 2,509 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nashīpura, Zilā Murshidābād, Bābū Jagannāthaprasāda Gupta. Appearance, very old. Prose. Correct.

Somakarma-pradīpikā.—A guide to the performance of sacrifices with the Soma beverage. By Rāma.

Beginning. चीनवेष्टाव जनः । सचाजोऽग्निचितो जला विद्याकरनुरोः पदे ।

रामः पदतिमावते सोमकर्माप्रदीपिकाम् ॥

तत्र द्रव्यैर्धमावापिष्टा वसन्ते सोमेन यजेत । अथ गोपङ्कजसोमो हिषुवप-
सोमपीथी, आधानसलमन्त्रमेव सोमेन यजेत । अहिषुवपसोमपीथी अनुप-
ङ्कजसोमो वा आवाय द्रव्यैर्धमावपुर्जकं यजेत । इत्यादि ।

End. स प्रैवं वाचयति मनो वदकाय पात्र इति प्रथमं सूत्रावधत्वा प्राप्तम् + + +
निष्ठान्ते + सर्वेषां । अवधयेष्टा निष्ठान्तम् + + त्याज्यायनवचनात् । तत्र
मार्चयत्वं व्यापदेदिति व्रम् । पञ्चसङ्ख्याः १८०० ।

विषयः । सोमयागप्रयोगवचनम् ।

No. 1728. एकाहानां पद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent, 1,168 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nashīpura, Zilā Murshidābād, Bābū Jagannāthaprasāda Gupta. Appearance, very old. Prose. Correct.

Ekāhānām Paddhati.—A manual for the performance of ephemeral or Ekāha rites. Anonymous.

Beginning. ॐ मनो जनेष्टाव । अथेवाधानां पदतिर्लक्षणे । तत्र उदवने पूर्वपक्षे पुष्पाचे
प्रतिपदि वा शोमने मन्त्रे अनुष्टुप्ते चन्द्रे वा एकाहा दीक्षा भवति । तेना-
मनादेने एका दीक्षा तिथौ वा चतस्रो वा द्वादशो वा अवदिमिता वा दीक्षा
भवति तिष्ठ उपमदः । इत्यादि ।

End. राजपुरोहितौ वायुव्यकामौ यजेयानां । पुरोधाः कामो वा वाद्यस्य इति ।
 इतीन्द्राग्नेयाः सोमः ॥ इतः कथितं । परिशेषे द्वे पदे न कः ।
 विषयः । तत्र प्रथमतः, भूर्भुवामस्तथा एकादश्यामस्तथा सप्तम्येव प्रयोगकथनं । एवं ज्योतिः ।
 ग्रीः । वायुः । अग्निमित् । विश्वमित् । सत्यमित् । ज्योतिः । सत्यज्योतिः ।
 विश्वज्योतिः । विराचसहितः । अनुक्तिः । विश्वजिह्वितः । श्रुतः । एकविंशः ।
 अतुःशेकुम्भी । वदोःकुम्भी । द्विषोःकुम्भी । अर्द्धसोमः । अग्निहोतुः । इन्द्रहोतुः ।
 सूर्यहोतुः । वैश्वदेवहोतुः । इत्युच्यते । इत्युच्यते । इत्युच्यते । इत्युच्यते ।
 सोमः । अतुःशमार्तिहोतुः । अतुःशमार्तिहोतुः । वाचसोमः । विहोतुः ।
 वसवः । सप्तदशः । एकविंशः । विश्वः । अग्निहोतुः । वैश्वदेवोऽग्निहोतुः ।
 वसवप्रधासः । अग्निहोतुः । आकमेधः । अतिराचः । ज्योतिःहोतुः । अतिवर्ध-
 योमाः । अग्निहोतुः । पुनराधेयहोतुः । अग्निहोतुः । इन्द्राग्निहोतुः । इतः
 कथितं ।

No. 1729. सूर्यानुवादिनी ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 50. Lines, 6 on a page. Extent, 845 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nashipura, Zilā Murshidābād, Bābu Jagannāthaprasāda Gupta. Appearance, old. Prose. Correct.

Sūryānurvādīnī.—A commentary on Mayura Bhaṭṭa's hymn to Sūrya in a hundred stanzas. By Vallabha.

Beginning. नत्वा वामीश्वरीं देवीं बालानां बोधनिश्चये ।

सूर्यानुवादिनी टीका वल्लभेन विरचिता ।

जगन्नाथानि । भूवास्तुः । भवेयुः । के किरकाः । कलौ विभूत्यै । इत्यादि ।

End. इन्द्रहोतुःशमार्तिहोतुः स निर्वीयते । कैरपि पथितैरपि स दशमतापीपुराश्चरितं ।
 दिश्यते । इति ।

Colophon. इति श्रीपण्डितवल्लभेन विरचिते सूर्यानुवादिनी सूर्यस्तवटीका समाप्ता ।

विषयः । मयूरभट्टकृतसूर्यस्तवकथा व्याख्यानं ।

No. 1730. बुधरञ्जनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 5 inches. Folia, 85. Lines, 6 on a page. Extent, 841 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nashipura, Zilā Murshidābād, Babu Jagannāthprasāda Guṇta. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Budharāñjanī.—Annotations on the difficult passages in the 10th book of the Bhāgavata Purāṇa. By Vasudeva. The work is not commonly known.

Beginning. यथा ह्यन्वयद्वयं वाचुदेवेन वक्तव्यम् ।

त्रिषते दशमस्कन्धोक्तेषु पुनरञ्जनी ।

अन्वयव्याख्यानपरितोषव्याख्यानविधिर्नितः ।

अन्वयवादेनौक्त्याभावात् इत्यत्र तत् पुनः ।

अथपि यथालक्ष्ये मुख्यवचनवचनः यथाहं योजयन्वचनं, तथापि योजयन्ने पीठान्वा-
यनाराम् तदा प्रथममाम् प्रथमत उपवाचः । अन्वयवचनान् ज्ञानभावे वेति ।
अन्वयवचनानि पाठे मुख्यवचनः पूर्वा योजयन्वाच अन्तरा । तथा च
मुख्यवचनानां पीठान्वायनारामां चरितं कथितं योजयन्वाचानां कथयति ।
यतोः अथर्वशीतल यतोऽथर्वशीतल इति पाठः । तथाज्जोषयतीत्येव विन्वा-
वीत्येव वचनम् । ननु ह्यन्वयु मयान् अवलोक्यमानान् कथयन्नेवेति वद-
न्ते । अथ काजी, प्रतीत्यभिप्रायेवेति । केचित् प्रतीतिः ज्ञानिः । पुराणा-
कारेण अन्वयव्याख्यानम् । परीक्षितः प्रतीत्यभिप्रायेवेत्यर्थः । तथा च ज्ञानवत्
प्रति कृतक कथनम् । अन्वयु मयान् सर्वम् । न तु परीक्षितं प्रति श्रुतक कथनम् ।
मह । प्रथमस्कन्धावपि श्रुतकान् परीक्षितवचनम् । अथ दुरवः । ये अन्वेय
प्रथम इति श्रुतकमोक्षम् । इत्यादि ।

End.

काजी तु अन्वयवचने वंशुः । महाभक्तः पीठमेव । तथा च अन्वयवादे पीठान्वेय
पीठमिति वाचः । तथा च वाचनपुराणे । आद्यापि आचार्यं वृत्तं पर्यङ्गे अन्-
वाचिम् । इति वचनम् ।

Colophon. इति स्वाधीनितनोऽध्यायः ।

विषयः । श्रीमद्भगवद्गोपबन्धनविषयकाजीव्याख्याम् ।

No. 1731. प्रपञ्चामृतं वा रामानुजचरितम् ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 290. Lines, 7 on a page. Extent, 5,752 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1861. Place of deposit, Jāpharagāñja Baḍa Akhḍā, Zila Murshidābād, Gopālādās Mahanta. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Prapañcāmṛita alias *Rāmānuja-charitra*. A legendary life of Rāmānuja, the great Bhakta reformer, and founder of the dualistic school of the Vedantists. The name of the author of the work is not apparent, nor have I any means of making a guess as to his age. The work extends to 90 chapters. It opens with a scene in Vaikuṇṭha where Hari, anxious to promote the translation of mankind to his favourite region, desires Phanirāja or Ananta to descend on earth as a saviour. The scene then changes to the village of Bhūtāpuri in the district of Toṇḍiḷa, three Yojanas to the west of the eastern sea. There lived a pious man of the name of Keśava of the Hārita family. He once celebrated a rite during a lunar eclipse, praying for a son. The prayer was granted. Ananta informed him in a dream that he would himself become the son of the devotee, and assume the name of Rāmānuja. In due course the son was born, and named Lakshmaṇa Kṛya with the alternative name or title of Rāmānuja. On his 16th year, the boy was married to a maiden named Rakshākāmbā. Soon after this marriage he lost his father, and repaired to Kāñchipur, where he placed himself under the tutelage of one Yādava, a renowned scholar.

While he was at Kāñchipur, the daughter of the king was possessed by a Brāhmaṇ devil, whom none could drive away. Yādava, with his pupils, went to see her, and on her being touched by the feet of Rāmānuja, the devil departed. This pleased the king greatly, and he loaded the youth with rich presents. Soon after, his uncle (mother's sister's husband), Govinda came to the place to carry on a polemical disputation with Yādava. The uncle and the nephew took one side of the question mooted, and the teacher the other, and the result was a breach between them. The teacher also coveted the wealth of the pupil, and so the latter, by the advice of his uncle, went away to Prayāga. In the way, when passing through the Goṇḍa forest, he was very much overpowered by fear, when Hari, the lord of Hastigiri, and his consort Lakṣmī, assumed the form of wild hunters, and advised him to go back to

Kānchipur. On his return he was reconciled to his teacher ; but after a time he was induced to become the pupil of a Sannyási named Yamuná Arya, who then dwelt at S'ránga, and there he also contracted a friendship with one Purṇa Kshárya.

On the death of Yamuná Arya, he returned to Kānchipur, and compiled his great work the *S'ribhāṣya*, a commentary on the Vedānta Sūtras of Vyāsa. Here, on one occasion, his wife Rakshakāmbā quarrelled with the wife of Purṇachárya, and Rámānuja, taking the side of his friend, sent his own wife away to her father's house. At the same time he himself became a Sannyási of the Tridapṇi sect, and established a monastery (maṭha) at Kānchipur, and there he consecrated an image of Hastinátha. The people now gave him the title of 'Yatirāja,' and his reputation spread far and wide.

On one occasion his former tutor Yádava came to see him, and, in the course of a long disputation, was so completely overcome, that he became a pupil of his pupil, and, forsaking the world, became a Tri-
dapṇi under the name of Govindadása.

From this time forward Rámānuja was engaged principally in disputations with learned paṇḍits of Southern India who came to him for the purpose, and in making disciples. Among his antagonists there were a few Buddhists, but the bulk of them were Śivites. The Chola king of S'ránga was one of those whom he converted, and made one of his ardent supporters.

He devoted also much time to travelling, and the following are the places he is said to have visited, viz., Dvārka, Mathurá, S'álagráma, S'áketa, Vadarikásrama, the Naimisha forest, Vrindávana, Sáradaṇḍī, Jagannátha, Chitrakūṭa and Delhi, (where a Delhi princess is said to have gone away with him as his disciple, and in love with a pupil of his) and most of the leading towns of Southern India.

Rámānuja is said to have established 72 principal maṭhas, dedicating in each the image of his tutelary deity. Among these, the image established on the Yádava Hill, was the consequence of a dream, in which Viṣṇu inspired him to put up a figure of Nárāyaṇa. This image was consecrated on the 14th of the waxing moon in the month of Chaitra, of the Śaka year 1012 — 1090 A. D.

He lived to the age of 120 years, and died on the 10th of the waxing moon of Mágha. Most vexatiously however, the year of death, is not given.

The following are the works he is said to have written (1) *S'ribhāshya*, a commentary on the Vedānta Sūtras; (2), *Vedāntadīpa*, the essence of the Vedānta; (3), *Vedāntasāra*, the elements of the Vedānta; (4), *Vedārtha-saṅgraha* or the true meaning of the Vedas; (5), *Gītā-bhāshya*, a commentary on the Bhagavad Gītā; all these works are still in existence.

The concluding sections (76 to 90) of the work give brief notices of the immediate successors of the reformer, from which it would seem that the work was not written until 150 years after his death. The followers of Rāmānuja are known by the name of 'S'ri Sampradāyis,' and their number is very large in the south.

It is to be regretted that the work, though very detailed, does not give the year of the pious Yati's birth or death; but the fact of his establishing an image of Nārāyaṇa in S'aka 1012, = A. D. 1090, about the close of his life, would suggest the idea that he lived all through the eleventh century. On this subject I quote the following from Wilson's account of the Vaishṇava.

"The *Smṛiti Kāla Taruṅga* places the date of Rāmānuja's appearance in S'aka—1049 or A. D. 1127. A note by Colonel Mackenzie on an inscription, given in the Asiatic Researches IX, 270, places the birth of Rāmānuja in A. D. 1008: various accounts, collected by Dr. Buchanan, make it 1010 and 1025 (Buchanan's Mysore 2, 80) and 1019 (ibid 3, 413). Inscriptions make him alive in 1128, (ibid) which would give him a life of more than a century: according to Col. Wilks, indeed (History of Mysore 1, 41, note and appendix), he was alive in 1183. The weight of authority seems to be in favour of the more recent date, and we may conclude that he was born about the end of the eleventh century, and that the first half of the twelfth century, was the period at which his fame, as a teacher, was established."

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्रीरङ्गायवद्वक्त्रराजचंद्रं रामानुजायवद्वक्त्रराजचंद्रराजं ।

श्रीरैलवंशकलाज्जुधिपूरुषचन्द्रं श्रीरङ्गायनुरागनन्दनाथनाथन ।

निजानादिनदायविन्दुरनुभाचंद्रराजकुमारकाजी-

निर्भेदोक्तवक्त्रनिर्भेदिकनन्दः शुभीकनाथकाजी ।

कनकचक्रुरदत्तुदत्तनन्दरो वेदात्मरैलायिनः

श्रीरामानुजायवेनरी निजयते वेदात्मविनीतिनं ।

नात्रिहास्यसम्भूतं काव्याद्यतसम्भवं ।
 यत्रिहास्यार्थमयं रामानुजमुच्यते ॥
 नाशीनामि च नाजाति च कृतं मुदमुच्यते ।
 यस्यामि कृपया विन्द्यारमुदमुच्यते ॥
 इन्द्रिरामस्य देवनिजदेवनिवासिनं ।
 विवस्योदितस्य देवराजस्य मये ॥
 यत्रि देवमुच्यते सर्वलोकेषु विद्यते ।

End.

गीता प्रहारिपरकाशमुकादिद्वैवाचार्यवानुभवतीहरप्रकाशे ।
 कार्यं जगत् कथयता कथिदोषमुत्तं ज्ञापीनरकमिषवा कथं दत्तम् ॥
 मादापरिषं पुनरुद्दिष्टिषं समस्तकलत्रप्रसूतं ॥
 प्रकथि वे अक्षिपताः पठति कथाङ्कासो जगत् अभिवृत् ॥

Colophon. इति श्रीप्रह्लादने रामानुजपरिने महाचार्यवेदाभिरुवादे नोदाराष्ट्रवरककार्य
मास मयनितमोऽध्यायः । इति प्रह्लादचरितं समाप्तं । संवत् १९२१ ।

विषयः । १ अध्याये,—एकदा वैकुण्ठसदने लक्ष्म्या अनुपासनात्मक “केनोपायेन वैकुण्ठ-
मिसाम् जगन्मन्त्राद्यजिति” विनियमो बहोः पुराता अनुपस्थितं परिहार्यं
कमुद्दिष्टं पुरा किञ्च लोकमन्त्राद्यज नवा ब्रह्मचर्यायापुष्यानि विनियमनादयस्य
त्रेरिताः, नदधुवा भवानपि भूमावयतीत्यं कोवाम् रक्षितुमर्हतीति एतादेवादि-
कथनं ।

एषे ब्रह्माणे,—पूर्वमात्ररस पश्चिमतीरे योजयन्नेष ब्रह्मणि तेषांतीरतच्छेदं भूम्-
पुरीति नाम्ना प्रथिता पुरी चासीत् । तत्र शरीरान्धः केवलमानसः कश्चिद्
जाग्रन्नेषामेवमवस्थया मितरां निर्वैद्मनाद्यः प्रतिपद्यते स्म । अथैकदा उवा-
च—
आहो बन्धप्रपञ्चकास्ते भवन्मानुषिण इति वकारः । भवमानपि तत्रैवैवा
प्रसादमनुभवन् “अहं ते पुरोऽभिव्यासीमि जज्ञे मनेषमवधीत् । अथ मेवेऽपि
चैवशब्दप्रद्व्यां तन्मुच्येनावतीर्षोऽसामुक्त इति उवाचानधिव्याम । ततो
उवाचाहोपरमानवेयस्य सामानुजस्य ब्रह्मार्थस्मारापन्नरं वेदने त्वे रचका-
न्मया तव विवाहकर्म । अथ पित्रमरणरं तस्य काशीपुरमनपूर्वर्षे वाद-
मानसस्य विदुदरस्य वनीये प्राक्षाध्वयमकथयत् ।

२ ये आचार्ये, — यत्र काशीपुरे ब्रह्ममारीं ब्रह्मराक्षसोपद्रुनामुपहन्त तदुपवनमाचार्यं
 आदर्यन्त एव शिष्यमैकत्र यममलकानार्थेना य । यत्र रामानुजस्य परमहंस-
 आचर्ये वसतिनोऽयं ब्रह्मराक्षस इति चिन्ताय राक्षा तस्यै हन्यर्थास्मि प्रददौ ।
 अस्मिन् एव वनये रामानुजस्य सप्तहस्तिको त्रैविन्द्याभिधातः काशीपुरे तेन एव शि-

विषयः । किम्वा बादयस्य वशीये माकार्यं विनायन् मन्त्रौ । त्वैकदा बादयेन सम्यग्वा-
दिपुत्रियायाभिः अपार्यंतया साक्षात्तानीमावकस्य तेन रामानुजस्य विषयः
उपपद्यते ।

४-१६ अथाचे,—अथाचौ बादयोः साक्षिकसमावयवोऽपि रामानुजस्य मृगोन्म-
नवचसामसन्निवसेत्याद्या भूय एव तं मयुराचरेण मनीषित्य साभीष्टविषये शिष्यैः
वरदास्य च प्रभावमुदित्य प्रपञ्चात् । तत्र मोक्षारणे मोक्षिन्स्य उपदेयेन ततः
पक्षाभिमतया तस्य अवसावतया चत्वर्यं भीतस्य वाचायाश्च भवाम् चक्षिमिदि-
नाचौ कक्ष्या उच्यते यापमिदुमवेदेन तत्र चाविर्भवम् । योऽपि मदनपदेन पुनः
काशीपुरं प्रत्यावयौ । चक्षिणेन समये यामुनाचार्यः शिष्यं वक्ष्यामीत्युच्यते
निवाचनकरोत् । उ चिद्वर्त्तमानवपुस्तं वाचकमेवं प्राप्नुयामः कर्मेषु देहेषु
शिक्षाम् प्रेरयामास । अथ ते रामानुजस्य प्रहसिनावकस्य तद् कर्म मुरये न्ये-
द्वयम् । अपान्तरे मोक्षिन्स्योऽपि प्रपञ्चान् प्रत्यागम्यन् वाचकक्षिणवरे शिष्यैश्च
प्रतिज्ञाय तत्र उवाच । अथ काशीपुरं प्रत्यागतोऽचौ बादयो रामानुजप्रभावाद्
भीत एव शिष्यमुद्येन पुनरेव रामानुजेन उच्यते अथाच ।

७-१६ अथाचे,—अथ यामुनाचार्यः रामानुजदिदृश्या भीरुत्वात् काशीपुरं प्रति
प्रपद्यौ । ततः कियदूर् तस्मा चक्षिमिदिदृशम् । तत्र चक्षिणेन काशीपूर्वेन उच्यते
मिक्षिमा ततो मिष्यमास । अपान्तरे चक्षिमिदिनाथं वरदाभिषारं प्रमुखातो
बादयोः रामानुजादिभिः शिष्यैः उच्यते तत्र उवाचयौ । काशीपूर्वेषु तदर्थमेव
आमन्त्रमासाद्य यामुनाथ तेषां परिचयमदान् । अथ योऽपि रामानुजमौन्त्र्या-
द्यतं मिषीय भूय एव भीरुजनमरं प्राप । एकदा रामानुजः तैस्तेन बादयस्य अन्त-
र्जनं कुर्वन्नेव तत्ततः 'कष्यास्य'मिति पुनरेपायं मिष्यन् जितरां उन्मापयिष्यन् च
विचारपरामितेन तेन ततो वक्षिष्कारितो चक्षिमिदिदृशम् । तत्र च काशी-
पूर्वेषोपदेष्टवत् कैङ्कर्येण वरदार्यनाथां निरतो बभूव । अथ इतानामिदमुपपुत्र
यामुनाचार्यः निजनिर्मितं 'लोषावली' समर्थं ज्ञानोपासितं पूर्वाचार्यं तत्र
प्रेरयामास । त्वैकदा वरदस्य पुरतः पथमानं तत्क्षोभमूर्ध्वमिति यमा मृष्टि-
मिदं केनेति जिज्ञासुः रामानुजः पूर्वाचार्येण तथा पथि उद्यतेन महापूर्वेण च
समं यामुनाचार्यदिदृश्या रङ्गमरमुदित्य प्रपञ्चात् । अथ यामुनाचार्योऽपि तद्-
प्रत्युद्गमनाथ कावेरीतीरपथ्यन्मासाद्य तत्र देवत्वानेन समयात् मोक्षविष्यो
मिष्यमासाकार । अपावसरे रामानुजोऽपि तपोवत्याय तस्यैवितं यामुनदेष्ट
पक्षेन तस्य तदाभीनमाकुक्षिवचकोचकारणं कर्तव्यवित्तं श्रीमाधरचवादिक्तं
प्रतिज्ञाय तदवकोचमापाद्य च पुनः काशीपुरं प्रत्यागमास ।

विषयः । १०-११ अध्याये,—रामानुजस्यै काष्ठापूर्वकं भोजनादिहानामवर्धनं । तदुपदे-
 शेन रामानुजस्य पूर्वाचार्यदर्शनार्थं पुनरेव रत्नमरत्नमनं । अथ पूर्वाचार्यैश्च
 पञ्चमस्कारदीक्षितो रामानुजः । सतीकेन तेन सच सस्यं प्राप्य ततो त्रिविक्रमा-
 दीन् अशीतवान् । एकदा कूपात् जलोत्प्लवणकाले पूर्वाचार्याभ्यां सच रचका-
 न्वायाः कलहः समजायत । अत एव कारणात् भार्यामवायः पूर्वाचार्यः भूय एव
 रत्नमरं प्रतिपद्यौ । रामानुजोऽपि रचकाभ्यां यतिराजो बभूव । अथैकदा
 वल्लभिरिनामभ्यर्चयन् रामानुजमभ्युपेत्य कश्चिद् ब्राह्मणो बुभुक्षामात्मनो वि-
 ज्ञापयन् “मदुचं मय्यतमिति” तेनानुज्ञतः तत्र गत्वा च रचकाभ्यां निरस्ततो-
 ऽसौ पुनरेव तत्त्वमीपमाजगाम । अथ विदितहानामेन रामानुजेन “भो विप्र
 जमिदं रोचनारक्षितं वचनं शेषाद्याय भूय एव तत्पुरतो गच्छ, कथयस्व यैवं तव
 पिहस्ये विवाचनशोक्तवो भविष्यतीति” कथितो विप्रश्च वाकार । रामानुज-
 यमी तु तत् कृत्वा अत्यर्थमानन्दिता यत्नेन तं भोजयामास । अत्रानरे रामानुजो-
 ऽपि सस्यमामतः किमप्यजानन्निव पत्नीमुक्तात् सर्वं विज्ञाय तदुपायेन तां पिह-
 वेष्टानि प्रेरयच्छकार ।

११-१५ अध्याये,—अथ रामानुजो विमतस्युद्यतया स्युद्यमादिकं सर्वं निश्चाय
 वल्लभिरिनामस्य प्रसादमुपलब्ध्वा च विदग्धादिपद्येन सज्जामं चकार । अत एव
 काष्ठीपूर्वकं मादरं स्युद्यतः सौ ‘यतिराज’ इति ममाज्जानरमधिगम्य तत्र गतस्वामी
 बभूव । समयेऽस्मिन् रामानुजस्य भाजिनयो दाशरथिकया अनन्तभट्टनयः
 कुरमायश्च वल्लभिरिनामाश्च यतिराजश्च अन्तर्भावितौ बभूवतुः । अथैकदा
 यादवाचार्यः वल्लभिरिनाश्चदर्शनार्थं रामानुजायनं जगाम । तत्र हि जङ्घपक्षा-
 यङ्गिनं रामानुजमङ्गवेरं दृष्ट्वा तं प्रोवाच । भो! किमिदमवैदिकमनुतिष्ठति
 कुतश्च गत्वा निर्मुक्तं ब्रह्म मनुजतया स्थापितमित्यभिहितो यतिराजस्तदुत्तरदामाश्च
 कुरेजमादिदेव । सोऽपि पुत्रादिप्रमापैः स्वपक्षं समर्थं यादवं पराजिग्ये । ततश्च
 काष्ठीपूर्वकं उपदेष्टान् यादवाचार्यः ब्रह्मणेन रामानुजं संवितवान् । स च
 तस्यै वज्जामं दत्त्वा गोविन्दाम इति नाम्ना आमुवाच । अथ गोविन्ददासो
 यतिवराजमुद्यतया यतिवर्धनमुद्यतया पञ्च निर्माय वैष्णवं शोकं प्रपद्यौ ।

१६-१७ अध्याये,—अथ वाङ्मनाचार्यपुत्रो वररत्नो रामानुजानयनार्थं वल्लभिरि-
 ति प्रजगाम । तत्र चाभिनयप्रदर्शनादिना वल्गाचिताहरदेवादिभीष्टप्राप्तिपूर्वकं रामा-
 नुजं स्युद्यता रत्नमरं प्रत्यागत्य च रत्नेनाय तदुपदीचकार । अथ रत्नमाया-
 दिभूतिद्वयभाषपूर्वकं यतिराजश्च अयस्त्रिनिश्वसौ । अत्रानरे रामानुजमातुल-
 ययश्च शैवधर्मरतस्य गोविन्दस्य वेङ्कटाश्रवादिना श्रीशैलपूर्वनामधेयेन वैष्णव-

विषयः । वतिना चार्धं ब्राह्मणैः पूतम् । तत्र पराजितस्य गोविन्दस्य सञ्ज्ञासम्बन्धपूर्वकं श्रीमैत्रेयपूर्वपरवाचयककथनम् । अथ पूर्वाचार्योपदेष्टेन वतिराजस्य स्वमतस्य-
निश्चायया गोष्ठीपुरमहाद्वयस्यः नमोऽपि गोष्ठीपूर्वाचार्यादभीष्टमनुष्ठाप्य परि-
तप्तस्य च तस्य गोष्ठीपूर्वादेष्टेन पुनस्तत्र ममनपूर्वकं नमोऽर्थप्राप्तिकथनम् ।

११-१२ अध्याये,—यथा गोष्ठीपूर्वेन निविष्टोऽपि रामानुजः केचिन्नम्यं कथया-
मास । स ह्येतद्विज्ञाय तमात्रयं च प्रोवाच । भोः कथय मुक्ताक्षकरस्य किं
कथं ? रामानुजः प्राञ्ज नरकमममिति । गोष्ठीपूर्वः पुनराह एवं ज्ञात्वा कथं
जया तदनुष्ठितम् । यतिराजोनेनाह,—

‘यतिषो षक एवाहं नरकं मुक्ताक्षकरात् । सर्वे मन्त्रान् भवतां हृत्पया परमं पदम्’ ।
इति । निमग्न्येतन् गोष्ठीपूर्वो जितरां प्रीतिभावयन् चर्धभरेण ‘महाद्य’ इति तस्य
नामान्तरं विधाय व्याख्यार,—अद्यात्स्य लोकेऽस्मिन् वैश्ववद्वर्गमिदं रामानुजा-
य्यंमिदामिति प्ज्ञातं भविष्यतीति । अथ द्वाभ्यः यतिवरस्यादेष्टेन पुनोऽचार्य-
सुतायाः गृहकर्मकरकायं तस्याः सञ्ज्ञास्येऽवस्थानस्यकार । तथैकदा केचिन्
भुक्तिविषयकारिका वैश्वेनेन सद्य विचारे सत्यत्रयमीरमे भूय एव रामानुजस्य
चरकावभ्युपेत्य वैश्ववदास इति नामान्तरं प्राप । अथ रामानुजपुत्रस्य सुन्दरवाचोः
मासाधरादीनादिपद्यककथनम् । तत्र मासाधरप्रभृतात् रामानुजेन व्रतकोपाचः ख्यं-
कृतमप्यसमीतेर्वास्त्वानववक्तव्यम् ।

१४-१७ अध्याये,—रामानुजस्य मद्यवयवचक्रकथनम् । अथ रङ्गनाथमेवाद्रवाप-
चारकाणां बन्धनस्थितानां रामानुजनिधनार्थं तस्मै विशास्त्रदानं, तस्य च ततः
परिचानादिकथनम् । अथैकदा यशमूर्तिरिति ततः कश्चिन्नायावादी कृतसञ्ज्ञासो-
ऽपि दिग्विजयार्थं प्रवर्तमानः सद्य रामानुजेन ब्राह्मणैः कर्तुमनाः रङ्गनरमाज-
नाम । स हि सहाद्वयदिनानि यावत् ब्राह्मणैः कृत्वा रामानुजप्रभावेण विमुक्तो-
ऽनौ तच्छिष्यतां स्वीचकार । रामानुजोऽपि तस्मिन्नुक्तवदादिरसममहेतवादा-
दिचक्रमनुपदिष्टं तं भूय एव शिष्यास्तुनादिकं पन्थयासास । अपि च तस्मै
देवराज-देवमहाद्य-महाद्येति नाम त्रयं प्रदाय सतः स्तुतिं तं स्वामिनं चकार ।
अथ तत्र पुनोऽस्मिन्मनसि वैश्वनाममनन्ताचार्यादीनाममनकथनम् । ततो रामा-
नुजाज्ञया देवराजो द्विविधभाषया ज्ञानसारप्रमेयसारैरुपनिधानं पन्थयत्यं चकार ।
तथा तदाज्ञया अमन्ताचार्यो वेङ्कटभिरजमनपूर्वकं तत्र हृन्दावनं विधाय वेङ्कटे-
त्यस्य रामानुज इति नामान्तरं कृत्वा तत्र वासमकरोत् ।

१८-२० अध्याये,—अथ रामानुजः वेङ्कटाद्रिममनपुरःसरं वेङ्कटेन समभ्यर्थं
दिशुभुनतां मन्त्रकामस्तत्र पश्चिष्यतां देवलीमनरीं प्राप्य विविक्कमनवन्दत ।

विषयः । ततोऽथा चरद्वयवाक्यं धर्मं प्राप्य परदावाक्येनैवमात्मनो कश्चिदपि विदित-
प्रवृत्ती चकार । अथ चतुरासां वेदाद्यवराधेयं चतुर्मुखस्यदर्शनविधाय परदस्य
मध्यं प्रवृत्तौ । तत्र अनुपस्थितेऽपि तस्मिन् तदुपस्थाः भग्ननिमग्नदर्शनेन आत्मार्थं
चकोपमापन्नोऽसौ भोजनादिकं कथाम् । समनन्तरं ततो चक्षुर्निर्दिष्टं प्राप्य काशी-
पूर्वादिभिः कश्च साक्षात्कारं विधाय च कापिलनीयंमुदिनं प्रचकार । तत्र
चोपस्थितोऽसौ कश्चिन्नाकमुवाच । अथ तदेवाधिपतिः पिङ्गलदेवो रामानुजस्य
मित्रमनमनुपश्यन् तस्यै तोषीरमन्त्रादिप्रामाण्यवाचकार । अतश्च चतुरस्रं दृषा-
चक्षु-रद्वयवरादिदत्तान्करीर्त्तनम् ।

२१-२२ अध्याये,—अथ वदा रामानुजेन चतुर्भ्योऽमुददेऽपि तन्मातृसप्तपुत्रो गो-
विन्दो मार्चकां माध्वनन्दन, तदा तस्य धन्वाद्यानमवचकस्य दत्तान्कवचम् । अथ
कुरेवमावचकस्य रामानुजस्य भारद्वाजीकृतमवाचकारं तत्त्वान् पश्चिन्तान् वि-
जित्य ततो वैषाद्यनकृतमन्त्राद्यपह्निपुच्छकनादाय रङ्गमन्त्रं प्रवृत्तमन्त्रकस्य अनु-
मतिनः भारद्वाजीकविध्याः वृत्तादेव तत्पुच्छं चतुष्टयं भारद्वाजीकमध्यम् ।
तद्वेनात्मार्थं विषादमापन्नस्य रामानुजस्य पुरतः कुरेदेनोक्तं, भगवन् ! मया
असु रात्रिकास्त्रे तत् पुच्छं तज्जतो दृष्टं, भगवत्पुत्रा तत् पुच्छंमयापि दृष्टमे
क्षितिमतमकीर्ति । एतच्छ्रुत्वा रामानुजो वैषाङ्गमहत्किञ्चिद्विरहाय तन्नादिदेह ।
समनन्तरं रामानुजो वैषाद्यनमतानुसारेण श्रीभाष्यं, वेदान्तदीपं, वेदान्तसारं,
वेदार्थसङ्ग्रहं, श्रीभाष्यस्य रचयितावाचकार । अथ चक्षुः मिथैः परित्यज्य तस्य
प्राकारार्थेन दिव्यमयार्थं प्रकाशवर्त्तनम् । तत्र चोक्तमन्त्र-पाठ्यमन्त्र-कुवका-
नन्तरादिदत्तानां पश्चिमतमकीर्त्तनां विचारपरामितानां रामानुजसमीपान्
कैङ्कर्यधर्मपञ्चकवचम् । ततो रामानुजस्य कुरङ्गमन्त्राधिपतिं हीक्षितं विधाय
केरुददेवमनकीर्त्तनम् ।

२४-२५ अध्याये,—अथ रामानुजस्य दारका मञ्जुटा-सालपाल-शकैतनवर-वदरि-
काचन-नैमिवारस्य-दन्वाद्यानद्विजमन्त्रकवचम् । अथासौ पुनरेव भारद्वाजीकृतमन्त्र
मन्त्रम् । तत्र वामदेवी चाविर्भूय 'कल्याणानुमिताख्यं वदेति' स्वयमेव तं
पश्यन् । अथ तत्कृतार्थपञ्चकेन प्रसादमापन्ना देवी श्रीभाष्यं ललितरवि संख्याय
चतुष्टयं च पश्चिम्भां तत्पश्चिम्भं माधवाकार इति तन्नामकवचं विदधे । तत्र
माधवाकारान् तत्त्वानां पश्चिमतानां पराजयादिकवचम् । अनन्तरं पुष्टोत्तमसंज्ञे-
नतस्य तस्य प्रवृत्तप्रोक्तमन्त्रविजयानन्तरं रामानुजाख्यं मन्त्रं निष्क्रीय तत्र अवस्थान-
कथनम् । अथ न पाञ्चरात्रानुसारेण जगन्नाथस्य मित्त्वपूजादिकं कारयितुमनाः
तदर्थकानाग्रय तथा आदिदेह । तेऽपि तत्पामकताः दत्तान्कमित्रं जगन्नाथाय

विषयः । निवेदयामासुः । अथ भगवान् रामानुजोऽयं पूर्वं तथा उपाधिर्नामैव तं कृतो निर्वर्तनाय अनुवरोच । यदा अमुं क्षिरपतिशैलेः कवचवासान् न विदुः । तदा मिश्रायां मिश्रितं तं योजमादयाः पुत्रोत्पत्तयेवान् कूर्मं चेषं त्रेखा-
चकार । अथ प्रभातकाले विबुधैः । कूर्मं चेषमिदमिति विज्ञाय निष्काशमागतः
भीकूर्मं नाथं समाराधय तत्र कतिचित् दिनामि तस्यो । ततस्तस्य शिवाचकायो-
पवासवहाचकादिभगवत्कथनं । अथ तेन पुनरेव वेङ्कटाचलभगवत्पूर्वकं ततः शै-
वानां निर्भासनकरचकथनं ।

१०-१८ अध्याये,—कूरेमस्य धर्मः, व्यवहिरित्यामानन्दं श्रीमाधवायस्य श्रीरङ्गमन्दे
नित्यवासकथनं । अथ तत्र रङ्गेप्रसादान् पराशरवासयोर्भवेन कूरेमस्य समजो-
पुत्राञ्जयातां । प्रणिमिमामुपकाशं रामानुजकृद्भवं तस्मा प्रथमस्य पराशर इति
द्वितीयस्य च श्रीरामदेविकः आसवेति तयोः नाम चक्रे अथावसरे मेविन्दकापि
पुत्रो अज्ञात, रामानुजस्य पराशर इति तन्नामकरणं विदधे । अथ रङ्गेन
अवत्यनिर्मिषेतया प्रतिपालितस्य पराशरस्य विवाहादिकथनम् ।

१०-४९ अध्याये,—अथ रामानुजस्य कथया मयूरावालयस्य अनुदांसस्य सप्त
भार्याया वैष्णवमिदिवर्णनं । एकदा रङ्गेचरस्य प्रीत्यर्थं मयूरं उत्सव आसीत् ।
तत्र यतीश्वरः स्वयमेव अनुदांसदासमाकुलस्य स्वयमेव महेत्सवं प्रदर्शनं च पुनरा-
त्मनममये तत्र सप्त स्वमन्दिरं प्रविवेश । अथ कुतोऽयं अनुदांसः इतिवृत्तिर्नैवं
उपाजित इति अज्ञास्तुतां वैष्णवानां पुरतोऽयतिवृत्तिना तस्य तत्पत्न्याः हेमाङ्गना-
याय मुण्डनोत्सवं कथयन्कथनम् । अथ मोहोपदेशः सूत्राय निजमृदविषयं प्रदर्शनं
तस्यै सोपेपायं कथयामासेति इत्यन्तकीर्तनम् । सोलदेशाधिपतेः क्रिमिकस्य
उत्पत्त्यादिकथनम् ।

१४-४८ अध्याये,—क्रिमिकस्य शिवकूटराज्यशासनकथनम् । शैवधर्मवेष्टनेन त-
त्कालोत्पन्नप्रचारादिकथनम् । अथ क्रिमिकस्य प्रार्थनया तन्नाममुदितस्य पश्चिमा-
ग्निमुखं प्रचलितस्य रामानुजस्य आधकृतार्थनामङ्गीकृत्य चेलः, चला, व्याय, भगवत्-
कथनम् । तदनुपरोधं च चेलः, चला, व्याय, भर्तुः पञ्चसंस्कारप्रार्थिवर्णनम् । रामानुजान्
पैदानां परः, अयमर्थम् । अथ भगवन्मन्दे सार्धं शिष्यमण्डेन निवसतलस्य स्वप्रदर्शना-
मन्दरं भगवन्मूर्तादरकार्यं यादवावलम्बनकथनम् । १०१९ शकाब्दे अथमुक्त-
अनुदांसां रामानुजस्य नारायणप्रतिमां प्रतिष्ठापितवान् । अथ रामप्रियनामकस्य
नारायणविम्वस्य दिक्षीभगवने अवस्थितिकथनम् । अथ विदितेनृपाणां रामा-
नुजो दिक्षीभं अभ्युपेत्य तदनुमोदनेन रामप्रियस्य 'धर्मरुद्र' इति नामान्तरं
वरत् । अथनरं दिक्षीभयुवात्, रामप्रियस्य च नयनकाले दिक्षीभतनयापि राम-

निषयः । शिवविरहमसहमाना तेन सह यादवाचलमाजगाम । अथ तत्र रामप्रियेवैक्यं
जनायासस्या अर्थः कपेन चवत्मानादिकथनं । अवाप्नरे इत्यात्मिलसक्तुं मित्रस्य
कवीरनामकस्य कःचित् यवनमाधोः तत्र जमनपुत्र्यं द्रुतमोक्षोपायस्य च पुत्रो-
त्तमस्य जमनमानमरं कुक्षुरूपधरस्य भगवतः प्रसादभाजनात् मुक्तिप्राप्तिकथनम् ।
अधुना यादवाचलस्य 'यतिशेषे' इति नामकरकथनम् ।

४८-५८ अध्याये.—अथ क्रूरेऽहन्तवैष्णवस्यामविनाशविवरणकथनं । तिलमोविन्द-
राजपतिष्ठाविवरणं । अथ अम्भीभूतस्य क्रूरेऽस्य रामानुजोपदेशात् भगवत्कथनेन
पुनश्चक्रः प्रतिकथनं । विष्णुचित्तभुतायाः मोक्षायाः रामानुजादम्भीष्ठाप्रतिकथनं ।
वीररूपपत्ने निवर्तते रामः नृजस्य अनुमतिमत्तृकानां प्रधानशिक्षायां विवरण-
कथनं । रामः नृजाष्टोत्तरजतनामलोचकथनं । रामानुजशिक्षस्य आत्मपूर्णस्य
माहात्म्यादिकथनं । तदनन्तरं यवनमाध्यं स्याचलावस्थितिकथनं । क्रूरेऽस्य
रूपदणकीर्तनं, रङ्गेऽस्य परमपदप्राप्तिकथनम् । अथ रङ्गे-वेङ्कटेश्वर-वरद-
सुन्दर-नकुलाभरण-नाथमुनि-यामनाचार्य-वररङ्गप्रभृतिप्रकाशितरामानुजवैभव-
वर्णनं । ऋकोपाचार्यस्य ज्ञानादित्थानकीर्तनं । पूर्वाचार्यैस्तारामानुजमाहात्म्या-
वर्णनम् ।

६०-६४ अध्याये.—कृत्यप्रामाण्यस्य वास्तव्यामिनः विवरणं । अथैकदा कानेरी-
तीरे वैष्णवानां महती मोक्षी अभूव । तत्र मोक्षमार्गोपदेशप्रसङ्गे रामानुज-
माहात्म्यवर्णनं । नारायणपुराणिना 'नामभद्र' इति विषयस्य वैष्णवस्य विव-
रणकथनं । यथा मत्तुःतीरेष्वपि भगवद्वतारेषु कश्चिद्-राम-कृत्यानां प्राधान्यं,
तथा अष्टोत्तरशतेष्वपि दिव्यदेवेषु वीररत्नजः, वेङ्कटत्रिभिः, कश्चिन्निरिः, यादव-
त्रिभिरेति चत्वारो मुखाः बभूवुर्गिति वचनमः कर्णं कश्चिदादीनां प्राधान्ये कारक-
जिज्ञासूनां प्रणेता रामानुजेन तत्प्रादानकथनं । एवं नाम-पराशर-शुक-
श्रीमकादीनां प्राधान्ये कारकनिरूपणं । तथा वेदामानुषांश्च ऋकोपाचार्यं
डाविडभाषया यन्त्रांशकारेति प्रतापकीर्तनम् ।

६५-७४ अध्याये.—मन्त्रेभ्य आचार्येभ्यो रामानुजस्य प्राधान्यकीर्तनम् । आचार्य-
ऽऽन्तर्निर्घनादिकं । प्रपन्नमायचीकथनादिकं । रामानुजस्य १९० विंशत्युत्तरशत-
वर्षजीवितकालनिरूपणं । अथ रामानुजः स्वजनान् शिवविरहविधुरान् कर्णु-
जनाः नामाश्रय भगवन्वैक्यमेव मोक्षोपाय इति उपदिदेश । आदिदेश च तेषां
कर्णवाक्यमर्थनिर्णयपरमरं मज्जमनुष्ठानं । अथ ते तदनन्तरं भूतमनरे तदर्थ-
प्रतिष्ठां विदधिर । अथ रामानुजः रङ्गेऽहन्तमाचार्ये पराशरमभिविष्य माध-
शुकद्वयं परमं पदं प्राप । अतः परं दाशरथिः पूर्वाचार्यः मोविन्दः कुचक-

विषयः । सेति चत्वारः प्रधानकथा वामन् । गोविन्दस्य परलोकावयनं । पराशरकृतमाया-
वादिपराजयकथनं । माधवदानस्य दत्तान्तकथनं । स हि महत्प्रशंसभाष्यं विष्णु-
पूजाकर्म, चतुष्टोकी, श्रीमद्भक्ति, रत्नकोषवृत्ति पञ्चः सर्वं कृतवान् । पूर्वोक्तार्थाणां
द्रविडभाषया पञ्चप्रणयनाकारकथनं । तत्र अग्रजयविष्णुकर्षणोपन्यासं प्रापदान-
दत्तान्तकीर्तनं । श्रीवैष्णवस्य द्वाविडुक्त्यायवदन्तावग्रहकथाकथनं । मरुत्सेपेन पूर्वो-
क्तार्थां चरितकीर्तनमुखेन लक्ष्याः द्रविडेपु गोदाक्षरेण व्यवतारकथनं ।

७६-८० अध्याये,—सद्य कामारादीनां जन्मकथनं । तेषां देहस्त्रीमन्त्रे भगव-
दर्मनदत्तान्तकथनं । भक्तिनाराय जन्मादिकथनं । फलितकथनस्य जन्मादिकथनं ।
भक्तिनाराय द्रविडभाषया पञ्चप्रणयनकथनं । तत्र भगवता भक्तिनाराय महदाश्व-
तत्त्वेपदेष्टव्यदानकथनं । भक्तिनाराय २३स्य पराजयकथनं । भक्तिवैभवातिशय-
वर्णनं । कुलशेखरस्य जन्मादिकथनं । तत्र तत्तन्नीरामप्रत्यक्षीकरणादिदत्तान्त-
कीर्तनं । भट्टनाथस्य जन्मादिकथनं । पद्मराजस्य जन्मादिविवरणकथनमुखेन
तत्त्वभाषां पितृतत्त्वनिरूपणदत्तान्तकीर्तनम् ॥

No. 1732. आनन्दलहरीटीका ।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 73. Lines, 8
on a page. Extent, 1403 stōkas. Character. Nāgara. Date, Sm. 1836.
Place of deposit, Lāl-gola, Zilā Murshidābād. Kālīcharaṇa Upādhyāya. Ap-
pearance, fresh. Prose. Correct.

Anandalahari-ṭīkā. A commentary on Śaṅkara Achārya's hymn to
Śiva. By Narasiṅha. The great peculiarity of this commentary is, that
it explains the text in two different ways; in one way proving that it
is a hymn in praise of Bhavānī, and in another way making Vishnu
the subject of its praise. Ordinarily the text is understood to have
been written in honour of Śiva.

Beginning. चारं चारमद्वयद्वयमस्मिन्नद्वयः शिखोपनिष्ठापितं

चारं चारमद्वयद्वयमस्मिन्नद्वयः शिखोपनिष्ठापितं ।

आशक्तो पुनरा विज्ञेय जगदीश्वरः पश्यति करे

धामं धामनिह प्रकाशितमयं पश्यति सदाशिवः ॥

ककारोत्पत्तौ रवात्पुनरुक्तं + + मन्त्रसूत्राः

कोदण्डं करपद्मेन दधतीं पुरोयेषु + + क्लृवं ।

मौनार्चोद्गुह्यवाग्वाचिमन्त्रकामारम्भकाहता-

मानात्पुनरुक्तं चित्तां चित्तयन्तां चन्द्रार्चं चूकां भजे ॥

प्रथमं ब्रह्मराचार्यं करपद्मेन दधयं ।

आमन्त्रकचरीकोषं विष्णुपक्षेऽपि सचयेत् ॥

भव भवानीपक्षे,—ननु चरित्चरविट्चिः॥दिदेवहन्मपास्य किमिति कात्यायनी-

कुतेराचरन्मिति शिवाग्रहामपनिनीयुराह । शिवः ब्रह्मेति ।

End. जननीति सम्बोधनं वा । १०९ ।

एवास्मदीयमवलोका तताऽपि धर्म्यमर्थान्तरं समधिमस्य न निव्यसेतत् ।

आत्मनोर्दुर्ममतेरे पवि सचरन्तः स्वाद्या मयनि कवयः पुरतः प्रयाताः ॥

भेदेन न ते जननि चास्ति जनादनेन वैकुण्ठनाथपरतापि कृताच तेन ।

मानसंवाचि करवाचि तताऽव कार्क माकुण्ठिताऽनु सवि ते कदवाकटाचः ॥

Colophon. इति श्रीनरसिंहविरचिता आमन्त्रकचरीटीका समाप्ता । श्रीरघु ।

संवत् १८११ । फाल्गुने ।

विषयः । ब्रह्मराचार्यकृतमन्त्रसूत्रा भवानीपक्षे विष्णुपक्षे च व्याख्यानं ।

No. 1733. पदार्थादर्शः ।

Substance, country-made paper, 12½ × 4 inches. Folia, 142. Lines, 8 on a page. Extent, 5,751 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Teghona, Post Lalgola, Zila Munshidabad. Devadatta Trevedi. Appearance, old. Prose. Correct.

Pādārthhidars'a. A commentary on the Sarāśā-tilaka,—a Tantra. By Rāghava Bhāṭṭa. The Tantra is in great repute in the North-Western Provinces, and appealed to as an authority of great weight, though it forms not one of the 64 original Tantras.

Beginning. श्रीकण्ठं निजतापवप्रबलताग्राहाममोदोदयं

पञ्चम्याः कुतुहलप्रियतया मन्त्रान्तर्गत् मुञ्चः ।

मन्त्रान्ताजितदुग्धमिन्त्रचरीकीकाः सप्तं शोचनं

प्राप्तालोकात्ममानेनानु + + + भूतिं भवन्ताः शुभं ॥

ধংসবলীকৃতবিধিঃ সনকাदिमुद्योर्ध्वैरमममविमलरमादिभूतं ।
 संसारलक्ष्मिमवारविचारवारं नैरं सरो ममनि मे मृदनादधानु ॥
 मन्नाय भवता भूषা भारती भक्तिभाविता ।
 कृतवत्कृतने यथा वानिकुलोऽतिदुर्लभः ॥
 शारदातिलके तन्मे मृदकामुपदेयतः ।
 पदार्थादर्शनीकेयं राघवेण विरच्यते ॥
 सम्यदायानतं किञ्चिद् भक्तितामसमयतं ।
 यदुक्तमय तत् सन्तो विचारयितुमर्हस्य ॥
 अथेवमः सर्वो अपि भूतोः भवपाशबन्धानां लज्जःय मुक्तये च समुपदिशति यः ।
 अथेवां कृतिशालादीनां मन्त्रकलेन तदर्थप्रतिपादकलेन च प्रमाद्यमिति
 सुप्रसिद्धतरं ॥ इत्यादि ।
 End. मङ्गलादीनि मङ्गलमध्यानि मङ्गलाकानि च शालाणि प्रथमे वीरपुरुषकाणि
 भवन्ति चायुक्तपुरुषकाणि चेति भगवन्तस्तत्त्वविद्वज्জান। मङ्गलीयां विरं पुञ्ज-
 नां २५ मिरम् ।
 Colophon. इति 'राघवमहाবিৰচিতা পদার্থাদর্শনীকা সম্মুখা' । শুভম্ ।
 বিষয়ঃ । সঙ্কলদ্বৈকেন্দ্রভনশারদাতিলকব্যাখ্যানং ।

No. 1734. Tīrthakāumudī ।

Substance, country-made paper, 18 × 3½ inches. Folia, 148. Lines, 7
 on a page. Extent, 4,244 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place
 of deposit, Teghora, Post Lālgolā, Zilā Murshidābād. Devadatta Trivedī.
 Appearance, very old. Prose and verse. Correct.

Tīrtha-kaumudī. A dissertation on sacred places of pilgrimage.
 By Śrīśiddhāntavāgīśa Bhaṭṭācārya. The work opens with a thesis
 on tīrthas or sacred pools, how they attain their sanctity, and the
 reasons why they should be visited. Then follows a disquisition on
 the question, Who derives the benefit of visiting tīrthas? Rules are
 then given regarding the duties to be observed when starting on a
 pilgrimage, what should be done, and what avoided in the way, the
 religious duties to be gone through at sacred pools, the importance
 of śrāddha and tarpana on such occasions, and what should be par-

विषयः । तीर्थेतिरूपं । तीर्थेष्टलभः प्रितिरूपं । तीर्थेषु वर्ज्यमीदृशयनं । महाभूमि-
पथं । विशेषयात्रापथकीर्तनं । तीर्थयात्राविधिकयनं । यात्रादिने नाम्नीयाह-
विधानं । तदिने पर्वण्ययात्रं कर्तव्यमिति व्यवस्थापकानां मन्त्रेण रमितविशेषात्पत्यु-
पाध्यायवाचस्पतिमिश्रानां मतद्वयवत् । तीर्थयात्रायां कर्तव्यानि । तत्र भित्ति-
हानि च । तीर्थेष्टानविधिकयनं । तर्पणनिरूपणं । तत्र तिथिविशेषे पक्षशुद्धौ
च महादिखानविधानकयनं । प्रयोगः क्रियः च । चर्द्धादयादियोगलक्षणं ।
मीसीरक्षादिवक्त्रपरित्यागकर्तव्यताविधानं । तीर्थयात्राविधानं । तीर्थे उपवास-
विधिकयनं । मुच्यमानविधानकयनवत् । तीर्थयात्रागते तत्र प्रवेगविधिकयनं ।
यात्रारक्तः सकलतीर्थविधिकयनं । व्रतकपतीर्थमात्राकाशकयनं । कामकप-
निरूपणः । तत्र यात्राप्रयोगकयनवत् । कामकपरायवभागीर्थविधिः । एवं नैर्ऋ-
तेण रादिभामन्त्रतीर्थविधानकीर्तनं । तत्र तत्र मयादित्यतीर्थविधानकयनवत् ।

No. 1735. प्रायश्चिन्नेन्दुश्रेखरः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 92. Lines, 8 on a page. Extent, 1,876 slokas. Character, Nāgara. Date, SM. 1838. Place of deposit, Lālgolā, Zilā Murshidābad. Kālicharana Upādhyāya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Prāyas'chittendū ś'ekhara. An epitome of all the offences for which expiations have been ordained in the Smṛitis, and the nature and mode of performance of those expiations. By Nāgoji Bhaṭṭa, son of Śīva Bhaṭṭa by Satī Devī. The author was a distinguished grammarian, and author of a great number of works on grammar and law, besides several commentaries. The offences noticed are all domestic and civil, and not religious arising from omission or flaws in the performance of Vedic rites. The work is one of a series of texts on the Smṛiti.

Beginning. नत्वा सती' शिवं कृष्टं भारती' पितरो तथा ।

माओजीः कुवते रस्यं प्रायश्चिन्नेन्दुश्रेखरं ॥

तत्र प्रायश्चित्तकथनं । यद् यथाविध्यमुक्तं ननुपचित्तमग्र्यं नात्रत्येव तत् प्रायश्चित्तं ।

End. ब्रह्मास्त्रानिष्कृष्टरश्मि-तन्नामजपादिषु सर्वपापप्रायश्चित्तमिति सर्वैरुचिभिः ॥

Colophon. इति शिवभट्टकुलसतीशर्भजमाओजीभट्टकृतप्रायश्चिन्नेन्दुश्रेखरः समाप्तः ।

संवत् १८१८ ।

विषयः । प्रायश्चित्तलक्षणविचारः । संवत्सरं प्रायश्चित्ताकरणे व्यवसायकथनं । प्रायश्चित्तं चषो-
प्तमेव पापं खेदलोभादिना अनुपपन्नकरणे प्रत्यवाय इति निरूपणादिकं । कायगत
प्रायश्चित्तादिभेदकथनं । जातिभेदकरपापनिरूपणं । महापातकोपपातकादिनिरू-
पणं । दुरापातानुपातानित्यजनकक्रियानिरूपणं । एवं सर्वैरेवर्षद्विमुक्तपातकादि-
निरूपणञ्च । ज्ञानतो ब्रह्मचर्यादिकर्म्मविपाककीर्णनं । कृष्णादिभक्तकथनं । दह-
नियमनकीर्णनं । प्रायश्चित्तपूर्वावहृत्यं । अनुतापादिविभागं । सर्वपापप्राय-
श्चित्तकथनं । अश्वमे प्रायश्चित्तविधिकीर्णनं । गोपथप्रायश्चित्तकथनं । वीचीरक्षि-
तवधभारकादौ प्रायश्चित्तं । रजसकादिभक्तने दिनमेदेव प्रायश्चित्तमेदनिरूपणं ।
अर्धधामादिब्रूयाकरनामशंकारे दिनालग्नप्रकीर्णमादौ प्रायश्चित्तकथनं ।
विषयकाष्टेव हन्तापापने प्रायश्चित्तकथनं, मृचीतमसका प्रवादादिना चने प्राय-
श्चित्तकथनं । निप्रका मृदादिहत्या चवार्त्तने प्रायश्चित्तं । मृदका द्विहत्या

विषयः । वस्तुत्वमे प्रायश्चित्तं । देवागारभिक्षादिना सम्यक्करणे प्रायश्चित्तं । निषिद्धदिने
 दत्ताचारवने प्रायश्चित्तं । विवादान् पूर्व कथाया रजोदर्शने प्रायश्चित्तं । सुरापाच-
 सुरापानादौ प्रायश्चित्तं । मित्यन्नामनष्टना भोजनादौ प्रायश्चित्तं । मार्ग्या या धोदरा-
 दिना वा मार्गं भोजने प्रायश्चित्तं । पूर्वदिनमुक्तं य वने प्रायश्चित्तं । नेनांसादि-
 भक्षणे प्रायश्चित्तं । पक्षाक्षुभक्षणादौ प्रायश्चित्तं । भोजनानन्तरं विद्वस्यार्थादौ प्राय-
 चित्तं । रजककर्मकारादीनामुच्छिष्टस्यार्थे प्रायश्चित्तं । उच्छिष्टभोजनादौ प्रायश्चित्तं ।
 कुष्ठिकुण्डलादिस्पृहाभोजने प्रायश्चित्तं । यज्ञोपवीतच्छेदनादौ प्रायश्चित्तं । काष्ठ-
 वलादिना श्रीशूद्रस्यार्थे प्रायश्चित्तं । अस्त्रालादिदर्शनप्रायश्चित्तं । अस्त्रालस्य-
 प्रवेष्टे प्रायश्चित्तं । अस्त्रालादिमाषमंस्त्राभ्युपानादौ प्रायश्चित्तं । मक्षिका-केशादि-
 दूषिताभोजने प्रायश्चित्तं । विहास-आकाशुगवादुच्छिष्टभोजने प्रायश्चित्तं । कायदि
 विषय शूद्रस्यभोजने प्रायश्चित्तं । विष्कनिवेदिनभक्षणे प्रायश्चित्तं । शूद्रभ्यामु-
 ब्रजनदौ प्रायश्चित्तं । चाक्षणातकपुत्रे प्रायश्चित्तं कर्मयमिति कथनं । उच्छिष्ट-
 विषयं अनुच्छिष्टशूद्रस्यार्थे प्रायश्चित्तं । उच्छिष्टं सूर्यादिदर्शने प्रायश्चित्तं ।
 उच्छिष्ट-तैलाभ्यक्तं दानं सूर्याग्रे प्रायश्चित्तं । रजस्रक्षानियमविधानं । जातिधर्-
 करपःपानुष्ठाने प्रायश्चित्तं । दवाचार कन्यःदानप्रायश्चित्तं । मेधादिप्रायश्चित्तं ।
 रोधादिप्रायश्चित्तकथनञ्च । गोव्यापवादः । नात्यलक्षणं । तत्र प्रायश्चित्तविधाना-
 दिकं । मेघप्रायश्चित्तं । अलक्षणपाकरणप्रायश्चित्तं । परिवेदनप्रायश्चित्तं । अतकाधा-
 पनप्रायश्चित्तं । परदारकरणे प्रायश्चित्तं । मनुष्यादिबन्धप्रायश्चित्तं । क्षत्रादिबन्धप्राय-
 चित्तं । दृक्छेदमप्रायश्चित्तं । दुष्कृतादिदंडने प्रायश्चित्तकथनं । व्रतभङ्गादिप्रायश्चित्तं
 मिथ्याभिर्ग्रहणे प्रायश्चित्तकथनं । पञ्चाविक्रयप्रायश्चित्तं । अयाचयजनप्रायश्चित्तं ।
 मानापिष्टपरित्यागे प्रायश्चित्तं । स्नाप्यायपरित्यागप्रायश्चित्तं । निन्दितान्नभोजनादौ
 प्रायश्चित्तं । उच्छिष्टाभक्ष्यभक्षकप्रायश्चित्तं । अशुचिद्रव्यस्यार्थे प्रायश्चित्तं । यवनाद्यन्न-
 भोजनप्रायश्चित्तं । चाक्षभोजनप्रायश्चिनादिकथनं । ज्ञानव्यताग्रेचाक्षभोजनप्राय-
 चित्तं । वस्त्रीकरणाभिचारदौ प्रायश्चित्तं । ब्रह्मवत्यासुरःपानादिमहापानकप्राय-
 चित्तं । संसर्गप्रायश्चित्तकथनञ्च ।

No. 1736. शुद्धिविवेकः ।

Substance, country-made paper, 11½ x 5 inches. Folia, 35. Lines, 10
 on a page. Extent, 786 stokas. Character, Nigara. Date, Sm. 1850.
 Place of deposit, Lālgolā, Zilā Murshidābād. Kalicharāṇa Upādhyāya-
 Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Suddhi-cireka. A treatise on impurity of the person arising from birth or death in one's family, or from causes confined to one's person. A Smṛiti compilation. By Rudradhara. The author wrote several other treatises under the generic nature of Viveka.

Beginning. चरतु दुरितजानं केवस्यैकवाङ्मिपुसमलविद्यानः केमिनः मय्यविहः ।

अनुपवननिवासा प्रसिद्धं मय्यदमः कुमलपदलनीलः पद्मनीर्गं भुजङ्गः ॥

धिरन्मनादेकविवर्धनिदः सुमय्यदायानुगतः स्युदायः ।

नमो हरिं पद्मधरेण सम्यक् वितन्वते शुद्धिविवेक एवः ॥

सम्येव रमाकरपारिजानमिताचराचारकतादयोऽन्ये ।

तथापि तवाकसमानमार्गा भवेत् प्रमोदाय मम प्रयासः ॥

शुद्धिवाचदक्षिणविहितकर्मोपिकारापादको धर्मविवेचः । इत्यादि ।

End.

अथ च सम्ये एव प्रकरे तत्तत्कार्यविवेचे एव अष्टौचाभावः, न मन्त्रकं च्यं
अष्टौचाभाव इत्यवधानम् ।

Colophon. इति पद्मधरेण शुद्धिविवेके जननमरणयोः शुद्धिपरिच्छेदः । इति शुद्धि-
विवेकः सम्पूर्णः । संवत् १८५८ ।

विषयः । शुद्धिपदाद्येनिकपक्षं । अष्टौचक्षकपक्षिकपक्षं । नामान्तस्यानुवर्तमानं अष्टौच-
निकपक्षं । जननाष्टौचविधिः । यावज्जीवाष्टौचकक्षणं । वासाष्टौचविधानं ।
स्युदाष्टौचविधिः । गर्भवासाष्टौचविधिः । मृत्युविशेषाष्टौचविधानं । मय्यष्टौच-
विधिः । सविष्णवाष्टौचविधिः । निन्दाराष्टौचविधिः । अष्टौचाभावकक्षणं ।
जनशौचिनः ।

No. 1737. मार्तण्डवल्लभा ।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 120. Lines, 8 on a page. Extent, 2,542 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sv. 1847. Place of deposit, Lālgolā, Zilā Murshidābād, Paṇḍit Kālicharana Upādhyāya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mārtanḍa-vallabhā. A commentary on his astronomical treatise called Muhūrta-mārtanḍa. By Nārāyaṇa, son of Ananta Agnihotri, grandson of Hari, great-grandson of Śrīkṛiṣṇa, and great-great-grandson of Ananta of the Kausika gotra, and an inhabitant of the town of Śārasana, modern Śāran. The work was completed in the Ś'aka year 1484—A. D. 1549.

Beginning. मार्गणोऽवतु वाचं नः पादौजायतमोदरः ।

इतदवतनः मेयोऽभीष्टदो विचक्षोचनः ॥

अर्धद्वयवाची । तत्र प्रथमं सूर्य्यपद्ये । मार्गणः श्रीकृत्यः नोऽस्माकं वाचमवतु रचतु । किं लक्षणे मार्गणः । इतदवतनः । इमे भण्टो यदा तनुः येन भ तथा । तथा च कृतो इत्यादि ।

End.

अथैतदुपन्यसनीकरणार्थं वृथार्थना । पूर्ववाक्यार्थमिति । सुममं ।

आमःत् भारमणौरनामनगरे श्रीकौशिकस्यान्वये-

ऽनलो राजसभेऽपि पृथ्वरको माध्विन्दमामचीः ।

श्रीकृष्णलनयः नृतिकृतिविदामपेभरेयो हरि-

लनयः नृतिवित् तदाहजवरोऽनलाग्रिहोषी नृपः ॥

तनुवस्तदनुपदानप्रिषको नारायणो + पर-

ग्रामे शिष्यगणेश्वरा निजकृतपन्थस्य टीकां स्फुटां ।

चक्रं + कपया परोपकृतये शोधं दुबलं वृधै-

+ दक्षस्य विज्ञोऽथ धर्मापि ते कुण्डलि नां मञ्जनाः ॥

मुच्यनिधिपुत्रवार्यस्याममाभिः समाभिः

१४८४ परिमितःककालं जातमार्गणटीकां ।

लिकति पठति विप्रः भोऽत्र भूना धर्मिणां

मुच्यनिधिपुत्रवार्यस्याममानाममायान् ॥

Colophon. इति श्रीमदनन्ताष्टपातुमांश्याजिपुत्रनारायणविरचिते मृत्तर्णमार्गणदेवस्त-
टीका मार्गणवज्रभा समाप्ता । संवत् १८५७ ।

विषयः । निजकृतमृत्तर्णमार्गणदेव व्याख्यानं ।

No. 1738. श्राद्धकाशिका ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 80. Lines, 7 on a page. Extent, 1,520 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1834. Place of deposit, Lālgholā, Zilā Murshidābād, Pandit Kālīcharaṇa Upādhyāya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Srāddha-kāśikā. A dissertation on the rite of Śrāddha according to the rules of Kātyāyana. By Kṛishṇa Miśra, son of Viṣṇu Miśra, grandson of Atisukha, and great-grandson of Nityānanda. The several ancestors named were great Smṛiti scholars and authors.

Beginning. दस्यु प्रसादपयसा जगुपादपाक्षं कात्यायनं मुनिवर्गं शिरसाभिरधे ।

मित्राः कलामि यजुषामिह याजकानां सर्गेऽङ्गवानि विविधानि कलान्यजं ।

कर्कोपाय्य + + गभीरवचनैः सूत्रं यतोऽस्मादभू-

दुर्वोधस्ततो जगत्प्रथम इति व्याख्यां तथाप्यङ्गुली ।

भूयोऽपि प्रतिषेधकारिवचनैः स्मार्त्तमंथा काशिका

सूत्रस्यापरिभ्रंशोऽवतिमिरध्वनाय नंतव्यते ॥

सूत्रार्थव्युत्पत्त्याक्षौर्बिंशोऽतिप्रकाशनात् ।

अस्यान्वार्थमिदं नाम पञ्चम्य आदकाशिका ॥

नित्यानन्द इमीह यः जगद्वरो जानसदीयः सुतः

स्मार्त्तं ग्रीा विहितमिहोऽतिसुख इत्याहो अमत्यङ्गुतः ।

तत्पुत्रोऽयमवन्मृतौ सुखतुरः शास्त्रेऽभीतिः नृनौ

विष्णुर्भयं दमं निबन्धनकरोत् छव्यः छनी तत्सुतः ॥

अत्र पूर्व्यां पौर्णमासीमुत्तरामपवनेदित्यादिना त्रैलोक्योपदिष्टा । अद्याना

यष्ट्यास्मालीपाकानामित्यादिना स्मार्त्तान्वास्याय अवशिष्टं आदकर्णं कर्णवमिति

सूत्रमारभते । अपरपक्षे वाचं कुर्वीति ।

End. प्रत्यादिकं निहतं तु पञ्चाशित्यं समाचरेत् ।

अनयोर्भिन्नतन्त्रत्वात् स्मालीपाकाग्रिषोऽवदिति ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णमित्रविरचितायां आदकाशिकायां सूत्रहर्षो रकोदित्वाद्यं समाप्तं ।

संवत् १८२८ ।

विषयः । कात्यायनप्रणीतयष्ट्यास्मालीपाकप्रकरणस्य व्याख्यानं ।

No. 1739. हनुमन्नाटकं, वा महानाटकं ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 46. Lines, 12 on a page. Extent, 1,775 slokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1844. Place of deposit, Lālgolā, Zilā Murshidabād, Paudit Kālicharapa Upādhyāya. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Hanumannāṭaka alias *Mahānāṭaka*. A drama on the exploits of Rāma. It is said that this work was originally composed by Hanumān, the monkey general of Rāma, and inscribed on slabs of stone; but Vālmīka, happening to read it, thought it too exquisite for human perusal, and, not without some apprehension lest it should supersede his own epos on the subject, caused the stones to be thrown into the sea. Thus the

work was lost for a long time. The stones, however, were recovered during the reign of Bhōja Rājā of Dhārā, and decyphered and restored by one of his court paṇḍits named Damodara Miśra. Its original name was not found out, and so it was called after its author's name. On account of its great excellence it was also called *Mahā-nāṭaka*, 'the Great Drama'. According to popular tradition, Kālikāśa of Bhōja's court was the restorer; but this is contradicted by the commentator. Some Bengali paṇḍits believe the restorer to have been one Madhusūdana Miśra; two MSS., however, contradict that opinion.

Beginning. कल्याणानां निधनं कलमपुत्र्यनं पवनं पवनं

पद्येभ्यः समुत्पन्नाः अपदि परपदप्रत्यये णि तस्य ।
 विः सन्त्यतिभेदं त्विवरणसम्भवं जीवन् जीवन्तानां
 बीजं धर्माद्भवत्यप्रभवत् भवतां भूतये रासनास ॥
 पातु दीनगणपतभङ्गसक्रीमुत्तुङ्गोत्तोरः प्रसन्नो
 देवः सर्वजगत्पतिर्धनुषूङ्गः सावम्भेदयः ।
 जीवः शोक्तोर्नवेष्टविशदे दंष्ट्राङ्गुः दम्भ भू-
 र्भाति क प्रत्ययान्विपस्वस्ततोत्तुङ्गोत्तोरः सन्त्यतिभेदः ॥
 यं श्रैवाः समुत्पन्नं त्रिव दति प्रप्नोति वेदाग्निना
 योदा बुध दति प्रमत्तपटनः दर्शति नैयदिकाः ।
 सर्वद्वित्यथ जैनशास्त्रजिताः कर्षति मीनांभवाः
 मोक्षये वो विदधानु वाच्यतयसं वैश्वानराथे हरिः ॥
 शानीदृष्टमपतिप्रतिभटप्रेः स्यादियिक्राणिको
 भूपः पङ्कुरयो विभावदृष्टप्रत्यतकेतुर्वन्ती ।
 कर्षां बर्भरभूरभारतये भूरदवाः पृथगा
 ययः स्यान्नयो विद्याय मज्जितः पूर्वस्युत्तं विभः ॥ र

Encl. चतुर्दशभिः कविभिर्दत्तानि चतुर्दश ।

श्रीमद्भक्तः एकं धनं देवस्य यत्नं विनिर्मुक्तं ।

रहितसंज्ञकपुत्रः । अथ व. श्री. किमर्थं । निहितममृतबद्धा प्राङ्मुखानाटकं यत् ।

दुःखानि च प्रतिभोजनेः इतं तत् क्रमेण यथितमस्तु तिस्रं भिद्यद्भो।दरेण ॥

Colophon. इति श्रीमद्भूमिहरचितं महाभाटके श्रीरामविजया नमः चतुर्दशः ।

संयत् १८३४ ।

विषयः । राजविरिचयवर्णनं । (अस्येति तु मधुसूदनमिदगङ्गुलीनं नाटकमिदं परं प्रक-

रति । अथ योः प्रतिपाद्यां रचयिष्यति वाङ्मनराधि सुवक्त्रमि उपसज्जये, उप-
सज्जये च विभिन्नप्रकृतयो रचयः श्लाघाः । इति सुधीनिरवेषयम् ॥)

No. 1740. हनुमन्नाटकदीपिका ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 91. Lines, 6 on a page. Extent, 2,700 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Śm. 1944. Place of deposit, Lālgola, Zila Murshidābād, Pauḍit Kālicharaṇa Upādhyāya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Hanumannāṭaka-dīpikā. A commentary on the *Hanumannāṭaka*, the work described under the last preceding No. By Mohanadāsa Miśra.

Beginning. इदमे वनप्रेरणा समुत्पत्ताः विमूढतरुणिः ।

तत्पदकमलं वन्दे मेककुलमाद्यस्य वेदादेः ॥

हनुमन्नाटकमात्रशब्दार्थावधत्तां ++ चत्वं ।

नेतुं कृतमाद्यमतां मम सुधियः ++ भवन्तु ॥

तावत् श्रीरामचन्द्रकृष्णवासववर्णनेषुः कविः स्वाभीष्टदे-तामात्मनिरताभिः-
पूर्वां नाम्नीमवतारयति,—कल्याणामिति द्वादशपदेः । तदुक्तं नाटकाव-
तारे,—

अष्टाभिर्दशभिर्वापि नाम्नी द्वादशभिः पदैः ।

आशीर्नमस्त्रिया वस्तुर्नर्दोशे वापि तत्कृतमिति ॥

End.

अथेयं कथा पूर्वमेवेदं ढक्कैर्गिरिशिलासुलिखितं, तत्तु वाञ्छीकिना दृष्टं । तदे-
तस्य अतिमधुरलमाकलय्य ++ प्रचारभाजनद्वया हनुम ++ ++ त्वं समुद्दे-
जिष्येष्टि । तथेति तेनाम्नैः प्रापितं । ++ भग्येन भाजनं वल ++ + इदमिति ॥
मशुरकुलमभूतिः मिदचतुर्धेदिविद्यातः ।

तत्पुत्रम मयाभिः मेहनदामनःस्वा विहितः ॥

* * * * *

Colophon. इति श्रीमन्मोहनदामविरचितायां श्रीहनुमन्नाटकदीपिकायां अमुर्दोशः ।
शुभमस्तु । संवत् १८५५ ।

विषयः । दःभोदरमित्रमहूहीत य मवानाटकापराभिधानस्य हनुमन्नाटकस्य व्याख्यानं ।

No. 1741. स्कन्दपुराणीयमहरवंहिताया दचकाण्डः :

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 112. Lines, 8 on a page. Extent, 3,024 ślokas. Character, Nāga a. Date, ? Place of deposit, Nasipura, Zila Murshidabad. Rājā Rāmachānd Sīnha. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Saṅkara Saṁhitā. An episode of the Skanda Purāṇa, giving an account of the history of Saṅkara. The codex is limited to that portion of the work which refers to the dispute between Saṅkara and his father-in-law Dakṣha, and its consequences. No complete codex of the Saṅkara Saṁhitā has yet been met with, nor is it referred to in the Index to the Skanda Purāṇa given in the Nārada Purāṇa.

Beginning. श्रीकेशाय नमः । अथ कथं ।

दक्षश्चास्त्वया प्रोक्तः परं न तदेषधन ।

जयन्तादेन्दुपुत्राय ममामेव हृद्यमिति ॥

प्रेमवानिति तं भूयो विलसादङ्गमर्हति ।

तदेतत्तु वरं कर्णे लला प्राच्य श्रीशङ्कराः ॥

इत्यन्तु ब्राह्मणः परं भवन्ता ब्रह्मविनसाः ।

मत्सर्वाङ्गे पुरा ब्रह्म तर्ह्येदं वैलपेधनेः ॥

अविभिर्दृग्भिः पुत्रेः प्रजापतिभिः ॥ १ ॥

दक्षोऽयं प्रथमस्तस्य पुत्रोऽयं ब्रह्मणेत्तमाः ।

प्रणम्य पितरं सृष्टां पप्रच्छ जगतां प्रभुं ।

भोः पितृजः तमर्थाय सर्व्ववेदार्थकोविद ॥

को वा मध्ये विमूर्त्तानां परिष्टा जगतां प्रभुः

परिपूर्णः परं श्रुतिः सर्व्वव्यापी मजाननः ॥

कर्त्ता सर्व्वस्य जगतः पालके हारकस्तथा ।

मर्त्यजीवेषु सर्व्वेषु मातृलोक संश्रितः ॥

इति तस्य वचः श्रुत्वा ब्रह्मा श्रुत्वा ॥ १ ॥ ॥ ॥

॥ तन्मन्त्रपरायणः कथं ब्रह्मणः कथं । इत्यदि ।

End.

विनाजने सद्यदेया नियमं दिनमात्मनः ।

॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

Colophon. इत्यादिमहापुराणे व्याख्ये ब्रह्मरसंहितायां दशकाण्डे चत्वारिंशोऽध्यायः ।

दशकाण्डं समाप्तं ।

विषयः । १-४ अध्याये.—ब्रह्मणा मह दक्षस्य संवादेन जगत्कारणं ब्रह्मरवेति कथनं । तस्य मध्येऽपि त्वादितिकथनं । जगता ब्रह्मात्मकत्वकथनं । शिवस्य पतित्वकथनपूर्वकं ब्रह्मादीनां मध्येषां जीवानां पशुत्वकथनं । दक्षस्य मानसमरमि शिवाराधनायै गमनादिकथनं । शिवात्मन्वरेण दक्षेण पुरीनिर्माणादिदृष्टान्तकथनं । दक्षस्थो-
पदेमेन तस्युवाचां सृष्टलभाप्रतिष्ठा मानसमरोवरे तपस्यतां तत्र मारुतमगमनं
विवेकादयात् मांसाभिलाषादिविवरणकथनं । तच्छ्रुत्वा दक्षेण पुनः शतपुत्रसृष्टि-
करणादित्यन्तकीर्तनं । अथ भूयोऽपि मारुतःपदेमेन तेषु मुमुक्षुषा तपस्यन्तु
क्रुद्धेन दक्षेण पुत्रसृष्टिं निश्चाय चयोविशतिकन्यःसृष्टिविवरणकथनं । वसिष्ठादि-
प्रमुखैः तासां सम्प्रदानकथनं । पुनः सप्तनिशतिकन्यःसंमर्जनापूर्वकं चक्षुसमे
सम्प्रदानकथनं । अथ लभिकायां नितरामनुरक्ततया 'सद्यरागी भवेति' दक्षप्राप-
यस्य चक्षुस्य शिवाराधनादिदृष्टान्तकथनम् ।

५-८ अध्याये.—शिवशिवयोः संवादेन जगत्कारणादिकथनं । देवानां प्रार्थनया
शिवस्यापदेशेन च देवाः कन्यारूपायाः पद्मवने अवस्थानकथनं । दक्षेण कन्यात्वेन
तद्गृहणादिविवरणकथनम् । पश्यन्ति पतित्वेन प्राप्तं दक्षस्ये स्त्रिया तपस्यरन्त्याः
गौर्याः परतः दृष्टप्राप्नोतुपेण शिवस्य गमनरहस्यवर्णनादिकं । शिवशिवयोः
विवाहाद्यवर्णनं । अकस्मादन्वर्त्तिते अन्वकर्षिणौ देवाः पुनस्तपस्यादिकथनं ।
शिवसमागमवर्णनम् । एकदा दुहितृजामातरो द्रष्टुःमेन दक्षेण कैलासगिरिं
समुपेत्य अन्वर्त्तदवेशकाले दारुणैर्वायुमार्गेण शिवनिन्दनादिदृष्टान्तकथनं ।
ब्रह्मणे यज्ञानुष्ठानविवरणकथनं । तत्र नन्दिना भार्गवो दक्षस्य विवाहादि-
वर्णनम् ।

१०-१४ अध्याये.—दक्षतप्यवर्णनं । तत्र शिवभक्तानामनामनमाकलय्य दक्षस्य
चैष्टितादिकथनं । शिवनिन्दकादिना दक्षेण भार्गवो संवादकथनं । तत्र
शिवस्य परब्रह्मत्ववर्णनं । भटनःमनिर्वचनविवरणकथनं । दक्षेण शिवप्रा-
दित्वेऽद्वैतपरमं तत्र तत्र दोषरोपणादिकं । महादेवः कथं दिनम्बर इति
कारणं । पुरा किल दाक्षकवने तपस्यतां तपोधनः सौहृताय सौहृदीवैश्या-
दिना श्रीधरेण भाद्रसम्पत्तिः तदा महादेवा भस्मरूपादिधारणेन विश्वं धेनि-
येष्टमाभ्युद्य तत्र प्रविशन् । अथ भिक्षां दातुं तत्प्राप्त्युपागतास्तपोधनकामिन्यः
कामवानस्य अपतिरुत्पन्नमनसा तत्संभर्ता भुञ्जन्तः पुनःनजीजनन् । तदा
मत्पश्यन्तिमुपसृत्य जतकोषेस्तपस्विभः शक्त्युत्थं हन्तुं महादेवः शार्ङ्गं सृजन्

विषयः । च चामित एव भवता विधानितसर्वसाधकं समरिषेवमावधिक्रान्त । चय ते
 भूयोऽपि परश्रवमादीन् चतुर्थाद्य तदन्तिकं प्रेरयामासु । भवतामपि भूषणादि
 मात् सकरे दधारेति विवरणकथनम् ।

११-२० अध्याये,—विद्यासुखवरेण मन्त्रादुरेव विद्युत्तानां देवानां पुरवत्ता-
 वचनम् । विरुपाक्षेन तं विद्यान् तवस्योधारणादिदत्तानकथनम् । विष्णुना वराह-
 दयेव विरुपाक्षं विद्यान् तदुधिरधारणा चतुर्थे इमेव वराहचरमिदं दत्तावातेन
 वयाये । चय मन्त्रादिभिः मन्त्रादितो मन्त्रादेवः तां दत्तामन्त्रात् सकरे धारणा-
 मावेतिदत्तानकथनम् । शिवेन मनुजमन्त्रावासे मन्त्रावातेन चयनम् । भूषणवत्ता
 इत्यादिपञ्चकादिविवरणकथनम् । तत्र विद्याप्रदम्बल विद्याः कथनकथनम् । शिव-
 कृतपात्रकथनम् । देवमन्त्रकृतनीलकण्ठतोषकथनम् । शिवस्य भिद्यादत्तावत्तन्त्र-
 कारणकथनम् । तत्र 'चयमेव मन्त्रार्थेति' विवदत्तानयोः पञ्चमाभ-पञ्चमकथनोः
 पुरतः शिवस्य चाविर्भावादिकथनम् । कान्तभेदस्य उत्पत्तिकथनम् । तत्कृतमन्त्र-
 शिरम्भेदम् । विष्णुदीनां वरिषेवकादिदत्तानकथनम् ।

२१-२५ अध्याये,—एवकवधारिका वरिका वराहचरमन्त्रादिविवरणकथनम् । शि-
 वस्य कपासभक्षधारणादिविवरणकथनम् । चामरवर्णनित्तरेण वराहचरमन्त्रेण
 जालम्बरस्य उत्पत्त्यादिकथनम् । तदुपपन्नानां केनवादीनां प्रार्थनया महादेवेन
 तद्वदत्तानकथनम् । इन्द्राभिधानां अकम्बरकामिनीं कामवसानस्य विष्णोः केना-
 यथायत्नं वृत्ततःस्य जालम्बरीयवृत्तमरीरं प्रविशन् तथा चय मन्त्रोमादिवचनम् ।
 इन्द्रावीजेन मन्त्रवाक्यतः श्रुतानोपरभूमिषु तुलया चाधिकादिविवरणकथनम् ।
 पार्थिव्याः कर्तव्यजानसेदनसिद्धेन महाया उत्पत्त्यादिविवरणकथनम् ।

२६-३५ अध्याये,—श्रुताचार्यावदित्य सतमेनस्य आदेवेन विष्णुतिनामिकायाः
 अष्टुरकामिन्याः मातृशक्त्यामिवरमेवनाथ मेवप्रदंमन्त्रादिविवरणकथनम् ।
 करिष्णीकवया तथा मादं करिकवधारितो मातृपत्न्य विचारदिवचनम् । तत्र मन्त्र-
 मन्त्रस्य दैत्यस्य मन्त्रादिकथनम् । पार्थिवीवर्गमेवरायोः अष्टमरीक्यां साधिकपेन
 विष्णोरवत्तामिविवरणकथनम् । पार्थिव्याः श्रावेन विष्णोरजमन्त्रपेन वटदीपे चय-
 स्थानकथनम् । मन्त्रेण चय मन्त्रमन्त्रिमस्य सतमेनस्य युद्धवचनम् । मन्त्रवाक-
 िदस्य मन्त्रमन्त्रस्य मन्त्रिकरूपधृष्टकथनम् । मन्त्रेण वाचनमन्त्र तदारोहणादि-
 कीर्तनम् । श्रुताचार्यसतमेनयोः सचिनपेन ततः पलायनादिविवरणम् । मन्त्रे-
 दम्भेन मन्त्रमन्त्रस्य वरः अकवप्रतिकथनम् ।

३६-४० अध्याये,—शिवस्य वाक्पञ्चकंतापि यदा दत्तस्य तुमन्त्रिनं जाता, तदा
 दधीचेः ततः प्रज्ञानकथनम् । मन्त्रदत्तान् पितृष्टब्धं पञ्चानुष्ठानं तुला शिवस्या-

विषयः । हेतवेन द्वाकावकावयव मन्त्रादिवर्णनं । तत्र द्वाकावकावयवविषयिणां विषयविषयानां
 दोषहेतवेन हेतुः पुनः द्वैताकावयवमन्त्रं विषयविषये ननुनामकीर्णं । विषयविषययोः
 द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं । विषयविषययोः द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं । विषयविषययोः
 द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं । विषयविषययोः द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं ।
 द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं । द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं ।
 द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं । द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं ।
 द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं । द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं ।
 द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं । द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं ।
 द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं । द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं ।
 द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं । द्वैतमेव भद्रकालीवीरमङ्गोराविर्भावकचयनं ।

No. 1742. भविष्यपुराणं ।

Substance, country paper, 14 x 5 inches. Folia, 148. Lines, 8—9 on a page. Extent, 3,497 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nasipura, Zilā Murshidābād, Rājā Rāmāchānda Siṅha. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Bhaviṣhya Purāṇa. One of the 18 great Purāṇas. The codex comprises the third book or *Madhya Tantra*. The following is Professor Wilson's account of the work.

“The Purāṇa in which Brahmā, having described the greatness of the sun, explained to Manu the existence of the world, and the characters of all created things, in the course of the Aghora Kalpa, that is called the Bhaviṣhya; the stories being, for the most part, the events of a future period. It contains fourteen thousand five hundred stanzas.’ This Purāṇa, as the name implies, should be a book of prophecies, foretelling what will be (bhaviṣhyati), as the Matsya Purāṇa intimates. Whether such a work exists, is doubtful. The copies, which appear to be entire, and of which there are three in the library of the East India Company, agreeing, in their contents, with two in my possession, contain about seven thousand stanzas. There is another work, entitled the ‘Bhaviṣhyottara,’ as if it was a continuation or supplement of the former, containing, also, about seven thousand verses: but the subjects of both these works are but to a very imperfect degree analogous to those to which the Matsya alludes.

"The *Bharishya Purāṇa*, as I have it, is a work in a hundred and twenty-six short chapters, repeated by Sumanta to Śatānika, a king of the Pāṇḍu family. He notices, however, its having originated with Śrayambhū or Brāhmā, and describes it as consisting of five parts; four dedicated, it should seem, to as many deities, as they are termed, Brāhma, Vaiṣṇava, Śaiva, and Tvāṣṭrā; whilst the fifth is the Pratisarga or repeated creation. Possibly, the first part only may have come into my hands; although it does not so appear by the manuscript."

The codex under notice comprises the *Madhya Tantra* or the 3rd, literally the middle, book. It extends to 3,500 verses, divided into 3 parts; the first of which contains 25 chapters, the second 17, and the third 11. The first, after the usual preliminaries, describes some of the higher regions. The duties and characteristics of householders, the qualifications of teachers, and the teaching of the Vedas take up several chapters. Consecrations of tanks and religious gifts are also dwelt upon at length. The second part refers to religious duties, the times meet for performing them, and fasts and feasts on particular lunar days. The third dilates on dedications of elms-houses, tanks, wells, trees, &c., in the usual Purāṇic style. Nowhere is anything said of future events.

Beginning. ॐ नमः शिवाय । तच्छ्वं चन्द्रावदानं करिकरमहरदोभयपुत्रातकेन

मन्त्रोत्पन्नप्रस्तुतेनैतनियमपरैः भवितं विप्रमुष्मे ।

ॐ कर्मात्मकतेन विभुवनमुदना ब्रह्मणा दृष्टम्

दधोभोभोभयं जलमग्नयुद्धं पितृभ्यः वः पुनातु ॥

अथतः भुवनदीपा भस्वरं लोककर्ता जगति च प्रतिदेष्टुं शार्ङ्गधन्वा मरुतिः ।

जगति च शक्तिभोक्त्रीवदनामाभिधेया अथतः सकलमोक्षोभोभुमाद्यिभः ॥

भक्त्युत्पादकं प्रमथाय भक्ताय ब्रह्मकपिके ।

पुराणं मन्त्रवज्याभि यदुक्तं ब्रह्मयोगिना ॥

पुराणमर्चितां पुण्यां पप्रच्छ रोमहर्षकं ।

अथय ऊचुः । ब्रह्ममहेशि चास्माकं पुराणाद्य विहारदः ।

मृगीनां वधनं नृणां हनः पौराणिकोत्तमः ॥

प्रकथ्य मन्त्रमा प्राह मुनिं मत्पुत्रमीश्वरम् ।

सुम उवाच । नमस्तुभ्य अन्तःस्थेभिं ब्रह्मवधरं शिवं ।

वक्ष्ये पौराणिकीं दिवां कथां प पप्रच्छाश्रितो ॥

End. विलसन्मानमेवमादित्याय मन्त्रकम् ।
 पात्मकाय तथा दद्यात्तथा वनज्ञपाय च ॥
 वट्पादिकाहमाचर्य मन्त्रोक्तमनोह्रुवं ।
 इति मध्यमतन्त्रेण मन्त्रार्कं स्थाप्यविष्णुं ॥

Colophon. इति श्रीभविष्यपुराणे मध्यमतन्त्रे द्वितीयभागे एकादशोऽध्यायः ।
 श्रीराधाकृष्णभ्यां नमः ।

विषयः । एतन्त्रे प्रथमविभागे १, १ अध्याये,—सूतेन सप्त ऋषीणां संवादेन 'उत्तरविभाग-
 प्रतिज्ञादिकथनं । मार्कण्डेयप्रश्नमाकीर्तनं । धर्मशास्त्रादिकथनं । प्रहसिनिष्टमि-
 भेदान् द्विविधकर्मानिकथनं । निष्टमप्रश्नमा । शमदमादिषोऽक्षविधमृगनिकथनं ।
 ब्राह्मणादीनां मुननिकथनं । वद्वान् जगत्सृष्टिप्रक्रियाकथनं । तत्र विशेषक
 मेखरमास्तुमनोपपादनञ्च । वद्वान् ब्रह्मविद्योक्त्यादिकथनादिकं । पुनर्मन्त्र-
 काणादिकथनं ।

१, ४ अध्याये,—महर्षीकतपोलोकादीनां मन्त्राणादिकथनं । तत्र तत्र ऋषि-
 वासिकथनञ्च । ब्रह्मलोकादिकथनं । वद्वालोकवर्णनं । सप्तपातालवर्णनं । अम्बू-
 छन्दादिभग्नदीपवर्णनं । अम्बूदीपमन्त्राणादिकथनं । तत्र वर्षपर्वतादिज्ञाननि-
 र्देशः । ज्योतिषकनिरूपणं । तत्र सूर्यसंज्ञादीनां श्रीब्रह्ममितादिकथनं ।
 तथामन्त्रवीचलादिकथनञ्च ।

५ अध्याये,—ब्राह्मणप्रश्नाकथनं । ब्राह्मणमुक्तेन देवपितृलोकप्रभृतीनां भेदक-
 थनं । ब्राह्मणं दृष्ट्वा जनभिरवाचनादौ प्रत्यक्षकथनं । मनुष्येषु विविधाधन-
 लक्षणकथनं । द्विविधविषमलक्षणं । चतुर्विधपशुलक्षणं । विविधपशुलक्षणं ।
 विविधपापिष्ठलक्षणं । मन्त्रविधलक्षणं । पञ्चविधलक्षणं । द्विविधलक्षणं ।
 षड्विधलक्षणं । द्विविधपुष्टलक्षणं । ऋषिविधलक्षणं । द्विविधानन्दलक्षणं ।
 द्विविधकाललक्षणं । सरगलक्षणं । विजुष्टलक्षणं । अष्ट-चपल-मलीमस-चतु-
 रादीनां लक्षणं । दण्ड-पण्ड-बल-नीच-वाचाल-कदर्यप्रभृतीनां लक्षणकथन-
 संवासावन्तरभेदनिकथनञ्च ।

६, ७ अध्याये,—मृगनिकथनं । द्वादशमावास्यादिषु दानविधानं । अपराधे
 तर्पणविधिः । तत्र पितृलोचकथनं । ज्येष्ठस्य धातुः पितृकुलत्वतथनं । पुराण-
 श्रवणफलकथनं । तत्र ज्ञानकथनं । धर्मशास्त्रात्म-तन्त्र-ज्ञानल-हानर-पार-
 यणादीनामभिष्टःकदेवताकथनं । मधुसूरीयवशीरादिपरिभाषाकथनं । वद्व्याये
 वातुदेवमुक्तकीर्तनं फलकथनं । दुर्गाये तन्त्ररूपे दोषकथनं । पुस्तकादिचरणे
 दोषकीर्तनं । पुराणादिलेखननियमादिकथनं । अष्टाक्षरेण लिखितस्य पक्षकक्ष

विषयः । विष्णुसमकथनं । सिद्धिकारणे दिग्भिरुपसर्गं । विष्णुसिद्धिरुपसर्गं । सिद्धिकारण
 येनवचनवादी । प्रत्ययवचनं । वृद्धकपरिभाषादिभिरुपसर्गं । तादृशानुपपत्त्य-
 र्थादिविधानं । पुराणवाटे सरादिविधिर्वाचनं । श्रुतस्य चर्माभावादिवाचन-
 प्रतियोगः । पुराणवाचकस्य आनोवाधिरुपसर्गं ।

८-१९ अध्याये,—अध्यायकाविकथनं । वापकथनं । अध्यायप्रकारकथनं ।
 चोद्योक्त्याकादिरिचारावश्यकताकथनं । कसौ निगम-चोदित-वेदादीनां
 कथनं होयकथनं । अन्तर्द्वयविधैदिककथनिकथनं । देवयजुर्वेदादिविधि-
 कथनं । पुष्करिणीदीर्घिकादिरिमावकथनं । प्रासादपुष्करिकादिप्रतिष्ठाया
 अवसरने होयकीर्तनं । पतितदेवयजादिसंस्कारने कथनकथनं । अस्त्राश्वदानादि-
 माहात्म्यकीर्तनं । त्रिविक्रियात्मनादिनिषेधकथनं । पुष्करिणीकरणयोः अस्त्रा-
 न्निकपणादिकं । अस्त्राश्वप्रतिष्ठायां यथादिनिकथनं । भूमिजोचनादिविधिकीर्तनं ।
 मनु-भाष-वाल्मीकि-स्मार्त-क-मन्त्र-कलायकपनस्त्रीचिकथनं । अस्त्राश्वयजुर्वासा-
 रणे वास्तुवर्कदानादिविधिकथनं । दृष्टरेपणादिविधिकथनं । नदीतीरे-स्नानाने-
 यजुष्य दक्षिणस्यां दिशि च तुलसीदृष्टरोपने होयकीर्तनं । अस्त्राश्वोकादिदृष्ट-
 रापकथनकथनं । दृष्टचन्दने होयकथनं । उद्भूजविद्याकथनं । तत्र दृष्टायां
 होयदादिनिकपणकथनं ।

११-१० अथाथ, —कृपादिप्रतिष्ठाविधिः । प्रमितासककथनं । तत्र चत्वार्यष्टा-
दिपरिमाणकथनद्वयैकं मिश्राप्रकारकीर्तनं । कुलमिर्षाप्रकारकथनं । तत्र
शोभविशेषं शोभभक्तुमिदं । कुलमन्तारविधिकथनं । शोभविधिकथनं । वस्त्रि-
जिह्वकथनं । शोभापसाने द्वयविधम् । तत्र वे.कुलोपशोभकथनं । शोभमेदे
वस्त्रोपशोभकीर्तनं । शोभद्रव्यपरिमाणकथनं । वस्त्रमिश्रविशेषपक्षे शोभकरणे
दोषकथनम् ।

११-२ अध्याये,—प्रतिष्ठायां इत्यादिनिवचनं । मुकुट्यादिनिर्माणप्रकारकथनं ।
 पोमसज्जाकरणे मन्त्रात्मनिकामुद्रिकादिविधानं । तत्र चामनादिनिवचनं । देव-
 तभेदे मन्त्रनिर्माणप्रकारकीर्तनं । वेदिनिर्माणप्रकारकथनं । मन्त्रपनिर्माण-
 प्रकारकथनं । तत्र द्वाग्रादिकरणविधिकथनं । पश्चादिनिर्माणप्रकारकथनं । शौच-
 प्राणमन्त्राः । निर्माणप्रकारकीर्तनं । प्राणादे मयूर-वृषभ-सिंहादिमूर्तिनिर्माणे कलशपुति-
 कथनं । मन्त्रेण भद्रसंज्ञादिनिर्माणप्रकारकथनं । राजहस्तप्रशङ्काकीर्तनं ।
 यज्ञादौ कर्मदक्षिणादिमानकथनं । दक्षिणादानस्य आवश्यककथनं । पुराणपा-
 ठादौ दक्षिणानिवचनम् ।

मध्यतन्त्रे द्वितीयभागे १-४ अध्याये,—शाश्वतपानदानादे। दक्षिणाकथनं । पुनः-

विषयः । वाचपरिभाषादिकथनं । कुलकादिनिर्णयनेतनादिकथनं । पुष्करिकादिक
 मये परिभाषा-नेतनादिकथनं । एवं वस्तुनिर्णयादौ नेतनकथनं । नरवाचनादौ
 नेतनादिकथनं । शान्तिकलाकादिकथनं । तत्र वस्तुव्यवसादिदामावस्तु-
 दिकथनं । कलकलापनादिविधिकीर्तनं । आम्बोरादिकगुणिव्यवसावस्तु-
 कथनं । तत्र कर्तव्यविशेषेषु नावविशेषविषयकं । मन्त्रमात्रे त्रेतनविधानकथनं । तत्र
 उचितमादिविधिकीर्तनम् । ग्रन्थस्य अलोदवादे । काशाग्रस्यादिकथनं । द्विर-
 वाद्यादिकथनम् ।

५-१० अध्याये,—पूर्वाधौ दैवकार्यकथनम् । मन्त्रादौ एवोदिहादिकथनम् ।
 विधानम् । कर्मा-दंश-चिन्तयेदात् विधिकानिचितकलादिकीर्तनं । ग्रन्थस्यो-
 निविधिव्यवसावकथनं । युष्मादिनिविधिव्यवसावकथनं । निष्पन्नमन्त्रव्यवसाविकथनं ।
 अम्बुवदन्तविधिः । अपूर्वावदन्तारिजद्वयव्यवसावार्थं आर्यापुनरुचितस्य च वस्तु-
 न्नामादौ नाधिकार इति कथनं । कार्त्तिकमासादौ क्षान्दानामादौ कलकला-
 कीर्तनं । अग्रव्यवसावविधानम् । नावपक्षमा मन्त्रापूर्वाविधानम् । आग्रमात्रे
 पक्षीपूर्वाविधिकथनं । मन्त्रादौ मन्त्रव्यवसाविकथनम् । द्वादशकथनं । एकादश-
 पन्नामिकथनादिकं । विष्णुश्रुत्यादिकथनम् । ब्रह्मात्मनविधिकथनं । रत्नो-
 चतुर्दशी । शिवचतुर्दशी । शैवादिपूर्वमादौ क्षान्दानामादिकलकीर्तनम् ।

११-१७ अध्याये,—काश्यप-त्रैतम-मौद्वल्य-शायिल्यप्रवृत्तीनां गोपायां प्रवर्त-
 नीनां वास्तुशान्तिविधानकथनं । तत्र मन्त्रनिर्णयादिकथनं । वास्तुशान्तिप्रवृत्तीनां
 देवानां ध्यानादिकथनं । तत्र पूजाविधिकथनं । अर्घ्यदानविधानम् । गृह्याग्नि-
 विधिकीर्तनं । होमविधानकथनं । वक्रिजिह्वायां ध्यानकथनं । देवादिप्रतिष्ठायाः
 पूर्वदिने अविधावनविधिकथनं । होम-आवाप्यादिपरवर्तविधिकीर्तनं । कर्मच
 यत्रादौ कलकलाप्यवसावकथनम् । कलकलापविधिकथनं । प्रतिष्ठादौ नाव-
 निष्पन्नव्यवसाविकथनम् । मन्त्रव्यवसाविकथनम् । अन्तर्गतप्रति-
 ष्ठादौ द्विवाचककथनकीर्तनम् । अन्तर्गतप्रतिष्ठाविधानकथनम् ।

मन्त्रान्ते इतीति विनामे १-११ अध्याये,—चाराणादिप्रतिष्ठाविधिकीर्तनं । गो-
 प्रचारविधानकथनं । अनाममन्त्रप्रदानविधिकथनं । प्रपादानविधिकथनं । बुद्धा-
 रात्रिप्रतिष्ठाविधिकथनं । अश्वमेधप्रतिष्ठाविधिकथनं । पुष्करिकाप्रतिष्ठाप्रव-
 कथनं । वटक्षान्तिविधिकथनं । विष्णुप्रतिष्ठाविधिकथनं । शिवाद्यादिव्यवसाव-
 प्रतिष्ठाविधिः । पुष्करामप्रतिष्ठाविधिकथनं । तुलसीप्रतिष्ठाविधिकथनं । वेतु-
 प्रतिष्ठाविधिकथनं । भूमिदानविधिकथनं । शान्तिदानः अविधावनविधिकथनं ।
 दुर्धिनितिकथनम् । तस्याः कथनम् । इति अविधावनपराधे उपरविधानस्य
 विवरणम् ।

No. 1743. कान्धूडीवायतनम् ।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 3 inches. Folia, 40 Lines, 4—5 on a page. Extent, 488 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nasipura, Zila Murshidabad, Rāja Rāmā-banda Sīnha. Appearance, old, first part destroyed by worms. Verse, Correct.

Kāṇḍūḍīvāyana Tantra. One of the Tantras, attributed to Siva. It is devoted principally to Śakta rituals and dissertations on mantras and mystic doctrines. It is commonly known under the name of *Uṭṭarāraṇya Tantra* and two extracts from it have been noticed under No. 356.

Beginning. श्रीगुरवे नमः । सर्वानन्दमयीं दिवां सर्वस्वायनमस्तुतां ।

सर्वमिन्द्रियदां देवी नमस्तस्मिन्स्वरूपिणी ॥

शःदेन्दुबाध । देवदेव महादेव परमेश पुरातन ।

प्रसीद गुरुं मे ज्ञानं व शयस्य प्रियम्बद ।

नय सर्वं तन्मेघ गुरुं यदुत्तमकृत ।

तत् प्रकाशय ममक मे यद्यहं तव वज्रभा ।

श्रीशिव उवाच । कथ्यसे कथयिष्यामि गुरु यद्यहं श्रिते ।

स्त्रीस्वभावः ज्ञानमि तत्त्वज्ञानं सुखादः इत्यादि ।

End. मनःकल्पितमूर्तिर्देवी तेजोमया परापरः ।

परमात्मैव रामेश्वरं कुरु विष्णुर्मेघ शिवः ॥

निरञ्जनस्वरूपेऽयं ललाटेऽपि च तारिणी ।

चाक्षुःप्रकाशिनः शिवा शिवानन्दस्वरूपिणी ॥

Colophon. इति कान्धूडीवायपद्यमः पटलः ।

विषयः । १ प्रथमपटल — शिवशिवशः शंभुदेव ऊर्ध्वं शयस्तवनःकथनं । देवता-
गुरुमन्त्राणां कथनं भवनाया कावयकत्वकीर्तनं, इतीन्द्रिकपणं । विश्व
पञ्चाशकत्वकथनं । निर्मुक्तान् निर्मुक्तारान् परमात्मनः कथं जगत्सृष्टिर्नि-
मगधनं । प्रकृतिना सृष्टातत्त्वादीनामुत्पत्तिकथनं । परा-पराभी-वैकरीभेदेन
विभिन्नशक्तिनिकपणादिकं । कर्मादिपादीनामभिष्टादिकपणं । क्रियाशक्ति-
ज्ञानशक्तिप्रभृतिकपणः ।

२ ये पटलः — पञ्चीकरणप्रक्रियाकथनं । जरीरस्य प्रकाशकारत्वकथनं । तव
सूक्ष्मकादीनां ब्रह्मविष्णुशिवकत्वकथनं । दक्षिणादिभक्त्या कालस्य राम-
कथनाद्याकाशाकात्वकथनं । शशपाया हेविशकथनपूर्वकं तत्त्वकथनी-

नेन । इथिवादीनां नृकानिकपथं । पिबताः शिशुमन्त्रादीनां मन्त्रतो मांसपक्षा-
दीनामपि अत्यनिकथनं । माहीमन्त्रिभ्यस्तीनां मन्त्रादिकथनं । शरीरका-
यवयवविभेदे सप्तविंशतिनखवाकानवस्थानिर्देशः, एवं पञ्चदशतिथीनामवशि-
तनिकपथं । शरीरस्वराग्निस्रवन्निकपथं । पट्टस्रवन्निकपथं । देहे चतुर्दश-
लोकावस्थानस्थानादिनिकपथः ॥

इये पटले,—जीवस्थाननिकपथमनुकेन काष्ठा मन्दगृहे कृष्णं सुन्दर्या राधिका-
ममित्यादिपुद्गैश्चर्यादिनिकपथं । पक्षपां हस्तावननिकपथं । तत्र कृष्णादीना-
मवस्थानादिनिकपथं । तत्त्वज्ञाननिकपथं । तत्त्वज्ञानवाचनप्रक्रियाकथनं ।
वायानिधिप्रकारकथनं । योगवाचनप्रकारकीर्तनश्च ।

४, ५ मे पटले,—बीजाक्षरादिकथनं । दैविकस्थानभेदेन जलका गङ्गादेक-
परास्त-देवराष्ट्रकादिनामभेदकथनं । काशीनामनिर्णयनं । योगिनां मानसी-
पूजाप्रकारनिकपथं । बीराक्षामनयजनप्रकारकथनं । ज्ञानात्मकचक्रमंथानादि-
निकपथं । सगुणनिर्गुणभेदेन विविधभाष्यस्रवन्निकपथश्च ।

No. 1744. स्कन्दपुराणीयसद्वाद्रिखण्डे बदरीमाहात्म्यविभागः ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 102. Lines, 8 on a page. Extent, 2,091 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nasipura, Zila Murshidābad, Rājā Rāmāchānd Siūha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Badarikā-māhātmya.—A dissertation on the sacred pools and temples of a place of great sanctity called Badarikās'rama, or 'the hermitage of plum trees.' The place is situated on the west bank of the Alakanandā river in the province of Śrīnagar; its modern name being Badrināth, the famous place of pilgrimage on the Himālaya; its presiding divinity is Mahādeva. The work professes to be a part of the 7th book of the Skanda Purāṇa. It comprises 23 chapters, several of which are devoted to stories in praise of Śiva and Pārvatī; nowhere, however, is Vaiṣṇavism reviled in it. Like most other Māhātmyas, it is of modern date. The Index given in the Nārada Purāṇa does not name a Sahyādri-khaṇḍa for the Skanda Purāṇa, but there is a brief note in the Vaiṣṇava-khaṇḍa on the Badarikās'rama.

Beginning. श्रीमन्महाय नमः । पञ्चदशपदमूलो वेदस्तवः पुराणभाषासुः ।

मनुकुम्भो मेघपक्षो मधुकरदन्वाद्यो जयति ।

End.

१-४ अथाथे,—अद्विष्टाया अनादिमकथनं । विरिक्तया एव विरिक्तक तव
विद्यापञ्चमिकथनं । वेदार्थकृतावाग्रासीर्गमः । अन्धमन्त्रमिति तव एव तव, थं

विषयः । यज्ञैः वदरिखायममनहनामकीर्तनं । अग्नितीर्थमाश्रायकथनं । तत्र वदरिखा-
विपरकथनम् । वारदक्षतयिक्तलोचकीर्तनं । विष्णुप्रीत्यर्थं मार्तण्डेयस्य तपसा-
दिवर्धनं । नन्दकुलं तपसावर्धनं । अश्विंश्चमाश्रायकथनं । अपिप्लवस्तपश्चि-
त्तलोचकीर्तनं ।

४-८ अध्याये,—विष्णुकाभिधानायां पूर्वोक्तं भगवन्मत्तवृत्तं श्रीरोदनाममन-
पूर्वकं ब्रह्मपुरुषात्मायपीनं वारायणेन संवादकथनं । यज्ञो भगवतो वदरी-
तीर्थे एव सारं स्मृतिर्नाम्नेति कथनं । विष्णुसैवेन्दुमोक्षमाश्रायकथनं । विष्णु-
वादादकमाश्रायकथनं । कदाकलोचमतीर्थमाश्रायकीर्तनं । तत्र पिबतीर्थे
विष्णुदामे भगवतोऽपि कदाचिन्निरूपणं । ब्रह्मतीर्थमाश्रायकथनं । तत्रैकदा
मयावस्य ब्रह्मसो मुक्तान्मुक्तान् मधुकैटभाभ्यां वेदापहरकहनामकीर्तनं । ब्रह्मका-
र्तुतेन विष्णुना मधुकैटभमात्मकथनं । सरस्वतीतीर्थमाश्रायकथनं । ऐन्दवीर्थ-
माश्रायकथनं । जामवतीर्थमाश्रायं । तन्नामनिर्वचनम् । वसुधारातीर्थमा-
श्रायकथनं ।

१०-१५ अध्याये,—वसुधारातीर्थमाश्रायकथनं । तत्र वसुधरापाणामाविपत्य-
काभायं चन्द्रस्य कठोरतपस्यावर्धनं । सोमकुल्यतीर्थमाश्रायकीर्तनं । दादनादि-
त्यतीर्थमाश्रायकीर्तनं । सत्यपदतीर्थमाश्रायकीर्तनं । कर्मप्रीतीर्थमाश्रायकथनं ।
तत्र धर्मकुमारयोः मरुमारायणयोः तपस्यावर्धनं, अर्च्यः सत्त्वकथनम् । वद-
रिखामे विष्णुना सुमेधस्यापमृतनःकथनं । तत्र मरुकेन वारायणस्य चतुर्मान-
कथनं । सोमपाणतीर्थमाश्रायकीर्तनं । दक्षतीर्थमाश्रायकीर्तनं । अज्ञायाः
स्नानविज्ञेये मन्त्रिणाधिक्यप्रकाशकथनम् ।

१६-२० अध्याये,—प्रसङ्गेन 'त्रिपालयतीर्थमाश्रायकथनं । तत्र यमविज्ञेये तत्-
परिभाषादिनिरूपणं । तपोतीर्थवर्धनं । नन्दामाश्रायकीर्तनं । एकदा कैलासे
त्रिपालययोरचमनीकारदक्षवर्धनं । सुमेधराजितायाः देवाः त्रिपदास्त्रानुष्ठान-
हनाकथनं । पार्श्वत्वा नञ् वसुधतेः त्रियोमहनामकीर्तनं । देवाः विन्दवर्धने
अवस्थानकथनं । वृद्धकेसरसिद्धमाश्रायकीर्तनं । देवीकृताहतीर्थविपरकथनं ।
वदरिखादिमेदपुराणं देवाः योमानुष्ठानप्रकारकथनं ।

२१-२२ अध्याये,—देवमरुतत्रिपालयममनहनामलोचकीर्तनं । पार्श्वत्वाव-
सार्थं काकिल्या नञ् अज्ञायाः सत्त्वादिमनहनामकथनं । अज्ञातमौरीलोच-
कीर्तनं । पार्श्वतीक्ष्णमज्ञायेत्यकथनम् । कौणं प्रतिरेव देवता, नाम्ना दधि
निरूपणं । वातिमन्त्रवर्धकथनं । मैत्र्याः पापमे वसुधकितस्य रक्षयानकस्य राज्ञः
जीमवाग्निविपरकथनं । तद्वर्धनं पुरुरवेनो जगदनामकथनं । दक्षायाः पुत्रः

विषयः । पुस्तकप्राप्तिकथनं । मोक्षकुण्ड-वडकुण्डादीनां माहात्म्यकथनं । ज्योतिषाचार्यमाहात्म्यकथनं । शिवस्य कुटुम्बकथनप्राप्तिकथनं । चन्द्रदानजोदानादिकथनिकथनं । विष्णुकुण्डविवरणमाहात्म्यादिकथनं । ऐशानाचार्यकथनं । ऐशानविनायकलोचकीर्तनं । श्रीमत्सेनसिंहमाहात्म्यकथनं । सभार्यस्य हनस्य जैदीवनप्रवेशनाम्नकथनं । ज्योतिषमाहात्म्यकथनं । विष्णुज्योतिषाचार्यविषयोः पुनः नयेनाम्नकथनं । महाकालाचार्यमाहात्म्यकीर्तनं । पौण्डरीकाचार्यमाहात्म्यकथनं ।

No. 1745. स्कन्दपुगणीयवेवाखण्डः ।

Substance, country-made paper, 12½ x 5 inches. Folia, 324. Lines, 9 on a page. Extent, 9,147 shlokas. Character, Nāgari. Date, Sm. 1867. Place of deposit, Nisipura, Zill. Murshidabad. Rājā Rāmachānda Sīṅha. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Revā Khanda of the Skanda Purāna.—A part of the Avanti Khanda of the Skanda Purāna—(see *ante*, p. 230). In it Śiva recounts to Skanda *abhis* Kārtika, the religious merits of the sacred pools and temples along the banks of the Narmadā River, which is otherwise called Revā. The sacred places of Puri are also included in it. There are a great many stories recited to illustrate the origin and religious merits of the different places noticed; but they are all of a legendary character, designed to throw a halo of antiquity on temples and localities which are obviously of mediæval origin.

[illegible]

वायुश्च वचनस्यैव कुबेरोऽथ यमकथा ।
 इन्द्राद्या देवताः सर्व्या जगत्त्रयं हव च ॥
 ब्रह्माद्या मातरस्यैव ऋषयश्च तपोधनाः ।
 भूमिभूमि च तीर्थानि चण्डभट्टिमहावक्ताः ॥
 दानवासुरदेत्याश्च पिशाचा भूतराक्षसाः ।
 सूर्य्यकोटिमन्त्राणां मणिनामिकाग्रोभितं ॥ इत्यादि ।

Eul.

तीर्थे तीर्थे च कश्चिन् यत् पूज्यं पाण्डुरभ्यम् ।
 भूत्वा माहात्म्यफलदं तद्दानेनैव पाण्डव ।
 एतस्मात् कारणाद् दानं भूत्वा दानं हि कारयेत् ।
 तच्छ्रुत्वा राजभार्गव मार्कण्डेय भाषितं ।
 अर्थं दत्त्वा यथा न्यार्थं पूज्यं यत्वा ऋषींस्तदा ।
 अर्थमेज्येय + + स्तेय ऋषिभिः सह धर्मं दत् ।
 तीर्थयात्रां चकाराशु नर्मदायां युधिष्ठिरः ।
 उत्तरं दक्षिणे तीर्थे नर्मदाया महाप्रभः ॥

Colophon. इति श्रीश्वरपूराणे देवास्तोत्रे युधिष्ठिरमार्कण्डेयभवादे देवाचरितं समाप्तं ।

शुभमस्तु संवत् १८१७ । आषाढवदि ।

(अथ अष्टाध्यायभट्टानिर्देशो ज्ञानि ।)

विषयः । शिवेन सह श्वरस्य भवाद्कथनं । तत्र श्वरस्य शिवलोचकीर्तनं । सकृदेन च
 तेन श्वरस्य वरदानावसरे उत्तरस्यां दिशि स्थितानां चैमरस्योक्तं इत्यात्मककथनं ।
 तत्र महाभारतवाराणसीकुसुमेतिहास्ये, त्यक्तजीवितानां जीवनामवकाशकथ-
 नम् । एवं पूर्वस्यां दिशि स्थितेषु चैमरस्ये, नर्मदारोवदिभूतानां जन्मभ-
 क्षितिकथनं । मार्कण्डेयप्रवक्तव्यं । तं द्रष्टुं क्षेत्रतीर्थप्रयाणकः सपरिवारश्च युधि-
 स्थिरस्य तत्र आगमनादिविवरकथनं । मार्कण्डेयेन श्वरपूराचकीर्तनं । तत्र
 “अष्टमहाविमर्शानि शिवलोके समासते । तदर्थं वैष्णवे लोके चर्चार्थं ब्रह्मका-
 पुरः । अतुरभीतिमहवाणि मर्त्यलोके च गीयते” ॥ इति श्वरपूरापरिवाच-
 कीर्तनं ।

देवानासम्भवेनवा शिवस्य अमृतप्राप्तिं नर्मदायाः इतिव्यामवतरकथनं । तत्र तद्देव-
 भारते अस्मत्तत्त्वं सर्वेषु पर्वतेषु अस्मत्तत्त्वा निरिजा चारणइत्यात्मककथनम् । नर्म-
 दायाः पुनः सर्वलोकात्मककथनं । शिवप्रसादद्वारेण चिरकालिपुत्रा विप्रसंतानां
 जन्तुभूजां दुर्गमादिवर्णनं । नर्मदायाः इतिव्यामवतारवाचं चक्रवर्त्यवक्तादि-
 विवरकथनं । विन्ध्यनिरिक्तुमारण्य पर्वतस्य शिरशि नर्मदा वरदइत्यात्मककथनं ।

[illegible]

निवसित्त-वैषयक-मन्त्रमारण्यमयनीचोदितः सः स्यात्कथनं । यामनीचोपास्यकथ-
नं । यामः हस्तोपकथनं । मन्त्रपुष्पनीच-वदितं यस्यामेव मनीचोपास्योदित-
कथनं । विपरीतोपास्योदितकथनं । यच्च यत्र नमिमानकस्य मरुतनेदया ज्ञानकथनं ।
मन्त्रमन्त्र प्रजापत्यस्य वशाः शुद्धात्पुष्पनीचमिकाया मन्त्रात्मनकथनपुष्प-
मन्त्रवदितकथनं । ज्ञानिकरथा तथा भर्तुः पुरतः पुष्पमन्त्रकथाकीर्तनं । भद्र-
कृतमन्त्रोपकथनं । भद्रोपकथा स्यात्कथनं । तच्च पुष्पमन्त्रोपास्योदितस्य मोक्ष-
मन्त्रोपास्यस्य उपास्य मन्त्रोदितकथनं ।

मेमभाषणाद्यत्यकथनम् । एवं प्रत्युक्तुम्-महाकाश-माहतीर्थ-प्रक्षेप-मर्महार-
 निदहरप्रथमः । तीर्थानां माहात्म्यकथनम् । माहक्षेत्रलिङ्गमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन
 साधुभाषातकथा कथ्य दूरवतः हरिकेशस्य उपाख्यानकीर्तनम् । वाङ्मयक्षेत्रतीर्थमा-
 हात्म्यकथनम् । तत्र जगत्कर्ममातकथा चरणात्म्य उपाख्यानकथनम् । पूर्वमनोरथ-
 मात्महतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन विराटनगराधिपस्य वृत्तिर्बोध उपाख्यानकथनम् ।
 माभातस्य भयनेवपाख्यानकथनम् । तेन माहं चावलम्ब्य संवर्द्धेन मेमभाषात्म्यकथ-
 नम् । मन्त्रेश्वरतीर्थमाहात्म्यकथनम् । तत्र निवादाधिपतेश्वपाख्यानकथनम् । मान-
 डाख्यानकथनम् । तत्र कलशवाभिधेयेन देवविना मय जगत्स्य मवाद्यकथना-
 दिकम् ।

पारसीभाषायाश्चादिकथनं । एवं भू-तीक्ष्ण-नक्षत्रतीक्ष्ण-पारावतीषोदीनां भाषा-
 त्वादिकथनं । रेखाया उल्लङ्घनां दिशि स्थितानां तीक्ष्णानां वचनं । अमरद्वयस्यै
 मृगीनां ममामरद्वयान्तकथनं । तपसा प्रमत्तेन चाश्रुतायेन अमरद्वये कामधेनु-
 दानविशेषमकीर्तनं । कामधेनोर्यायाश्चादिकथनं । निषादेवाश्चानकीर्तनं । नामे-
 श्वरस्य चाश्रुतादिकथनं । तत्र मन्त्रकृतमन्त्रमन्त्रप्रवृत्तान्तकथनं । कथनमथिहना-
 द्वात्तकथनं । तत्र मन्त्रप्रवृत्तान्तकथनं । अनाभिधानस्य राजर्षेः कथनेभ्यस्तान्मन्त्रप्रवृत्तान्त-
 कथनं । त्रिवर्णपदीश्रितं कैलासत्रिगुणप्रवृत्तान्तकथनं । मन्त्रप्रवृत्तान्तमिधानस्य मन्त्र-
 राज्ञाय नमिमा ज्ञापदान्प्रवृत्तान्तकीर्तनं । तस्य ज्ञानिह्वयस्येन कर्णामयोर्जै
 कथनप्रवृत्तादिकथनं । मन्त्रप्रवृत्तान्तमिह्वयस्य कथनं । प्रत्ययवचनं । तत्र
 त्रिवर्णपदे वर्णयः ज्ञानं प्रवेष्टकथनादिकं । अमरकथनमतीक्ष्णभाषात्तकथनं ।
 तत्र पारावतीक्ष्णस्य मन्त्रप्रवृत्तान्तकथनं ।

विवरः । शालिसेसरसिङ्गनाशास्त्रकथनमुनेन कर्मवीर्यवनेराज्ञानकीर्तनं । भूषिकतीर्थ-
विवरकथनं । मधुवानमनामार्जुनकादीनामधुराणां शिवं कथावर्तिषु यन्मातृनां
मैरीश्वरीयैः मनुष्यलोके जन्मादिकथनं । पद्मसेसरसिङ्गनाशास्त्रकथनं । तत्र
मन्त्रसेतुनामकं महाधुराणं शास्त्रानकथनम् । मधु-पुष्प-मिथानयोः प्रहाराचक्षयोः
विनाशनेन आतत्रकुटुम्बाधानकथनं वाचयन् शिवोपदेष्टान् शास्त्रानकथनेषामु-
द्धानविवरकथनं । रेवाकुलिवाचमात्रनाशास्त्रकथनं । तत्र रत्निदेवस्य उपा-
ख्यानकथनं । विष्णुमहाकथनं उल्लिख्यते । सुमुखा कानराणां शिष्टिर्मां वन्द्यं
मिरीश्वरीयैः सज्जितायाः निजपत्न्याः कदम्बिकापतिनेन चर्दिमहृदयेन शिखोष्महृदिना
शरिकेसनामकेन शालिसेन चम्परीयस्य सजीवममहत्मानकीर्तनं । कुलिशवा
उल्लसकथनप्रसङ्गेन शिवाहृत्य मन्त्रस्य दमस्तस्यहृत्प्राप्तिः कानिनीभिः रत्नमाचक्ष
विवरकथनं । सुकर्णसुतायाः सुकामायां उपाख्यानकथनम् ।

सूर्यपुत्रस्य जनेः राक्षसासममये यन्महर्षिविवरकथनम् । शालिसेरतीर्थवन्दनं ।
मन्दसेसरमाहात्म्यकथनं । रामतीर्थस्य उल्लिख्यते । मर्कटाभाभीसमेद्विवरक-
थनं । अग्निपुतायां शास्त्रानकथनम् । मैरीश्वरीयस्य उल्लिख्यते । कर-
मन्दसेरमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन कुम्भध्वजस्य राज्ञः मैत्रेयाचमममविवरकथनं ।
मात्माहवरकीर्तनं । सुवमाचक्ष्य वामकुक्षितलस्य जन्मादिकथनम् । महादेवस्य
विपुर्विशिष्टविवरकथनं । देवप्रकृतमश्विषोपकथनं । अनरेसरमाहात्म्यकथ-
नम् ।

शिरस्यवायोः यज्ञे दक्षनेतमप्रधृतीनां प्रहाराचक्षभावशक्तिविवरकथनम् । पद्म-
सिङ्गनाशास्त्रकथनं । मार्ज्यायां सप्त सुवर्णनामकस्य शास्त्रस्य कर्मरेवकथनान-
कथनं । यतीपातेसर-वाविषीकुण्डादीनां शास्त्रात्मकथनं । दक्षस्य कुमदा मायैका
पुत्रिणां आनीत् । सोमाय प्रदत्तावाचस्यार्जुने सुवर्णममहत्मानकथनं । तं
हिमांशुनामकं शुभांशुकुमारं समाहितं वातुमुद्यमानमधुराणां महादेवादिमात्र-
कथनं । सोमनाचस्य वापिर्भागादिकीर्तनम् । पातालेसरमाहात्म्यकथनं ।
अयोध्याधिपतेरैन्द्रदुष्येः अज्ञानुद्धानमहत्मानकथनं । तत्र एकादशवद-हादमादित्य-
चक्षुष्य-विश्वदेव-माधादीनां ज्ञान कथनं । मीलनहावा अवतारविवरकथनीर्तनम् ।
पुराणकथनादिकथनं । कलिकास्यार्जुनं । तत्र सोमो राजा भविष्यतीति कथनं ।
मराकालवत्यादिकथनं । वैदूर्यपर्वतवर्णनं । तत्र मात्मातुः अज्ञकरवह्मनाकी-
र्तनम् । अयोध्याधिपतेः यदुराजस्य राक्षसाके चर्कविष्टवकारिणां केतुमाहि-
सुनालि-सुमुखादीनां प्रभावादिकीर्तनं । तत्र कपिलायाः जया अवतारकथनं ।
दाक्षायकीपुत्रस्य महाशक्तिपतेः विषयसो राज्ञ उपाख्यानकथनं । मार्कण्डेयस्य

विषयः । कल्याणदर्शनरत्नाकरकीर्तनम् । जैतसेसर-मार्कण्डेयसर-वशिष्ठसर-मातङ्गेश्वरादीनां
माहात्म्यकथनम् । अन्नत्यागविषयककथनम् । पुण्ड्रवर्धनदेवाधिपतेः पथोराज्याम-
कथनम् । विमलेश्वरमाहात्म्यादिकथनम् । खड्गधामविधिकीर्तनम् । कावेरीमाहात्म्य-
कथनम् । शान्तिस्तवाभिनीं कामिनीं पञ्चतन्त्रसमेतस्य नरपतेराज्यामकीर्तनम् ।
अश्वेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनम् ।

भट्टशङ्करलिङ्गमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन भट्टशङ्काभिधानयोः श्रवणार्थोपपाद्यात्मककथनम् ।
निर्मलमानकचपतेः पत्नियोगौ अन्नादिकथनम् । निमिषमृगाः अन्धमृत्याः प्रापेन
अथनस्य अशुर्वीर्यत्वादिविवरककीर्तनम् । वरप्रीतमृगमाहात्म्यादिकथनम् । पिङ्ग-
तीर्थस्य उद्भवादिकथनम् । श्रव्यामाहात्म्यकथनमुक्तेन भरतकृतचरममथयज्ञानुष्ठान-
कथनम् । ऋष्यपमृगादिना प्राणत्यागमाहात्म्यद्वयम् । युमाणां मन्थानन्दनादिकथनम् ।
कलिलभाषकथनम् । श्रीकारमाहात्म्यादिकथनम् । अयोध्याधिपतेः पुष्पमारका
आख्यातकथनम् । मुष्णकुन्डकुवलययाचनमार्गावकावहात्म्यकथनम् ।

विश्वरते नरकवर्धनम् । वसोन्नकर्ममार्तवेष्टिककीर्तनम् । गेदात्ममाहात्म्यकथन-
मुक्तेन हरिश्चन्द्रोपाख्यातकथनम् । मत्तङ्गावममाहात्म्यकथनम् । तत्र मातङ्गस्य द्रव्ये
वधाख्यातकथनम् । मर्कटमाहात्म्यकथनम् । तत्र बाधस्य उपाख्यातकथनम् ।
ब्रह्मावधसंस्थानकथनम् । तत्र विमलेश्वर शिवलोककथनम् । शैवदानकथनम् । शिव-
माहात्म्यकथनम् । वैष्णवदानप्रसङ्गकीर्तनम् । तत्र आवासिपुत्रेण चामरविपद्देव
कदम्बेन मृद द्रवमात्रस्य संवादकथनम् ।

रत्निदेवस्य आख्यातकथनम् । हयवधकाण्डे देवेः शार्ङ्गं दधीचिमुनेः संवादादि-
कथनम् । अष्टांगरत्नतीर्थस्थितानां मन्त्राणां श्लोककथनम् । कुन्दामाहात्म्यकथनम् ।
विक्रमःश्रवणकीर्तनम् । मातङ्गावमकीर्तनम् । ययातिश्रुतमाहात्म्यकथनम् । दीप्तिके-
श्वरमाहात्म्यकथनम् । शङ्खलोककीर्तनम् । ययतेः हरिश्चरमात्मनोऽनयज्ञानुष्ठानविवरक-
कथनम् । तत्र विष्णुमृदचरमानलोककथनम् । मयदानमदुर्दिता शार्ङ्गं रावकस्य
परिकथनविवरककथनम् । तत्र मङ्गनादस्य अन्तकथनम् । तन्नाभनिर्धेयम् । मर्कट-
जलमध्ये मङ्गनादेवलिङ्गदर्शनकीर्तनम् ।

दावर्गःशर्माहात्म्यकथनप्रसङ्गेन अपूर्व दावर्गं प्रति मातङ्गिना प्रापदानविवरक-
कथनम् । द्रवतीर्थमाहात्म्यकथनम् । तत्र अन्नाशुर्विपक्षतान्, ऋष्यमृगां चैहिनवर्धनम् ।
एकदा वसन्तकाण्डे अमरक्याममप्रविष्टस्य अन्नादेवस्य लिङ्गवतमादिदर्शनकथनम् ।
तत्र मर्कटेश्वरमाहात्म्यकथनम् । कर्णेश्वरमाहात्म्यकथनम् । अथ दम्बुमारका
करकस्य अन्नादिविवरककथनम् । कुण्डलेश्वरमाहात्म्यकथनम् । पिङ्गलेश्वरमाहात्म्य-
कथनमुक्तेन याज्ञःस्कृतमथस्य पिप्पलादस्य आख्यातकथनम् । विमलेश्वरमाहात्म्य-

विषयः । कथनं । दानधर्मकीर्तनं । तत्र दानविधिरूपकथनं । गृह्यानीर्धविवरणादिकथनं । विश्वरूपनिष्ठमाहात्म्यकथनं । तत्र मारिकाया उपः स्नानकथनं । पञ्चसिद्धमहिमा । जम्बाखेसरमहिमा । अत्र मयूरकुङ्कुटयोर्वसाख्यानकथनं । रत्नेश्वर-हरिषेश्वर-कुम्भेश्वर-धनुषेश्वर-वाणेश्वरप्रभृतीनां साहाय्यादिकथनं । अम्बकेश्वरसिद्धमाहात्म्यकथनं । तत्र अम्बकवधविवरणं, तस्यै वरप्रदानहृत्तानकथनं । श्रुतमे-दोत्पत्तिकथनं । नाडे पाचकरणयोग्यप्राप्त्युपलक्षणकथनं । कन्यादानफलकीर्तनं । नाडकालादिनिरूपणं । वाराणसीनाथस्य चित्रमेतस्य उपः स्नानकथनं । तत्र दीर्घ-तपाख्यानकथनं । शम्बरसर्गारोहणविवरणकथनं । भाग्यमत्याः सर्मारोहणहृत्तान-कीर्तनं ।

अर्चनीर्धमहिमा । तत्र दृढया सप्त याज्ञवल्क्य-भरद्वाज-शान्तिस्त-विशालक-ज्जानातपप्रभृतीनामधीनां संवादकथनं । आदित्येश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र ब्रह्म-ज्जतवज्रिन्नासासोचकथनं । अमरकसीर्धर्षणं । तत्र इन्द्रस्य पुरतो भगतेन दैत्य-भारनिषी-कृतायाः वृद्धिना दुरवस्थादिवर्णनं । अमरकज्जतविजयगिरिरोधनविष-रूपकीर्तनं । भस्माङ्गद्वयविवरणकथनं । मणिनामनीर्धवर्णनं । शङ्खचक्रतीर्थमाहात्म्यकथनं । मेघारेखरसिद्धमाहात्म्यकथनं । एवं पाराशरेश्वरादितीर्थमाहात्म्य-कथनं । दधिबन्ध-मधुबन्धादितीर्थैः सकृन्निवरणकथनं । चमूभक्तेश्वरमाहात्म्य-कथनप्रसङ्गेन शिवपिठमः सकीपे तत्कन्याया कन्याद्विन्ध्यं ध्वंशकृतान्तकीर्तनं ।

सोमनःसनीर्धमाहात्म्यकथनं । तत्र दक्षशपेन चन्द्रस्य सप्तप्राप्तिविवरणकथनं । दिङ्मलेश्वर-कपिलेश्वरयोर्माहात्म्यकथनं । तत्र वटमेजसा सन्मप्रस्य वक्रेशीर्धवर्णनं । अर्चनीर्धमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन श्रीकृष्णज्जतपुत्रमारादिनिपातनहृत्तानकीर्तनं । आ-दित्येश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र अणुसूक्ततत्त्वार्थोपासनहृत्तानकीर्तनं । रत्नहास-नीर्धमाहात्म्यकथनमन्त्रेण नर्कदातीरे रत्नकमेकं पश्यतः पाशुरात्मस्य साक्षात्करणादि-हृत्तानकथनं । ह्रीपेश्वरवासनीर्धमाहात्म्यकथनं । तत्र योजनमन्त्राया सप्त पराशरस्य संवादकथनं । ज्ञानज्ज्ञादिविवरणकीर्तनं । प्रभासतीर्थकथनं । भैरवरूपमा-ख्याय कृत्यतो महादेवस्य स्नेहनिमित्तं सलिलं पिबन्तं वासुकिमुद्रिष्य 'सपथो भवेति' मन्त्रादिव्याघ्रापहन्नादिहृत्तानकीर्तनं । रत्नतीर्थमहिमा । तत्र अणु-छापया मार्गं हरिहरप्रसङ्गादीनां संवादकथनादिकं । करणेश्वरमाहात्म्यकथनं । सौभाग्यनीर्धवर्णनं । महादिहृतनर्कदापूजनविवरणकथनं । नर्कदासागरयोः संवादकथनं । तत्त्वज्ञानसाक्षात्कीर्तनं । इति ब्रम् । (इति रेवाकच्छस्य विवरणं) ।

No. 1746. स्कन्दपुराणीयवैरवंहिता ।

Substance, country-made paper, 13½ x 6 inches. Folia, 54. Lines, 7 on a page. Extent, 1,031 ślokas. Character, Nāgara. Date, SM., 1835. Place of deposit, Nasipura, Zilā Murshidābad. Rajā Rāmachānda Siṅha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Saura Saṅhitā.—A part of the Kāśī-khaṇḍa of the Skanda Purāṇa. The codex comprises 16 chapters, but as the last chapter breaks off abruptly, the work is obviously incomplete. Contents : Purāṇas. Upa-Purāṇas. Vyāsa's adoration of Ś'iva. His compilation of the Vedas, and teaching thereof to Jainini and others. His teachings on the attributes of the Deity. The character of the gods and characteristics of Dharma and the Purāṇas. Adoration of Sūrya as the Divinity. Creation. Planets, their extent and motion. Adoration of Sadās'iva. The theory of illusion. Condemnation of Bauddha, Arhata, Pancha-pātra, Vināyaka, and other systems of philosophy. Sectarial marks. Destruction of sin. Praise of Avimūkta, Benares, Ganges and other sacred places. Metaphysical disquisitions on the power of the soul and its relation to the Divinity. Ignorance and knowledge. The three essential qualities. Various philosophical theories and their value. Emancipation. Pre-eminence of the Ś'ruti. Yajñavalkya's hymn to Sūrya.

Beginning. श्रीकेशाय नमः । ॐ नमोऽवतारैः च तत्पदैस्तु कथिते ।

भगवताय नमस्तस्मै भवाय भवहारिणे ।

नमः साक्षाय सर्वाय सर्वविज्ञायदायिने ।

समस्तैरचितेदना-दनाकषाय कथिते ॥

समस्तसमस्तुत्पत्तिधितिनामैकचेतने ।

सर्वविद्युविरह्यादिसकषाय नमो नमः ॥

प्रसादाभासम्याय सर्वं भगवत् केवलम् । इत्यादि ।

End.

इत्युक्त्वा भगवान् स्वतः सर्वज्ञः सात्मनीश्वरः ।

ध्यात्वा ++ नवा भक्ता ब्रह्म विवशो ++ ॥

वाक्यविद्या महाकार्यं वाक्यमिदं ब्रह्मवदम् ।

वचार्थं पूजयानाहुः स्वतः सुमनसः विवशम् ॥

Colophon. इति श्रीकण्ठपुराणे गौरवर्द्धितायां षोडशोऽध्यायः । शुभमस्तु । संवत् १८१६
विषयः । १ प्रथमे अध्याये,—कृतेन सह ऋषीणां संवादेन ब्रह्मद्वैतपुराणप्रस्तावकीर्तनं ।
उपपुराणकथनं । आश्विनविद्यारामविवरणकथनं । तत्त्वतवेदविभागकथनं
तत्र ऋग्वेदस्य रक्षित्वितीयाका, यजुर्वेदस्य त्रैलोक्याका, सामवेदस्य च सप्त-
शतैति कथनं । विभागपूर्वकं जैमिन्नादिभ्यो वेदान्तविवरणकथनं । मुनीनां
पुरतः ब्रह्मद्वैतायनेन परब्रह्मलक्षणकथनं । तस्य शिव-ब्रह्म-महादेवादिनामकथ-
नम् । अर्थात्तु वेदान्तलक्षणकथनं । वेदान्तप्रमाणनिरूपणं । पुराणलक्षण-
कथनम् ।

२-६ अध्याये, शास्त्रवत्कृतसूत्र्योपासनाविवरणकथनं । तस्यै मुख्यं तत्त्वज्ञानो-
पदेशदानकथनं । अभेदवादकथनं । अमरसहितकथनं । शिवसम्बन्धोपाधिभेद-
सम्प्रदायानां लक्षणकथनं । एवं तर्काणां संख्यानादिकथनम् । पञ्चादिकानि-
र्द्देशपूर्वकं जम्बूद्वीपसंख्यानादिकथनं । एवं ब्रह्मादीनां निरूपणं । आचर्यप्रवृत्ति-
सम्प्रदायनेमिनिरूपणं । नक्षत्रमण्डल-मन्त्रविमलसं-भ्रममण्डलादीनां सूत्रमादि-
कथनं । मुख्य-चन्द्र-मङ्गलप्रभतीनां मण्डलविद्यारोपपरिमाणकथनं । यदाशिव-
छोकसंख्यानकथनपूर्वकं विसरतः महाशिवरूपवर्णनं । अमरकारकनिरूपणप्रसङ्गेन
मायावादनिरूपणं । वेदान्तप्रमाणं । तत्र ब्रह्मकारकतावादस्य अर्थवर्धितकथनं ।
आर्चनवैद-पाश्चात्यवैतान्याकादितन्त्राणां निरुद्धकीर्तनं ।

७-१० अध्याये,—महाविष्णुसिद्धिधारकमाहात्म्यकथनं । वापश्चरोपायकथनं । अवि-
मुक्तमाहात्म्यकथनं । विश्वेश्वरमहिमा । वाराणसीवर्णनं । शिवमङ्गलमाहात्म्यकथनं ।
मङ्गादिनामःतीर्थमाहात्म्यकथनं । अधारोपादिसंक्षेपनिरूपणं । कश्चानलक्षणा-
दिकथनं । आत्मलक्षणपर्यायकथनं । परमात्मजीवात्मनोरौपाधिको भेद इति निरू-
पणं । विज्ञानमाहात्म्यकथनं । तदुपायकीर्तनं । तत्त्वलक्षणकथनम् । ज्ञानकारक-
निरूपणम् ।

११-१६ अध्याये,—सत्त्वगुणसमोक्तानां प्रकृतिनिरूपणं । जीवलक्षणविवेचनं ।
निर्गुणस्य आत्मनो व्यञ्जितनिरूपणं । तत्र आत्मनो देव-इन्द्रिय-मनः-प्राण-विज्ञान-
प्रत्यक्षात्मकत्वनादिकथनादिकं । मोक्षोपायकथनं । मोक्षलक्षणनिरूपणम् । प्रत्य-
क्षादिभ्यः श्रुतेर्बलवत्त्वकथनं । श्रुतिकल्पनाद्येव्यविवर्धननिरूपणं । श्रुतिसारकथनं
शास्त्रवत्कृतसूत्र्योपासनावकीर्तनम् ॥

No. 1747. स्कन्दपुराणीयसूतसंहितायां त्रिमासात्मकः ।

Substance, country-made paper, 17 x 5½ inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 760 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nasipura, Zillah Murshidábád. Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Sira-madhātmya Khaṇḍa of the *Skanda Purāṇa*. The *Skanda Purāṇa* includes seven parts, of which the *Sūta Saṁhitā* forms a part of the 5th or *Nāgara Khaṇḍa*. According to the introduction, the *Samhitā* comprises four books or *khaṇḍas*, of which the codex under notice, which is known under the name given, contains only the first. It is divided into thirteen chapters, and devoted to the glory of *S'iva*. The first chapter gives a summary of the *Purāṇas* and of the *Vedas* with their several *S'ākhās*. Then follow four chapters on the glory of *S'iva*, the necessity and propriety of worshipping him, and the rituals appropriate for the purpose. The next three chapters are devoted to the adoration and glorification of *S'ākta* divinities, and their relation to *S'iva*. The last five chapters dwell upon *Vishṇu* as subordinate to *S'iva*.

Beginning. श्रीमच्छास्त्रं नमः । नारायणं नमस्कृत्य नरसैव नरोत्तमं ।

देवीं समस्तार्थं शानं ततो जयमुदीरयेत् ॥

इन्द्रं वरुणं तक्षकामरुतामश्विनं ।

आधारं सर्वज्ञाध्यामात्मनाधारमविनिर्घं ॥

अवन्मामन्दबोधात्मनिधिमकुतविक्रमं ।

शान्तिष्ठापनिसौमित्रानमिषं प्रकलाशय ॥

उपायवानं तमयो विष्णुवसुदेवा यमम् ।

मैत्रवीरा महाकायमात्मनं रोमहर्षणं ॥

इहा वधार्थं समूह्य प्रसङ्गेन्द्रियमानसाः ।

पशव्युः संहितां पुष्पां कृतं पौराणिकीं मुदा ॥

एवं इहो मुनिभ्यैः कृतः सर्वोपदेयिनः ।

नमःदेवं महात्मानं ध्यामा यावच्च जज्ञिता ॥

अनःस्रवसा धूमा विज्ञेय मुनिवत्सलम् ।

पञ्चमारण्यं कृतः संहितां मुनिवत्सलां ॥ इत्यादि ।

End.   **आत्मा इत्यद्वये भावा प्रसङ्गेन्द्रियनाशः ।**

प्रत्यक्ष दृष्टव्यमस्मीति महादेवं जगद्गुरुम् ॥

पेदयासस संसारसमुदतरणद्वयं ।

चिताय मुनिवार्द्धिताः केलासमवसं जतः ।

Colophon. इति श्रीकृष्णदेवराजे स्वतःसंविताः श्रीशिवमाहात्म्यस्य च यथोद्देशोऽष्टादशः सर्गाः
प्रचलतः सप्तः सर्गास्तः ॥

विषयः । १ प्रथमे अर्थात्, —सूत्रेण सप्त अक्षरीणां संश्लेषेण सप्त-दशपुत्राजनात्मकसप्तपूर्वकं
तेषां अतुल्यसंज्ञाकसंज्ञात्मकत्वम् । एवमष्टादशेःपुत्राजनात्मकसप्तपञ्चमे तेषां
सप्तसंज्ञाकपरिमाणककीर्तनम् । अष्टपुत्राजनात्मकसप्त-राष्ट्र-त्रैलोक्य-त्रैलोक्य-
सौरभेदात् सप्तसंज्ञाकत्वम् । साकशेनैषां सप्तपञ्चाशत्सप्तसंज्ञाकत्वम् ।
तथा प्रत्येकं संज्ञाकसंज्ञाककीर्तनम् । सप्तसंज्ञाकसंज्ञा-विषयात् सप्त-त्रैलोक्य-संज्ञा-
सप्तसंज्ञाकसंज्ञाकत्वम् । तत्र प्रत्येकं अर्थात्, सप्तसंज्ञाकसंज्ञाकत्वम् ।
अष्टपुत्राजनात्मकसंज्ञाकत्वम् ।

१-५ आये,—शिरधर्मार्जने चैव केवलीनां वरुणोऽकमनहृत्मानकथय । वेदां
क. कोर्ति । नमश्च शिवस्य सर्वेन रीचरूपेण आविर्भावाद्दत्तान्मकीर्तनम् । भवतः
देवार्थवर्णनम् । एतदा 'सर्वमेव अमृतकर्म मध्येवेहं स्मितं जगत् । मन्मथ-
विकल्पात्तु नास्ति सर्वमेव सर्वदा ॥' इत्यनुष्ठुप्छन्दस्य विष्णोः शिवेन यन्नि जा-
पदणविवरणकथनम् । सर्वेषां सुराणां परतो मन्दिना शिवनामज्ञाकथनम् । तदा
नमः शिवस्य आविर्भावादर्थमेव देवैकत्वोपकथनम् । शिवपूजाविधकीर्तनम् । नमः
सद्मःशिवां कीकाय विरेणकथनादिकम् । शिवपूजानायासाङ्ककथनप्रत्ययं त्राक्षर-
मुद्रावातकक कथाचित् पञ्चमस्य उपाख्यानकथनेन ।

(— ५५५—) अग्निपूजा विधिकथनं । तत्र साधार-विशेषाभेदाद् विविधपूजा-
निरूपणं । अन्नभक्षण विविधपूजाविधिकथनं । तत्र चार-वीर-मन्त्रकलापक-
पैसाय साधारणकथनं । विष्णुपूजेरनाथाकाश्यादीनाम् । महाकाश्या-
पूजेन रुद्रविष्णोक्तमन्त्रनामकथनं । तत्र तेषां प्रत्येकं द्विवेगं तत्रज्ञानस्य
अभिवर्धितमकथनं । तत्रज्ञाने दिव्यानीनां मुद्राधिकारकथनं । कौश्यादीनां
ज्ञानोपायकथनं । मुक्तिविवेकनिरूपणं । कालभूतान्निरूपणं । तत्र कलाकाशादि-
विधायाकथनं । भाषा-विषय-करक-सम्पत्तादिप्रत्ययानां प्रवर्तननिमित्तकथनं ।
उपि चरित्रादीनां चित्रनामकथनदिकथनम् ।

८-११ अध्याय,—नारायणसम्बन्धिनः च । शिवाश्रया पराशरव्यापारिकः विष्णुजा
 नारदोर्ध्वे विनम्राद्याः कृत्स्ना अद्यादिकिरहकम् । अन्धादिजनपराश्रयो-

कथयं । विरिचिह्नतकडिविरकथयं । तत्र चतुर्भोजसादिकडिविकथयं । वि-
रकथयं-सुवासा-प्रथमिककथयिकथयं । आतिमिर्कयः । उद्धरजातीनामुत्पत्तिक-
थयं । वाराकसादिनीर्भसासाधकथयं । विरसासाधकथयवसादिकथयुति-
कीर्तनयः ।

No. 1748. स्कन्दपुराणीयसङ्घाद्विखण्डः । उत्तरविभागः ।

Substance, country-made paper, 14½ × 7 inches. Folia, 225. Lines, 8—9 on a page. Extent, 4,998 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1896. Place of deposit, Nasipura, Zillah Murshidābad. Rājā Rāmachānd Siāha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Sahyādrī Khaṇḍa of the *Skanda Purāṇa*. This work is devoted to the sacred places of pilgrimage in western India on the Western Ghats and along the Godāvari river from its source to its mouth; the sacred places noticed most in detail being those which exist on the Sahyādrī Hill, whence its name.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । सुविष्टिर उवाच ।

कवितान् नृनिपट् त्रीर्षेति भवता जग ।
 क्षेत्राणि चैव सुखानि वक्ता + वनवासिना ॥
 वदस्यादीनि स्थानानि तैरिति पुष्करकाश ।
 सङ्घादेर्दण्डकारणमाप्ताकां वद सुजन ॥
 मार्कण्डेय उवाच । शृणु वत्स प्रवक्ष्यामि सङ्घादेर्दण्डके वने ।
 देवदेवः स्वयं यत्र यदा तिष्ठति दैत्यदा ॥
 इनामेयो नृनिर्यत्र यत्र देवी च रेवुका ।
 रासन्तु सर्वदा यत्र भंस्थिता भगवान् स्वयं ॥
 यस्मिन् क्षेत्रे नकाराज द्विमन्नित्यनुर्भवाः ।
 मुक्तिं प्राप्तास्तथा सर्वे त्रिवयः समकादयः ॥
 छत्तभाषीषगी यत्र दक्षिणति सर्वदा ।
 यत्र दंष्ट्रश्च देवाश्च त्रिवयः परमेश्वरः ॥ इत्यादि ।
 पुनर्कं सर्वज्ञाकश्च यो ददाति ++ द्विज ।
 नमस्त्यक्ताराम् पिबन् तारधेनुरकादयि ॥
 वेदविद्यां गुरो दक्षा सर्वे कल्पयन् वनेत् ।
 आत्मविद्याश्च यो दद्यात्तस्य सङ्घा न विद्यते ॥

End.

वर्षावाकं नरो बुद्धा च कविबर्षमाचरेत् ।

तस्य दद्याद् दत्तमुचं पुच्छं प्राप्ते च वाचते ।

Colophon. इति श्रीकल्हणपुराणे ब्रह्माग्निखण्डे प्राप्तीतिशतशोऽध्यायः ।

समाप्तोऽयमनुसरविभागः । संवत् १८३९ ।

विवरः । १, १ अध्याये,—मार्कण्डेयेन सप्त कुबिष्टिरस्य संवादेन दत्तात्रेयस्य मुनेर्जम्बवह्मण-
कीर्तनम् । तत्र दत्तुभिः सार्धं बहस्य माण्डवस्य भ्रूक्षारोपकविवरकथनम् । तत्र
मिश्रीये विविक्तान्वकारतया पञ्चानं ज्ञानुमवमर्षायाः कथाश्चित् पतिव्रतायाः
मिरःसार्जेन हिमचितक्रेमेन माण्डवेन तामुद्दिष्ट 'कुर्योदये नं विषया अवि-
षधीति' प्रायः प्रदत्तः । तस्याः प्रभावेणैव दिवाकरो देवमानेन सप्तसावि वर्षादि
मोदेति-इति वृत्तान्तकथनम् । पतिव्रता-तत्पत्न्याः पूर्वजम्बवह्मणकीर्तनम् । तत्रः
हरिहरादिभिरभ्यर्चितया अनुरूपया संकुतायाः भर्तुरनामचमलाभेन प्रीतिमाच-
क्षायाः तस्याः अनुमत्या पुनः कुर्योदयादिकथनम् ।

१-७ अध्याये,—'पुषाजयो मे भवन्मिति' देवानां पुरतोऽनुकुर्यायाः प्रार्थनादि-
कथनम् । सञ्ज्ञाङ्गो दृष्टकारणे अचेरानममोभावर्चनम् । अनुकुर्याजने विम्वोर्जम्ब-
वह्मणकथनम् । तस्य दत्तात्रेयसमाज्ञाकथनम् । तस्या शिवपितामहयोः तद्वर्गे
जम्बवह्मणकथनम् । तयोः यथाक्रमेण दुर्ध्वासोमेनेति नामप्राप्तिकथनम् । अमोक्ष-
संज्ञानकीर्तनम् । दत्तात्रेयस्य ध्यानमे कल्याणलकटकृतये अनुर्मुञ्जया विम्वोरवज्जान-
कथनम् । कल्याणलकटकृतस्य सङ्गवादिकथनम् । मयेन ब्रह्मणा कृतं विष्णुकोषं । तत्र
तत्कृतविष्णुप्रतिमाप्रतिष्ठाकथनम् । भास्वदर्शनकाष्ठस्य दुर्ध्वासस्य सोमलोकावमवा-
दिविवरकथनीर्तनम् । दत्तात्रेयस्य पुरतः परशुरामेन कर्तव्यीर्ध्यार्जुनस्य दुष्चेष्टितादि-
कथनम् । तत्र अमर्द्ध्यदेनकथोरव्येष्टिनिवासव्यादयादिकथनम् ।

८-११ अध्याये,—सञ्ज्ञाङ्गो सर्वेषां तीर्थानामवस्थानकथनम् । भानुतीर्थकथनम् ।
तत्र भानुना निजकन्याहरणवृत्तान्तकीर्तनम् । ब्रह्मतीर्थमाहात्म्यादिकथनम् । मैतम-
तीर्थमाहात्म्यादिकथनम् । अमर्यतीर्थमाहात्म्यादिकथनीर्तनम् । एकदा द्वादशवार्षिका
अनादृष्टा धीशितानावधीना वैष्णवदर्शनेन सनातनदृष्टेन मैतमेव तपोवलेन
श्रीशैव् समुत्थाय तेजो मौज्जवानवृत्तान्तकीर्तनम् । पद्मतीर्थमाहात्म्यादिकथनम् ।
तत्र भ्रूक्षारपुराधीशस्य वज्रधारस्य अपतेरपाङ्गानकथनम् । जदातीर्थमाहात्म्याकथनम् ;
सोमतीर्थकथनम् । पुषतीर्थकथनम् । रुक्मीतीर्थकथनम् । वापतीर्थकथनम् । इन्द्रतीर्थ-
कथनम् । कङ्गतीर्थकथनम् । जदातीर्थं रामचन्द्रेण वनवासमतेन दशरथमुद्दिष्ट
विष्णुदानववृत्तान्तकथनम् । चन्द्रेण ताराहरणविवरकथनम् । जदातीर्थीक्षीमानुत्पत्ति-
कथनम् ।

No. 2028. वृत्तदर्पणम् । Substance, country-made paper, 11 x 4 inches. Folia, 34. Lines, 7 on a page. Extent, 833 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Rāghavapura, Post Vaherā, Darbhāṅgā, Paṇḍit Viśveśvara Jhā. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Vṛtta-darpana. A treatise on versification, giving details of all the different metres used in Sāṅskṛit poetry. By Bhishma Miśra.

Beginning. व ज्ञयति वनतं विहङ्गनामा नागरकविमरचरित्रः ।

लोकोत्तररचयिता कलामुनिव मङ्गुलीनवरजितः ।

मीरीकनमकरोका द्विरपि प्रतिविमितेव चन्द्रकला ।

वक्त्रं विभ्रमति च देवो वकारं नागवन्धुजितम् ।

वनि वयस्येकानि वनमालादि भूतजे ।

नद्यापतिमये ज्ञाप्य वनामतिमये सद्यम् ।

वदि वदुनद्वयानि ज्ञानुनाकाङ्क्षति वदुनम् ।

वीभीक्ष्णिवचरितं वक्त्रं मङ्गुलदर्पणम् ।

वच नद्याः । नद्यो वनयो रम्यः वनचन्द्रयो जगदो नद्यो वनचः । द्रव्यादि ।

End. दीर्घाक्षद्वये कृचनच वयोः वेणी भवेद्वचं कला नदेवम् ।

Colophon. इति वीभीक्ष्णिवचरिते वृत्तदर्पणे वर्षहजनिदर्शनं नाम द्विती वप्रकाशः ।

वनाग्रधारं दम्भः ।

विषयः । (अन्तेऽस्मिन् लोकात्तररचयित्वेनोक्तचरणीर्न) । नव प्रथमप्रकाशे नादिवचनिक-
वर्ध । नचदेवनाचयनं । निधामिधनिकवर्ध । आर्योदय । मीनिः । उपमोनिः । नादिनी । विवि-
मी । ज्ञानवर्ध । देवा । कलितं । रोका । योदेवा । वना । वनाहनं । नववर्ध । वनचन्द्रिका ।
वनिना । वादाङ्गुल । वदवर्ध । वदवावनी । वृत्तलिका । रोका । नवनाहनं । द्विवर्ध । कलितं ।
उचिवाका । वीरु । नद्युना । वाकलिका । वरहनं । वामीरवर्ध । वुर्धलिका । वचिरा ।
दीवर्ध । विद्यावलोकिनं । वनचन्द्र । वीकावनी । वरिमीनं । विमयी । वीरवर्ध । जगद्वरवर्ध । नद-
नचरा । नदवहाहनव । रमानि नमोऽपि नावाहनानि ।

द्वितीये प्रकाशे,—वर्षहजयनं । नव वीः । कावः । नद्यः । नदी । वाव । नापी । विवा ।
जग्री । जगन्ध । नन्दरा । कलितं । वीर । वारि । नवाङ्गिका । वारी । वचः । वनवर्ध । वेवा ।
निकटा । विनीवा । वदुनद्वय । नम्यवर्ध । नम्यवारी । वृत्तलिका । नदवर्ध । वनामिका । ववा
वर्ध । वरवर्ध । मीन । विदुनाका । नम्रिका । वनाङ्गिका । वदुन । कलितं । नाचवचनी ।
वदुन । नवाङ्गिका । वारङ्गिका । नादिना । कलितवर्ध । विव । वेवरा । ववावादी । वद-
निका । नम्यववाका । वारवनी । वृत्तका । वदवृत्तका । दम्भ । वनवी । दीवर्ध । नादिनी ।

No. 2030. तत्त्वामृतसारोद्धारो व्यवहारकोषः । Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 79. Lines, 11 on a page. Extent, 2,698 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Rāghavapura, Post Vaherā, Darbhāngā, Pāṇḍit Viāveśvara Jhā. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tattvāmrīta-sāroddhāra. An elaborate Smṛiti digest. The text contains only that portion of the work which is devoted to Judicature and Civil and Criminal law. It is called *Tyavahāraśloka*. By Vardhamāna Miśra.

Beginning. कारोदारे द्योद्विजसाधारणाद्युद्धरा ।

उद्धारुता व्यवहारोऽभिधीयते ।

तत्र ननुः । नाद्युः प्राप्ते च संस्कारं अपिदेव व्यवस्थिति ।

कर्तव्यान् व्यवहारः कर्तव्यं परिरक्ष्य ।

नाद्युः न युक्तं कृतमभिधेयस्यैव अपिदेवेति भूयतिमाप्यस्यैवः इत्यादि ।

End. व्यवस्थितं अपिदेवे केवयवरे प्रपञ्चनमतेः न विनये । इति व्यवहारकोषः विवाहप्रदोषः ।

Colophon. इति श्रीवर्धमानकृतो तत्त्वामृतसारोद्धारोऽनुष्ठोः व्यवहारकोषः ।

इत्थं व्यवहारः दिव्यसुखं कृतमनुष्ठुम् ।

भावा अनुष्ठोः देवेभ्योऽप्यदेवेः द्योद्विजः ।

+ + + + + कृतोऽनेन भावेऽनुष्ठुम् ।

अद्यपि व्यवहारोऽनेन विनयेः ।

अद्यपि वि कुतुभावां केवये विविधानां

कुतुभितस्यैव विविधानां विव कर्तुः ।

देवविजसाधारं भावं युधि विवाहप्रदं ।

प्रायाः तत्त्वामृतं प्राप्ते विविधाने कर्तुः ।

तत्त्वामृतमिदं विः कुतुभिरपि कुतुभेः अनुष्ठुम् ।

नाद्येव विनयेः रामदेवेः कर्तव्यं ननु ।

वक्तुः विविधानां विविधानेऽप्यप्यप्यम् ।

कुतुभेऽनुष्ठुम् भावं कर्तव्यं ननुष्ठुम् ।

नाद्यपि अनुष्ठुम् विविधानेऽप्यप्यप्यम् ।

अपिदिननुष्ठुम् वि विविधानेऽप्यप्यप्यम् ।

इति श्रीवर्धमानकृतो तत्त्वामृतसारोद्धारः समाप्तः ।

Dharma-kosha. A digest of the laws relating to civil actions, debts, interest, gifts, rules regarding servants, artisans, dancers &c., sale

दानपञ्चकवर्णाव चक्षुःदानमिति कृतम् । इत्यादि ।

विषयः । आकाशमादिविधिः । मिश्रपविधिः । तप उन्मिच्छाकषादिकथनं । दृष्टिमिषमा-
दिकथनं । उपदेशपविधिकथनं । तप विहङ्गकषादिकथनं । क्रीडा देवादेयविकथनं ।
आविधिपविधिकथनं । उद्गृहपविधिकथनं । मिश्रपत्रकारकथनं । अस्त्राविधिकथनविधिः । वस्तुसू-
चनमात्राविधिकथनं । तप त्रिपिनभेदाद्यः पविधिविकथनं । अस्त्रविधिकथनं । सेनसत्त्वप्राप्तिका-
विधेयः । क्षात्रियाद्यविधिः । अविष्टुतिप्रक्रमविधिः । विस्तीक्ष्णाद्यभ्युदयविधिः । क्षीमाभ्युदयवि-
धिः । भीमाविद्याविकथनं । अकाराद्यविधिः । दृष्टपादपविधिः । दावमात्रविधिकथनं । तप
क्रीडादिविभाजकथनं । वस्त्रवस्त्रावविभाजकथनं । अयुधवस्त्राविकारविकथनं । मन्त्रवस्त्रवि-
भाजकथनम् ।

Mahādāna-vākyāvalī. A summary of the rules regarding various kinds of religious and quasi-religious gifts. By Ratnapāṇi Śarmā, son of Gāngolī Sanjīvaśvara Śarmā.

इतिहासस्य चरिते,—

नवः छदे प्रह्वयति येनावा ज्ञानमेव च ।

हावरे वज्रमेवाज्जदोमनेकं वसौ पुमे ॥ इत्यादि ।

End. ऐच्छेत्किञ्चनवाचयोऽस्यपुनरुक्तपञ्चमोक्तप्राप्तिकाम इदमाशेषमनयनं वि-
न्दुर्देवमनित्यादि दक्षिणाध्यात्मम् ।

Colophon. इति माहोक्तोपीकृतीदेवराजद्वयवीरमवापिजसोऽप्युदीना महादानवाका-
वली परिपूर्णा ।

विषयः । दानप्रशंसा । दानप्रकारवचनं । नान्यकप्रकारवचनं । यक्षेणव्यादिहीनैः । पूज-
कप्रकारवचनं । इत्यर्हैवमनिकप्रकारवचनं । यमः यमैश्च दानेषु प्रयोगप्रकारवचनं । नव नामापुराणोक्तप्रकारव-
चनिकप्रकारवचनं । विरच्यमानदानविधिः । पुराणाद्युक्तप्रकारदानविधिः । अलङ्कारप्रकारदानविधिः ।
चैत्रदीपप्रकारादिदानविधिः । मातृभाज्यप्रकारादिदानविधिः । यमैः कृत्युक्तप्रकारदानवाचदानविधिः । जल-
वाचादिदानविधिः । पुराणाद्युक्तप्रकारदानविधिः । मणिपीरकादिदानप्रकारदानविधिः । विविधप्रकार-
दानविधिः । मन्त्रप्रकारादिदानविधिः । पुराणाद्युक्तप्रकारदानविधिः । नव वर्षविधिदेवैश्च कृत्यविधि-
प्रकारवचनं । मणिपीरदानविधिः । अक्षः प्रदानविधिः । वायव्यप्रकारादिदानविधिः । मुकुटमुनिप्र-
कारादिदानविधिः । स्रवणप्रकारादिदानविधिः । कृष्णप्रकारादिदानविधिः । पूर्वमेवप्रकारप्रकारदानवि-
धिः । वःमापुराणोक्तप्रकारदानविधिः । अक्षप्रकारादिदानविधिः । विविधप्रकारदानविधिः । विविधा-
प्रकारदानविधिः । मन्त्रप्रकारदानविधिः । इतिमुक्तप्रकारादिदानविधिः । वामकप्रकारादिदानविधिः ।
वन्द्यप्रकारप्रकारादिदानविधिः । भूवर्दीपादिदानविधिः । सुमन्त्रप्रकारदानविधिः । विवि-
धप्रकारप्रकारादिदानविधिः । प्रयागप्रकारादिदानविधिः । वायुप्रकारादिदानविधिः । दाका-
दिदानविधिः । मातृभाज्यप्रकारादिदानविधिः । पीठप्रकारादिदानप्रकारदानविधिः । पुष्पप्रकारदानवि-
धिः । विविधप्रकारदानविधिः । दादप्रकारप्रकारप्रकारदानविधिप्रकारवचनं । यमैश्च यमैश्च दानविधिः ।
कृत्यप्रकारादिदानविधिप्रकारप्रकारवचनं ।

No. 2033. तिथिनिर्णयः । Substance, country-made yellow paper,
11 × 3 inches. Folia, 24 Lines, 6 on a page. Extent, 278 ślokas.
Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Vehat, Post Mādhepura,
Darbhāngā, Pandit Phanidhara Jbā. Appearance, new. Prose and verse.
Generally correct.

Tithi-nirṇaya. On lunar days and the religious duties appertain-
ing thereto—a brief calendar of feasts and fasts. By Sudarsana.

Beginning. नमो श्रीमः श्रीमि रात्रं वचिदानप्रकारवचनं ।

अक्षप्रकारादिदानविधिः ।

सर्व विघ्नविनाशार्थं निर्धये। शिखरे। चैवमुक्तप्रतिपदि वर्षारम्भः। शैवसमाधिना
 साक्षात्। तत्र ब्रह्मवृत्तावबोधः। चैवे नांश्चि जगद्वृत्ता। सर्वान् प्रत्ययेति। इत्यादि।

End. सर्वः संज्ञाभिः प्राप्तः कालो सर्वदायै वा ज्ञातुं नृणां पृथक्कालः पूर्वदिने भवति
इति संज्ञाभिनिर्णयः ।

Colophon. इति सुदर्शनसूक्तौ निधिमिश्रः समाप्तः ।

[illegible]

No. 2034 স্বপ্নার্থবাহরান। Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,514 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Subhāṅkarapura, Post Vaherā, Darbhāṅgā, Pāṇḍit, Śrinātha Jhā. Another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Hayasirsha-pancharātra. A Vaishnavite work on building temples and on carving and consecration of images. It belongs to the class called *Pañcharātra*, and bears close resemblance to the Tantras. Like the original Tantras, this class of works does not acknowledge the names of their authors, but represent themselves to be reports of dialogues between gods and renowned personages. In the *Hayasirsha* the sage Mārkaṇḍa asks questions, and his brother sage Bhṛigu answers them. The work opens with the query, why did Viṣṇu appear in the form of *Hayasirsha* or equine-headed? The first 18 chapters are numbered, and then follow a great many others without any numbering. Contents: Origin of Brahman from the navel of Viṣṇu. Origin of the Vedas and their study by Brahman. The perspiration resulting from the study produced the demons Madhu and Kaiṭabha, who robbed the Vedas. *Hayasirsha* born to rescue the Vedas. Twenty-five original Tantras of former ages, and the *Hayasirsha-pancharātra* was first thereof. Other *Pañcharātras*, such as

Trailokyamohana, Vaiṣṇava, Pauṣkara, Nārada, Prāhlāda, Gārgya, Gāḍara, Śrīpraṣa, Śāya &c. Characteristics of teachers. Ditto of spiritual guides. Heretic doctrines of Jaimini, Sugata, Chārvāka, Nagna, Kapila, Akṣhapāda, and other sects. Placing of images in temples. Examination of earth for building. Different kinds of earth. Measures of length &c. Setting up of Gnomons for ascertaining of quarters. Division of areas. Rules for sacrifices before commencing a building. Removing of bones from the ground selected for building. Bricks. Stones. The Yajña of Pātāla. Characters of temples for particular gods. Selection of stones for sculpture. Particular mountains yielding statuary stones. Auspicious conjunctions for beginning the carving of images. Rites to be performed on such occasions. Measures of images. Pacification of the regents of the quarters. Characteristics of images of Lakṣmī, Garuḍa, Keśava, the ten incarnations, groups of Keśava and others, Viśvarūpa, the nine planets, the Mātṛis, Indra and other Lokapālas, the eleven Rudras, the Androgynous Ardhanārī, Gaurī, lingams. Rules regarding the consecration of images of various gods and goddesses. Ditto of books, houses, tanks, wells, public halls &c. Repairs of images. Rejoicings on such occasions. Marriage of Śrī and Viṣṇu, and Gaurī and Śīva.

Beginning. नमोऽस्तुते नमोऽस्तुते । नमोऽस्तुते नमोऽस्तुते । नमोऽस्तुते नमोऽस्तुते ।

विं विमिश्रितं द्वावेष्टो द्वापरं द्वापरं वयः ।

अवनीधिं अमृतमानी पुरा वाराहः प्रभः ।

ब्रह्मसाक्षी च भवता बहुलं परमैष्ठियः ।

सायं यत् पश्चरायाणी मन्त्रमाचक्ष्य पूर्णता ।

अन्यथापि । अथ ननु प्रवक्ष्यामि पञ्चरात्रं पुराणम् । इत्यादि ।

End.   हुयकारयदा जना मज्जाणीं पुणेवदयनीम् ।

उत्प्रेष्य प्रमदासहस्रं दत्तुंवाचि ॥

सौभाग्यं वाचकं दद्यादिन्द्राणीं ।

Colophon. इति (चवतीयेवध्याये) श्रीसीमियाचवटः । समाप्तः ।

विषयः । प्रथमे पक्षे,—यमुना एवं सावेन्दुका नद्यादिकमेव कारावचकं नातिवृत्ताद्
 वृत्तकं समनिकषयम् । वेदानामातिशयोक्त्यर्थम् । वेदानामावरणं वृत्तकम् । अवेदिभ्यः । अवेदोक्त-
 मीदमनिकषयम् । आत्मा । वेदवरणकषयम् । अन्तर्निर्देशातिशयोक्त्यर्थम् ।

[illegible]

No. 2035. कुलजातीय नाम गौडकम् । Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 85. Lines, 7 on a page. Extent, 2,219 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Sâradîpura, Ujâna, Post Mâdhapura, Darbhângâ, Pandit Harshanâtha Jhâ. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Kuvalayaśviya. A drama. By Kṛṣṇadatta. It is founded on a story of a Vedic student named Kuvalayaśva falling in love with a maiden named Madālasī. The maiden is carried away to the nether regions, whence she is rescued by a king of Kāśī and restored to her lover.

Beginning. भातप्रसूनादिभैतयमतीविशेषवैशःनर-

ज्वालावर्तितसैः रत्नैश्च वपयः प्रेमैकमेव वा ।

॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

इत्तुं शुक्तिरपादितेव कज्जिता चान्दी कस्य पातु यः ॥

अपि च । यथा दक्षःदक्षीणं प्रियवक्त्रंमनिवक्त्रया मया एव

त्यज्जे मत्था सदेहे प्रभुरपि न वचं श्रीवकाशपरां यः ।

नामेव प्राप्य भूयो नमज्जनममितामर्दं नारीचरोः भूत्

॥ प्रेमार्थैतवादी कलयतु भवतामृदिमर्हेऽमोक्षः ॥

मान्दवी स्वधाराः । अकस्मिन्निश्वरेण । प्रोऽप्येवाह । कथमयमुद्दिन एव मनुजमयविम-
ममुद्दिनमदनास्वभावनिमीकापालकसकलमेककमनीयमयः । क्व कङ्कणकमाद्यदिदृष्ट-
माया । अक्षरमाभ्यन्तराकारः । अक्षरमदामन्वहान्वत्कथं सममभ्युदीयमानमभ्युद्ये । म-
प्रवचनार्थं वृत्ता भवतः ।

कस्यदपि पशुनाः कक्षाः सुधानां निधिरपि भौतिकमजहुरेऽपि बभूव ॥ ।

अथ यमि जगतामतीव तापं तव तुलनाय कुतस्त + चिमायो ॥

----- ५४१ -----

हृत्पदम इति मेदिनी. कविर्वाणभारतुलभात् कुतश्चकान् ।

माढकं पदभिन्नमः तनेः त्रैः च मयति मयः मयः ॥

मदनपङ्कजैव मय्यं माधुमयमम्यते । — — — — पारि ।

विज्ञान की दृष्टि तत् ? : भूयः कुवलयः शीघ्रं नाम नाटकं । इत्यादि ।

End.

तथापीदमस्तु : कानं कानं तद्विद्यमानमनमस्यो हृदिमिहा विधत्ता

दृष्टी नम्यवृत्त्या भवन्, विजयिना पाप्म मोक्षं नरेन्द्राः ।

सूक्तः सुमन्त्रं मन्त्रं विद्वत्पुत्रं विद्वत्पुत्रं प्रेममन्त्रं

मरदावः । एवमसु । इति निष्क्रान्ताः सर्वे ।

मरहाजः । एवमसु । इति निष्क्रान्ताः सर्वे ।

[illegible]

द्वितीयोक्तः—सम्प्रसारक-हस्तारिक्तयोः संवादेन महात्मनायाः काव्योद्दिष्टत्वं । महात्म-
नायाः प्रशंसामात्मनि प्राप्तकामद्विष्ट प्रवृत्तिनायाः कुपनायाः कुपनयावेन पञ्च मन्त्रात्मकम् ।
कुमारस्य स्वयंभवं निर्दोष पद्ममन्त्रात्मकः । महात्मनाया वैविध्यत्वं । एवमन्त्रमन्त्रात्म-
कयोः प्रवेष्टेन तयोः परित्यक्तत्वं च ।

पञ्चमः, — ऐश्वर्याभिलाषादिभिरभिनेय प्रियमहादयः सुवराजस्य वन्द्यासं विद्मः ।
 तस्य मन्दिरप्रवेशकथनं । तस्य निवतानुपगतयोर्मातृकुलः प्रोक्तः । विधास निवर्त्ता
 पतिव्रता तस्य प्रियासं विवर्त्तयितुमर्हति । विवर्त्तयितुमर्हति । त्वानन्दे महादयः ।
 अनुपगतयिनि । तस्यमन्दिरं तदुक्तिप्रवेशेन मुनिमन्दिरस्यविषये विधानसं योऽप्यर्थः कुतः ।
 देविनि कथयाम ।

9

वृत्तान्तः—नामकुमारचोरनिवर्धन विद्याविद्याविद्युत्त कुपयवाचक परिदेववादिनी-
नम् । वदुदेवचारिणी नाम्नी चय तस्य नामकोकनमनस्यना । अथ विमवाचिताय तस्ये व.न-
राज्यस्य मावाचकाचवाचयेनम् । नामराजप्रभावात् तस्य प्रजननदासवाचयेनम् । अथ कामो-
नुरिच वक्तिनस्य कुपयवाचक विद्याये विविधजनपदप्रदेशम् । तस्य रात्र्याभिषेकनवीनस्य-
वर्धनम् ।

No. 2036. व्यवहाररत्नाकरः । Substance, country-made paper, 14 x 5 inches. Folia, 107. Lines, 8 on a page. Extent, 2,750 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Navani, Post Málhépura, Darbhāngá, Pápdit Vāṁsamāṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Vyavahāra-ratnākara. A digest of the laws and rules regarding Judicature. By Chandes'vara Thakkura, son of Viśveśvara Thakkura. The author calls himself a minister (*Mantri*) and describes his father as a minister of war, but does not name the king whom they served.

Beginning. वीरव्यासः कर्म वाचयन् ।

वाचाद्विषये विद्याद्विषये व्यापानुमीयेषवाद्-

यो वादायंयवयवर्तनस्यो धर्मोऽनुज्ञयवयवम् ।

व योजाम् व्यवहारकृत्तमम् अथ चरो मन्त्रिवा-

नर्थः कीर्तिपुराणमाचदपरं प्रसीति रवाकरम् ।

वज्रावाचनसेनान् अथ कृतम् पुन्यानि कल्पद्रुमः

यस्य वज्रवज्रातमेति नितरां श्रीवारिजातोऽपि वः ।

योवाचनम् अ कामधेयुरमर्ष कात्यायेपुरर्ष मर्ष

कल्पद्रुमे पुनयेव सत्य मने सेयो न रमाकरः ।

प्रथमं नावदोर्षं व्यवहारनिकयवम् ।

शास्त्रविद्याकन्याः वज्रीवरीमात्र ममः ज्ञानम् । इत्यादि ।

End.

विषयेव वक्तिनमिति तदनुमतिमकरेच अथय द्वावविद्यानाम् । विषये
वेदेति नारदवाक्यात् ।

Colophon. इति वज्रविवेकनामविषयविक्रमपुरवीरेवराज्यवीचयेवविद्याये
व्यवहारमाकरं विष्वादिनरदः ।

निर्वाचयव्यवहारकानवदमा वः शास्त्रविद्याः कर्तृन्-

+ + + विद्याव्यावविषयो कर्म मयानुज्ञयम् ।

देवार्थं नृपस्यविधिवत्तुं यैरेवकहीतिना
वीर्ययेवरेमनिना विरचितः प्राज्ञेय रत्नाकरः ।
समाप्तोऽयं व्यवहाररत्नाकरः ।

विषयः । व्यवहाररत्नरूपनिरूपणं । देशाद्यादिप्रामाण्यनिरूपणं । प्राकृतिवाकादिकव्यव-
हयनं । अनुभिधमनिरूपणं । सम्प्रापदेवकीर्तनं । विचारविधिकवयनं । भाषाविधिकवयनं । तत्र
अनुभिधमूयनिरूपणवादिहं । उत्तरविधिकवयनं । तत्र कात्यादिव्यवहारायनं । उत्तर विधेयव-
यनम् । प्रतिनिधिविधिकवयनं । प्रत्याकस्मिन्ननिरूपणं । समिविधिकवयनं । क्रियादाननिरूपणं ।
क्रियानिरूपणं । तत्र साक्षादिकनिरूपणवयनं । साक्षिः । साक्षिप्रत्युद्धारविधिः । साक्षिदूषकविधिः
भाषिप्रज्ञविधिः । तत्र जपविधिकीर्तनम् । साक्षिपरीक्षाविधिः । साक्षिदूषकनिरूपणं । तत्र
मत्यापवादनिरूपणं । साक्षिवत्तावननिरूपणं । साक्षिनिमज्जनवयनं । लिखितनिरूपणं । तत्र सौ-
किकसेव्याख्या उपविधयननिरूपणं । राजभाष्यनलेकाय विविधयनवयनम् । भाष्यनलेकादिकव-
यनं । दुष्टसेव्यानिरूपणं । जेष्ठदीर्घानिर्णयः । भुक्तिनिरूपणं । तत्र अनुपभोगेन अनिदिकवयनं ।
विश्विप्रभोगनिर्णयः । युक्तिवयनं । दिव्यनिरूपणं । इत्ययं व्यादिते दिव्यविधेयकवयनं । तत्र वटा-
ग्रिजलादिपरीक्षाविधिकवयनम् । जलपर्वणादिते दिव्यविधेयकवयनं । दिव्यदेवविध्यादिनिरूप-
णम् । धर्मजपविधिकवयनं । जपविधिः । अष्टविधनिर्णयः । निर्णयवत्तावननिरूपणं । निर्णी-
तवत्तवननिरूपणं । जपप्रतिपत्तिरूपणं । पुनर्न्यायविधिकवयनं । उत्तरनिर्णयविधिकवयनं । जल या-
मनननिरूपणम् ।

No 2037. विभागसारः । Substance, country-made paper, 13 x 4 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 585 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Navāni, Post Māthepura, Darbhāngā, Pandit Vaisamāṇi Jhā. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Vibhāgasāra. A summary of the Law of inheritance. By Vidyapati Mahāmahopādhyāya. Contents: Inheritance defined, its nature. Partition of paternal property. Rules regarding partition. Unfitness for partition. Nature of partible property. Indivisible property. Woman's property—its partition. Partition of secreted property. Partition with reference to castes. Partition of partitioned property. Twelve kinds of sons and their shares. Heirs of childless people. Partition of joint property. Mode of partition.

Beginning. महा मेमौ मयापि प्रा०० कवचमे वैष्णवीति प्रविष्टे:

किदाका मेऽहं भीमः स तु मयस्तु तथा मेऽभाजः प्रमादम् ।

विहीःषं केऽथ वाची विधिरिति विधिया वक्तिं वीक्यवाची
वाचायां विधिवादीः वचदि वरिचरो वचकापोपराहः ।
वाची ववेमावरिचिव वाचीनमूनका इवेमरावठेन ।
वाका विपुत्रोऽथ विभावाद् विचार्य विधावधिरामयोति ।

अथ विभावाः । विभावाःऽथैक विपुत्रा वृषेयव वचकादे ।
दादभावा इति शेषं नहिवाद्वादं वृषेः ।

वृषेरित्युपसर्गः । वृषेणामित्यन्त्यादेव विधियाद् वच कर्त्तं च दाक । इत्यादि ।

End. कथायाद् यदि वृषुषे विहीचीपुरवापि वा ।

कुर्यादुपसर्गं नम्यमेनीमाते कथयका वै ।

Colophon. इति वचानपोपराधावचीविधावधिरिति विभावादीः ।

विधयः । दावकवचकवचं । विभावाकवचकीर्त्तं । नच अथविधयविभावाकवचं । वि
भावावचकावचकं । भावावचैविकवचं । विभावावचकादिविकवचं । अविभावावचैवः । कीच-
कादिविकवचं । कीचवविभावाकवचं । नृपचवविभावाकवचं । वठेवचवाये विभावाकवचं । वि-
कवचविभावाकवचं । दादवविचवृषकवचकवचनू-कं नच विभावाविकीर्त्तं । अववचवाधि-
कारिविकवचं । वठेवचवविभावाः । विभावाविकवचक ।

No. 2038 **वृत्तदर्पणः** । Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent, 1,200 slokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Navāni, Post Mādhepura, Darbhāngā, Pāgdit Vāṇsamāṇi Jhā. Appearance, new. Verse and prose. Generally correct.

Vṛitta-darpaṇa. On the laws of versification and the different metres used in Sanskrit poetry. By Kavīndra, son of Rāmānanda.

Beginning. अमरितः कुरुवारिधिरुपगमनिकः अमरिताः कवयः ।

कीर्त्तनं वृत्तवादान् च विज्ञेयं मङ्गलं ननुनाम् ।

अर्थकर्मरौप्यका कविनावाग्निकावटवद् :

च + भावरकल्पानननृपयंकाविकवाचकः ।

शेषावः सुकनी कवादभक्तिवाक्याकरोऽऽवत

वाचते किम केविशेषवकर्त्तुं कायेषु वा कीर्त्तुदीम् ।

वाचीवाचीरमणा नमस्तुष्ट + न + + + + विवका

वचकावचका वरिचरवरमीः मक्तिभावावमना ।

तन्मयः कीर्तिपारावचनरचरित्प्राप्तविधानमात्रा
 रामानन्दो मुनीन्द्रः कविभूतकुमुदपेदिप्रधानप्रविणः ।
 तन्मयकुलवा + + मुकवता श्रीमानकीमन्द-
 चन्द्रं च किल कौकवाचपरवीकानाः कवीन्द्राधिपम् ।
 वीर्यं वन्दति हजद्वयंनम् विर्भावोनीचेतरा
 वनाः वन्द्य वक्ष्योऽगुणाः प्रकवितः केषां न मेऽद्विरः ।
 रामानन्दतन्मयका कवीन्द्रवदधिपः ।
 कुमुदी क्षानकीमन्दः कुमुदे हजद्वयंनम् ।
 कान्त्यादेः विमर्शान्ने दीर्घः नृपप्रपूर्वम् । इत्यादि ।
 End. अथ देवाः । निर्वाणी निरनुशास्ये क्षानभङ्गं कथावतिः ।
 दीर्घं च + चित्तं मित्येवाः प्रकीर्तिताः ।

Colophon. इति श्रीकवीन्द्रतो हजद्वयंनः समाप्तः ।

विषयः । अन्त्या कथनोदाहरणकथनं । तथ अन्तेदः । अन्तेदना । अन्तिवादिकथनम् ।
 प्रसारकथनं । तथ माधोदिष्टं । योर्दिष्टं । माधानष्टं । यर्चनष्टं । यर्चनेदः । माधामेदः । यर्चयता-
 का । माधायताका । आर्याहर्षं । भीतिः । (माहा, उम्माहा) । माहः । विम्माहा । माहिनी ।
 परिभीतिः । विधिनी । अर्चयिषुवादिकथनम् । वेतालीयप्रकरणं । देवा । वीराङ्गी । पादा-
 कुलकं । चिवा । पञ्चभटिका । अदिष्टा । मधुभारः । क्षामीरः । दीयकः । कलिका । अन्तगात्रम् ।
 वाकलिः । वीरेश । पद्मावती । दम्पकम् । विभङ्गी । कीलावती । अलहरका । दिक्पाक्षी ।
 बुद्धिलिका । मदनचरा । मरचङ्गा । चिन्मीनिका । वीरकं । वषट् । वाचना । देवा । विंदा-
 यलोचनं । वीरोला । द्विपदं । मृगना । वना । युतामन्दं । आषाढं । मना । रसमाहा । अर-
 कान्तकं । पदपदी । द्विपद । मृगलिखा । रयिका । माहा । अन्ना । गिका । मलिनकं । उद्भुलि-
 नकं । (अथ हेतुकायादुदाहरणकथनम्) । मातामलिनकं । अन्त्यामकं । मयपदं । वाचयेना
 इति मावाहणकथनपूर्वकमेकावरादिवत् विंशत्यवधायकं यर्चयतायां कथनोदाहरणकथनं ।
 अथ अन्तेदनादिकथनम् । तथ सुन्दरी । चम्पवती । केतुमती । विपरीतपूर्वम् । सुन्दरा हरिक-
 मुता । शिशुलीला । पृथ्वताया । दीर्घकं । उद्भुतादिविषयभेदकथनम् । अथ मुदितापुरमिद-
 कथावन्नेकादिशानामन्त्यामोमिकपथं । अथ अन्तेदनादिकपथं । तथ मुक्तकल्लवादिकथनं ।
 कल्पलिकाप्राये । पूर्णकं । कलिका । मादिका । मैथीवादः । कैलासकलिकादिकथनं । हरि-
 मुतादिविषयभेदकथनम् । अथ निरदल्लवादि । अथहानि । स्त्रिहर्षं । अथ एकादश-
 विषयभेदकथनम् । अन्तेदोषकथनम् ।

No. 2039. पुण्यचन्द्रोदयपुराणम् । Substance, country-made paper, 9 x 5 inches. Folia, 134. Lines, 13 on a page. Extent, 3,484 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1850. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Punya-chandrodaya Purāṇa. A Jain version of the Rāmāyaṇa, prefaced by an account of some Jinas; alleged to have been related by Mahāvīra, on the Vaibhāra Hill, at the request of Śreṇika sometimes, but probably incorrectly, called Koṇika, a king of Magadha. The work is divided into 23 cantos. The first is devoted to an introduction. The second gives a brief account of Śreṇika, king of Magadha, and of his wife Chhimi who bore him 7 sons. The king goes to the Vaibhāra Hill to pay his respects to Mahāvīra, and requests the sage to relate to him the Purāṇa. The third is devoted to descriptions of Jambudvīpa, Bhāratavarsha, the town of Champā, and its king Harivarma. Then follows (4 to 8) an account of the king of Dhammilla and his adventures with Apsarasas, his wars, his abatement of the pleasures of the world for the life of a hermit, and his austerities, and his translation to heaven. In the family of this king (9) Jina took his birth, and assumed the name of Munisavratamtha. The story of his early life forms the subject of the next canto (10). His hermitage and teachings and conversions follow in the two next cantos and his nirvāṇa in canto 13. Then comes the conversion of Yasodhara, king of Mathurā, by Anantanātha, the 14th Jina, the installation of Hariveṇa as an emperor, and the attainment by him of his *mokṣa* (15 to 16). Birth and family of Rishabha Deva, the first Jina, his descendants the Bharatas and the Sagaras. (16). Account of Śrīpati. Ditto Vasuṇḍhī, his sojourn and relations on the Nārada Hill. Fruits of merit by and benevolence. (17—18). Dilīpa's reign in Bārānāsī. Origin of the Raghuas. Ascent of Rama and Lakṣmana, the metropolis of Daśaratha. Naradeva of Nāgapura, Sahasragrīva, king of Meghalakṣṭa; expelled by his nephew Śītakṛiṇṭha, who established dominion in Laukā. His descendants. (19). Births of Rāvaṇa, Bāli, Sugrīva &c. Sītā born as a daughter of Rāvaṇa by Mandodarī, made over to Janaka. Marriage of Rāma with Sītā. Rāma appointed viceroy, and deputed to govern Vārānāsī; Nārada visits him there. (20—21). A vernal festival celebrated by Rāma, in course of which Sītā is abducted by Rāvaṇa. Rāma's brothers and relatives come to him and devise means for the rescue of Sītā. Hanumān assumes the form of a black bee

to go in search of Sítá. Mandodari offers protection to Sítá. (22, 23). Interview of Hanumán with Rávana. Vibhishana sides with Ráma, Lakshmana kills Báli, mistaking him for an elephant. Ráma's march to Lañká. His victory over Rávana. The conquest by Ráma and Lakshmana of different parts of the earth. Their return to Ayodhyá. Daśaratha instals Ráma as the king of the country. Rules regarding the worship of Jina on the 2nd of the waxing moon in Kártika. Ráma worships Jina. Sítá bears eight sons. In grief for the death of Lakshmana Ráma abdicates in favour of his son Lava, becomes an ascetic, and dies.

The work is a most curious one, and is worthy of careful examination. It departs from the Rámáyana account of Ráma in many essential particulars.

Beginning देवेन्द्राक्षितमयादपहृजं प्रकमःश्वसम् ।

आदीश्वरं जगन्नाथं सहस्रशकं करं कृत् ॥

कनकचूडमन्त्राय हृषभाङ्कं हृषीश्वरम् ।

हृषभं जगन्नाथं भास्वाच्छर्मकेशजन्मसदये ॥

युष्मत् ।

अजितं जितकर्मजगन्मन्त्रमजितम् ।

मजाङ्कं दधेकम्पं-पं-पं-परिवर्तकम् ॥

अष्टावदमन्त्राय ज्ञानं श्रीहृषभाकरे ।

पञ्चाङ्गं त्रिकोटिवादीनां भजकं (?) भुवनेश्वरम् ॥

युष्मत् ।

अष्टाङ्कं त्रं भवं आ ये (?) तत्रजन्मन्दलियम् ।

सुरासुरैर्मन्त्रारपरेः शतप्रजाक्षितम् ॥

त्रिंशत्सहादिकोटिनामन्त्रधीनां तदकरे ।

प्रादुर्भूतं सूर्यमूर्तिं सूर्यदंष्ट्रमिवापरम् ॥

युष्मत् ।

अभिमन्त्रयामास तन्नाथमभिमन्त्रयम् ।

शुद्धाष्टकसङ्काशं सङ्काशं शुद्धाष्टकम् ॥

दशसहस्रकोटीनामन्त्रिनामकरे भवम् ।

निवृत्ताभ्यां संभारजगन्निवासये ॥

— — — — — ।

सिवाङ्गं साधूनां लला पुष्पदेवाः करोम्यहम् ।

पुष्पचन्द्रीदयं नाम पुराणं मौनियुगलम् ॥ इत्यादि ।

End.

इदं दृष्ट्वा चन्द्रमिदं च धर्मं (१५८१) श्रीकान्तिदासे चरमे च धर्म
 कीरे चोदयत्तदा काले काले नो जाय विनिर्दिष्टः। धर्मः ।
 श्रीकान्तिदासे चरमे च धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 तन्मतेः कविनिधिः कनकीदेवो जाति मन्त्रकाले। दत्तः ।
 श्रीकान्तिदासे चरमे च धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 कालाचन्द्रमिदं दृष्ट्वा च धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।

Colophon. इति धर्मचन्द्रमिदं दृष्ट्वा च धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।

विषयः । १५ धर्मं,—धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।

१५ धर्मं,—धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।

१५ धर्मं,—धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।

१५ धर्मं,—धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।

१५ धर्मं,—धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।

१५ धर्मं,—धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।

१५ धर्मं,—धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।
 धर्ममिति धर्मं १५ धर्ममिति धर्मः ।

हनाककथनं । भीमाहरकथनात् पुनः जयक-भरत-जयज्ज्ञातो रामकभीषासमविचरत् । अवा-
यनरे कञ्जवागम्य-सुपीययोः सचमेव राजाजिह्वाजयककथनं । अञ्जनापुत्रस्य जयुनामिति नाम-
कारककथनं । जयुनातो कीमाद्वर्मायै अमरकदेव कङ्काप्रवेगकथनं । मन्वाद्दरीक्षतकीतायमा-
वायनं ।

११—११—पर्वे,—रावणस्य जयुनातो नव संवादकथनं । विभीषणस्य रामवचनानिमित्त-
कथनं । मलयमेकं मिमिकोक्तस्य कञ्जकथनं नव द्रुवकथने वालिनो कृत्यपरमकथनम् । वायव्यमेव
नव कङ्का प्रविष्टस्य रामस्य रावणवधादिहनाककथनं । राममञ्जवयोर्हिमिनयवर्चनम् । पुनरवा-
ध्यायौ जयककथनम् । द्रवरथकनगरासुराणां भिषेककथनम् । कानिकगुह्य इतोपायौ जिनपूजावि-
धिकथनम् । रामस्य जिनमन्दिरं पूजादिकरकथनम् । भीमाया अष्टौ पुत्रा जाताः । तेषु कञ्जना
नकाप यौवराज्यं दत्त्वा रामस्य कञ्जनायोरभिषिक्तस्य हयमनस्य जिनदेवस्य समीपे गताः शिवस्य-
दीवाधरकथनम् । अन्वदु त्रिविधं जिनपूजाविधिकथनम् । रामस्य शिवप्रतिकथनम् ।

No. 2040. **हरिवंशः**. Substance, country-made paper, 9 x 3½ inches. Folio, 188. Lines, 9—10 on a page. Folio, 9,344 slokas. Character, Nagara. Date, Sm. 1841. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Harivaṃśa Purāṇa. An imitation of the Hindu Harivaṃśa, giving accounts of several Jinas, abstracts of many Jain legends, details of Jain rites and ceremonies, and histories of ancient dynasties, including the Kurus, the Pandus and the Yadavas, all cast in Jain moulds, and devoted to Jain worship. By Jinaseṇa Kṣatriya.

Contents. I. II. Introduction. Birth of Jina as son of Samudra, chief of Kaudagiri, in the Vibha country. He is named Vardhamāna. On the 30th year of his life he retires from home, and for twelve years afterwards performs penance and austerities. Thereby he attains perfect knowledge. He remains silent for 66 days, and then retires to Rājagṛha. There, seated on a throne, he sejourns with Indra and other gods and Kaudāgiri and other sages with their disciples. Chāndamā, a princess, approaches him. Nāgas, Kinnaras and others repair to his presence. At the request of one Gautama he expounds the Jaina religion in all its branches. He sets the water of religion in motion at Magadha. (*Dharmatā kṣatriya-uttama.*)

III. The religion spread over Kāśī, Kāncī, Dravīḍa, Mahārāsh-
tra, Gāndhāra and other countries. The gratification of beings on

hearing the religion expounded by the sage in the Māgadhī language. His glorious career at Panchasāila *alias* Rājagriha. The religion of Jina as given to his audience. Beings are either perfected (*siddhas*) or imperfect (*asiddha*). The perfected are those who have destroyed all the obstructions to true knowledge. They are of three kinds. The imperfect are those who are attached to falsehood, and thence they suffer pleasure and pain. Beings are again divided into Bhavya and Abhavya. Fruits of evil disposition, delusion, longings. Advantages of forbearing from wine and flesh-meat. Evil works, their fruits. Advantages of overcoming the longings of the senses. Evils of lust. True knowledge and cause of the world's sufferings, causes thereof. Brief accounts of Sanatkumāra, Mahendra &c., their fall from heaven. Salvation of one from good works done in his former existence. Gautama relates the Harivaṃśa to Śrenika *alias* Jitasātru.

IV.—VI. Aloka (ākāśa) defined; its inhabitants. Loka defined. Its condition and divisions, its atmosphere, extent thereof. The lowest Loka, the hills there. The middle Loka or the region of the earth, its islands and their extent and number. The highest Loka. The distances of the planets and stars from the earth. The Siddhas live there.

VII. Time defined. Abstract and comparative time. Its divisions into three kinds, past, present and future. Various modes of reckoning time. Measures of length and bulk. Kulakara dynasty reigning between the Ganges and the Sindhu rivers,—its 14 descendants.

VIII. Birth of Rishabha. in the above named dynasty. He was son of Nābhi by Maru Devī. Maru's dream of Rishabha entering her womb. She is served by goddesses during her pregnancy. The name of the place of birth was Saketa. Gods come to behold the new-born babe. Wife of Purandara, through the instigation of her husband, carries away the babe to Sumera, leaving another child in his place. Gods named the babe Rishabha, bore his ears, and put earrings therein. Paulami then brought back the child, and restored him to his parents.

IX. Childhood of Rishabha. He marries Nandā and Sunandā, each of whom bore him a son and a daughter. Division of men into Kshatriya, Vaiśya and Śūdra to keep them duly employed. Rishabha's retirement from home. At Prayāga he cuts off his top-knot. His companions assume garbs of bark and grass. He travels about without raiment for six months. He receives a jar of sugar-cane juice from

Somaprabha. Nine rules about gifts. He attains absolute knowledge while performing meditation under a Nyagrodha tree in the garden of the Vṛishabhasena, king of Pūrva-tālapura, and makes disciples.

X. He preaches his religion, comprising five duties, namely benevolence, truth, abstinence from theft, avoidance of concupiscence, and freedom from delusion. These duties and their subdivisions described in detail.

XI.—XIII. Bharata, son of Rishabha, conquers the universe and accepts in marriage daughters of Mlechchha kings. His brothers become hermits. Jaya, king of Hastināpura, a friend of Bharata, becomes a hermit. Names of Jina's 84 followers (*ganigana*). He goes with his followers to Kailāsa, where he is worshipped by gods and others. Bharata abdicates in favour of his son, and becomes a hermit. His descendants successively become Jaina hermits, and attain nirvāna. Somajasah, son of Bāhubala, and grandson of the Jina, becomes the founder of the Lunar race. Innumerable members of the Lunar race attain nirvāna. His sixty thousand sons destroyed by a Nāga king. Sagara becomes a Jaina, and attains salvation. His surviving son Sambhavanātha and his descendants represent the Ikshāku race.

XIV. Story of Sumukha, king of Kauśāmbī, and his love for a maiden of his court, by whom he got a son named Hari, whose son Malāgiri and his descendants formed the Hari race. (*Hiraniyaka*).

XV.—XVII. The wife of Sumitra, of the Hari race, sees a dream, and gives birth, on the 12th of the waxing moon in the month of Māgha when the moon was in the constellation Śravaṇā, Jinendra in Kuśāgarapura *alias* Rājagṛha. Devas come to worship the child. They place him on Airāvata, the elephant of Indra, anoint him, name him Munisuvrata, and then restore him to his mother. In his youth he one night saw beautiful clouds in the sky, and they were soon after dispersed by a high wind. This set him thinking. He becomes a hermit. His death. He is succeeded by his son Daksha, whose son by Hā was Atla Daksha. Daksha being guilty of incest on his own daughter Manohari, Atla Daksha with his mother retired to the banks of the Narmadā, and established a town named Māhishmati. His son Kunema established the town of Kuṇḍina. His son Paloma established Indrapura. His descendants. The Vasu dynasty, its fall.

XVII.—XIX. A king of Mathurā had two sons Sūra and Suvira.

From Súra descended Andhaka-Vṛishṇi, and from Ásura, Bhojaka-Vṛishṇis. Andhaka-Vṛishṇi had ten sons, of whom Vasudeva was one, and two daughters of whom Kunti was the eldest. Descendants of Bhoja Vṛishṇi. Suvasu of the Vasu dynasty, was the founder of the family of Jarásandha whose descendants became Kálayavanas. Religious discourse at Rājagṛiha. Virtuous works. Animals of various kinds. Accounts of the two Vṛishṇi families. Vasudeva cuts off the head of a hunchback woman with his bare hands. Other stories about him.

XX.—XXI. Story of Padma and his covering the three regions with three steps. Stories of Chárudatta and Vasantasena, daughter of Kaliṅgasena.

XXII.—XXIV. Story of Vasudeva's acceptance of the Jain asceticism at the suggestion of a dancing girl. His peregrinations, marriage with the daughter of Kapilasruti, who bore him a son named Kapila.

XXV.—XXVIII. Vasudeva kills, in a quarrel with Kártaviryáryuna, Jamadagni, whose son Paraśuráma destroys the Kshatríya race seven times over. The wife of Kártaviryáryuna, on her husband's death, escapes, and takes shelter in a Jain hermitage, where she gives birth to a son, who destroys the Bráhmaṇa race twenty-one times over. Vasudeva carried away by a she-devil named Súrpanakhá. His adventures. Account of some atheists.

XXIX.—XXXII. Origin of the temple of Kámadevagṛiha at Śrávasti. Story of Kámadeva. Vasudeva marries his daughter Eni, and then marries Rohini at a Sayambara. Bakáráma born of Rohini.

XXXIII.—XXXIV. Vasudeva's journey to Rājagṛiha with his pupils. Account of Kaṇsa, who throws his father Ugrasena into prison, becomes king, and gives his sister Devakí to his tutor Vasudeva. The seventh son of Devakí kills Kaṇsa. Account of the other six sons of Devakí. Account of Arishtanemi, a Jina. Accounts of various fasts and penances.

XXXV.—XXXVII. Devakí gives birth to two sons. Devas carry them away, leaving two still-born children in their place. Kaṇsa pounds the dead children on a stone. Other sons born and protected. Birth of the seventh son holding the discus, the conch-shell, the mace, and the lotus, on the 12th of the wane in Bhádra. The child transferred to the house of Nanda, whose new-born daughter is brought and kept in its place. Kaṇsa clips the nose of the female child, and destroys her. Kṛishṇa's

career at Vṛndāvana, destroying various demons (as described in the Bhagavata Purana). Kṛṣṇa and Balarāma return to Mathurā, destroy various demons, and then Kāṁsa, instal Ugrasena as king, and marry Revatī and Satyabhāmā, the two daughters of Suketa, king of Rajatādri. Jarisandha avenges the murder of his relative Kāṁsa, and overthrows the two brothers.

XXXVIII.—XL. Birth of Arishtanemi, (details similar to what have been given about the birth of Rishabha and other Jinās). The flight of the Yālavas from Mathurā they are chased by Jarisandha as far as the Vindhyan chain.

XLI.—XLIV. Yālavas build Dvārakā and settle there. Account of Nārada, his power of travelling in the sky. Kṛṣṇa marries Rukmīṇī, Satyabhāmā and others. Balarāma's marriage with Revatī, Sitā, Varadha-vatī, Rajivanetrī and others.

XLV.—XLVI. Account of the Kauravas and the Pāṇdavas as in the Mahābhārata, diversified by many new incidents, and names of places and circumstantial details changed.

XLVII.—LII. Pradyumna's amours. Śāmba's birth. Account of the descendants of Balarāma and Kṛṣṇa in great detail. Jarisandha assaults Kṛṣṇa. A great war follows, in which Jarisandha is killed by Kṛṣṇa. Account of Durgā and her redemption by Jain worship. Conversion of the Kauravas and Karna to Jainism.

LIII.—LIV. Wars of Kṛṣṇa in the southern peninsula. Rape of Draupadī by Palmanātha, a king who lived beyond the ocean. Her rescue by her husband, aided by Balarāma and Kṛṣṇa.

LV.—VI. Marriage of Amrubhā with Uśhā. Kṛṣṇa's picnic on the Raivata Hill. Ascetic feeling of Nemi. His adoration by Indra and other gods. His departure for Girirāja for penance. His meditations. Various kinds of pain to which created beings are subject; their character, and the means of overcoming them. Meditation of Randra. Meditation of Dharma. The waves of worldly inclinations. Pure meditation of two kinds, conscious and unconscious, their differences.

LVII. The different places fit for Jinās. Lectures of Jina to Varadatta and other Yālavas. Nine kinds of speech of the Jina. Origin of creation. Eternity, soul, delusion, self, and true knowledge. The seven conditions of beings. Sentient, and non-sentient objects—their distinctions and classification. Relation of the body to the soul. Yogas of

various kinds. Works, their distinctions, number &c. Duties of householders. Do. of hermits. Mental functions—how well directed, and how perverted. Virtue and vice. Penance, its distinctions. Suppression of worldly pain and destruction of bondage. Emancipation. The Yādavas having heard these lectures retire to their homes.

LIX.—LXVI. The Vihāra of Nemi. Nemi's peregrinations and preachings in different parts of India. The elders of Kṛishṇa become disciples of Nemi. Nemi describes to Satyabhāmā, Rukmiṇī and others their former lives. He relates to Kṛishṇa the history of all Jinās both past and future, their birth, career and nirvāṇa. The destruction of the Yādava race by the curse of Dvaipāyana. The Yādavas and Dvārkā burnt down. Jarasuna, a Yādava, retires from Dvārkā to the south. Balarāma and Kṛishṇa, overwhelmed by grief, retire to south Mathurā. There, while resting under a tree, Kṛishṇa is shot in the foot with an arrow. Account of Jarasuna *alias* Jarakumāra. Balarāma's grief. Paṇḍavas hear of the sad news. Funeral of Kṛishṇa. Baladeva becomes a hermit. The Paṇḍavas accept asceticism, their nirvāṇa. The nirvāṇa of Nemi.

Beginning. मित्रं भीष्मकरोत्यादलक्ष्यं इत्यसाधनं ।

जैनं इत्याद्यवेद्यतः साधनाद्यर्थेऽसाधनं ॥

युवज्ञानप्रकाशाय लोकांते कैवलावने ।

ममः श्रीवर्द्धमानाय वर्द्धमानजिनेऽम्बने ।

ममः सर्वविद्दे सर्वव्यवस्थानां विधायिने ।

कलादिचर्यातीर्थाय हृदभाय स्वधर्मदे ।

वेन तीर्थेनभिचरं द्वितीयमजितायितं ।

अजिताय ममकसौ जिनेऽस्माय जितद्विषे ॥

— — — — —

एतं साधुवचनोऽयमनामकमनुव्रतं ।

देवं साधुवचं लोके करोमि जितनाम्नयः ॥

वदन्तु भुवि ज्ञानं वदन्तावविभूषितं ।

इत्युक्तवत्सं व्रतं कल्पवृक्षवत् वरं ॥

अरिहनेन्द्रिमाचक्ष अरितेनोद्दहीकृतं ।

बुराधं हरिचंदाक्षं क्षात्रवाणि मनेऽवरं ॥

[illegible]

End.

अथवक्ष्यामि शिवसकलकर्मणिः प्रजाशिवः शेषमुक्तिवत्सलः ।
 दुष्टासु भूमां पतितपथेष्वेतेः दुःखानामग्रा वदुषा दुष्टारिणाश्च ॥
 त्रायेण्यत्रनेषु मत्तु दिवं पञ्चोपरद्वारा
 पातान्मुपशान्तिं कल्पयन्ने श्रीरुद्रो दक्षिण ।
 पुष्पो श्रीमद्वर्त्मभूयति यथे वक्ष्यादिराजेः परा
 योयैः कामधिनयने अथयने श्रीर वरायैः रति ॥
 कल्याणेः परिवर्तमानविदुः श्रीरुद्रं नमो पूजे
 श्रीरायैः अथमकाराजवनेमो यथैः प्रत्येकः पूजा ।
 पञ्चादौ कृत्वा प्रजापतिमनुष्ठात्वा वायव्ये
 ज्ञानंः शक्तिमयैः शिवेश्वरविनेः यथे विनीतानाम् ॥
 दत्तुं ह्यष्टपरमं कर्म शिवसकलः शिवसकलः
 प्रभः श्रीशिवसकलेश्वरिणीयाः साक्षात् वेद्यैः पूजः ।
 हृद्यैः श्रीरुद्रं प्रपूजयित्वा श्रीरायैः यथेः पूजः ।
 साक्षात्कर्मसकलः शिवरतः शेषान् पञ्चिषा विदुः ॥

Colophon. इति श्रीवैष्णवाचार्यकृतं चरित्रं श्रीमन्नारायणाय नमः । मुद्रादवसन्न-
 वर्षेऽऽमासपक्षदिनः वर्षः । ११ । इति श्रीचरित्रप्रकाशं सम्पूर्णं । अथ १८३१ ।
 शेषः ।

विषयः । १-२ नमः,—आकाशकल्पनम् । पृथगेव-लोपाचार्यकथनीय । पूर्वोक्तार्थोक्त
नामकल्पनम् । विद्वद्देवीयानामंनकल्पवृत्तिविषये । विद्वार्थोक्तकल्पनम् पृथगेव विमल आकाश-

कथनं । अथ सदेवस्य वायवस्य जिवाभिवेककरविवरणं । जिवस्य सर्वमान इति नामकथनं ।
 त्रिभुवने वर्तमानस्य विगतस्युपस्य तस्य समस्तमपरापरं द्वादशवैधिकांश्च तपस्वतो ज्ञानि-
 वात्तविनाशानकारं क्षेत्रज्ञानवाप्तिकथनं । अथ सदाहृदिवसान् बीजावस्थयेव विवरणस्य
 राजस्यसमवकीर्णं । ततोऽत्रमिवावनेपविहस्य जिवेन्द्रस्य समान् इन्द्रादीनां देवानां कौ-
 शिक्यादीनां पक्षिणाणां पक्षिणाणां दिव्यराणां संवत्सूर्यमयव्यक्तिकथनं । अथ अन्तर्मा-
 धाना चेदकरावकुमार्यैषि धैतैकात्पर्यज्जीता भवतः पुरःपुरी कथनं । अवाकरे, वायव्यां,
 अकरकोकसितदेवानां, वायव्यमाराणां, विह्वरस्यम्योदीनाञ्च तस्य समस्तमवर्णं । अथ जौत-
 मनासा कश्चिद् भवत्यं तीर्थार्थेपकारमाय अमृदोश्च । भवत्यस्य जिवस्यार्थमुदाहरणं ।
 तपोदेवेन यथा, संज्ञासमाज्ञा, समवायमाज्ञा, आचाराङ्गनमाज्ञा, स्वयङ्गननमाज्ञा, प्रवृत्ति-
 वृत्त्यं, ज्ञातव्यमाज्ञा, नावकाधवनाज्ञा, अनाहुंद्भयोचरः, अनुदरदमाज्ञा, प्रवृत्त्याकरं,
 निपाकस्य मार्गः । इतिवादाहं देव्याह । ततः सर्वेषां जिनोश्च सर्वस्यपुरःपरं लक्षणावसम-
 कथनं । समयेषु जिवस्यवाक्यीविशेषादिकीर्णं । अर्कतीर्थप्रवर्णनं ।

इते सर्वे,—वाक्त्रि-वाक्त्रि-प्रवृत्ति मन्त्राद्वा-मात्रादिषु सर्वेषु देवेषु जिवस्यार्थप्रचारकथनं ।
 जिवस्योद्भवां ज्ञानधीनाणां सर्वपुटेन पिबतां सोक्तानां ज्ञानिबर्णं । पञ्चमैलपुरावरनामये
 राजस्ये चित्तस्य जिवस्य देवार्थोदिवर्णनं । अथैकदा सुरमरतिर्यकप्रवृत्तीनां अर्कप्रवृत्त्या
 परितो भवत्यस्यविश्रान्तां पुराणां जिवस्य अर्कप्रवृत्तीनां । तस्य निवासिदमेवेन जीवस्य
 द्विविधमकथनं । अ- ज्ञानावरणस्य पञ्चविधस्य अवेष्ट, दर्शनावरणस्य सप्तदेष्ट भेदेष्ट, अज्ञा-
 विवृतिविश्रान्त मोक्षनीयस्य ज्ञानान्, अनुमिषस्य वायुः क्षेत्रज्ञवेष्टेन, अनातिरिक्तेः ज्ञानवेष्टस्य
 मोक्षद्वयस्य च ज्ञानेन, पञ्चविधस्य अकरावकर्मकः विध्वंसेन च जीवस्य विदलनं भवति । अपि
 च विद्यायां सम्यक्-परमानन्द-क्षेत्रज्ञान-क्षेत्रज्ञादिकवाहविधमुक्तकथनादिकं । अथ
 मोक्षस्य सद्दश-माक्षेपसमकवायस्यापिनवेष्ट अविशेषाणि विविधं रतिमिकथनं । अविश्रान्तं चि-
 त्तित्वाहृति-आचाराहृति-सम्यक्चित्वाहृति-संयतासंयत-प्रमत्तसंयत-अप्रमत्तसंयत-उपमानकथाव-स-
 म्यक्चित्वाहृति-वीर्यकवाहादिकवमुक्तकथनमिकथनं । तस्य तस्य लुप्तदुःखप्रतिकारककथनम् । पुनः
 ज्ञानावबोधेन जीवानां द्वैतमकथनं । कुद्विधायासोमप्रवृत्तीनां फलकथनं । मनुष्यादिव-
 र्जनेन दुःखानुपपत्तिकथा कुतर्कानिः दुःखानुपपत्त्यवस्थेतिमिकथनं । इन्द्रियविषयफलकथनं ।
 कल्पेतरुज्ज्वलायां कल्पेवनामकानां देवानां अभिव्यक्त्याहृत्मादिकथनं । सम्यग्दर्शनस्य पुष्टे-
 भवत्यस्यवर्णनं तदभावे एव संसारवासरमिच्छन्कारवसितिमिकथनं । पूर्वोक्तसम्यक्-परमान-
 दादीनां कारणादिकथनं । सर्वेष्व समानुसार-माहेन्द्र-ग्राम-महाग्रामादिकव्यविवरणकीर्णं ।
 तस्य दिव्यपुत्राणां मन्त्रादिकथनं । केषांचित् पूर्वजन्माश्चक्षुभयोद्वेगकारणाणां तीर्थेक्षणां जि-
 नम्रावमानुषानेव निर्माद्यप्रतिकथनम् । अथ जितवपुनामस्य वैश्वदेवराजस्य पुरतो मोतमस्य
 चरित्रव्यवहारकीर्णं ।

५-६ मं, —सोकोकार्थिप्रत्ययविधेयं वया, —“न सोकमेव सक्तस्मिन् जीवाजीवात्मकाः परं” । तत्र जीवपुद्गलसोदयकामावायकत्वं । एवं चर्मापर्मांश्चिकादीनां तत्र नमिच्छामाद्य-
मायकत्वमव । अथ सोकोकाकारमथे सोकस्य चिन्तितत्वं । सोकप्रत्ययविधेयत्वमव । सोकस्य
वेचायन-सदृशकरोनद्वारास्तित्वमव । तत्र अनुद्वैतप्रत्ययिभावादिप्रत्ययं । सोकस्य वन-
शमादिविविधयापुपरिवेष्टितमविकल्पकं । वायूनां वरिमाणादिप्रत्ययं । विहोकाशोरोक्तमेव
अथोःसोकात्मकत्वमव । तत्र मरकादिप्रमाणकत्वमव । निर्य्यक्तसोकात्मकत्वमेव द्वीपशान्तरदेशा-
दिप्रत्ययं तेषां संज्ञानपरिभावादिहीनत्वमव । अर्जुसोकात्मकं । तत्र मत्तवयोःकस्य तदिद-
योःतिष्ठाकाद्य धरातत्वात् दूरत्वादिप्रत्ययं । मित्राणां जीवाणां मित्राणादिप्रत्ययमव ।

७ मे मं, —वर्षप्रत्याहर्षयो वर्षमासकस्य काल रति कालकत्वमव । मृच्छात्रैकमेवेन
तस्य द्वैविध्यमव । अथ समसहसोनां वैविध्यान् तथाविधस्य कालस्य विविधमविकल्पकं ।
विद्यासोऽक्षान्-प्राक्कोक-लवःदंतां लवचकत्वं । परमाक्षुण्णत्वकत्वं तथापि, —आदिमथा-
नन्तेन विभाज्युत्वं अतोन्मिदं भूमेमपि अग्रदेश परमाक्षुं ज्ञानीयादिनि । कस्याकारस्य
वद्विमिद्वैजातत्वात् तस्य वद्विजत्वकत्वमव । तथा वर्ष-प्रत्याहर्ष-प्रत्ययः पूरकं मलमव कुंभोति
वस्तुःभूनां पुद्गलाभिधानत्वकत्वमव । ततः मंशा-वृष्टि-रेणु-शालाप-पूका-यव-अनुष्णादिमानस-
त्वकत्वमव । एवं कल्पवृक्षमात्रोपमादीनां लवकादिप्रत्ययं । यत्र लवके वद्वनां शक्तिरवमंयति
ना अवनयिषी, तदन्वया तु उन्मयिषीत्यनयोः लवचकत्वमवर्ण्यं तत्र प्रत्येक वद्वकालमव-
मिकत्वमव । तत्र अथमविच्छादमृच्छाभेद वद्वममविकल्पकं, यथा, —सुखमा, सुखमा, सुखमा,
सु-खमा, सुखमा, सुखमा, सु-खमा, सु-खमा, अतिदुःखमा आनि । एतदिसोभेन च उन्मयिष्यामू-
चनीयं । अथ प्रत्येक विषय सुखमासुखमादिषु कालेषु भागमभूमेः कल्पवृक्षभूविमल भेदमृच्छा-
दिप्रत्ययमव । ततोऽतीते सुखकारणे कालद्वये अहं भिन्नुत्तयोर्भेदे दक्षिणधारते कुलकराकाम-
मिकत्वमव । तत्र प्रत्येकः प्रतिप्रतिमाभेदस्य कुलकरस्य गत्यभामनविवरकत्वमव । ततस्तत्पक्ष
मन्तिनामवका कुलकरस्य विवरकत्वमव । एवं लवके लवहृत्-लवन्तर-वीमहृत्-वयासं-
विषुक्तत्वमव-अक्षुत्तत्त्वमव-अभिचक्ष-मवदेव-प्रवेगमिच्छामाणां अनुद्वैतकुलकराकाममृच्छा-
दिप्रत्ययं ।

८ मं, —अवमल कथादिप्रत्ययं । तत्र, एषा किल दक्षिणमरते माभिर्मांन मरवर्तिगा-
मीन् । तस्माच्चि सवदेवीति माया सुखचया धर्मोपकी वभूव । अथास्या मंम मवयान् अवमलदेवो
अदिक्षति मद्वयमा वेचनानेवा मवतीभिरितिपाककामममाभमेन वीजवीप्रभतिभिः सुखसुख-
रीभिः मादरं वेचनाना सवदेवी “मवयान् मिनदेवी हवकपेव तदुदरे मृच्छकमेवा प्रविशेति”
इत्यवमलप्रभंमन मिनगामान्विता प्राप्ते काले मिनदेवं प्रदुष्टे । अथ सुगसुखपरकिङ्करत्व-
मादयः मंमं तमाद्य मीरंकरमवयोःकपितृमाकाद्य वमाकस्यः । यतो चि प्राप्तेव सुगसुखादि-
जननप्रयं माकमिति तत्र तत आरभ्य तस्य माकममिति ममाका प्राप । अथ मंमं रादेवेव पर-

परदुन्दरी देवमाया। कृतिकागारं प्रविष्टा त्रिशुलम् न च कुक्ष्यं निषास च ततो जिनदेवं
 धुमंरजिहरदेवं निम्बे । कुरपतिरपि चार्धं दुरादुरमिन्दैः न च भद्रमेता जन्मानिर्धेयं विषास
 यक्षकृपिना। कर्णयोः रत्नं सन्धास च रत्नकुण्डलाभ्यामसुखकार । च च भद्रयन्त्रं चतुर्भेति माया-
 स्योपायकम्बु। चिरकर्मन्-प्रजापति-सत्यधू-प्रवृत्तिभद्रमायाविर्धेयमनुमेन न मुहुः । समनकार
 पैलोमी कोमलजिनवरीरा साङ्गुमारोप्य जिनदेवं पुनरेव यथोपायवरीमायास च सप्त रश्मि
 त्रिशुप्रदानेन तन्पुतिरै। जितरामानन्दकरीषु विमज्जयासुखकार ।

१८ वर्यः—अथ भगवान् ब्रह्मेण कदाचुडे निषत्तं पीयूषं पिबन् प्रतिदिनं बालचन्द्र इव उपचीयमानो यमं समवधत्तैः बाष्पानीकारसमन्वधूतः । अनन्तरं च तद्विषयान्बोधनकुटुम्बोभौः नन्दा-दुग्धमाभिधानस्य कन्यायुगलस्य पारिवीकृतमकरोत् । अथ नन्दा, नन्दनं भरतनामकं सुतामपि प्राप्नोतिनामिकां युष्मन्नकृतः । अतस्तु च दुग्धमापि मत्पात्रं दुतं सुतामपि लोकादुत्पदी । अथ नन्दायात् सहजवतिमंस्त्वामिताः पुत्रा इत्यवैनादयः क्रमेणाजायन् । ततो नाभेयस्य भगवता प्रजानां दुरवस्थादर्शनेन ज्ञातकरवस्य अतपावेन, पारिवीकेन, शिष्यादिपुत्र्यमेव च क्रमेण अविष-वैश्वशूद्ररूपविधिवर्धेविभावरकरकथनं । अथैकदा अत्यन्ती मौलाह्वयाभिधानमिन्द्रजैर्को पश्यतो नाभेयस्य वैराग्योत्पन्नानन्तरं देवैः प्रबोधितस्य तस्य ब्रह्मादिबाष्पमि-विकथा शिष्याभेवनमनकथनं । ततः प्रबोधेनमनमूर्ध्वकं केतोत्पन्नकरकथनं । अथ धामस्यो जिनदेवं परितः स्थितानां अविद्यायां ज्ञतसमाप्तिताया भगवद्विप्राशब्दभावात्मानत एव नष्टानां देववाचीचरवेन कुत्र-पीवरवत्कलुषारहणानकथनं । अथ पयःशान् शानद-कृताकारस्य गणस्य जिनदेवस्य शब्दीभक्तवह्मतामकथनं । अनन्तरमेकदा राज्ञः शैलप्रसङ्गं गृहे सङ्घर्षिताया जिनया येन राज्ञा ह्युरस्यपूर्वः कलशो दत्त इत्यनेन दानमीर्थकरोत्यन्तिकथनं । अथ प्रतिपद्यः स्थावस्थापनं, पादप्रक्षालनं पूजनं, प्रवृत्तिः, भजनःश्रुतिः, बाष्पश्रुतिः, काच-श्रुतिः, रचनाश्रुतिर्वैति दानविधेः नवविधमकथनं । अथ एकदा प्रसन्नमहाभारो जिनदेवः पुष्पतालपुराधिपतेः इत्यनेनस्य एकटाक्षमाभिधानकं मत्पात्रेन न्यधीरहचक्ष्णाः धामशैल-माक्ष्ण्य केवलज्ञानं लब्धवामितिहणानकथनं । तत्र हणानमिन्द्रपुत्रस्य वनामनानां भरतादीनां जिनस्य चार्द्रतैर्न्यमभयोक्तयानां प्रत्यादिपदविबरकथनम् ।

१० सुते—जिनका धर्मदेवताकी वंश। तब दवा, सत्व, अक्षेपं, मन्त्रार्थी, अनेकतः,
पञ्चेतिनि ह्यस्तथा इति सूक्ततया च यद्वत्सर्वं इति निरूपणं । उक्तविषयको-
टानेन च कोटो भवति । एतच्चकोटौ धर्मं बुतज्ञानान् आधरे बुतज्ञानम् दादमाहिति-
निरूपणं । तब अहमि तथा,—पर्याप्त-अष्ट-प्रद-संधान-प्रतिपत्ति-अनुमेत-प्राश्नप्रदाह-
प्राश्न-बहु-पूर्वामि इत्यनेन बुतज्ञानविकल्पनिरूपणं । अब सर्वंप्रदाहवाक्येदप्रबंधमह । अब
पर्याप्ताहे,—इतिवादप्रदर्शनं । तब क्रियादिहिहादः तथाचि, विवर्ति-कलाप-काल-हेव-यो रभैः
छायेः क-परित्यागित्यैः शोभे प्रत्येक जीवाजीवादेः नवपरास्त्र मेदाः विवर्तिनि । तथा,—

ततः सुवत्स, ततोः मुनयका । एवमाद्याः पञ्चाशत्पौष्टिकचक्रकाः भोजनश्रीया निमोचं वदु-
रितिकथनं । तथैवमुपादीनां सौरवाणां निमोचप्राप्तिकथनं । एवं मानववंशीकवेचरमाव-
रजयन्-रजयन्प्रथतीनां निमोचप्राप्तिकथनं । अथ समराभिधानस्य अचित्रः पट्टिचक्राणि
पुनः समजायन् । ते अक्षु रक्षेय चितिं विन्दन्तः कुपितेन मातृगमेन महीकृतावेति निजस्य
अमरस्य जैनदीपवा भोजप्राप्तिकथनं । अमरस्य अचरः पुनः अक्षयनाथो नाम, तदुपः अविम-
न्धनः, ततः सुमतिनाकः, ततः वसुधमा, ततः सुधाचौ नाम जितेन्द्रः, ततः अन्धद्रमः, ततः पुन-
रन्मा, ततः श्रीमत्स्य इत्यनेन दत्ताकुपचक्रवर्धनं ।

१४ वर्ये,—पञ्चदेवे सौम्यान्मी नाम मरती चासीत् । तथ सुमुचो नाम मरपतिर्वसुध ।
अथैकदा वरुणसमयेऽसौ हरिचमापञ्च काशिम्योपुमिनास्थानं प्रविशत् । तथ हि वरुणोऽस्यै
काशिम्येकां अन्धपयवदुम्परीं निरीक्ष्य अनरोचयज्जमंऽपि सौधं तथा विना हृदयेन ग्राह्य
इवाभूत् । अथ विहितहृतामेन मन्त्रिका वनमाकाशमिधानया तथा सप्त राज्ञः कलावसः कारित
इति विवरकथनं । तयोः हरिरितिचमाज्ञानः पुनो अक्षु अक्ष अ मदागिरिवीजं पुनोऽभूत् ।
ततो चितमितिः, ततः सुमयः, इत्यादिना हरिचोऽप्यतिवर्धनम् ।

१५—१७ वर्ये,—हरिचम्योपुमिचमाज्ञानस्य राज्ञी अचित्राः पञ्चावताः ग्राह्यसङ्ग्रह-
नहृतामकीर्तनं । अथ तद्वर्धं (मावग्रहदादक्षां अचरानचये) जितेन्द्रस्य अक्षहृतामकथनं ।
अथ पुरन्दरप्रमुखैः इन्दारकहमैः कुमापपुटापरनामयेवं राजस्यै परीत्य जितेन्द्रं प्रहस्य च
हुरदुम्परीणिः तं कुमारमैरावतां वनारोप्य तिरिराज्याचितकायां चिंतायने कृतानिचैः पुनरेव
अवनीग्रामाहाराद्यै च मुनिमुनेति नाया मिश्ररथापाकृत इति विवरकथनं । अथ कुमाप
हुरकुमारकमिकरी संवेचमानः सुकुमारके कैमोरे वपति वर्णमोऽसौ रचकीरजेन अमरहृदो-
ऽथैकदा ममहि वसुदितं अक्षयचमयोऽस्य जितराजानन्दस्योऽनभिजितेन प्रचक्षतमावत-
रेनेन विजयीयमानं तमावस्यैवमचिनायत् । अथो अक्षयरोऽसौ काकचक्रिकायां योकायां
अरीराकुपादीनां विमलरमात् प्रहर्षयत् उपदिशन्निव जालेवं अक्षयमचिचवापिति । अथैवं
निर्मिचमायोऽसौ उपतमायकं अतनवं राधाभिपिप्तं विषाच विमतकुपतया अक्षु सवापौ
मिरदौ वपूय । अथैकदा वसुदिनामि वापत् कृतोववायोऽसौ भिक्षाये वचिर्जनाय । अथ राध-
स्यमिवासी उपमदमना कश्चित् तस्यै मिश्रं प्रददौ । अक्षिजेव समवे पुनःहृद्वारिकवचक-
क्षावचर्धनं । मुनिमुनस्य देवतामकथनम् । अथ सुप्रतपु रचमानां अतनवं राधाभिपिप्तं
विषाच निमोचं प्राप । अथ दक्ष अक्षयमिवासी रक्षेयाकं पुनं ज्यैःपरीयामिकां तनवाच
अजीजनत् । अक्षयमयेकदा दक्षः प्रजापतिः अक्षयवर्मा अमोक्षीं योक्ष विविहृदुपचयवा
मावपयेत् । दक्षादि दीपकवापितेकवा तनुचकमेव रक्षेयेन अथ दुर्गप्रदेमाभिपिप्तं प्रजनाय । अथ
रक्षेयेन महीरासीरे मावीजनीं नाया मरतीं निमोचं कुपितमागम्यं पुनं राजवदे प्रमिहस्य
अक्षयवै वरं प्रविश । अथ कुपितोऽपि परदासीरे कुपितयाकं पुनं रंक्षाद्य पुषोऽनवाये कृते

राज्याभारं विधातुं तत्पुत्रकानां वयवाधी बभूव । अथ तत्पुत्राणां वैशोक-वरमाणाः । देवानां दे-
हस्यपुराणोपपन्नकथनं । वैशोकपुत्रेण मन्वीदेनेन कुक्षपुराणोपपन्नकथनं । ततः क्रमेण तस्या-च-
योधक-माक्ष-सूर्य-देवदेवानां वृत्तान्तकथनं । देवदेवपुत्रस्य सिन्धुनामावत्स्य विदेवाधिपत्यकथनं ।
ततोऽसिन्धुनामावत्सवादीनां हरिवंश-ब्रह्म-अभिषेक-आदीनां विवरणकथनं । अथ अभिषेकस्य
वत्सनामा पुत्रो बभूव । तत्पुत्राणां हृषीकेश-मन्वावत्स्यप्रथमीनां वृत्तवत्सनां विवरणकथनं । श्रीरक्ष-
हन्मन्तकस्य देवविदुषः बलु-नारद-पर्वताभिधानाः पथः सिन्धुः अभवत् । तेषु पर्वताभि-
श्रीरक्षहन्मस्य पुत्र आसीत् । अथैकदा वत्सराजसभायां नारदपर्वतयोः राजाकां संहरतः, तत्र
नारदेन कर्णकापीयदेवदेवावत्स्य सिन्धुसमे समर्पिते पराजयं प्रापिते च पर्वते वत्सराजस्य
पर्वतपञ्चवर्तमानेन तत्पुत्रसमेवाथःपतनवृत्तान्तकथनं ।

१८, १९ अर्धे,—अथ मत्स्यराजस्य यदेवमग्रादिकथनं । ततः सूरस्य दुवीरस्य च
पुत्रमतिकथनं । अथ सूरान् अन्धकहत्यादीनामङ्कुरकथनं । दुवीराच भैरवहत्यादीनामपुत्रि-
कथनं । अन्धकहन्तेः समुद्रमित्रस्य-वत्सुदेवादिहृषपुत्रकथनं । कुक्षीमहाप्रिय-मन्वाहृषयज्जय-
मन्वा-भोजकहन्तेः उदयेन-मन्वादेनप्रथमतः पुत्राः बभूवुरितिकथनं । अथ दुष्येःपुत्र मरानस्य
जयकथनं । तत्पुत्राणां काशयवनादीनां जयकथनादिकं । अथ दुष्येनहन्मन्मन्वेन कुक्षीचरेण
राजस्यदेवपुत्राणां देवानां वृत्तीनाञ्च पुरतः समिभाविनपथोद्भवनाकथनं । तथापि,—आपि-
ना, मत्स्यराजं, अक्षये, मत्स्यस्ये निष्कृन्तां चेति पञ्चधा पापानां कथःप्रतानि । आपिनादिभे-
देन विविधमृत्तिकथनं । भूम्यानिहृषयत्याश्वानकपमनितिकथनं । देवते । सिन्धुादिनिहृषय-
पुत्रकथनं । दिग्देवानां चर्चयेभ्यो निहृषयपुत्रकथनं । अतिविपुलादिकपुत्रकथनं ।
भान-मय-मन्वा-दुन-वेखादिन्याःपुत्रकथनकथनं । वृत्तादीन्तेनाति श्रुतिनामभ्युदयवाधनामी-
नितिकपपञ्च । तथा अमलमेदा जीवाः कर्णवज्रान् कुक्षोन्मादिषु जायन्ते इति कथनं । अथ
हविषीनसिन्धुादिषु जीवविभारमन्वादिनिकपथं । रवेःस्यवादिपक्षेःस्यपथ्यंन जीवाणां मरी-
राक्षपुराणादिकथनं । अन्धकहन्तेः पुण्यज्जयवृत्तान्तकथनं । वत्सुदेवादीनां पुण्यज्जयकथनं । ततः
अन्धकहन्तिः समुद्रमित्रस्याप्य राज्याभिषेकं वत्सुदेवस्य समये दुष्येनहन्मन्मन्वादी बभूव । तथा-
भोजकहन्त्यापि मत्स्यराजस्यपुत्रेनमभिषिक्तं विधातुं निषेज्यतेन अत्रापेतिविवरणकथनं । अथे-
कदा वत्सुदेवा वत्सुद्विजयस्य आर्द्धदेन रमणीयोद्यानं यमन्मनोऽथ निहृषयमन्वाभिधानां
तथागतं वृत्तान्तकथनकथनं कुक्षीमेकां वकीकृत्य अत्रार । अथ 'कुक्षीचरेदिनेरीहृषेरेव मन्वा-
नानारकीर्णं प्राप्नोतीति' आभिषेकं कुक्षया अवशीरितोऽग्रे वत्समन्वाकनो विज्वाव एवं प्रति वी-
मन्वतना मन्वान् निष्कृत्य वृत्तान्ते वत्सकनैक-मिन्वाकहृषेरककुत्स च वृत्तान्तमेतं निविध-
येवमप्य 'आर्यैश्चानमनो राजा योराः सुखं जीवन्तु अहमप्य वृत्तान्तं प्रविधात्रीति' । अथानो
हृषयैवमप्यपुत्रेभ्यं प्रदत्तं मनो विजयवेदाङ्गं वृ' प्रवृत्तौ । तत्र च व मन्वाविद्याप्रवीकस्य दुष्ये-
देविनामकेवस्य कक्षाचिन्त अपिपञ्च कथयोः योना-विजयवेदाभिधानयोः आधिपत्यं वृत्ता

विद्ययथेनायामकुमारानां पुत्रं जनयिष्या च ततो कक्षाक्षित् तद्यःडयां प्रविशेत् । अथामौ विद्याधरकुमारपुत्रकप्रयत्नं ततः कुक्षरावर्तमानेष्वेव विद्याधरमरभ्रवत् । तत्र च य आधा-
भिधानं विद्याधरकुमारीसुपयस्य कक्षाक्षित् तया समाक्षिप्तितोऽमौ चक्षारकनामकेन केनचित्
विद्याधरपुत्रा सुतोऽपि चाकाशमागतं भूमौ निपतन्नेव स्वसुखाभ्यां यक्षकुमारीभ्यां चत्या-
मररौ निव्ये । तस्मिन् चावदनाभिधानेन केनचित् भृङ्गःतयोऽर्द्धाऽमौ गान्धर्वविद्यारचकोद्गा-
टनेन गन्धर्वमनामाधेयायाः राजकुमार्याः पाणिप्रीकृतमकरोत् ।

१०, ११ सर्गे,—उज्जयिनीनामस्य श्रीधरराजस्य बलिः, हृष्यतिः, नमः, प्रह्लादश्चेति
चकारो मन्त्रश्च आत्मन् । अथामौ राजा मार्धं मयिवसन्तेन चाकम्पनादीन् जैनमुनीन्
हृष्टमना मरभ्रविवधानमाययौ । तत्र च तेषां संसर्गे च निर्ध्वंसापन्नः पद्मनाभं क्षतमथं
राजपदप्रतिष्ठितं विधाय विष्णुकुमारनामकान् जैनमनेदीप्तिं जपाम् । अनन्तरमेकदा राज-
भिवाचमस्मिन्तस्य पद्मस्य क्षिणानुवर्तनेन प्रसादमापन्नस्य च 'मन्नाच्च यावत् त्वं राज्यं करो मनेति'
वक्ष्ये वरदानपूर्वकमेकान्क्षित्तस्य तस्य पुरतो बलिप्रकृतैराकम्पनाचार्य्यादिभिः संप्राप्तितो
विष्णुकुमार आगतवान् । आगत्य च स बलिप्रतिष्ठितं तस्मै निवेदयन् तस्मैवाद्देवेन बलिं
मभाक्षयितुं वक्षिणामपदं प्रति प्रचक्षाम् । तत्र हि स वक्ष्योऽभ्यर्चयन् मुनीनामवज्जानाच बलिः
महाभात पादवचसिनां भूमिं लप्त्वा 'पापं पञ्च मे पादवचं' इति वाचरन्नेव महाकायतया
प्योतिष्ठन्नासृजन् पादेनैकेन मेघं द्वितीयेन च मानुषेणरप्रदेममाज्जम् द्वितीयस्यावकाशा-
भात् प्रभावेकात्यर्थं क्षुभित इव बभौ । अथ सुरासुरप्रवृत्तिभिः सादरं प्रसादमनोऽधो जनैरेव
महाकार्यं संवृत्य प्रकृतिसाधेदे । अपि च तदनुष्ठया देवादेव बलिं वद्धा विविद्यन् च
सुराह्वानं तं हेमाश्रिम्भान्मासातुः । इति प्रसङ्गेन विष्णुकुमारपरिवचनपुरःसरं विस्तरं
चावदन्परिचक्षम् । तत्र त्रिकांकलिङ्गमेवादुहितुः वधकर्मणाया विवरकादिकवचनम् ।

११—१४ सर्गे,—अथैकदा पार्श्वनेत्येव गन्धर्वमेषां सप्त वसुदेवस्य पार्श्वजनेन्द्रप्रतिमा-
पूजनाय तन्मन्दिरप्रवेशकाले चत्यर्णी कामयि नीलोत्पलदलपञ्चामां कन्यां पश्यतोऽमनोविहार-
दग्नेनेन दंष्ट्रांकलुषितसूदया गन्धर्वेना मरितं हाराकरेण तं जिनैन्द्रसन्निधिं नीत्वा तेन सप्त
सोपावसा भगवत्कं मुदाच । अथ छन्दश्चामस्य पादवचनेन प्रियां प्रसादयतो वसुदेवस्य निवृत्ते
काचित् हवा घटी, विद्या आगतवान् । सा च इत्यामीर्मादा क्षतापमपरिचया सती तमेवमाह
राजन् नृपते चैवमायुषता यत् पुरा किञ्च हयभेकेन विजयतमवे भरते विष्णुसाम्बधारा
प्रवृत्त्यां जपाम् । तदा वसु उपभोजायाः वक्ष्यो राजवचिषा तपसि विरता यावन् ।
येषु ममि विमजिनामानावभौ आतरो जिनमन्त्रस्य सादयोः निरतावभूतां तेन हि चत्यर्थे प्रसा-
दमभ्युपैव जिनमन्त्रोऽमौ दिव्यदिव्यभिधावाभ्यां तयोः पत्नीभ्यां विद्याकोषे प्रददौ । तत्र वसु-
नाम-प्रीतिक-नैरिह-गान्धर्व-भूमिपुत्र-चादित्य-सोमचर-मातङ्गप्रथमयोविद्याचार्यौ इति-
वचं । किञ्च, वैरो-प्रह्लातो-रोहिणी-चक्षारिणी महाभौगी-महासेना-मायूरी कालमुषीपत्नीनां

१८—१९, सर्ग,—आवयत्वा कामदेवस्य चाख्याया प्रविष्टया जैनमन्दिरस्य नामकारककथन-
मुक्तेन कामदत्तनामकथनेति स्थापितरमिकामप्रतिपादनात्मककथनं । अथ कामदत्तात्म्यव्याप्त्या
कामदेवनामकथनेति नमः पूर्वपूर्वचन्द्रमणौ चन्द्रमणी नाम कथयता आसीत् । वसुदेवोऽपि प्रत्यक्षं
कामदेवस्यैव प्रविष्टा जिनैश्चन्द्रमणौ वरतिं रतिवत्प्रसन्नपूजयत् । अथ मन्मथेन कामदेवेन तस्यै
चन्द्रमणी वसतिदेवतायां राज्ञ रणीवृषका वृषी निवस्य वसुदेवस्यै न्यर्थाहं नं निवीथ च जित-
राजमुराजं तत्पुत्रा वसुदेवाय प्रदत्तेति विवरकथनं । रणीवृषका जम्बादिहानात्मकीर्णनक्ष ।
जम्बवत्यजमन्त्राधिपदेवैकमपया प्रभावत्या पात्रे वसुदेवस्य विवाहवर्धनं । अथ तस्य श्रेष्ठराजपु-
त्रायाः जरायाः पार्श्ववृषकपूर्वकं तस्यां जम्बुमारनामकपुत्रोत्पादनकथनं । अथ वरिहपुरपरम्प-
रका धरिष्ठा तमवाया रीचिष्ठाः सत्यम्बरमणौ मनुभ्रविजयजरात्म्यादौ वरुणैः राजानः
समाजयुः । तथ वसुदेवोऽपि आवलक्षितदेवकस्यै । अथ रीचिणी तस्यैव कथ्यते वरुणस्यै
प्रददौ । अथ वज्रभिः राजस्यैवैकया मनुभ्रविजयनेन च मरु तस्य युद्धे जयनामकथनं । ततो
विजयो 'वसुदेवोऽर्षामिनि' प्रत्यभिज्ञाय भाङ्गच्छान् तमात्मलितेति विवरकथनं । अथ रीचि-
ष्ठाः जराचन्द्रमिभयुष वकाः जमकायत, य च पुतरामभिरामतया राम रति समाख्यामाव । अथ
वसुदेवस्य परिकीर्तनाभिः मन्मथैः पात्रे मन्मथेनपुत्रीप्रत्याजममनेत्यावयववर्णनम् ।

२०—२१, सर्ग,—अथैकदा चन्द्रोदयिभारदेः सन्निधौ बंसादिभि मरु वसुदेवौ जरात्म-
दिहं च वा राजस्यैव जमाम । तथ च वे। हि मिहपुरमनिमं मिहुरथं जीवपात्रं मृतीना मां
दमयिष्यति तस्यै रीचिनेन पात्रे देवेन पुतां मे दः कामीनि, चोपकां पुता वसुदेवः कथेन वीर-
पनाकामपाचयत् । बंसापि मृदवात्मनादेव मिहुरथं यत्ता जरात्मका पुरतस्मन्पदीयकार ।
अथ कथं च जम्बवत्यात्मककथनं । तथ कौआजीवाभिन्वा मयकारिष्ठा कथावित्त वसुनाप्रवासे
मधुनापदोऽर्थे प्राप्ता पुनर्मिहोदयेक प्रतिपालितयेनैककथनं । अथ जरात्मनः मधुनां नामात्म
तपोऽह्निमज्जिपिपाडेन पद्मावत्युपदेवयोः पदोऽर्षामिनि सन्निधौ च तस्यै जीवदुषष्ट
प्रददौ । अथ कथोऽपि मधुरात्मजस्यैव जहिनरमपदेवैव कारामारं निवृत्त च राजस्यैव प्रतिहितो-
ऽसौ वसुदेवनामीव कथारं देवकीं मृददक्षिणामेव तस्यै प्रावयत् । अथैकदा जरात्मजुमारी
जीवदुषष्टाः कथमेव प्राव यथा च तिमन्त्रकमुनेः प्रसूयान् पुनं देवका अर्धे वे। हि भरिता य ककु
पत्युः विमुक्त ये क्षत्रुरिति । अथ निवृत्तैतन् कथेन वसुदेवं प्रनायै प्रकल्पितमेव वाचा देवका
मदुष्टयोऽस्मिनि वरः प्राप्तं चोऽपि आविज्ञाव्यमानात्मकस्यै वरं प्रददौ । अथ देवकीवसुदेवाभ्यां
कथमेव च अविमृष्टकमुनेराजमममपूर्वकं कावकाविवेदयं । तथ उपदेवकंधारीनां जम्बादि
विवरकथनं । देवकीपनाचावयवम् । तथ देवकाः वरुणे अर्थं मधुपद्मवदविधारी जम्बवत्कं
विवाह कंधारीन् विवृत्य च विवेपं चिधिं मोक्षनीतिकथनं । देवकाः अथेव पदा वृषायां
राजस्य च पूर्वैककथनात्मकीर्णनं । तथ उपदेव-देववाक-अनीकदत्त अनीकवाक-मन्मथ-जिन
जम्बवत्यजमन्त्राधिपदेवैकमपया प्रभावत्या पात्रे वसुदेवस्य विवाहवर्धनम् । अथ जम्ब-जम्ब
वरिहपुरपरम्प

रामकन्याभिरिवाचकम् । अथ अरान्त्यस्य पुत्रिवरिदेहिनेन अन्त्ये एकाग्रहृदयस्य रामकन्या-
मिथनार्थं काकचयनामिथानमिषयप्रेरकं तथा अनुकलाकारमनामकचयन्ये रामकन्यायां न तत्र
मिथनहणामकचयनम् । अथ अरान्त्यदेहितस्य मनुष्यागुरवराजितस्य ताम्बां पराजयकरीर्यम् ।

१८-१०, धर्म,—अथानन्दे कुदेरयन्ताः त्रिधावा सुखद्वन्द्वमादिहणामकचयनम् । तद्वर्गे
अदिहयेमिनामकस्य जिवेन्दस्य अन्त्यहणामकचयनम् । अन्त्येवत् पुरन्दरादिहन्दारकन्दैरन्त्येमिना
पुरन्दरसुन्दर्याः त्रिधातमयवचनपूर्वकं देव्यः समर्पणविरचकचयनम् । अथ देवां कुदेरमिषरपी-
तस्य त्रिधोरमिषकनामकरणादिहरकचिवरचकचयनम् । अथ त्रयेण त्रयेन्दुजनमिनेन्दुलोपकचयना-
दिहृदम् । अथ अरान्त्यः धातुमिषमार्तोऽप्युमा श्लोकेन अन्त्येव मनुकुलमिषमार्थं कार्यं अनु-
पपन्नयोः मधुरागुदित् प्रचये । हणाममिषमकचस्य मन्त्राभिवर्जितं तथा दम्बिभोजपादवाहवः
धर्मं मार्ते प्रचयनैः वाचार्थं दिग्मसुदिग्मं अन्त्येवरेमिने । अथ अरान्त्योऽपि देवानामुमादीं कृत् ।
अथेकदा वादवाहवः धर्मं विन्ध्यमिरितुषाकास्त्रिमासाय अरान्त्यश्चाभुवर्तम् निम्नम् च
अनुस्यूता तं प्रत्येचनम् । तदा कस्य दैवमिदेतेन अरान्त्येमिवाविभिः दिवसकाम्यादेव यन्मविवा
मिर्चिताः । अथानन्दे समपक्षिदोऽपि । अरान्त्यः आकाशालाभिर्द्वन्द्वनामिष वादवचनं यन्म
मन्त्रान्तां हन्तामेकामकचयनम् । 'मन्त्रे विमुक्ता कलायं कल्याणारे । द्वाजन् दमि । सा च वादवमिषि-
नैवमुवाच, ऐव पुत्रतां, रामस्यवापिधरेमिनामकस्य अरान्त्यस्य अन्त्येव यन्मसुदवातां
आन्त्ये अमरममिनामकस्य वादवातां मन्त्रावचनमिषं विन्ध्यं अन्त्येव देवां यन्मप्रविष्टानां
चित्तारादिचित् पुरतो द्वाजन् दमि । अथ निम्नम् अरान्त्येवमिनेन विन्ध्योऽपि । अथ सुख्येनैः
प्रतिनिष्ठम् च रामस्यहणामकम् । अथ वादवोऽपि उपकचमनुदन्त्यः जनमिदेवता तथा सुकच-
यनमिने ।

१९-११, धर्म,—हारकामिषार्थं । पीकस्यस्य रामस्यमन्त्रापरिचयवचनम् । वैमिक्तुमार-
न्त्येवमविचरकम् । बारदस्य हारवन्तामन्त्रमकचयनमुत्तमं तथा अन्त्येवमविचरकरीर्यम् । तत्र दैव्यं-
पुरमिवाविन कन्त्यहणे सुमिषामिषेवस्य मावयस्य पुत्रोऽयं देवानामनुपदेव अहमे सर्वं हरदस्य-
मिषामन्त्रमपीत्य अथिदम् च आकाशमालीर्यं विद्यां वाचमिषेवसा अन्त्येवमन्त्रं लेखे-दमि
हणामकचयनम् । बारदलोपदेवेन पीकस्यस्य वक्षिणीहरकचिवरचकचयनम् । अथेकदा पीकस्येव
वक्षिणीनुकमिद्वान् मन्त्रमुत्तमंयन्त्राभेन संज्ञेय दैव्यः कवाविवावाः अन्त्येवमन्त्रः मन्त्रमन्त्रि-
न्देव देव मनुदन्त्यवमिषि' पुष्ट्या अचरन्ती येन परिचयिता वाचकामिषेव कचिर्षी देवता-
मिष वक्षिर्षी विरुष मिकीर्यं च कुष्टुमाहृति वादवोऽपि । कवीरामान्त्यवाहयेमि हणामक-
चयनम् । अथ वक्षिणाः पुत्रमन्त्रमन्त्रं मन्त्रेनुवामन्त्रेन हारकावचनमन्त्रोऽपि । अदिहणाम-
चकचमिषाः आविरोऽपि मन्त्रमुत्तमंयन्त्राभेन वाचकमन्त्रास्य रातो अविवा कचकवाचसा
अन्त्येवमन्त्रः पुत्रमिन्त्येव प्रमिषास्त्रिधयेमि हणामकरीर्यम् । अथ बारदलोपदेवेन पुत्रमालीमि-
षावसा अन्त्येव पीकस्यः देवतामाच दमि विचरचकचयनम् । तयो बारदस्य विदेवमाली-कीकन्-

नञ् । अथ छन्दमभिधेयमित्थं वदन्त्यः जरावन्त्यः द्वारकान्नमनःकालकथनं । आद्यमानस्येति
 दुदे वनवेलायां तदुपवपवसानिनायां पञ्चैव नामादिकथनं । तत्र महाकाण्डवर्धनं । छन्दस्तन-
 जरावन्त्यवर्धनञ्च । अथ जरावन्त्यः निधनानन्तरं ग्रीवदुर्धौषणदुःप्रायनादीनां निर्मोदना-
 पन्नानां विदुरवलीपात् जैनदीक्षादिवचककथनं । कथंस्तु तत्र हृदयंनोपायैः कथंस्तु कथं विद्याय
 दमयवलीपात् जैनदीक्षां जपाय, मन्त्राय कथंस्तु कथंस्तु सुविद्याःतन्निमित्तकथनं ।

११—१४, चर्मे.—जरावन्त्यप्रवृत्तीनां आद्यमानानन्दस्थानमानन्दपुरमित्राणां जैनमन्द-
 रदुन्दरं ज्ञानमित्तकथनं । अथ श्रीछन्दस्य दक्षिणदेशादित्तकथनं । तेन च महादेवाय वदु-
 र्धवीयाय राज्ञ्यवपुर्न, उपवेनदुताय नाथुरं, पाण्डवेभ्यः द्वाक्षिणपदं, यक्षनाभाय कोरस-
 पुरस्य दत्तमित्तकथनं । अथैकदा नारदस्योऽदेवेन धानकीछन्दभारतात्मनेनामरकङ्काभिधान-
 पुराधियस्य पद्मनाभस्य द्वैपदीवरकहतात्मकथनं । अनन्तरं विदितहतात्मनां पाण्डवानां कथं
 वसुकेनवादिमित्थंस्तु जैव देवदत्तपाद्यायेन कथनःस्तुभिर्गुणैः तन्मुरं समुपस्थितायां तेषां
 ग्रीवदीपुनवद्वारविवरककथनं । अथ भूय एव वेनोपायेन नारदमुपैत्यैवेकायां समानतायां
 मन्त्रयभूषणयोःमादयनेन दत्तचित्तनां तेषां तत्र महाभारताभिधानपुरीमिर्माकपूयकमवस्थानादि-
 विवरककथनं ।

१५—१९, चर्मे.—वाकदुर्धवा उपया सप्त प्रमुञ्जतनवस्य अन्विदस्य विवाहादिवर्धनं ।
 श्रीछन्दस्य पञ्चिण्यादितिः सप्त रैवतकविचारवर्धनं । जेनिजिनस्य वैराग्योत्पत्तिविवर-
 कथनं । इन्द्रादितिः सुरनिकरैस्तस्य अभिषेकानुष्ठानहतात्मकथनं । अथ वसुकेनवादिभिर्मिथि
 ज्ञानोऽपि जिनमेतिसुवचरकायं तिरिराजं ज्ञानमेतिविवरककथनं । तत्र जिनस्य ध्याना-
 न्तामकथनप्रपञ्चेन ध्यानस्यवर्धनं । तत्र अक्षिरस्य ममसा वनधंवननतया रक्षावचिकायः
 अकर्मिरेषो ध्यानमित्तकथनं । तत्र दुःखविघाताय अनुष्ठेयं । ध्यानजैः रौद्रवेति द्विविधं ।
 तत्र बाष्पनाकरवेति तद्वैविध्यं । बाष्पस्य आकम्पनादिकं । आकरस्य अनुष्ठेयं वषा, अनादेवस्य
 विषयस्य अनुमतिचित्तनं, उत्सवस्य च मन्त्र विमोचनेष्टा, तथा मनोश्चक्रविप्रवेशानुमति-
 चिकनं, उत्सवस्य च तद्विमानस्य अलचिका चेति । तत्र अनुपादेवदुःखस्य साधनं जैनमादि-
 क्तमिति ज्ञेयं । तत्र बाष्पविषयकादिकम् । बाष्पाश्रितं वानादिप्रकोपणं । शरीरं दन्तश्लादि-
 निवधनं । मानसं लोकहोर्मनस्यादिकमिति अनुमिथं । उन्मेषाः सन्मोक्षस्य उत्सर्गनिःश्रु-
 दित्तिचिकानुप्रवृत्तौ आर्षाध्यानमिति ज्ञेयं । दन्तु महाविष्कमिति समाजान् संकल्पान्प्रवसानकथं
 द्वितीयम् । उत्सवस्यामनोक्षणाया कथनमात्रः स्थादिति । अथ मनोक्षस्य पुनःकल्पवधनमाकादेः
 दुष्टवधनस्य बाष्पमिति ज्ञेयं । बाष्पाश्रितं तन्विनादिसाग्रेण चारोग्यादिकं । मानसं कर्तुं
 जैनमस्यादिकथमिति । अथ रेचिकानुपकस्य मनोक्षस्य वदुनो विप्रवेशो माधुदित्तिसंकल्पकली-
 यमार्गध्यानं विज्ञानसं । अथ पूर्वोत्सवस्य मनोश्चक्रविप्रवेशस्य अभावे अक्षरवाम अनुष्ठेयानं
 ध्यानमिति । अथ रौद्रस्य ध्यायस्य चिदा-चर-च-सेव-वधानन्दभेदेन अनुमिथं कथनं । तत्र

नय रात्रिज्वाभ्यामनरेक चर्मणं वाद्वाणां पुरवाविनाश हारकवा कार्त्तं वक्रिहातेन विनाशना-
 त्रिकचर्म । पुरा किल मेनिजिनेभ्यः कल्पादिभिरज्वाभैर्न रचनाय देवायनभूमेः केचन कार्त्तं
 हारकवा वदुर्वा वाचनं, तथा कल्पादेव वावा कटाकुपुना कल्पात्र निवर्तनं परिचक्षीति ।
 नरेतन् पुना मिनरी निर्विचक्ष कटाकुपेन हारकापरित्यागभूयैर्दृष्टिचक्षदेवमननकचर्म ।
 अथ वाद्वाणां विनाशेन अत्यन्ते शोकयन्तस्तेऽपि रात्रिज्वाभ्योः दृष्टिचक्षपुनादिना प्रवाचकचर्म ।
 नय वनमध्ये मय्यावायः मय्यावका कल्पात्र कटाकुपुनःपरिचितमरेव चरचरेवमादिकचर्म ।
 वलदेविकायवर्धनं । कटाकुपुनमुपनस्यन्तस्त्वानायां वाचवाणां वलदेवनीयमननभूयैर्दृष्टि-
 चक्षैर्देविकव्याद्यं । वलदेवका नयचरं । वाचवादीनां मय्यावकानकचर्म । तेषां निर्वाण-
 प्राप्तिरकचर्म । मेनिजिनेष्वकीर्णचर्म ।

No. 2041. त्रिलोकसारः वा त्रिलोकसारो, सटीकः । Substance, country-
 made paper, 10½ x 4½ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent,
 5,143 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta,
 Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Triloka-sāra ALIAS **Tiloya-sāro**. A description of the three
 regions of the Universe. The work is in Māgadī verse, and extends to
 one thousand and nine stanzas. Attached to it is a Sanskrit commentary
 by Mādhavachandra Traividyā, who says he has followed the opinion of
 Nemichandra Siddhāntadeva, but it is not clearly stated whether this
 Nemichandra was the author of the text, or an earlier commentator.
 CONTENTS. Various kinds of regions, such as Bhavaras, Vyantara,
 Jyotiḥ, Vīmāna, Nara, Tiryyak and Jina. Eternity of regions. Nihilism
 refuted. Agency of God in their creation refuted. Action of nature.
 Eternity of matter. Theory of illusion refuted. Theory of imperma-
 nence refuted. Regions compared to the evanescence of musical sounds.
 Extent equal to 14 *rajjus*. Extent of a *raju*. Various kinds of measures.
 Various kinds of reckoning in relation to number, extension, solidity,
 expansion &c. These measures applied to practical purposes in measuring
 areas of land and water. The seven oceans relating to the earth. Regions
 of the earth. Distribution of heat and cold. Countries, their subdivisions &c.
 Hills. The river Vaitarani in the way to hell. The dwellers of hell. The
 number of Jina quarters. Countries in the 14 regions of the universe,
 their inhabitants. Asuras dwelling there,—other spiritual beings. The
 army of Hara. Characteristics of Asuras. Trees. Placing of images near

the root of sacred trees. Regions of Indra and others. The census of their inhabitants.

Description of Vyāntara lokas. The number of Jaina temples therein. Various kinds of kings who dwell therein—such as Kinnara, Kimpurasha, Mahoraga &c. Trees fit for Chaityas; these are Asoka, Champaka, Nāgakesara, Tumbura, Vāṭa, Asvattha, Tulasi and Kadamba. Jambudvīpa stands to the east of the Vyāntara region.

Description of Jyotiṣ loka. In this chapter are given accounts of the celestial luminaries, and casually of the 16 continents or great islands, Jambudvīpa, Ghātaki-khaṇḍa-dvīpa, &c. Sixteen other continents. Characters of the different oceans connected with the continents. Stars and planets, their distance from each other. Planets reckoned at 88, their names. The paths, motions, dimensions &c. of the sun and the moon. Night and day, their causes and those of their decrease and increase. Intercalary months. Eclipses, and other details regarding the motions of the earth.

Description of Vamāna loka, or the region of the Devas. Devas and Jaina worship there.

Sacred places in the Nara loka. This includes notices of a great number of sacred places on earth and their presiding divinities.

Characteristics of emperors and their belongings. Descriptions of various distinguished Jaina emperors of India.

Description of the salt ocean and its belongings, including various sacred places therein.

The Sanskrit contents given below will be found fuller and more detailed.

Beginning सक्रोदिद्विषामकि-किरककःपरकवरकककिरः ।

विमकवरककिचंद निप्रकचंद कम भासि १ १ ३

मवककिर्म नासिचि विमकवरकिरिय कोचकिममवरे ।

सज्जामोरन्व करवदु मूर्तिववन्दि वचं दे १ ४

५५५ काममनर्क मकुरव वक्रमन्देमभासि ।

कामामकवदेमो कममदिचकमकोष्ठ १ १ ५

टीकायाः ।

विमकवरककिचंद मज्जामन्व विमोकावरका ।

हसिचयं किचिमन्व-प्रमोक्षामव वक्राज्जने विमिमा ५

कोचादकककुादिः कुरिमंरुधिरमुक्तवधारी ।

कमवरमविममजिममनविरोचिवाजिममो कममि ४

यस्मादक्षिणधामां विष्णुसङ्घद्वन्द्वप्रतिष्ठितं यत्नः ।

तन्मात्रमवगुह्यतादर्थं वनकुसुमितिमिरमिषचन्दः ॥

भीमप्रतिष्ठाप्रतिमतिःप्रतिपत्तिःकरचमभवन्नेमिचन्द्रयैवाकदेवचतुर्दशयोगचतुर्दशधिया-
न्याःसुवरायप्रतिबोधनःजेनाद्येवविनेयजनप्रतिबोधनाथं विष्णोःकारनामानं यन्मात्रचयम्
तदादौ निर्भिन्नः शास्त्रपरिणामादित्थं फलकुलमवलोका विमिष्टेष्टैवनाममिष्टेति ।
'यज्ञोर्विन्द' इति । अथार्था कथ्यन्ते । अमंसाणि नमस्यानि नमस्करोमि । अं, विमलपरमेनि-
तत्तदं विमलतरनेमिचन्द्रं । इत्यादि ।

End. इति चेमिचन्द्रमणिना अल्पप्रदेकभयकं दिवस्येव ।

रहस्येतिशोयसारे अमं गु तं वज्रपुटारहिया ॥ १००६ ॥

टीकायाः । गुह्येमिचन्द्रमण्ड-कद्विमयाया तथिं तथिं रहदा ।

माधवचन्द्रतिष्ठो निमलकुसुमरमिषमज्जिह्विं ॥

सक्रीयमन्नेमिचन्द्रमिषान्मणिनां यन्मात्राः । अथ वा यन्मकट्टकां नेमिचन्द्रमिषान्मिषा-
नामभिधानुसारिणः कतिपयमाद्यः । माधवचन्द्रयैविशेषाणि तव तव रचिताः । इदम-
प्यार्थराचायैव्यैरनुरक्तीयं । सःप्रतमसङ्कःरक्तोपयनमङ्गलं कुर्वन्मीढाश्रयनं करोति ।

अरक्षामिषाद्विरिय उच्यतेयामा उपपरमेठी ।

इत्यवचमोकारो भवे भवे म सुचं दिंतु ॥

Colophon. इति श्रीनेमिचन्द्रमिषान्मिषानामभिधानुसारिणः माधवचन्द्रयैविशेष-
रचिता वैशेष्यपारटीका दृष्टव्यमात्रा ।

विषयः । १. अथ भवनव्यन्तर-भेदः-विमान-नरतिथ्यंलोक-जिनमवनकपयसाधिका-
रकथनं । लोक्य आत्मिकादिकथनं । तव गुरुवादनिराकरणं । ईश्वरकथननिराकरणं ।
समावर्तिनृत्यकथनं । परमाख्यातनिराकरणं । मायावादनिराकरणं । अक्षिकननिरासः
लोक्य (भवन्त्य) मुरजमन्त्रिभलकथनं । तव चतुर्दशरज्जुमयकथनं । अमृतपेक्षाः सप्तमे
भागे रज्जुरिति सूचककथनं । हन्दाकुलादीनां नामानां प्रतिपत्तिकथनं । मानप्रज्ञियाकथनं ।
तव लौकिकलोकान्तभेदेन द्विविधमनकथनं । तव सामोक्तानारमानत्रिमानप्रतिमान तन्-
तिमानभेदेन लौकिकमानस्य षड्विधनकथनं । इत्येवमात्मनःभेदेन लोकोत्तरमानस्य चतुर्वि-
धनकथनं । तव इत्यादीनां क्रमेण अष्टमोक्तदृष्टनकथनं । मंक्षाप्रसादोपमाप्रसाद-भेदेन इत्यस्य
द्विविधकथनं । संक्षेपमसंक्षेपमनकमिति संक्षेपवि विविधा । तव अष्टमोक्तमनकस्य प्रत्येकं वि-
विधं परीतं युक्तं द्विकारमिति । अथ संक्षेपप्रामनिसितं, 'अनवका' मसाका, प्रतिज्ञाका,
मसाशलाकेति चत्वारि कुपानि कथयितव्यानि । तव चतुर्णां कुपानां आसादिपरिमासकथनं
चेचपलज्ञानोपायकथनं । तव चेचपंक्ष्यानादिकीर्तनस्य । कुपानां चानिमिषाद्विषयानयनादि-
प्रकारकथनं । क्रमेणानेन सप्तभेदासंक्षेपानकथनैः सप्तपदकथनं । एवं विषयस्य निश्चयः । तव

अथ श्रोतिषौक्तककथनिकपथं । तथ जिननेवर्षादिकथनं । चन्द्र-चादित्य-पञ्च-नक्षत्र-
प्रकीर्षकनारासेदात् पञ्चविंशत्योतिष्यनेदकथनं । एतन्मन्त्रमुद्येन योऽङ्गदीपनिकपथं यथा,—
जम्बूदीपः, वातकीचकदीपः, पृथ्वीवरः, वायुवरः, चीरवरः, हुतवरः, सोमवरः, मन्वीच-
वरः, अरुणवरः, अदृष्टाणवरः, कुम्भवरः, अङ्गुलीवरः, वृषवरः, मृगशिरः, कुम्भवरः,
मौलवरः ।

अथविंशत्योतिषकथनं यथा,—जम्बूदिपः, चरिताङ्गदीपः, सिन्धुवरः, जम्बूवरः,
अङ्गुलीवरः, विजुलिकवरः, कर्णवरः, सुमर्षवरः, वज्रवरः, वैश्वानरः, नागवरः, भूतवरः, वज्र-
वरः, देववरः, वासीश्वरः, सप्तधूरनकथनं । तथ सप्तधूरनकथनं, काशोदक नृपिषेति कथन-
पूर्वकं पूर्वोक्तदीपनामिः प्रत्येकं समुद्रनामकथनम् । जम्बूदीपदीनां प्रत्येकं विद्याद्वयं ज्ञाना-
दिकथनं । समुद्रेषु प्रत्येकं दशविंशत्येकथनं । तथ सप्तधूरनमुद्रं, काशोदकमुद्रं, सप्तधूरनकथ-
नमुद्रं च जलचाराः सन्ति नाम्नेतिकथनं । जलमुद्रं चैतरेविभागस्य चत्वारिंशद्विंशतिविभागस्य च
पर्यन्तपर्यन्तद्वयनिकपथं । ताराणां क्षितिस्थानादिकथनं । चन्द्रादीनां क्षितिस्थानादि-
निकपथं । श्रोतिर्विमानकथनिकपथं । पञ्चादीनां भाषादिकथनं । देशां किरणप्रसादि-
निकपथं । चन्द्रादीनां विमानवाचकानां रूपादिकथनं । देशां चित्रचपाणां दिग्विमानकथनं ।
चलाचलनकथनिकपथं । पञ्चाशान्नयनप्रकारकथनं । विद्यायानयनप्रकारकथनं । पूर्वोक्तस्य-
शेषप्रमाणादिकथनं । अथपञ्चदशविंशत्येकथनं । श्रोतिर्विंशत्येकथानयनादिप्रकारकथनं ।
चन्द्रस्य परिवारकथनं । अष्टाशीतिपञ्चाशं नामानि यथा,—काष्ठ-विकाल-लोहित-कनक-
कनकसंज्ञान-चमरद-सुम्नि-रत्ननिभ-रूपनिर्भासप्रभृतयः । सूर्याचन्द्रयोरेतत्तन्नामैव कथनं ।
तयोः बीजानिकपथादिकं । चन्द्रादीनां परिधानयनप्रक्रियाकथनं । दिनरात्रिपुत्रकथनं ।
तयोः श्रावणदिकारकथनं । अथनायनयनप्रकारकथनं । सूर्याचन्द्रयोः जलनप्रकारकथनं ।
अष्टोदयानयनप्रकारकथनं । चायानयनप्रक्रियाकथनं । समुद्रचारशेषनिकपथम् । वेदिकाशेष-
प्रक्रियादिकथनं । द्वीपचारकथनं । चन्द्रद्विपञ्चशतप्रमाणादिकथनं । सूर्यनायक शेषविमान-
प्रक्रियाकथनं । चन्द्रादित्यपञ्चाशं परिधिष्वनक्तकालानयनप्रकारकथनं । चन्द्रादित्योर्नक्षत्र-
भुज्जिकालानयनप्रकारकथनं । राशेः नक्षत्रभुज्जिकथनं । मलमासप्रकारप्रतिपादनं । दधि-
कालरात्रप्रकारे नक्षत्रायनप्रकारकथनं । विदुषे पञ्चनक्षत्रादीनामानयनप्रकारकथनं । तारा-
चालाकारविशेषकथनं । क्षितिचन्द्रादीनां परिवारनाटाकथनं । तस्यैवा तु रकाद्विगतप्रमाणादि-
सप्तच (११११) भित्तिकथनम् ।

अथ विमानलोकनिकपथं । तथ च चयोर्विंशतिपञ्चतत्पुत्रादीनिकचलनयनविषयसप्तधूर-
नितजिनिभवनकथनं । द्वादशकल्पानां जलकथनं । तथ नामानि यथा,—सैषिकं रेशान-सम-
न्वित-साधेन्द्रप्रभृतीनि । कल्याणीविमानसंज्ञाकथनं । रत्नकथनं । चरिचरिणी-
क्षिती-वेरा-वेराचमन्त्रानि चमरि विमानानि दिग्गतानि, वेगपञ्चकण्टिकाणां चमरि

विदिम्यतामि, इत्यादिना विज्ञानानां नामविभागादिकथनं । विज्ञानानां स्थाननिरूपणं ।
 इत्येकमित्युक्तमस्माकमनङ्ग । तत्र नामानि यथा,—अनु-विमल-चन्द्र-वस्तु-वीर-चन्द्रक-मन्द-
 मलिन-काश-रोहितप्रभतीति । इत्युक्तानां विस्तारादिकथनं । विज्ञानानां वर्णनकथनं । अथ
 भीष्मादिहःइत्युक्त्येषु देशानां भौतिकविज्ञानि यथा,—वराह-धन-मन्त्रि-मन्त्र-कूर्म-इदं-
 तुरग-कुलप्रभतीति । इत्युक्तमित्यन्यत्रवर्णनादिकं । गत-वेगमित्यनिरूपणं । परिपक्वतामि-
 क्तं मर्यादाकालमष्टदेवतादिकथनं । तत्र सुरपुरातु षड्विः पूर्वादिषु दिक्षु अष्टोक्तमष्ट-
 चन्द्रादिवनपटकमनङ्ग तद्वनमयम्यचेत्यष्टसप्ततयादिकथनं । लोकपालानां मन्त्रनिरूपणं ।
 भीष्मादिस्वर्गलोकानां पद्ममन्त्र-चन्द्रमन्त्रप्रभतीनां मन्त्रिकानां नामादिकथनं । अथ देवीनां
 मन्त्रविचारदेवीनाञ्च मन्त्रादिकथनं । देवीनां नामानि यथा,—शची-पद्मा-त्रिधा-श्यामा-
 कालिन्दी तुलयाप्रभतीति । तत्र मन्त्राद्यष्टमन्त्रादेवीनां विज्ञानानामभिधादिदेवीनां कथादि-
 कथनं । इत्युक्त्युक्तानां नामादिकथनं विद्येतेषु सुप्रसङ्गात्मकाभावर्णनं । तत्र वरजिनमेव सुराणां
 तीर्थहरभूषणपूजादिकथनं । वैश्वानरदेवतां जनममरकालादिकथनं । अथ लोकालोकानाम-
 वस्थाननिरूपणमन्त्रेण मन्त्रलोककथायां चतुर्लोक लोकात्मिकाः सुरा निवसन्तीतिनिरूपणं । सामा-
 न्यते- देवानां शरीराद्येधेयानामाचारकालादिकथनं । मिथ्याद्विषयमहोः फलकथनं ।
 एकदशविदितप्रभतीनां पञ्चरात्रिकानां मन्त्रादिकथनं । देवानामुत्पत्तिवचनकथनादिकं ।
 तेषां जिनपूजाकथनमन्यनिरूपणं । अथ अष्टमभूमिस्मृतमिहयेवमन्त्रकथनकथनम् ।

अथ नरलोके दिव्यीनक्षत्राःमन्त्रजिनमन्त्रकथनं । नित्यलोके च द्वापद्याम्यन्यकजिनमन्त्रकथ-
 नं । मन्दर-कुलप्रभती-मालाप्रभतीप्रभतीनाञ्च जिनमन्त्रकथनकथनं । जम्बूद्वीपे वाकाकार-
 मन्दरप्रभतीमन्त्रपादिकथनं । तत्र वैश्वानर-विरि-विदेहरम्यक-वेदमन्त्र-वेदमन्त्रकथनकथनं ।
 तथा विमवान्, मन्त्र विमवान्, निषधः, मीनः, वस्त्र, मिथ्या चेति षटकुलप्रभतीना इति मन्त्र-
 पञ्च । प्रभतीनां प्रत्येकं वर्णनकथनं । विमवदादिषु स्थितानां ज्ञेयानां नामानि यथा,—पद्म,
 मन्त्रपद्म, निमिषः, केसरि, मन्त्रपद्म, पद्मकथेति । तत्र ज्ञानकथनानां विशेषनिरूप-
 णं । तत्र षड्वि,—मन्त्राभेदितदिकथनं वैद्व्यमन्त्रः, एकादशोक्तमन्त्रमन्त्रः, इत्युक्तमन्त्र-
 कथनमिति । तन्मन्त्रकथनं विज्ञेयपरिभाषादिकथनं । तन्मन्त्रकथनंरामये श्रीदेवतायाः
 रत्नमयमन्त्रकथनं । मन्त्रविमलानां देवीनां नामानि यथा,—श्रीः, श्रीः, इति, श्रीः,
 बुद्धिः, लक्ष्मीचेति । अथ परिवारकथनमित्येवतापरिवारमन्त्रादिकथनं । उक्तमन्त्र-
 ज्ञानमन्त्रानां नामानि यथा,—मन्त्रा, मन्त्र, रोहिता, माता, वेदा, माता मन्त्राणां, सुवर्ण-
 कुला, कथकुला, रत्ना, रत्नादा चेति । तत्र मन्त्रायाः जननमन्त्र-निरूपणादिकं मन्त्रात्मिका-
 कारककथनं । एवं मन्त्र-रोहितादीनां मन्त्रानां जननमन्त्रनिरूपणमन्त्रेण नामादिकथनं । मन्त्रा-
 दिवर्णना विष्णुादिकथनं । मन्त्राद्यादिवनपरिभाषाकथनं । भूवावाद्यानवमादिपरिभा-
 षाकथनं । नैवदिकथनं । मन्त्रादिषु विदित स्थितानां मन्त्रानां नामादिकथनं । तत्र वेग-मन्त्र-

वच-कुबेराणां भवनाधिपकथनम् । वीमादीनामायुरादिनिरूपणं । मन्दन-मन्दर-निषध-
चिन्तवन्-रजत-वचक-वातर-वशाच्छिरिज्जटानां नामधेयकथनं । मन्दनशिरिष्वादीनुरूप-
दिकथनं । तन्मन्त्रासादस्यकथनं । नवशिरश्चरितानां शिलातन्त्रानां नाम-शानादिकीर्तनं ।
तत्र निमग्न भद्रासनादिनिरूपणं । अथ उग्ररज्जुवप्रदेशे नीलशिरः प्रभावे पीतामसाः पूर्वमण्ड-
मन्दराचलस्य रेखायां दिशि जतयोजनमासा जम्बूद्वीपस्य तिष्ठतीतिनिरूपणं । तत्र कक्षां
अम्बुजवेदिका द्वादश तिष्ठन्तीतिनिरूपणं । परिवारदशादिकथनं । निष्ठेदेव जम्बूद्वीपवर्णनं ।
अथ भीमादापरतीरे निषधशिरःप्रभावे देवकुपसेवे मनेश्वरकथनस्ये शास्त्रनिष्ठस्योत्तरीत-
निरूपणं । भीमभूमिकर्माभूम्यार्विभाजकथनं । यथा,—देवकुपनरक्षेवे हे उग्रमभीमभूमौ, चरिष्य-
कक्षेवे हे मध्यमभीमभूमौ, दैववत-चैरण्यानक्षेवे हे जम्बूधराभूमौ म्नातामिति शिष्टानि सर्वानि
कर्माभूम्यन्तेति निरूपणं । अथ यमकशिरःनिरूपकथनं । मेराः चतुर्दिक्षु स्थितानां शूद्रानां
परिमाणादिकथनं । चित्रशिरःकुलपथनादिकथनं । अष्टदिशाऽपवर्जितवर्णनं । मज्जन्मरार्थतानां
नामादिकथनं । विदेहदेशमिमाणादिकथनं तत्र वसारपर्वतारण्यादिनिरूपणं । घाम-मगर-खेट-
खण्ड-मखप-पतन-श्रेष्ठ-सम्बाह-दुर्गादिस्वकाकथनं । तत्रतोपसागरस्थितदीपादिकथनम् ।
विदेहदेशे अम्बुनां यथाकाशोदयेन निरीतिभावकथनं ।

अथ राजाधिराजादीनां लक्षणकथनं । तत्र वेलाःतिमग्नकरानि वनिकपति-अनाय-पूरा-
चितासुहादप्रवेगीनामधिवा राजा, पञ्चमराजश्रीमन् अमराजः, सप्तमराजश्रीमन् मरःराज
इत्यभिधीते — इत्यादिनिरूपणं । तीर्थहरलक्षणं । वशा-सुवशा-रम्या-सुरम्या-दम्या-सुपम्या शब्दा-
मलिन्यादिनिदेहस्थदेशानां नामकथनं । तत्रस्यानां मयादीनां निर्गमस्थानादिनिरूपणं । अथ
विदेहस्य प्रथमविजयादे पञ्चपक्षाशस्त्रगराणि सन्तीति तेषां नामकथनं । ततो विजयःसंस्तुत
अथकाशेअथपतनध्वस्ततटवभनिरूपकथनम् । तत्रत्यमगरादिकथनम् । अथ माभिरिरी-
नामवक्षितस्य नादिनिरूपणं । विसालयादीनां कूटशिरिर्मन्त्रानादिकथनं । अथ भरतेरावत-
प्रभृतिचरिष्यकलेवपर्वकां सर्वानां मदीनां संख्या लक्षणार्थं हिमवतिसप्तवर्षाणि द्वादश च (२८१०
११) ज्ञातव्यमितिनिरूपणं मेर्यादीनां व्यापानयनप्रकारकथनं कुपसेवादिवेषाणां विष्णुभा-
द्यानयनप्रकारकथनं ।

अथ भरतेषु रारावतेषु च वर्षेषु अपसर्पिणी, उग्रपिनी चेतिकासदृशं वर्णते । ताम्रः च तत्र-
काजीवानां यथासंख्यं चानिहदीभवत इति कथनं । तत्र कासदृशस्य प्रत्यकं वट्मंदनिरूपणं ।
यथा,—सुखसुखः सुखः, सुखदुःखः, दुःखः, दुःखसुखः, अतिदुःखमेति । क्रमेण वटकाशानां
स्थितिकालनिरूपणं । जीवावाभासुःप्रसादनिरूपणम् । एवं वटसु कालेन क्रमेण मरावासुमेव
वर्ष-वाशर क्रमादिनिरूपणं । अथ भीमभूमेः लक्षणकथनं । तत्र जातानामुपग्राहिविधानक-
थनं । कर्माभूमिप्रवेगप्रसक्तकथनं । तत्र जातानां कुलकराभिधानानां समूहां नामानि यथा,—
वेमङ्गर-वेमन्वर-वीमङ्गर-वीमन्वर-विमलवाचनप्रभृतीनि । समूहान्ध्यामलनरकादिनिरूपणं ।

तत्र प्रथमं पञ्चममयः, अपराधिनोः साकारेण दृश्यमिति चरते यच्च सामाकारित्वेनादिना मनुना
 ज्ञानम-विज्ञानकास्त्रीनिकयत्वं । एवं तेषां सर्वकथनं कृत्यनिकयत्वं । अथ क्षौद्रिकज्ञानं
 कोकचवचारी द्वाभ्यो धर्मेषु सादित्तव्या निमित्तं इति कथनं । यत्तु चैकाग्र्ये (दुःखे) यत्तु-
 विमतिनिर्बन्धराशानुबन्धादिकथनपूर्वकं साधनमवर्तमानमिति योऽप्येवादिष्यते ; ज्ञाना-
 नान्तरालनिकयत्वं । जिनयस्योऽस्मिन्निष्ठास्यनिकयत्वं यथा,—पुण्यद्वारादरम्भ-प्रणिनावा-
 यधानेन यत्तु अन्तरेण यत्तुचोदयतिभूतानुभावात् सर्वस्योऽस्मिन्निष्ठास्यनिकयत्वं । अथ द्वाद-
 शचक्रिकां (जिज्ञासां) नामानि दत्तः,—भरतः, उग्ररः, मद्यवान् यमनृकुमारः, शान्तिजिनः,
 कुन्तुजिनः, अरजिनः, सुभौमः, मन्वापन्नः, चरित्रेकः, जयः, मद्यदत्तसेति । एषां स्मिन्निष्ठासा-
 दिनिकयत्वं । काल-महाकाश-मानवक-पितृल-नैवर्त्यं पद्म-ब्रह्म शङ्ख-नामादस्मात्कथनमवधि-
 विनिकयत्वादिकं । येनापति-दृश्यमिति-दृश्यमिदमितिचतुर्दशरत्नकथनं । विशद-कथन-पुत्रवी-
 णम-मारादय-कथादीनामवैचक्रिकां नामादिकथनं । एषां स्मिन्निष्ठास्यनिकयत्वं । तत्र कृत्यसु
 नेमीचरजिनस्य उग्रसे उग्रर इति कथनं । अर्धचक्रिकां प्राप्नोति कथनं । तत्र कृत्यकृतीषां
 भूमिं प्राप्तेनिकयत्वं । भीम-मन्वाभीम-चन्द्र-मन्वाचन्द्र-प्रथमिनमरदकथनं । मारदानीं कथन-
 प्रियमवापुदेवचमकासनादिकथनम्, भीमावलि-सुप्रमिष्ठ-मिनन्तरप्रथमैकादशचक्रनामकथन-
 पूर्वकं तेषां स्मिन्निष्ठासादिकयत्वं । अथ-दशम-वापुपुण्येन्द्रम-पुण्यद्वारादीनां तीर्थेष्ट-
 राणां सर्वकथनं, वंशक्रीर्णम् । विज्ञानाङ्ग-कथिनोः काकनिकयत्वं । एवं विज्ञानिकस्मिन्निष्ठास्य
 ज्ञानचरमकथनकथनमादिकं । तत्र धर्मोदीनां विज्ञानकारकथनं । प्रकथकाद्ये उग्रसे-
 कानिष्ठादीनामाभिर्भावादिवर्तनम् ।

अथ छवकारैववर्तनं । तन्नामस्मिन्निष्ठास्यनिकयत्वं । छवकारैवान्तेतानां वाताजानां
 वर्तनं । तत्र पूर्वेषां दिशि ज्ञानानां यत्तुवापुण्य-कदम्बक-वाताङ्ग-पुण्येष्टराभिधानानां तेषां
 परिभाषादिकथनं एवमन्यत्र स्मिन्निष्ठास्य ज्ञेयं । वाताजानाःस्मिन्निष्ठाः अस्मादिच्छेदः वर्तनं ।
 पूर्वेषादीं छवकचक्रम् अलोच्छासपरिभाषकथनं । द्वीपवर्तनादिकं । काकोदकचक्रवर्तनादिकं ।
 धानकीकथनपुण्यद्वीपादिवर्तनं । मानवीनरचक्रवर्तनं । दिङ्मूलादिवर्तनं । तत्र पूर्वदिङ्मूले
 विजया, वेजयनी, जयनी, अपराजिता, मन्वाजयनी, मन्वागता, मन्वसेनेति दिङ्मूलादी-
 कथनं । एवमन्येषां दिशि ज्ञेयं । द्वीपमनुवादीनामवीचरनिकयत्वं । एवं वादक-वीर-पुन-वीर-
 मन्वीचर-अपरादिद्वीपचक्रम् ज्ञानम् । विद्येष्ट-मन्वीचरद्वीपवर्तनं । तत्रस्मिन्निष्ठासादिवर्त-
 नम् । अथ विज्ञानकथिनामानकथिनाणां यैवास्मात्तानां सामान्येण सादादिकयत्वं । तत्र
 जिनप्रतिभाषकादिवर्तनम् ।

No. 2042. **आप्तमीमांसितं, आप्तमीमांसाकृतनिबन्धनसहितम् ।**
 Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 219. Lines, 9, 12 on
 a page. Extent, 8,048 slokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1525. Place
 of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and
 verse. Correct.

Aptamīmāṃsita, together with a commentary entitled *Apta-
 mīmāṃsā-lakṣṇī*. A treatise on Jain philosophy, explaining the
 different dogmas, refuting heterodox theories, and giving a philosophical
 exposition of Jain duties. By Samantabhadra Yati. The commentary
 is by Vidyānanda.

Beginning. हतिपन्थः । श्रीवैश्वामित्रस्य सप्तमहर्षिः कृतवीर्यवर्मानस्य निबन्धनात् ।
 आकाशवारचिन्तितोऽप्यत्राप्तमीमांसितं कथितं त्रयमेव महाका । १॥

त्रेयः श्रीवैश्वामित्र परमजिनेन्द्रस्य सप्तमहर्षिः सप्तमहर्षिः सप्तमहर्षिः सप्तमहर्षिः
 तस्याकृतस्य तदाचक्षमात् तद्व्यवसायवे तद्व्यवसायः । इत्यादि ।

मूलपन्थः । देवानाममीमांसितस्य विष्णुस्य ।

मायाविष्णु इत्यनेनात्मस्यैव मेवमात् ।

अथाहं विष्णवे विष्णुस्यैवमात् ।

दिवः सत्यो दिवैकः सत्यस्यैवमात् । इत्यादि ।

End. मूलः । अयं अयं कः सप्तमहर्षिः सप्तमहर्षिः ।

विष्णुस्यैवमात् सप्तमहर्षिः सप्तमहर्षिः ।

अतिपतिः सप्तमहर्षिः सप्तमहर्षिः ।

सप्तमहर्षिः सप्तमहर्षिः सप्तमहर्षिः ।

हतिपन्थः ।

त्रेयः श्रीवैश्वामित्रस्य सप्तमहर्षिः सप्तमहर्षिः ।

अथाहं विष्णवे विष्णुस्यैवमात् ।

दिवः सत्यो दिवैकः सत्यस्यैवमात् ।

अथाहं विष्णवे विष्णुस्यैवमात् ।

Colophon. इत्याप्तमीमांसितस्य सप्तमहर्षिः सप्तमहर्षिः ।

अथाहं विष्णवे विष्णुस्यैवमात् ।

दिवः सत्यो दिवैकः सत्यस्यैवमात् ।

अथाहं विष्णवे विष्णुस्यैवमात् ।

दिवः सत्यो दिवैकः सत्यस्यैवमात् ।

अथाहं विष्णवे विष्णुस्यैवमात् ।

भवंत् १५२५ । वर्षे पौषसुदि ८ । शुक्लवाचरे । शुभं भवतु लोककपाटकयोः ।

पुस्तके वाद्यं हवं ताद्यं लिखितं मया ।

यदि शुद्धमशुद्धं वा मन दोषो न हीयते ॥

हृषभादीन् जिनान् सर्वमानाकान् प्रविशत्य वै ।

अथमहमपचीषां प्रशक्तिं विद्ध्ये ममान् ॥

उपहृष्टोऽपरे श्रीमज्जिमसिद्धिस्तुम्हरे ।

अनेन्दःशिवहीनाहो मर्षी शानि सतेजसा ॥

श्रीविजयमेनयाशाश्वते पञ्चदशावते ।

वर्षाकां पञ्चविंशत्या नवम्यां हृष्टपौषके ॥

विषयः । १ प्रथमपरिच्छेदे,—भजनतः स्वकीयलक्षणम् । तथाचि भजनम् मयानिभि
भवति तीर्थंकरत्वात् विपश्चादिसहोदयत्वाच्च । सो मयान् न भवति न तीर्थंकरो न भवति, यथा-
अस्यदादिः, तस्मात् तीर्थंकरत्वाभो मयान् भवतीति निकषणं । अथ प्रमाकसंज्ञादिसन्नादक-
चनं । सुततकपिलादीनामात्रलक्षणपरःसरं तीर्थंकरश्च भजनतः चात्रलक्षणस्यापनं ।

अथ न कश्चित् पुरुषः सर्वज्ञः कृत्यः योगार्थिनां, नृतेरेव वेद्यः साधनोपदेशमिदिरिति श्रीमा-
सकमतोपन्यासपूर्वकं तत्त्ववचनम् । अथ सर्वज्ञानोऽनेधेन यन्तेत्यादौ भावनेव वाक्यार्थ इति
भाङ्गः । नियोज्य एव वाक्यार्थ इति प्रमाहाराः । विधिरैव वाक्यार्थ इति वैदालिका इत्येषां
मनोपपादनपरःसरं परस्परं विप्रतिपत्तिप्रदर्शनं । अथ धीमतमतेन चान्नाशेष एव सर्वज्ञार्थ इति
निकषणमुच्यते तत्कतेन प्रमाहारादप्यनं । तथाचि बहुलभावाभिधायकत्वाभावेन नियोजननिर्वा-
हकैःपि विधेर्वाक्यार्थत्ववचनान् न भावना वाक्यार्थः निरो भवत्येति न मनसि विषयं । विधेरपि
प्रमाकप्रत्येतत्तुभयकपाद्यदिविधिविकल्पसङ्कुलतया बाध्यमानत्वात् । तथाचि प्रमाकं विधिरिति-
कल्पनायां प्रत्येयं किमपरं ज्ञानं, तत् स्वकपदेवेति चेन्न सर्वथा निरञ्जक सन्नाददेवविधेः
प्रमाकप्रत्येयकपदयविराभात् । कथमिदानीं उपनिषदात्मं प्रतिभासनावादन्यत् कथं वा तत्
परिकल्पिताद्याप्यात् सिद्धादा परमार्थपञ्चावतारिकाः परब्रह्मकः प्रतिपत्तिः, तस्याने परिकल्पिता-
दूसादेः शारमार्थिकपाचकादिप्रतिपत्तिः प्रसज्येत । अतएव कथमिदानीमन्यापाचः शब्दार्थ
इति प्रतिविष्यते । बहुलकपाभिधायिनोऽपि शब्दस्य चान्नाशेषाभिधायिने अन्यपरिचारेण
कश्चित् प्रहजिनिवन्मतापाचादिपरिपि शब्दार्थो मासूदिति समुदितार्थः । अथ विधेरप्रवर्णक-
जनिकपणं । तथाचि विधिः प्रवर्णकविधिः प्रवर्णकलभावे वा ज्ञादप्रवर्णकलभावे वा । आपद्येत्
वैदालिकानामिव धीमतानीनामपि प्रवर्णकः ज्ञान् । ननु तेषां विषयत्वात् न प्रवर्णक इति चेन्न,
तत एव वैदालिकानामपि अप्रवर्णक इति वस्तुं शक्यते तदुभयोः कलामाद्येवमतापाचमान् ।
यदि पुनरप्रवर्णकलभा एव विधिरुदा कथं वाक्यार्थः ज्ञातिवोजनम् । यथा, विधिः वाक्यार्थो न
अप्रवर्णकत्वात् निरोधनदित्यनया च दिना विधेः पञ्चरचित्तमादिकसूचनीयं । तदनेन प्रकारेण

बाधेपदार्थनादिपुन्यं मानयेव बाधार्थ इति निवृत्त्यर्थम् । तथाच न परादिनो विविधा-
 न्नार्थः सिद्ध्यति, निरोधस्यैव बाधार्थलोपपत्तेः । अथ निरोध एव बाधार्थः सिद्ध्यति न पुनर्
 बाधार्थविशेषोऽस्य बाधार्थतया प्रतीत्यभावात् निरोधविश्यादिसकप्रतिपादके सर्वत्र बाधो
 भावनाया एव बाधार्थप्रतीतेः सैव बाधार्थः । सा न द्विविधा शब्दभावना चार्थभावना च ।
 एतन् सकृदादिनिवेचनम् । प्रथमकालनिवेचनम् । तत्र द्रव्यादी मांशो भेदं संकल्पितं भवति,
 तथा पर्यायवादी बौद्धः अनेदं संकल्पितमेव मन्यते । एवमन्योक्तत्वात् ननुः सर्वथापि सर्व-
 त्रिधाकारित्वं न घटते इति निवेचनम् । तत्र च पृथगाद्वैतवत् संवेदनाद्वैतस्य च निराकरणम् ।
 तथा सामान्यविशेषयोः वस्तुत्वपयोः सर्वथा श्रेयसिनि बौद्धमतनिराकरणम् । अथ दृश्यानुपल-
 ब्धिराद्यं साधयति । अदृश्यानुपलब्धिराद्यं साधयतीति मतनिराकरणम् । विज्ञानवादादप्यर्थम् ।
 इत्यनेन प्रकारेण बौद्ध-मह-प्रमाद-मांश-वैदानिकमतनिराकरणपूर्वकं सुमनादयः परस्पर-
 विद्वद्बन्धनकमित्याद्यनेकानुसमयाभिधानिनः सर्वे न सर्वद्वैतम् इति तथा नुतयोऽपि परस्पर-
 विद्वद्बन्धनकमित्याद्यर्थोपपत्तिरिति सर्वे न प्रमादभूता इति निवृत्त्यर्थम् । किञ्च, कस्या अपि नृतेः
 प्रामाण्यं साक्षीतिनिर्णयः । प्रामाण्यवादः तत्र आत्मनस्तत्त्वानुपपत्तेः सर्वत्र आत्मनादिप्रामाण्यसं-
 धनम् । तत्त्वोपलब्धवादिमतनिराकरणम् । अतस्त्वोपलब्धवादिमांसकविशेषमतनिराकरणम् । प्राचीनै-
 राधिकमतदूषणम् । प्रामाण्यं सन्तोषात्प्रामाण्यमिति मतनिराकरणम् । बौद्धमतनिराकरणम् । सांख्यमतस्येवमीतम् ।
 वैदानिकमतदूषणम् । अथासदशायां सतः प्रामाण्यमन्यथासदशायां वरत एव श्रेयसः इत्यनेकेषां
 मतकथनम् । अनेकानुवादकथनम् । अथ सुनिश्चितासम्भवदायकप्रमासमिति स्थादादिनः सत-
 तनिवृत्त्यर्थकीर्तनम् । तथा अनेकप्रमासवादिनामपि कथितकथमसाध्यादपातस्तद्वैदानिक-
 नैराधिक्यमोक्षादीनामनिश्चितामपि प्रमाणाकारतया सताद्येव परमसूक्ष्म प्रमाणाकार-
 मंशापनम् । अथ यदमन् तत्र सुनिश्चितासम्भवदायकप्रमासं । यथा मरीचिकायां भस्मिन् सन्ध-
 दायकप्रमासं । यथा च नेदसूत्रेण मोदकं सन्दिग्धासम्भवदायकं । सुनिश्चितासम्भवदायकप्रमा-
 सस्य सर्वत्र इत्यनेन प्रकारेण प्रकृते सर्वत्रे विद्वदाद्यनतिनिराकरणम् । अतस्तस्य आत्मनोऽज्ञानावरण-
 दिकर्षं एव मदिरादिवत् मोक्षोदयकारकमिति निवृत्त्यर्थम् । अथ दोषो हि तावदज्ञानं ज्ञानावर-
 णस्योदये जीवस्य आदिति निवृत्त्यर्थम् । विज्ञानवादादप्यर्थम् । इतिवादी अतस्त्वोदयस्य च भावेः
 अनुपलब्धत्वाच्चानुपपत्तेरिति श्रेयसादिमयमरीचादिकानः श्रेयसादि निवृत्त्यर्थम् । यथाकारः सत्ताका-
 रेः आदितिः अथः सतोऽत्यन्तविनाशानुपपत्तेः । तादृशान्नोऽपि कर्षणं निवृत्तेः परिग्रहः प्र-
 क्षाभावे हि अतोऽतिरिच्यभिज्ञेता सा च आदितिरेव सचेरिति सत्ताप दनेऽपि न त्वेव च
 वेति निवृत्त्यर्थम् । अभावकथनम् । आत्मनि अज्ञानकथनस्य आत्मकत्वनिवृत्त्यर्थम् । अथ बाध-
 मतनिराकरणम् । तथा संसारकारणं निवृत्त्यर्थमादिकं, तद्विषयकं च मन्त्रार्थमादिकमिति निर्णयः ।
 आत्मनः ज्ञानादिगुणसम्भवावयवत्वेन दोषसम्भवावयवैः दोषस्य आदायिष्यमादिकथनम् ।
 कथितप्रमादनिराकरणम् । अथ सर्वदुर्मन्त्रान् विहीनो बुद्धिः आदिरोषिचकनत्वात्, तथा

विषयः । भगवतीसुखसहस्रनाम वाचनम् ।

विषयः । यस कायसरूप ब्रह्म-रक्षाकहुतीनां निरूपणं ॥

No. 2045. वैदिकविहङ्गविशेषणम्। Substance, country-made paper, 12½ × 5½ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent, 150 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vaidika-līnārtha-vivechana. A disquisition on the use of the potential mood in the Vedas. The codex is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. यत्कपालेष्टमात्रेण पृथगायं वसुधायं ।

प्राप्यते तमहं वन्द्ये मोदित्यं भक्तवत्सलं ॥ १ ॥

समन्तजगत्सर्वप्रियं ।

समस्तकविषं वन्दे महाशयकविषं ॥ १ ॥

एव च परमहात्मिकेन भगवता ज्ञेयमिहविषयं चक्षते। यथाज्ञानमेत्यादिना वादमनु-
बन्धायैव धर्मो विचारितः। न च वेदेन प्रयोगरूढिना विधीयमानैः स्या धर्मः। यथा याज्ञवल्किः।

End. भावाद्याधिकरणवामनावभिज्ञानां भवत्ये

Colophon. इतः परं अक्षितं ।

विषयः । दमेनेत्यत्र प्रत्ययगतसिक्त्वाद्येन पञ्चप्रत्ययानुसङ्गत्वात्पारकपादाः श्लाघीभाष-
मायाः प्रत्ययगतसिक्त्यादिविषये वर्णनं ।

No. 2046. **शरीरकमीमांसाभाष्यविवरणं, वा प्रकटार्थः।** Substance, country-made paper, 10½ x 4 inches. Folia, 119. Lines, 15 on a page. Extent, 10,500 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Sārīraka-mīmāṃsā-bhāṣya-vivarana alias **Prakāṣārtha**. A gloss on Sāṅkara's commentary on the Vedānta-sūtra. Anonymous.

Beginning. मत्तं ज्ञानमननं यत् कृत्वा सुखविपद्यं ।

नित्यसत्तां परं ब्रह्म भवामि तद्वत्तं मदा ॥

ज्ञात्वापि यम्य वड्डकासुमचिक्कमेन

आयुष्यानुसङ्गमतया परितापिथेताः ।

तन्मोपतापहरणाय मयेह भाष्ये

प्रःरभ्यते विवरणं प्रकटाद्यमेतं ॥

End.   शुद्धं ब्रह्मः सत्यं नित्यमचरं परमं पदं ।

निष्ठामि ह ह मय्यामि अभदःपरितं मया ॥

Colophon. इति श्रीनन्दारकरजीनामापरिवरस्य प्रकटार्थे श्रीनन्दारकायनाम
चतुर्थः पादः । समाप्तः पद्य इति ।

विषयः । शरीरकमीमांसाभाष्यभाष्यम् ॥

No. 2047. शिवार्कोदयः । Substance, country-made paper, 11 x 5 inches. Folia, 333. Lines, 11 on a page. Extent, 9,550 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verso. Incorrect.

Sivārkodaya. A metrical gloss on the metrical scholia of Bhaṭṭa Kumāriḥ Svāmī, on Saṅkara's commentary on the Mīmāṃsā Sūtra of Jaimini. By Gāgā Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara, grandson of Rāmakṛishṇa, and great-grandson of Nārāyaṇa Bhaṭṭasurī.

Beginning. चाद्योऽप्याद्ये चर्कमार्गं प्रवाधं मानाधीना ज्ञेयनिश्चयेतो हि ।

चाद्ये पादे मानताद्योदयानामङ्गा वाचस्पत्येयादादिभावे ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमन्नारायणभट्टरिखनश्रीमन्मिमंसाकाव्यमहाद्विकरसुतनामा-
भट्टकृतः शिवार्कोदयः समप्तः ॥

विषयः । श्रौतैर्भट्टकुमारिखप्रणीतमीमांसाख्यवार्त्तिकभाष्यसिद्धांशस्य पद्यैर्निर्मितम् ॥
पृष्ठकमिदं कथितम् ।

No. 2048. मीमांसाकुसुमान्जलिः । Substance, country-made paper, 12 x 5 inches. Folia, 439. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 11,264 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mīmāṃsā-kusumāñjali. A scholia on the Mīmāṃsā Sūtra of Jaimini. By Gāgā Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara Bhaṭṭa. The codex is very defective.

Beginning. निर्विघ्नमनु । वन्द्ये नन्दकुमारव्यातिरुक्तेः शारिद्वयस्य ।

कनराधापरिचरको चरको कवचानिधेः सुखधेः ॥ १ ॥

चारं यत् कृतिमिरतां दुष्प्रापं दण्डनेषवधम् ।

नन् कौमल्यवधम् मित्रापावमयो वन्द्ये ॥ १ ॥

उमाशङ्केजनदो लज्जीनारायणावध ।

प्रभाद्विकरवधो पितरो ममपाशङ्गे ॥ १ ॥

सौम्याशुभुमानामस्तुतिरेषीऽस्तुत्यादयः ।

वीरानवादनप्रो वादीय दिनाः कृतार्थवत् ॥ ३ ॥

विश्वेश्वरायरावराव ज्ञानानन्दमणीषिः ।

कृतिः करोतु कृतिनां हृदये वासनाहरात् ॥ ५ ॥

पञ्चावका त्रिषाध्यायार्थव्यवहाराणां तत्त्वादिनिबन्धने । पूर्वोक्तं विधिनिषेधोद्देश-
मेव सामान्येन विशेषरूपेण च प्रागुक्ते विधेः अनुपपत्तिर्यथाभावेऽपि प्रागुक्तं प्रतिपाद्यते ॥

Colophon. इति श्रीमत्सहस्रनामस्तोत्रस्य समाप्तः ॥
श्रीमत्सहस्रनामस्तोत्रस्य समाप्तः ॥

विषयः । नीलांशुस्य वृत्तान्तम् । पुत्रकर्मिणं प्रपन्नं मध्ये चरन्ते च लक्षितम् ।

No. 2049. महारामाख्यं वा बाहिररामाख्यं, बाहिररामाख्यं नाम-
नामटीकावहितं, उत्तरार्धम् । Substance, country-made paper, 15½ x 9 inches.
Folia, 1,509. Lines, 16 on a page. Extent, 75,000 ślokas. Character,
Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India.
Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Mahārāmāyaṇa alias **Vaśiṣṭha-rāmāyaṇa**. A version of the history of Rāma, distinct from that of Vālmīki. Usually attributed to the sage Vaśiṣṭha, but probably of a much later date, and founded on the work of Vālmīki. The work is divided into two parts, of which the first treats of the history of Rāma, and the second expounds, in a dialogue between Rāma and Vaśiṣṭha, the principles of the Yoga doctrine as the most approved means of final emancipation. In this respect it appears like an imitation of the Bhagavadgītā. The leaning of the former is more in favour of the Yoga, and that of the latter in favour of the Vedānta; but in neither case is the following faithful.

Beginning. चञ्चलमवसनाद्यन्तमवसनाभिन्दुस्योदयवद्वितीयं पृथं ।

निबन्धमिदं हि स्थितं कृत्वा विद्वत्पुत्रैः विद्वत्पुत्रैः विद्वत्पुत्रैः विद्वत्पुत्रैः ॥ १ ॥

कृतिवृत्तितमसाभीष्टमुद्दिनेप्रतिपदगिनद्योनाज्ञानविज्ञानकारं ।

कमपि निषधवाग्योऽहंभीमात्मवक्ताः कुरमस्मिन्नकर्म्ये वाऽवस्योदराणां ॥ १ ॥

मन्त्रादिनाहितमनेन्द्रमण्डविर्ज्य शिखराद्यतप्रतिमयावकपायटाचं ।

अपेक्षरेणकृतं मणिभिर्मुनीनः स्वोपसृतावपतिं प्रथमावधायः ॥ ९ ॥

विभुसवायवस्तुतादयः उदयवायववीचकुदीदयः ।
 सुखमनुद्विगिरिहरवेनरी हरनमनु उदा नरवेनरी ॥ ४ ॥
 दये वराचयवस्तुतादयः वागे वा मुक्तवस्तु दयनी विधिनेयवेवा ।
 वा आरदःकमयना नरदिन्योधा वावा कवा वरतु मे उदयवायवरी ॥ ५ ॥
 वे वेवाचि वरका येज्जन्दिदं प्रयोगिनं वेदते
 वेवेवायवते मुतिमुतिमुते धर्मः व ज्ञोदयः ।
 वे वाचं कस्तवनि वे व वरनमन्वीतिरावीवना-
 से ख्येन्दुनका भवन्नु हृदि मे वेवाचिनीमानवा ॥ ६ ॥
 वल्लेमुनिदिंशु तनेवरदिनेदार्थकारावतमुद्विगरी ।
 वागीभुवाचिद्विनीहमिने तं नक्षत्रिदादिमुदं प्रपद्ये ॥ ७ ॥
 वहाकावतवाचिनां प्रतिपदं नत्वं वृथा वीरवा
 वहाकावतिवारकाद्विगतः कर्त्तव्यि वाराद्वयं ।
 वहावीविमदाकपूर्वमनवां तुष्टं जगन् मुक्तवन्
 तस्ये वीरवे वलिद्विमुये नित्यं नमस्तुभ्यं ॥ ८ ॥
 वल्लार्थप्रविता जगन्वचविता वा वेदमाता वरा
 वचने तपसा वने वुरजवाजव्याम् विद्वत्पुर्जन्तु ।
 तं वेवाच्युनिधिं तपस्विमुकुटासङ्कारचिन्मात्रं
 विचारिणमुनिं वरनमनवं भूधो नमस्तुभ्यं ॥ ९ ॥
 मुत्वा ज्ञेय रामः प्रकटितमविभा वन तस्ये वलिष्ठः
 वः वीनां नक्षत्रिदाविम उदवि पुनः सत्त्वद्वि विलादितु ।
 वहावी नोदमूक्तं जगन्वि जगदाचमन्वोद्वेद्वीव्री
 तस्ये वाकीकवे वीम्वतनमुरवे भूदिभावेनताः ॥ १० ॥
 पूषामन्वस्तवाचमन्विनकते मायदोषावकायः
 वावःशुद्धिधीर्जन्ममवरतं वीवुरते विनयं ।
 वाविज्ञानार्थविष्ठं वरिद्वि कलवन् विज्ञाभावं विनेने
 वः वंवादेन ज्ञाकावतजलविनमं रामचन्द्रं प्रपद्ये ॥ ११ ॥
 विद्याभिः वच विपुता विनवतो वेवां मुक्तं भागती
 वल्लोन्वर्षवाचिभिः स्त्रियवतो तद्गुणं येवां हृदि ।
 वादावीवचमाविता व वतनं तीर्थं नमं वम्यदः
 वीनमन्वकस्ततीतिविदिताम् वीनद्विगुणं वमि ॥ १२ ॥
 वीः वंविनेन वरनो उदवच रातवदो नत्वं नममन्व वरकतो व ।
 ।

ভদ্রং প্রবর্তনাম্। পরমকারিকো ভদ্রান্ বাবীক্ষি। প্রারচিতক ভদ্রতঃ স্রাজক নিম্নিত্ত-
 পরিচয়ান্নিপ্র স্বয়মলমদিবিতবে বজ্রসাক্ষ্যনিকৃতিবদাচারপ্রাপ্তি। সর্ববিদ্বদ্ব্যোম্বেদস্ব
 কবিদ্যাম্প্য। হ্রস্বত্ব্যসাক্ষ্যব্রহ্মপ্রবর্তনিকৃতিবদাচারপ্রাপ্তি। সর্ববিদ্বদ্ব্যোম্বেদস্ব
 স্রাজকনিম্নিত্ত। সঁচিয় দির্ঘব্রহ্ম। প্রবর্তন যতী বা হ্রস্বান্ স্রাজানি জ্ঞাপকো যেন জ্ঞাতানি
 জীবানি যত্ প্রবর্তনমির্ব্রহ্মানি তদ্বিনিম্মাচক। তদ্বনিম্মাচক। তদ্বনিম্মাচক। তদ্বনিম্মাচক।
 তদ্বনিম্মাচক। তদ্বনিম্মাচক। তদ্বনিম্মাচক। তদ্বনিম্মাচক।

মু० । যতঃ স্রাজানি স্রাজানি প্রতিজ্ঞানি জ্ঞাতানি য ।

তদ্বিনিম্মাচক। যানি তসৌ স্রাজকনে যতঃ ॥

End. যত্ সর্বং কপির্দ ব্রহ্ম তস্যজ্ঞানি তিচ(?)স্বত্ ।

যুগ্মা যুগ্ম্যন্তে যানি তসৌ স্রাজকনে যতঃ ॥ ১১ ॥

Colophon. ইতি শ্রীমদ্বারাদায়কো নিম্নোক্তপ্রকারে ভদ্রার্যে স্রাজকোমৌখীবায়ে দ্বৈ-
 তমৌলি ব্রহ্মসাক্ষ্য। সঁচিতাণা যানিটে ব্রহ্মদ্বর্জনে শ্রীকৃষ্ণোক্তব্রহ্মতত্ত্বঃ স্রঃ ১১১ ।

স্রমৌলির্দ্বৈ নিম্নোক্তপ্রকারেভদ্রার্যেভিতি ত্রির্দ্ব

ডী० । যাক্ষ্যপ্যাস্তিঃ স্রাজং যথা যত্মা সমর্থিতা ।

বিষয়ঃ ব্রহ্মস্রোতঃ শ্রীমদ্বিষয়ঃ শ্রীমদ্বারাদায়কঃ ॥ ১ ॥

ইতি শ্রীমদ্বারাদায়কো নিম্নোক্তপ্রকারে ভদ্রার্যে শ্রীকৃষ্ণোক্তব্রহ্মতত্ত্বঃ স্রঃ ১১১

ইতি শ্রীমদ্বারাদায়কো নিম্নোক্তপ্রকারে ভদ্রার্যে শ্রীকৃষ্ণোক্তব্রহ্মতত্ত্বঃ স্রঃ ১১১
 ইতি শ্রীমদ্বারাদায়কো নিম্নোক্তপ্রকারে ভদ্রার্যে শ্রীকৃষ্ণোক্তব্রহ্মতত্ত্বঃ স্রঃ ১১১
 ইতি শ্রীমদ্বারাদায়কো নিম্নোক্তপ্রকারে ভদ্রার্যে শ্রীকৃষ্ণোক্তব্রহ্মতত্ত্বঃ স্রঃ ১১১

বিষয়ঃ । যানিভোক্তার্যেভ্যাক্ষ্যাম্। যানিভোক্তার্যে শ্রী রামব্রহ্মতত্ত্বঃ নিম্নোক্তমৌখ-
 নিকৃতিবদাচারপ্রাপ্তি।

No. 2050. *ইন্দ্রজীতাভাষ্যম্*। Substance, country-made paper, 11½
 × 3½ inches. Folia, 105. Lines, 9 on a page. Extent, 3,120 śloka. Character,
 Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India.
 Appearance, old. Prose. Correct.

Īśvaragītā-bhāṣya. A commentary on an episode of the
 Kūrma-purāṇa. By Vijñāna Bhikṣu. In this episode Śūta expounds
 to the sages assembled in the Naimiṣa forest the principles of the Vedānta
 doctrine. It is obviously an imitation of the Bhagavadgītā, but it differs
 from its archetype in dwelling exclusively on Vedāntism, instead of mixing
 it with the Sāṅkhya and the Yoga doctrines. The text has already been
 noticed, see vol. I, p. 257.

Beginning. जे वाक्का पिमुक्का विदवय विद्वन्ने; प्रविक वडयोऽमरदेक, वाक्का ।

यथापि विद्वदपि सर्वज्ञविद्वन्मया ना मेऽप्यर्पेण हरो हृदयेवरेऽशौ ।

उत्पत्तिवैदान्तकाराचार्यविरचिता अतिशुद्धं ।

वाचनीहरनीवावाचने विज्ञानभिक्षुः ।

एतेषु अत्रवद्गीतायाश्चाप्येवापि वाक्यानि ।

अन्धादिभेदनायक श्रीनयोर्यसायनः ॥

जीमारावणेन कृत्वा कथितं तत्रादिभ्यां विष्णुसंवाचं वाचनं ज्ञानं सर्वं च कृत्वा पुराणे उच्यते,
दिष्टं तदेतन्मन्त्रमन्त्रादुपपन्नकः श्रीमहादेवः ज्ञानवारं विस्तरतः श्रोतव्यः । पुनः ज्ञानं वष-
ट्प्रतिज्ञां प्रदाय सर्वान् । आरभ्य च चरिणि वसुधैव कुटुम्बकम् इति ।

End. चातुर्वर्ण्येवावाधिकादेशि नानुपैतु निवेद्यत इदं यत् सर्वं प्रहस्य
तु वाडेऽधिकारो न क्षीति निवेद्यः ।

Colophon. रवि कृष्णदास इंटरमीडिएट, नवम्बु विज्ञानमिषुक्तभाषे द्रव्यो-
प्यासः इंटरमीडिएट कक्षाः ।

विषयः । वेदान्तसंस्थाः कृत्यपराधकृतं तेष्वमीनाम् व्याख्यानं ।

No. 2051. **প্রত্যাপনবাদ্যোক্ত :** Substance, country-made paper, 11½ × 3½ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent, 544 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Prāśnopanishadśloka. A gloss on the Prāśnopanishad, one of the Upanishads of the Atharva Veda. By Vijnāna Bhikshu. The text along with the commentary of Śaṅkara Āchārya and the gloss of Anandagiri has been printed twice, and the text has been translated into English by Rājā Rāmamohan Rāya, Dr. Roer, Bābu Rājnarain Bose and others.

Beginning. चष प्रकीर्णितव्याख्याने । ॐ केवी च अरहाज दत्तादि । प्रकीर्ण-
रत्नं मन्त्रिज्ञोपायम् । शुक्ले वासनः अरहाजकायत्वं अरहाजः तथा निरेवत्वं त्रैवः कन्-
कासा वासनः तथा मोक्षोपायी वासनः अन्कायत्वं वासः तथा कोप्रकी वासनः चषत्तत्रात्वं
चाचकायनः तथा अदोरात्वं वासः वैर्दिर्मायनः तथा कवपी वासनः कन्कायत्वं कात्वा-
यनः मे च प्रथिता रत्नं पदमन्त्रा मुनयो मन्त्रपरा वैद्वत्परा मन्त्रविदाः कात्वंप्रकीर्णितकाः चष
मन्त्राव्यवस्थाः ज्ञानमरहाज मन्त्राव्यवस्था ।

End. ब्रह्मविद्यावन्द्यावकर्मन् वनकर्मणि नम इति दिव्यवर्न पञ्चाशत् ।
 पङ्कः पञ्च ।

Colophon. इति विश्वामित्रकृतं वेदान्ताद्योक्तं श्रीवशिष्ठद्वयोक्तं समाप्तः ।
 विषयः । श्रीवशिष्ठद्वयोक्तं ।

No. 2052. शास्त्रदीपिका । Substance, country-made paper, 10 x 4½ inches. Folia, 388. Lines, 9 on a page. Extent, 9,871 slokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Sāstra-dīpikā. A commentary on the Mīmāṃsā aphorisms of Jaimini. By Pārthasārathi Mīśra. The codex is very corrupt and defective.

Beginning. पूर्वपादां प्रवक्तुमेष्वर्थक इति विरोधापत्तेः । तदुक्तं ।

End. तदेवं कृत्वा च यदपि च निमित्तं विवक्षितम्
 तथा प्रत्यावाप्तं विविधमिदं पार्थं यदुक्तवर्तितम्
 वनकर्मव्याख्यायुक्तवशिष्ठिरिति यत्तैव (?) तु
 प्रयोगे यथाऽऽ (?) नत उपरिचिन्ता प्रवृत्तये ।

Colophon. इति श्रीवशिष्ठविरचितवशिष्ठार्था शास्त्रदीपिकायां द्वावन्त्याध्यायका-
 दसः पङ्क्तः समाप्तः ।

विषयः । श्रीवशिष्ठव्याख्या । पुस्तकमिदं प्रकृते मध्ये श्रेष्ठे च वर्तितम् ।

No. 2053. स्कन्दपुराणीय-अम्बिकाखण्डः । Substance, foolscap paper, 13 x 8½ inches. Folia, 232. Lines, 16—17 on a page. Extent, 11,740 slokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Ambikā-khaṇḍa of the *Skanda Purāṇa*. A part of the first or Māheśvara khaṇḍa of the seven divisions of the *Skanda Purāṇa*. The codex assigns it 216 chapters, and their contents are as follow:—1, Birth of Kārtikeya; 2, Abstract of the work; 3, Origin of the Naimiśa forest; 4, Prájāpatyābhishēka; 5, Birth of Rudra; 6, Lopping off of the heads of Brahmā; 7, Restoration of the heads; 8, Devas' visit to Rudra; 9, Birth of Suvarṇākeśa; 10, Curse on Dakṣa; 11, Penance of Umā; 12, Alligators (?); 13, Marriage of Umā; 14, Praise of marriage with Śiva; 15, Benediction on Vasīṣṭha; 16, Birth of Ś'akti, son of Vasīṣṭha; 17,

Curse on Kalmásapáda; 18, Rákshasa sacrifice; 19, Dispute between Vasishṭha and Viśvámitra; 20—24, Story of Nandi; 25, Marriage of Śiva; 26, Umā's request; 27, Gift of cattle, gold &c. to Śiva; 28, Worship of Śiva; 29, Kuvera's benediction on Paṇchachūḍa; 30, Praise of Benares; 31, Do. of Dadhicha; 32, Destruction of Dakṣha's sacrifice; 33, Birth of Vṛisha; 34, Benediction on Upamanyu; 35, Do. on Sukeśa; 36—48, Description of various hells; 49, Philosophy expounded by Yama (*Yamagiti*); 50, Mutation of creation; 51, Praise of Sukeśa; 52, means of escaping from hell; 53, Penance of Durgā; 54—56, Brahmā's benediction on Durgā; 57, Story of the seven fowlers; 58, Kingdom of Brahmādatta; 59—63, Story of Kauśika; 69, Hara and Pārvatī's tour to Mandāra; 70—71, Story of Narasiṅha; 72, Birth of Skanda; 73, Do. of Andhaka; 75—76, Story of Hiraṇyākṣha; 77, Sacrifice of the Asuras; 78 to 106, Wars of the Devas and Asuras; 107—108, Story of Varāha; 109, Departure of Mahādeva to Sumeru; 110, Fruits of gifts; 111, Penances; 112, Duties of women; 113—115, The churning of nectar; 116—121, Legend of the Dwarf incarnation; 122, Destruction of Śrinīlikeya; 123, Story of Hariścandra; 124, Story of Paraśurāma; 125, Worship of Vasudhā; 126—128, Story of the descent of the Ganges; 129—148, Wars of Devas and Asuras; 149—151, Story of Pārvatī's accepting an Āśoka tree for a son; 152, Śiva expounds Dharma; 153, Story of Śiva's throat becoming blue; 154, On the propriety of rubbing ashes and dust on the body; 155, On Śiva's dwelling on burning grounds; 156, An offering of aromatic waters to Śiva; 157—159, Sacred edifices; 160, Feasts of Bhairava; 161, Birth of Viṣṇūyaka; 162, Birth of Skanda; 163, Devas repair to behold Skanda; 164, Mātṛis deputed by Indra to assassinate Skanda; 165, Battle between Skanda and Indra; 166—169, Skanda appointed generalissimo of the army of the Devas; 170—173, Destruction of Tārakāsura; 174, Indra's address to Skanda; 175, Destruction of Mahiśāsura; 176, Thrones of Mahēśvara; 177, Hymns in praise of do.; 178, Story of the messengers of Yama and Saṅku; 179, Account of Kālanjara; 180—181, Story of reviving Yama; 182, Temples for gods; 183, Story of Bhadrēśvara; 184, Fruit of reciting the name of Mahādeva in a Deodar forest; 185, Temples of gods; 186, Benediction on Maya; 187—195, Legend of Tripura; 196—197, Description and revival of Krauncha; 198—200, The wars of Prahlāda; 201—206, Story of Himavat and the clipping of his wings; 207—216, Story of Prahlāda's wars with Nārāyaṇa and its consequences.

Beginning. चक्रात्मनः सकलचक्रनिर्भरद्वयः सर्वोद्धारो मन्त्रमिदं जगत्परीति ।
विज्ञानि वाजसुतो लोकानिधौ भगवौ देवी च सा कलकलौ वरदासु कर्माः ॥
मनः परमदेशाच्चैत्रकविनितात्मने ।
सर्वतो वातरुपाच्च सारसाङ्गैरुदे ॥
स्त्रिंशतिवज्ज्योः समर्था कर्णे चर्चे पुरारिणे ।
सर्वविज्ञाच्च पुराणाय महादेशाच्च भीमदे ॥
प्रजापदेऽर्धं वाचने ब्रह्माकाशमिन्द्रियदे ।
प्रवाजे वरदे पुच्छं ब्रह्मस्रोतो लोकवर्धनि ॥
सुमयः संज्ञिताश्चानन्दपथा श्रीकण्ठपाः ।
तीर्थसंज्ञावनायां च पौर्णमास्यां क्षमास्त्रिकाः ॥
पौराणिकमपञ्चनं कृतं सत्यपरायणं ।
आत्मसंज्ञिन् महातीर्थे प्रकामार्थमवाप्तं ॥
हृदा ये कृतमाचारं श्रवणे सुहृन्मनसाः ।
आचार्योपमसर्वज्ञं तपोऽर्थं समकल्पयन् ॥
च प्रपश्यन् मनः सर्वान् कृतकान् सुविपुङ्गवान् ।
प्रदत्तमाद्यमं मेमे सर्वैश्चैत्रमाश्रितः ॥
महासीमन्महन्मन् सुमयस्ये समाश्रिताः ।
ब्रह्मचर्ये पुराणीनां वैशिष्ट्यारण्यपथिकाः ॥
कथितं भगवाञ्छानं पुराणं पुरा महा ।
तेन नः प्रतिभाषितं साक्षात् सत्यमसौष्ठुतः ॥
सर्वोदयपरार्थकः सत्यवर्धपरायणः ।
द्विजपूजार्थो मित्यं येन ब्रह्मा जगत्पति ॥
भारताख्यानसहस्रं पुराणाद् यद्विनिश्चितं ।
तस्यां ब्रह्मणि ये जन्म कार्त्तिकेयवा भीमतः ॥
End. येऽष्टमीतापुषाः सर्वे यस्तस्मिन् महाहाराः ।
सुखैश्चन्द्रमिति नाम्नो—यस्य धर्ममिदं सुदुर्लभम् ॥

Colophon. इति चन्द्रपुराणे एकाशीतिपादयुक्तं चरितमात्मनिकाकण्ठे ब्रह्मा-
चार्यवशीये दण्डात्मनः उवाच । समाशीचमनिकाकण्ठायो नमः ।

विषयः । अथ १ मे अध्याये, कर्त्तिकेयोद्भवः । १ रे, जगन्मण्डिका । २ रे, वैशिष्ट्य-
निकायः । ३ रे, ब्रह्मः प्राजापत्यादिपञ्चः । ४ मे, वरीमणिः । ५ रे, ब्रह्मणः शिरोमोदवद्वयः ।
७ मे, महाकण्ठपायः । ८ रे, देवीः दशदशमविवरः । ९ रे, सुवर्णलोचनपञ्च । १० रे, दश-

Beginning. श्रीवेङ्कटेश्वरकरिषेणमाथ श्रीदेवराजं वटिकं विनिचयम् ।

सत्येव वाचं प्रतिराजनीकुं जज्ञे च दद्यात् नम देविसेनाम् । १ ।

यनीचरं प्रकल्पं वेदात्मन्यै नमः ॥ २ ॥

करोमि वासुदेवायै यनीचरमदीपिकां ॥ १ ॥

श्रीमन्नारायण एव विद्विदिनिहादेनं तत्त्वं जज्ञिप्रपत्तिनां प्रवृत्तः च एव उवाच ।
अप्राप्तनदेमविशिष्टः स एव प्राप्य इति वेदात्मन्यैः प्रतिपाद्यतां वाच-वेदात्मन-मुपदेव-भाष-
वि-मन्त्रावन्दि-विद्वि-वायै-श्रीपराङ्मुखाय-यामुन-मुनिपतीचरप्रपत्तीनां यन्मानुषादेव वाच-
वेदायै वेदात्मन्यारिणी यनिपतिमनदीपिकायाः शारीरकपरिभाषा ना यज्ञवापक-ज्य-
मानवा यजमानि संवत्सेन प्रकाशते ।

End. यजमान वेदात्मनां विद्विदिनिहादेनमेकमेव जज्ञेति तामर्थ्यं यत् एव
विद्विदिनिष्टं जज्ञेकमेवेति मन्त्रा भवयाम् वादरायकः अवाते । मन्त्राविज्ञायेत्युपक्रम्य तमेव प्रकारं
निरूपितवान् यतः विद्विदिनिष्टो मन्त्राव्यवाया विष्णोः परमाद्यदेवो नारायण एवैकं
तत्त्वमिति विद्विहादेनवादिनां दर्शनमिति निश्चं ।

इति विविधविधिचं मानमेव प्रकाशं यजमानवरदायैः प्रमादाय शाक ।

यनिपतिमनदीपे वेदवेदात्मनारं न जगति जनिमान् या यज्जटायेककक्षाः ।

Colophon. इति श्रीवाङ्मन्त्राङ्गनिकलक्ष्मीमन्त्राचार्येण प्रथमहासेन श्रीवेङ्कटेश्वर-
माधवदेवमन्त्रवेवापरायकमामिनिष्ठं कृष्णपञ्चरत्नोक्तिं यन्माधुसूना श्रीनिवासदासेन विर-
चितायां यनीचरमनदीपिकायामनन्तरपर्यन्ते नाम दशमोऽध्यायः ॥

निययः । श्रीमन्नारायण एव विद्विदिनिहादेनं तत्त्वं इति प्रतिपाद्यतां वाच-वेदात्मन-
न-मुपदेव-भाषवि-मन्त्रावन्दि-विद्वि-वायै-श्रीपराङ्मुखाय-यामुन-मुनिपतीचरप्रपत्तीनां यन्मा-
नुषादेव वाचवेदायै संवत्सेन । दशमः पर्यन्ते वेदवेदात्मनतामर्थ्यकथनं । तत्र १—मे परि-
च्छेदे, प्रत्यक्षानिकपथं । १-ये, यजमाननिकपथं । २-ये, जज्ञेनिकपथं । ३-ये, प्रकृतिनिकपथं ।
४-मे, वाकनिकपथं । ५-मे, नित्यविभूतिनिकपथं । ६-मे, वृद्धिनिकपथं । ७-मे, जीविकपथं । ८-मे,
ईदरनिकपथं । ९-मे, अन्ननिकपथं ।

No. 2055. दीपप्रकाशः । Substance, country-made paper, 9 x 11 inches. Folia, 42. Lines, 8—10 on a page. Extent, 1,036 slokas. Character, Nāgara. Date, Sm., 1785. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Dīpa-prākāśa. On dedication of lighted lamps to the goddess Rājārājēśvarī according to Tāntric rules. By Premanidhi Śarmā.

Beginning. अनाथापनमेकरकणं सुन्दरनी

चरीभूतोऽरातिवज्रमनसा नानसये ।

करी मर्त्यामर्ताद्युक्तमनीभूतचिन्ता-

दरीदाहजंनानिष अयमि दीपाक्षरपरिः ॥ १ ॥

End.

यज्जोद्योतननी चनी मृगवनी ज्ञाना विद्वानापनि-

र्मानमेनिधीनि पन्थकुसुमः कुष्माण्ठो मन्थः ।

खपाळं ज्ञानवीर्यंजातमरुद् भूधकाक्षेवकम्-

हृत्मान्मन्थनेऽयमा निवसता दीपप्रकाशः ज्ञानः ॥

Colophon. एति श्रीवेमनिधिर्भूमिनिधिः दीपप्रकाशः सम्पूर्णमात्मनम् ॥

विषयः । मनोज्ञविषयेन श्रीराजराजेश्वरोद्देशकदीपदानविधिकीर्तनम् ॥

No. 2056. शब्दप्रकाशः वा दीपप्रकाशटिप्पणम् । Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 120. Lines, 10 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

S'abdaprakāśa alias Dīpaprakāśa-tippana. A commentary on the work noticed under the last preceding No. by the author himself.

Beginning. प्रकथ्येहदेवं विषादेरपोहप्रदं राजारजेश्वराक्षं रमेज ।

अदीपप्रकाशस्तिस्मिन्प्रकाशं मनोज्ञस्य बाह्यादुरोचान् ॥ १ ॥

अथ भाषानन्वयबालोचनतद्व्याख्यादिकरचक्रंमपारचारेव श्रीराजराजेश्वरोपासकजननेवी-
पूरीजोषकारादिद्वारा श्रीलेश्वरोपासनाप्रवाहनाकाङ्क्षमानो दीपप्रकाशनामात्रं तादृशीव-
प्रकथनकाम्यर्थं विचारिकीकृत्यपरात्राहुं कनिष्ठीकृतन्यूनो निवसतोऽकचमुदावाक्यं यत्
विशीर्षकस्य प्रतिपत्तिव्यवस्थयुक्तमूषविध्यंमार्थं लेश्वरोपा दीपप्रवतता तदाज्ञकतया कर-
णाधिकतरे प्रवादकजनमित्रेव दीपप्रकाशनिर्माणे दीपाक्षकतयैव करककोचिमननं ज्ञाना
व तथा करकजनकारावाक्यं महत्तं ज्ञाना विद्यविद्यायै विषयवि । अनाथेत्यादि ।

End. अत्रि वि ज्ञानरक्षां दित्रि मुक्तिचोऽयिने ता + नेतिप्रविचयर्थंलेश्वरा-
जनिपति । श्रीमल्लेश्वरोपादीपप्रकाशप्रमूषविधिमन्त्रात्मकसादितोपाधूयैवं कात्या निवसतोऽन
पर्वुतायै । तथा च ज्ञानज्ञानं निम्नं हतिज्ञानं विशं निवाचकान्त्रि निम्न प्रत्यकर्तदत्तं दीप-

प्रकाशः दीपका पूर्वोपदिष्टा प्रकाशः अन्तर्गतं दीपप्रकाशवाना यन्मयः कथोऽनुष्ठितो बुद्धिपूर्वकं
न मन्त्राणां इत्यर्थः ।

इति अन्वयप्रकाशप्रकाशप्रकाश राजराजप्रकाश
कीर्त्तनीयार्थदातुर्नमोऽस्तुतिरप्रकाशके भावनाये ।
अन्वयप्रकाशः प्रवृत्तेः परपरव्यतिरासंकाशाभावेऽप्ये-
तत्त्वं नृणां यथादरकमिदं परं मतिं न चेतनायं ॥ १ ॥
अन्वयप्रकाशः प्रकाशः उद्दिष्टो रत्नाकरे अन्वय-
मूलं मन्त्रितरङ्गिनीतिविहिते अन्वयप्रकाशे दर्शितं ।
मन्त्रं चेत्यतिप्रमोदकस्य दीपप्रकाशे स्थितं ।
अन्वयप्रकाशः प्रकाशितमन्त्राणां आत्मनो निर्मितः ॥ २ ॥
अन्वयप्रकाशः मन्त्रं यथाहामुद्दिष्टादिनोऽप्यात् ।
दीपप्रकाशमन्त्रं नृणां वाचं किमप्यसि ॥ ३ ॥
दीपप्रकाशे हि मन्त्राः सन् अन्वयप्रकाशेऽपि मन्त्राः सन् ।
अन्वयप्रकाशेन विना न मन्त्रं दीपप्रकाशे भविता प्रवेष्टः ॥ ४ ॥
यद्योऽप्यनन्तरी कर्त्ता नृणां वाचं विना विना विना-
मानं नृणां विना विना नृणां वाचं विना विना-
मन्त्रं नृणां वाचं विना नृणां वाचं विना नृणां वाचं-
इत्यन्वयप्रकाशः प्रकाशः अन्वयप्रकाशः अन्वयप्रकाशः ॥ ५ ॥

Colophon. इति श्रीमत्प्रेमनिरुद्धमन्त्रिकानन्ददीपप्रकाशप्रकाशमन्त्रप्रकाशः
वन्द्यः ।

विषयः । अन्वयदीपप्रकाशप्रकाशमन्त्रप्रकाशमन्त्रप्रकाशः ।

No. 2057. योगशास्त्रं । Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 126 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India ; also another copy at Murshidābad, Jāpharaganj, Gopāladāsa Mahanta. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yoga-śāstra. A brief exposition of the Yoga aphorisms of Patañjali. The codex is defective, and the name of the author of the work cannot be made out.

Beginning. (पाचवर्ष मासि) । विमलोत्तरावासावयव सविमलानुम (१) संभव-
प्रसादासुखाविरति-भानिद्वर्जमासुखमूयिकमानवसहितमामि ।

End. कैवल्यं सकलप्रतिष्ठा वा वितित्तत्तेरिति ।

Colophon. इति योगशास्त्रे कैवल्यपादचतुर्थे । समाप्तः ।

विषयः । पातञ्जलयोगसूत्रमात्मव्यवस्थीयमात्रं च संक्षेपेण कथनम् ।

No. 2058. योगमणिप्रभा वा पातञ्जलयोगसूत्रवृत्तिः । Substance, coun-
try-made paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 60. Lines, 9 on a page. Extent,
1,134 ślokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta,
Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yogamani-prabhā. A commentary on the Yoga aphorisms of
Patanjali. By Rāmananda Sarasvatī, pupil of Govindānanda. It follows
the Pātanjala-bhāṣya.

Beginning. वन्द्ये क्लेशाखण्डसुखं पुराणपुराणं वरि ।

प्रकृत्या दीनया युक्तं योगेन योगदायिनम् ।

यतस्तुल्यं सुखकलनं प्रकृत्यं चाद्यं नृनिं मायकलनं भवता ।

भाष्यानुगुणं योगमणिप्रभायां इति विद्यालामि यथा मतिम् ।

एव सक्तुं भवताम् यतस्तुल्यः प्रेक्षावत्प्रह्लादह्लादप्रतिपाद्यं दर्शयति ।

यच्च योगानुशासनम् ।

End. वक्ताचं प्रसादविरतः स वाक्यं नृपेरिदं ।

नूनं महाकलनां दीने कलनानि कलनानि ।

Colophon. इति श्रीमत्पद्मसंभवविरतं सदाचार्यमोक्षिन्त्यामन्दमनसपूज्यपादमित्र-
श्रीरामानन्दसरस्वतीकृतौ पातञ्जलसूत्रवृत्तौ योगमणिप्रभायां कैवल्यपादचतुर्थे । समाप्तः ।

विषयः । पातञ्जलयोगसूत्रस्य भाष्यानुवर्तमानम् ।

No. 2059. यथापद्यविशेषकः । Substance, country-made paper, 9 ×
4½ inches. Folia, 118. Lines, 8—10 on a page. Extent, 3,720 ślokas.
Character, Nāgara. Date, Sm. 1767. Place of deposit, Calcutta, Govern-
ment of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Pathyápathya-vibodhaka. On diet and regimen. By Koya-deva Paṇḍit, a Vadya by caste.

Beginning. कर्मैकं विवर्द्धय विभक्त्यनुरूपं कर्मसोऽप्येवमेतु

प्रभुः प. इदं तावत् अवधारयि यथा विद्यमानेन ज्ञानान् ।
 यथा ज्ञानप्रसादान् प्रभवति पुनर्यः सर्वकार्येषां निर्दिष्टं
 कर्तुं न हेतुवन् ॥ अथ पुनरुक्तव्याख्याः । अनेन ॥ १ ॥
 भारद्वाजपवित्रोपनिषत्तः । श्रीपद्मानोऽथ-
 हेतुवन् ज्ञानियादकारणकः सङ्कारपादज्ञः ।
 तस्यैव नृणामृषिभिः समभवत् श्रीजादुमाजा निषत्-
 येन प्राचिदशौ नदीरचयतेऽसौ । सर्वविद्यः सः ॥ १ ॥
 तस्यैव वेददेवोऽसि वैद्यनाथविचारदः ।
 भक्तिरज्ञादरी येन ज्ञानोऽस्यो मान सागरः ।
 भास्वरज्ञादरोऽज्ञानं यथाकाश एवादिष्टु ।
 यथावत् स्थिते तेन यथाप्यविशेषकः ॥ १ ॥

End.   **शेषः कार्त्तिकं पृथिव्यापवः सतः ।**

Colophon. इति श्रीवैद्यदेवदेवप्रतिभाप्रदचित्ते पद्मपद्मविनोदके निधनार्थः ।
सम्पूर्णः ।

विषयः । वृत्ताद्व्यविवेचनम् ।

No. 2060. স্বাযকুসুমাজ্জিপ্রকরম্। Substance, country-made paper, 13½ × 6½ inches. Folia, 37. Lines, 13—14—15—18 on a page. Extent, 2,358 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Correct.

Nyāya-kusumāñjali-prakarana. A polemical disquisition on the existence of God, refuting all atheistical doctrines. By Udayana Achārya. The work comprises a metrical portion, and a prose paraphrase. The former has been published with a translation into English by Professor E. B. Cowell. The latter is scarce. The codex under notice contains both the parts.

Beginning. वाचसपुत्रः वनां वरिजस्रोतोद्वापयद्योऽप्ये

विष्णुः का न विमर्शनेऽवतरत्तत्रकः समाधीकृतः ।

ईमं योऽपि विवेक्षितः पदपुत्रे भद्रावसानं भव-
 सेते। ते रत्नवज्रविजयवज्रः श्रावणकुलाक्षिः ।
 कर्मोपबर्जितोऽनंशानमणिः शमीपत्रः ।
 बहुपात्रितमयः पदमाका विदधते ।
 इत्येष श्रीनिष्ठुमुमाक्षिः पदपुत्रो-
 र्भद्रावसेदपि च दक्षिणशायी इति ।
 श्री वा मत्तः किमनरेनपुत्रोऽपु-
 त्रीतोऽनयेन पदपुत्रोऽनयेन ।

End.

Colophon. इत्याचार्यनीमदुदयविरचितस्यापुत्रमुमाक्षिः पदपुत्रं समाप्तं ।

विषयः । ईश्वरे विप्रतिपत्त्यां चार्त्ताक-मीमांसक-डीम-दिनम्बर-शास्त्राणां ज्ञानं श्रीम-
 दुदयनाचार्यैवात्मने तस्य-पद्योभयवर्णनेन प्रत्ययेन निराकृतं ।

No. 2061. यजुर्वेदः । Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 81. Lines, 11—12 on a page. Extent, 2,065 slokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1811. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Yajurvedallabha. This is a part of the 'Āhnika-paddhati,' a comprehensive work on the duties of householders. By Viṭṭhala Dikshita. The part under notice comprises three chapters, and treats of, 1st, daily religious duties, 2nd, the sacraments, (*saukārās*) 3rd, Ādhāna or domestic fire worship. All those have been treated according to the rules of the Yajur Veda.

Beginning. योनिनो यं प्रपद्यन्ति हृदाकाशे स्वामयम् ।

+ + + + + यन्ते देवकीमन्त्रं हरिम् ।

अज्ञानं कर्मावरणादिभिः प्रबन्धं मतः ।

संस्कारदीपावलयं विधिः काश्वर्यं मृदे ।

End.

मनोऽप्राप्तमोज्ञं संवत्सरे । इत्याद्यवयवमितिः समाप्ता ।

Colophon. इति श्रीविष्णुदेवदत्तविरचितस्यापुत्रमुमाक्षिः पदपुत्रो यजुर्वेदमाज्ञायां श्रावण-
 व्यापारं उपदिष्टं मानं शमीपः सत्यः समाप्तः ॥ १ ॥

विषयः । अथ सत्यवर्जितं तस्य प्रत्यये यजुर्वेदोऽपुत्रमुमाक्षिः पदपुत्रोऽपु-
 त्रीतोऽनयेन पदपुत्रोऽनयेन ।

No. 2062 **हौत्रिकपद्धतिः, यजुर्वेदोक्ता ।** Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 38. Lines, 8 no a page. Extent, 592 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sk. 1705. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Hautrika-paddhati. A guide-book for the performance of the Hautrika or fire sacrifices according to the Yajur Veda. Anonymous.

Beginning. होत्रं हरिश्चान् संवत्सरं प्रविश्यावचयनीयं ।

End. च होत्रा ननुपांशु ननुपांशु ॥

Colophon. इति यजुर्वेदिके हौत्रिके पद्धतेऽष्टावः ।

विषयः । यजुर्वेदोक्तहौत्रिककर्मप्रवृत्तम् ।

No. 2063. **देवीमाहात्म्य-टीका ।** Substance, country-made paper, 15×4 inches. Folia, 92. Lines, 7 on a page. Extent, 2,595 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lālagola, Post Dighāpati, Zilā Rājāsāhi, Bābu Tārānātha Rāya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Devīmāhātmya-tikā. A commentary on the Chāṇḍī section of the Mārkaṇḍeya Purāṇa. By S'aṅkara S'armā.

Beginning. श्रीदुर्गायाः परं नाम श्रीमच्छन्दरक्षणेन ।

देवीमाहात्म्यटीकेषु विद्यते त्रिगुणकला ॥

पूर्वे भक्तवद्वादायकसूत्रेऽस्मिन् श्रीमन्निर्मल कृतिभारतविषये सन्निवृत्तनाम मार्कण्डेयं
मन्त्रप्राप्त्योक्तं श्रीदेवीमाहात्म्यविषयेऽस्मिन्नेव दूरीकृतवर्णनमित्यवदन् । — — — — —

— — — पश्चिम ऋषयः—मार्कण्डेय उवाच—

End. सावित्रीर्भवति मन्त्रिणि वृद्धराष्ट्रिणिः स्वर्गः श्री योगवति चन्द्रदायकवर्णनाम् ।

Colophon. इति देवीमाहात्म्यटीका समाप्ता ।

विषयः । मार्कण्डेयपुराणोद्देवीमाहात्म्यटीकायां ।

No. 2064. अमरकोषमाला । Substance, country-made paper, 15 x 4 inches. Folia, 250. Lines, 6 on a page. Extent, 5,906 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lālagola, Post Dighāpati, Zilā Rājāsāhi, Bābu Tārānātha Rāya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Amarakosha-mālā. A paraphrase of the 'Nāmalīṅgā nūśāna' of Amara Sīṅha. Author's name not made out. The work has been written in accordance with the rules of the Kalāpa-vyākaraṇa.

Beginning. अमरविद्यामालादीनदीयं वचनम् + + द्यु' लिखितं ।

विद्यादीनामंशुकीनां विषयं कुर्वीत अमरकोषमाला ।

अमाला वचनः कश्चि विद्ययाः वाचिनीर्दिता ।

अवापि मादयां वनः अद्यु कावापतुदये ।

अथ अमरकोषे विद्याचारविह्वलमेव विद्वद्विद्यानायकः अमीरदेवनाथः देवचोददेव
वचनं दर्शयति वक्ष्येति । ये चीटाः अ विष्णुः अमरकोषं अवहितिरिति शेषः । इत्यादि ।

Colophon. अमरकोषमालायां नां ।

विषयः । अमरकोषमालायां ।

No. 2065. दत्तकविवेका । Substance, country-made paper, 18 x 3 inches. Folia, 4. Lines, 5 on a page. Extent, 75 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lālagola, Post Dighāpati, Zilā Rājāsāhi, Bābu Tārānātha Rāya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dattaka-viveka. A summary of the laws relating to adoption. By Śulapāni. It is one of several treatises the author wrote under the generic name of *Viveka*. He lived in the middle of the 12th century, and was a judge in the court of Lakshmana Sena, of Bengal.

Beginning. अथ दत्तकविवेकः । नव वाक्यवल्गुः ।

दद्यात्माना पिता वा च अ पुत्रो दत्तको भवेत् ।

अथुः । आत्मा पिता वा दद्यात्मा अकस्मि पुत्रमाददि ।

अथ अमीरचन्द्रादौ अ पुत्रो दत्तकः कृतः ।

अमीरचन्द्रादिवदेव अयोधिकादिवदेवै पुत्रादुक्तवदेव आदिना । इत्यादि ।

End. বঙ্গদেশ কুলকল বর্ষোৎসব সমুদয় ।
 অথ দেবা গুণমালায় বঙ্গদেশে পুণিষ্টি ।
Colophon. ইতি বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।
বিশেষ: বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।

No. 2066. *Chhandomanjari-ṭikā*. Substance, foolscap-paper, 16 x 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 446 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lālagola, Post Dighāpati, Zilā Rājāsāhi, Bābu Tārānātha Rāya Chaudhuri. Appearance, new. Prose. Correct.

Chhandomanjari-ṭikā. A commentary on the *Chhandomanjari*, an elementary treatise on versification. By Dātārāma.

Beginning. বঙ্গা বঙ্গীশ্বরীন্দ্র বঙ্গদেশে কুলকল ।

বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।

বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।

বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।

বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।
 বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।
 বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।

বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।

বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।

বঙ্গদেশে কুলকল ।

End. বঙ্গদেশে কুলকল । বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।
 বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।

Colophon. বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।

বিশেষ: বঙ্গদেশে কুলকল বঙ্গদেশে কুলকল ।

No. 2067. *Sāṅkya-krama*. Substance, country-made yellow paper, 14 x 3 inches. Folia, 105. Lines, 5 on a page. Extent, 1,508 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lāṭora, Zilā Rājāsāhi, Kumār Yogendranātha Rāya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Sāṅkya-krama. A summary of Tāntric rituals. By Purṇānanda Paramahansa. The work is divided into 7 chapters, and treats of all

the leading rites and ceremonies which the followers of the S'ákta sect of the Trántries are required to perform.

CONTENTS: I. Proper place for Ekaliñga. The Kúrmachakra diagram. Corpses, their varieties. Internal worship. Offering of water to the manes. Offering of Arghyas. Rosaries. The great internal worship. The great yajña.

II. Classification of worshippers. *Divya* or Celestial class. *Vira* or heroic class. *Pashu* or animal class. Listening, contemplation, &c. Means of knowing one's self. True knowledge. Conduct of the class called *Chína* or Chinese. Duties of Kaulas. Rules regarding the five M.'s S'akti defined. Routine of Kaulas. Duties on particular occasions.

III. Worship of virgins of different ages. Sacrifice of she-jackals. Worship of Kula. Recounting of rosaries. Sanctification of rosaries. Drinking for pleasure prohibited. Worship without spirituous drinks condemned.

IV. Purification of articles of worship. Identity of one's self. Articles of worship derived from bastards, &c.

V. The rite of Vijayá. Hermitage. Worship of snoes. Form of Kámkalá. Secret worship. Purificatory rites. Rites on cremation grounds. Rite called Nila.

VI. Rites for becoming Vira. Worship of S'akti. Praise of nonduality.

VII. Diabolical rites for causing stupefaction, subjugation, &c. &c.

Beginning. क्वा श्रीरदेवताङ्गिबुद्धं ब्राह्मणं कामदं

पूर्वामन्त्रमिच्छेति शिष्योक्त्यामुक्तवान् ।

श्रीदीक्षामुपवादपञ्चमुक्तवानात्मनो शिष्यो

हेतुज्ञानविनाशनाश विदुषामनोदण्डवत् ।

उपवादोन्मादसं ज्ञानः शिष्ये शिष्यो

पूर्वमुक्तकृत्ये प्रवृत्त्यधिकवर्तिनः ।

अन्त्राङ्गोक्तिर्न ज्ञानं परदातव्यमिति ।

अन्त्राङ्गं निजमुक्तं काव्योक्त्यावर्तिनः । इत्यादि ।

End.

प्रवृत्तः देव भोक्ता कुडीनेः विदितेनने ।

जायतुकादिं शीघ्रं कुलपूजादिं तथा ।

तत्पूजादिं शीघ्रं श्रीरत्नमन्त्रादि ।

विषयः । १. अस्मादेति,—रक्षितव्यमात्रकथनं । भूतैश्चरितकथनं । शैलकपूकादिमन्त्र-
कथनं । अनायैकमविधिः । मर्यादविधिः । अर्थकथनमविधिः । अपविधिः । मन्त्रात्मकमविधिः ।
मन्त्रावृत्तविधिः ।

१२२ अर्थ—दिवादिवाचनिकवर्थः । दिवसावसक्तवादिहवर्थः । योरप्रावसक्तवादिहवर्थः ।
 यद्वायावसक्तवादिहवर्थः । अथ-अथ-विदिवाद्यवसक्तवादिहवर्थः । आकाशावाकाशेवावसक्तवर्थः ।
 अथवायादिनिकवर्थः । यौगाकारवक्तवादिह । कौशिककर्तव्यवर्थः । वस्तुत्वात्वावसक्तवर्थः ।
 अत्रिभिरवक्तवादिह । कुशावापवक्तवर्थः । वनवापवक्तवर्थः ।

इति चण्डे,—कुमारीभूमाविधिः । मन्त्रव्याहिकवर्गः । तत्र चण्डाष्टकं चण्डविशेषवर्गः ।
विद्याव्याहिकवर्गः । कुम्भकवर्गः । माहात्म्यवर्गः । माहाप्रतिष्ठावर्गः । कामः सुरा-
ध्यामन्त्रैः । महादिशीवचनावा विम्बितकवीर्णम् ।

॥ वे संते,—इत्युदितिविधिः । आशक्तकवामिकवचं । कुपत्रोद्योत्तुवादिइवामिकवचं ।

୧୧ ଚନ୍ଦ୍ର,—ବିଜୟାଷ୍ଟମୀବଦନ । ସବୁଆଶ୍ୱନକୀର୍ତ୍ତନ । ବାଦୁକାଧୁରୀନବିଧି । କାଳକହାବଦ-
 କୀର୍ତ୍ତନ । ଶ୍ରୀରାମନବିଧି । କାଳବଦ୍ଧବେଦିନି । ଶ୍ରୀରାମାଷ୍ଟମୀନବିଧି । ଜୀଉକାଶନବିଧି ।

(६) अष्टौ,—वीरहावनपरस्वयं विधिः । अग्निपूजा विधिः । अदेवमन्त्रप्रशंसा ।

ॐ शंभो,—यस्य कृपायादिविधिः । तत्र स्थानकालादिविषयः । सर्वत्र देवीनामावकाशना-
मिदमवश्यम् ।

No. 2068. **पुत्रावसंज्ञां.** Substance, Palm-leaf, 40 x 2 inches. Folia 325. Lines, 4 on a page. Extent, 8,910 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1677. Place of deposit, Vaid, Post Dehagapada, Zila Rajasahi, Babu Lakshmikanta Raya. Appearance, old. Verse. Correct.

Purāṇa-sarvasva. A miscellany made up of extracts from the Purāṇas with comments thereon on history, geography, civil polity, various forms of worship, &c. By Govardhana Pāṭhaka. It was compiled under the auspices of a Bengali zemindar of the name of Śrīsatya, who

had the title of Khan, in the year 1396 S'aka. This work is quite distinct from the one of this name noticed under No. 333 (I, 188).

Beginning. (प्रवचनार्थं नादि ।)

विद्यायां तु महाप्राज्ञः विद्वान् बुधः कुकराजः ।
 वैजयन्ती दामोदरीकृत्य यन्मा विप्रसदक्षिणः ।
 मलयगद्दी यद्योज्ञानः अशुभितुं विदुषां कः ।
 आचरन् आश्रितो यत्नः कश्चात्तु महापतिः । इत्यादि ।

End.

एतत् पुत्रं वनात् जगद्विदितं कारितं सत्त्वाने-
 र्दामैवेति विधायेत दिग्गजविषं पथितान् पूजयित्वा ।
 सर्वेकानां पुराणं परमेश्वरं ध्रुवं भूतकोशिनं
 साधनात् सकाशात् एव यजन्तुः सत्त्वशुद्धिमाप्नुयैः ॥
 श्रीमद्भक्तप्रदीपनिषत्प्राप्तप्रसादादयः
 पञ्चाः प्राक्तनकाण्डोऽपि सप्त + + + श्रीकामाक्षिना ।
 पञ्चान् श्रीशुभराजकान्यदप्युक्त्वा परानन्दसे-
 नोवाच ॥ परमेश्वरं कुलधरो धीरा महीरो नृपैः ॥
 पुराणसंस्मिन् प्रसादादकारि शेषार्चनपाठकेन ।
 मन्त्रैर्लभ्यमानां जनानां श्रीसत्त्वानन्द सप्तः प्रसादः ॥

Colophon. इति पुराणसर्वसं समाप्तं । शुभमस्तु त्रयाब्दा १९०० ।

विषयः । विविचयुदात्तकारणात्त्वमिति शेषः । यन्मद्वयः । तत्र हेनोक्तिकथनं । सुवचन-
कथनकथनं । विवेकेषु भूतोल्लेखनीयं । श्लोक्तिर्नैकलक्षणविशेषज्ञादिकथनं । तीर्थप्रकरणाभि-
तय विवेकेषु अज्ञातासाध्यकीर्तनं । तथैवप्रकरत्वं । दामप्रकरत्वं । व्रतप्रकरत्वं । जलदामप्रकरत्वं ।
आयनप्रकरत्वं । मन्त्रिप्रकरत्वं । सत्यप्रकरत्वं । अक्षिप्रक्षेपप्रकरकथं । प्रत्यागदिप्रकरत्वं । वारा-
वलीमासाध्यं । मथानासाध्यं । अमथानासाध्यं । अथाद्वयमायुदात्तलक्षणदिकथनं ।
भारतकथनकथनं । रामायणकथनकथनं । आमुर्गच्छेवमुदात्तमथर्गनिकथनं । तत्र रामायणः
परिभाषाकथनं । धर्मलोककथनीयं । सर्वेष्वर्थाः । ब्राह्मणमासाध्यं । ब्राह्मणादीनां जीविका-
दिकथनं । सर्वैककथनिकथनं । द्वयविषयकारकथनं । विद्यादानविधिसूक्तमनुष्ठेन त्रिधादि-
लक्षणकीर्तनं । अविद्याद्वयविधिः । मन्त्राचारविधिः । आर्चनविधिः । तत्र कीलकवादि-
कथनं । सुवचकथनं । दारानुष्ठानकविधिः । आपसज्जापानविधिः । अग्निहोत्रादिविधिः । वि-
षमं चिन्तनविधिः । विवेकेषु प्रतःकालासाध्यलक्षणविधायं । विवेकेषु त्रिष्वङ्ग्यादिवृत्ताविधि-
कथनं । मन्त्रिप्रकरत्वं । मन्त्रिप्रकरत्वं । वाचाप्रकरत्वं । अरिचरादिकथनकीर्तनं । सुगंधूमा-
प्रकरत्वं । अथावधारणादिमासाध्यं । मीमासासाध्यं । निष्कारकप्रकरत्वं । कारकप्रवर्गादि-

[illegible]

No. 2069. **হান্দলগাছ**. Substance, Palm-leaf, 19 x 2 inches. Folia, 128. Lines, 6 on a page. Extent, 2,304 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1707. Place of deposit, Lalora, Dighapati, Zila Rajasahi, Babu Taránátha Ráya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Dāna-ratnākara. A summary of the laws relating to the consecration of various kinds of gifts. By Chandes'vara Thakkura, minister of war and peace, and son of Vires'vara, who held the same office under some king or other whose name is not given. The author says he compiled the work after performing the rite called *Tūlāpurnaka*, on the banks of the Vāgvatī river in Nepal. The work is one of seven which he compiled under the generic name of *Ratnākara*. The specific names of the others were *Kṛtya*, *Vyavahāra*, *Suddhi*, *Pājā*, *Vidāla* and *Grihasṭha*, treating severally of periodical rites, Judicature, purification, worship, inheritance, and domestic duties.

Beginning. ननु पातु योऽयं ब्रह्माः प्रियाद्येवमिनीकृतः ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

उद्दिष्टाभ्यान्वयार्थं प्रत्यक्ष एव लोभ्यते। अथ न।

[illegible]

Āśauca-dīpikā. An epitome of the rules regarding personal impurity resulting from birth, or death, or other causes. By Viśveśvara Bhaṭṭācārya.

विश्वेश्वर ५ अक्षय त्रिपथी प्रोफेसरी ।

নব নবু। প্রযোজ্য নিম্নে। দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম। দ্বাদশ।

End. যদি প্রযোজ্য দ্বাদশম। দ্বাদশম দ্বাদশম। দ্বাদশম দ্বাদশম।

Colophon. যদি দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম।

বিবরণ। অদ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম। দ্বাদশম দ্বাদশম। দ্বাদশম দ্বাদশম।

No. 2071. অদ্বাদশম দ্বাদশম। Substance, country-made paper, 18 x 3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 304 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápádā, Zilā Rājāsāhī, Bābu Lakshmikānta Rāya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Āśaucha-saṅgraha. An epitome, like the last, on the subject of personal purification. By Chaturbhuja Mahāchārya.

Beginning. নীলমণ্ডিতদ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম।

অদ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম।

অদ্বাদশম দ্বাদশম। অদ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম। দ্বাদশম।

End. দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম। দ্বাদশম। দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম।

Colophon. যদি দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম।

বিবরণ। অদ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম। দ্বাদশম দ্বাদশম। অদ্বাদশম। অদ্বাদশম দ্বাদশম। অদ্বাদশম দ্বাদশম। অদ্বাদশম দ্বাদশম।

No. 2072. অদ্বাদশম দ্বাদশম। Substance, country-made paper, 13 x 3 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 91 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápádā, Zilā Rājāsāhī, Bābu Lakshmikānta Rāya. Appearance, new. Verse. Correct.

Āśaucha-vyavasthā. Another epitome on the same subject, as that of the last preceding No. By Rādhānātha Bhūsura.

Beginning. নীলমণ্ডিতদ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম।

অদ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম।

দ্বাদশম দ্বাদশম দ্বাদশম।

एकलला चतुर्थेऽङ्के श्रुता कानेन कौकिले ।

देवं देवस्य चतुर्थां तप श्रुता तु पञ्चमे । इत्यादि ।

End. विनिष्ठाश्रमिनोऽशौचं न क्लान्तपरो यदि ।

ज्ञात्वा तदर्थं भुञ्जीत तदा पूर्वोक्तमाचरेत् ।

इत्यशौचव्यवहारा श्रीराधाभाष्यकार्यका ।

विधिषा वृद्धिषा वा शेषा सङ्गिर्भक्षणा ।

विषयः । जनननरकपरोरशौचनिरूपणं ।

No. 2073. सम्बन्धविवेकः । Substance, country-made yellow paper, 12 x 3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, 122 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siindá, Zilá Rájásáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi; another copy at Śántipura, Paṇḍit Gopálalála Gośvámī. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Sambandha-viveka. On relationship prohibiting marriage By Ś'ulapáni Mahámahopádhya. The colophon adds the title *śahudiyálam*, the purport of which is not intelligible.

CONTENTS: Maidens fit for marriage by Bráhmaṇs. Sapiṇḍas defined. Kshatriyas and Vaisyas' claims to the gotra of their purohits. Marriage with a *sagotra* invalid. Expiation for such marriage includes divorce. Prohibited marriage.

Beginning. जनेष्टदेवतापारमज्ज्ञानधामनामयं ।

सम्बन्धस्य विवेकोऽर्थं द्विषत्यै श्रुतवाचिना ।

तप नमः । अमपि वा च वा मातुरसजो वा च वा पितुः ।

वा प्रसक्ता हिजातोर्वा दारकर्मणि केचने ।

अवसर्गः । वा मातुरसपिच्छा सनासपिच्छा न भवति इत्यादि ।

End. एतावतां कल्याणानुविधानामित्यर्थः । अन्तर्गुह्योपनिषि ।

Colophon. इति नाड्यष्टिपाञ्चनजानकोपाध्यायनीश्रुतवाचिभिरुचिताः सम्बन्धविवेकाः समाप्तः ।

विषयः । हिजातां विवाहवैयर्थ्यन्यायनिरूपणं । दारिद्र्यनिरूपणं । सम्बन्धविवेकः पुत्रो-
चितनं यमाजिनकर्मणं । सुभोवादिविवाहे प्रार्थक्यानुष्ठानानन्तरं वरित्वाभोषदेवकर्मणं । अ-
पिवाङ्मातीर्णकर्मणं ।

No. 2074. परिभाषाहतिः। Substance, country-made paper, 12 x 2½ inches. Folia, 76. Lines, 8 on a page. Extent, 3,209 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅdá, Zilá Rájásáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromapi. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Paribhāṣhā-vṛitti. An exposition of the meaning of the technical terms used in Saṁskṛit grammars of the Pāpini class, including the Kásiká-vṛitti of Jayáditya, the Nyása of Jinendrabuddhi and the Nyáya. By Śiradeva.

Beginning. स्वरयति नवरत्ना बाष्परागा प्रवृत्ता

प्रवृत्तमितिदोषा स्वीतसोक्तयत्ना ।

निश्चिन्तितमिदं वाच्यमाद्योपशान्तौ

प्रभवतु परिभाषाहतिरावेतिता ।

बाष्परागा विद्येवप्रतिपत्तिर्न हि सन्देहादसंशयः । बाष्परागावाष्पपरम्परारोपदेवात् सन्-
देहि विज्ञेयप्रवृत्तौ भवति । न तु सन्देहाभावाद् इति । इत्यादि ।

End. उत्पत्तिमत्त्वमपि यदाद्यैव वदतु सत्यमेव न भविष्यति । तत्र उत्पत्तेर्भावप्रत्यय-
वान्त्वमभिदधाति । सत्येति न श्रियासत्यम् ॥ १०२८ ॥

Colophon. इति श्रीवीरदेवकृतायां परिभाषाहतेः जैनन्यायसूत्राः परिभाषाः समाप्ताः ।
समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । पाणिनीयपरिभाषासूत्राणां बाष्परागः । तथा जिनेश्वरविरचितन्यायपरिभाषा-
त्रेयकादिकाहतिवृत्तिर्यावां समुक्ताविनायां न्यायसूत्रपरिभाषायाश्च विमर्शोक्तयमिति ॥

No. 2075. काशिकाविवरणपञ्चिका, वा (काशिकाव्यासः)। Substance, country-made paper, 14 x 3½ inches. Folia, ? Lines, 8 on a page. Extent, ślokas ? Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅdá, Zila Rájásáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromapi. Appearance, old. Prose. Correct.

Kásiká-vivarana-panchiká alias Kásiká-nyása. A commentary on the Kásiká of Jayáditya. By Jinendrabuddhi. The comment extends from the 2nd book to the 7th.

Beginning. समर्थे । परिभाषेवमिति परिदोषाहनाभावापरिभाषा । तथा
चात्र, परिभाषा पुनरिदंश्रद्धा सत्यं प्राप्तं यथावेकप्रदीप इति । सत्यं पुनर्प्राप्यै परिभाषेव
मात्रिकार इति यद्विचिन्तयत्वादिहति । इत्यादि ।

End. चक्रवर्तिकावध्याया देव दीक्षति, चक्रवर्तिकावधिति चित्तमिति इव चक्र वाः ।

Colophon. इति वेदविषयदेवीवाचार्थं श्रीजिनेन्द्रविरचिताद्विपरिचयनामं कविकावि-
वरचवर्तिकायां चक्रवाध्यायक द्वितीयः पादः ।

विषयः । चक्रादित्यक्तकविकावधिवेदविनीवाध्यायादरम्भ चक्रवाध्यावद्वितीयपादादर्थार्थं
वाक्यान् ।

No. 2076. तन्मप्रदीपः । Substance, country-made paper 14 x 2, inches. Folia, 201. Lines, 5—6 on a page. Extent, 7,502 ślokaś. Character, Bengali. Date, SK. 1800. Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zillá Rájásáhi, Paṇḍit, Madhusúdana Ś'irōmaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Tantra-pradípa. A gloss on the work noticed under the last preceding No. By Maitreya Rakshita, Mahámahopádhyáya.

Beginning. मातुः कुडादीत्येवोच्चारणायै चक्रवर्तिकावधिति विभक्तिरिति उच्चारकावदा-
नमात्रमनन्तरं चारुदेव उच्चारकावधिति । इत्यादि ।

End. इति विद्वदेन दीर्घवृत्तमोरचयनं । आकाशे प्रत्यापत्तिवचनं तन्मात्रविरचितादि-
कार्यं दत्तव्यादिति ।

Colophon. इति मन्त्रावध्यायविनीवेवचरितमन्त्रो तन्मप्रदीपेऽहमोऽध्यायः ।

प्रथमस्तु । आकाशेऽपि नमसि शिवायन्मानने विद्ये ।

श्रीमदाम्बेक लिखितः मन्त्र पाठाव यमनः ॥

विषयः । जिनेन्द्रविरक्तकविकाविवरचवर्तिकायाः प्रथमाध्यावद्वितीयपादादरम्भ चक्र-
वाध्यावधयर्थं वाक्यान् ।

No. 2077. स्मृतिचौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 13 x 3 inches. Folia, 156. Lines, 6 on a page. Extent, 2,906 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zillá Rájásáhi, Paṇḍit Madhusúdana Ś'irōmaṇi. Appearance, Fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-kaumudī. A dissertation on Smṛiti rites, penances, fasts, &c. By Rámakṛishṇa Bhāṭṭāchārya.

Beginning. प्रथमं रात्रिवाक्यं मन्त्रादीहमर्थः ।

तन्मये रामकृष्णेन रम्येयं स्मृतिचौमुदी

अथ प्रायश्चः कृत्वा एव कर्मकायारम्भमादादौ च एव निश्चये । तत्र कायकर्मणि-
भिः रक्षितं कर्म कदाच कर्मनिमित्तं यथा यथाकामवृत्तनाम् । इत्यादि ।

End. अथा नैववाक्यवाच्यम् । इत्यन्तोर्मुक्तेरपि न मुञ्जीत कदाचन । इति उपवाद् ।
Colophon. इति नवावधौषाधकरीयामहमन्त्राचार्यस्य कृतिकौमुदी परिपूर्णा ।

विषयः । वस्तुसंविधायः । सविधानमिकपथं । निरवकाशादिधर्मनिकपथं । प्रत्यक्षपथं । संकल्पाकारणे निष्कासीर्षमं । वस्तुसंविधेयं । जलनासादिधिवेयं । कर्षोपिधेये साम्यादिवा-
सविधेयमियमनं । तिष्ठासुखेयविधिः । विविधिवेयं । सर्वेषादमिकपथं । निषेधपथं दास्यमिक-
पथं । निष्कलसंज्ञकं । बुद्ध्यादिनिधिविवेयं । जगन्निधिसंज्ञकपथं । पौराणिकसंज्ञकपथे शु-
भानामधिकारकथं । जलनासादौ बुद्ध्यादिकरणिवेयः । प्रतिपदादिनिधिसंज्ञकपथं । नव
विधेयदे । साधनप्रणीमिकपथं । जगत्प्रणीकथं । पुत्रोत्पत्तिविधिः । नव सक्तिदायादिविधायं ।
प्राप्त्युत्पत्तिविधिः । मन्त्रप्रतिविधिः । परिश्रवनादिषयखा । सविधीप्रतिविधिः । जलमन्त्रं ।
रत्नवीज्याविधिः । मन्त्रोद्गीविधिः । कौशामरविधिः । शौचपात्रविधिः । संज्ञानियमस्याकथं ।
कार्तिकसंज्ञं । नाचसंज्ञविधिः । पञ्चमिकपथं । सर्वोदयवेधकथं । बुद्ध्या-जलनासादिमिक-
पथं । सुवर्णादिदानविधिः । शुद्धिमिकपथं । जलौषमिकपथं । अष्टाशुभादितीर्थं । अष्टशुद्धि-
मिकपथं । अतिगादिमरणे दास्यसंज्ञा । मुक्तुं सत्यं । प्रेतसंज्ञकसंज्ञा । पुत्रस्य वर्णमते सत्यमि-
कपथं । पित्रदायादिविधिः । ह्यवेत्यंकासः । दानादिविधिः । प्रेतशिवानधिकारिक । दनक-
विधिः । जलान्दिविधासविधिः । सादस्यसंज्ञकपथं । देवतासंज्ञं । यामसंज्ञं । सावित्रसं-
ज्ञं । तन्मतासंज्ञं । जगत्प्राप्तकालः । जगन्वेदोद्देशः । सत्यसुखप्रत्ययसंज्ञं । सत्यमिक-
पथं । जलनासासंज्ञा । जीवमिकपथासंज्ञा । अनायासादनासादिदिनतीर्थम ।

No. 2078. वेदान्तसारभाष्यदीपिका । Substance, country-made paper, 19 x 3½ inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 816 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Varanāsi, Post Sindhā, Zillā Rājāsāhi, Paṇḍit Madhusūdana Sīromaṇi. Appearance, very old. Prose. Correct.

Vedāntasāra-bhāvārtha-dīpikā. A commentary on Śaṅkara's Vedāntasāra, an epitome of the Vedānta doctrine. By Vedānta-vāgīśa.

Beginning. जन्मा दृष्टिद्वयसमन्वयव्यापकवार्त्तम् ।

वेदान्तसारभाष्यवृत्तिकां विलम्बोत्पत्तिः ।

चिकीर्षितस्य यस्यज्ञाविद्वद्विदुषामिन्द्रजयमनाम् । त्रिहोषारपदिसाकनाय वाचरितं
 यत्तत् त्रिहोषारिषैः यस्यैव विप्रशानिं यद्वक्तव्यिनि । यद्वक्तव्याकानाथये इति यत्तत्तः । आप-

वर्षीयं वक्ष्ये कथयन्मायाश्रयमुपवाहयति वृद्धिदानमिति । तत्र कथयं द्विविधं कथयन्कथयं
नटयन् । यत् कथयन्नेव दत्तव्यावर्तकं—इत्यादि ।

End. तत्र प्रत्ययभिन्नमेव निर्यानिवृत्तादित्यर्थः ।

विजयने नरोः वादरेकवोऽपूर्वभावः ।

वेद्यं वृद्धिभिन्नेव भिद्यतेऽन्तर्गतं ततः ।

ज्ञातमन्यमतिः क्षेदमुपवाह्याहर्षका ।

तत्रापि वृद्धिमुदात्तं कृता येवं वक्ष्यमिति ।

Colophon. इति वरपरिचरकमकरन्दवेदिना श्रीवेदान्तगीतेन कृता वेदान्तनारायण-
चर्येदीपिका समाप्ता ।

विषयः । वेदान्तवेदीन्द्रकनवेदान्तपरिचरकम् आख्यानम् ।

No. 2079. दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent 1,732 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1624. Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájásáhi, Pañdit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, very old. Prose. Correct.

Dáyabhága-siddhánta-kumuda-chandriká. A commen-
tary on Jimútaváhana's Dáyabhága, a treatise on the law of inheritance
as current in Bengal. By Rámabhadra Mahámahopádhya.

Beginning. अथेव प्रकृताश्चनमिति तन्मयेव अनेनैवावतारमन्त्रं तद्वद्वत्तं तन्मय-
त्वं । प्रकृतान्प्रकृतमाचरन्प्रचनानिच्छन्ति तन्माहीति । अत्रान्विर्होमेन—इत्यादि ।

End. तदेव निवदमिति वेदान्तदर्शनमादनायामेव यथा स्मृतिरन्तेन इति वक्त-
व्येति शिवम् ।

Colophon. इति मयामयोपाध्यायपीरामकरकृता दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका
समाप्ता । म.क.क. १८०८ ।

विषयः । जीमूतवाचनकृतदायभागम् आख्यानम् ।

No. 2080. आश्रयविवेकमायाचर्यदीपः । Substance, country-made paper, 16 x 3½ inches. Folia, 60. Lines, 9 on a page. Extent, 2,100 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájásáhi. Pañdit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance old. Prose. Correct.

S'rāddha-viveka-bhāvartha-dīpa. A commentary on S'ūla-
ñpi's S'rāddha-viveka, a summary of the rules regarding S'rāddha
offerings to the manes. By Jagadīśa.

Beginning. प्रकथं नितां विपुलां विवेकां श्रीचन्द्राजप्रवरं तथैव ।

अने।चरणाविवेकसम्भावाद्दीपं प्रकटीकरोति ॥

श्रीमता जगदीशेन कृतितत्त्वं विज्ञानता ।

श्रुतचकलनपथे विद्यते कोमलं किम् ॥

निष्पन्नमिदं गुणैः सत्यवत्त्वं प्रवेक्षणसाध विदोक्तेति । अर्थमाकाङ्क्षितेन दधिदूयो-
हुरत्यायेन सङ्गमनाभिज्ञतं । इत्यादि ।

End. तर्हि नरकस्थाश्च ह्यपि न हि विप्रदाने कलुषनिर्गत्य नारद आह्वेति ।
अर्थवादस्य विवाद इत्यर्थः । अर्थान्तरं प्रधानभूतमिति शेषः ॥

Colophon. (परिचयान्तिष्ठकवार्त्तां नास्तीति)

विषयः । श्रुतपाठकलनपाविवेकस्य व्याख्यानम् ।

No. 2081. अधिहरणमात्रा । Substance, country-made paper, 18 x 4
inches. Folia, 55. Lines, 6 on a page. Extent, 1,255 ślokas. Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, Vārīyá, Post Siñdā, Zilá Rájashí,
Paṇḍit Madhusūdana Śiromaṇi. Appearance, old. Prose Correct.

Adhikaraṇa-mālā. A dissertation on the rules regarding the
performance of Vedic rites, and an exposition of the purport of the
illustrative phrases ordinarily used in Smṛiti works. By Govinda Mahá-
mahopādhyāya.

Beginning यथावच्छेदगुणित्वात्तथावच्छेद-निदानभावनसमिच्छावाक्यम् ।

अथलक्ष्यकरकोटिद्विकरणी-भ्यामेव निरुद्धैर्द्वैतकृतौ ॥

अनुमानिकां बुधानां भूषणार्थं सुलभकतिनाम् ।

आख्यानधिकरणाणां शेषान्तेऽतिवृत्तकृतौ ॥

अग्निहोत्रं जुहोतीति सूत्रे न च विनश्यते किमिदं कथं नाना उनाग्निदेवताकथनरूपविधा
यमिति न च पूर्वपक्षः इत्यादि ।

End. अत्रादौ कतिपयधिकरणेषु सकलं पदं किञ्च कलनाभावाधिकरणेष्वेव न के ।

विषयो विप्रसूयैव पूर्वपक्षकथोत्तरं ।

निर्वचयेति अत्राह आलोचनिकरत्नं कृतं ॥

from the fact of its being remarkably correct and containing some new readings.

There are other circumstances in connexion with the codex which are worthy of note. The first is the name of the work. In all the modern MSS. of the work that I have seen the name of the book always appears to be Bhaṭṭi; and the six commentators whose works are accessible to me in Calcutta either call it Bhaṭṭi, or "an epic (*Mahākāvya*) on the history of Rāma." Nowhere is any specific name given for the work. European orientalists, commenting on the work, have invariably used the name Bhaṭṭi, without any doubt or qualification. The MS. under notice, however, gives the specific name *Rāvana-badha* or "the destruction of Rāvana," and in the colophon of the Serampur edition the same name is to be met with, though it is not given on the title-page. The disuse of the specific name can be attributed to one of two causes; either the author left an only work to posterity, and therefore his name was held enough to indicate his work, as in the cases of the *S'is'upāla-badha* and the *Kirātārjunīya*, which are best known by the names of their authors Māgha and Bhāravi; or to the fact of there having been another work of the same name of great renown, the *Rāvanabādha* of Pravarasena, and the necessity thence arising for a mark of distinction.

The next is the name of the author. Commentators are very much divided in opinion about it. The MS. under notice makes Bhaṭṭi, son of Śrīdhara Svāmī, to be the author. Its words are इति बट्टजीवासवजी-
हरत्नामिन्द्रोर्महाराजाख्य ज्ञेय रावकाये महाकाये निष्कण्ठाये सुद-प्रद्वेयो नाम
प्रविश्रुतिनामः पद्यः। The oldest commentator, Jayamañgala, calls him
Bhaṭṭi, son of Svāmī. His words are लखं लखं चोभयैकव विदुः प्रद्विजुं
श्रीलामिन्द्रः कविः भट्टिनाम रावकायचय महाकायं चकार। Harihara, the next in
age, follows his predecessor verbatim. Puṇḍarikāksha, the 3rd in order
of age, in his *Katāpa-dīpikā*, calls the poet Bhaṭṭi, but gives no
specific name for the work. The fourth, Kandarpa Chakravartī, calls
the work Bhaṭṭi, and the author Bhartṛihari. His words are अथ
रावकायमहोपाख्याय श्रीमहेश्वरिचरित्नाम महाकायचोलेखनं। The fifth, Vidyāvinoda,
makes the author Bhartṛihari, son of Śrīdhara Svāmī: अथ कविना श्रीधर-
नामिन्द्रनाम महेश्वरिणा समंभूतः। And lastly, Bharata Mātaka, who lived
at Kāncṛāparā in the Hooghly district, about 150 years ago, names
Bhartṛihari, but does not notice the name of his father: महेश्वरिनामकवि-
जीरावकायचय महाकायं चकार।

Turning now to the writers of this century, I find the opinion to be equally divided. Colebrooke, in his essay on 'Sanskrit and Prākṛit Poetry,' follows the later commentators, and says, "The author was Bhartṛihari, not, as might be supposed from the name, the celebrated brother of Vikramāditya, but a grammarian and poet who was son of S'ridhara Svāmi, as we are informed by one of his scholiasts, Vidyāvinoda. (Essays, vol. II, p. 116.) Professor Aufrecht, in his Bodleian Catalogue, speaks of Bhartṛihari, "*cujus liber grammaticus, minima vero Bhāṭṭīkāṅgam memoratur*" (p. 175 b); but in his notices of the *Praṇḍha-manoramā*, (p. 132 b), of the *Subodhā*, (p. 175 a), of the *Amara-kosha*, (p. 132 b), and of the *Sarasvatī-kayāhāḥkaraṇa*, he cites Bhāṭṭī. In the last named work both Bhāṭṭī and Bhartṛihari have been separately cited. Dr. Bhau Dāji observes that Bhāṭṭī "is popularly believed to have been a son of Bhartṛihari," (Journal, Bombay Branch R. A. S., 1862, p. 219.) Bohlen, reciting a tradition which says "Vikrama in fact got possession of the kingdom and took to himself Bhāṭṭī as prime minister," remarks, "in this again they seem to have gone wrong, confounding both persons and times. For there exists a grammatical poem called Bhāṭṭī Kāvya, describing at the same time the exploits of Rāma, which has been attributed to a certain grammarian belonging to a later age called Bhartṛihari, and from the name of this poem, I think, Bhāṭṭī seems to have been considered as the brother of this our Bhartṛihari." (Preface to his edition of the S'takas of Bhartṛihari, p. 6.) In a note in the *Indian Antiquary* (I, p. 313) Pandit Seshagiri Śāstrī gives a story (noticed also by Bohlen) which says that "a Brāhman, named Chandragupta, had four wives, one of the Brāhman caste, another of the Kshatriya, the third of the Vaiśya, the fourth of the Sūdra caste. They were called Brāhmaṇī, Bhānumatī, Bhāgyavatī and Sindhumatī. Each of the four bore him a son. Vararuchi was born of the first wife, Vikramārka of the second, Bhāṭṭī of the third, and Bhartṛihari of the fourth. Vikramārka became king, while Bhāṭṭī served him in the capacity of prime-minister."

A critical survey of these several diverse opinions shows that the balance of evidence rests with those who take Bhāṭṭī to be distinct from Bhartṛihari. The three oldest scholiasts take Bhāṭṭī to be the name of the author of the Bhāṭṭī kāvya, so does the MS. under notice,

which is 478 years old. The old authors cited by Aufrecht all cite Bhaṭṭi, and one of them, Bhojadeva, author of the *Sarasvatī-kapṭhā-bharaṇa*, who lived over a thousand years ago, quotes from the works of both Bhaṭṭi and Bhartṛihari, showing clearly that in his time they were believed to be two distinct persons and not one with two names. It would not be critical to set aside their opinion on the authority of the three later Bengal scholiasts, none of whom lived at an earlier date than 250 years from this time. Colebrooke avowedly followed one of these later scholiasts, and does not seem to have made any careful enquiry into the subject. Professor Aufrecht's quotations should have created in him a doubt on the subject; but they did not. On the same page (175) he has given the two names without a remark. Bhau Dājī, Böhlen and Śeṣhagiri Śāstrī recognise Bhaṭṭi to be distinct from Bhartṛihari. The traditions quoted by them are at best of little worth, but they are, as far as they go, opposed to the later scholiasts.

Nor is it difficult to make out how the confusion has arisen. Bhaṭṭa is an honorific title, meaning a learned man or a professor, and its derivative form Bhaṭṭi is very unlike a proper name, and the later commentators felt the necessity of searching for something to replace it. How they fell upon Bhartṛihari it is not easy to guess. It may at first sight appear that they thought that Bhaṭṭi must be a corruption of some other word, and as *Bhaṭṭi* is the vernacular form of Bhartṛi the conclusion was drawn that Bhaṭṭi stood for Bhartṛihari. This is, however, not philologically correct, inasmuch as *Bhaṭṭi*, the corruption of *Bhartṛi*, takes the dental and not the cerebral t, and Bhaṭṭi is invariably written with the cerebral and not with the dental letters. To Englishmen, most of whom cannot pronounce the dental letter, this may not appear a serious objection, but to Indian scholars the distinction is so marked that it is difficult to conceive a confusion in this respect. There must have been some other cause, but I know not what it was. There is nothing, however, to preclude the use of Bhaṭṭi as a proper name. The diminutive of Bhaṭṭa would be Bhaṭṭi, and the young son of a Bhaṭṭa may well be called by the affectionate diminutive "the little professor" or "teacherling." Indian languages abound in such affectionate epithets, and they are not unknown in Europe. By long usage such epithets stick fast, and cannot afterwards be cast off. In many instances they have absolutely set aside

the names given at christening. It may be added that nick-names have often been used as proper names, and the question then naturally arises, is *Bhaṭṭi* the proper or the nick-name of the author, but there is nothing to decide it. It might have been the one or the other, but certain it is that it was the most popular name, and the author was best known by it.

The next question refers to the name of the author's father. The authorities quoted above give *Svāmī* or *Srisvāmī*, *S'ridhara Svāmī*, *Bhartṛihari* and *Chandragupta*. The last two occur in apocryphal stories, and may at once be rejected as false. *Jaymaṅgala* is the oldest, and appears to be a very cautious and critical scholiast, and he gives the first name which may be accepted as the most authentic. *Svāmī* is certainly a title, but there is nothing to prevent its use as a proper name, and if we accept the *S'ri* which precedes it as a part of the name and not an honorific epithet, there would be nothing to object to it. It may, however, be more reasonably taken to be an abbreviation, or the use of the literary title instead of the proper name. The use of titles for proper names is by no means uncommon.

The poet at the end of his work gives a stanza in which he describes his patron who, he says, was king *S'ridhara-sena* of *Balabhi*. The stanza runs thus :—

कावलिदं विदितं मया बलभ्यां श्रीधरसेनदेवपाक्षिनाम् ।

कीर्तिरियं भवनादनेन स्वस्य सेनकृतः क्षितियो वनः प्रजानाम् ॥ २१, श्लोक २१ ।

"May this poem, written by me in *Balabhi*, the protected of the great king *S'ridhara-sena*, be to the glory of the king, since the king is the well-doer of the people."

The *Balabhi* here mentioned is obviously *Balabhipura*, the capital of the *Saurāshṭra* kingdom, and we know from *Wathen's* copper-plates that there were three *S'ridhara-senas* in the *Balabhi*, *Balahara*, or *Balarāis* dynasty.

The first of them reigned in A. D. 319. He was followed by *Silāditya I*, *Charagriha I*, and then by a second *S'ridhara-sena*. We have then a *Dhruva-sena* and then a third *S'ridhara-sena*. Which of these three kings was the patron of the poet cannot be made out, but there is no reasonable doubt that one of them was; and we may, therefore, safely place the time of our poet to be the middle or end of the fourth century A. D.

As regards the name of the father, the first idea suggested by this stanza is that the commentators confounded the patron with the father of the poet, but, seeing that S'ridhara in the case of the king is followed by the epithet *sena*, and in the case of the father by *Svāmi*, it might reasonably be urged that S'ridhara the father was distinct from the king of that name. The poet has named the king, and the scholiasts have given the name of the poet's father. Any how it is obvious from the epithets assigned to him, and from the way in which he refers to the king, that the poet was not a king, nor the son of a king, nor a prime-minister. He was a Brāhman poet and grammarian of Balabhipura, and had no relation whatever to Vikramārka, Chandragupta, Vararuchi or Bhartṛihari. The time usually assigned to Bhartṛihari is the 3rd century of the Christian era, whereas my deductions bring Bhaṭṭi to the middle or end of the 4th century, showing a difference of about a hundred years—a slight difference in the case of oriental literary history, and by no means such as to prevent scholiasts of the 16th or the 17th or the 18th century from easily confounding the two authors.

Beginning. अमुद्रये विवचयकः परमपः पुताम्बिरो द्भरच इत्युदाहृतः ।

मृद्वैरं भुवनचित्तमजेन च समाननः पितरमुपासन् सच ।

End. कावलिदं विचिनं मया वदन्नां नीपरसेनमरेन्द्रवाहितायां ।

कीर्तिरियं मयतादतो वदन्नेन सैमद्वरः क्षितियो यतः प्रजायां ।

Colophon इति वदनीयाकव नीपरसामिहृदोर्गहिनाक्षकल कृतौ राववचने मयाकावे
निकलकावे कुट्टप्रद्वन्द्वो नाम हार्षिमतितयः सर्वः ।

विषयः । नीरामचरितवर्धनं ।

No. 2083. तन्मप्रदीपोदीपनम् । Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 77. Lines, 9 on a page. Extent, 2,270 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdā, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'riromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Trantra-pradípoddīpana. A commentary on the 4th chapter of the 1st book of the work noticed under No. 2076. By Nandana Miśra, son of Vāneśvara Miśra.

Beginning. चावकावा । अखिं कु इति विप्रतिपेये परप्रतिपक्वान् परावर्तनीति
चावः । नचोचये वयु कल्पयिष्य अथिकारे जेनोत्रियेत्वाद् । न नुवर्त्तये चावकावे—इत्यादि ।

End. कल्पयकावहा न कादिनीत्वं न कृतं । इत्यनु कवेऽप्रत्ययं जेति विवेकात्
प्रदेये कल्पयकाव ।

Colophon. इति श्रीवात्सेयारभिरुत्तरीयस्यमन्त्रिपरिचिते तन्त्रप्रदीपशिखी प्रथमोऽध्यायः ।

विषयः । विवेकबुद्धिजनकात्रिकाहनिषङ्गिकायाः जैनेश्वरहितेन तन्त्रप्रदीपाविधाना या
श्लोका कृता तन्त्राः प्रथमाध्यायचतुर्विंशोऽध्यायश्च चाकार्त्तम् ।

No. 2084. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (आख्यार्थपञ्चम् ।)
Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 112. Lines, 8 on
a page. Extent, 3,993 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1,578.
Place of deposit, Vārīyā, Post Siñḍā, Zillā Rājāśāhi, Paṇḍit Madhusūdana
Sīromanī. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhāratārtha-prakāśinī *alias* Virodha-bhañjanī.
A gloss on the Mahābhārata. The codex contains only the portion
referring to the Harivaṅśa section. By Rāmakṛṣṇa.

Beginning. भववत्तं नमस्कृत्य हतदोषाजलचर्च ।

आख्यार्थपञ्चमोऽध्यायः रामकृत्येन सत्ये ।

अथ परमकारुणिको भववान् श्रीकृष्णहैपाकनो भवबहुकल्पनेन लोकानां त्रं विधीयते । वा-
च्यपरितमप्रपञ्चेन उपखितमादौष्टिकानुष्ठितकथनकथादिदमेव दृष्टमेवैवैवान्वयमात्रं प्रवृ-
त्तत्वा भवकल्पवर्णनादूरकाय प्राधान्येन भवपरितमवर्णनादकथाख्यार्थपञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ।
परमब्रह्मकारणतानो मध्येऽपि बहुविधविज्ञानाभावेन महत्वं कर्मवर्तिनि विवर्तिताये इत्युक्त-
कथाकथनप्राधान्यं सत्यं इति बोधमायं श्रीमकार्त्तं प्रत्याख्यार्थपञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ।
नुवर्त्तयकावत् कृतं महत्वं प्रत्याख्यार्थपञ्चमेन विवर्तिनि व्यवर्त्तनीत्यादि । न चाकार्त्तद्वयवर्णनमेव
कथं नारदकैदेवत्तं वया कृतानि जैनपारुषेय कथोक्तद्वयेषु तु इति वाच्यं । अत्राद्वयवर्णना-
नीति तदर्थमात्रम् । इत्यादि ।

End. चाकार्त्तपञ्चमोऽध्यायश्च नविदेयेषु वदा इवचाकार्त्तपञ्चमः ।

सूदने प्रवृत्तवर्त्तः अथितिः प्रवृत्तवत् ।

नमका अथितेदेयेः कल्पयकावोदेयेः ।

इति महाभारते भववाचकां अथितानां वैवाचिकावाख्यार्थपञ्चमोऽध्यायः अथितेऽपि विपु-

বৈশাখ্যায় । সমাপ্তোঃ চিত্তবৃত্তিচরিত্রম্ভাষ্যায় । সমাপ্তবৈদ্যকর্মণ্যে । সমাপ্তা য়ে
 ব্রহ্মবাক্যে বৈশাখ্যে সমাপ্তবাক্যে বৈদ্যকর্মণ্যে সমাপ্তবাক্যে সমাপ্তবাক্যে ।

ব্রহ্মবাক্যে সমাপ্তবাক্যে সমাপ্তবাক্যে সমাপ্তবাক্যে ।

ব্রহ্মবাক্যে সমাপ্তবাক্যে সমাপ্তবাক্যে সমাপ্তবাক্যে ।

ব্রহ্মবাক্যে সমাপ্তবাক্যে সমাপ্তবাক্যে সমাপ্তবাক্যে ।

ব্রহ্মবাক্যে সমাপ্তবাক্যে সমাপ্তবাক্যে সমাপ্তবাক্যে ।

Colophon. ইতি ব্রহ্মবাক্যে সমাপ্তবাক্যে সমাপ্তবাক্যে সমাপ্তবাক্যে ।

ব্রহ্মবাক্যে ১১০৫ ।

ব্রহ্মবাক্যে । ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ।

No. 2085. মহাভারতবাক্যপ্রকাশিনী, বা বিরোধভঞ্জনী মোক্ষদর্শনশাস্ত্রাচার্যঃ ।
 Substance, country-made paper, 20 x 3 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a
 page. Extent, 4,998 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place
 of deposit, Vairya, Post Siñdā, Zilā Rājāsāhi, Paṇḍit Madhusūdana Śiromaṇi.
 Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhāratārtha-prakāśinī alias Virodhabhāṇjanī.
 Another part of the work noticed under the next preceding No. It
 refers to the Mokshadharmā section.

Beginning. ব্রহ্মবাক্যে সমাপ্তবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে সমাপ্তবাক্যে ।

ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ।

ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে
 ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে
 ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে
 ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে

End. ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ।

ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ।

ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ।

ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ।

ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ।

Colophon. ইতি ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ।

ব্রহ্মবাক্যে । ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ব্রহ্মবাক্যে ।

No. 2086. महाभारतसार्थप्रकाशिनी, वा विदोषमञ्जरी, दानधर्मवर्णनाध्यायः ।
Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 60. Lines, 7 on
a page. Extent, 137 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of
deposit, Varanasi. Post Sindhá, Zilá Rajasáhi, Pandit Madhusúdana Siromani.
Appearance, decayed. Prose Correct.

Mahābhārata-rtha-prakāśinī *alias* **Virodhabhanjani**.
Another part of the aforesaid work. It bears upon the Dānadharma
section.

Beginning. प्रथमं जलं वरदं विष्णुः सदात्मकः ।
 बाष्पान् दानधर्मैश्च रामकृष्णं तस्यते ॥

[illegible]

End. सतीचीमानासवि दुःखं मेमां सच संयुक्तं मकारये । सत्यं सतः क्षेत्रानः ।
 गान्धर्वस्य पुत्रमानासवि दानवर्षः सनातः । शिष्यस्य सचाचारतमानासविषयोः सः बुद्धिग्यास
 सत्यः सत्तरमानासविषयः सत्यं सविषयः इति ।

Colophon. इति महाभारतायंपद्यानिर्वाहो विरोधभङ्गो नामिष्यते । अक्षरान्तः ।
११२८ ।

विषयः । भद्राभागीश्वरानिषर्गान्नेतदानधर्म्यभाष्ये . बा.प.मं .

No. 2087. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभङ्गनी, आन्ध्रमेधादियक्षकम् ।
Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 50. Lines, 8 on
a page. Extent, 784 ślokas. Character, Bengali. Date, 8k. 1574.
Place of deposit, Vairāṣ, Post Siṁḍā, Zilā Kājāsāhi, Paṇḍit Madhu-
sūdana Śīromani. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhārataśārtha-prakāśinī *alias* **Virodhabhyanjanī.**
Another part of the work last described. It refers to the last five sections of the Mahābhārata.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य विरीटिज्ञानदीपकं ।

एवमनन्तरं विष्णुः रामस्येन तस्यै ।

अथ अथान् श्रीकृष्णदेवदेवो भगवान्, आत्मैवैव सर्वं विद्यामीति प्रतिपादयितुं भाग्यवत्-
विद्याकावयने, यत्नदत्तः । आत्मवित्तं सर्वं अथान्ते वैश्यायन उवाचैत्यादि । अथावाः
कवी अथा अथाः । विद्यते अथेव आत्मा अथाः । इत्यादि ।

End. एषा पुष्करतीर्थेनैः तत्त्वानामन्यतममेवैव इति भावः । सत्रोरोचकं यत्
समाप्तं । अन्त्यायुः साक्ष्यं यत् भविष्यति ।

Colophon. इति विरोधभङ्ग्या महाभारतप्रकाशिन्याम् आत्मसेधादि पद्यपर्यं । प्रका-
श्याः १४७८ ।

विषयः । महाभारतीवाचसेधिकावमवासिक-सौपल-महाप्राश्निक-समं।रोचकपर्यंवा-
च्छानं ।

No. 2088. महाभारतार्थप्रकाशिनी वा विरोधभङ्गनी, (आदिपर्व) ।
Substance, country-made paper, 20 x 3 inches. Folia, 32. Lines, 9 on a
page. Extent, 2,179 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Pañdit Madhusúdana S'íromañi.
Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśinī. The part called *Adi Parva*.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमस्कृत्य महाभारतवाचिनी ।

विरोधभङ्गनी टीका रामकृष्णेन तन्यते ॥

एष वेदार्थान्निदुष्यतया त्रिपुण्ड्रव्युद्धानामवोधतया विहितनिषिद्धज्ञानामादेन
प्रतिनिष्टम्भावपङ्कजेन तेषां प्रत्ययाद्यः स्यादिति परमकारुणिको भगवान् युधिष्ठिरादिपदाच-
रतीयेन दुर्बोधनादिवदिति मिथार्थं राजकृपादावयमणानामधिरतानाच्च तत्कृतप्राप्त्यर्थं
श्रीकृष्णः कथौपकारकः सत्यमेव इति य एव सत्यमेवेति धर्मोवाच्य इति ज्ञानार्थेन महाभारतार्थ-
पुष्करतीर्थेनैः तत्त्वानामन्यतममेवैव इति भावः । सत्रोरोचकं यत् समाप्तं । अन्त्यायुः साक्ष्यं यत् भविष्यति ।

End. परिकृत्य अपि प्रदक्षिणीकृत्य ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभङ्गन्यामादिपर्वे समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीवादिपर्वंवाच्छानम् ।

No. 2089. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभङ्गनी, (सभापर्व) ।
Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a
page. Extent, 1,015 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Pañdit Madhusúdana S'íromañi.
Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśinī. The part called *Sabhá Parva*.

Beginning. प्रविचरत्य अपि सत्त्वा सत्यमेवेति कथालोकं ।

तन्यते राजकृष्णेन सभापर्वप्रकाशिनी ।

एव समावर्त्तमाणाः । एव समवर्त्तमानादेव परमेश्वरः । प्रपुर्णमात्रस्यैव कर्तव्य इति च
 पुनरेव च हेतुमत्त्वमिति च शेषविशुं वाच्यपरिणतत्वस्यैवकार्यत्वमवस्थाना । अत्रापि नीलम्-
 र्द्वैवावयवः समावर्त्तमाणां समवर्त्तमानैवैवमात्रेण समावेति ।

End. पुनर्वरीचवा पुनर्विदेववा । इति समावर्त्तमात्रेण समावेति ।

Colophon. इति विरोधमङ्गली महाभारतप्रकाशिका समावर्त्तमात्रेण समावेति ।

विषयः । महाभारतगीतसमावर्त्तमात्रेण ।

No. 2090. महाभारतार्थप्रकाशिकी, वा विरोधमङ्गली, (आरक्षणपत्रम् ।)
 Substance, country-made paper, 18 x 3 inches. Folia, 70. Lines 7 on a
 page. Extent, 2,777 ślokaś. Character Bengali. Date, ? Place of
 deposit, Variyā, Post Siñḍā, Zilā Rājashāhi, Paṇḍit Madhusūdana Śiromaṇi.
 Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhāratārtha-prakāśinī. The part called Vana or Āraṇ-
 yaka Parva.

Beginning. अथवा एव परमेश्वरः । इति शेषविशुं प्रपुर्णमात्रस्यैव कर्तव्य इति च ।

विषये एवमात्रेण समावर्त्तमात्रेण ।

एव वाचिकमात्रमिति कावे एव पुनर्विदेव इति शेषविशुं प्रपुर्णमात्रस्यैव कर्तव्य इति च ।
 अत्रापि नीलम्-
 र्द्वैवावयवः समावर्त्तमाणां समवर्त्तमानैवैवमात्रेण समावेति । निमित्ता पुनर्विदेव । इत्यादि ।

End. अतिदूरे तद्विषये च अत्रमिति निमित्तमः । इत्यत्रापि । इत्यादि । इत्यादि ।
 समावर्त्तमात्रेण समावेति । एवमात्रेण समावेति । इत्यादि । इत्यादि । इत्यादि ।
 इति च पुनर्विदेवमात्रेण समावेति ।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिका विरोधमङ्गली समावर्त्तमात्रेण समावेति ।

विषयः । महाभारतगीतसमावर्त्तमात्रेण ।

No. 2091. महाभारतार्थप्रकाशिकी, वा विरोधमङ्गली, (विरोधपत्रम् ।)
 Substance, country-made paper, 18 x 3 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a
 page. Extent, 379 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of
 deposit, Variyā, Post Siñḍā, Zilā Rājashāhi, Paṇḍit Madhusūdana Śiromaṇi.
 Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhāratārtha-prakāśinī. The part called Virāṭa Parva.

Beginning. भगवन् नमस्तस्मै भगवत्पदं वरि ।

विराटपद्मं वाञ्छामं रामहृद्येन तमसि ॥

यस्य यन्मात्रेण विवक्षितमात्मनि परमविद्यायसि यत्नो न त्वाय इति च बोधयितुं
 यत्विद्वदभिप्रायान्नयैककार्यमवहत्या श्रीकृष्णदेवायनमृगस्यैवयन्मात्रेण जगत्सर्वं
 ज्ञादि । पूर्णं पितुः पिनामनाम् । पिनामनाम् पूर्णं इति केचित् । इत्यादि ।

End. वेनासिकाः पश्चिमदिक् । सर्वं सर्वं जीवितम् । त्वमे कारिणे ॥ विराटपर्वणसि-
मन्वविषादः । समानवेदं विराटपर्वणं । समानमन्वविषादं भवितुम् ॥

Colophon. इति महाभारतायें प्रकाशित्वा विरोधमङ्गला विराट्पर्वः ।

विषयः । महाभारतमीश्विराठपर्यन्तस्थानम् ।

No. 2082. महाभारतार्चपञ्चाङ्गिनी, वा विदोषभङ्गिनी, (उद्धोतपर्व १)
Substance, country-made paper, 16 x 8 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a
page. Extent, 1,950 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sx. 1578. Place of
deposit, Vārīyā, Post, Siñḍā, Zilā Rājshāhi, Paṇḍit Madhusūdana Śrīromāṇī
Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhārata-rtha-prakāśini. The part called Udyoga Parva.

Beginning. जनवर्णनं वनस्यैव सविदामन्दविषयं ।

सद्योऽत्रपण्यंवाङ्मार्गं रामहृदयं तन्मये ।

[illegible]

End. वा अभिवाज्जानि मुखाणि देवां ते प्रणिहतरज्जुकाः । येनानिर्ध्यायमुद्योगवर्णं च
कुरातः ।

Colophon. इति कथाभारताचंपकाविकां विरोधमन्त्रानुसोतवर्ण । प्रकाशः १५०५

विषयः । महाभारतीयोद्योगवर्णनाख्यानम् ।

No. 2093. महाभारतार्थप्रकाशिनो, वा विदोषमञ्जरी. (भीष्मपर्व.)
Substance, country-made paper, 16 x 8 inches. Folia, 50. Lines, 8 on a
page. Extent, 862 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Varanasi, Post Siuṛḍā, Zilā Rājashāhi, Paṇḍit Madhusūdana Śiromaṇi.
Appearance, decayed. Press. Correct.

Mahābhāratartha-prakāśinī. The part called Bhīṣma Parva.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य भक्तभिरुपलब्धम् ।

सव्यते ॥ भद्राणां न यः पश्यन् भीक्षपयन्तः ॥

यस्य भगवान् कौस्तुभेष्टादयो भगवत्कृतस्य भगवत्तु जय इति वेदविधिं च योपाख्याजि-
ज्ञासायमेष्टमस्तुत्या पश्यत्यं वक्तुं भद्रं कुरुति ज्ञासां च जगज्जयभगवत्तुत्यादयः कथं
युधीत्यादि। कुर्वत्येवं धर्मं येन । इत्यादि ।

End. भयःकाममन्यतानाम्भि वाभिरुद्धेन मेघम् इष्टिकाकान्धवायम् । उग्रान-
दम्भनित्यम् । ततो जम्बूद्विपः । तदेव भविष्यम् । तदनन्तरदन्तुः अतोऽप्युत्पन्नेन अतोऽपि
तथाऽपि युद्धेऽन्तिनम् । या अष्टादश्यायतो या उग्रान्धवाय । ततः सभान्नित्यम्भम्
भीकृषः वासनाकृषताम्भः । पाठ इति ।

Colophon. इति महाभारतप्रकरणविद्या विरोधभङ्गनां भीष्मपर्वः ।

विषयः । महाभारतीयभीष्मपञ्चदशनाम ।

No. 2094. महाभारतार्थप्रकाशिनी. वा विरोधभङ्गनी, (द्रोणपर्व.)

Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent, 1,122 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Varanasi, Post Sindi. Zila Rājashāhi, Pandit Madhusūdana Sīromani. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhāratārtha-prakāśinī. The part called Droṇa Parva.

Beginning. चक्रपाणि नमस्तस्य सुखं । भक्त्याजकं ।

तद्वत्ते रामकृष्णं दाया सप्तमपञ्चमः ।

एव चेत्तद्विना भगवद्विषयः कीदृश एवोपाय इति बोधयितुं दृष्टव्यमन्यथैव
 ज्ञानाद्विना भगवान् कीदृशोपायः भगवत्पद्वारमभावात् भगवत्प्रावृत्तिज्ञानाभावे ज्ञानमेवप्र-
 मत्तवत्तद्विनि ज्ञानमेव उपायेत्यादिना विना विनामद्वयं चार्थं वतनुमेति प्रति-
 दृष्टादि ।

End. वेदेऽन्ति अति यत्फलं तन्मयाऽज्ञायतीति । होरैः कर्माणि कर्तव्यापानयोः
यथावाग्निपञ्चक विष्णोः प्राप्तिर्मायः । यथा हति यजमानविषयित्तुदेवमनमान् । यदेकमवन् ।
वेदमयमवन् हति ।

Colophon. इति द्वावप्यं समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयज्ञानसम्मेलनम् ।

No. 2095. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभङ्गनी (कर्णपर्व) ।
Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 3. Lines, 80 on a
page. Extent, 1,110 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Variyá, Post Sindhá, Zila Rájasháhí, Pandit Madhusúdana Śrīromaṇi.
Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhāratārtha-prakāśinī. The part called Karna Parva.

Beginning. चार्ज्यमाचक्षिपकारं समस्तस्य हरिं प्रभुं ।

तस्यते रामकृष्णं व्याख्यानं कर्णपर्वणः ॥

एष भववान् श्रीकृष्णदेवायनः श्रीकृष्णानुपदं देव विपश्चिह्नः सम्यक्तयेति स हरोपाक्ष
रति रोषयितुमहमं कर्णपर्वे समारभते ततोः द्वाविंशते राजश्रित्यादिना । ततो नागयणाक्षसो-
द्यानकर । इत्यदि

End. न पाठकः शीतः च । महासुनेर्योमस्य इदं महाकृत्यादि मस्यपिपदं वैश-
व्यायमवाक्यं । इति कर्णपर्वं समाप्तं ।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिन्यां विरोधभङ्गन्यां कर्णपर्वं ।

विषयः । महाभारतीयकर्णपर्वभाष्यः ।

No. 2096. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभङ्गनी (शल्यादिविजम्) ।
Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 12. Lines, 7 on a
page. Extent, 1,291 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Variyá, Post Sindhá, Zila Rájasháhí, Pandit Madhusúdana Śrīromaṇi.
Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhāratārtha-prakāśinī. The Salya and the two subse-
quent Parvas.

Beginning. शीतलचरकाक्षेपं निवेद्य साक्ष्यवदपदं ।

तस्यते रामकृष्णं व्याख्यानं शल्यापर्वणः ॥

एष भववरकारिण्यचेतस एव मर्त्यहनिःहरिर्दक्षयितुं श्रीकृष्णदेवायनः सुहृत्प्रतिपा-
दमलचरैककाव्यंतामहत्या भवमं शल्यापर्वं समारभमाणः सङ्गतप्रविर्द्वाजिज्ञप्तभवताराय प्रसन्नम-
नारयति समनेनय उवाचेत्यादि पाठवैद्वीयंभावं विद्यमानं । इत्यादि ।

End. उपरिष्ठादाः सप्तत्यजनाः । इति कर्णपर्वं समाप्तं । अस्यानु शान्तिपर्वं भविष्यति ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभङ्गन्यां शल्यादिविजं समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयशल्या-सौप्तिक-कीर्णपर्वभाष्यं । महापर्वभाष्यसु शल्यापर्वान्तर्भूतयो-
ग्याख्यान इति चिन्तनीयं ।

No. 2097. मज्झि, वा खरोदखीवा। Substance, country-made paper, 16 x 8½ inches. Folia, 44. Lines, 8 on a page. Extent, 1,016 śloka Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṭā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nudda. Pandit Dinanātha Bhāṭṭāchāryya. Appearance, decayed. Press. Correct.

Manjari *alias* **Svarodaya-ṭikā**. A commentary on the Svarodaya—a work on divination by the flow of breath. By Bhūddhara. Vide Vol. I, p. 278 No. 484. Vol. V, p. 126. No. 1816. The last by a different author.

Beginning. परमात्मन्संयोगेन तत्तज्ज्ञानमयं भूय ।

मम सादयथासा ममयथा विनमते ।

वाणिसो सुरसिन्धुअरवटे ज्योतिर्निदानवली-

मोरहाजकुलोऽप्येव वयमवत् श्रीमोमत्रयोक्तवः ।

तस्यो नृपहन्वन्वितपदः श्रीवृद्धतामिषः

कीर्त्या निर्वहणयोग्यताः समस्तभेद का वृत्तिनिवृत्तादिभिः ।

महर्षि पादयुग्मसहस्रसंस्काराणि ।

कूपरसम्मतः श्रीमान् यथाज्ञानं मनोत्तरः ॥

अथ शिक्षाधारपरिभाषाप्रसङ्गाच्चरव्याचरन् प्रत्यक्षात् उपदिशाम्यन्यथा वरं ब्रह्म वनस्प-
तिभिः । अथप्रतिभिः । इत्यादि ।

End. कः कारयेत् नमस्करोष्वपरां मयाधी ।

आनिं प्रजापतुदयः पदयः पदेयः ।

Colophon. इति श्रीधर्मरत्नैः भक्त्याख्याने करोदय्याख्याने शान्तिवचनः परिपूर्णः ।

सकाशास्यं चन्द्रः ।

विषयः । कवेः दशानिधानपश्चिमसीतिप्रत्यक्ष वाक्यात् ।

No. 2098. **आनन्दोत्साहः**; (पद्मपुराणीकः) Substance, country-made paper, 16 x 4 inches. Folia, 30. Lines, 10 on a page. Extent, 66 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1758. Place of deposit, Śāntipura, Pandit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Dhyāna-yoga-sāra. An extract from the Padma Purāṇa, giving an account of the incarnation of Kṛishṇa as Gaurāṅga at Nudda. The work is apocryphal.

Beginning. ओ॒ ओ॒ प्रि॒ते॒ व॒त्य॒ना॒मे॒ नृ॒प॒तां॒ क॒ञ्चि॒द॒स्मि॒दि॒ ।

कथितं वतु नतं धामं सदेव नारदेव वै ।

कस्यो यथा नवहीपं नश्यतं च ममाज्ञया ।

अविद्यसि ततो जज्ञीरुषा मं दक्षिणी मती ।

श्रीमद्भिषगप्रिया मे भ्रातुः सत्यभावे जमेव च । इत्यादि ।

End.

इत्युक्त्वा नारद उवाच ॥ वैजायोपपन्ने मुदा ।

विदेशे च परं सर्वं ततो च भौतिकद्वयम् ।

Colophon. एति श्रीपद्मपुराणे भागवतवादे एकसप्तपादमुक्ते शिवभारद्वज्भावे कश्चि-
दात्मनाऽस्मात् प्रविष्टं श्रीहरिवन्शीदिनश्रीपादप्रथमं नाम प्रयोगिश्रुतिभिः प्रायः । अथाहम् ।
१७५ ।

विषयः । जनान् पीडयत्यस्य मन्त्रिणस्तद्व्यतिरिक्तं नान्यथा विचारयन्तीति तत्त्वज्ञानमेव
मन्त्रिणस्यैव विचारयन्तीति तत्त्वज्ञानमेव ।

No. 2089. **सिद्धान्तार्थः।** Substance, country-made paper, 16 x 4 inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent, 1,022 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Uti, Port Rānāghāta, Zillā Nuddea, Mahendranātha Brahmachāri. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Siddhāntārṇava. A Vedānta treatise founded on the commentary of Śaṅkara on the Vedānta Sūtra. By Raghunātha Śārabhaṇḍa. CONTENTS: on the true nature of the Supreme-soul. Self manifestation of Brahma. Atheism refuted. The doctrine of Vivarta or phenomenality (Vedānta) as the cause of creation proved. Ditto of natural modification (Parināma, Sāṅkhya) confuted. The theory of atoms refuted. Reconciliations of Vedic texts suggesting a duality of souls. The human soul a reflection of the Divine one, proved. Illusory character of the universe. Eternity of the universe as a current. The nature of Māyā. The four Vyūhas. Meaning of the text "thou art that." Eternity of the Vedas. Unity of Brahma established in the Vedas. Brahma not provable by the ordinary logical method. Final end of created beings. The means of acquiring true knowledge. Means of attaining salvation.

Beginning. आदित्य विविधैर्भाषैर्भाषादिभिरुच्यते ।

भाष्ये अत्रयत्नं नं जयावितरये त।रं॥

एव चतु मंगारामसूत्रमन्त्रविज्ञाननामधेयं आत्मा वा चरे भोक्तव्यो भक्तव्यो विविधा-
वितकहेति—इत्यादि ।

End. तत्ताद्विधेयमन्त्रवाची + कौकपयमात् मन्त्रयो मोक्षो निरतिशयानन्दा-
वक एवेति निर्दिष्टं ।

Colophon. इति श्रीकृष्णार्जुनसंभारमहापाद्यैः कृतो विद्याकार्णवः परिवृष्टः ।

विषयः । शङ्करमतसंग्रहः । विविधमिदं वेदान्तकारकम् । तत आत्मा वा चरे इत्यत्र
विधिविरोधम् । मन्त्रकः स्वकाशमन्त्रिकत्वं । निरीश्वरमोक्षोद्वादिमताद्येवकीर्तनम् । विवर्तवा-
दस्य स्थापनम् । परमात्मवादस्य च । परमात्मवादाद्येवकत्वं । द्वैतशोधिकाणां चतुर्णां मतस्य-
निकषणम् । जीवस्य मन्त्रप्रतिविम्बकत्वं । ज्ञानतः प्रातिभाषिकत्वकत्वं । प्रवाचकत्वं ज्ञानतः
नित्यत्वकत्वं । मायाविद्ययोः स्वकत्वकत्वं । चतुर्वर्ग्यनिकषणम् । तत्त्वमस्यादिसत्यसंकेतकत्वं । वेदस्य
नित्यत्वकत्वं । मन्त्रो वेदेकवेद्यत्वकत्वं । मन्त्र नाममात्रादिप्रमाणस्य भित्तिनिकषणम् । जीवस्य
चतुष्कान्तादिकत्वं । तत्त्वज्ञाने वाचकत्वं । मोक्षोपायकीर्तनम् ।

No. 2100. वेदान्तसिद्धान्तकौमुदी । Substance, country-made paper, 17
× 4½ inches. Folia, 67. Lines, 7 on a page. Extent, 1,617 slokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uti, Post Rāmaghāta,
Zilā Nudda, Pandit Dinanātha Bhattachārya. Appearance, decayed. Prose.
Incorrect.

Vedānta-siddhānta-kaumudī. On the Bakhti doctrine
founded on the non duality of the soul. By Haridāsa.

CONTENTS: Refutation of the theory regarding Brahma being
undiscrete. Refutation of the theory regarding the human soul being
a reflection of the divine soul. Human soul proved to be a part or
fragment of Brahma. The son of Nanda proved to be the being indicated
by the word Brahma. Knowledge, &c. his natural attributes. On the
authority of the Vedas. The Bhāgavata Purāna proved to be as
authoritative as the Vedas. The Śāstras all logically lead to Brahma.
Superiority of faith over knowledge. Fruit of faith. Means of salva-
tion. Nature of salvation.

Beginning. माहर्भुमवरात्मन् माहर्भुमन्मन्त्रम् ।

मन्त्रः वेदान्तविद्याकार्णवस्य विरचितः ।

अथ अन्त्यात्मा वा चरे इत्यत्रः भोक्तव्यो भक्तव्य इत्युक्तद्वन्द्वमद्वैतानुसूतकर्ममन्त्रे पञ्चमवेदान्त-
मन्त्रविधादाद् विचार विमः स्वकत्वः मन्त्राद्वैतमोक्षोद्वादिमताद्येवकीर्तनम् । विवर्तवाच्ये मोक्षोद्वादिमताद्ये-
वकीर्तनम् । मन्त्रो वेदेकवेद्यत्वकत्वं । मन्त्र नाममात्रादिप्रमाणस्य भित्तिनिकषणम् । जीवस्य
चतुष्कान्तादिकत्वं । तत्त्वज्ञाने वाचकत्वं । मोक्षोपायकीर्तनम् ।

End. काविरक्षे सन्मानयेतिरक्षा प्रह्वैव सन् प्रह्वयेति विमुक्तव विमुक्तये—
पुतिवोधितमित्यविद्यभूतप्रह्वारक्षककथानन्दविभव इति चितं ।

Colophon. इति श्रीहरिदासकृष्ण वेदाकर्मकाकौमुदी समाप्ता ।

विषयः । शुद्धाद्वैतवादस्य सत्त्वादिपरिचयोऽयं ग्रन्थः । तत्र प्रह्वयो विभिन्नेष्वनन-
कीर्तनं । जीवस्य प्रह्वप्रतिबिम्बवादवर्णनं । प्रह्वकोऽर्थो जीव इति निरूपणं । नन्दनन्द एव
प्रह्वकस्यैवाय इति निर्णयः । तस्य साभाविकज्ञानादिप्रतिबिम्बकथनं । भीमह्वानवतस्य वेद-
गुण्यमनिर्णयः । प्रह्वकः सात्विकस्यमनिरूपणं । ज्ञानावेकस्या भक्तेरभ्यर्चितस्यकथनं । भगवतो
भक्त्येकस्यमनिर्णयः । मोक्षोपायकथनं । मोक्षकृत्परिवेषनञ्च ।

No 2101. माधुर्यकादम्बिनी । Substance, country-made paper, 11 x 5½ inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent, 643 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1960. Place of deposit, S'āntipur, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mādhurya-kādambinī. On faith as the only means of salva-
tion. Faith and devotion to be directed to Kṛṣṇa who is the embodi-
ment of the divine soul. With this object the work opens with a dis-
quisition on the nature of soul, and its twofold division, the human and
divine, and then explains how the divine soul may, for the well-being of
creation, assume a corporeal form. The author then describes various
forms of faith, and their peculiarities.

Beginning. चरये नवभक्तिप्रकाशिततेः सङ्गीतनी सावना-

रथं कामतपसुंदाचदमनी विद्यापने।काचिनी ।

दुराग्रे नवसाक्षिनेऽपि सरसीभाषास्य भूषात् प्रस-

वीचेतन्यक्षयानिरुद्धमनसाधुर्यकादम्बिनी ।

भक्तिः प्रभूः विना तात् त्वं पश्येदुदात्तधीः ।

नमोऽसि सततं कथमास प्रियतमं चरेः ॥

एव चरु परमानन्दसादवि प्रववाद् प्रह्व पुष्पं प्रतिठेति — इत्यादि ।

End. माधुर्यकारिणेः कल्पचेतन्यादुद्वेगै रथैः ।

रथं धिमेतु माधुर्यमयी कादम्बिनी जगत् ॥

Colophon. इति श्रीमाधुर्यकादम्बिन्यां पूर्णमनोरथो नामाष्टम्यन्तःपठिः ।

सम्पूर्णे माधुर्यकादम्बिनी सतां श्रीतये कादिति । संवत् १८९० ।

दिविषा । अथैकमव्यय एव प्रत्ययस्य विभक्त्यादवलीङ्गार्थेनादिप्रतीतया अत्रा-
श्रयवा च परमश्रुत्यव्याप्यः । तथैव भवत्युल्लेखेति मनुष्यतया भवत एव अत्राश्रयता, विद्वेष-
श्रवणेतिविषयः । षोडादपि भक्तेः परतोऽन्वेषमिवाद्यनुसृतं तथा प्रावैक्यावयवताद्विराक-
रत् । तदर्थं अत्रत एव मनुष्यकल्पताया भक्तेः कर्मैवापत्तत्वं कर्मैवलीङ्गितत्वं कर्मैवलीङ्ग्यत्वं
कर्मैवापत्तैरवकाशान्नायेति व्यवहारः । अत्रिह्यकपविद्वेषः । नदधिकादिषः । नदहापि
अथ अत्रिह्यभावेनापेक्षितमिहमिहकमव्ययेन पुन्युतोऽत्रा । पुन्युतोऽत्रा अवरारोऽत्रा अत्राभावेति अत्र-
योऽपि अत्रिह्यमवकाशव्युत्पन्नं तेषां अवयवः । अथ वैतथ्यं द्विविधं अत्रमत्रमत्रमत्र । तत्र
तत्रत्वं कर्मैवापत्तलीङ्गितत्वं, द्वितीयं द्वैवभाववापि लीङ्गत्वं । तथा दंष्ट्रद्वैतत्वं द्विविधं
मुष्यकर्मैरहितं लीङ्गत्वा लीङ्गतत्वात् । प्रारिक्तानेव यत्रविषयवचनं । अथ अत्रिह्य-
वापिह्यमिहयेव अत्रमत्रिवा द्विविधा । तत्र तत्रता नद्विधा । द्वितीया तु साक्षाद्विह्यविर्भा-
तद्व्युत्पन्नकल्पवर्त्तनीति द्विविधा । अत्रापि तत्रता कश्चिदी वाचिनी भावली चेति विवक्षा ।
अथ अत्रिह्यदिह्यद्विविधत्वा लीङ्गात्कटपत्ता अवकाशोर्भादिनाम्नो वैकल्येन तदावग्रहेन भक्तौ
द्विवद्व्यवलीति वा च द्विविधा वक्ष्येतिह्यवैकली तदववैकली च । अथ वैव अत्रमत्रमत्र वाचिः
वरतत्रौपुनवा वली वदा अत्रलीत्वं अत्रत्वं विषयलीङ्गोति तदवकाशमिहिरित्याकाशये । अत्रत
अत्रिह्यकमवकाः अत्रलीभावनवाद्यवली भावत्रैवली पुन्युत्वे अत्रिरादेव भाविनी लीङ्गवति ।
अत्रावावाचिरिह्यकमवकाशमुत्तरं तथा मार्त्तवति तथा तत्र कटपत्ता प्रतिविम्बितो भवत्य् अत्र-
लीङ्गत्वमत्र एव प्रतिभाति । अथ यैवावलिः वरतपरिवात् प्राप्नुवती रत्नपरवर्त्तनी भाव रत्याका-
शमये । च एव भावः अत्रिह्यमत्र इति अत्रिह्यवत्त्वा कर्मलीङ्गात् भवते । मेऽथ भावे रात्रमत्र-
ली वैवभ्रम्यत्येति द्विविधमत्रमत्रमत्रेव विविधायां भ्रम्या । विविधचिदः प्रवः प्रवामयेव सुद्वेष-
मुत्तरं वरत एव रवावयेव विविधाकाद्यं भवते । मे च भ्रमाः प्राणदावचिरिह्यप्रवलीभाव-
यत्ता नद्विधाः । तत्र प्राणेषु प्राणिरिति द्वायेव प्रीतिरिति अत्रिह्यमत्रमत्रमत्र विह्यमत्रमत्र
वाक्काशमिति प्रेद्वैभावयवस्य विषयेति भावयेदाम्ब प्राणान्मत्रमत्रेवापेक्षितमिहवाद्यद्विह्यद्वै-
त्यम् । आद्योति भावा वैह्य । अत्रमत्रमत्रमत्राद्विह्यद्वैत्यो रवे । अत्रतीति विषयः । अथ
भावविद्येयं अत्रभावविद्येयमत्रमत्रमत्रमत्रेति ।

No. 2102. **দলচন্দ্রিকা।** Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 66. Lines, 8 on a page. Extent, 1,982 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulā, Post Rānāghāt, Zila Nadiyā, Pandit Dīnanātha Bhattachārya. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Dāna-chandrika. a treatise on religious gifts, the merits of giving away particular articles, persons fit to grant and to receive gifts,

and the rituals meet for consecrating the same. By Jayarāma. The work is an abstract of the Dānakhaṇḍa of Hemādri.

Beginning. नमिं कृता मन्त्रेण विद्वत्पिथंकारिणे ।

त्रिचने ज्वरानेष रत्नेषु दामचन्द्रिका ।

दामं देवस्य दाता च सन्मदामं स्रष्टुं तथा ।

स्रष्टुदाता विधाता च च रत्नसं मन्त्रात्मकं ।

मन्त्रादौ दामप्रथमा ।

End. अनेन विधिना कुर्मन् रत्नं भवति चाक्षयमिति ।

Colophon. इति श्रीमन्नारायणविरचिता दामचन्द्रिका समाप्ता ।

विषयः । दामप्रथमाकीर्तनं । देवमुक्तीर्तनं । दामविधिः । दामकाष्ठविरचयं । रत्नस्रष्टव्यं ।
ब्रह्मदेवतविरचयः । प्रतिपद्यविधिः । रत्नं च दाने च कामान्वयः प्रमेयकीर्तनं । चिरच्छदामविधिः ।
सैन्धवोष्णमेज्जनादिष्वक्षदामविधिः । स्रष्टुदामविधिः । चान्द्रादिदामविधिः । स्रष्टुतमोष्णदा-
मादिविधिः । कपिकादिदामविधिः । मन्त्रादिदामविधिः । परदोष्णादिदामविधिः । क्वासनादि-
दामविधिः । मन्त्रज्वादीवदामादिविधिः । चायिकवकादिदामविधिः । श्लेषोष्णनादिदामवि-
धिः । रत्नस्रष्टादिदामविधिः । संक्रान्तिविधिष्वक्षदामविधिः । नाचनिकादिदामविधिकीर्तनस्य ।

No. 2103. मेघदूतटीका । Substance, country-made paper, 13 x 6 inches. Folia, 34. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,413 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Ulā, Post Raṇāghāt, Zilā Nadiyā, Paṇḍit Dinanātha Bhaṭṭācārya. Appearance, fresh. Prose. In- correct.

Meghadūta-īkā. A commentary on Kālidāsa's Meghadūta. Anonymous.

Beginning. एव यदापि त्रिरित्यवसानमस्ति तत्रोपरि कृतमस्त्यस्योक्तव्यमस्त्यनित्यमस्त्य-
नीकावस्थावचनमुक्त्यैर्दमास्त्यवसरेवमादीभिः, मन्त्राकावस्थावचनं मन्त्रावस्थावचनं मन्त्रावस्था-
वीकावस्थावचनविरचितमादिदं मन्त्राकावस्थानुष्ठाने + + + + + स्रष्टुदामवसरेऽपि
क्षचित्तैर्वास्त्यव निर्वेदेऽपि युक्तं + + + प्रसङ्गेन तथावमादिसोक्तः । कश्चित् कामोति । कश्चि-
दनिर्दिष्टमात्रायाः यथाः रामनिर्वाचनेषु वसतिं यन्ने निवासं कृतवान् । रामो दमरचाकम्बः तेन
चापिनेतो निरितिः । पूर्वे वीतावस्थाने रामस्त्यवस्थितवानिति इत्यादि ।

अविरतामि निरकराणि तुकावि यय ॥ १२४ ॥

इत्युक्तं सुरचितपदं मेघदूतस्य नाम्ना

काव्यकीर्तनविरचितस्ये विषयस्ये विमोदः ।

विषयः । काण्विदःसकलमेवदूतस्य वाक्यामम् ।

विश्वीयिनस्य निश्चिन्तनाश्रये विद्याचारविराट्प्रामाण्यीर्षमस्मिन्नायकमूर्तिरेव । यावि ननुबु-
द्धिनि मङ्गलाचार्यं कथंयस्मिन् सत्यसङ्गोदयेनासा कविः सुसुधमोऽनुरूपाभाभिरुपेयाननयाद-
कवयश्चमनाचारति । यत्ने मुनिविरहयकमूर्तिर्दत्तकथं मङ्गलमिच्छाः । यव पुण्ड्रोदयमकववि-
रहयकमूर्तिर्दत्त निश्चिन्तयवयवविदितमभिप्रायेणावि निधीयेति ।

End. কীৰ্ত্তনকৃতকা রীত্যা নিৰ্মিতৈ । ইতং পূৰ্ণমত্ ।

Colophon. রনি নীবেদরকরোদয়ানকশীমদ্রবিশ্বপথিতানককলারাবকলতে নীবেদী-
বদাথে অচরমঃ বর্মে বদান্ন ।

বিশয়ঃ । নীবেদকলনৈবদ্যবরিতমদঃকাল্যক্সাদ্রমবর্মেণ ব্যাক্ষানম্ ।

No. 2105. স্মার্তসমুচ্চয়ঃ । Substance, country-made paper, 15 x 4 inches. Folia, 225. Lines, 10 on a page. Extent, 17,840 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránpághát, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dīnanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Correct.

Smárta-samuchchaya. A Smṛiti digest. By Nanda Paṇḍita, son of Śrīdeva Mahámahopádhya. **CONTEXTS :** Religious duty. Proper times for religious ceremonies. Lunations. Conjunction of one month with another. Intercalary months. Prohibited degrees in marriage. Marriage. Saṁskáras. Daily rituals. Funerals. Mourning. Purifications. Expiations. Inheritance. Judicature.

Beginning. নীনারাঘবদ্বাদ্বজ্ঞননিগ্রহবোধো-

বেদামহদুতান্ সমারতকৃতান্ কাশ্যকাকামিতান্ ।

সীমানৈবরসাক্ষবৈঃসমভিস্তি সার্থ্যাকজেনাভিধি

বর্মেণৈব অচরমঃ পথিতকবিঃ নীবেদক্সোদয়ানম্ ॥

মল্ল নীমিতিকল্মষনিগ্রহো মল্ল্যভিধোঃশ্রুতৌ

হল্ল্য দেবদারবিন্দ্রহরকা যল্ল্য প্রসিদ্ধাঃ প্রজ্ঞাঃ ।

বোদ্যৈব পথিতমল্ল্যলৌকিককরং বর্মেণাক্ষিযাক্ষ্যাবর্মে

রম্য স্মার্তসমুচ্চয়ং অরব্দবাক্ষ্যহৌচসম্মাচ্যুতম্ ॥

নব প্রথমদৌ বর্মেণকল্মষং বিবিস্মতে । নব মনবান্ জৈমিনিঃ । বোদ্যানাক্ষবোদ্যো বর্মে-
রম্যাদি ।

End. মল্লকবিবদন্তু মল্লনদনকমীনাংকাণাং পরিভ্রেষ রনি ।

Colophon. রনি মল্লানবোদ্যাক্ষববোদ্ববল্ল্যকল্মষনুনীমল্ল্যপথিতবিরচিতঃ স্মার্তসম-
চ্চয়ঃ বদান্ন ।

বিশয়ঃ । বর্মেণকল্মষনিগ্রহঃ । কালবিরেচনং । নিষ্যাদিনিগ্রহঃ । নব প্রতিপদাদি-
নিষিদ্ধিযৈব অচরমনিগ্রহঃ । সংক্রান্তিনিগ্রহঃ । মল্ল্যাক্ষবিরেচনং । অবদ্যাক্ষাদিবিরেচনং । বিদ্যাক-
ল্মষকল্মষকল্মষ কাশ্যকাদিকল্মষঃ । বিদ্যাক্ষাদিকল্মষঃ । মল্ল্যাক্ষাদিকল্মষনিগ্রহঃ । স্মার্তক-
বিধিঃ । অল্ল্যকল্মষবিধিঃ । স্মার্তকল্মষবিধিঃ । স্মার্তকল্মষবিধিঃ । স্মার্তকল্মষবিধিঃ । স্মার্তকল্মষবিধিঃ ।
বিধিঃ । স্মার্তকল্মষবিধিঃ । স্মার্তকল্মষবিধিঃ । স্মার্তকল্মষবিধিঃ । স্মার্তকল্মষবিধিঃ ।

No. 2106. **दायभागीकी** । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 192. Lines, 7 on a page. Extent, 4,684 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Majidā, Post Rāpāghat, Paṇḍit Madhusūdana Nyāyaratna. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Dāyabhāga-ṭīkā. A commentary on the Dāyabhāga of Jīmūta-vāhana. By Rāmabhadra Nyāyālaṅkāra, son of S'rīnātha Kachārya-chūḍāmaṇi.

Beginning. বাচোচ্য তানবিশিষ্ট-নিবন্ধমারাম্য বিশেষর ।

স্বার্থার্থ্যকমুখে বিহিনিষিতা দায়ভাগমতঃ ।

স্বার্থার্থ্যে বিহুবিধানাৎ দৃঢ়ত্বলোকোত্তমকণ্ঠে নবজন্মাবচরন্নিমিত্তমুখে স্বত্বত্বনিষেধ-প্রবোধনাম্বাৎ । নন্দাদীনি । অথ প্রবোধনং দায়ভাগনিষেধঃ । অথ স্বত্বত্বাবগোদনদ্বারা দুঃখ-নিবৃত্তিচেষ্টনবাং জৈবঃ । অনিষেধো দায়ভাগঃ । স্বত্বত্বত্ব স্বত্বত্ব কঙ্কানিষেধাভ্যাং কার্যকারক-প্রায়ে বিবচবিবচবিধাৎ । ইত্যাদি

End. অনন্তকাল তান্ব্যর্থ্যে বর্জ্যমিমা বিচারক পরিচয়নঃ সত্বপ্রবোধকৌতুকম্ কঙ্কানুরান-জ্ঞানাবেশি ন বৈবচমিতি জাবঃ । বক্তনরেনি দুবোধমিতি ।

শ্রীরামনবহরচিনাং বাচো স্বত্বাণ্য দীপিকামিতা ।

জীমূতবাহনজনে-ব্রহ্মীরার্থে বিদ্যুৎ বিহীনঃ ॥

Colophon. এনি শ্রীমদায়ভাগাধ্যায়শ্রীমদায়ভাগার্থ্যকমুখানবচনমূলশ্রীরামনবহরচিনা-কঙ্কানবহরচিনাং দায়ভাগমতীকা সমাপ্তা ।

বিষয়ঃ । জীমূতবাহনজনেদায়ভাগমতঃ বাচ্যম্ ।

No. 2107. **কামসূত্র** । সমাখ্যং জয়মঙ্গলাখ্যটীকাসহিতম্ । Substance, country-made paper, 13 x 7 inches. Folia, 120. Lines, 14 on a page. Extent, 6,125 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, S'āntipur, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Kāma-sūtra with the commentary of Mallināga, and the gloss called **Jayamaṅgala**. The aphorisms of Vātsyāyana on worldly enjoyment with the commentary of Mallināga, and an exegesis by Yaśodhara. The last two have been very much mixed up. The text is divided into 7 chapters, and treats successively of all the different branches of the subject. The exegesist cites the name of Mahimalla Deva, a Chalukya king.

The objects of human life are, according to Hindu writers, fourfold, including 1st, duty or *dharma* ; 2nd, wealth or *artha* economics ; 3rd, enjoyment, *kāma*, and 4th, salvation or *moksha*. On each of these subjects there were at one time, it would seem, several text-books in Sanskrit, but they are not all forthcoming now. On the first subject the Aphorisms of Jaimini constitute the leading text. On the second, a text is attributed to Śukra Achārya, but it nowhere has yet been met with. On the third, the *kāma-sūtra* is the only text now known, but its author refers to seven different writers who preceded him. The fourth forms the theme of five out of the six leading systems of philosophy, as also of several minor ones. Of enjoyment in its grossest sense women form the most important object, and the text therefore devotes an unduly large part of it to sexual love, and hence it is that in describing the work, it is usual to class it among erotic works. *Kāma* in its most comprehensive sense, however, includes everything that promotes the gratification of the five senses of hearing, feeling, seeing, tasting and smelling, and Vātsyāna refers to all these. He begins with education in early life, giving brief notes about the 14 sciences and the 64 arts recognised by the Hindus. Then he adverts to housekeeping, furniture and household decorations, to friends, associates and companions, to occupations and ornaments, as well as conduct towards women. This explanation is necessary with reference to what has been said on page 98 of volume I, on the subject.

Vātsyāna is supposed to have lived over two thousand years ago, and the oldest commentary on the Nyāya aphorisms is attributed to him.

Beginning. (एकस्मिन्मनुष्यस्य प्रारब्धकर्मं यथा,) तस्यै प्रकृतमात् तत् कर्म-
बाधदोषविमर्शवाच्यं भवत्यन्त्यात् । प्रजापतिर्हि प्रजाः कृत्वा तासां क्षितिनिवर्धनं विवर्धनं
वाचनमवाधानं मनुष्यवेषाद्यै प्रोवाच । तस्मैकदेवं मनुः कायधुरो यथाधिकारिकं हवत्
यकार । हवत्क्षितिवाधिकारिकं । महादेवानुचरत् तन्मयी हवत्वेवाधातानां हवत्कामकर्म
प्रोवाच । — — — — — तन्मन्त्रेण यन्मेव कामकर्मविद्
महीश्वरान् ब्रह्मावहः ।

टीकायाः प्रारब्धकर्मं यथा,—

ब्रह्मावहोऽयं हि तत् कामकर्मं प्रजापतिं केचिद्विद्वान्वये ।

महादेवास्तैः जगत्प्रजापतौ टीकावत् तन्मन्त्रं प्रवक्ष्ये ।

End. ॥
 ब्रह्मचर्यं ध्यात्वा तदा देवः प्रोक्तः ।
 सन्निवृत्तः स तदा तदा तदा तदा ॥
 प्राक् तदा तदा तदा तदा तदा ॥

प्राक् तत्र वर्धितो रामो वेष्मामोमाय वैजये ।

भाष्यस्य शेषवाक्यं दत्तम् —————

Colophon. इत्युपराज्यं + अवसन्तुष्टाजनाशक्तमहाराजाधिराजस्य कृष्णकृतमभि-
कीर्तनकृतं यथा भवतीत्याद्यानां श्रीवास्त्यादनकान्तसूरीकायां अवसन्तुष्टाभिधायां वैदिक-
मधिकृत्यं समाप्तम् ॥

द्वितीये प्राज्ञेतिनाधिकरणे,—प्रसाधनाभावः शब्धे । रतावकाव, प्रतिविम्बेना, वासिष्ठ-
विचारः, चूननविकल्पा, मकरदन्तनायः, दूधमन्दविषयः, देहा उपकाराः, मन्देन्द्र-
प्रकाराः, क्षिप्ररानि, प्रचलनशैलाः, मन्दकृष्णशैलशेखराः, उपवायिन, उपवर्षकानि,
शैवविहङ्ग, रतावकाः, रतावकाविकल्पा, रतिविम्बेना, प्रचयकस्यतेति अत्र दूधमकराणि ।

अनुर्वे आर्वाधिकारिकान्तरणे,—एवमारिहीनं, प्रवाचक्यां, वरणीयं, ज्येष्ठानं,
कविज्ञानं, वरुणं, दुर्गमज्ञानं, आकाशिकं, वरुणं वरणीयं प्रतिपत्तिरिति चतुः प्रकराणि ।

पञ्चमे पारदारिकाधिकारके,—जीवपक्षीभावस्वाभवनं, जीव विद्या पुराणः, अथवाश-
येपिनः, पश्चिमवाराहः, अविषेनाः, मावपरीक्षा, दूरीकक्षाधि, ईश्वरकामिन्, आत्म-
पुरिष्, अदाररचितकर्मणि द्वा प्रकराणि ।

পড়ে বৈজ্ঞানিকচিত্রে,—অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি, অস্বাভাবিকবিধি, কাল্পনিক,
অস্বাভাবিকবাসনা, বিরুদ্ধ প্রতিপত্তি, মিথ্যাস্বপ্নাদি, বিস্ময়জনকপ্রতিপত্তি, অস্বাভাবিকবিধি,
অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা, বিস্ময়জনকবস্তুসংজ্ঞা ইত্যাদি প্রকরণাদি ।

(পুস্তকোক্তিত্ব প্রাপ্তিবিহীন বস্তুসংজ্ঞা বিহীন)

(নবম বিধি বা অস্বাভাবিক,—অস্বাভাবিক, অস্বাভাবিক, অস্বাভাবিক, অস্বাভাবিক, অস্বাভাবিক,
অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা বিহীন)

No. 2108. वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्ती, प्रकाशिकासहिता । Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 140. Lines, 12 on a page. Extent, 4,182 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vaiṣṇava-siddhānta-vaijayanī with a commentary entitled **Prakāśikā**. A manual of Vaiṣṇava faith and worship. By Rāghavendra Muni.

Beginning. অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

এমি অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

End.

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

অস্বাভাবিকতাবিশ্বাসজনককার্যাদি অস্বাভাবিকবিধি অস্বাভাবিকবস্তুসংজ্ঞা

Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ránághát, Bábu Surendraúátha Pálachaudhúrí; another copy at Darbháńgá, Bábu Gaurcávara Sińha. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Kedára-khańḍa of the Skańḍa Puráńa. This is one of the several books or Khańḍas, of the Skańḍa Puráńa. It is divided into 32 chapters, and comprises a number of legends designed for the glorification of S'iva as the supreme divinity.

CONTENTS : I. Story of Daksha's visit to Naimisha forest, where he was disrespectfully treated by his son-in-law S'iva, and for which he rebuked S'iva.

II—III. Daksha commences a great feast to which he does not invite S'iva. Dáksháyani hears of the feast, and obtains her husband's permission to go to her father's house, where she commits suicide. S'iva hears the news, and, in a fit of anger, plucks out a lock of hair, which becomes two demons Káli and Vírabhadra.

IV—V. The demons wage war with the gods. Decapitation of Daksha; his head replaced by that of a goat. His hymn to S'iva. Adoration of S'iva, and advantages of putting on the trident al sectarial mark, ashes, &c. Story of Nandi, a Vaisya of Avanti, who was a great devotee.

VI—VII. S'iva's grief at the loss of his wife; his asceticism. Origin of the Lingam; its worship. Saiva philosophy. Story of Sundari, daughter of a king of Kási.

VIII. Lingams of various kinds. Dispute between the Devas and Rávana. Devas repair to Vishnu, and devise means for the destruction of Rávana.

IX—XIV. The churning of the ocean. Origin of the Háláhala poison. Birth of Gańeśa. Consequences of the churning.

XV—XIX. Story of Nahuś. Ditto of Dadhichi. Ditto of Bali and of the Dwarf incarnation.

XX—XXV. The superiority of the Lingam over Brahmá and Vishnu. Story of Táraka, a demon, who oppressed the Devas. Marriage of S'iva with Umá.

XXVI—XXXI. Honey-moon of S'iva on the Gandhamádana mountain. Birth of Kártika. His battle with Táraka. Destruction of Táraka. Adoration of Kártika.

XXXII. Story of Śvetarájá. Merits of the Śivarátri fast. Lu-

nations most appropriate for the worship of Śiva, Gāṇeś'a, Kārtika, &c. Gambling between Śiva and Umā, Śiva, losing everything by play, retires from Kailāsa to a forest. Umā, assuming the disguise of a wild hill woman, repairs to Śiva. Their reconciliation and adoration by the Devas. Merits of reciting the Kedarā-khaṇḍa.

Beginning. यस्याज्ञया अमृतवहा विरिचिः पातको हरिः ।

मन्त्रैः काचवहासो नमस्को विनाःकने ।
 तीर्थात्मनस तीर्थं चराचरं चैवमममम् ।
 तत्रैव वैश्वदेवो ज्ञानकादाहोऽध्याः ।
 दीर्घमथं प्रकृत्याः कविनां तुमनेन सा ।
 तेषां मन्त्रैर्वाक्याः द्वात्रिंशो हि नवाध्याः ।
 काचवहासो नवाध्याः ज्ञानको नाम नामनः ।
 नवाध्यां ते दृष्टव्यं नवा दीर्घमथिचः ।
 चकारैवमथैव सा चैवहाः चमत्काः ।
 द्वात्रिंशोऽध्यायस्तुमनेन वीतकथाः ।
 तं पश्य नवाध्याः द्विधर्मो तुमिह ।
 नमस्को चः ।

कथयन्त महाभाग देवदेवस्य शुभिनः ।
अदिमानं महाबलं ध्यानात्मनमन्वितम् ॥
मन्त्रः क्लृप्ते किं फलं व्याजकारणाऽस्मिन् ॥ ७ ॥ इत्यादि ।

End. ॥
 ॥ अथ श्रीमद्भगवत्पञ्चमोऽध्यायः ॥

Colophon. रति श्रीव्यासे नमः पुराणे केशराख्ये शैवज्ञानं सहस्रनामसुहृदाधिकवि-
 षत्तये वसुभिर्वाः प्रायः । समाप्तचेरं केशराख्यम् । (रतः परं व्यासपुराणमाद्यात्मकवम-
 श्लोका विदुः ।)

विषयः । १ मे, जयाने,—जोमनेन वर ठोमकादीनां संवादिन मज्झान् प्रकपादिरेव पं-
 मज्झान् मज्झानेववा च कीदो.वतमज्झानोतीतिमिदपच । जयकहा मैमिपारथ मज्झानका दचका
 दुरतः प्रविपातपुरःपरं द्यावमःनेव द्यावुरामिकरेव चकतप्रकाशं वदं प्रति तका सोपादि-वि-
 वरककीर्तनं । द्यमन्विनेराम्योम्यं प्राव.ववरकचम ।

[illegible]

अथ विद्वत्पुत्रं समुद्रात् पानीयं विद्वत्पुत्रान् पानिनिम्नमाकथं वायुं निम्नैर्मापन्ना ज्ञान-
जनं प्रविशेत् । अमर्कं मादृशुकेन प्रहसिन्नामाकथयन् श्रीधरस्त्रियो भगवान् वदो कठानेकां
तिरिचिरिचि वाक्कावचावाच । ततः समुद्रतयोः काशीवीरभद्रयोः दृक्पञ्चमिमादिवर्तनं ।

४-१, अथाये,—दृक्पञ्चमप्रवृत्तिभिः पार्श्वे वीरभद्रस्य युववर्तनं । प्रकृतमिवस्योपकथनं ।
दृक्पञ्च ज्ञानसकलप्रवृत्तिकथनं । दृक्पञ्चमिवस्योपकथनं । शिवमावाक्यकथनं, शिवस्यवर्तनं-
कादिकलकीर्तनं । अथ दृक्पञ्चस्य रात्रि कलाज्ञानकथनं । करवीर अर्क-सुमुरादिपुष्पैः शिव-
पूजाः करवे कलगीतं अष्टाधिककथनं । विपुष्पमावाक्यकथनं । विभुनिमावाक्यकथनं । शिव-
पूजाभावाक्यकथनमृतेन अवनिप्रवासकस्य ज्ञान्यनामकवेदस्य उपाज्ञानकथनं ।

५-१ अथाये,—छिद्रप्रतिष्ठाविधिकथनप्रवृत्तं पानीविरचविचरस्य विपुष्पवस्य मनो-
हरदेवेन दृक्पञ्चमप्रवृत्तिकथनं । तत्र अशीर्षा प्रायेण शिवस्य वचनप्राप्तिः छिद्रपतनञ्चनिकथनं ।
शिवलक्षणकथनकथनं । ज्ञानं ते अर्पयन्मन्त्रिणि सुरभिं प्रति देवानां प्रापदानकथनम् । प्रकृ-
तमिच्छितोपकथनं । छिद्रार्चनमात्रं काकीर्तनं । ज्ञानभेदे शिवलक्षणं ज्ञानभेदकथनम् । पा-
शुपतपञ्चकीर्तनं काशीराजकुमार्याः सुख्यैः उदात्तकस्य अयेः सुख्यैः करवृत्तनामकीर्तनं ।

६ अथाये,—दृक्पञ्चस्योदीनां रत्नसुम्नासाचमधादिछिद्रपूजनकथनं । छिद्रमावाक्यक
थनमासीनं मेाकथनंतेन रावकलमिच्छितार्चनविवरकथनं । जन्मिना सद्य रावकस्य विरोधकथनं ।
दृक्पञ्चं प्रति तस्य प्रापदानविचरकथनम् । रावकविपुष्पतानां देवानां वैकुण्ठममनपूर्वकं
वैकुण्ठलोककीर्तनं । भगवत उपदेष्टेन देवानां वाग्वरकपेक्ष ज्ञानपञ्चकथनं । रामावतार-
कथनं दिवम् ।

८-११ अथाये,—वक्षिक्तममन्त्रेयार्चनविचरम् । वलिविपुष्पतस्य दृक्पञ्च प्रकृतोप-
कथनादिकथनं । भगवत उपदेष्टेन तस्य सुमन्त्रममनपूर्वकं वलिना सद्य संवादकथनं । समुद्रमन्त्र-
ज्ञानाकथनं । वदस्य कोपः नृ क.सकृदस्य अकृष्टः, तेन च प्रकृष्टस्य भक्षीभूतमकथनम् । अथ
वे.मन्त्रस्य प्रायेणया शिवलक्षणान् प्रकृष्टविपुष्पप्रवृत्तीनां प्रादुर्भावकथनं । ज्ञानस्य उत्पत्त्यादिकथ-
नम् । अमुष्मां प्रवेष्टुमन्त्रमावाक्यकीर्तनं । तस्य पूजनविधिकथनं । मध्यमनात् समुद्रान् अन्धा-
दीनामृष्टकथनादिकं ।

११-१४ अथाये,—समुद्रान् जज्ञा उपलभिकथनादिकं । अष्टपतिपरिशनकाः से विष्णोः
मेादिकीकथनमात्रादिकथनं । सुरासुरयोः युववर्तनं । रात्रिपूरकस्य दैत्यनां जयलभकथनं ।
रात्रिभवेन अन्धस्य शिवमाशिवजनमादिकथनं । विष्णुकलाकान्तोपकथनमादिकं । युववर्तनां
वर्तनं प्राप्तिना ज्ञानेकलप्राप्तिकथनं । दृक्पञ्च सद्य दृक्पञ्चतेः विरोधकथनम् । विश्वकर्मेष्टुस्य विश्व-
कथनम् दृक्पञ्चविरचकविचरकथनम् । अथैकदा जज्ञः वक्षेय विश्वकथनं शिरांसि विच्छेदं ।
जज्ञस्य वेन सुवेन विश्वकथा बोधधानमकरोत् ततः कपिचक्षाः समजायन् । तथा सुरापायन-
काच कपिविद्वत्तिभिरप्रवृत्तीनामुपलभिकथनम् ।

१५—१८ अक्षरे.—देवाणां मन्त्राण्यकाराक्षराभिव्यक्तयेवम् । पुनरिदमिदं मन्त्रः
मन्त्रवरदायैव हवाहुराक ककुवादिभवनम् । दधीचे रक्षादिना अकारादिभयोपभवनम् । देवान्
अग्नि दधीचिवक्त्राः सुपर्वावाः ज्ञापरदाभवनम् । मनुष्येभ्यो विमलादक सन्निभभवनम् । हवाहुरव-
क कवमकुम्भ प्रदोषमेवमभिव्यक्तिभवनम् । यक्षिज्जनाभरावनीशोपहताकाकीर्णम् । दम्बोऽय-वज्रि-
सीमां मन्त्रकाक-रक्षाः प्रादिभवेव वसावभिव्यक्तभवनम् । वासनाभराभवनम् । यक्षिज्ज-
हताकाकीर्णम् । वनेः वासाभवनमभवनम् ।

१०—११ आधारे,—सङ्घाविश्वरूपायां समुत्पन्नमिदमप्यर्थं स्मिदकपक्षे प्रथमः निर्देश-
मादिकथनं । समुत्पद्यते सांख्ये कथयन्ताम् । देशायां कृत्रिमसमीपमनपूर्वकं कोपयामेव
आवस्थायते । दायावपि त्रिरात्रासक्त्यामेव जन्मवपरादिकथनं । धाम्नाः त्रिगुणपूर्वकं ।
मदमदाहमविवरकथनं । रत्यां च स मादहस्यं संवादकथनं । धाम्नाः कथयन्तादिवर्तनं । वदकपक्षे
त्रिगुणं समुत्पद्यते सममादिकथनं । अतिविशदं त्रिविधादहसाव्यवर्तनं । अस्यां आविर्भा-
वादिकथनम् ।

११—११ अध्याये,—अथनाद्वयमन्ते शिवाश्रितयोः विचारवर्धनं । देवानामनुरोधेन वक्षीः
 सत्यकवेकं तव जमनादिविरक्तवचनं । कान्तिकेयस्य जगदादिवचनं । कुमारस्य योगशक्तिसं-
 कादिवचनं । तात्त्विकं तव योगस्यवर्धनं । कुमारविश्ववचनस्य । यमकान्तब्रह्मकोषवचनं ।
 कान्तिकदंष्ट्रादिनामः त्रयवचनं । यमेन जिज्ञासितस्य शिवस्य ज्ञानयोगवचनवर्धनं । सुर-
 जगद्विभक्तगदितकृमः रक्षावकीर्णनं । कुमारस्य सत्य मन्दिनः संवादेन शिवाश्रितयिकोपादि-
 नादात्रयकीर्णनं ।

३२ अध्यायः—शिवब्रह्मस्य चेतनाजन्य उपाख्यानकीर्तनं । शिववाचिनमवाकाशकथनप्र-
सङ्गेन श्रवणमिधानस्य पुरुषस्य विवरणकथनम् । शिवब्रह्मेण मानवाङ्कुमारं रचयिष्यतीति । इदानीं
मिथिन्यादिनिकथनं दृष्ट्वा पात्रेभ्यो यत्ने पराजितस्य शिवस्य भूवर्त्मनाथं कैशोरवयस्येन मन्त्री-
कृतकथेतिरहस्यावयनं । अथ विरक्तस्य शिवस्य कैशोरां विद्याय समप्रवेशविवरणकथनम् । ततः
पात्रेभ्योः स्वकीकृतमात्मन्य शिवमाङ्घ्र्यजननकथनम् । तयोर्द्वैतसङ्गताभिधेयवर्णनम् । कैशोर-
कथ्यवाङ्मादिसंज्ञानिककथनम् । इति ।

No. 2110. **नामसौमदी।** Substance, country-made paper, 13 x 4 inches. Folia, 82. Lines, 6 on a page. Extent, 1,154 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1692. Place of deposit, Purohitapada, Rāṅghaṭ, Pandit Rāmalāla Bandyopadhyāya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Nāma-kaumudī. A treatise on faith in Kṛishṇa as the supreme divinity, and the rituals and duties of Vaiṣṇavas. By Gaṅgādhara, son of Śiva Bhaṭṭa, and grandson of Vireśvara Bhaṭṭa Māhānkara.

Beginning. नवकृत्य रत्नानां सदकावकाशम् ।

सदाशिवमन्त्राणां सदाविभूतकृतम् ॥

महापर रमितायां भवद्वन्द्वकृतम् ।

शास्त्राचारं समाधीन्य न्यायिपदमेतम् ॥

अवयवैकतां रत्नां चरितार्थपरायणम् ।

उद्दिष्टविशेषेण कुर्वेत् नानाकौमुदीम् ॥

तत्र प्रकाशयित्वा ।

रंशः परमः कृत्यः सदाशिवमन्त्रिणः । इत्यादि ।

End. महात्मानमन्त्राचारकलापेनैव जीवानां चतुर्वर्गप्राप्तिरप्येवेति दिक् ।

Colophon. इति श्रीमच्छास्त्रोपनिषत्समासकौमुदीरंशः प्रोक्तः । त्रिपुरारिखण्डमुद्राशिवमहा-
शयभवनमुद्राशिवमहापरविरचिता नामकौमुदी समाप्ता । शकाब्दाः । १९०९ ।

विषयः । श्रीकृत्यं अर्थं भवनामिकम् । तस्य पूर्वनिर्णयः । विविधप्रकारेण-
तैव श्रीकृत्यमन्त्रिकम् । नामनिरुद्धाप्रकटकीलावकाशकीर्तनम् । कृत्यमात्रवर्द्धिर्नृणां
निरुद्धकम् । द्वाविधमन्त्रिकम् । नृणां पदविशेषकम् । महापरायणपदकीर्तनम् । अवय-
वकीर्तनादिषु नामनृकीर्तनकैव प्राधान्यमिति निर्णयम् । शास्त्राचारविशेषम् । भवत्वेन सर्वेषां
शास्त्राणां आत्म्यमिति प्रवचनम् । भवद्वन्द्वकृत्यमिति । संक्षेपेण श्रीमद्भगवत्सामर्थ्यकम् ।
नामनृकीर्तनेनैव जीवानां चतुर्वर्गप्राप्तिरिति कीर्तनम् ।

No. 2111. निम्नाख्यप्रकरणम् । Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 3. Lines, 5 on a page. Extent, 58 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purohitapāḍā, Rānāghāt, Paṇḍit Rāmalāla Bandyopādhyāya. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Nirvāṇa-prakarana. Eight stanzas on the unreality of the universe, as inculcated in the Vedānta philosophy. By S'uka, son of Vyāsa.

श्रीमच्छास्त्रोपनिषत्समासकौमुदी ।

Beginning. भेदाभेदौ सदा हि त्रिभिर्नृणां पुरुषाणां विभक्तिः ।

शास्त्राचारो नवमन्त्रितो नवमन्त्रेणैव हि ।

कृत्यमन्त्रेण विभूतकृतं प्रायः तन्मात्रेणैव ।

मन्त्रेणैव हि विभूतं नृणां विभिः को विभेदः ॥ इत्यादि ।

End.

अर्थं अर्थं परममन्त्रं शास्त्रकलापकम् ।

शास्त्राचारो नवमन्त्रितो नवमन्त्रेणैव हि ।

देवीः कथं विप्रसदयं वाचयवाह्यं च ।

शतः काव्ये पठति यमरा चाति विमोचनार्थं ।

Colophon. इति श्रीयवाचार्यविरचितं विमोचनकरं ५५०० ।

विषयः । विमोचनकरकवचपूर्वकं तदुपायकीर्तनम् ।

No. 2112. आर्षानुक्रमणी । Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 320 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1820. Place of deposit, Śāntipur, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvagīśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Arśhāṇukramanī. Index to the Rishis who are supposed to be the authors of the Rīg Vedic hymns. By Saunaka.

आर्षानुक्रमणी लिख्यते ।

Beginning. ऐ आम्बेदभक्ति ये चि इहारे मुनिपुङ्गवाः ।

तदनुक्रमणार्थं यमरात्रि परमेश्वरीम् ।

अथाऽष्टमीक इत्यादि प्रथमं मन्त्रकं पठति ।

उत्तरार्धेन च विज्ञेया अथवाः सुविशेषे ।

तेषां पूर्वे मन्त्रान्ता मेवातिविमलकरः ।

इत्यनुक्रमणीये च विरच्यते उत्तरः । इत्यादि ।

End. ये वेदमन्ताः मन्त्राः सुहृदा येनार्षानुक्रमणी तदिह ।

मन्त्रान्ते तेषां मुनिपुङ्गवेभ्यो यवका ने चारि मवि प्रमत्ताः ।

Colophon. इति श्रीऽयवाचार्यविरचितं आर्षानुक्रमणी समाप्ता । अथ १८२० ।

विषयः । आम्बेदभक्तिः मन्त्राणां च विविधवर्णः ।

No. 2113. रासोक्तासतन्त्रे रासगीतिका । Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent, 137 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Śāntipur, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvagīśa. Appearance, new. Prose. Correct.

Rāsa-gītā. A poem in praise of the Rāsa festival of Kṛishṇa and Rādhā. It professes to be an extract from the Rāsollāsa Tantra.

श्रीनारद उवाच ।

Beginning. श्रीराधाकन्देश्वर्य मायागदीनरं व्रतम् ।

रासगीतीर्तनं नाम शुक्र आनन्दोपमम् ।

यः बडेत् प्राणयन्त्राय वाचिभिः स न बध्यते ॥ इत्यादि ।

अथाप्येकस्मिन्नेव काले सत्यमेव च ।

विषयः । राधाकृष्णयोः राधोत्सवकालीनसोपकथनम् ।

No. 2114. **सर्वायुद्धमयिषा ।** Substance, country-made paper, 10 x 8 inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Extent, 630 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Śāntipur, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Sarvānukramanīkā. An index to the Rishis, the Devas and the metres of the hymns of the Vājasaneyi Saṁhitā of the Yayur Veda. By Kātyāyana.

[illegible]

End. पद्धता वा न्यायान्तराभिव्यक्तिः शास्त्रसंबन्धे संश्लेषात्प्राप्तविधेया कतिपयवतः
 कालावसरेवास्तुनिर्भरवतः कालावसरात् । य ।

Colophon. रत्नि वर्णमालाप्रकाशनाय वन्द्योऽस्माकः समाप्तः । समाप्ता येन वर्णमु-
द्रणप्रकाशनाय ।

विषयः । सर्वेषां प्राणान्द्रव्यजुषंसाद्यान् कश्चिदेवमनिकरमं । कश्चित् कल्पसादिवच-
नम् ।

No. 2115. विद्यवागीशम्। Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 102. Lines, 6 on a page. Extent, 1,969 slokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1839. Place of deposit, Sāntipur, Paṇḍit Kālīdāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vidvanmaṇḍana. An essay in refutation of the doctrine of Māyā. It attempts to prove that the human soul is not a mere reflection of the Divine soul, but an actual emanation from the Divinity, and that Kṛishṇa is the perfection of the Divinity. It represents the philosophy of the Vaiṣṇavas in a condensed form. By Viṭṭhala Dikṣhita, son of Vallabha Dikṣhita.

Beginning. निम्नरुद्धिवावादावागतानुसारी-

निवृत्तमनसोवाचोपनिषदिपतरे। श्रियि। ।

किमपि परिगच्छाद्वात्रैः। न प्रज्ञः प्रकटीभवत्

अनिवर्तिसम्यग्देवाकाङ्क्षा विषयः कदा ।

विष्णुसहस्रनामं हरिनिवासं ज्ञानसागरम् ।

मदम्पत्नः किञ्चित्कालमिदमाहुः यथाह्वयः ।

यतिव्यादिमणिभिर्जटितं यत्किमोक्तये ।

दक्षिणं कुर्वते विद्वन्मनुष्यं विदुः सुधीः ।

इह च विविधरजिमतयोः वनप्रजायामिच्छित्तज्जावयंतां च पुनिकृतिवरांसेषु यवतादयः
प्रतिपादयेत् । इत्यादि ।

End. एवमस्मिन्महात्म्ये श्रीगणेशाय नमः ॥

वीरकलाभिधानाम् विह्वलकाम् बाह्वन.वाये ।

Colophon. इति श्रीमद्विष्णुसहस्रनामस्तोत्रविष्णुसहस्रनामादिष्वध्यायविष्णुसहस्रनाम-
वृत्तिकावलिनीश्रीकृष्णार्चनम् + श्रीरघुनाथोपासकश्रीश्रीकृष्णार्चनम् समाप्तम् । मयोपि विष्णुवि-
दितं विष्णुसहस्रनामम् । संवत् । १८८८ ।

विषयः । अत्रोक्तं भाषायादादिकथनपूर्वकं चिकित्सामित्रेण प्रवर्तमानादोषा-
दम् । तत्रोक्ते च जीवपरमेष्ठरोक्षविद्युत्सङ्गादवरोधेन चान्निजितः । तन्मूर्च्छं जगत्
चोक्त्यादाविर्भवति तन्मेव ज्ञानमनुवि शब्दति च । आदित्यवर्धनः परमेष्ठः चोक्त्य एव
जगत्प्रवर्धकः । एवमेवोपासकस्य आत्मस्वाभिर्भाष्योक्त्या च जीवः चोक्त्य एव जगत्विद्यु-
त्सङ्गादव रोधमेवोपासकमे—इति । अत्र चोक्त्यन्तीत्याः प्रवेक्षणदिशोर्मेव शोकाया मित-
मादिपिपयकः ।

No. 2116. **মহাভারতখণ্ডিকা।** Substance, country-made paper, 16 x 4 inches. Folia, 142. Lines, 7 on a page. Extent, 4,626 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mājidd, Post Rānaghat, Pandit Madhusudana Nāyārātna. Appearance, fresh. Press. Correct.

Mahāśāstava-tīkā. A commentary on the Mahāśāstava of Bhagvanānanda; on intercalary months. By Rādhāmohana Gosvami.

Beginning. प्रथम पाठावधिनीदुष्ट-मई वनकावडनपुत्रक ।

परं विद्वान्मन्त्रं तवेति श्रीमोक्षदीप्त्यै बहुलाचमये । .

[illegible]

End. मत्त वत्तावधि वेपारिचङ्गाया वेपारिवावधिचिन्तकान्तं वत्ता वत्तावत्तावत्ता-
वत्तावत्ता वत्तावत्ता विवेपारिचङ्गावत्तावत्तावत्तावत्ता ।

Colophon. रवि श्रीमदहमधोदयश्रीराधाचरणोत्सवविष्णुकार्यविरचिता मङ्गलमङ्गलीया वामना ।

विषयः । रघुवन्दनकृतमहाभारतस्य भाष्यार्थः ।

No. 2117. उदात्तपदीया। Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 7 on a page. Extent, 2,161 ślokas. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Mājīdā, Post Rāpāghata, Pandit Madhusudana Nṛṅgaratna. Appearance, fresh. Procs. Correct.

Udvāhatattva-ṭīkā. A commentary on Raghunandana's digest of the laws relating to marriage. By Kās'īrama Vāchaspati Bhāṭṭācārya.

Beginning. जन्मा मरोवर वपवरजाति जन्मा :

श्रीमानकानकचरण विद्याधर विने ।

गीतः शिराजदुखनी जलियां दिता

सम्बन्धतत्त्वविहितं विवर्तते यन्मायुः ।

कृतिनासाज्ज्यो लोहावतवेतुं नमद्वयं ।

पिदिमं पिपु खोकेषु यत्नाति एवमन्वयं ।

कर्मसंयम्य ह्यस्मिन्निदम्यकस्मिन्नकथापयति । यतः कथापितवाचस्मिन्नविमार्शे ह्यव-
कारः परदेष्टुस्त्वनकर्मसंयम्य कथयाम् । यच्च श्रितानिवाच्यं गौरी विपन्नानि प्रत्येति । वाच-
कस्य कथयाम् कथापयति गौरीयत्तु प्रपन्नं तस्मिन् इति कथयाम् गौरीयस्मिन् विषयेकमप्यम् ।

End.   वज्रपाः शुद्धादयुक्तवर्जो । इतराः न शुद्धमीति ।

ॐ शान्ति शान्ति शान्ति

শীরাভোজরসজ্বালাকটকটী বদৌরপুস্তকনিঃ ।

দেব বীৰ্য্যকামিরাক্ষসিনীনা বজ্রেন নিষাদিনা

জীবা মানিহুস্তককপি কনিধিঃ বাবুপদৈঃকনী ।

Colophon. রবি শীকাকোরাবাক্ষসিনীনাচার্য্যবিরচিতা। বহাদুরজটীকা বলাঙ্গ।

বিষয়ঃ । রঘুনন্দনজটীকাবাক্ষসিনীনাচার্য্যবিরচিতা।

No. 2118. দেবীপুরাণম্। Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 182. Lines, 8—9 on a page. Extent, 7,371 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Rānāghāt, Babu Surendranātha Pāla Chaudhūri. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Devī Purāṇa. Legends and traditions regarding the Devī and her wars, designed so as to glorify the Devī, and exalt her as the greatest divinity. It professes to have been imparted by Brahmā himself at the request of an assembly of Rishis. The Śāktas insist that this is an original Purāṇa, and one of the eighteen alleged to have been compiled by Vyāsa; but the Vaiṣṇavas denounce it as apocryphal, got up with a view to set aside the claims of the Bhāgavata Purāṇa. Dr. Wilson, in the introduction to his translation of the Viṣṇu Purāṇa has noticed at length the arguments urged by the two sects. The codex is incomplete.

CONTENTS: 1—2. Introduction, Rishis repair to the hermitage of Agastya by the advice of Vasiṣṭha. Story of Nripavāhana and Chitrāṅgada. Ghora, an Asura, attains absolute invincibility on earth through the blessings of Viṣṇu. Vasiṣṭha advises Ghora how to obtain the nature of a Vidyādharā.

3 to 6. Conquest of Pātāla by Kāla, son of Ghora. Conquest by him of the kingdom of heaven from Indra and the other gods. The gods seek the aid of the Devī, and address her hymns.

7 to 9. The Devī descends on the Vindhya mountain. Nārada descends to delude the demon. The demon proposes to marry the Devī. Selection of brides. Mantras for deluding people.

10 to 13. Description of Sanatkumāra Yoga. Story of Hutāgni, a demon. Story of Surala, who obtains an invincible standard. Descriptions of standards.

14 to 21. Ghora sees a frightful dream. The Devī, under the name of Vindhyaśāini, destroys Korakāla and other demons. Indra praises the Devī.

22 to 29. Durgápújā. Planting of standards. Transit of the sun from one to another month. Worship of the Devī at such times and on other occasions.

30 to 33. Agency of the Devī in the creation of the universe. Her superiority over Brahmā, Viṣṇu and Mahādeva, who attain their greatness and strength through her. Her worship. Her car festival. Her worship on cremation ground on particular occasions.

34 to 38. Details about her worship, her temples, offerings to her, &c. Hymns in her praise.

39 to 43. Further details. Story of Bala. Do. Dundubhi. Worship of Kāhemañkarī.

44 to 48. Aparājita-vidyā. Story of Amayāsura. Names of Rudras, Vasus, Viśvedevas, &c. Conjunctions of Nakshatras. Devī worshipped by Paras'urāma. Astronomical and astrological details in connection with her worship.

49 to 53. Further astronomical details and special rules about her worship.

54 to 70. Special worship of the Devī and her manifestations as Mātrikās on particular occasions, and also of Śiva in connexion with her.

71 to 80. Worship of Vināyaka. Character of forts, gates, triumphal arches, &c. Bathing during eclipses. Merit of pouring water on Lingams. Rites, fasts and sacrifices in honour of the Devī.

81 to 89. Merit of cleaning the temple of the Devī. Her omnipresence. Periods of existence of Brahmā and others. Praise of Kālāgni-rudra. Description of Hāṭakes'varapura. Story of the demon Kuru. Origin of Bhimā. Do. of the signs of the planets. Do. of Chandeśvara. Praise of the Devī on the destruction of Kuru.

91 to 96. The fasts of the 8th and of the 9th lunations in Āśvina. Worship of the Mītris. Advantage of worshipping clay images. Praise of Vidyā, and her worship. Praise of Nanda, a place sacred to the Devī.

97 to 103. Duties of the different orders, classes and castes. Various fasts.

104 to 114. Various fasts. Origin, classification and division of the Vedas. The subsidiary Vedas. Science of medicine. Qualities of drugs. Story of Khaṭṭāsura. Birth of Gaṇeśa.

115 to 128. Hymn to Gaṇeśa by Viṣṇu. Lustration of Gaṇeśa

and blessings by him on Vishṇu. Story of Vighna, his destruction by Gaṇeśa. Praise and worship of the Mātrikās. Story of Harischandra. Repairs of images of gods. Controll of the passions. Story of Nara-vāhana. Rules regarding Triragni. Names of Agni under different conditions. Flowers meet for worship. Worship of spiritual guides. Hymn in praise of the Devī.

Beginning. नमस्तस्मै त्रिषां देवीं कर्ममात्रवतां शुभाम् ।

पुराणं संप्रवक्ष्यामि तथोक्तं ब्रह्मण पुरा ॥

अथवा अथः ।

ममयंयं यमययं यहाययं ममयित् ।

पुराणार्थं वयं सर्वे ज्ञानता प्रपि ज्ञापिताः ।

कथ्यतां यथ वीराया भूताः सम्प्रतदावयाः ।

अविष्ठां च विनाशितं देवी देवममल्लमा ।

एतन्मया च दिवः प्राप्तिर्हेतुराभ्यस्य दामयैः ।

यथा ब्रह्मोऽप्ययं यज्ञो देवदेवममृततः ।

अथानां कृतिष्वेव बहिर्भेदप्रतापः । इत्यादि ।

End.

नवापि कथितं तुभ्यं निरुक्तं वाप्यनास्ति ।

पुनरायं वाचनं दिवं देवदेवेन आचिन्तम् ।

Colophon. इत्यादि संक्षेपराजे देवदेवीसंगभादे देवाः सगराजः सजातः ।

११६ चत्वारः ।

विषयः । १-९ अध्याये,—विद्वत्सोपदेशेन अधीतान्नमन्त्राद्यनन्तमन्त्रविपरिवर्तनम् ।
अध्यायमध्याह्नद्वयोपस्थानमन्त्रम् । गेराधियायस्य ऐन्दोमस्य विक्रान्तमन्त्रा इतिमान्तोप-
स्यपरान्तिमन्त्रम् । अन्त्येन च च अध्यायमस्य चर्या ईन्दोपायेन विचार्यन्मन्त्राग्निमन्त्रि मनुष्या-
न्मन्त्रम् ।

१-१ सभाये-भोटवृत्त सभास्य वसदत्तस्य स मन्त्रद्वारासभा देववरको सभा-
कादिविषयकस्य । प्रसक्तोपदेष्टेन मन्त्रोदित्वादिपञ्चमस्याह्नवूर्ध्वं कारायेत्यर्थान्नि-
कस्य । भोटवृत्तविजयानां देवानां प्रसक्तुष्वेन देवीकोत्पीर्यम् । एवं पितृवदादिसप्तदेवी-
कोपकस्य ।

७-८ अक्षांश, -१६°३०' अक्षांशपर्यंत। प्रमुख अक्षांश ७०°३०' अक्षांश।
अक्षांश ७०°३०' अक्षांशपर्यंत। प्रमुख अक्षांश ७०°३०' अक्षांश।

वेदादिकथनं । अथ विवाहयोग्यकन्यासहस्रादिकथनम् । लोकमोक्षमवदमाहाकथनप्रकरणे मन्त्रादिकथनम् ।

१०—११ अध्याये,—कृत्तविक्षासाधाय कन्यकुमारयोगानुष्ठानप्रकारकथनम् । तत्र कन्या-
प्रमाणकला दानकला विवरकथनम् । सुदलनामधेयका देत्येन्द्रका विवरकथनम् । तस्या विधोः
अपुना नावकेतुसाधकथनम् । केतुचक्रमुखाविधिकथनम् । रन्ध्रभक्षणसहादिकथनम् ।

१४—१९ अध्याये,—आयस्यसर्वादेत्येन्द्रका चोरका दुःखप्रदंनकथनम् । विन्ध्यवाणिनी-
कान्त चोरकाहादिदेत्यवयवकथनम् । रन्ध्रकनदेवीकोषकीर्तनम् । नारदका विन्ध्यवाणिनीदंनंनैव खप-
कीर्तनम् । सुतेकथनकथनम् । नावानैत्यवयवकथनम् ।

२१—२८ अध्याये,—वाग्निगृह्याहमीमदानमन्त्रोद्देगीपूजावयवकथनम् । मन्त्रीकन्य-
विधिकथनम् । अथ दुर्गापूजाविधिकथनम् । भस्मारेपकविधिकथनम् । द्वादशमहानिष्ठकथ-
नकथनपूर्वकं तत्र तत्र कृत्यनिकथनम् । प्रदोषादौ कल्लमके फलादिकथनम् । वयोवृद्धाराण्य
स्त्रिमासा देवाः पूजने फलाधिकथनम् । षड्वारादानयोग्यकानादिकथनम् । चोमविधिक-
थनप्रकरणे कुम्भमिक्षाहादिविधिकथनम् । विद्येय देवीमाहात्म्यकथनम् । देवीमाहात्म्यपाठादि-
विधिकीर्तनम् ।

२०—२९ अध्याये,—देवाः प्रकृतिकथनेन जन्मकर्मणादिकथनम् । तस्याः परमादिकथ-
नम् । चरित्रराक्षसी कर्मणा देगीपूजनेन सामर्थ्यप्राप्तिकथनम् । तत्र देवभेदेन देवादैर्मस्तुति-
कादिभूमिभेदपूजाकथनम् । देवादेववाचविधिकथनम् । कर्माविशेषे मदीतीरदुर्गस्याम्ना-
नादिषु देवाः पूजनकर्तव्यताकथनम् । देवाः प्रतिष्ठापनविधिकथनम् ।

२४—२८ अध्याये,—गृहकलत्रविशेषकीर्तनम् । तत्पुत्रतः त्रिनेन दुर्गाप्रतिविधानादिकथनम् ।
देवाः गृहमिक्षाफलपनर्थकारादिकरणे फलप्राप्तिकथनम् । देवीपूजनं कन्या दुःखिभ्योऽज्ञादिहा-
नकर्तव्यताकथनम् । देवीशवादिमिरवि भस्मदानादिविधिकथनम् । मयेन त्रिवेण्यदेवीकोषकीर्तनम् ।
कर्ममहासावित्रादिदेवीनाममिथंनकथनम् । अथ कर्मणां ऐक्यविधानाया निवर्तं प्रेम् ।

२८—४९ अध्याये,—महादेवीनां ज्ञाननिकथनम् । ज्ञानभेदे देवदेवेन देवा भूमिनिष्ठेष्वपूजन-
विवरकथनम् । देवीमन्त्रप्रभावकथनमुक्तेन हैन्दराजका वरका हनानकीर्तनम् । दुःखभियानकला
देत्येन्द्रका उपपत्त्याकथनम् । संमहर्ष्या चाविर्भावकथनम् । तस्याः पूजाविधिकथनम् । अष्टाष्टरव-
हनात्मककथनम् । ज्ञानकथादिदेवीज्ञानप्रसंसादिकीर्तनम् ।

४४—४८ अध्याये,—महादेवान् मन्दिन अपराजिताविद्याप्राप्तिकथनम् । ज्ञानपाठुरका
विवरकथनम् । एकादशवशाष्टवहारादमादित्यविद्येदेवादीनां मानकथनम् । मन्त्रवयोदमाहात्म्य-
कथनम् । परगृहान्मन्त्रदेवीप्रतिष्ठाविधिकथनम् । अथमानुष्ठानयोग्यनिष्ठादिकथनं काष्ठवप-
न्याकथनमुक्तेन निधिरक्षादिकथनकथनम् । शान्तिचमनंनानादिकथनम् । अथावा तन्नादिवि-
कथनम् ।

४८—४९ अध्याये,—पूर्विमावावसानिकपञ्चमुक्तेन चन्द्रचरदिविचयः । कूर्वाचन्द्रमणौ-
 वरात्रे साध्यावरात्रादिकवचनम् । चयकविकवचादिकवचनम् । मन्वरे वायु जलसहोपाव-
 नुसरे चयवचनानिमेवेव देवा भूमिमेदूजवचनविकवचनम् । तत्र मन्वरेणकारादिनिर्गच्छविधि-
 कवचनम् । महासागविधिः भिवा-भानि-भूमि-भना-च-व-विधि-तुष्टि-वृद्धनिवहिविचयेवीमूर्ति-
 कवचकवचनम् । तथा माहादिनामकाकवचनीमन्त्र । आवा पुन्याविकवचनम् । चवाचिवापीता
 देवतानां साध्यादिकवचनम् । संवत्सरमन्त्रकवचनम् । तत्र तत्र वसिष्ठानादिविचिकवचनम् ।

५०—(१ अध्याये,—मन्त्रमन्त्रकवचनम् । तत्र तत्र पूजायां वायुपुण्यादिविकवचनम् । अववायु-
 चरकारादिकवचनम् । चयवचन-कवाविकवचनम् । तत्र योगविकवचनम् । अयोगान्तकवच-
 नद्वयम् चर्मात्मकविकवचनम् । पूर्वमादौ तिकथेन्वादिदामविकवचनम् । योगात्म्यादन्ती-
 मन्त्रविधानम् । द्वादशमन्त्रेषु क्रमेण देवाः पूजाविकवचनम् । काव्यनीकहोममन्त्रविकवचनम् ।
 मन्त्राहनीचीराहनीप्रथमीनां विधानकवचनम् । वनकावलाभाये विचरिन् मन्त्रेषु देवाः पूजा-
 विकवचनम् ।

५१—५० अध्याये,—मानविधये पूजाविधयेव देवाः पूजाविकवचनम् । वाराचरी-वरात्र-
 मैत्रिचारकादिषु स्थानेषु विवक्त कथमेव अवसानकवचनम् अतएव अहवहिक्यानेषु मन्त्रमन्त्र-
 विधानकवचनम् । ओरमन्त्रमन्त्रविकवचनम् । पूजाविधयेविधिः । तत्र मन्त्रादिनिर्गच्छविधानक-
 वचनम् । कस्तुरीमन्त्रि-निवेदनादिदेवतामन्त्रादिकवचनम् ।

५२—५० अध्याये,—विनायकमन्त्रविकवचनम् । पूजनसाधनादिविचिकान्तम् । कुम्भी-
 पुरहारादिकवचनम् । पुरदुर्गेवावादिविकवचनम् । पुन्यवादिषु स्थानेषु चयवचनानीमानमन्त्रपु-
 न्यादिकवचनम् । विवाहविधिषु अन्नादिपारादाननापाकादिकवचनम् । अन्तुष्टविध्याकवचनम् तत्र
 कथनानीमानाध्याकवचनीमन्त्रः देवीवागविकवचनम् । अवधिनमनविकवचनम् । अन्नाहनीमन्त्रवि-
 धिः । अनाभायेचरविकवचनम् । ब्रह्मरन्नाचकवचनविकवचनम् । अन्नापरीमन्त्रविधानकवचनम् ।

५३—५८ अध्याये,—देवीमन्त्रवचनमन्त्रावाकाङ्क्षम् । देवाः कर्मात्मनादिविकवचनम् । महा-
 दीनां काव्यवचनकवचनम् । भावदवचनकवचनम् । कासाग्रिपद्मावाकाङ्क्षकवचनम् । वाग्देवपुरवचनम् ।
 अवैकदा मैत्रीमन्त्र इहकाना विधिराचवादेवः अचवाचनेन केदाम् वनावयु । अत्र च योगा-
 रचिषा वनाचनम् मन्त्राचनम् चरक विरादेव वचनामन्त्रा अहुरक कवचकवचनम् । तदु-
 वदनाम् देवानां देवीकोपकीमन्त्रः । वरवचवादे मन्त्राः कवचकवचनम् । जीवावा कवचकवचनम् ।
 चरकवचनम् । कर्मात्मनामन्त्रकवचनम् । वरवच देवमन्त्रमन्त्रदेवीकोपकीमन्त्रः ।

५९—६१ अध्याये,—देवहोमकवचनम् । देवीमन्त्रमन्त्रकवचनम् । मन्त्रमन्त्रा अभिज्ञादिवि-
 धिकवचनम् । अन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रावाकाङ्क्षकवचनम् । विद्यामन्त्रावाकाङ्क्षकवचनम् । विद्याविदेकनापाका-
 विकवचनमन्त्रादिविकवचनम् । विद्यामूर्तिदामकवचनीमन्त्रः । देवाः विद्याकवचनम् । मन्त्रादीये-
 काङ्क्षकवचनम् । मन्त्रावरीचमन्त्रादि । अन्त्रमन्त्रावाकाङ्क्षकमन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्रमन्त्रादि । तत्र
 अभिज्ञाविकवचनम् । कवचमन्त्रावाकाङ्क्षादिकवचनम्

८०—१०९ अध्याये,—वर्षावसनवर्गकथनं । तत्र साध्यावधिकथनं । वैशाखमास-
विषयः । अग्निहोत्रादिविकथनं । वैशाखिरिक्तास्ते चिन्तायाः साधनकथनम् । वामात्मनः
कर्मवर्षावसनवर्गकथने निविष्टाणि । आचारकथनं । पवित्रारोपकविकथनं । मासिकेभ्य इव-
विशेषेण देवीपूजनमासाकारकथनं । विजयान्तविकथनीयं । कपलौमात्मनकथनमाप्तविकथ-
नम् । अक्षयिविजयान्तविकथनं । मन्वन्तरविकथनम् ।

१०९—११९ अध्याये,—शेषधेनुधनधेनुनिकधेन्यादिदानविकथनं । वदन्तविकथनम् ।
धेनुवैशान्तविकथनम् । मासविशेषे ऋत्यादिभेदात्मनविकथनं । वैशेषिककथनम् । शरत्कृतकथनम् ।
पञ्चमिकथनम् । आशुमेदेयोहात्मनकथनम् । शिखरामीचमप्रकारकथनम् । आशुमेदविकथनमुद्येन
इत्यनुवादिक्थनम् । महाहारीशमनिकथनप्रवृत्तेन मासवर्षव्यये मन्वन्तरकथनादेवञ्च अमकथनव-
कथनं तत्र विनायकौत्मनिकथनम् ।

११९—१२८ अध्याये,—विष्णुहस्तविनायकहोमकीर्तनम् । विनायकस्य अभिषेककथनं ।
वरदानहोमाकीर्तनम् । विनायकं परस्मैपुंसं विष्णुमात्राय देवामाहुर्वाचसमनहोमात्मकम् ।
विष्णुवचनमनुजेन तस्य कथादिवर्णनम् । उत्पत्त्यादिकथनम् । मातृमन्त्रपूजासाक्षात्कथनम् ।
तत्र हरिश्चन्द्रवचनविरचकीर्तनम् । जीर्णदेवमूर्तिप्रतीकारकथनम् । अर्चनवस्युदिविकथनम् ।
तत्र मरवाचनस्य होमात्मकम् । विरश्चिविकथनम् । कर्मविशेष वक्ष्येनामभेदकथनम् । वृषभविधि-
कथनम् । मृगदेवपूजाविकथनम् । देवीकथनवचनम् ।

No. 2119. वैष्णवामृतम् । Substance, country-made paper, 10 x 4 inches. Folia, 182. Lines, 6 on a page. Extent, 4,628 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Rāṇāghāṭa, Bābu Surendranātha Pāla Chaudhūrī. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Vaiṣṇavāmṛita. On the duties, feasts and fasts of Vaiṣṇava-
vas. Anonymous.

Beginning. श्रीदामोदरपादवन्दनं नित्यं मुनीन्द्रैः कृतं
देवात्मविदुषां किमपरं चर्चार्थमस्ति यत् ।
संसारजन्मतारकायन्तरयोः समुत्थेभ्यः सर्व
साधनं करोति मया तु हृदये आनीडितो यदा ।
काराकारं कलाकला वैष्णवानां विनाय वै ।
मन्त्राणां होपचार्यैश्च वैष्णवात्मनमुच्यते । इत्यादि ।

End. सर्व विद्वन्मनुः कर्मसाधनां चारकः च ।

End. वन रव हर्म्यमाधवासः प्रवर्तमानुविहितराजः सत्वरपनमि सर्वसंसाधनाय-
मेवेति हि ।

Colophon. १३३ श्रीगणेशाय नमः ।

विद्वत् । अथवा ज्येष्ठस्य एव सकलाकारविषय इति विकल्पः । श्रीब्रह्मसूत्रक
कृतप्रवचनेष्टमकथनं । वेदादिब्राह्मणं प्राधान्यकीर्तनम् । अत्रैव सत्यव्यवहार्यम् । अथवापि
अतिप्राधान्य इति विकल्पः । अतिप्राधान्यं । ज्ञानात्मिका वेष्टमकथनं । अथवाप्राधान्यकथनं ।
अथवातारतम्यकथनं । अथवाब्रह्मनाकरत्वे दोषकीर्तनम् । नाकरतम्यकारणविकल्पपदेषु सत्यार्थं
त्रिधाहविभूतं अथवाप्राधान्यविकल्पः । अथवावेदाकारिकात्म्य एव अधिकारीतिविकल्पः ।
वाङ्मयीदिक्षुर्भूतिविकल्पः । अथवावेदाध्यायनविकल्पः । अथवाः साकारमयत्वावयम् । अथवा-
रूपव्यापिकमहिममतिविकल्पः । अतिरेव न दर्शनेवाह इति विकल्पः । अथवाः अज्ञान-
विकल्पकथनं । अथवाब्रह्मणो भावेति विमलमकथनम् । अथवाप्राधान्यम् ।

No. 2121. प्रावहितपत्राक्षरः । Substance, country-made paper, 12 x 3½ inches. Folia, 84. Lines, 6 on a page. Extent, 2,805 ślokas. Character, Bengali. Date, Sz. 1698. Place of deposit, Purohitpádā, Rānpāghāt, Paṇḍit Rāmalāla Bāṅyopādhyāya Bhāṭṭachārya. Appearance, old. Prose. Correct.

Prāyaścitta-prakāśa. Principles which regulate expiations, and the different forms thereof for the expiation of particular offences. By Pradyotana Bhattachārya, son of Balābhadrā.

Beginning नमः सर्वकारिदोषी विनिर्मितोऽमेव निजः
 चतुरिति + + + त्रीतिमासा कारेक ।
 चतित्वं दुवचत्तमासादरेकोपवीना
 जयति जयचत्तमासा रावकोपवतिः ॥
 मुद्रं अवेकं संकुलं यत्ता कुमिलोऽनुवीत् ।
 प्रावचिन्मत्तकोऽर्थं प्रयोमनेव तयते ॥

अथ वाचस्पतिजयम् । तत्र चार्त्तः । बहुवचनमयम् । वाचस्पति जयम् । अथ
वाचस्पतिजयम् । अथ चार्त्तः । बहुवचनमयम् । वाचस्पति जयम् । अथ चार्त्तः ।

End. आत्मनो ब्रह्मदर्शने ब्रह्मसंन्यासो विनाशकः ।
ब्रह्मसंन्यासो विनाशकः ।

Colophon. इति शक्तिपञ्चमस्तोत्रसप्तशतशतारविन्दपद्मोत्तमवीप्रदीपनमहाकाव्यवि-
रचितः प्राचक्षितप्रकाशः सम्पूर्णः ।

विषयः । प्राचक्षितसकलकथनं । दीर्घकाव्यं प्राचक्षिताकरके खण्डकाव्यम् । शोभादिना
बहुवचकरके दोषकाव्यम् । शक्तिपालकनद्यातकोपपन्नकथानिर्धेयकरकादिपञ्चकथम् । मन्त्र-
त्यादिकर्माविपाककथनम् । प्राचक्षितपूर्वोपकृत्यनिकथनम् । लक्ष्म्याविग्रतकथनम् । अनुनादादिविचि-
कथनम् । अर्धेयां वापायां प्राचक्षितकथनम् । त्रैलोक्यप्राचक्षितम् । व्रतपट्टप्राचक्षितम् । निविद्यन्तकथन-
पञ्चाशुप्रथमिभोजनप्राचक्षितम् । अस्मत्प्रलयप्राचक्षितम् । अवाचकप्रदानककथादायप्राचक्षितम् ।
परिवेदकप्राचक्षितम् । विद्यायाम् पूर्वम् कथाया रजोद्वर्जने प्राचक्षितम् । अन्विष्टकर्मोद्देशे प्राचक्षितम् ।
कथावृत्तिसप्तप्राचक्षितम् । निम्ननाम्नभोजनप्राचक्षितम् । अमिषारादिप्राचक्षितम् । वामात्मनः
जीवप्राचक्षितम् । श्राव्यप्राचक्षितम् । हृत्पञ्चदशप्राचक्षितम् । अस्मादौ विद्यादिश्लाघाप्राचक्षितम् ।
मोक्षोपनिषत्प्रकाशकरके प्राचक्षितम् । संसर्गप्राचक्षितम् । आकथानप्राचक्षितकथनम् ।

No. 2122. इन्द्रावनप्रतप्तम्, वा इन्द्रावनरहस्यम् । Substance, country-
made yellow paper, 9 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 18. Extent, 28
slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ranāghāṭa,
Bābu Surendranātha Pāla Chaudhūrī; another copy at Calcutta, Bābu
Sūvalalāsa Mallik. Appearance, new. Verse. Correct.

Vṛindāvana-rahasya *alias* **Vṛindāvana-sataka**. A century
of verses in praise of the sanctity of the town of Vṛindāvana. By Pra-
bodhananda Sarasvatī. The codex is obviously incomplete, for it contains
only 25 slokas when from its name it should contain a hundred.

Beginning नमस्तस्मै कर्मोत्तरेऽपि पुनश्च वाङ्मनसा-

भविष्ये विधुः सत्कृतकवचिष्यः सः सत्कृतकवचिष्यः ।

अनन्ताद्यनेव सत्कृतकवचिष्यः सः सत्कृतकवचिष्यः ।

इदो यः सत्कृतकवचिष्यः सः सत्कृतकवचिष्यः ।

सत्कृतकवचिष्यः सः सत्कृतकवचिष्यः ।

सत्कृतकवचिष्यः सः सत्कृतकवचिष्यः ।

सत्कृतकवचिष्यः सः सत्कृतकवचिष्यः ।

सत्कृतकवचिष्यः सः सत्कृतकवचिष्यः ।

End.

वीरद्वन्द्वपद्यनेव सत्कृतकवचिष्यः सः सत्कृतकवचिष्यः ।

इति वीरद्वन्द्वपद्यनेव सत्कृतकवचिष्यः ।

Colophon. इति वीरद्वन्द्वपद्यनेव सत्कृतकवचिष्यः वीरद्वन्द्वपद्यनेव सत्कृतकवचिष्यः ।

विषयः । इन्द्रावनप्राचक्षितकथनम् ।

No. 2123. दायभाजटिप्पणी। Substance, country-made paper, 13 x 4 inches. Folia, 122. Lines, 8 on a page. Extent, 3,099 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mājīdā, Post Rānāghāṭ, Paṇḍit Madhusūdana Nyāyaratna; another copy at S'āntipura, Paṇḍit Kālidāsa Vidyavagīśa. Appearance, very decayed. Prose. Correct.

Dāyabhāga-ṭippanī. A gloss on the Dāyabhāga of Jīmūta-vāhana. By Śrinātha, son of Śrīkara Achārya.

Beginning. मन्मथोदरनीलमूलमचक्षुकारचिहनेदुराज्जरं ।

मौजिवाकुलनमयोरमोक्षरं चिह्नये मुरचराक्षयं मयः ॥

जीमूतवाचननिबद्धमयो विषय-

प्रायप्राप्तदम्निहवचःसमाधि ।

दुर्लभमव विषये नितरां मया तत्

या ज्ञायतेऽग्रिममितिप्रतिज्ञोपपत्तेः ॥

च'कराचार्यपुत्रेण प्राचीरमेव धीमता ।

टिप्पणी दायभाजस्य नीमाद्यन विधीयते ॥

जाकारणे विद्वद्विज्ञानाय यदाचारदेधितकर्तव्यताकं न ३३३ विहितः परादृष्टयं प्रयोजन
यन्मन्मथोदरनीलमूलमचक्षुकारः प्रतिजानीते, मन्मादीत्यादि । इत्युक्तमित्यवधानार्थमस्या
श्लोकः । इत्यादि ।

End.

रचयेति दुष्टितोऽभ्यर्चनायाः पद्मया मेऽनावग्रहयने यदुनकराक्षिकादि
ज्ञानचिह्नकारः पुनरां दुष्टिचिह्नकारोऽपीतिभावः । येषं पुनरम् ।

Colophon. (रतः परं नास्ति ।)

विषयः । जीमूतवाचनकृतदायभाजस्य पञ्चाविकारानां व्याख्यानं ।

No. 2124. गुणप्रकाशविवृतिः। Substance, country-made paper, 11 x 2½ inches. Folia, 91. Lines, 7 on a page. Extent, 3,311 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisidāgada Grama, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vāneśvara Vidyaratna; other copies at S'āntipura, Rāmayadava Chudamaṇi, and at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Guṇaprakāśa-vivṛiti. A commentary on the Kiraṇāvali of Varddhamaṇa Misra. By Mathurānātha Tarkavāgīśa, son of Śrīrāma Tarkālakāra. In Hall's "Contributions," (p. 67) the work is named Guṇaprakāśa-didhiti-Māthuri. There is Guṇaprakāśa-vivṛiti by Raghu-nātha Śrīromaṇi.

Beginning. কৃষ্ণাখরকুণ্ডে বুরবৎ খলিতাং ব্রহ্মবৎকৃষ্ণবৎকি ।

মোহব্রহ্মকৃষ্ণব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

খলিতাখরকুণ্ডব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

কৃষ্ণব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

খলিতাখরকুণ্ডব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

End. কৃষ্ণব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

খলিতাখরকুণ্ডব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

No. 2125. वैष्णवतोषाणी । Substance, country-made paper, 18 x 5 inches. Folia, 470. Lines, 6—12 on a page. Extent, 25,380 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisidāgaḍa Grāma. Post Vānaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vāneśvara Vidyāratna; other copies, at Calcutta, Dr. Rājendralāla Mitra, and Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vaiṣṇava-toṣaṇī. A commentary on the tenth book of the Bhāgavata Purāṇa. By Sanātana Gosvāmi. The commentator's object is to establish the divinity of Kṛishṇa, and elaborate the philosophy of the Bhakti doctrine. In the colophon of the work a long account is given of the author, and of the associates of Chāitanya who the author holds is an incarnation of Kṛishṇa.

Beginning. বীষকদমজোৎস্নাং ব্রহ্মবৎকৃষ্ণবৎকি ।

মোহব্রহ্মকৃষ্ণব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

খলিতাখরকুণ্ডব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

কৃষ্ণব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

খলিতাখরকুণ্ডব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

কৃষ্ণব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

খলিতাখরকুণ্ডব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

কৃষ্ণব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

কৃষ্ণব্রহ্মকৃষ্ণবৎকি ।

सत्यप्रतिष्ठा' इत्यादि विषयं वैयर्थ्यवशात् ।

श्रीगुरुश्रीराजीवगिर्यायोगेण श्रीगुरुश्रीकारणेतिगुरुयेन ग्रेया विराजना-
यमान् । उज्जयाना यनाशकविशेरमित्यमान् । इत्यादि ।

End.

Colophon.

अथानुसूचीपञ्चमः ।

इति श्रीदत्तत्रयविद्यायां नवतितमः ।

जीवदेववरूपक प्रीत्यै भवतः प्रणोः ।

टिप्पणी दृष्टमेकमे पुरांविश्ववतोपरी ।

ये श्रीगणेशाय नमः प्राण्य सन्ने प्राप्ताय जानरे ।

कलहदा देवविद्याः प्रथमे वचनि स्थिताः ॥

समस्तः श्रीमन्नमः प्रेमावतमहात्म्ये ।

दीर्घाभेदवि लेखोऽयं श्रीवज्रालम्बजामिना ।

तदेतद्विनिवेद्यापि विधिद्वन्द्वविषया ।

अथोक्तद्विज्वीरेण जीरेनेहं निवेद्यते ।

उद्योगोपदेष्टाभाषितयती वसायतवाविनी

जिह्वा कल्पयता वशी मन्त्रकरी भूयोमरीकृतये ।

देवी राज्यवर्धनपदः कर्णाटभूमिपतिः

श्रीगणेशायनमः ॥ १ ॥

पञ्चमः पञ्चमः पञ्चमः पञ्चमः पञ्चमः

७
 बालाशिवयोगेधरा सुरपतेनप्रभा.यो.भवत् ।

सर्वज्ञासिद्धिः; विदुषोऽपि न विदुः।

संजीवानमिदमेव इति वा ज्ञातिं विभो जयिष्याम् ॥ ९ ॥

सवित्रीयवैश्वप्रवितवप्रसक्त तमयो

क्या जाते हैं वे सरस्वतिराज्ञी मृगजिधी ।

प्रयोगात् प्राप्ते प्रवृत्तत्वात् न वृत्तिरिति

अथवा आशा है कि निम्नलिखित प्रेरित नवा

विशेषतः मां प्राणं मयि पश्यति इति दिने

विना माया हीनदेवदियाणां विना

विष्णुदेवः श्रीगणेशाय नमः

.....

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

बादलवाहक रचनासंग्रह

अथ प्रायेण पुण्ड्रेषु भवन्नाहरीवादिपञ्चाशो भवन्नाहरीवृक्षे तत्र श्रीहरीवृक्षपादाणां कर-
वीर्याणि । अथ श्रीवृक्षसुखोपादिपञ्चाशोरेषु वृक्षमन्त्रादिसामर्थ्यं वचनानि विवक्षिते । अ-
थैव भवन्नेषां सुखोपायः । अथ मनः प्रसादाय । अथ मनः प्रसादविधयः । अथ मनः श्रीहरीवृक्ष-
पादः । अथ मनः सर्वविघ्नविनाशवेद्यः । इत्यादि ।

End. अथवर्षार्थे मोक्षार्थे । कुलाः अस्याः कविताः सरिताः । १२४ । श्रीकण्ठः ।

Colophon. इति भारताचार्यपादकराजश्रीमदीशाननयभारताचार्यमिश्राचार्यनन्दनौ-
वराभारताचार्यसुखोपादिपञ्चाशो टीकायामादिष्वर्थे समाप्तम् । अकार्षः ११ ।

आद्ये नमसि सत्त्वाद्यै वक्ष्ये सुखदिने मुदा ।

टीकेयं लिखित्वा यन्नात् श्रीदुर्गापराशर्याया ।

विषयः । महाभारतीयवादिष्वर्थेकाङ्कानम् ।

No. 2127. योगचन्द्रिका । Substance, palm-leaf, 10 × 2½ inches. Folia, 23. Lines, 5 on a page. Extent, 420 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrāma, Post Sātgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadananda Bhattachārya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Yoga-chandrikā. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Ananta Sarmā. Very rare. Mr. Hall found the name cited in the *Hatha-sāhita-chandrikā* but no MS. of the work. *Contributions*, p. 17.

Beginning. मुखं प्रथमं सुखाद्यैर्वाङ्मया निवृत्ते मया ।

अनन्तमेव सतीत्येव निवृत्तमिदं वचनम् ।

अथ योगानुशासनम् ।

अथशब्दोऽपिदमववाची, योगोक्तः समाधानम् । अनुवृत्ताने आकाशमे येन तत् । इत्यादि ।

End. सर्वविघ्ननिवृत्त्या यम विविदिः श्रीव पादमोक्षितः । १२ ।

सुखाद्यैर्वाङ्मयाद्यैः कर्तव्यं योगचन्द्रिका ।

अनन्तमेव सतीत्येव निवृत्तमिदं वचनम् ।

Colophon. इति श्रीपद्मचन्द्रिकानं योगशास्त्री योगचन्द्रिकायां अनुवृत्ते पादः ।

विषयः । पद्मचन्द्रिकानामुक्तवत् आकाशम् ।

No. 2128. आचारद्वयम् । Substance, country-made paper, 12 × 8 inches. Folia, 92. Lines, 5 on a page. Extent, 1,535 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Vegunegrāma, Post Sātgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadananda Bhattachārya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Kohāra-darpana. A digest of the rules regarding the daily duties of householders, including Śriddhas and other obligatory rites - By Śrīdatta Paṇḍita.

Beginning. दीक्षितोरपचये विप्रबान्दरादि ।

परिदम्बितान्द्रवौषधीनां पुनातु कः ।

अक्षरावाहितोऽर्थो दृष्ट वाच्यमर्थिना ।

निवध्यते निवध्योऽर्थं यथोक्तानिबन्धनाः ।

अथ मनुः । आद्ये मूलार्थे बुध्यते यथोक्तं अनुबन्धनेषु । इत्यादि ।

End. अपि च काठेय प्रथमे विज्ञायेत । अथ सोमा विमलिकमायाः पवित्रिः अथ
अथकामिनि कौशामिन्द्रोपरा ।

अथकचमवाधेनोऽनीशकाश्वावनिर्वाकः ।

नीदमेव उमायेव आचार्य दर्पकः कृतः ।

पुत्रकामिनि कृतं ते अन्त्यादिप्रथमाभिर्न ।

अपि यथोदकं तीर्थपुष्टिकायार्थं ग्राहि ।

Colophon. इति श्रीमदोपाध्याय श्रीरत्नकृत आचार्यदर्पकः समाप्तः ।

विषयः । अथोक्तानिबन्धनम् । मूलपुटीशाल्यवैदिकः । औषधिविधिः । आचमनविधिः ।
आचमनविधिमिति । द्विराचमनविधिमिति । आचमनानुबन्धविधिः । आचमनानुबन्धः । दक्ष-
आचमनविधिः । प्रातः स्नानादिविधिः । स्नानान्तः स्नानविधिः । अक्षुण्णकार्यमादौ स्नानविधिः ।
स्नानानुबन्धनम् । स्नानाचमनोपवासप्रवेशः । वायुः परिवायविधिः । पथ्योपायनविधिः प्रवेश-
नम् । अथविधिः । अथमासादिविधिः । अथकर्तुर्भिषगादिकम् । अथव्रतविधिकम् ।
आवायविधिः । वपविधिः । हस्तोत्तरकर्मकम् । पूजाविधिः । देवपूजादिः पूजापारम् ।
पुण्यादिविषयम् । वैश्वदेवपुष्टिकर्मकम् । अथ प्रयोगकम् । निवसानविधिः । अथप्रयोगक-
म् । पवित्रिपुजाविधिः । सोमविधिविषयम् । अथविधिविषयम् ।

No. 2129. अथविद्यामयी द्वितीयपरिच्छेदे ईश्वरानुमानप्रकरणम् ।

Substance, palm-leaf, 10 x 2 inches. Folia, 53. Lines, 5 on a page.
Extent, 1,435 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1478. Place of
deposit, Vegunegrāma. Post Sātgechhe, Zilla Burdwan. Paṇḍit Sadā. da
Bhattachārya. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattvachintāmaṇi. The great Nyāya work of Gaṅgeśa. The
codex contains only that portion of the work which treats of inference

as bearing on the existence of the Godhead, (*Is'ardnumāna-prakāraṇa*) and of the errors of the Chārvāka Baudha and Jaina theories on the subject and emancipation. The codex is 377 years old. The entire work has been noticed before. This section of the work is exceedingly rare; it has not been included in the Calcutta edition.

Beginning एवमुक्त्वा ये विरचिते महात्म्यप्रमाणपुस्तकौ विरचितः शिवादे। काव्य-
मेव यदयम् कव्यमेकमुक्त्वात्। यम् शिवादिर्च प्रत्येकं न यत्तः तस्य कव्यमेवाभिधानम्।
इत्युक्त्वात्। नापि विरचितमेकमुक्त्वात्। इत्यादि।

End. यन्मन्त्राद्युक्तमेवावकाशायैवकमे, यत्तु मुनिवाक्येये वाचावापः कव्यमवका-
शावकाशमेविकलोपयत्तुमुक्त्वात्। येनैवावकाशेति नद्वयावकाशेन परमपुस्तकमेव
मुनिचितं कारयन्मुक्तं विरचितम्।

Colophon. इति महात्म्यवाचावाप यौग्यैवविदिते महात्म्यावमे द्वितीयवि-
रचितः। शब्दे १२०८।

विषयः। ईश्वरपुस्तककारकम्। यत्तु काव्यमेवैवावकाशमेवकम्। तद्विषयं कार-
यन्विदितं कव्यम्। योचकचक्रम्। श्वाभ्योच इति विरचितम्।

No. 2130. पद्मचरीपिका। Substance, country-made yellow paper, 10 x 8 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 731 slokaa. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Gudapgrāma, Post, Bhāstāpā, Zilla Burdwar., Paṇḍit Aghoranātha Bhāṭṭāchārya. Appearance, new. Prose. Correct.

Shat-chakra-dīpikā. A commentary on Pūrṇānanda's Shat-chakra, a work on mystic diagrams connected with Kaula worship. By Rāmanātha Siddhānta.

Beginning अथ पुनरादायन्मन्त्रमन्त्रम्।

पद्मचरीपिकाटीका एवमेव विरचिता।

यद्यपि। यद्यप्येव। यद्यप्येव। यद्यप्येव। यद्यप्येव। यद्यप्येव।

End. यत्तु यत्तु यत्तु यत्तु यत्तु यत्तु।

यौग्यैवविदिते महात्म्यावमे द्वितीयवि-

रचितं। यौग्यैवविदिते महात्म्यावमे द्वितीयवि-

Colophon. इति यौग्यैवविदिते महात्म्यावमे द्वितीयवि-

रचितं। यौग्यैवविदिते महात्म्यावमे द्वितीयवि-

No. 2131. भावचन्द्रिका। Substance, partly palm-leaves and partly country-made paper, $10 \times 8\frac{1}{2}$ inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Extent, 813 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrāma, Post Sātgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadānanda Bhaṭṭācārya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Bhāva-chandrikā. A dissertation on the nature of devotion (*bhāva*) as an element of the Bhakti doctrine, and the various ways in which it should be evinced towards Kṛishṇa in the various relations of father, mother, son, lover, &c. By Chāṇḍīdāsa.

Beginning. नन्दे हृन्दायभाषीनिनिन्दिरामन्दनन्दिरं ।

उपेक्षं पान्द्रकावर्धं दानन्दं नन्दनन्दनं ।

एव चक्षु परमतज्जवाचात्कारखेव परमपरवार्यरूपतया तद्विजयाव हत्वादि ।

End. अतएव वैश्वस्यमाधुर्यसंयोजनोपधुन्यतया एव श्रीकृष्णविर्भावपूर्वतया उद्युक्तवै इति धर्मसंवदानं । इति ।

Colophon. इति श्रीभक्तवत्सलरवाविन्दनपुत्रनवीनचौदावकृता भावचन्द्रिका सम्पूर्णा ।

विषयः। महाभावं विना श्रीकृष्णमाधुर्यातिशयानुसरोव जायते इति निरूपणं । महा-
भावाकृत्यकवर्णनं । भावसुखं । रामानुजनादिसकृत्यकवर्णनं । समस्तवा रनिसकृत्यकवर्णनं । कामा-
नुजासकृत्यकवर्णनं । निवृत्तिदानानुसरोदेव द्विविधभावनिकवर्णनं । रामानुजस्य प्रदत्ताकवर्णनं । सा-
धनचतुष्टयनिकवर्णनं । अवरकमेहनिकवर्णनं । सामान्यतत्त्वनिकवर्णनं । भक्तवतीकाया निवृत्त्यादि-
कवर्णनं । महाभावात्तु सत्यं सौन्दर्यप्रदर्शनं । ज्ञानिललादिषु भावस्यवशाकवर्णनं । भक्तन एव
पूर्वमतजाकारणमिति कवर्णनं । भक्तवत्तामविशेषस्य प्रेमविशेषकवर्णनं । माधुर्यसौतीकाया उक्त-
निकवर्णनं ।

No. 2132. मुद्धिदर्पणम्। Substance, palm-leaf, 8×2 inches. Folia, 89. Lines, 5 on a page. Extent, ? ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrāma. Post Sātgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadānanda Bhaṭṭācārya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Suddhi-darpana. A summary of the laws relating to purification and mourning. By Ananta Yājñika.

Beginning. नमो नवेनवादायं मुक्तमपि नवीनः ।

वाञ्छितानन्ददेव निवसे मुद्धिदर्पणं ।

End. चापि च नृपवचनैः। चं च सदा इत्ये उपसर्गान्भीमसुहृदा इत्यस्य चरित्रमर्थं तत्प्रभवे इति ।

[illegible]

Dharma-ratnākara. A digest of the Smṛiti rules regarding duty, or the religious duties enjoined on householders. By Rāmos'vara Bhāṭṭa Mahāmahopādhyāya.

रामेश्वरेण विद्यते यथाऽन्नादरो ज्ञदा ।

विषयाः । अर्थकदम्बनिकपत्रं । निधिकपत्रं । आचारिकपत्रं । आभ्युदयनिकपत्रं । कुशा-
दिनिमित्तव्यवसायकम् । प्रतिपदादिषु विहितकालविधानकम् । उपवासविधिकम् । सम्पत्ता-
निकपत्रं । कुशाधिकपत्रं । शंखान्तिकपत्रं । बहुमनिकपत्रं । विवाहव्यवसायकम् । विवाह-
कल्याणिकपत्रं । सौम्यनिकपत्रं । सप्तमरसविधिकम् । समरसव्यवसायिकम् । देशान्तर-

কলক প্রেমলাসবধারককখন। কলৌকান্দিকল্লাদিবিকখন। কলৌকাদিবিধি। কলৌক-
ত্রীদিবিধি। কোকলবাদপিত্তীকরকাদিবিধিকখন। কিল্লাদিপিত্তিনাবকখন। কলরজিলা-
বিকারিকখন। কললাবিকপকাহি। কলৌকাদিবিধিকখন। কলনবাদবিকখন।
কলবিককবাদবিকখন। কলকাবাদবিকখন। কলৌকাদবিকখন। কলয়িকখন।
কল্লাবিকখন। কলবিকবিকখন। কলপাতকাদিবিকখন। কলৌকাদিকখন।
কলবিকখন। কলকাভৌবাদিকখন। কলৌকানাবকখন। কলৌকানবিকখন। কল্লা-
কপাদিকখন। কলনবাদবিকখন।

No. 2134. *Nyāyamuṭṭāvalī*, বা *Kaukikanyāyamuṭṭāvalī*. Substance, Palm-leaf, 12 × 4 inches. Folia, 152. Lines, 6 on a page. Extent, 2,518 slokas. Character, Bengali. Date, ? Pace of deposit Vegunegrām, Post Sātgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadānanda Bhattacharya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Lāukika-nyāya-muktāvalī ALIAS *Nyāya-muktāvalī*. A collection of proverbial phrases used as illustrative arguments in philosophical works, with their explanations and abstracts of the stories on which some of them are founded. By Prakāśātmā. The phrases are usually made up with the name of some object or objects with the word *Nyāya* added; thus *Andha-darpana-nyāya* or the *Nyāya* or argument of the blind (*andha*) and the looking-glass (*darpana*), *i. e.*, even as a looking-glass is useless to a blind man, so is &c., &c.; *Gaṅgā-śrota-nyāya* or the argument of the stream of the Gaṅgā, *i. e.*, even as the stream of the Ganges, though always flowing onwards, never comes to an end, so &c., &c.

Beginning. পাকনে বিমলসজ্জহসবে অক্ষকর্ম্মবি রৌজবে সবে।

নামসায় কলক: প্রকাহকদ্দ্বৈনজালবপুঃ নম: সবে।

প্রকাহালা যতি: সম্যক্ বাহানান্নোপসিধ্যত।

করোতি কৌকিকন্যায়মুত্তাবলিমিত্তি।

কলৌকাদি কৌকিকন্যায়মুত্তাবলি প্রকৃত্তি কলৌকানাবদেবিক পিত্তিনাব্যাবান কলৌক-
কলৌক। ইত্যাদি।

End. কলৌক পকল বাহনবা কলৌকন্যায়মুত্তাবলি ইতি নদেব কলৌকন্যায়মুত্তাবলি
ইতি বাহ।

Colophon. इति श्रीमद्वत्सकाश्यादिवरिचिता आर्यभट्टावली मण्डपः ।

विषयः । कार्यैश्च कारकप्रत्यय इति व्यापक कक्षाद्वितीयेन । एवं एव च ज्ञेयं । कार्यैश्च
अङ्गन्यायः । प्रीतिदीप्जन्यायः । हृद्यप्रकल्पनन्यायः । श्लाघाचन्द्रन्यायः । रेशानवधन्यायः । प्रासाद-
वर्धन्यायः । श्रोतिसंघः । अधारीपावदाभ्यायः । रोषानारीहकन्यायः । सङ्घवत्येकवाक्ये
इति न्यायः । कारकप्रत्ययप्रत्ययन्यायः । वरदारीन्यायः । देवदापुत्रन्यायः । क्षान्तिभ्यन्यायः ।
धर्मिककल्पनान्यायः । क्षुब्धनिजजननन्यायः । कक्षचामीकरन्यायः । परिपञ्चायः । सर्वैवेकमुखायः ।
सिंहाचरोक्षजनन्यायः । मध्यकङ्कितन्यायः । क्षुब्धवर्तीन्यायः । सङ्घवत्येकवाक्ये न्यायः । देवताधि-
करनन्यायः । सावकाशनिजवकाशन्यायः । शेषकीर्षन्यायः । अचिन्तकजनन्यायः । वास्तवतः तद-
नित्यं न्यायः । न हि निम्नः निम्नितुं प्रवर्तते न्यायः । जनपथप्रभेदेन्यायः । जनघनी मज्जाभाष्य-
न्यायः । तदभिहितप्रियं तदभिहितन्यायः । अनुभवेद्विज्ञायः । अन्वयजन्यायः । नीरक्षीरन्यायः ।
सर्वजन्यायः । ज्ञः सगुणकन्यायः । एकाकिणीप्रतिज्ञान्यायः । काकद्विधातकन्यायः । तन्माय-
कोदाहरन्यायः । धरारीहकन्यायः । विषयजनन्यायः । सविहृष्टाङ्गन्यायः । पुष्पाचरन्यायः ।
प्राक्पञ्चमकन्यायः । तिर्यग्प्रधिकरन्यायः । आभाषकन्यायः । ज्ञानोक्तोन्यायः । सिंहाचरोक्ष-
न्यायः । पूर्वमपवादा निजशक्त्येन्यायः । कैरिष्ठन्यायः । पिष्टवेषकन्यायः । क्षुब्धकटाचन्यायः ।
अन्वयजनन्यायः । आक्षेपजनकन्यायः । प्राक्पञ्चमिज्ञानकन्यायः । व्यापृष्टनिमित्तन्यायः । सङ्घ-
वर्तीन्यायः । दम्बपटन्यायः । कुक्षौह्नन्यायः । एकव निर्वर्तितः श्लाघाचं इति न्यायः । गुणगु पुञ्जं
इति न्यायः । ज्ञप्रत्ययकल्पिन्यायः । काकाचिन्यायः । कैमुतिकन्यायः । सर्वजनरीन्यायः । सर्व-
त्यजति पश्यति इति न्यायः । उट्टस्रकन्यायः । देवलीदीपन्यायः । कठिणैः ज्ञमपचरतीतिन्यायः ।
श्लाघी श्लाकाङ्गन्यायः । हृद्यविहितोक्तव इतिन्यायः । ज्ञानजनकन्यायः । कारकमात्रे कार्यै-
मात्रन्यायः । स्रग्भवाग्रन्यायः । अज्ञमथमन्यायः । दम्बरमन्यायः । अन्वदपञ्चन्यायः । पूर्वदेवम-
न्यायः । विषयटन्यायः । अरक्षरीदम्बन्यायः । काकतालीयन्यायः । मणेशृङ्खलन्यायः । अक्षतरी-
जम्बन्यायः । कात्रीक्षीरन्यायः । जलौकान्यायः । कुपन्यायः । आगनीन्यायः । दूरादस्यैवं वर-
मितिन्यायः । विवाहप्रवृत्तभ्यन्यायः । तमःप्रकाशन्यायः । अचिन्तकजनन्यायः । स्रष्टिकौष्टीय-
न्यायः । प्रतिविम्बितचन्द्रन्यायः । मूषः पिप्पलाचन्यायः । शैलूचीन्यायः । वधपातकन्यायः । सन्धि-
वक्त्र सन्धिज्जनिन्यायः । ज्ञेयापदुकान्यायः । वज्रधूमन्यायः । आकाशपरिचितजनन्यायः ।
येन रोपप्रत्यये येन रोपप्रसिद्धयेन च वाक्याचं इति व्यापककक्षाद्विक्रमवत् ।

No. 2135. **যাভল্লনসুখভাষ্যং।** Substance, country-made yellow paper, 13 x 2½ inches. Folia, 42. Lines, 6 on a page. Extent, 959 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Guādpā, Post Bhāstādā, Zilla Burdwan, Paṇḍit Aghoranātha Bhāṭṭācārya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Pātanjala-sūtra-bhāṣya. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Bhavadeva, pupil of Bhavadeva Thakkura, son of Srikrishṇadeva Mahāmahopādhyāya, of Mithilā.

Beginning. पतञ्जलिं नमस्कृत्य येनित्येत्यादि भोविनः ।

भवदेवेन तस्मै नमः ।

महर्षेः कुर्महेव शिष्यावधानाय प्रतियोगीने चरति । अथ श्रीकृष्णार्चनया कृपाराधनार्थं
महर्षं करोत्वनेन महत्कारणम् । इत्यादि ।

End.

आनन्दं ब्रह्मोत्पत्तिं नमो भोक्ते प्रसिद्धिम् ।

इत्यादिभिरपीत्यर्थः ।

एवं अमुं चरते कैवल्यं प्रतिपादितम् ।

पतञ्जलिमुनीन्द्रेण येन सं भाषयाम्बुम् ।

रमापीयुजलकाङ्क्षां कल्पयित्वा ब्रह्मात्मम् ।

निवा दृष्टिगते नीलम्बादाद्योमी रमापतेः ।

आर्चयेद्भिरुत्पत्ति + + + + आर्चयेद्भिरुत्पत्तिगते ।

+ + निवा नीलम्बादाद्योमी पतञ्जलेभ्योऽभिदं चरति ।

अनन्तमेतन्मया धारयामीत्यादि ।

आनीरयामीत्यादि ।

— — — — — ।

Colophon. इति भैषज्यसिद्धिपरीक्षकभट्टदेवतनयनयानयोवायाय अष्टादशोऽध्यायः
शिष्यावधानाय भवदेवेन विहिते पतञ्जलसूत्रभाष्ये कैवल्यचरित्यादि ।

विषयः । पतञ्जलिप्रणीतयोगसूत्रस्य भाष्यम् ।

No. 2136. अथवा रदयम् । Substance, country-made paper, 13 x 4 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent, 2,093 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegupegām, Post Sātgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadānanda Bhattachārya. Appearance, old and decayed. Prose and verse. Correct.

Vyavahāra-darpaṇa. A summary of the laws relating to Judicature. By Ananta Yājñika.

Beginning. नमोऽर्चयेद्भिरुत्पत्ति + + आर्चयेद्भिरुत्पत्तिगते ।

नमोऽर्चयेद्भिरुत्पत्तिगते ।

यस्य व्यवहारस्तदनुगताः कालावयः ।

वि वावाचैः प्रत्यये चरत् चार चरत् ।

मावाचयेचरत्तदनुगताः एव कुवाः । इत्यादि ।

End. न तन्मन्त्रमवाचयुः प्रवान् विप्रवचनम् ।

विवा चर विविरित्यर्थे इति ।

Colophon. इति श्रीवद्वत्पद्मनाभिकृतौ व्यवहारदर्पणे समाप्तम् ।

विषयः । व्यवहारस्तदनुगतावयवचनम् । व्यवहारकावयवचनम् । मावाचावयवचनम् । मावा-
चेकानुगतावयवचनम् । प्रतिज्ञापने चेकविषयवचनम् । चरवाचवचनम् । विचारवाचवचनम् ।
चरवाचवचनम् । हन्येवचनम् । प्रत्ययकावयवचनम् । मावाचोक्तवचनम् । श्रीमवादिह-
चनम् । चरमावाचवचनम् । वन्यवचनमन्त्रादिवचनम् । वाचिकवचनमुदादिहचनम् । चवा-
चवचनम् । वाच्यवचनप्रकारवचनम् । चेकविधिः । मन्त्राकादिवचनम् । व्यवयचेकप्रकारवचनम् ।
बुद्धिविषयम् ।

No. 2137. माजतीमाधवटीका । Substance, country-made yellow paper, 9 x 4 inches. Folia, 192. Lines, 8 on a page. Extent, 1824 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nisidāgaḍa, Post Vñāichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vaneśvara, Vidyāratna; another copy at Magrāni, Post Madhuvani, Zilla Darbhāngā, Paṇḍit Chhoṭilāl Jhā. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Mālatimādhava-ṭikā A commentary on the Mālatimādhava of Bhavabhūti. By Jagaddhara Mahāmahopādhyāya. He is described as a Dharmādhikāri or chief judge, but of what place and under what king is not mentioned.

Beginning. चरचरिचरचरचरकुमुदोमाकम्पमापठरी-

इवरावचरचरचरविवात् नमस्तस्मात्तवः ।

आहुते चरदोषमविवात् नैरीनुचेन्द्रवत्

वीरुपप्रदोषवादिन इवदेवकुम्भम् उवा ।

मला मुकुत् मुकुत्तवचनोक्त टीका

विवादिचोक्तमन्त्रवचनविधिः ।

मन्त्राकावचनमन्त्रादि विधिः

वीमात् व्यवहारवि विवरीति टीका ।

শৌচক্যকবিত্বত্বপটমাতকঃ
 শীলা নবানুগতিমাপি পিতৃমত্রে কত ।
 শাসনং দুৰ্জয়নকল্য মনোবৈত-
 দুৰ্জয়দেব নরমিতাকুল্যনি কল্যেব ।

এব সাবদ্রব্যদা মাখী বিদ্যমান এব কবিরত্নসুখনীদিত্তিভিন্নমুখ্য প্রবচনকীপ-
 বেরকাচনাচবাচন্যরেণ কলোদ্রোমীর্জনকং মনসং প্রকরষাদৌ বিবশ্রান্তি কালম্ভবিত্তি ।
 ইত্যাদি ।

End. স্বপ রসোচ ইদানী ————— ।

স্বাস্থ্যকাল্যপ্রদায়কমিহ শীলাচবাচন্যম ।
 প্রদং শৌচক্যকবিত্বত্বপটমাতকঃ ।
 বিদ্যমানং বরমণীকন্যদেব শীল শীল কল্যেব কবিত্বত্বপটমাতকঃ ।
 প্রাক্তনং চৌঃপ্রদায়কং মনসং দুৰ্জয়ং ন রত্নপূর্ণকবিত্বত্বপটমাতকঃ ।
 বৈশাখাতি কলোদ্রোমীর্জনকং বৈশাখি কল্যেব ।
 বৈশাখাতি কলোদ্রোমীর্জনকং বৈশাখি কল্যেব ।
 কলোদ্রোমীর্জনকং বৈশাখাতি কল্যেব ।
 কলোদ্রোমীর্জনকং বৈশাখাতি কল্যেব ।
 কলোদ্রোমীর্জনকং বৈশাখাতি কল্যেব ।
 কলোদ্রোমীর্জনকং বৈশাখাতি কল্যেব ।

Colophon. ইতি শৌচক্যকবিত্বত্বপটমাতকঃ কবিত্বত্বপটমাতকঃ কবিত্বত্বপটমাতকঃ

স্বপ রসোচ ।

বিষয়ঃ । অশ্বমুখিকন্যকলীমাচবপ্রকরকল্য মাখ্যেব ।

No. 2138. শীলাচবাচন্য । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 178. Lines, 8 on a page. Extent, 4,205 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisidāgā, Post Vñāichi, Zilla Burdwan, Pandit Vānesvara Vidyāratna; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Gītā-pradīpa. A commentary on the Bhagavadgītā section of the Mahābhārata. By Jagaddhara, probably the same author to whom is due the work noticed under the last preceding No. There is an account of the author at the end of the codex, but that part is so smudgy and full of lacunæ, that it cannot be satisfactorily read.

Beginning. बीजेन्दीगरद्वयं द्वादशसुपीबान्द्राद्वयं

पञ्चाक्षरसुप्रभुम् त्रिपञ्चाक्षरसौम्यपञ्चाक्षरम् ।
 चत्वार्यक्षरमिन्द्रियं विजयन्नामान्यन्तरोदरं
 त्रयोविन्द्यद्वारविन्द्यत्रिजगन्पद्मं पद्माम्बुम् ॥
 जीवाः कुजीवाः पुनरुपपन्नेषु चारीषु वा चरन्निर्वादा वरेषु ।
 मन्त्रात्मकस्यास्य परिचयेषु नूतनमन्त्राः चरन्निन्द्यं च ॥
 + + + मन्त्रादिरचितायाश्चोक्तं वाचाधि च
 चरिणीं च विजयन्नेन सप्तमा कल्पमन्त्रां वृत्तम् ।
 श्रीमान्नेन सप्तरोपिचमन्त्रे जीवाप्रदेशे च मन्त्रो-
 चरितेन सप्तचत्वारिंश मन्त्रादेशं सप्तचरिणिम् ॥

इह भवतः कृत्वा संसारान्नरवशो कानामुद्दिषीषेति शिष्यमुपदिशतः । अत्यूनेन च
कमादोगीवाभावेन ज्ञतः कनरभिरवि कनारवः । ननु ज्ञापनीयं भवन्तं कृत्वा ह्येवमोपपाद-
कस्यवेगः भवोचरे कननारवमि चर्कवेवे इत्यादि ।

End.

[illegible]

विषयः । मन्मथीनायाः वाक्यानि ।

No. 2139. **संज्ञानिविषयः।** Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent, 110 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Dighāpatiyā, Atākulāgrām, Zillā Rājashāhi, Paṇḍit, Rādhānātha Vidyāvāchaspati. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Saṅkrānti-viveka. A dissertation on the passage of the sun from one sign of the zodiac to another, and the religious duties meet on such occasions. By S'ūlapāṇi, who was the chief judge in the Court of Lakṣmīnarsena of Gour.

Beginning. वना ह्द्वारकेनेन्य' सावन् नन्दनन्दन ।

संग्रहसहितविक्रीऽर्थं क्रियते शुद्धपाणिना ॥

एष संज्ञाभिः । आदौ संज्ञा त्रयोराशिसंज्ञिकैश्चतुष्टयवत्त्वा एवापद्योक्तत्वा । तत्र
पञ्चम्यसंज्ञा । तस्या तन्मात्रिणी साक्षात्की केरा येन त्रयोदशी । इत्यादि

End. **मम प्रतीकारवाच ।** दुर्बुद्धोऽयमस्मि । वाचादिस्वादिप्रमाणनिर्वाचनार्थे
इत्यादिना ।

Colophon. इति आर्कडिवाक्यव्याख्यानसोपाध्यायनीयसुखादिपरिचयः समाप्तः ।

विद्यया । आत्मन्याः संज्ञानिर्वाणवयम् । विज्ञेयसंज्ञावयम् । दिव्यसंज्ञाविषयता ।
 रात्रिसंज्ञाविषयता । परार्थरूपसंज्ञाविषयता । संज्ञानिर्वाणवयम् । पुत्रादिपुत्राविवक्षितम् ।
 संज्ञानिर्वाणवयम् ।

No. 2140. **তলপত্রিকা**। Substance, palm-leaf, 11 x 2 inches. Folia, 217. Lines, 5 on a page. Extent, 4,590 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Dighāpatiyā, Atākulagrām, Zillā Rājāśāhi, Paṇḍit Rādhānātha Vidyāvāchaspati; another copy at Post Mālipotā, Zillā Nadiyā, Paṇḍit Kāśinātha Bhattachārya. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-chandrikā. A commentary on the *Kirātārjunīya* of Bhāṛavi. By Gadaśiṣha, a grammarian of some repute.

Beginning. प्रत्यक्ष मां प्रविष्टं + + एव प्रवर्तनी ।

शिवसिंहाचार्यविरचितसिद्धार्थसंग्रहः ।

अथि न्नामवर्गद्वितीया अथि दुविचरत् ।

अथापि कपुवोवायै अर्थिचोऽपरादिना ।

अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक ।

अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक ।

अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक । अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक ।

End. अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक । अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक ।

Colophon. अथि चोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक । अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक ।

विषयः । अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक । अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक ।

No. 2141. महावेदान्तशतकम् । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folium, 1. Lines, 12 on a page. Extent, 12 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vondelagram, Post Mājānagara, Zillā Rājāshī, Bābu Sāmācharana S'anyāla. Appearance, fresh. Verso, Correct.

Mahāvēdānta-shatka. Six stanzas on the essence of the Vedānta doctrine, showing the identity of the divine and the human soul. By Sākāra Achārya.

Beginning. अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक । अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक ।

अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक । अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक ।

End. अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक । अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक ।

अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक । अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक ।

Colophon. अथि चोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक । अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक ।

विषयः । अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक । अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक ।

No. 2142. अथिचोऽपरादिना चोऽपरा चोऽपरादिचक । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 34 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vondelagram, Post Mājānagara, Zillā Rājāshī, Bābu Sāmācharana S'anyāla. Appearance, fresh. Verso, Correct.

Tattvasāra. The means of obtaining the knowledge of Brahms disclosed in a dialogue between Mahādeva and Skanda. This is probably an extract from the Skanda Purāṇa.

Beginning. जेवढे सुकासीन देवदेव जगद्गुरु ।

प्रथम शिरसा ज्योः कान्धोपपन्नमयीम् ।

आभिव्यक्तिं तथा नाभ दुन्दुभे शक्तिगन्धरे ।

मर्मापर्वमहापावनमोदार्द्रिचक्षुषे । इत्यादि ।

End.

सद्य मे सचक्षं जगत् सद्य मे सचक्षं तदा ।

सद्य मे सचक्षता शक्तिरक्षोणीर्धौमवर्धनाम् ।

Colophon. रति मन्मथारः समाप्तः ।

विषयः । महादेवकन्दर्वादेव प्रकृत्यामहापावनमयीम् ।

No. 2143. मर्ममिता । Substance, country-made paper, 10 x 4 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 32 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Atakulāgrām, Post Dighāpatiyā, Bābu Anandachandra Maitra. Appearance, fresh. Verso. Generally correct.

Garbha-gītā. On the Vedānta doctrine bearing on transmigration. The work professes to contain the substance of a discourse between Kṛishṇa and Arjuna, and to be a sequel to the Bhagavadgītā, but it is exceedingly scarce. It calls itself a Upanishad.

Beginning. प्रकृत्यामर्त्य परमसुखं देवसं ज्ञानमूर्धनं

इन्द्रासीतं जगत्सुखं तज्जगत्सादिकम् ।

एवं जितं विमलमचक्षं सन्नेहा साक्षिभूतं

जावासीतं विजयपरितं सद्गुरुं तं मयावि ।

सर्वं तु यथाय ।

मर्ममार्थं क्षराक्षतं विमर्षं जगदेवरा । इत्यादि ।

End.

महादेवे इत्युक्तं आत्मनेव सर्वं सदा ।

मिथ्याभूतं जगत्तथा नामका सत्यमोदितम् ।

Colophon. रति श्रीकल्याणुपन्यादे श्रीमद्गर्भमोताख्यविषय प्रकृत्यामर्त्यः ।

समाप्ता मर्ममिता ।

विषयः । श्रीकल्याणुपन्यादेव आत्मतत्त्वमोताख्यम् ।

No. 2144. সুবোধিনী। Substance, country-made yellow paper, 14 x 4 inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 315 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vondāgrām, Post Mājanagara, Bābu Syāmācharaṇa Sānyala. Appearance, new. Prose. Correct.

Subodhini. A commentary on the Bhagavadgītā. By Gauḍa-pāda Kōhārya.

Beginning বঙ্গভাষায় ভগবদ্গীতাবলিভিঃ প্রবর্তনঃ ।

ঐবেদ্য ভাষায় যেমত্ বসে জ্ঞানাত্মক বাক্য ॥

বৈদিক তত্ত্বনিঃ সূত্রম্ বঙ্গভাষায় প্রকাশিতঃ ।

স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ প্রকাশিতাঃ ॥

এক ভগবদ্গীতায় ভগবদ্গীতাবলিভিঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ প্রকাশিতাঃ ।
এক স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ প্রকাশিতাঃ ।

End. বঙ্গভাষায় ভগবদ্গীতাবলিভিঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ প্রকাশিতাঃ ।

Colophon. এনি স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ প্রকাশিতাঃ ।
স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ প্রকাশিতাঃ ।

স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ স্বাক্ষরিতাঃ প্রকাশিতাঃ ।

No. 2145. জ্যোতিষসূত্র। Substance, country-made paper, 12 x 2½ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 405 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonápatilagrām, Post Mājanagara, Zilla Rājshāhi, Papāit Madhusūdana Mītra. Appearance, old. Prose and verse.

Jyotiḥ-sūtra. A manual of civil astrology. By Ś'rikriṣṇa Chakravartī. **Contents.** Signs of the zodiac, ecliptic signs, lunar constellations, ascending constellations. Provinces of the planets. Entry of a planet in the mansion of the planet which presides at the nativity of a person. Adverse stars. Auspicious constellations. Auspicious conjunctions (siddhiyoga). Inauspicious parts of the days of the week. Auspicious conjunctions for starting on a journey. Ditto for ploughing. Ditto for sowing, reaping, &c. Ditto for entering a new house, wearing new clothes &c. Sacrament of nativity. Ditto of naming, new rice feast (śarīraśa). Ś'riddhas at convenience. Sacraments of tonsure, investiture with the sacred thread, &c. Marriage. Earthquakes.

No. 2147. **বিষয়বস্তু:** Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent, 916 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Mājanagara, Syāmanagaragrām, Zillā Rājāsāhī, Paṇḍit Kailāśachandra Bhāṭṭāchārya; another copy at S'antipura, Paṇḍit Kālīdāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vichára-pirnaya. Miscellaneous dissertations on various topics of the Smṛiti. By Gopála Nyáyapanchánana Bhaṭṭáchárya.

Beginning. प्रथम, रात्रिकाकालं विम्वरारिदुन्दरं ।

विद्यारविर्भंडारम्योगीपाद्येन वित्तव्यते ।

सब विचारनिर्देशः । स च विचारार्थमात्मन संसृष्टमप्यसौपत्यसूत्रं यथावेतामस्यैर्निर्देशा-
मयः । इत्यादि ।

End. पूर्वाञ्जलमन्त्रं बद्धिमन्त्रादमाह कान्तिः ।

अमोघलक्ष्मी विपुलारिचक्षुषे चराचराणां जठरेण संज्ञित ।

+++++ मन्नाय मनोऽहं बद्धये ।

Colophon. इति श्रीमोक्षसूत्राख्यसहायनभट्टाचार्यकृतविवारनिरुपः समाप्तः ।

[illegible]

No. 2148. **বুজাস্থপনিঃ**। Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 238 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post, Mājanagara, S'yananagaragrām, Zillā Rājāsāhi, Pandit, Kailāśachandra Bhattachārya. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Durgotsava-nirṇaya. A treatise on the Durgápújá and the ritual for performing it. Anonymous, (*cf.* II, p. 312.)

Beginning. यत्ना ह्यपदहन्तं-पञ्चात्थानमात्मनः ।

निर्णयः आरक्षार्थं वा मोक्षार्थं वित्तवत्ते ।

नम इति श्रुत्वा तदा निर्वृतः । नम मरणादौ च दुर्गायै नमः । नमो य काशिकापुरातः ।

येनोपादयमानादेवीं दुर्गां नमोऽस्तु । इत्यादि ।

End. चण्डनं कञ्चनं दद्याद्देवतास्तुतुष्टम् ।
दानं कुर्वीत कुर्वीत दानं सर्वोपधीकृतैः ।

Colophon. इति दुर्गास्तवविर्चयः समाप्तः ।

विषयः । दुर्गापूजाया नित्यमवस्यन् । नवग्रहादिकल्पवृक्षावस्यन् । प्रतिफलवृक्षा
एवं पञ्चादिषु क्षेत्रे । वसिष्ठान्विधिः । शोभविधिः । नवग्रहानि च दक्षिणा कर्त्तव्येति अवस्यन् ।
शुभाशुभकल्पनदर्शनफलकीर्णवच ।

No. 2149. तत्त्वदीपिका । Substance, country-made paper, 12 × 8 inches. Folia, 118. Lines, 7 on a page. Extent, 2,364 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Sonápátílá-grám, Zillá Rájásáhi, Paṇḍit Madhusúdana Míara. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-dīpikā. A commentary on the Chaṇḍī section of the Márkaṇḍeya Purāṇa. By Kavikanṭhábharana Achárya Virúpáksha.

Beginning. ॐ नमस्तुभ्यम् ।

ब्रह्मार्थभागेतिवचस्तुभ्यम् ।

विनिश्चये विरुपाक्षस्यैवा नमस्तुभ्यम् ।

मोक्षकिनामा दिव्यः प्रियमित्रः निरुपा भवोऽनार्थं चैवं महाभूमिं पश्यन् नमस्तुभ्यम् ।
वन्दोमनवोभूताः, देवा मध्ये वावर्तिरुमोमनुष्यभूत । यच्च नमस्तुभ्यम् ।
कीदृशोऽयमिति श्रोतुमिच्छामि । मार्कण्डेयान्तरि तस्मै प्रियमित्राय कथां कथयितुमुपचक्षते
मार्कण्डेय उवाचेति । कठि मदे तस्मात् स्वप्नादयचेति उपलब्धे कष्टः स्वप्ना कष्टुरिति
इषोदरादिनाङ्गुलीये शक्युरित्यात्मनः । इत्यादि ।

End. पुष्पोगम आरभ्ये । संज्ञापकसमुच्चयमित्यादयः । देवा इति सुविचयेष्वामिति
चकारलोपः ।

Colophon. इति श्रीविरुपाक्षानन्दराचार्यविरुपाक्षकृतानां तत्त्वदीपिकायां अष्टो-
त्सोत्तारप्रकाशः सम्पूर्णः ।

वैष्णवकृष्णमूर्तिमूर्तिरिति नमस्तुभ्यम् ।

अकारि अक्षिकाटीका श्रीविरुपाक्षस्यैवा ।

विज्ञाः यदा यद्वर्ता पश्यन्प्रवीणा यैवं मदीयचरिते कुर्वन्प्रकाशं ।

देवानाम् कथिताविततात्पर्यं तस्माद्वेद्यदि विदमि यच्च यदाकाः

तस्माद्वचस्य लिखितं मिश्रवेद्यवेद्यैः कार्यं यत्ता नुच्यता न कदाप्यवज्ञा ।

ज्ञानेन चीनमवकां जगत्पंचदीनां ज्ञानार्थेनं नमिषतां विष्णुं चर्षे ॥३॥
 द्वैपायनीजगति पाणिपथे कनकां ब्रह्माब्जरात्रिचक्रवापरीमवेतां ।
 मङ्गलमिर्जगदेषु पदं चरेत्तत् विदं न पाणिमिर्जगते च पाण्यनेन ॥
 विषयः । मार्गोत्पत्त्याकाशमर्त्यदेवीमात्राब्रह्मास्त्राण्यम् ।

No. 2150. **সমস্কারপত্রিকা** | Substance, country-made paper, 14 x 5 inches. Folia, 22. Lines, 5 on a page. Extent, 802 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyaliyá, Sonapura-grám, Zillá Rájásáhi, Sábá Bábu; another copy at Post Khayarásúla, Poḍo-grám, Zillá Virabhúma, Bábu Vinodavihári Kavirája; another at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Chamatkāra-chandrikā. On the amours of Kṛishṇa at Vṛinda-
vāna. By Kavikarṇapura Gosvāmī.

Beginning. यत् कारकं शुद्धिरस्यसत्कारकाराणिभीषान्

यन्मे वाचा विरिचयतः शब्दचैतन्यैरेण ।
 तत्त्वैकं दृष्टमविद्याकल्पमात्रादिद्वये ।
 योऽप्य + + ईदमविततः कल्पचैतन्यद्वयः ।
 ज्ञानः प्राप्तः किमिह कुर्वन् दृष्टान् वेदितुं
 वनादद्या किमिह विधितं किं तवामेव कृतौ ।
 ज्ञानमेव प्रवचयतिः सेकमेवाहृदिसं
 जिज्ञासा मे भवति लक्ष्मीं भूषि योवेदयामि ।
 कदा चन्दनचन्दनद्वयः कदा कुर्यात्कुमुदा-
 दयानामनुवेदयामेव ये नैवमप्येवोक्तवा ।
 काशीकुचकङ्कवास्तुनयनं वैकुण्ठमृगारवि-
 द्मन्त्रं वरजाननयनिमग्नमेव कदा हर्षये ॥ इत्यादि ।

End. सधुविमङ्गलकुटिलाकसरोजसाधनायनमनविहाससुगौरभादि ।

सन्नाय वागविवरेषु ज्ञानैरेषं प्रेङ्गाक्षयः प्रतिपदं प्रमदोर्ध्वकृत्ते ॥

Colophon. इति श्रीविष्णुदेवदत्तस्य श्रीमद्भिरश्चरितकथाऽथवाश्रीमद्भिराष्टकं ।
उत्पन्नम् ।

विषयः । प्रवर्ते कुरूपये,—मनुष्याःप्रविष्टस ज्ञानस्य समिन्मुखिरया रात्रिवाप्रवर्त-
नप्रवर्तिनीत्युपपन्नम् । एते कुरूपये,—एवम् मनुजैः रात्रिवा एव निरुपपन्नं नीतिः ।

নম সমাসনাং জটিলানামন্তস্য অমিনমুদপরিপ্লেষ নং বসুধানাভেতিবর্চনং । ইথে কুদুপথে,
—অবেদরা । মামেন বিবধানমুদপমিনমন্তস্যঃ পাদাখ্যাতিক্রিয়াই বিবদৈকপ্লেষ শীকন্তস্য
নম সমাসনরক্ষণবর্চনং । ইথে কুদুপথে,—অনকারমেদরা মামনমিনমুদবাং পাদিকাং
খানাদিমিহপাঠৈপি প্রসাদবিশ্রুতমুদপথে শীকন্ত্যঃ শীকপরিপ্লেষ নং প্রসাদধানাভেতি-
রক্ষণবর্চনং । ইতি ।

No. 2151. রাধোচ্চাস্তনং । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 260 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyāliyá, Sonápura-grām, Zillá Rájásáhi, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayarásúla, Poḍo-grām, Bábu Vinodavihári Kavirája. Appearance, new. Verse. Correct.

Rásollása-tantra. Descriptions of the Rásas, or amorous rejoicings of Kṛishṇa at Vṛindávana and disquisition on their true meaning. The work professes to be a Tantra.

Beginning. শীকারে ভবাৎ ।

শীরাধাভ্যদেবস্য মাত্মনতোগর্ জন ।

রাধচক্ৰীর্জনং মাম ঋকু মামবৌদাম ॥

রাধানামমুখাযুক্তং কন্ত্যনামরসাধনং ।

যঃ পিবেত্ প্রানদন্ত্যাব আচিষিঃ স ন মাখ্যে ॥

বৈদ্যৈবশ্যদে রাজৈরাধাভ্যদেহস্য । ইত্যাদি ।

End. কাকীকন্ত্য ববৈত্তে মূখে মামি হরকন্তী ।

যক্ষার্থকামকৈবল্যে সময়ে সত্যমেব স ॥

Colophon. ইতি শীরাধোচ্চাস্তনন্মৈ শীরাধাভ্যদেবোঃ শ্রীদ্ধাবর্চনং সমাপ্তং ।

বিষয়ঃ । শীকন্ত্যস্য রাধচক্ৰীর্জনলোপকথনং । রাধকীকন্ত্যকথনং । রাধকীনা-
কীর্জনং ।

No. 2152. গৌবিন্দবিহদাশকীয়াস্তা । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent, 894 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyāliyá, Sonápura-grām, Zillá Rájásáhi, Sáhá Bábu. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Govinda-virudhāvallī-vyākhyā. A commentary on the work described under No. 1673, Volume IV, p. 284, on the career of Kṛishṇa at Vṛindāvana. Anonymous.

Beginning. नैकीदधनपयानक्षमःपमर्षं निवृत्तिं वेदुमवत् ।

ज्योतिषवेऽतिशीतः पीतसमुवाक्यं क्षमास्तयः ।

यन्मायवस्तु य एव हरिप्रियेयं ब्रह्मार्चनमिहरेकमुनेऽतिमये ।

मिल्यन्निषां वज्रविषां कविविश्वकर्मां कृपाभिधोरधिकचिन्तयः स जीवान् ॥

सुधीन् विवदावस्थां नैविन्दविवदावस्थां ।

वेदोऽथवापि विद्येव स तावद्विदं सिद्धये ।

----- यस्यां कलिकालाभादिमायाव्यवहृतमहा-
कलिकायाः शरत्तं क्षोकमुष्णं वसंतंति । वसंत्यादि । ये हरविजनयननीनैविन्द वेन जया—
इत्यादि ।

End. वासुदेवोविद्यवसन्नाविर्भावी नीलकः । कृतमवत् ।

नैविन्दविवदावस्थां याज्ज्ञानरिं विमोहदाः ।

नैविन्दमहासुखान् सपि विद्याविभूषणे ।

Colophon. इति नीनैविन्दविवदावस्थां याज्ज्ञाना ।

विषयः । विवदावस्थीत्युच्यतेऽद्विषेयनपरःपरं नैविन्दविवदावस्थां याज्ज्ञानम् ।

No. 2153. सारात्सारतत्त्वसङ्ग्रहः । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 576 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boṛāliyā, Sonāpura-grām, Zillā Rājāśāhī, Sāhā Bābu; another copy at Post Khayrasūla, Poḍo-grām, Zillā Virābhūma, Bābu Vinodavihāri Kavirāja. Appearance, decayed. Prose and verse. Generally correct.

Sārātsāra-tattva-saṅgraha. On the essential principles, dogmas, facts, observances and rituals of the Vaiṣṇavas. By Raghu-nāthadāsa.

Beginning. चत्वार्योक्तविनाभावं कल्पमन्त्रिपदाय च ।

कवचादिभ्युपपायं तस्मै नीमुरवे नमः ।

गौराङ्गं तत्रचेसाङ्गं हनयुक्तान्मरोक्तम् ।

कृपाकुं परब्रह्मण्यं वन्द्यं प्रेमोक्तमवत् ।

नीलकं राधिकानाकं वज्रपीठं जगतां मुखं ।

জোবিন্দ্বং সচিদামন্দ্বং বন্দে হৃদ্যাবনেশ্বরং ।

মুখঃ স্তম্বঃ স্তম্বনাম তদুজ্জ্বলজ্ঞানচক্ষুঃ ।

শ্বে পশু নিকষন্তে ত্বজ্জা তদ্বিস্ময়ান্ জনান্ ॥

মুখঃ স্তম্বঃ স্তম্বনাম সারাস্থারং পরামরং ।

তদুজ্জ্বলপি স্তম্বজা তত্বদোষি তথা জনঃ ॥

তথাদৌ শীঘ্রচতুঃশ্লোকং । ইত্যাদি ।

End. ততোমুঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ সত্ত্বমঃ সত্ত্বমঃ সত্ত্বমঃ ।

সত্ত্বমঃ সত্ত্বমঃ সত্ত্বমঃ সত্ত্বমঃ সত্ত্বমঃ ॥

Colophon. ইতি সারাস্থারনামসত্ত্বমঃ সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ ।

ইতি শ্রীকৃষ্ণাচরিতবিবরণঃ সা রাস্থারনামসত্ত্বমঃ সত্ত্বমঃ ।

বিবরণঃ । প্রথমে বিবরণে,—সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ ।

দ্বিতীয়ে বিবরণে,—সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ ।

তৃতীয়ে বিবরণে,—সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ ।

চতুর্থে বিবরণে,—সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ ।

পঞ্চমে বিবরণে,—সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ ।

ষষ্ঠে বিবরণে,—সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ । সত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃসত্ত্বমঃ ।

No. 2154. কলাপদীপিকা, মট্রটীকা । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 300. Lines, 8—9 on a page. Extent, 9,300 śloka. Character, Bengali. Date, Sk. 1650. Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápuragrám, Zillá Rájásáhi, Sáhá Bábu; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Kalápadīpikā. A commentary on the epic poem called Rávana-badha of Bhaṭṭi Svámī, (*ante* p. 148). By Puṇḍarikáksha son of Ś'rikánta Paṇḍit. The peculiarity of this commentary is that it explains the text by references to the rules of the Kalápa Vyákarana. The commentary in common use is based on the grammar of Vopadeva.

Beginning. नमो भगवते वासुदेवाय ।

तद्वा पाणिनिमन्त्रं वदन्ति श्रीपुण्डरीकाक्षः ।

पाणिनिप्रक्रियायां च प्रसिद्धमात्र कीदृशम् ।

ब्रह्मापप्रणिधा तस्मादप्रणिधा प्रकथ्यते ।

इतिव्याप्तमहोत्सवपञ्चविंशतिं मया ।

कथापदीपिका चरिते समवालोचनाय नमः ॥

[illegible]

End.   वसि + + + ति दुर्गमकावचिभौ

सुबुद्धीमयानि ब्रह्मोऽपि महाकपीन्द्राः ।

बाबत में व्यवस्था मदद हो सगर्थ

बह्मशास्त्रेणैव हि ब्रह्मोऽस्य यथा ब्रह्मः ।

एवाकरोत्यवति बहुव्याकृतानि

श्रीमा प्रबान्नि विदुषाः वदन्ति सुराणां ।

मीकानाभीर इति तदा सुयोऽभिजज्ञे

तद्धाकानेन तद्धा कृपितं तदेतत् ।

Colophon. इति महाभारताचार्य श्रीमच्छास्त्रपण्डितनाथजीपुत्रकीरावकायां महा-
पदीषिकायां महोदयाचार्यश्रीधामन्यवंत नाथ शशिर्षः स्वः । महाभारतं स्वः । महाभारतं १९०१ ।

विषयः । वातज्वरानुसारेण वायवरूपप्रतिष्ठां प्रदत्तं चट्टिकाचक्रं वा ज्ञानं ।

No. 2155. **बाबादत्तः।** Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 202. Lines, 6—7 on a page. Extent, 6,089 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1648. Place of deposit, Post Boyaliyá, Sonápurágrám, Zillá Rájásháhí, Sáhá Bábu; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Bhāṣāvr̥tti. A commentary on the epic poem called Rāvapa-
badha of Bhaṭṭi S'vami. By Paruṣhottama. This differs from the work
described under the next preceding Number in making the Kātantra its
grammatical authority.

Beginning. সৌন্দর্য্য ভাষায়াং বচা বিমুক্তকথং

পুৰণোত্তমদেবৈন কথী হরিবিশ্ববনে ।

অথ ব্রহ্মানুস্মরণং । সৌন্দর্য্যানাং ব্রহ্মনিব্রহ্মবিশিষ্টাভ্যপরিচয়নবা সানান্দ্যবিশ্লেষনতা য
কথয়েন ব্রহ্মন্যাসনান্যাদ্ । বর্চনানুপদেহঃ স্রবণশ্রবিত্তানুপম্যাকল্পনার্থে । ননুমতং চন্দ্রার্থে ।
যা য কাচবেন ব্রাহ্মপ্রবক্ষ্যম্ । অকারস্য বিহতৌপদেহ অকারস্য পদার্থার্থে । অ ই উ ঐ
অ ঞ ঞ ইত্যাদি ।

End. অকারস্য বিহতৌপদেহঃ প্রতিজ্ঞাতাঃ য প্রবোমে চহতৌপদেহে । হকঃ সিদ্ধিঃ ।

Colophon. ইতি সন্যাসচৌপাধ্যায়শ্রীপুৰণোত্তমদেবস্য ভাষাভ্যাসব্রহ্মোঃধ্যায়ঃ সমাপ্তঃ ।

কাশিকামানন্দশ্লোকং সিদ্ধান্তং বৈদ্যুতশ্চি ধীঃ ।

নহা বিচিন্তয়তাং ভাসনোপাভ্যাসির্ব মম ॥

বস্তু মম মম্য শীর্ষোপাধ্যায়শ্লোকে

দিশতি চিত্তমপারং বৈবিনং বস্তুপাশ্বে ।

অলিঙ্গদন্তিলমোক্ষ চিন্তাশ্লোকস্বপানৌ-

পদ্যবিত্তনামা প্রচুরঃ শীপদ্যায়ঃ ॥

ব্রহ্মান্দ্যঃ ১৮৪৫ ।

विषयः । वैदिकप्रक्रियापरोमिख्यपरित्यागेन कामिकाहन्नुद्यारेयं च पाणिनिख्यभाषां
शेदोद्धारकसामानं ।

No. 2156. कन्दयज्जनमाणा । Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 5 on a page. Extent, 182 ślokaa. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post, Boyáliyá, Sonápuragrám, Zillá Rájásáhi, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Smaranakrama-málá. Directions for meditating upon and mentally worshipping Kṛishṇa, Gaurachandra, and his followers,—a Vaishnavite tract. By Viśvanátha Chakravarti, the author of the Chaitanya-charitámṛita.

Beginning. সর্বাঙ্গীভবত শ্রীমদ্ভূতদেব দ্বয়ানিবে ।

সান্যাবিশ্লবভাষিত্যং পাণি নাং মন্ত্রসাক্ষ্য ।

নব শীর্ষোপাধ্যায়ঃ । অথ ।

বিজ্ঞানো মৌরচন্দ্রস্য ব্রহ্মন্য চিন্তাসময়ে ।

ব্রাহ্মোক্তি ক্রতৌজ্যং ভাষনং ব্রহ্মোজ্যাদির্ব ।

पूर्वाङ्गमस्यै भक्तमन्त्रि परमोत्तमं ।
मन्त्राद्दे वरमाचर्यैकेषिं सुरसरिजटे ॥ इत्यादि ।

End. ततः श्रीमन्मन्त्राद्वैवर्ण्यं कुर्यात् ।

Colophon. इति श्रीमन्मन्त्राद्वैवर्ण्यमन्त्रिपरिचिताः करणमन्त्राणां समाप्ताः ।

विषयः । श्रीरचनस्य ग्रन्थस्यैवैषां करणप्रकारकथनं । एवं श्रीरचनस्य इन्द्रावतस्य च ।
तथा श्रीरचनस्य मानसोपचारैः पूजाक्रमकथनं । एवं श्रीरचनस्य अपिच श्रीरचनस्य पूर्वोक्त-
विधानेन करणपरिचयकथनं ।

No. 2157. पद्धतिप्रदीपः । Substance, country-made paper, 10 × 6 inches. Folia, 23. Lines on a page, 12. Extent, 82 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyāliyā, Sonāpura-grām, Zillā Rājāshī, Bābu Madhusūdana Shāhā. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Paddhati-pradīpa. Rituals and mantras for the meditation and worship of Kṛishṇa, Rādhā, Gaurāṅga, and the followers of the last. By Ghanasyāmadāsa.

Beginning. श्रीमन्मन्त्रस्य श्रीरचनस्य श्रीरचनस्य ।

यस्य श्रीमन्मन्त्रस्यैवैषां सदा कैमलविषयं ॥
चरितप्रकाशे कृतो मन्त्रप्रदेशः सकलविषयो-
नित्यामन्त्रस्यैवैषां समाप्तमन्त्रिः श्रीरचनस्यैवैषां ।
सकलप्रकाशमन्त्रप्रदेशः श्रीरचनस्यैवैषां ।
मन्त्रप्रदेशः श्रीरचनस्यैवैषां । इत्यादि ।

End. श्रीमन्मन्त्रस्यैवैषां समाप्तमन्त्रिः ।

मन्त्रप्रदेशः श्रीरचनस्यैवैषां ।

श्रीरचनस्यैवैषां समाप्तमन्त्रिः ।

श्रीरचनस्यैवैषां समाप्तमन्त्रिः ।

Colophon. इति श्रीमन्मन्त्रस्यैवैषां समाप्तमन्त्रिः श्रीरचनस्यैवैषां ।

विषयः । श्रीरचनस्यैवैषां करणप्रकारकथनं । एवं श्रीरचनस्य । ततोऽनन्तरं श्रीरचनस्यैवैषां ।
श्रीरचनस्यैवैषां । श्रीरचनस्यैवैषां । श्रीरचनस्यैवैषां । श्रीरचनस्यैवैषां । श्रीरचनस्यैवैषां ।
श्रीरचनस्यैवैषां । श्रीरचनस्यैवैषां । श्रीरचनस्यैवैषां । श्रीरचनस्यैवैषां । श्रीरचनस्यैवैषां ।
श्रीरचनस्यैवैषां । श्रीरचनस्यैवैषां । श्रीरचनस्यैवैषां । श्रीरचनस्यैवैषां । श्रीरचनस्यैवैषां ।

No. 2158. विराटपर्वटीका | Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 696 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tājapura-grām, Post, Deñgápáqá, Zillá Rájásáhi, Pañdit Gaurasundara Bhaṭṭāchārya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Virāṭaparva-ṭikā. A commentary on the Virāṭa section of the Mahābhārata. By Arjuna Miśra, son of Iśāna Miśra. (*Of* p. 154).

Beginning. चरेत्कर्मनिषेधं प्रकथ्य चरणाङ्गुलम् ।

विराटपर्वकः श्लोका बाह्यायने यथामति ॥

कथं विराटनगरे इत्यादेः सर्वा विराटस्य तयोःभिजय्युरित्यनस्य विराटपर्वकस्तुर्वगैरा-
धनीभूतं सत्यं दूतवत्प्रयुक्तायामज्ञातवत्परकर्मचताप्रतिज्ञायां न चातयमिति तत्त्वव्याकं ।
विराटनगरे इत्यादेः सर्वे दैतवनादित्यनस्य अज्ञातवासनिर्जोद्याज्ञानपरिचय्योपरिपक्षः तत्र च
थां कामवस्थामुपगतस्योपजिजीविषाः प्रभृतीन् चेशःसाधनमिति । इत्यादि ।

End. कैरेयं सद्यविशेषः । अथत एव अभिज्ञयं विज्ञता । त्रिधा शोभया ॥

अवधीमन्धवीध्वाकान्तावे कृतिर्मा मुदे ।

विराटदीपिकैवाकुलम सचित्तवैश्यानि ॥

Colophon. इति श्रीमानवतारचार्यपाठकाचार्यश्रीनदीप्रानतनयश्रीनदकुंभनिरुक्तो
विराटटीका समाप्ता ।

विषयः । महाभारतीयविराटपर्वबाह्याङ्गम् ।

No. 2159. महाभारतं आश्वमेधिकपर्व | Substance, palm-leaf, 29 × 2 inches. Folia, 179. Lines, 4—5 on a page. Extent, 4,806 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonápura-grām, Post, Boyáliyá, Zillá Rájásáhi, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Mahābhārata. Āśvamedha Parva. The history of the Pāṇḍava brothers and of the great fratricidal war of Kurukshetra. By Jaimini. This work is quite distinct from the Mahābhārata of Vyāsa, and contains many narratives and descriptions which do not occur in Vyāsa's work. It is, however, no longer extant in its entirety—superceded, probably, by the more elegant recessive of Vyāsa. The only portion extant is the Āśvamedha section, on the sacrifice of a horse, and it is about four times the size of Vyāsa's version. The codex under notice professes to be complete in 69 chapters, but in the Berlin codex, noticed by Weber, there are 81 chapters.

Beginning नारायणं नमस्कृत्य नरसैव नरोत्तम ।

देवीं वरदतीं वाचं ततोऽनघमुदीरयेत् ॥

अन्तेत्यत्र अवाच ।

कथं युधिष्ठिरः श्रीतोमस पुनर्विनामघः ।

यद्यनेन प्रतुवरं यज्ञे दत्तमिदमित्तः ॥

जेमिदित्यवाच ।

शुभं राजन् वयस्मानि यन्माराजस्य चेष्टितं ।

दिष्टं विनामघे याते यद्यपुत्रोऽभिदुःखितः ॥

यदन्वयाय रंशानं वाचं यत्राप्य वादरं ।

केनोपायेन ये ब्रह्मन् शेषवधाकृतं भवं ।

भवं विनामघमामि तस्यै नृपि तथोचन ।

विना भीक्षेण कर्त्तव्यं शोच्येन च विचिन्तितं ॥

न मे श्रीनिपदं राज्यं यत् शानं पुनर्विनामघेन ।

कथंन मन्दिरे रम्यं ब्रह्मणेऽप्यवस्थितं ॥

मया श्रुतं कृतं तत् शान्तं दामयन्तिनं ।

यद्यर्थिनां मया मितं सुधायां याणि प्रवृत्तिनाः ॥

यथैऽनूचि मृच्छन्ति तथ मृच्छन्ति शोकजं ।

चिरमदीयमिदं राज्यं यद्य भीक्षेण शान्तुजाः ॥

ताभ्यां विरचितं यददेवं यत्पुनर्विनिर्गतं । एत्यादि ।

End.

प्रत्यक्षं दृष्टभादेयकादा यन्मन्त्रं कथयेत् ।

यथाऽनूचि यै कार्योविधिः शान्तविनिर्गतः ॥

यथोदयैव यन्मन्त्रं कथितानि विप्रः श्रुते ।

ततश्चावसवाभावां यन्मन्त्रं राजन् श्रुत्वा तत् ॥

रमनायेन राजेन्द्र कुबरायै कुकद्वय ।

यथैविव मय ज्ञातानि सुखेन भरतपते ॥

Colophon. इति श्रीनृपभारते जेमिनीये व्यासनेषिके यन्मन्त्रं यद्यप्यस्य नाम नवव-
हिनोऽप्यायः समाप्तचार्य पन्थाः ॥

विषयः । १—२ अध्याये,—जेमिनिना नृप अन्तेत्यत्र अवाचेन भीक्षुदेवादिनृपजन-
विनामघमन्त्रं युधिष्ठिरस्य वाचमसीये शोकप्रकाशितं । अनवना यावेन च समस्य यद्यनेधानुहा-
येन पुनोपवेति चन्दिहोमौ कथं मया मन्त्राद्यश्रुत्येन विनिरचितेन च यद्यमिदं मन्त्रं कर्तुमिति
सकृदनुष्ठानं य एव अनवनाद्य मन्त्राभिधानेन यदादेन राज्ञा विनामघमन्त्रे यद्यननुष्ठाय

भाष्येभ्योपकृतं धर्मं प्रदर्शनं, तच्च तैल्लप्यपरित्यागस्यापि केनाप्यदृष्टीतं वर्तते । तदानीं च समा-
रम्भनां याग इति । धीतपुष्पकालमर्षादिकृत्तकृत्तित्तया यज्ञीयाश्च प्र सामांश्च दृष्टेःतुमेववर्षा-
भ्यां चच भीमस्य यौवनाच्चराज्यमनविवरकथनं । भद्रावतीपुरीवर्षनं ।

४—१ अध्याये,—भीमयौवस्य सेवयस्य चचररकपूर्वकं पलायमानस्य पलात् यावन्
सपत्न्यं यौवनाच्चमपलभ्य कर्णपथस्य दृष्टकेतौः समरसंरभ्यवर्षनं । चच मूर्च्छामापन्ने दृष्टकेतौ भीमेन
सच यौवनाच्चकुमारस्य दुपेनस्य युद्धवर्षनं । चचान्तरे मूर्च्छितस्य यौवनाच्चस्य दृष्टकेतुप्रपन्नेन सत्य
चेतनस्य च नितरां निर्विघ्नतया भीममाह्वय तेन सच सत्याय माच सपुरीं प्रवेष्टव्यतोच्चक्षित्वा-
पुरप्रयाचवर्षनं । चच अरुद्धवाया दमानकीर्तनम् ।

७—११ अध्याये,—छात्रयुधिष्ठिरादिभिः सच सावाम्कारं विधाय उपरिजनस्य दुवना-
स्य सपुरीमननकथनं । संक्षेपेण मदनकृतयज्ञनिवरणं । संक्षेपेणः प्राज्ञाकादीनां वज्रानां वर्ष-
कथनं । विषयास्त्यनिरूपणं । बन्धकीर्तिरूपीप्रश्नसिद्धकथनम् । लक्ष्मीक्षेत्र्यकारकथनम् ।
चच यज्ञानुष्ठानकाले दक्षिण्या सर्धे भगवतः सावित्रिभ्यां तमानेत्तु भीमस्य हारकापुरीप्रवेशपूर्वकं
तप भोजनवारिषाच्चद्वर्षनवर्षनं । छात्रस्य भोजनकाले सत्यभासायाः परिचासकथनं । उपरि-
वारस्य छात्रस्य क्षत्रिणपुरीमुद्दिश्य मननकाले कामिनीनां वृत्तेःतिवर्षनं । छात्रमुद्दिश्य यौवनां
सुखभाषितकथनम् ।

११—१४ अध्याये,—छात्रादिमकृतसत्यस्योपवर्षनं । क्षान्तेमकृततत्तुलोपकथनं । चच
पुरीप्रवेशपूर्वकं छात्रादीनां यज्ञीयाश्चद्वर्षनकाले अमृतात्मककर्मकाचरकृत्तानकीर्तनं । तेन
सच युवकास्ते प्रपुन्यछात्रादीनां मूर्च्छाप्रान्निकथनं । अमृतात्मने सच युधिष्ठिरस्य दम्भनकर-
कथनं । चच यैवपूर्वसामां युधिष्ठिरस्य हयमेधारकथनम् । हयरथाद्यमर्द्धनस्य निवेदनकथनम् ।
चच सावित्र्यतीपतेनौलक्ष्यस्य पुनः प्रवीर्यभिधानः, पुष्यितासु सतासु सर्धे कीरचक्षेण रन-
मारोमौ चयवरं बीष्णु स्यां पुरीं निनावेतिक्थनम् । तेन सच पार्थादीनां युद्धवर्षनं । तच्च साहा-
यानिकतया नीलध्वजकुमार्यः । यक्षेर्विषाचदमानकथनम् । सच नीलध्वजेन पार्थाय चयवरे हरे
नितरां मनुवेमसापराया नीलध्वजपत्न्या आह्वयकथनं प्रविष्टायाः पदपाचरकथनेन सत्युचित-
पुनश्चोकाया मङ्गाया पाचकपेच यधुवाचकतूरकप्रवेशकथनम् ।

१८—२१ अध्याये,—चच विन्मनिरिप्रद्वं प्रति क्षत्रितस्य हयवरस्य शिलास्यार्जेन लङ्कीमा-
वप्रान्निकथनम् । ततश्च पार्थस्य यौगरिमुखात् उद्गमकननिषण्णाः शिलाभाषप्रान्निवरकथन-
कथनं । तच्च प्रसङ्गेन चादे विधितविधितप्रत्यादिकथनम् । चच सत्यापुरीपतेर्दृष्टकथनस्य तद-
चरमपदकथनमनुजेन तत्पुत्रस्य दुधन्वनः त्रिषामनौरचसत्याहनप्रतया पार्थस्यनिवेदयितुं
विषा दमानाद्यापि काक्षसिद्धमर्द्धमात् इच्छाक्षितोपदेयेन तस्य तप्तनैलप्रवेशकथनम् ।
तच्च भगवन्मन्त्रप्रभावेण चचतमरीरेस्य तस्य पुनः विषा सच पाचरकुलक्षयाय प्रयाचवर्षनं । चच

१०—१२ अथाग्नि—कौलकपत्रा राज्ञः पुरतोनामकस्य अग्निहोत्रावसथम् । अग्निहो-
त्रस्य मनुष्यानामग्निं समुपस्थितस्य मदनस्य वयस्यहोत्राकीर्तनं । मासपानाजिनामाव मन्त्रकथनं ।
अथाग्निहोत्रमरणावाप्यमरकमप्यवैश्वदेवहोत्राकीर्तनं । तत्र प्रविष्टानामर्जुनादीनां हव्यकन्याकेत्येव
लोभमवतनस्य वयदासम्भवा मुनेर्देवप्रतिपत्तयम् । अथ जयश्रवणाव्यमनामनर्त्तव्यं यत्तु दुःख-
साधनासाधनं । विहारेव यथिष्ठिरस्य वयस्यमप्यवैश्वदेवम् । अग्निहोत्राकीर्तनस्य ।

No. 2160. आयुर्वेददीपिका, वा चरकसायकटीका । Substance, foolscap paper, 12 x 4 inches. Folia, 268. Lines, 9 on a page. Extent, 10,688 ślokas. Character, Bengali. Date, 1277 Bengali era. Place of deposit, Puntiyá, Zillá Rájásáhi, Bábu Rádhikádhara Kavirája. (He is a native of S'rírámapura-grám, Post, Dumkolá, Zillá Murisidábád.) Appearance, new. Prose. Incorrect.

Ayurveda-dípiká *alias* **Charakatátparya-dípiká**. A commentary on Charaka's institutes of medicine. By Chakrapánidatta. The work of Charaka, which is older than Suśruta, professes to be a compilation from a treatise by Átreya, a Vedic sage. It is divided into eight books, named respectively, Sútrasthána, Nidánasthána, Vimánasthána, Súrīrasthána, Indriyasthána, Chikitsasthána, Kalpasthána, and Siddhisthána. This eightfold division obtains also in Suśruta, but the order of arrangement and some of the names are different. The codex under notice is incomplete, containing only the first five books. Each book has a different series of pagination, and the total thereof is given above. One complete, but incorrect, edition of the text of Charaka has been published in Calcutta, and three incomplete editions are also extant.

Beginning. गुणवचनितेदेन मूर्तिवचनमुच्यते ।

अथीभवे विनेवाच चित्ताकीपतये मनः ।

चरकतै मनेवाकाः प्रसादान् पुण्यकर्माणि ।

बुविर्धवचनान् अगदध्यवसीकते ।

मन्त्रदवादिदेवेमभरद्वाक्यमर्थकम् ।

ऊतामवेमचरकप्रभृतिभ्योनमोनमः ।

पातञ्जलसाम्बाधे चरकप्रतिपद्यते ।

मनेवाकावदीपावां चित्तेऽपिपतये मनः ।

मरदत्तमृदिचरकायामुमानिनी ।

मिषये चमदमेन दीकायुर्वेददीपिका ।

उभाः सुदुर्वाक्यवानुतिपरिस्तीतमनांमिषो-

मात्तं तोषितुं पयोदधयवां नाथीमिषिकुप्यति ।

आकाश्यावरप्रकाशमनिर्द मन्त्रिन् यदि प्राप्यते

आपि + + कथामुच्यते तदगौ कथे चर्च दीपनां ।

इह वि धर्माद्यैकान्तोपपरिद्वन्द्विरोपप्रसाध प्रसूत्रप्रतिभिः प्रवीतायुर्ध्वेदतन्त्रेयति-
विकरत्वेन सन्ति वर्तमानास्वायुर्ध्वेदया युववाका न सन्तर्ध्याधिनमः । तदनधिनमात्र तद्विधि
नामनुष्ठाने तथैवोपद्वयोपजायतेति मन्त्रज्ञानः परमकाविकर्माभनवानप्रिवेयोऽस्यायुर्ध्वेदवासवि
सुयोपकथाधै मानिधंसेविकरं काविकिन्नाप्रधानमायुर्ध्वेदतन्त्रे प्रवेतुमारम्भवान् । तस्मिन् तन्त्रे
अपमिदानविलानशरीरेन्द्रियविकिन्तकल्पविद्विद्यानामकेऽभिधानये निखिलतन्त्रप्रधानार्था-
भिधायकतया अत्रस्थानमेवाये चतुश्चमनोऽन्वयव्याप्ति । अत्रस्थानं समुद्दिष्टं । तन्त्रस्य निधं
युग्मं । इत्यदि ।

End. अथात्रविषयत्वेन पूर्वोक्तो + + शोभाधिकारिकां किमयं वक्तव्यः आयुर्ध्वेदनिर्मा-
दि चतुष्टयः प्रवक्तव्यार्थमित्यादि । अर्थोऽनवाद्यमसूचीयः ।

Colophon. इति श्रीवक्ताविद्वन्महाशयमायुर्ध्वेददीपिकायां अरुणतामय्येटीकायां
इन्द्रियस्थानं समाप्तं । सन् १९०० साल ।

विषयः । अरुणतमिन्द्रियविकिन्ताऽज्ञातस्य व्याख्यानं ।

No. 2161. रवेन्द्रसारसङ्ग्रहः । Substance, foolscap paper, 12 x 4 inches. Folia, 108. Lines, 5 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Punjyā, Zillā Rājāsāhi, Bābu Rādhikādhara Kavirāja. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Rasendrasāra-saṅgraha. A pharmaceutical treatise, containing directions for the preparation of metallic medicines, particularly mercurial compounds. Directions are also given for the employment of those medicines in fever and other diseases. Some remarks are also appended on the *rationale* of medical treatment. By Gopālakṛishṇa Kavirāja.

Beginning. रवेन्द्रनिध निःशेषजगतावधिनिर्माजनं ।

अवसानि मूर्धं भस्मा अकुरं वेदसाधनं ।

मन्त्रा नृवपदद्वन्द्वं ददुः तन्त्राकनेकप्रः ।

श्रीकर्मोपासकच्येन निधये चारणपुत्रः ॥

विद्यवेद्याय वे वेचितुं कतिवाचा भवति वि

एकीकृत्य तु ते वन्दे विद्वान्ने चमनोपमा ।

तत्र रसप्राधान्यमाह ।

अथवाचोपयोगिनामवयोरप्रवृत्तः ।

विप्रनारीम्यदाविनादौपधेयोऽरुणः प्रियः ॥ इत्यादि ।

End. दैर्घ्यादिमहादेशावल्या नमस्ति देवता ।
 चक्षुःश्रवणमात्राद्यैर्देवि ग्रन्थं चापरा ।
 मन्त्रादीन्मन्त्रैः ।

Colophon. इति रसेन्द्रसारसङ्घे रसायनाधिकारः ।

विषयः । पारदादिधातुनां आरब्धनाम्नादिविधिवन्मूलकं अरादिषु सन्निधिकादेशु
 भेदव्यविधानकथनं । भेदव्यकरणप्रकारकीर्तनञ्च ।

No. 2162. रसमञ्जरी । Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 80. Lines, 6 on a page. Extent, 157 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájásáhi, Bábu Rádhidhara Kavirája; Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Rasamanjarí. On metallic, principally mercurial, and vegetable medicaments, their preparation and their uses, founded on the works of Chakrapāṇidatta and Nárāyaṇa. By Śálinátha.

Beginning. यदा मे धूमिपुत्री निवसति सततं निचक्ष्वा चक्षुषेण
 यस्याः सद्ये धनुष्यान् सुकनकसुवर्णसंयुक्तः शीघ्रमगन् ।
 भक्त्यापे यद्वक्षसिदृश्यतिधनुःसुखवद्भाति चापौ-
 देवेभ्यः कृपमानं जलधरदक्षिणं तं ममे रामचन्द्रं ॥
 उक्तावनेन ये द्रव्यमुपा मारायणेन च ।
 मन्त्राद्यैरेव निक्षिप्यते प्राक्षिनायेन यमतः ॥
 क्षिपिणीकाकतोषाणांविद्येयमभिमन्त्रः ।
 यथेन क्षिप्यते यत्तं चाप्यानं यथमर्थं च ॥
 अथ द्रव्यमुपा यत्तं यथाने राजवत्तमाः ।
 येषां ज्ञानेन भिषजेन मुञ्च्यन्ति कदाचन ॥
 किञ्चिद्भेदेन मुञ्चते सर्वपापेन चापरं ।
 मुक्तानरेण शीघ्रैकं क्षमन्त्या द्रव्यमेव च ॥ इत्यादि ।

End. येषां परिचरन्ति ग्राह्यतमहिनीयं
 देवसमोभिवन्द्यमाश्रयं चरन् ॥

तेषां मुक्ते शशिक + + वक्ष + मातां
 क्षमेन वा भवति क्षाम्यते मर्यादां ॥

Colophon. इति श्रीप्राक्षिनाथविरचिता रसमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । रसधातुहोपधादीनां प्रत्येकमधिकारक्रमेण नृत्तिकप्रबंधं ।

No. 2163. नाक्षीविज्ञानम् । Substance, country-made paper, 20 x 2½ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent, 178 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṭṭiyá, Zillá Rájáśáhi, Bábu Rádhidhara Kavirája. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Nádivijñána. On the examination of the pulse in fever and other general diseases. By Govindaráma Sena.

Beginning. चक्राक्षरवादेन विद्वं विद्वन्नि वाचयः ।

नं योपदेवं योविन्वं यौनि कर्मेष्टनवचं ।

येष्टिष्टनववाचवं कर्मेष्टनूचवाचयं ।

प्रथम नाक्षीविज्ञानं विद्वत्ते शास्त्रार्थयैः ।

पीनक्षुभेतिभ्यराक्षेभ केनेन विपक्षानुना ।

पीनरीःसरवाकोऽन्युपदेवमकारवात् ।

प्रथमं नाचक्राक्षीपरीचक्रादेन वात-दिग्गमिपरीक्षायां वाचाःशास्त्रमकविष्टिविज्ञानकमवली ।

इत्यादि ।

End.

महाविद्वान् प्रथमेन मन्त्रज्ञानं वक्तुवाच्यमेव ।

क्षयिन् + + + वन्मात्वा काक्षदेवविवाचनः ।

क्षयिन् चक्रवाचापि नाक्षीज्ञान + + दिक् ।

Colophon. इति नाक्षीविज्ञानं समाप्तं ।

विषयः । चक्राक्षी नाक्षीपरीक्षाविधिकथनं ।

No. 2164. नटभेदः । Substance, country-made paper, 20 x 5 inches. Folium, 1. Lines, 12 on a page. Extent, 27 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṭṭiyá, Zillá Rájáśáhi, Paṇḍit Itánachandra Vidyáśáśiśa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Natvabheda. A vocabulary of words having the cerebral p. By Mádhava Achárya.

Beginning. काक्षर्षापीनक्षः कैकोक्षनवं वच इत्यपि ।

वापी नविः वाविनक्ष नविनेक्षः कवा कवः । इत्यादि .

End.

महावाची च वाचूः क्षुवा क्षमक्ष वाचिवा ।

यौपदेविचकमेव मन्त्राः केचन कीर्तिताः ।

Colophon. इति नाचवाचाव्यंक्षनोचमभेदः समाप्तः ।

विषयः । नटवाक्षीय मूर्तेक्षककारपुष्पायां मन्त्राणां प्रदर्शनं ।

No. 2165. **रसेन्द्रकल्पद्रुमः ।** Substance, country-made paper, 21 x 4 inches. Folia, 111. Lines, 7 on a page. Extent, 3,753 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṇiyā, Zillā Rājās'āhī, Bābu Rādhikādhara Kaverāja. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Rasendra-kalpādruma. A treatise on various kinds of instruments, furnaces, retorts, sublimators, &c., for the preparation of mercurial medicines. By Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa, Mahāmahopādhyāya, son of Nīla-kapṭha Bhaṭṭa, a Vaidika Brāhmaṇa of Drāviḍa. The number of instruments described is large, and the details given are full, obviously the work of a practical pharmacist.

Beginning. **शेषेण चतुष्टयस्य विज्ञेयं विज्ञेयम् ।**

उद्वेगद्रुपिणं वन्दे तं कारकमकारकम् ॥
 वन्दे चरचरोजं श्रीनौरीनीलकण्ठयोः प्रिये ॥
 चक्रत्वा कृतकत्वाकारणि दुःखान्मुनिं शोभा ॥
 तापववापयन्तां हरिदिपं वक्तिमिदिरुक्तमर्थैः ॥
 च कवनिं प्रबोदीः श्रीनाम्नर एव चारदोचरजः ॥
 रचशोचोपरसादेः प्रबोधायाः प्रियेनाम्न ॥
 तन्मन्त्रेन्द्रतन्त्राद्वेन्दुवन्दुमे वाचा ॥
 वेन्दुवन्दुपानिकं वाचैः शोभतेचक्रुक्तमिति ॥
 श्रीरामकल्याणः कृतिकामिदं नीलकण्ठमहत्तुम् ॥
 अन्विमन्त्रकृतकविमिदं प्राज्ञनामी च ॥
 च कर्तं चरचरमाने नो वाच्युपसाक्षांतां वैद्य ॥ इत्यादिः ॥

End. **पञ्चाशत्तमने कृत्याद्वेचनं शोभतेद्वेचनं ।**

इति विवाचिकारः ।
 इमीदृशं विविक्तमवेष्टुं दुष्टेषु चैवोपचरककारि ।
 विवोचनं वत् दुष्टं प्रविष्टं वचान्मुनिं वचसा रचिष्टं ।
 विवोचनमभिप्रेतितमिदमिति ।

Colophon. इति वाचिकत्वाविद्वेदिक-नीलीलकण्ठनाम्न-श्रीरामकल्याणहन्ता-
 नचोपाध्यायकृते रसेन्द्रकल्पद्रुमे प्रबोधायाः समाप्तः । समाप्तवाचं रसेन्द्रकल्पद्रुमाभिधेयम् ॥

विषयः । रस (चारु) द्रवि-भूषा-वन्दन-नारदादिविषयवर्णनं । रसमन्त्र-मन्त्र-मात्रिक-
 चरितान्त-मन्त्रादि-चक्रुक्तोपसाक्षाद्विषयवर्णनं । तथा चक्रुक्तमन्त्रादिप्रबोधावर्णनं । शेष-
 वन्दनम् ।

काविभिः । कर्क-रोम-नाव-जीमक-रङ्ग-सौचप्रथमीनां मारकविभिः । मयोध्यावकचर्म ।
 चक्रायावकचर्म । तप, रोहाचर्म । सेदनीचर्म । कम्पयचर्म । मोमानकचर्म । र्वसपाक-
 चर्म । पुदचर्म । घातन-उमर-कवचयन्त्राणि । भूधरचर्म । चक्रसूत्राचर्म । बाहुकाचर्म ।
 मल्लिकाचर्म । काष्ठिकाचर्म । मैरीचर्म । तम्रकचर्म । कोष्ठयन्त्र । डङ्कयन्त्र । जलचर्म ।
 रमेनां चम्पाकां निक्षोभयन्त्रिभ्यःकचर्म उपशेजितां नैकचक्र । रघापनविचक्रचर्म । जरादिषु
 चर्मेषु रोमेषु भैरवचक्रचर्म । सौम्यचक्रचक्रविचक्रोत्तम ।

No. 2166. त्रिपुरासुन्दरीस्तुतिनामम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 9—10 on a page. Extent, 827 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Punjyá, Zillá Rájasháhi, Máharáji Śāratsundari Devī. Appearance, old. verse. Correct.

Tripurāsundarī-stuti-kāvya. A lyrical poem in praise of the goddess Tripurāsundarī and of her achievements. By Kālidāsa, son of Rāmagovinda. The work is an imitation of the Gitāgovinda of Jayadeva.

Beginning. बन्धे बन्धोऽवन्ध्यां त्रिपुरारजतां सुन्दरीं दिवदेवां
 प्रतर्जितामर्षपुष्ट्युतिजयिष्वपुषं सचिदानन्दकवी ।
 भक्तः श्रीशक्तिरिन्द्रेण्डवदकलां सक्तिनां मानुषस्यां
 कत्या विषाधमात्मजिह्व + तनुं कम्पुमक्षोभयता ॥

उपच्छ्रीभुवनेश्वरीवदपरः श्रीपुष्करामेश्वरो-
 दाना धनदरिद्रतोषधरः सर्वलमाभोजनः ।
 लाजा राममतिभूतिर्मे वि कथं चंद्रीदयोऽथ जती
 श्रीपुष्पमयोदयाकुलमहः सर्वप्रियः सर्वदा ॥
 श्रीकाशीवरकाङ्क्षयाम्बरमः श्रीमत्यभःसाधुन-
 कम्प्रीत्या परचा शिवाचंनमनाः श्रीराममः विमलः ।
 श्रीकशीहरिमन्त्रः सुविदितः श्रीकामदेवः सदान्
 राजीयद्विजनाः श्रीमकवरकामाचये सत्यः ॥

रामेश्वरकनकप्रतिमलः ।

प्रचक्षितचिन्तनमाधमलाः । इत्यादि ।

End.

हरिचन्द्ररमारीयादिद्वन्द्वमप्रचक्षयवतिपराधोक्तप्रतिमला ।
 ममविशुद्धिमाद्ययोऽन्ते माधमकं कृजमनुविधाने कामकामारिकाने ॥

धीरान्नलोपकारी मृगकुलविदितोमाहप्रत्यादिभाना
 नानधीरान्नलोपकारकप्रकारः श्रीमताः काष्ठिदासः ।
 सर्गोऽष्टादशोऽथ विभक्त्यनन्तीकोपसाधे युक्ताये
 नये तस्यातिशये कृतं श्रव उत तस्याधः स्थापयन् ॥

Colophon. इति श्रीविपुलसुन्दरीस्तुतिकः स्तोत्रादयः सर्गः ॥

श्राद्धेऽग्निसुनिषट्पञ्चमानितेऽष्टे कृतं मया ।

भानापिण्डपदध्यायकाष्ठिदासेन धीमता ॥

विषयः । प्रथम सर्गः,—विपुलसुन्दर्या आविर्भाववर्णनं । १० ये सर्गः,—तस्याखण्डवर्णनं । १२ ये सर्गः,—तस्या साक्षात्प्रवर्णनं । १३ ये सर्गः,—तत्कृतजगत्सृष्टिवर्णनं । १४ ये सर्गः,—जगत्सृष्ट्याश्चरित-
 वर्णनं । १५ ये सर्गः,—देव्याः शरीरवर्णनं । १६ ये सर्गः,—रूपवर्णनं । १७ ये सर्गः,—स्वाभीष्टविशेषे प्रार्थ-
 नावर्णनं । १८ ये सर्गः,—देव्या रत्याभःसवर्णनं । १९ ये सर्गः,—सुरसंघदि देव्या आविष्टावर्णनं ।
 २० ये सर्गः,—देवीभक्तमावात्म्यवर्णनं । २१ ये सर्गः,—भक्तमनाभिज्ञावर्णनमुक्तेन देव्या नाममा-
 चात्म्यादिकीर्तनम् । (अथ देवकृतगीतगोविन्दानुकरणेन निश्चितमिदं गीतिकाविति श्रम् ।)

No. 2167. गीर्वाणपदमञ्जरी । Substance, country-made paper, 14 x 4, inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 348 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puntiyá, Zillá Rájásáhi, Mahárápi Saratsundari Devi. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Girváṇa-padamanjarí. An elementary grammar of the Sanskrit language, in the form of a dialogue, interspersed with moral tales. By Varadarāja.

श्रीमच्छास्त्रे नमः ।

Beginning. कुपत्या भवन्तः । कक्षादागताः । कां दिशमलङ्घयन्ति का । कां दिशमलं
 कर्तुमीच्छां । कुत आगताः । कर्षाटदेवादागताः । कक्षादेवान् समागता भवन्तः । कक्षाराट्टदेवान्
 समागतवचं । के धूर्यं । वयसुतदेविकाः । किमाममकारणं । अथ किञ्चित् प्रयोगमनुदिक्ष
 समागतास्त्राभिः । इत्यादि ।

End. मन वदुषहसु मन्त्रयैर्गम्य तद्देव मया श्रुतीतं साभिना ॥

कृतां वरदराजेन गीर्वाणपदमञ्जरी ।

नक्षत्रप्रीतये चैव वैदिकप्रीतये तथा ॥

Colophon. इति श्रीगीर्वाणपदमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । वाङ्मनां संस्कृतप्रवेशाय प्रज्ञातरङ्गनेषु संस्कृतवाक्यरचनाप्रकारकीर्तनं । अवि-
 दुषत्याशावतारिषु च विरोधदंशकचयनम् ।

No. 2168. দেবীমন্ত্রিরচোদ্ধাতা। Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent, 222 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṣṭiyā, Zillā Rājāśāhī, Mahārāṣṭrī S'aratsundarī Devī. Appearance, fresh. Verso. Incorrect.

Devibhakti-rasollāsa. The work is divided into two parts, the first treating of Siddhi Yoga in course of a hymn in praise of the goddess Purgā, and the second of the true nature of Vidyā, or the female energy. By Jagannārāyaṇa.

Beginning. পরমহামোক্ষকুরিতমবচনোদ্বয়বচনী-

বচনোদ্বয়মধ্যম্যকাক্ষিকজগদনীশবচনকঃ।

জরকর্মোদ্বয়মদ্বয়বচনমিভোদ্বয়কঃ।

জরামি বচনকঃ কুরিতমবচনঃ। বাদকমকঃ।

ভূতান্যকাক্ষিককুরিতমবচনকঃ।

জগদ্বচনোদ্বয়কাক্ষিককুরিতমবচনকঃ।

মদ্রঃ দেবীমন্ত্রিরচোদ্ধাতাভবনকঃ।

বিষয়ে বিজ্ঞান্য জগদ্বিহিৎসয়া ভাবনমিহিৎসয়া।

End.

জগদ্বচনী বিজ্ঞান্যবিহিৎসয়াভাবনমিহিৎসয়া।

মদ্রঃ জগদ্বচনী বিহিৎসয়াভাবনমিহিৎসয়া।

কুরিতমবচনকঃ।

জগদ্বচনী বিহিৎসয়াভাবনমিহিৎসয়া।

Colophon. হনি দেবীমন্ত্রিরচোদ্ধাতা জগদ্বচনী বিহিৎসয়াভাবনমিহিৎসয়া।

বিষয়ঃ। জগদ্বচনী বিহিৎসয়াভাবনমিহিৎসয়া।

No. 2169. মুগ্ধবোধপরিষিষ্টা। Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 157. Lines, 5 on a page. Extent, 1,858 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṣṭiyā, Zillā Rājāśāhī, Paṇḍit I'ānāchandra Vidyāvāgīśa. Appearance, old. Prose. Correct.

Mugdhabodha-pariśiṣṭa. A supplement to the Mugdhabodha grammar, of Vopadeva. By Rāma Tarkavāgīśa. The work has been printed in Calcutta.

Beginning. यथा मनुष्यादीनामविनाशविधिर्द ।

मुन्यदीपकावरोपकल्पे नाममर्त्येण ।

विमत्तादृग्मातृणां देवता । विमत्तादेः परार्थपर्यन्ते देवता आत् । यथातथैव यथा ।
एकानविंशतिः सूत्रा । इत्यादि ।

End. मुन्यन्त्याः । विमिष्टकाकीनता मुन्यन्ते पापकः क्लृः । अग्निहोमवाजी
पुत्रोत्पत्तिना ज्ञताः क्लृः योऽपिना योऽपिनादीन् यजन्ती अपिना इत्यादि ।

विमिष्टकाकीनतामनुपदिष्ट योऽपिदेवः कवीन्द्र-

केन याजानिशासं कडिनमरनपि त्रेक विद्यायै यजान्

याजानन्त्यापि इष्टाऽमलमनविहितं नाममर्त्याऽपरोप

मत्तायायाऽपिदेवं कडिनमनये यीकृतः समताम् ।

Colophon. इति मन्त्रावोपाध्यायनीरामसकंवाजीमिरचितं मुन्यदीपपरिहितं
परिपूर्णे ।

विषयः । योपदेवज्ञानमुन्यदीपकावरणानुष्ठानं योपावरणप्रतिपादं योपावरणकल्प-
प्रदर्शनम् ।

No. 2170. उद्भवेदः । Substance, country-made paper, 18 x 5 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent, 80 ślokas. Character, Bengali. Date. ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájásáhi, Paṇḍit I'sānuchandra Vidyáśágha. Appearance, old. Verse. Correct.

Ushmabheda. Three separate vocabularies of words which have naturally the three sibilants. By Purus'ottama.

Beginning. वेदमर्त्यविनाशनामकं वेदियंवेदियमेकः

कलसीपदमुन्यदीपमकलं सूत्रं मरुतं विषं ।

सूत्रं इमेनमात्रं यममरुतं विजायद्वर्षांयुक्तं

विषं योपकलेऽपेरमिरादौकाकलेयुक्तं । इत्यादि ।

End. अंशं वीर्यं कलं यज्जगत्तथाध्वं ।

कलसारसर्वकारवाचकमुन्यदीपः ।

+ + + कलसर्वद्वयसर्वमेव संविताः ।

Colophon. इति मुन्यदीपपरिहितं कलमेव यमाहः ।

विषयः । कलपदीय मरुतमुन्यानां मन्त्राणां विद्वत्कीर्तनम् ।

No. 2171. **ইমান্বিশী।** Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 264 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇḍiyā, Zillā Rājāshāhi, Rāya Nimanārayana Thākura. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Haimāṅgikī. A poem in praise of Gaurāṅga, describing his career and his merits, and proving him to be an incarnation of Viṣṇu. By Mahes'aśrāyaṇa Śarmā, disciple of Rādhārāmapādas, a Vaiṣṇava of great sanctity.

[illegible][illegible]

विषयः । गैरराष्ट्रवादीमण्डलस्य सैन्यस्य कोषबाजीनं तस्य जनसङ्घस्य आरम्भकार्यं जात्या-
न्वयपर्यन्तं परित्यज्यते ।

No. 2172. तन्मयदीपः। Substance, palm leaf, 12 x 2 inches. Folia, 187. Lines, 7 on a page. Extent, 6,691 slokas. Character, Bengali. Date, Sx., 1498. Place of deposit, Puntiyá, Zillá Rájasháhi, Ráya Nímanárdyana Thákura. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Tantra-pradīpa. A commentary on the Śāradā-tilaka, a Tantra of considerable repute. By Lakshmana Desīka.

Beginning. कसीहममरससुमनसंस्थान-

कथाक्षरं मधुरमानमममृतम् ।

माध्वीकसौरभविद्यासकहाविहानि

बोद्धव्यमन्युजभिः प्रियसातनोऽहम् ॥

बैापीपासकिरीडरजनरविप्रोद्यतप्रभाजखल-

सोतसोतपदार - - - - - ३ - - -

— — — — राधेन्द्रकुमारी दारिद्र्यविहायक-

सप्तम्यादाविरभूद्वनदाधर इतिज्ञातः कुमाररायणीः ॥

भीष्मरदातिष्ठकदुर्ममामंभीष्मा-

मन्त्रानुसन्धतमदीपितिराचितायाः।

संख्यापतामनुष्यदं सप्तद्वितं पिबोष्य

_____

यस्य मन्त्रस्य देवताप्राधान्यादेवतामात्रं मन्त्रमन्त्रतया मन्त्राणामपि पर्यायकतया पर्याया-
न्तमिदं मन्त्रमपि कस्मिन्नाद्य मन्त्रेऽपि विद्यामित्रतया मन्त्रमूलं देवतं त्रिवं भूषाभूतं — — —
— — — — — त्रिविधिकाश्चै तन्निवन्नामि । विद्यामन्त्रेति । इत्यादि ।

End.

इन्द्रियोपन्यकारजुषः । तपोतानि विज्ञेयानि । शेषं सुखम् ॥

प्राभुदेवराजीविश्वरिपुष्यविहंगेनारायणाय-

अथापि हि मयूजे। हरिहरविभयो राजसोमिषिलिभौ ।

सप्तमी-शिवः सप्तमी-शिवः सप्तमी-शिवः

वारीनोवेन सद्योऽप्रतिपद्यमानोऽपि वीराय वैभवाः ।

जीजीरविंश + + + जीराबरेन्द्रः कुर्यादयोः मूलः ।

বরহনসাপি + + + কলৌৰ্ণবঃকুরাণাং বিকটে যশস্বীত্ব ॥

— — — — —

— — — সাহিত্যপ্রকাশিতবরহনকুরাণসাপিধানকৌৰ্ণবী ॥

শ্রুতঃ শীতানবমহোৎসবকিত্তরনবমৈরবৈশ্বানরনাম্বা

কৌৰ্ণবীমহাভিধানীং যদুপদপি + + পুরণীনাং প্রমাণি ॥

শীতানবমহোৎসবকিত্তরনবমৈরবৈশ্বানরনাম্বা কুরাণাং ॥

শীতানবমহোৎসবকিত্তরনবমৈরবৈশ্বানরনাম্বা কুরাণাং ॥

শীতানবমহোৎসবকিত্তরনবমৈরবৈশ্বানরনাম্বা কুরাণাং ॥

শীতানবমহোৎসবকিত্তরনবমৈরবৈশ্বানরনাম্বা কুরাণাং ॥

শ্রুতমস্তু ১৪৫৯ ॥

বিবরণ: । কলৌৰ্ণবীমহোৎসবকিত্তরনবমৈরবৈশ্বানরনাম্বা কুরাণাং ॥

No. 2173. সাপ্ততাচারদ্বারায়, বা মন্থিতিকাশ্রমতদীপিকা । Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 102. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1,516 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Punjya, Zillá Rájásháhi, Ráya Nimanaráyana Thákura. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Sáttvatáśhāravádārtha *alias* Bhaktivilāsa—matadīpikā. A dissertation on the propriety of abstaining, on the part of Vaiṣṇavas, from slaughter even for sacrifices ordained in the Śāstras, particularly at the Durgápūjā festival. By a disciple of Rādhāramanadāsa, of Vrindāvana.

Beginning. অপি বৈশ্বানরনাম্বা যদুপদপি: সপিত্তিকার্ষণে ॥

য বৈশ্বানরনাম্বা যদুপদপি: সপিত্তিকার্ষণে ॥

বিধা যদুপদপি: সপিত্তিকার্ষণে ॥

বৈশ্বানরনাম্বা যদুপদপি: সপিত্তিকার্ষণে ॥

সাপ্ততানবমহোৎসবকিত্তরনবমৈরবৈশ্বানরনাম্বা ॥

সাপ্ততানবমহোৎসবকিত্তরনবমৈরবৈশ্বানরনাম্বা ॥

সাপ্ততানবমহোৎসবকিত্তরনবমৈরবৈশ্বানরনাম্বা ॥

সাপ্ততানবমহোৎসবকিত্তরনবমৈরবৈশ্বানরনাম্বা ॥

সাপ্ততানবমহোৎসবকিত্তরনবমৈরবৈশ্বানরনাম্বা ॥

সাপ্ততানবমহোৎসবকিত্তরনবমৈরবৈশ্বানরনাম্বা ॥

Beginning. प्रथमं योपासकपदार्थस्य विचारः अन्नादिजन्यं भक्षणं ।
 उपभोगजन्यविधानवैतुं भवेन्नभक्षो विनयोति वीरः ।
 विहितस्य निषिद्धस्य कर्मायोगान्नाकारकः ।
 भगवात्पशुपतः सर्वं पथितैः पठिच्छिष्यते ॥
 ब्राह्मणवचनविधानं जगते नरवै तदा ।
 दमदादभयदायैः द्युविः द्युदस्य साधनः । इत्यादि ।

End. चतुर्थे अष्टौरी नवमे तु दशमि ।

दशमे कवका प्रोक्ता यत् अष्टौ रजकका ।

Colophon. इति श्रीमच्छेखरात्मनिरचितं क्षुतिचक्रवर्तं समाप्तं ।

विषयः । रघुनन्दनवत्सलधिराज्यं विरचितोऽयं चक्रवर्तः । तत्र चतस्रोऽधिकवचनं । शुद्धिनि-
कवचं । वज्रनागादिकवचं । वरिववादिहर्षविजये शौरनागादिकवचनं । वज्रवनाकादयना-
धिकवचनं । युष्मादिति विविधवचनं । एकाऽक्षुधवाकवचनं । वारवधिकवचनं । जम्बानि-
धिकवचनं । संक्राण्टिकवचनं । वषादाः वासवादिधिकवचनं । वृषादयविधिः । चाविरीशु-
र्द्वीविधिः । दम्बरादिकवचनं । रजवादिविधिः । जम्बादयविधिः । शारदीयापूजा-
शेखरादिहर्षादयवाकवचनं । श्रीवत्सली । शिवशुर्द्वी । अशोकाद्वी । वादविधिः ।
वपिकीरवादिविधिः । चाक्रिकवचनविधिः । अष्टादशविधिः । तत्र वाविष्णवादिधिकवचनं ।
(यत्र वर्णनं यथावतोऽयं दृश्यते ।)

No. 2175. दुर्गावबोधिनी । Substance, country-made yellow paper, 18 x 8 inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent, 848 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1712. Place of deposit, Ulá, Post Ránágháta, Zillá Nadiyá, Bhavadeśhara Bhattachárya and Gopivallabha Bhattachárya; another copy at Sántipura, Kálidása Vidyávágiśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Durgávabodhini. A commentary on the Chaṇḍī section of the Márkaṇḍeya Purāṇa. By Chaturbhujá Mísra.

Beginning. एकद्विरेवि विहकविशी वा अत्रव्यवसायकवचनैः ।

आचुर्मेवरतवा विवर्तते प्रसूतक्रिजकवा वनोऽस्मि तां ।

श्रीचतुर्भुजवराहनाम्नवा कथिकास्तुचरितं विविचते ।

शीरकार्यं दत्तं तुलनां यतः कीरवाक्यि वनां विमोदिनी ।

प्राक् विहक वज्रनागादयवाक्योवाणी औमिनिर्वाणारतविषयेषु क्षेत्रचिन्मन्त्राद्यैषु कथिका-
शेखराद्यैष्वनवर्तिनुरमन्त्राग्राणीयं । यत्र नावनाकार्यं कथाचक्र इति वर्णोऽर्थमिदम् विव्याप-
कमिहर्षाचतुष्टयं कथिकाः इत्यत्र मुनिमोददिष्टीऽद्यापि त्रयैवाकाशीयं । — — — — —
चतुर्वक्त्रनरमुदवज्रनागा वाक्यवर्तिकाः अयुः । मार्कण्डेय कथाचक्रादि । वज्रवीरवत् मार्कण्डेय-
इत्यादि ।

End. शैवीवाचान्द्वयान्द्वीका दुर्गावबोधिनी ।

श्रीचतुर्भुजविषयां कथितवाक्यैश्च चिरं ।

श्रीचतुर्भुजविषयेषु त्रयैर्वाक्यवचनैः ।

वंदनविधौ शक्ये टीका दुर्गावैश्विनी ।

Colophon. रत्नोपवनवपीचतुर्भुजनविरेचितायां देवीनाम्ननामार्थ्यटीकायां दुर्गा-
वैश्विनीयां देवीनाम्नाम्नं समाप्तं ।

शक्ये रविचये चन्द्रे सूर्ये चर्चकरीचिने ।

देवीनाम्नाम्नटीकां च काशीनामोऽक्षिकमुद्रा ।

विषयः । चण्डापरनामचैवदेवीनाम्नाम्नस्य नामानाम् ।

No. 2176. अनुमानदीधितिसारमञ्जरी । Substance, country-made paper, 18 x 2½ inches. Folia, 159. Lines, 6 on page. Extent, 8,111 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rānāghāṭa, Zillá Nadiyá, Dīnanátha Bhaṭṭāchārya. Appearance, old. Prose. Correct.

Anumāna-didhitisāra-manjarī. Glossarial notes on Ra-
ghunātha's commentary on the Anumānakhaṇḍa of Gaṅgeśa. By
Siddhāntavāgīśa Bhaṭṭāchārya.

Beginning. प्रवचना चकारि पचाचि न सन्नि । संवोनादिसम्बन्धेन उपाधावचयिषा-
रिजनिस्वादिरूपवचनवकारं विष्टेयवतावच्छिन्नेति साध्याभाषकसाधनाभाषकमेत्यादि ।

End. नीलविशिष्टभूमेऽपि विष्टेयसमस्य उपाधेः सञ्जेन निवृत्तिविषयवतावचन-
मादिति विष्टेयसमस्यैकपादस्य शाश्वतादिकमाहुषेचितं ।

Colophon. इति मन्त्रसोपाधावचनीषिषात्मकानीरुपहाचार्यविरचिता अनुमान-
दीधितिसारमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । रत्ननामजिरीनखिलानामनुमानस्यदीधितिसांख्यानम् ।

No. 2177. संस्कारपद्धतिरहस्यम् । Substance, country-made paper, 18 x 2½ inches. Folia, 88. Lines, 6 on a page. Extent, 2,519 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1575. Place of deposit, Ulá, Post Rānāghāṭa, Zillá Nadiyá, Dīnanátha Bhaṭṭāchārya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Saṅskāra-paddhati-rahasya. A commentary on Bhavadeva
Bhaṭṭa's treatise on Saṅskāras. By Rāmanātha Vidyāvāchaspati. The
commentator not only explains all difficult passages, but also supplements
the text with expositions of topics not therein referred to, but which
are germane to the subject.

Beginning. বাসববসবদলং বসবসুবাং বিবীন্দ্যৈ ।

বৈদ্যদিবসবদলং বিবিসবসলং বসবসলং ।

মহাবসবসবদলং বার বার বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বাসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বসববীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ
বাসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ

End.

বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বাসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বাসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বাসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

Colophon. ইতি বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ
বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বাসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বাসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বাসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

বিবীন্দ্যৈ : বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ
বসবসবদলং বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ বিবীন্দ্যৈ ।

No. 2178. **অমরকোষভাষ্যম্** । Substance, palm-leaf, 12 x 1½ inches. Folia, 134. Lines, 6 on a page. Extent, 4,003 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāpāghāta, Zillá Nadiyá, Dinanātha Bhaṭṭāchārya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Amarakosha-bhāṣya. A commentary on the Nāmalīṅga-nusāsa of Amara Siṅha. By Raghunandana Śarmā, son of Ś'rikṣiṣha Bhaṭṭa. The work is limited to the Manuśyavarga section of the text.

Beginning. थं त्रैवाः त्रिपविश्वेभ्यस्तदे वैरादिका वैद्यं

धर्मं च सुमतां चक्रधरं च वाञ्छिका मेतिरे ।

वेदान् वेदविदोदितमरणिमि हैमानमहेतिव-

चं ज्ञानं परमं परात्परतर् वन्दे प्रवक्ष्यामर् ॥

कात्वावनवादि+साधवादीन् कान्तमनवादि विचार्य वमात् ।

वीरावभेन्द्रोत्तरचिंयकौ मेमोमि माधं सुविर्वा विनाथ ॥

विशिष्टशिष्टाचारानुमितकर्तव्यतां विद्वन्विचार्य महत्तमादौ निबन्धानि + + + +

+ + + + अथैवदेवचक्रधरं महत्तं समाप्तिचैतुधुनमुषाह्वानसहत्या शिष्योपदेशावाच यत्ने मे
ये वीराः च वाराधना । तन्मन्त्रेण विज्ञेयवक्तात् प्रवादनावाक्यकारि विष्णुवत् रमि जाय ।
इत्यादि ।

End.

साक्ष्यमन्त्रिण साक्ष्यमन्त्रिणि । साक्ष्यमन्त्रिणसाक्षिकमिनि साक्षिदायः ।

Colophon. श्रीवीरभक्त महत्तं मन्त्रेण विद्वन्विचार्य ।

विरमादि यतां श्रीमै माधं मानवधर्मं ॥

विषयः । अमरचिंयकतमानादिज्ञानुभासनस मन्त्रधर्मार्थं वाञ्छानं ।

No. 2179. दानसागर । Substance, country-made paper, 19 x 4 inches. Folia, 102. Lines, 6 on a page. Extent, 2,348 ślokas. Character, Rengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránágháta, Zillá Nadiyá, Dīnanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dánáságara. A treatise on the merits of religious gifts, and the proper times and modes of consecrating them, preceded by a dissertation on the Bráhmaṇ caste. By Mahárájádhirája Kámadeva, according to the colophon. It is evidently an imitation of the Dánaságara of Vallálasena. (*ante* I, p. 151.)

Beginning अमानि वीरदत्तार्थं रानं कामदसीकरं ।

मुपच ज्ञानदातारं तारकं भवगतिके ॥

अवाहौ दानपापतया प्राक्षयप्रमंसा । तप मनुः ।

प्राक्षयोज्ञासमावेदि श्रद्धाः सधियापते ।

ईश्वरं धर्मधूतानां धर्मकोषस्य प्रदने ॥

प्रसीतचाप्रसीतस्य यथाप्रद्वैतं मचत् ।

आमानेभ्यः तेजसी वायवोऽनैव दुष्मति ॥

অসমাস্য যন্তেযু সূত্রং দ্ব্যধিবদেতে ।
 एवं বসন্তযিহেযু বসন্তে কৰ্মকলৌহ ।
 কৰ্মকা শাস্ত্রাঃ সুমোদেবতং বরং লভত্ । ইত্যাদি ।

End.

অসুদামবসং দামং য ধূতং য অধিকনি ।
 অসমিতৈক কৰ্মকং মুক্তিদায়ী বসন্তানা ।

Colophon. ইতি শ্রীমহাশাস্ত্রাধিকারিঃ-বহুদ্রব্যমল্লোনিঃশীলাকরৈবিত্যনৈ দাম-
 স্যাদে বারিদামবসং ।

বিষয়ঃ । শাস্ত্রব্রহ্মসাকীর্ষং । দামব্রহ্মসা । দামকল্যাণাদিকৰ্ম । দামবাসাবদাঃ ।
 দামবরিষাডীকৰ্ম । দামকাকলিকৰ্ম । সুকরৈককৰ্ম । ইত্যকল্যবিরেবসং । অসুদামকৰ্ম ।
 সনিকল্যবিসি । ইত্যদেবনাকৰ্ম । বরিষাণাকৰ্ম । নব বস্তুদিবরিষাণাকৰ্ম । কৰ্মাধিকল-
 কৰ্ম । কৰ্মকল্যাণকৰ্ম । কৰ্মকল্যাণকৰ্ম । দামবরিষাণাকৰ্ম । অসুদামবিসিকল্যাণাদি ।
 মুক্তাকীৰ্ষবিসি । মুক্তাকীৰ্ষব্রহ্মকৰ্ম । (এবং ১৪৭ শ্লোকঃ) বিবরদাম । বসন্তকদাম ।
 কল্যাণদবদাম । জেবকল্যাণদাম । কামকল্যাণদাম । বিবরদাম । কামকল্যাণদাম । বসন্তক-
 কদাম । বরদাম । বিবরদাম । অসুদামকল্যাণদাম । অসুদামকদাম । ইত্যদেবদাম ।
 অসুদামকদাম । ইত্যদাম । অসুদামকদাম । এবং কল্যাণ-মুক্ত-মুক্ত-কাম-কাম-কাম-কাম-
 কামকদাম । মুক্তকল্যাণ-কামকল্যাণ-কামকল্যাণ-কামকদাম । ইত্যদামাদিকৰ্ম । অসুদামাদিক-
 কৰ্ম । অসুদামকদামাদিকদামকৰ্ম । অসুদামকদামকদামকীৰ্ষকৰ্ম ।

No. 2180. **স্মৃতিরত্নাকরঃ** । Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent, 6,800 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rápágháta, Zillá Nadiyá, Páñdit Rámeśvara Chúḍámañi. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-ratnākara. An elaborate digest of all the different topics treated of in the Smṛitis. By Vedāchārya Avasathika. The author says he prepared the digest for the use of his pupils.

Beginning. যেমনে কৰ্মকল্যাণা বসন্তাধিকল্যাণেব ।

সুদে কৰ্মকল্যাণা বসন্তে বিবরৈ নমঃ ।

আসৌ কৰ্মকল্যাণি বসন্তবৃত্ত্য বসন্তঃ ।

বিনাশ বিবরিত্যাকা বসন্ত্য বিবরৈ নমঃ ।

বিনাশবিনাশাকারকল্যাণি বিবরিত্যাক ।

কৰ্মকল্যাণ বিবরিত্যাক কৰ্মকল্যাণাদি ।

तत्र मनुः ।

End.

आचारात्मने आचाराचारात्मने सुखं । इत्यादि ।

आजा मायोभविष्यत् मासुषी च प्रकृतिका ।

श्रुत्याग्नि इत्यनेन भूमिद्वानु मर्यादकं ॥ इति ॥

आसीत् पूर्वं सुखं वसन्तः कामकयेऽपजन्ता

इह कर्ष प्रमुदितमजाः प्राप्तेयानास इन्मी ।

आसं कजा तदनु चयतिर्योऽन्मनुष्येनाये

आत्मानं ये + + + + + ॥

— — — — — मासारीतवरयापि सुखय — — — — —

मातुः सपत्न्या वाक्त्रेण सप्ततौ + ने पुरा ।

जात एव वने सेऽपि भाविते — — — — —

— — — — — यस्या-

स्यान्निदिता भुतिचयकुत्रला भूमिदेवा वधूयः ।

विष्णुपाथावदेवात् — — — — —

— — — — — ।

— — — — — तेनैव शिष्यैः शानां कुपूषलात् ।

संक्षिप्य विस्तरं प्राप्तं यन्मः सकृद्विज्ञेऽपुनः ।

Colophon. इत्यावस्यिकपीवेदाचार्यकृतौ क्षुतिरत्नाकरः परिपूर्वः ।

विषयः । सदाचारप्रवृत्ता । प्राधानिकपञ्चकोट्यादिस्वरूपविधिः । शैवस्थाननिकपञ्च ।

विष्णुवादिशानविधिः । तत्र उपवीतकर्म निश्चानमेकचन्द्रविषयमिति निर्णयः । तत्र सौमस्या-

व्यवहृता आशैवविधिः । आनविज्ञेये प्रत्यक्षोऽपि विष्णुवादिभूतुलमेदितिकथनं । शारीरमहा-

शैवविधिः । आचमनविधिः । यन्मादौ । दादप्रकाशनस्यावकाशानिकपञ्च । आचमनीयमसक्तवचं ।

आचमनमिति निर्णयः । भुतिजिगीवमादौ । दक्षिणकर्मसंस्कारव्यवहृता । इत्यवधानविधिः । तत्र

इत्यकाठलाचयनद्वयवचनमादिकथनं । प्रातरेण केवलप्रसाधनं कर्ममिति तद्विचक्षणं । कुल-

निकपञ्च तद्वयवचनमादिकथनं । प्रातःस्थानविधिकथनप्रवृत्तेन तत्कासादिविषयः । क्षति-

कादिभिः स्थानविधिकथनं । शिवायमनविधितत्त्वमादिकथनं । प्रातःसंन्यासविधिः । तत्र प्राचावा-

नविधितत्त्वकथनिकपञ्च । मायवीजविधिः । प्रवृत्तावाकाशसंन्यासानिकपञ्च । आशैवादि-

निमित्तसंन्यासवर्जनसंन्यासानिकपञ्च । प्रवृत्तविधिः । मध्याह्नस्थानविधिः । तिस्रकविधिः । तत्र

वचनमादिकथनं । ब्रह्मचरुसंस्कारादिमास्यधारविधिः । तर्पणविधिकथनं । तत्परवचन-

निकपञ्च । तत्र संक्षेपेण विचक्षणं । वैश्वदेवविधिः । तत्र होमसंन्यासविधिकथनं । शानिकर-

[illegible]

ताम्बामवाज्जमुभेनुकलीकनाली
 काकीनतादिमुकमीरवमुस्थनभीः ।
 यल्लोचिता प्रियतमा प्रतिमानवति-
 र्गुर्वैव निवेतिरमुकुवि निर्वेतीति(?) ॥
 मन्वर्धेयुश्चिमस्त्रिगि ३२०२५
 + + + धनः—मिष + + सुमिषान् ।
 विद्वत्प्राज्ञ विनयी प्रकयी प्रजे
 त्रैलोक्याधिपादुःचितप्रवरप्रतिष्ठाः ।
 वेत्ति च मतिवृत्तानि + मन्वकाया-
 ————— रत्नंमविशेकमेकं
 तत्तत्पराकलतिनीतिदुरागवाप
 ————— ॥

End.

अतः चक्षः—पूर्वावेति । पूर्वे रचने धनं दत्तं । अस्मै च तद्व्याप ता-
 दृशधर्मं दातुमर्हतीत्यपेक्षनाकः । मन्वाकाकारत्वं ॥

Colophon. एति मन्वीकावनीयकविचक्षवर्तिराजधरावाय्वीनीमद्वचस्त्रिनिमिषल्लो
 रत्नंमविशेके व्याख्यावृत्तानि मन्वद्वजः मन्वः ।

विषयः । काश्चिदात्मकतरत्नंमन्वा व्याख्याम् ।

No. 2182 धर्मपुराणं । Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 105. Lines, 6 on a page. Extent, 2,133 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uāgrān, Post Bānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Dinanātha Bhattachārya. Appearance, obl. Verse. Correct.

Dharma-purāṇa. One of the Upapurāṇas. The codex is apparently incomplete. It contains 24 chapters, each called a *Sarga*, not *Adhyāya* as the subdivisions of the Purāṇas and the Upapurāṇas are usually designated. It professes to have been related by Vyāsa, in compliance with the request of the Rishis assembled at the Naimisha forest.

CONTENTS. Praise of Brāhmaṇas. Do. of Gāyatrī. The presiding divinity of the Gāyatrī. Gāyatrī five-headed. Mantras of Vāsudeva. Classification of Brāhmaṇas according to their merits. The worst of Brāhmaṇas not to be subjected to capital punishment. Stories relating to bad and good Brāhmaṇas. Praise of Garuḍa. General rules regarding punishment for Brāhmaṇas. Heinous crimes. Diseases resulting

from sins in former existences. Taking of the property of Bráhmaṇas prohibited. Fornication with Bráhmaṇas prohibited. Discussion regarding what constitutes killing of Bráhmaṇas. Professions for Bráhmaṇas for earning their livelihood, commerce and warfare. Giving of fodder and water to other's cattle. Praise of cows and Bráhmaṇas. Maturation of milk in cattle. Presiding divinities of the different members of the body of a cow. Merit of giving away cows of different colours. Rituals for the rite of Vṛishotsarga. Morning duties. Morning oblations to the manes. Presiding divinities of waters. The divinity of the kus'a grass. Praise of the Vilva tree. Worship of Ganes'a and other gods. Rules regarding good conduct (*úchára*). Impropriety of not bathing daily. Purification of things. Purity of meals, beds, vehicles, &c. Rules regarding salutation to females. Sin of association with prohibited women. Offence of touching chaff, &c. Salutation to uncles, &c. Sides facing which meals may be taken. Kali defined. Filial devotion. Offence of going out on pilgrimage without the permission of parents. Story of a chaste woman. Story of Tuládhára. Propriety of performing the Vṛishotsarga rite at the first s'ráddha for a parent. Charities on such an occasion. Special rules regarding the performance of the first s'ráddha at particular sacred places. Duties on the day next after that of the death of a parent. Proper time for performing the first anniversary s'ráddha. Expiations for accidental omission of a s'ráddha. Story of seven fowlers. Story of Māṇḍavya. Prohibition of adultery. Merits of the name of Govinda. Merit of hearing the Purāṇas recited. Duties of widows. Presentation of pitchers full of water for the remission of all sins. Rules for con cremation. Fit time for marriage of girls. Sin of selling daughters. Praise of truthfulness. Story of a S'údra. Story of a daughterless man. Story of Manobhavá. Story of five Bráhmaṇ boys. Merit of consecrating tanks for public use. Praise of As'vattha and other trees. Dedication of bridges. Rules regarding postures. Merit of burning pastiles in temples. Rules for erecting temples, &c., and planting trees, &c. Praise of the rosary made of Rudráksha seeds (*Elcocarpus ganitrus*). Merits of the emblem myrobalan tree. Story of a ghost. Merits of the tulsi plant, and of its blossoms. Praise of the river Ganges.

Beginning অৰম্ভঃ বঃ ব্ৰহ্মোত্তমবিশুদ্ধিঃ

স্বাক্ষরিতঃ স্বাক্ষরিতঃ স্বাক্ষরিতঃ ।

॥ भूतपूर्वकथितकथावत्तथाः ॥
 प्रत्यक्षरत्नविना परिचायकत्वात् ॥
 यथाः वरदादेव ॥ वैकुण्ठविषयकत्वे ॥
 अर्चनोपेक्षकत्वात् ॥ अर्चनार्थकत्वे ॥
 आराधनं यत्कथ्यते तदर्थं तदर्थम् ॥
 इति ॥ वरदादेव ततोऽनन्तरमुदीरितम् ॥
 श्रीवाचकत्वात् ॥

End.

Colophon. इति श्रीवर्णपुराणे महाजातान्त्य महाद्वयः खंडः ।

श्राव्ये शोचयिष्यादसुपुनिकान्नाश्रान्तिने कार्पिके
 श्रौतं केचनमर्थकः श्रवणा शीरावदेवेन वै ।
 छाकायां किञ्च भानराहमरे पाचेश्वरकाहवे
 पुञ्च भञ्जपुराचमान सुकदं दत्ता तु वल्लभकाः ।
 दुराचं वल्लभः श्रौतं शेषरश्मि वि वल्लभः ।
 चमर्जविधिभोःच वरच मरकं तमेतु । अकाव्याः ११९० ।
 (चमर्ज न विधिकारु रति श्रेष्ठः) ।

[illegible]

शेषकथनं । जीवमादौ दिङ्मिकथनं । कश्चिमिकथनं । पिङ्गमिकथनं । विषोदमनुश्रवा तीर्थ-
 दिग्मये शेषकथनं । अथ पतिप्रेतोपाख्यानकथनं । मुक्ताधारोपाख्यानकथनम् । पिङ्गमादे इषोत्-
 कर्तकथनमिषेः । तत्र दामादिविषिकथनं । तीर्थपिङ्गे पिङ्गमादे विषेयमिकथनं । मरु-
 तदिग्मकर्तकथनं । उपिष्ठीकरवादिवाचकात्मिकथनं । ईषात् वावाकरये प्रावचित्तकथनं ।
 अथ सप्तधाधोपाख्यानकथनं । नाथयोपाख्यानकीर्तनम् । परदारमनमिवेयकथनं । मेयिन्मा-
 नमासाक्षात्कथनं । पुरावचनवमासाक्षात्कीर्तनं । विषवाचककथनं । सम्येपावचनवाचक-
 दानमिषिकथनं । सप्तमरुपिमिकथनं । विवाचयोक्तव्यादिमिकथनं । कम्पाविज्ञाहो शेष-
 कथनं । सत्यप्रज्ञा । अथ द्युशोपाख्यानकथनं । अथयोपाख्यानकथनं । मनीषयाख्यानकथनं ।
 मनुष्यपथोपाख्यानकथनम् । अथ कामादिदानमासाक्षात्कीर्तनं । अथमहवादिमासाक्षात्कीर्तनं ।
 शेषप्रकरकथनं । मेघप्रचारकथनं । स्याद्विद्वानविधिः । शेषद्वयमिष्ठाकादिकथनं । इक्ष्वाक-
 दिविधिः । इक्ष्वाकमासाक्षात्कीर्तनं । चापीमासाक्षात् । अथ प्रेतोपाख्यानकीर्तनं । मुक्तीमासाक्षात्-
 कथनं । मुक्तीमन्त्ररीमासाक्षात्कथनमथेन मुक्ताः अवादिक्थनं । मन्त्रमासाक्षात्कीर्तनम् ।

No. 2183. **ज्ञानकल्पतरुः**, (नियतज्ञानकल्पकाण्डम् ।) Substance, country-
 made paper, 10 × 8 inches. Folia, 167. Lines, 9 on a page. Extent, 3,446
 ślokas. Character, Bengali. Date, Sz. 1510. Place of deposit, Ulá-grám,
 Post Rápnágháta, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhattachárya. Appearance, decayed.
 Prose and verse. Incorrect.

Kṛitya-kalpataru. An elaborate digest on duty. By Lakshmi-
 dhara Bhaṭṭa. The codex contains only the chapter on Nityakálakṛitya.
 The subject is Kchára in all its phases.

Beginning. देव प्रत्यक्षमव किम्पवचि ज्ञानादितिः कर्तुमि-

चैकैः पञ्चनिरूपयपञ्चविधितः + + + + + ।

+ + + + + छतस्य विरचकस्य च सक्षीयः

काचं नैवमकाचितं कक्षयति प्रीतिं हतीं चतः ।

दन्तायः चापमं दौचविधिः कःचविधिर्चयः ।

तप्यं वैचदेवादिपञ्चविधिविधितः ।

भोजनं पञ्चदेवतं ज्ञतं च भोजनोत्तरं ।

+ + + + + त्रयमं मन्दवमरं ।

निविहत्तस्य कानारदीपदानविधिविधितः ।

मेघपूजा इषोक्तमैः पुरावचनये विधिः ।

+ + + + + तत्त द्युवचिना ।

সমুদ্রমধ্যস্থস্থি কালে মৈবনকাহিত্যে ।

অথ মৈবনকাহিত্যনি । নথ দ্ব্যঃ ।

End. অথ মৈবনকাহিত্যনি । নথ দ্ব্যঃ ।

ন মল্ল পুরনৌরীক মৌবনৌ প্রাচীনৌ বি

মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।

মৌবনৌ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।

Colophon. এতি মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।

মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।

মৈবনকাহিত্যনি । নথ দ্ব্যঃ ।

দ্ব্যঃ দ্ব্যঃ দ্ব্যঃ দ্ব্যঃ দ্ব্যঃ দ্ব্যঃ দ্ব্যঃ দ্ব্যঃ দ্ব্যঃ দ্ব্যঃ ।

মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।

মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।

বিবিস্য । মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।
মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।
মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।
মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।
মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।
মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।
মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।
মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।
মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।
মল্লম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ মুকুন্দম্ ।

No. 2184. *আহিত্যনি* । Substance, country-made yellow paper, 17 x 5 inches. Folia, 218. Lines, 10 on a page. Extent, 7,900 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Rápágháya, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhattáchárya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Ahnikáśhārarāja. A digest of the Smṛiti rules regarding every-day duty. By Rámánanda Vácháspati, great-great-grandson of Pushkáráśha, of the family of Sarvánanda. It was compiled under the auspices of Rájá Kṛishṇachandra Ráya, of Nadiyá, about the middle of the last century. The Rájá is named Mahárája Rájendra.

Beginning. भगवा पुनश्चलेन चातिमन्त्रा क्रीडन्त मूर्ध्वकता
मेधिवन्धिरिजापतिश्च स्वतेयेकाकवे राजते ।
भगवा पादसरोजराजमननोः श्रीकृष्णचन्द्रोत्प
सन्त्ये च मलादिदेव विदुषीयन्तं दिवःकर्णोत्ते ।

अथ च ।

कीर्त्या वेन विहासितं निमग्नं कान्धवा जितचन्द्रमा
मत्वा देवमयः दुषा च यन्त्रा मूर्ध्ना मन्त्रःसम्भवः ।
हत्वा ह्या चमया दिवाः सुकृतिनः पुण्यैः प्रतापैर्धैया
रामैर्दोषकनौबधुःकनविर्षा इन्द्रादिनापतिनः ॥
येनेहं भाजयेत्प्रभृतिमन्त्रमन्त्रैरग्निहोत्रैश्च मितं
भगवा श्रीरामकृष्णैश्चरितितनयामूर्ध्वैः स्थापिताश्च ।
मेवे यस्याम्बिकन्या निवसति सततं मारती कच्छदेवे
चक्षैतन्नक्षत्राणां करचरमधिपौ निचका चन्द्रोत्ते ॥
शैशवं मेकुहिन्धोभरतमुपि मन्त्राजराजमेन्द्रमा
श्रीराधीरायमन्त्रोत्पकुसुमिच्छकः श्रीमन्महीपनाथः ।
आदेष्टान्मन्त्रा मूर्ध्वैर्दितविचित्रमन्त्रमन्त्रसंभान् विद्योक्त
श्रीरामानन्दमासा रचयति हविर् चक्रिकाचारारामं ॥
आचार्यं पुष्कराक्षोः सन्मोक्षिदुष्टोत्पन्नकः ।
मन्त्रा प्रपौषयोवेच श्रीरामेन्द्रसभासता ॥
श्रीवाचस्पतिना प्रत्योमिष्योत्पन्नसकाता ।
मित्रकृतेऽप्य संशेषात् प्रत्योत्पन्नादिकं प्रमे ।
विष्णुपतेः मु मूर्ध्वैश्च शैशवं विद्येयतः ।

— — — — — दिवसपदवाच्यं चरकोदवाच्यमिन्द्रोत्पन्नाकाक्षपरं । इत्यादि ।

End. मन्त्रिणाञ्चरवारितमन्त्राश्चैरणम्रता ।
उत्पन्नाक्षरं यामोदोत्पन्नाक्षरं मिन्दितः ॥

Colophon. इति श्रीमन्मन्त्राजराजमेन्द्रोत्पन्नमन्त्रिकाचारारामोत्ते मन्त्राचारमन्त्रं ।
उत्पन्नाक्षरं यम्भः ।

विद्यवा । प्रत्योत्पन्नामविधिः । विष्णुपत्न्यामविधिः । श्रीचविधिः । पादप्रकाशमविधिः । इन्ध-
वाचमविधिः । यामोक्षोचमविधिः । कर्णोत्पन्नकाचारमविधिः । मन्त्र कीर्त्या विद्येयवच्यं । मित्राङ्गो-
पनीतादिवच्यं । कर्णोत्पन्निकाचमन्त्रमन्त्रः । यामोक्षकाचारमविधिः । कर्णोत्पन्निकाचमविधिः । अर्ज-
पुष्करादिच्यं । मन्त्राचारमविधिः । उत्पन्नाक्षरमविधिः । उत्पन्नाक्षरमविधिः । कर्णोत्पन्निकाच-
32

No. 2185. মারম্যুপিকবল্। Substance, foolscap paper, 7 x 3 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extant, 36 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Rānāghāta, Zillā Nadiyā, Bābu Annādāprasad Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Correct.

Gāyatrī Upanishad. Praise of the Gāyatrī and on the divinities presiding on the different words and feet of that sacred hymn. The work professes to be a Upanishad, and bears no author's name.

Beginning. अथ माधवापनिषत् । ॐ नत् सत् । ॐ ब्रह्म वेदं विश्वं प्रतिष्ठापयन्म-
मैवत । तत्पश्य यदि तन्मते पश्यीषेत् नत् सत्प्रतिष्ठं सविता सावित्र्यां आकाशं इत्यादि ।

End. स वेऽगो स सर्वभूमी स एव परमेश्वर । कृतकृत्योऽभवति कृतकृत्योऽभवति ।
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।

Colophon. इति नायकप्रणयनिबन्धः ।

विषयः । मासभ्याः पदैर्भेदेन पादभेदेन च देवताकथनपर्यन्तं तत्त्वशास्त्रादिकीर्तनम् ।

No. 2186. गायत्रीचन्द्रम । Substance, foolscap paper, 7 × 8 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 112 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābū Annadāprasāda Mukhopādhyāya; another copy at Benares, Bābū Hariśchandra. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Gáyatri-hrīdaya. On the origin of the Gáyatri hymn, the purport of that part of it which is called Vyáhṛiti, the true meaning of the Gáyatri, different modes of contemplating the Gáyatri at the morning, noon and evening prayers, and the merits of the hymn. Anonymous. The work opens with the benedictory verse which occurs at the beginning and end of some of the authentic Upanishads, and apparently pretends to be a Upanishad.

Beginning. ॐ पराक्षने नमः । विष्णुराज् । एव मावयतु एव नो भुवन्तु एवनीयं
करवावये । देवाहमावधीत मनु मा विधि वावये । ॐ नमस्तुभ्य भगवान् पाञ्चवक्त्रः सप्तभुजं
परिचक्षति । इत्यादि ।

End. इदं नित्यसधीयेत ब्राह्मणः प्रवतः श्यावः ।

सर्वपापैः प्रमुच्येत जगत्त्रयोके महीयते ॥

॥ एवमावधु सच गी भुजस सचदीयं करमावधे ॥ ॐ नमः ॥

Colophon. इति भाष्यसिद्धयं समाप्तं ।

विषयः । आचर्याः समनिकषयः । आहूतीनां सामर्थ्यकषयः । आचर्याकषयः । शान्ति
कषयोः आचर्याः आनयिकषयः । आचर्यानां आहूतीनां कषयः ।

No. 2187. **স্বপ্নবীথিকা**। Substance, foolscap paper, 7 x 3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 36 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránpaghata, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyaýa. Appearance, new. Prose. Correct.

Gáyatrí-vyākhyá. A commentary on the Gáyatrí hymn.
Anonymous.

Beginning. चत्त मावनीवाक्का । वे चीवदि मावनि चीवुदि । वनी छाव वनेति वृत्तः ।
 निः अर्धः द्विच नोः छाव वितोऽनुविग्रहीः देवता अवयवताः चत्तमिच्छापोद्वात् देवतम् अवयवदि-
 वत्तं वृत्तं अवयवित्यर्थः । इत्यादि ।

End.   इत्यह मायवी चतुर्विंशत्यवरा सम्पन्ना ।

Colophon. इति मातृवीयायाः पञ्चाशः । ॐ नमः ।

विषयः। मातृपूजा काव्याभरणम् ।

No. 2188. पिपिषातम् । Substance, country-made yellow paper, 14 x 3½ inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 186 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uá, Post Kápatágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprásáda Mukhopádhyaýa; another copy at Siuñi, Zillá Virábhuma, Kuladánanda Mukhopádhyaýa. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Plhochhila Tantra. An apocryphal or medieval Tantra. The codex is incomplete. CONTENTS: I. Faith in spiritual guides. II. Praise of the goddess Kālikā. III. Praise of the mantra of Durgā. IV. Rules regarding the use of the mantra of Kṛishṇa. V. Mantras for removing infertility in women, and for the cure of certain female diseases. VI. Mantras for performing incantations for subjugating and dementing people. VII. Do. for apprehending thieves. VIII—IX. Do. (in the Bengali language) for neutralising poisons. X. Assumption by Kaulas of Vīra and Paśu characteristics during the

daytime. XI. Recitation of the mantra of Kālī for the fruition of particular desires. XII. Purification of ritual articles. XIII. Mantra of Durgā.

Beginning. कैलासशिखरासीनं देवदेवं वन्दयन् ।

भवानी रक्षसि प्रीत्या अगाद सधुरं वपः ॥

देव्यवाच ।

भगवन् देवदेवेन लोकानुपपकारक

कृतं यस्या देव कालिकावाचनम् ।

अन्त्यावाचसि देवीनां साधनानि वदस्व मे ॥ इत्यादि ।

End.

तथा विद्वाः पञ्चायने वर्षे सम्प्लुतं वयेत् ।

इयं तिथिः कालिकायाः दुर्गायाः श्रीप्रदा मता ॥

Colophon. इति पिण्डिसातन्त्रे षष्ठोऽध्यायः पठस्तु ।

विषयः । प्रथमे भूवर्त्मनिर्णयः । १२, —कालिकावाचनप्रकीर्तनं । १३, —दुर्गासन्तान-
वाचनम् । १४, —कालिकावाचनम् । १५, —अन्त्यावाचनम् । १६, —
वर्गीकरणवाचनम् । १७, —चौरचारकविधिकम् । १८, —१९, —वर्णनामना विवना-
मनादिनाम्नम् । २०, —दिक्बोद्धव्यम् । २१, —अभीष्टविशेषे कालीसन्तान-
वाचनम् । २२, —भित्तपूजाविधिकम् । २३, —भूतशान्तिविधिकम् । २४, —दुर्गा-
वाचनम् ।

No. 2189. षष्ठारतिपद्यटीका । Substance, country-made yellow paper, 13 x 4 inches, Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rápágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Śrīngāra-tilaka-ṭikā. A commentary on an erotic work called *Śrīngāra-tilaka*, and commonly attributed to Kālidāsa. By Kavirāja-chandra, or Chandra, the great poet.

Beginning. चन्द्रिकाविराजः परमाशोभनः ।

नमस्तस्मात्प्रतिभिरं तं वन्दे भूवर्त्मनः ॥

वीकादिदामेन कवीन्द्रविराजितं वन्दे कवेः ।

लोकेषु सौन्दर्यप्रदतन्त्रेण वीकां विवराजयन् ॥

सर्वेषु शृङ्गाररसस्य सर्वं यस्मिन् प्रामाण्यं तु वेति कथितं ।

प्रत्यक्षं तु वरां यथास्मिन् देवे विविधं परमं पुष्पम् ॥

— — — — — एव कश्चिदात्मनाः कश्चि स्मृत्ताररविरोपितं काष्ठपुष्पादि-
करक्यादिमन्त्रिकादिषु प्राच्यरचनादिनाम् — — — — — काणां वाः प्राच्य-
नारायणमन्त्रं परिचारक्यदिमन्त्रि,—नाक ही चेति—इत्यादि ।

End. स्मृत् प्राच्यनारायण-इत्येव स्मृत्तारः प्रथमपूजाः, तस्य निवृत्तानि विवृ-
तकस्तुताररविमन्त्रैः । स्मृत् प्राच्यनारायण चेत्येव ।

Colophon. एति स्मृत्तारनिवृत्तकीका चमत्ता ।

विषयः । कश्चिदात्मनस्मृत्तारविवृत्तानिवाचककथायाः प्राच्यरविरोपि काष्ठपुष्पम् ।

No. 2190. तन्त्रकौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 17 x 8 inches. Folia, 123. Lines, 7 on a page. Extent, 4,412 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1729. Place of deposit, Ulá, Post Rárágháta, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhattáchárya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Tantra-kaumudí A Tantric digest. Anonymous.

Contents: Religion defined. Kálíká, the highest divinity. Twenty-seven Mahávidyás. The six Ámnáyás, their origin and classification. Circumstances which lead to the assumption of the forms of Kálíká, Ugratárá, Nílásarasvatí, &c. Praise of Vidyá. Creation of the universe. Origin of Brahmá, Vishnu and Rudra from the union of Śiva and Śakti. Origin of the alphabet of 50 letters and of the names of Mádhava, Govinda, &c., from the body of the Deví. Origin of the earth and other regions. Do. of virtue and vice. Do. of vegetables and animals. Phantasmal character of the creation. Sexual genesis. Anatomy of animals. Character of the bodies assumed after death. Múládhára and other Sákta diagrams. Initiation into religion. Spiritual guides defined. The Siddhavidyás defined. Duties of S'údras. Philosophy of Jpána Yoga. Do. of Dhyánayoga. Rules for counting rosaries. Do. for reciting the *Ajapá* mantra. Ritual for the worship of Śiva. Do. do. of Śyámá. External worship. Internal worship. Purification of the month. Kulluka, &c., defined. Religious bridges defined. Charms and amulets. The fivefold purifications. Mantra of Chauragapes'a. Rules for Purus'charana. Duties of S'údras. Incantations for bringing on rain. Rules for performing a mystic rite with an owl.

Beginning. विवृत्तानि विवृत्तानि विवृत्तानि विवृत्तानि ।

प्रथमपूजाः । प्रथमपूजाः प्रथमपूजाः ।

नारायणं नारायणं नारायणं नारायणं ।

चतितुष्टतमं शीघ्रं पितृं वीरं भुक्तुमिह ॥
 जायाभावनिमिक्तुं ता मुष्मतीना पितृश्रुति ।
 पितृमनाच,—

प्रत्यक्षानुभवादीनां भवेत्तथा मिथ्याया ।
युगः प्रत्यक्षे चान्ते वा भित्ति परिकीर्तिता ॥ इत्यादि ।

End.   **सङ्कल्पवर्णाश्रितां हृदं विभक्तमाचरेत् ।**

मधुना भोजयारेण यथा कविवासे ।
सर्वसिद्धिर्भवतामृदुद्वयं यथा ॥

Colophon. इति भारतवर्षायां तत्त्वबोधिन्यां चरितोत्पीवभादे चतुर्विंश प्रयोगः । समाप्त-
सारं प्रकाशः । अकाश्याः । १९१८ ।

[illegible]

No. 2191. নাদীঘড়ীনা (উপপাঠ্য)। Substance, country-made paper, 16 x 5 inches. Folia, 151. Lines, 5 on a page. Extent, 2,344 slokas. Character, Bengali. Date, P Place of deposit, U1á, Post Ránapágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyaýa. Appearance, old. Prose. Correct.

Kāśīkhaṇḍa-ṭīkā. A commentary on the Kāśīkhaṇḍa section of the Skanda Purāṇa. By Chaitanya *alias* Rāmananda, disciple of Rāmaṇḍravāṇa.

Beginning रामं नमामि परमात्मसुखदायकं

विश्वस्य रक्षयमवाप्तमनुभवेत् ।

श्रेयःवन्तारमनशीकुलुभायनाथं

श्रीमानकीलमुपस्थासितवादपत्तं ।

सत्त्वपामरपि पाप्य मित्रीर्वाऽप्य भवार्थं ।

सदर्थं तं मुप्यं वन्दे श्रीरामेन्द्रनाथिने ।

मुचरमेदधिः सन्नेहोपकारकसत्तरः ।

अथनाम् वचिदात्म्यसदाप्रियव्रतनी परः ।

अवकटवैजवादिन्याः विनम्रवृत्ताः कमादिन्याः ।

अन्नेऽप्य वदुल्लभाश्चैकपक्षाः प्रत्येऽप्ये ।

अतीतेऽप्ये कष्टेः काष्ठवेद्यानाथ पुनं निमनाया द्वाक् अवचरनाथं मन्थानः इत्यति धार्म्यंती-
त्यादिना । सुप्रसादावसं शान्तनीति वस्तु तदनुष्ठानमूय तदाकां प्रमिजामानि । वद्विज्ञा
नं दासो न् । इत्यादि ।

End.

वेदान्ते मत्प्रवत्याकाय इव "मुचये" भावेऽप्येवाय जीवे-

त्यादि काकाद्वयसंनय च मुचरमे "मेतमेवाववाहः" ।

वाःकोपेदेवप्रवत्याकाय इव च मया वाद्विचैवमनामे

प्राक्काये महत्तुल्यः च अवति परमः श्रीगुरेन्मीनपुनः ।

वेदान्तेऽप्य वराचकारतविद्यो श्रीवत्प्रवत्याकायः

वाःकायेकविद्यः कवाह इव पोषैमेविद्ये मेतमः ।

त्यावे योजयवे वराचकारयो चन्द्रप्रवत्याकायः-

अहावाःचतुर्मुकीविजयने प्राक्कायकौमारिक्तः ।

अमेवा च वमेवा च हे डीके विजिमे मया ।

अप्य वव्यामिकायः आत्मा मेव परिद्विजना ।

वाशीत्याःप्रवर्षमधुवचनविनोमोमुकुम्भविद्यो

+ + + + मदाचरका मयः प्रवत्याकायः वव्यामिः ।

मन्थनीःअदरे मयः अवमवत् श्रीरामनामा सुत-

संनेयं विजिता विजिता विदुषां डीका वुषैवीजना ।

इति श्रीकामीकचटीकायः प्रमनमोऽकायः ।

Colophon. इति श्रीमन्मरमर्गनपरिभाषका वाःचैवीकप्रवत्याकायः इति श्रीरामेन्द्रनाथ-
प्रियेव वैन्यावरवर्षावैव रामानन्धेव कता कामीकचटीका वव्याना ।

विषयः । अन्वपरावीककामीकचका इववव्यामनमायावाहाराय परिमेववर्षेन का-
कायः ।

No. 2192. तत्त्वोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 23 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṛā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Tattvopaniṣad. A dissertation on the great Vedāntic dogma of *Tattecamasi*, "thou art that." Anonymous. The work professes to be a Upaniṣad.

Beginning. अथ तत्त्वोपनिषत् । अथ महावाक्यप्रकरणं व्याख्यास्यमः । तत्त्वमसीति वाच्येति महावाक्यं ।—इत्यादि ।

End. बुद्धयवसथस्ये कुर्याद्विमाननम्
यकस्यपुत्रपतीर्षं कश्चिद्वारहेतुः ।
अथस्यपुत्रपतिर्षं वक्ष्येयमस्यम्
भुजगवत्स्यह्वरं भस्मदिग्गहाङ्गीर्षं ॥

ॐ तत् सत्, ॐ तत् सत्, ॐ तत् सत् । ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ।

विषयः । तत्त्वसंज्ञादिमहावाक्यार्थप्रकाशनं । तत्र अष्टादशविधसुधेन सत्यताकथनम् ।

No. 2193. कौलिकोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folium, 1. Lines, 7 on a page. Extent, 12 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṛā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Correct.

Kaulikopaniṣad. A manual on the duties of Kaulas. A Tantric digest, but professing to be a Upaniṣad.

Beginning. अथ कौलिकोपनिषत् । अथातोधर्मजिज्ञासाः ज्ञानं बुद्धिश्च ज्ञानं तेषां चकारणं तेषां सर्वज्ञतावृद्धिः—इत्यादि ।

End. ज्ञानचक्राय देविकः आकाशसिद्धिर्भवति भैरवाद्या परमेश्वरी यन्त्राचारविहीनः ।
नोऽपि रति पूजां कुर्वन्ति यदि कोऽपि मन्यते "दिव्यो" मन्दने वने । ॐ तत् सत् ।

Colophon. रति कौलिकोपनिषत् समाप्ता ।

विषयः । संक्षेपेण कौलिकानामाचारकथनं ।

No. 2194. काशिकोपनिषद् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 61 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rānāghāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Correct.

Kālikopaniṣad. A dissertation on the mantras of Kālikā, the mode of meditating on that goddess, and her praises. This also professes to be a Upaniṣad.

Beginning. अथ काशिकोपनिषद् । अथ कैलाशपर्वणे प्रसन्नकरिणीं काशिकामि दुर्गायां विष्णुं कृत्वा दुर्गा—इत्यादि ।

End. मातृप्रकारेण विवर्तयति इव वै काशिकामनीयां तारिणि ताराप्रनीयां विष्णुप्रनीयां सर्वेषां पुत्रां प्रनीयां इत्येव त्रिका । ॐ नमः नमः ॐ नमः नमः । ॐ नमः नमः । ॐ त्रिकारम् । ॐ त्रिकारम् । ॐ त्रिकाः ।

Colophon. इत्याद्यन्ते वेदे नैमात्यकाये काशिकोपनिषद् समाप्ता ।

विषयः । काशिकः काः मन्त्राद्यन्ताराध्यादिकथनं ।

No. 2195. परीक्षापद्धतिः । Substance, agallochum bark, 14 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 716 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rānāghāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, fresh. Prose and verso. Correct.

Perikṣāpaddhati. A digest of rules regarding various kinds of ordeals. By Vāsudeva. The ordeals are what have been fully described in Menaughten's Hindu Law.

Beginning. विद्वत्प्रवचनप्रकारं यदुक्तव्यमिति तद्वराः ।

विषयार्थं सर्वप्रकारेण परीक्षाविधिरच्यते ।

प्रकारं तद्व्यवहारं विहितविधिर्यं पुरः ।

इदानीं विविधं प्रश्नं पुरीषं + + च कुम्भः ।

गुहाप्रवेशविधिर्योऽपि विविधविधिर्यं इत्यादि ।

End. एवं इत्यन्ताराध्यानां । अथ एतेन प्रकारेण सर्वप्रकारेण विहितविधिः परीक्षापद्धतिः ।

Colophon इदं ग्रन्थं विद्वत्प्रवचनेन विषयार्थं च ।

परीक्षापद्धतिः समाप्ता ।

विषयः । श्रीर्यादिषु तथाभिज्ञेषु कैविक्रमाद्येन साधःश्रवणकारत्वे ईश्वरःस्वीदमात्रः ।
 मुक्ताग्रादिपरीक्षा कर्तव्येनिकपवायनार्त्तं तेषां प्रयोगकथनं । तत्र—आकृष्योऽप्याभिज्ञे वरी-
 चाभिज्ञेपरीक्षाकथनं । मुक्तापरीक्षाविधिः । रत्नप्रयोगः । रत्नं वरत्नं तेषां । अग्निपरीक्षाविधि-
 कथनं । उदकपरीक्षाविधिः । विषपरीक्षाविधिः । क्षौद्रपरीक्षाविधिः । ताम्रपरीक्षाविधिः ।
 जलनामकविधिः । सौवर्ण्यदिग्द्विधिः । दण्डविधिकथनं । वसादिष्वग्निमापकथनं ।

No. 2196. **शारे(मनिषत्।** Substance, foolscap paper, 9 x 3 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 45 śloka. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṛā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā. Bābū Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Táropanishad. A treatise on the worship of the goddess Tárá, giving the mantras, explaining their meanings, and supplying details. The work professes to be a Upanishad, and supplies no author's name.

Beginning. अथ तारेऽपनिबन्त् । अथ हेनां प्रकृष्टग्रे प्रकृतकपिणीं तारिकीं प्राप्नोति । तारयतीति तारा तारा सार्वपञ्चावरकया प्रकृष्टविष्णुद्वन्द्वेऽवरद्वयान्निबन्धनेऽनकया विद्या—
इत्यादि ।

End. अथवाविश्वविद्यालयं देवताज्ञानप्रकाशनाय वास्तुकाविश्वविद्यालयं कल्पयि-
 कुर्यात् । ॐ नत् ५त् । ॐ शक्तिः, ॐ शक्तिः, ॐ शक्तिः ।

Colophon. इति नक्षत्रविद्या तारापविषत् ।

विषयः । ताराणां मन्त्रोच्चारणविधिपूजाप्रकारादिकम् ।

No. 2197. **चैरोपनिषत् ।** Substance, foolscap paper, 9 x 3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 33 Slokas. Character, Bengali. Date, 1890. Place of deposit, Uli, Post Rānāghāṭa, 2 1/2 miles Nadiyā, Bāru Annadāśrāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose Correct.

Traipuropanishad. A treatise on the worship of the goddess Tripurā. This work also professes to be a Upanishad, and to belong to the Saubhigya Kānda of the Atharva Veda.

Beginning. ॐ नमस्तुभ्यहे । ॐ त्रिभु परकिषया विभवंशी यवाकया सवराः
सत्रिभिः सत्रिभिः ज्ञानं पराकी सत्तरा सत्तीर्णं इत्येताः—इत्यादि ।

End. एष अमृतजः परमेष्ठिना ताम एव अमृतं देयं कृत्वा न विना । ॐ ।

Colophon. हस्ताक्षरं वेदे विभाषायां वैदिकविद्वत् समाज्ञा । ॐ नमः नमः ।

❧ प्राणिः ।

विषयः । विप्रादुष्यः नने। दारपुनारिकनन ।

No. 2198. **পদ্বিন্দুসমাহারম্** | Substance, country-made paper, 15 x 8 inches. Folia, 55. Lines, 9 on a page. Extent, 1,336 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rānāghāta, Zillá, Nadiyá. Bābu Annadáprasáda Mukhopādhyáya. Appearance, new. Generally correct.

Kapila-sūtra-bhāṣya. A commentary on the Sāṅkhya aphorisms of Kapila. By Sāṅkhyachārya. According to the commentator, a Brāhman of the name of Āsuri, oppressed by threefold pain, sought the help of Kapila, and obtained the work which includes only 22 aphorisms in one chapter. This story would make the text to be the archetype of the current Sāṅkhya Sūtra which includes 524 aphorisms divided into six chapters. Other commentators are of the same opinion, and Colebrooke, adverting to one, says, "If the authority of the scholar of Kapila may be trusted, the *Tattvasaṁgraha* is the proper text of the *Sāṅkhya*; and its doctrine is more fully, but separately set forth, by the two ampler treatises," the *Sāṅkhya-bhāṣya* and the *Viṣṇu-sūtra*. (Essays, p. 244. Mr. Hall, however, denies to this, and takes the *Tattvasaṁgraha* to be an abridgement of the larger work, (*Contributions*, p. 2). The *Tattvasaṁgraha* is the same with the *Kapila-sūtra* under notice. Mr. Hall noted two commentaries, but, they are different from our text.

[illegible]

End. जिज्ञासुने जिज्ञासाद्वारे ज्ञानाचें लक्ष्य पाहिले असे दृढतः आदित्यकृष्णनिधान।
 उत इति । इति वाङ्मयाचे अन्तः पारा ।

Colophon. इति श्रीगणेशायार्चनमस्तुतुभ्यो नमः । समाप्तम् ।

विषयः । नञसमावायाद्व्यापिकसंज्ञास्य नञस्य वाक्यार्थः ।

No. 2199. मुद्रवती । Substances, foolscap paper, 10 x 3½ inches. Folia, 148. Lines, 7 on a page. Extent, 3,055 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṛā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Babu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Press. Incorrect.

Guptavati. A commentary on the Chaṇḍī section of the Mārkaṇḍeya Purāṇa. By Bhāskararāya Bhārati Dikṣhita, son of Gambhīrarāya Bhārati Dikṣhita. There are a number of mantras, charms, amulets, &c. appended to the work.

Beginning. श्रीरामं प्रति पुष्कराभिषेकसायणेन वेदपयस्त्राजानावसरे विप्रिय कथितं श्रीविष्णुधर्मोत्तरे । इमं वेदमुपजयामि सुदुर्वासित्यु-तं मङ्गराचार्यशिक्षकगुरुदेवेन कथितं यन्मे मङ्गलं त्वयः ॥

विश्वविद्यालयप्रमुखासरे। दयास्थितिनामने च विदोऽप्यनीचरः ।

जनद + + + वलयं क्रमः चक्रमुद्गमकपुष्पभञ्जिका ॥

कवचांगले च कीलकमाहौ मध्ये चयोदमाध्यायी ।

अने प्राधानिकवैदिके मूर्तिवर्ध रक्षस्यानां ॥

इति मार्कण्डेयपुराणाध्यायेनविंशतौः प्रश्नाः ।

अथान् प्रकटीकृतये भास्वरराधोऽग्रिचित् कतिचित् ॥

End.

तेज इति । १८ । १० । ११ । १२ । रश्मिपथस्यापि सध्यजनं विद्यते

वाक्यान्मिति । अवहितः अर्थावधानसहित इति सर्वं श्रियं ।

इति मृगवत्यां मूर्तिरक्षसायासा नाम केदुमेऽध्यायः । १६

Colophon. इति श्रीमत्सदाशिवप्रसादधाराधारवारीकचतुर्विंशत्यक्षरसंस्कृतश्रीमद्भगवद्गीतायामासीद्द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः ।

विषयः। कवचार्जुनाकीकृतकात्यायनपरःषट् सप्तशतीनिप्रथितस्य देवीमात्रात्म्यस्य का-
त्यायनस्य च निर्दिष्टस्यस्यार्थकीर्तनम्।

No. 2200. वेदान्तचिन्तामणिः। Substance, aguru-bark, paper, 18 x 4 inches. Folia, 183. Lines, 10 on a page. Extent, 7,200 slokas. Character,

Bengali. Date ? Place of deposit, Utlá, Post Ránúgháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyaí. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Vedānta-chiñtāmaṇi. A dissertation on the Vedānta doctrine as expounded by Saṅkara Āchārya and refutation of adverse comments thereon. The work is written in the form of a comment on the first four aphorisms of the Vedānta-sūtra. By S'uddha Bhikṣu, disciple of Viśveś'vara. Hall's Contributions, p. 97.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीरामविशेषरूपादयस्य संसारसङ्गापहरं प्रथमम् ॥

भाषादित्थं सुविचार्यं शुद्धोद्देशान्निष्कामविमानमिति ।

नमस्तस्मै विद्यादाय नमो नमस्तस्मै + वि ।

अन्यथाय + ते वेदा विधिना विहुरीकृताः ॥

अथ कश्चिदधीनवाङ्मयः स एव जन्मनि जन्माकारे वा ज्ञानाधीनमुद्दिष्टमित्यादिकर्मणा
मुद्रकः साधनचतुष्टयान् मोक्षोपायं वेदेऽपिच इदमापानमोक्षानानि आत्मनश्च कामाय
सर्वं विधं भवतीत्युक्त्येवमेव सर्वथा विधमेतोः सर्वमोक्षिरक्तोऽधिकारी आत्मनि कल्पे इहं पुन
विज्ञाते इदं सर्वं निश्चान्नित्यवस्थाय नावदरे कल्पस्तत्कालित्युपसंभारः आत्मज्ञानं मोक्षोपायः
ज्ञानम् अ विधेयमादाया वा करे इहैव इत्याद्यज्ञानं अमुद्य तवेतुः मोक्षमोक्षमोक्षनिर्दिष्टा-
सितम् इत्यत्रैव भवन्निर्दिष्टावसानाः अतोऽप्यर्थोऽज्ञानं अवकर्मणि विधीयत इति । इत्यादि ।

End. भाषाटीकाविवरणमनुप्रकाशनायेंलपुनः ।

वेदान्तविज्ञा + + + ज्ञानसाधने विद्युत्तवे ।

अनेकसंख्यसंयुक्तस्तुःशुचीसमाहितः ।

वेदान्तविद्यामणिना प्रीयान् श्रीरङ्गमन्त्रः ।

उपवृत्तमादिभिर्लिख्यैवेदाका + तमिहितम् ।

तं दध्ने श्रीगणेशाय नमः ॥

इति नीलरत्नसंघर्षिनः लकाद्यान् नीलितेरजमनपूष्याश्च । दण्डमथ त्वीश्वरनिष्ठं प्र-
हृषीवेदाकचिमाकचिः वन्द्यः ।

विषयः । आह्वयननवकम् । विरहमननातकनपूनेन । प्रह्वयननवकम् । विरहमननातकनपूनेन ।
वचनः । विरहमननातकनपूनेन ।

Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhya. Appearance, new. Verac. Correct.

S'aktitantra. A Tantra of the S'akta class, treating of the adoration of S'akti in various forms. The codex is incomplete, containing only five chapters.

Beginning. कैलाशमिन्दरे रम्ये निकुञ्जकुटुम्बस्थिते ।

रत्नसिंहासने देवी मुदिता शिवपत्निषो ॥
मानारचकथा रम्या कचतुल्लो परस्परं ।
देवी पद्मस्य भो नाथ प्रसादं केन वा कृतं ॥
केन वा पादौ पद्मस्य केन वा द्विपदे च सत् ।
किं वा तद्गङ्गास्रोतसं किं कर्म किञ्च साधनं ।
सत्यमेव ज्ञातुमिच्छामि त्वपवा वद प्रह्वर । इत्यादि ॥

End. चतुरस्रे मन्त्रैरामि लोकपादान् समर्चयेत् ।
सहस्रैश्चैव यज्ञाद्यान् पूजयेद्भाग्यवन्तरे ॥
सतोपवासमग्नि कर्म पूज्यैश्च समाचरेत् ।

Colophon. इति अश्विनस्तोत्र पद्यः पटलः ।

विषयः । १मे पटले,—सहाकार्येण जगदुत्पत्तिकथनं । परापञ्चमीमन्त्रावैकरीशक्ति-
निरूपणं । दुर्गादिनामसाहाय्यकीर्तनं । विमल्लोः प्रतनामकीर्तनं ।

२ये पटले,—विमल्लोः प्रतनामकीर्तनं । दुर्गादिनामकीर्तनं । विमल्लोः प्रतनामकीर्तनं ।
पूजाविधयः । पूजाविधयः । पूजाविधयः । पूजाविधयः । पूजाविधयः । पूजाविधयः । पूजाविधयः ।
पूजाविधयः । पूजाविधयः । पूजाविधयः । पूजाविधयः । पूजाविधयः । पूजाविधयः । पूजाविधयः ।

३ये पटले,—सुवनेश्वरीमन्त्राणां विधानादिकथनं । विदुषामन्त्राणां विधानादिकथनं ।
शक्तिमन्त्राणां विधानादिकथनं । विदुषामन्त्राणां विधानादिकथनं । शक्तिमन्त्राणां विधानादिकथनं ।
विदुषामन्त्राणां विधानादिकथनं । शक्तिमन्त्राणां विधानादिकथनं । विदुषामन्त्राणां विधानादिकथनं ।

४थे पटले,—विपुलायन्त्राणां विधानादिकथनं । विपुलायन्त्राणां विधानादिकथनं ।
विपुलायन्त्राणां विधानादिकथनं । विपुलायन्त्राणां विधानादिकथनं । विपुलायन्त्राणां विधानादिकथनं ।
विपुलायन्त्राणां विधानादिकथनं । विपुलायन्त्राणां विधानादिकथनं । विपुलायन्त्राणां विधानादिकथनं ।

५थे पटले,—सुवनेश्वरीमन्त्राणां विधानादिकथनं । सुवनेश्वरीमन्त्राणां विधानादिकथनं ।
सुवनेश्वरीमन्त्राणां विधानादिकथनं । सुवनेश्वरीमन्त्राणां विधानादिकथनं । सुवनेश्वरीमन्त्राणां विधानादिकथनं ।
सुवनेश्वरीमन्त्राणां विधानादिकथनं । सुवनेश्वरीमन्त्राणां विधानादिकथनं । सुवनेश्वरीमन्त्राणां विधानादिकथनं ।

No. 2202. **সম্বলদিয়া।** Substance, country-made paper, 18 x 3½ inches. Folia, 255. Lines, 9 on a page. Extent, 11,716 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránpádháya, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyaýa. Appearance, old. Prose and verse. Correct

Tantra-dīpikā. A digest of the various forms of worship of Śākta divinities inculcated in Tantras. By Gopāla Bhaṭṭa.

Beginning. नित्यां प्रवक्ष्य चिद्रूपां नित्यामनन्द निर्विक्रम ।

अथर्वं परमं ब्रह्मं ब्रह्मं ब्रह्मं तन्मा ॥

विशेषाभ्यासशालाणि विविधान् सङ्गृह्णामि ।

अतिशयविरोधानि ज्ञानस्य कारणानि च ॥

आत्मसंन्यासीनैवेद्यं हरिणाद्यैः कृतम् ।

जीनोसायडेल विज्ञेन हतेयं नग्नदीपिका ॥

दीक्षादिसङ्ख्ये च स मन्त्रयन्त्रादिनिर्णयः ।

तज्जोद्धिन् सम्यक्क्यामि विदुषः प्रीतिचेतने ।

अथ का दीया दिवप्रवे।धेदवदुदितववाव कात्—इत्यादि ।

End.   बहादुरी महाविद्यालयका महाप्रबुद्ध ।

श्रद्धाः पूजादिभिः सर्वे पुण्यं वच समाचरेत् ।

Colephon. रनि कात्यायनीकल्पः ।

विषयः । दीक्षासक्यकथनं । दीक्षायाः साधनशक्त्याभिरूपकं । सद्गुरुसङ्गत्यादिकथनं ।

त्रिषुलस्य कर्तृत्वविपर्ययः । महाविद्यादिनवपञ्चकम् । विद्वत्तन्त्रादिसप्तकम् । दीक्षावासा-

दिमिकपथं । अथ अक्षयवत्तादिकथनम् । दीक्षा-महादीक्षा-अपरिग्रहेदिमिकपथं । महाव्रतमी-

दीक्षाविधिः । सर्वसाधारणनित्यपूजाविधिः । आश्विनकृतमिहपंचमं । तत्र तन्मोक्षविधादीन प्राप्ता-

सात्वतान्तर्गतादीनां विस्तारो विधानकौर्त्तनः । युक्ताविशेषे आननमिषमवाचनम् । विशेषेषु भूत-

ग्रन्थिनिवृत्तः । प्राणशान्तिनिवृत्तः । सामान्यतोऽविहितविहितपुण्यादि । दूताधिकारनिवृत्तः ।

येतिनिश्चयात्प्राप्यैवविधिनिश्चयः । परमयेतिनो मोक्षपूजाविधिकथनं । जवादिविधिकथनं ।

अथःपूजाविधिः । नवविधकृतमिदमर्थं । कृत्यानां विशेषस्तद्वचनं । कामयोगार्थं कृतमिदमर्थं ।

पौत्राधिकार्यः । अवसादाधिकार्यादिः । वस्तुनिमित्तपुरस्काराधिकार्यः । मन्त्राणां विधि-

जनस्यारविधिः । सम्यक्प्रवृत्तस्यारविधिः । पञ्चाङ्गस्यारविधिः । मन्त्रवृत्तस्यारविधिः ।

यादिकं । तर्कशादिब्रह्मविधिकथनं । तन्मात्रादिकथनं । एवं चोपादिब्रह्मविधिकथनं । शिवब्रह्मा-

दिमिदपत्तं । मनेत्रादिमन्त्रेण प्रत्येकं पुरस्तरवगिषिकवत् । वास्तुरेवादिमन्त्रविकल्पः । एवं दाम-

अभिषेक्यादिवन्निवर्तनम् । अदिपराक्रमनन्तवर्तनम् । अवीवादिनन्तवर्तनम् । अभिषेकदिन्या-
दिवन्निवर्तनम् । अयमुर्जोदिवन्निवर्तनम् । एवं अयमुर्जोदात्तावन्त्यादिवन्निवर्तनम् । प्रत्येकं पुर-
द्वयवन्तम् । विष्णवे च आत्मिकानन्तवन्तसद्व्यवस्थादिधीर्गम् । मुक्तकाशीविद्यादिवन्तिवर्तनम् ।
मन्त्राकाशीनन्त्यादिवर्तनम् । ताराविद्यादिविधिवर्तनम् । अथवाचनादिविधिवर्तनम् । परमेश्वरिणां
वीरवाचनविधिवर्तनम् । वीरगादिनामे आचरितवन्तम् । अ.दिपरीक्षा। अन्त्यादिवन्तम् ।

No. 2203. मानसोऽष्टावः । Substance, paper, 11 × 4 inches. Folia,
331. Lines, 9 on a page. Extent, 5,898 ślokas. Character, Nāgara. Date,
? Appearance, old. Place of deposit, Bhāgalpur, Nityānanda Miśra,
Paṇḍit of Zillā School. Verse. Incorrect.

Mānasollāsa. This is a different recension of the work noticed
under No. 1215, (cf. 111, p. 182). It is deficient in the chapters on
architecture, and conforms more closely to the main object, that of
supplying a miscellaneous collection of rules and instructions regarding
duties of kings, selection of officers, characteristics of different orders,
classes and professions; duties, (mostly Smṛiti rules), prohibitions, food,
dress, ornament, arms, grammar, games, erotics and a variety of other
topics regarding which kings should have a general knowledge. By
Bhūlokamalla Somes'vara, of the Chālukya dynasty. I notice it here to
supply the full table of contents as given in the introduction to the
work.

Beginning अवीवकस्य विदितिवन्तवन्तवन्तः ।
अर्चनात्मानिषोद्वन्निवर्तनम् ।
आचरन्तं निजिपदा अभिषेकं विनोदयन् ।
पारायनविनोदे च विनोदः पारमेयजः ।
अनन्तवन्तवन्तवन्त विनोदे अतिवाच्यः ।
अत्यन्तं च अवाच्यं विनोदं अत्यन्तवन्तः ।
अत्यन्तं विनोदात्मानिषि रीतिना ।
अथ वीरवन्तं श्रीका विमतिः अत्यन्तं अत्यन्तम् ।
अत्यन्तं अत्यन्तं अत्यन्तं अत्यन्तम् ।
श्रीका तु अत्यन्तं अत्यन्तं अत्यन्तम् ।
अत्यन्तं अत्यन्तं अत्यन्तं अत्यन्तम् ।

चतुरङ्गादयोः शीघ्रा वराडकचकीकृतयोः ॥
 चञ्चिकायां त्रिविधे च शीघ्राचारकचनरे ।
 वनशीघ्रा रतिशीघ्रा शीघ्राणां विंशतिः प्रथमः ॥
 चत्वारश्चतस्रं शेषं चत्वारश्चतस्रि च ।
 इति संक्षेपतः शेषं नामशोकाचकीकृतम् ॥
 चिह्नं वनशाचाभिर्बद्धं कृच्छ्रं द्रुमोपवनम् ।
 चपादौ कथ्यते राज्यवाङ्मिकारवर्धिततिः ॥
 क्षिरराज्यस्य भूवर्गुपपन्नोवाच विंशतिः ।
 क्रौञ्चमकाचहृदिनोदा अपि विंशतिः ॥
 कुलोपपादिका शीघ्राः विंशतिः परिशील्यते ।
 कनकचक्रिकां तत्र चक्षुषि संक्षेपतः पुराः ॥
 कचत्वन्येनं कार्यं वरहोपकस्य न्येनम् ।
 न्येनकाचमन्त्रात्मन्यस्य च न्येनम् ॥
 दानं वनोचरं चार्कं विहापूतं वनोपनम् ।
 अक्षेपदेवतामन्त्रिर्गु विज्ञेयु नर्यकम् ॥
 चिह्नं तर्पणं कार्यं नतिवेद्यैव भोजनम् ।
 द्रुमपर्वं द्रुमपाच तपस्वीर्गु न्येनम् ॥
 शीमावाचेनु वन्यं वन्यानामपि शेषकम् ।
 अरकावतत्त्वा च राज्यक्षानाव विंशतिः ॥
 चतस्रं राज्यस्य क्षेत्र्यकारवर्धिततिः ।
 वनशाचानि तथा त्रिः शतस्रः वदन्तुषा अपि ॥
 वषाहा अपि चत्वार इति विंशतिरीदृश्याः ।
 चतस्रं राज्योपपन्नस्य विंशतिः कथ्यते प्रकाशम् ॥
 वन्यमन्त्रवशापि वादुकाकुलकस्य च ।
 नाम्नीकस्य चिह्नवशा शेषं चामरनामशेषः ॥
 भूवराचमनोर्गोत्रचामरक्षानोर्गोत्रवि ।
 दुषाचाद्रुपमोवाच भोजनस्य जलस्य च ॥
 वादात्मन्यस्य चामायां चपायां वन्यस्य च ।
 भूवस्य अपिनाचेति भोजनायां विंशतिः प्रथमः ॥
 विंशतिः कथिता भोजन विनोदात्मनोऽनुना ।
 वक्ष्ये वनस्य शासक विनोदात् न्येनान्वितो ॥

कदाचिदात्मनोऽपि रात्रेण कलीकृता ।
 हेतुनामुत्पत्तौऽप्युत्पत्तौ कलिंकराद् ।
 मन्वाद्यन्यथाकालादिनां येन विनिर्दिता ।
 बाह्या मनोरमादिना येन कालिनक तु ।
 सुखमात्मनोऽपि ह्यर्थिभिरवकाशवि ।
 मदात्मनोऽपि तां पदार्थां विनिर्दिता ।
 चतुर्दशानां कलिनाः कालान्तरिकाः ।
 तां सुखरसकामाद्यानां प्राक्कालदायकाः ।
 कालाः येन मन्वाद्यनाम्ना मनोरमाणां ।

Colophon. सुखमः । मन्वाः १९४८ ।

विषयः । मन्वाद्यनाम्नामन्तरिकाणां बाह्याम् ।

No. 2205. वासिष्ठचन्द्रिका, वा वासिष्ठचन्द्रिका । Substance, country-
 made yellow paper, 15 x 4½ inches. Folia, 94. Lines, 12 on a page.
 Extent, 4,207 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 Uli, Post Rāpāguṣṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya.
 Appearance, new. Price. Incorrect.

Vāsishṭha-chandrikā ALIAS Vāsishṭha-pedadīpa. A com-
 mentary on the philosophical portion of the Yogavāsishṭha Rāmāyaṇa.
 By Advayārāya.

Beginning. कविदत्तचित्तैर्न मरिचिचानिभं मया ।

येदात्मनोऽपि मन्वाद्यनाम्नामन्तरिकाः ।

चतुर्दशानां कलिनाः कालान्तरिकाः ।

तन्वाद्यनाम्नामन्तरिकाणां बाह्याम् ।

मन्वाद्यनाम्नामन्तरिकाणां कलीकृता ।

सुखमात्मनोऽपि ह्यर्थिभिरवकाशवि ।

विनिर्दिताः कलिनाः कालान्तरिकाः ।

चतुर्दशानां कलिनाः कालान्तरिकाः ।

तन्वाद्यनाम्नामन्तरिकाणां बाह्याम् ।

मन्वाद्यनाम्नामन्तरिकाणां कलीकृता ।

उद्देय वाऽयसि विद्वज्जनाभि वीऽया-

इत्याम् नमस्तस्मै नमस्तस्मै नमस्तस्मै ॥

मीनद्रुमजलैश्चान् ययःसङ्गुक्षितार्थेक्षान् ।

प्रत्यक्ष ज्ञानोपचितः कुर्वन् वाचिष्ठवन्दिताः ।

५॥ विद्यायां विनीतानि हनुमानि चोत्तमाः ।

राजवादाजमत्ताचं चक्रमर्षनि कुर्यात् ॥

अथ कृतज्ञानामन्दाहिनीषः वरदाद्या भवशरावपः कृष्णादौ चेवापि तपःप्रधानकीर्णाव
विप्रशमितामवतः कृतज्ञानकामानुरूपं वरदाद्या तथाचोक्तानामर्थः—इत्यादि ।

End.

बह्वारव्यभिर्भावे नासिद्धपददीपके ।

संसारमरनिर्वाणं निर्व्यापप्रक्रियाभवात् ।

यस्मिन् वीथिनिधौ निधाय भक्त्यान् दिव्याप्रकारेण

ब्रह्मणा रम्यः प्रियासहचरः शेरं वधारा + ५ ।

इच्छा नाम+निर्गन्धोपहतये विद्याधिकारोपनिर्ग

प्राचक्षते परमं ब्रह्मं भुवि महादेवानमं सख्यते ॥

सु अथानि कवितासुधाभिषाजं

द्विजकभूपतिरपिमेऽभिजन्तः ।

अतिविपुला + + समासमास

प्रअङ्गनोपपत्तिर्य उद्धारः ।

मिथ्याद्वयं चेदनिविष्टमिष्टं

प्रहस्यमानपदं हि ज्ञानी ।

चित्रं पवित्रं सकलप्रकारं

अथ मन्त्रप्रवर्तनं पञ्चमं भागः समाप्तः ॥

मीसनाज्यकपलने वरवरिचौही वरेन्दा द्यव-

श्रीमच्छङ्करभगवत्पादस्य विनयाद्वाचिष्ठराभायने ।

प्रारम्भः पददीपकः कल मश + शिखर मशकार्पिते

साक्षात् परिदृश्यते क्षतिवर्तैः-----

Colophon. इति बह्मचारसङ्गीता समाप्ता ।

विषयः । योगसाधिका उल्लिखितरथादारम्भ निर्भयप्रकरणानां वाक्यान् ।

No. 2206. **মহিমপ্রদাশ্রিতা ।** Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 26. Lines, 6 on a page. Extent, 498 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uli, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāśprasad Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Mahima-prakāśikā. A commentary on the Mahimnastotra—a hymn in praise of Śiva. By Govindarāma Siddhāntavāgīśa Bhaṭṭācārya, son of Rāmadeva.

Beginning. वा कर्मा कथरावरस्य ज्ञानतोयावनि सं मेनिमी-

येनेहं निवर्ततेऽवता (?) पुनित्वा वक्ष्ये न वक्ष्ये वक्ष्याः ।

यथाऋष उदेति समंनसितं वक्षिन् पुनर्जीयते

वसन्तं न विदुर्मनीन्द्रमिदमस्तौ नमः प्रभवे ।

गोपालरायदेवादिप्रथमकहदा ++ कारोवकीने-

विद्यादानादिभ्यामित्यदिदवन्नसर्वंवागीजस्यमोः ।

श्रीऽथ गोविन्दरायः वनतप्त सचिवः कुवेर्देतिमंतः।

विदुस्तुंवेरियं + + + + कपश त्वात्तु। त्वयंसुंवेः ।

मया कृतं महिमप्रकाशिका

होय। ये सन्देश समूहवाजिया ।

कामाक्ष्यानाम्बुदिवसेविद्याविनी

नृवात्सपाथदुषुषचिनवादिनी ।

पुरा किं वाचा पुण्यदक्षताया अन्वर्त्तारब्धोदयना प्रतिनिवतमेव राजीशाने पुण्यान्व

हरति अयामरविषः प्रातःकुसुमायनवाय विक्षिताः वनूयः । — — — — —

सोतुमः रभते का मचिन्म इत्यादि ।

End.

शोध पत्ररत्न निर्मितमहेतवैश्वस्य

भक्त्या तत्पश्यन्मन्त्रमभवत् + + + मुग्धावता ।

पानाळी परिवन्धु बहुरविभोर्भौविन्दुरासहिनीः—

डीका तथा विनिर्माणे द्विविनिर्माण + मृगंको प्रवि ।

बदधानान् प्रमादाद्वा बभूव क्लृप्तान् मम ।

तत् सन्नायं समासादौ वयं दुरद्विजिभिः ।

Colophon. इति श्रीविष्णुरामसिंहः नमः श्रीगणेशाय नमः सवित्रप्रकाशिका सवित्रः

कोषटीका समाप्ता ॥

विषयः । पुण्यदण्डाभिषेकचिकित्साः श्रीमन्महादेवः ।

No. 2207. गजचरितटीका (पूर्वभागः)। Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 125. Lines, 10 on a page. Extent, 4,824 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Nalacharita-ṭikā. A commentary on the *Naishadha-charita*. By Bhavadatta, son of Devadatta, grandson of Sanayās'arma Śarmā, of the Śāṇḍilya gotra.

Beginning. ननामि वाचावचिदेवतां तां

विशोकशोकैकमिदमेवमथा ।

प्रवाद्मावाद्यु वदीवनेव

वागीशरक्षाधि कविमन्त्रिणि ॥

अक्षये चमति मन्त्रावितिः प्रचीता

नामाच्येवचमन्त्रा विवृतिमन्त्रेका ।

देवां मद्व तुलना न तथा मन्त्रेवा

अक्षय + + + + + अक्षयकान्तिः ॥

मन्त्रं तुवीरपि मुक्तमन्त्राका वक्त

प्रमोति किञ्चिदपि नैव रक्षकमक्ष ।

काव्यैव + + विवृति कविपठितका

वाचाव किं तु + + प्रति वाक्कक्ष ॥

मन्त्राधि वाक्कात् + + + + + मुञ्चै-

रेत्य प्रमोक्षिणि विद्यामुनेना ।

टीकावशावादिपुराणि कावे

वाक्कक्ष किं कृतविद्या विचारः ॥

विश्वविद्यादि । च प्रमोक्षान राणा वाचीन् । इत्यादि ।

End.

वरमाणां वशीकृत्य त्वज्जानी वनी तत्परिभूत निवृत्तीत्यर्थः । अत्रोवाचो-
निरवर्तको अत्राद्य तवचा वच—इति कुतः । एकमेवादिनीचं प्रमोक्षादिभूतिः । निवृत्तिं विज्ञानं
मन्त्रेणादिना च । कोचं पूर्वोक्तंवाक्कातमेव । अत्रार एव अक्षयं, तथा प्रीतमन्त्रः यथा तुवा-
चवक्तव्यः अत्रारावशावापिति । मेनिशेवचवर्त्मनोति प्रमोक्षः । एव अर्थे देवतावर्त्मनमुदित
हीवाकरमुवकीर्तय “वेत्त” मूलेः अर्थेकपमाणां । अन्वये + + वचनं तत्पर-
वत्तुक्तव्य विवृति विवक्त च + + + वचनित्वात् देवभूमितमेवत्वयोः ॥

জ্ঞানঃ জ্ঞানিকজ্ঞানো যৈ বিদিত্তরত্নাদাদিদিবাহিকর্মা-
 নিবোধ্যচক্ষুসিকৃত্তপ্রসুতনবন্যং প্রাচ্যপ্রাচ্যদ্যক ।
 বর্মাংদিবাহিকর্মাঃশূন্যমতি সুবিদিত্তোবার্যৈবজ্ঞান্য
 নীলান্বাযৈবযোঃ বন + + + অচ্যুতনবদ্যারম্ভঃ ।
 অজ্ঞানন জ্ঞানদীপক + শূন্যজ্ঞানমো—
 দিবাহিক রতি যুগাঃ প্রসুতনবর্মাংদ্যক ।
 অচ্যুতনবাহিকর্মাঃ অচ্যুতনবর্মাংদ্যকঃ কৃতঃ
 বিবাহ্য বরন্যঃ কৃতোজ্ঞানি দিবাহিকনঃ ।
 নম্রমোর্মবদন রত্নমিহবা জ্ঞানাজ্ঞান্য নীলনঃ
 কঁকায়া নিবাহিকরাবাহিকর্মাঃ বজ্রান্বিতিকাদ্যক ।
 বর্মঃ কর্মমিত্তকর্মাংনবদ্যদ্যাজ্ঞান্যদ্যক ।
 বৈবঃ বারদ্যকর্মাঃ বিদিত্তন্যং বিদিত্ত প্রমোদ্যক ।
 Colophon. রতি নীলবদনজ্ঞানো নবাহিকর্মাংদ্যকোজ্ঞান্য বর্মঃ ।
 বিবাহ্যঃ । নীলবদননৈববাহিকর্মাঃ বজ্রান্বিতিকাদ্যকর্মাঃ জ্ঞান্যন্য ।

No. 2208. নন্দিকেশ্বরসংহিতা, বা শিবধর্মোক্তার, অথবা নন্দিকেশ্বর-
 পুরাণম্ । Substance, foolscap paper, 12 x 3½ inches. Folia, 130. Lines,
 7 on a page. Extent, 2,314 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place
 of deposit, Uṭā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukho-
 pādhyāya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Nandikeśvara-saṁhitā ALIAS **Nandikeśvara-purāṇa** ALIAS
Sivadharmottara. The second part of a treatise on the divinity
 and adoration of Ś'iva, called Ś'ivadharmā, a Ś'aiva Tantra, in which
 Ś'iva, as Nandikeś'vara or the master of Nandi, expounds Ś'aiva doctrines
 for the edification of Sanatkumāra and his followers.

CONTENTS: I. Praise of Ś'ivadharmā. Virtues of Ś'ivā's liṅgam.
 Liṅgams of crystal and other materials appropriate for Indra and other
 gods. Sin of not worshipping Ś'iva. Merit of worshipping liṅgams.

II—V. Duties of worshippers of Ś'iva. Merit of erecting tem-
 ples for Ś'iva. Sweeping, cleaning, and besmearing cowdung in Ś'iva's
 temples. Bathing of liṅgams. Offerings of aromatics and edibles to
 ditto. Appropriate flowers for ditto. Characteristics of Bel leaves.
 Rules for songs and music before liṅgams.

VI—VIII. Hymn to Siva (Rudragītā)—S'ānti or benedictions. Worship of Siva on particular lunations and months. All sacred pools reside in liṅgams. Merit of singing and music before liṅgams. Praise of cows. The divinities that reside in the different parts of a cow, &c.

IX—XI. The means of obtaining S'aiva emancipation. Special worship of liṅgams. Vow of worshipping S'iva for twelve months together. The fast of Kailāsa. Rules for gifts of cows. Duties of Saivas common to all castes and all conditions of men. Rules for putting on the person Rudrākṣa seeds, ashes, matted hair, &c. Praise of abstinence from slaughter. Praise of truthfulness.

XII—XIV. Faith in S'iva defined. Yoga in reference to S'iva. Rules for gifts. Knowledge defined. Gokaṛṇa, Bhadrakarṇa and other principal seats of S'iva, (in all eight). Eight kinds of leaves appropriate in the worship of S'iva. Eight secrets of worship. Characteristics of the religion of S'iva. Characteristics of heaven and hell. Jyāna Yoga necessary for salvation. Sin defined. Uninterrupted painfulness or pessimism of the world.

XV—XVII. Particular diseases proceeding from particular sins. Description of the human body. Characteristics of ghosts. Punishments in hell. Knowledge concerning S'iva. Mantras of Siva. Merit of teaching.

XVIII—XXI. Sacrifice by works. Do. by meditation. Do. by knowledge. Merit of gifts to devotees of S'iva. Rules of expiations for followers of S'aiva religion. Merits of Goloka and other heavens. Prevalence of air in animated beings.

Beginning. सर्वकारमयेवम जगतः सर्वदा त्रिव ।

मेराज्ञावसवावाच त्रिव भवतु सर्वदा ॥

त्रिवसादौ त्रिव मये त्रिवमने च सर्वदा ।

सर्वेषां त्रिवभक्तानां मनुजानाञ्च त्रिविधं ।

मेवमेव सुखमीयं त्रिवभक्तिवरायणा ।

मन्त्रिकवरमजन्तु उद्गा सर्वे मनुजिनः ।

मत्ता कत्ता मद्यदेवं मुनिमन्त्रमुनीपमः ।

समस्तकारां सुखवाः प्रवृत्तिश्च यद्येवमिदं ।

अनन्य सर्वधर्माणां त्रिविधं सनातनं ॥

No. 2209. **आवरजावली**. Substance, aguru bark, 19 x 3 inches. Folia, 108. Lines, 8 on a page. Extent, 4,725 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṭā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprāsāda Mukhopādhyāya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Nyāyaratnāvalī. A commentary on the *Siddhāntasindhu*, of Mādhurāḍana Sarasvatī, prefaced by a dissertation on the fallacies of the Chārvāka, Bauddha, Jain, Sākhya, Nyāya, Vaiśeṣika and other doctrines, observed from a Vedānta standpoint. By Brahmananda Sarasvatī. Hall's Contributions, p. 109.

Beginning. नमोऽवयवज्ञानकालकाशितदेवि ।

कमलाकाशवैद्यानककानुसूतेविने ।

कदेवविदेहीकाकाशदीपशेष संवत्सरे ।

विधिपरचना कश्चिद्गच्छामयेव रूपते ।

महाराष्ट्रमहाकाशेऽनुकानुसूतेऽननः ।

उदुनां मन्त्रीकृत्ये आवरजावलीविष ।

नवादिनीयकप्रकाशमिरिमिमानमन्त्रकोर्मीपमन्त्रकप्रवेदेऽननुकानुसूतेऽननं महं गच्छा-
लीत्यादिदेवाकनवाकाशं विनीयविषयकप्रकाशितमन्त्रकाकाशकनतोनाकप्रकाशं कर्त्तुं विदे-
आकाशेविदेवमन्त्रकाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं
देवमन्त्रकाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं
विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं
विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं

End. कर्मविष्णुदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं
विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं

वीणापवकनीर्षाणां मुक्तकाशकाशं ।

नवाविषयकप्रकाशितमन्त्रकाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं ।

कर्म विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं ।

विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं ।

Colophon. एषी विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं
विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं

विषयः । ननुकानुसूतेऽननं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं
विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं विनीयदेवाकनवाकाशं

No. 2210 *মৃগদোষপরিষিষ্টম্* । Substance, country-made yellow paper, 16 x 3 inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. Extent, 511 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāpāghāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mugdhabodha-pariśiṣṭa. An appendix to Vopadeva's Saṁskṛit grammar named 'Mugdhabodha.' By Nandakīśora Bhaṭṭācārya Chakravartī.

Beginning. অথ কার্ণে বিব্রলম্ । নব দ্বিবাভিনির্ন কার্ণমিতি বচসা । নব মিত্র-
নবদল কার্ণার্থে বিব্রলম্ যুগ্মিৎ দদামি ইত্যথ সম্বন্ধঃ নৈ বচস্মি । নব ত্যাস্তিগেবাচ্চ বদাম-
দ্বিবাভাঃ কার্ণমাবাসান্ । অনব্যাবাহিকমিতি বচস্মুৎ বচস্মিৎ এব কার্ণবদার্থেনান্ প্রবো-
ধঃ কলমে তু দেবদত্তা নবদলম্ বচস্মীত্যথ সম্বন্ধমিতি বচস্মি ।

End. ইতি নবমঃ পদম্ যুগ্মিৎ কাহা । প্রমা প্রম । কাৰ্ণে প্রত্যয়ানান্য ক্রিয়ার্ণ দ্বি-
ভাষ্যমসংলগ্নান্ । বচা বিজ্ঞে কী এব বোজ্যং সূত্রা এব সৌমিত্র ।

Colophon. ইতি বন্দ্যকিটোরমহাচার্য্যেঃ কবচমিচ্চতে মৃগদোষপরিষিষ্টে মহিমমহরৎ
চমস্মি ।

বিবরণ : মৃগদোষপরিষিষ্টম্ কার্ণকবচমহরৎ মহিমমহরৎপদার্থেণ যাবৎ বচস্ম-
আকারকপ্রতিপাদনম্ । কার্ণকবচমহরৎ কবচাদিবিবরণম্ । সূত্রাদিভিত্তিকম্ ।

No. 2211. *আর্য্যসপ্তাশতী* । Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches. Folia, 45. Lines, 6 on a page. Extent, 1,012 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāpāghāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadāprasāda Mukhopādhyāya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvági's. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Āryā-saptaśatī. Seven hundred stanzas in the Āryā mitre on various subjects, chiefly erotic. By Govardhana Ācārya.

Beginning. বচস্মিৎ পৃষ্ঠিতম্ পৃষ্ঠিতম্ সুনীলমিতি বচস্মি ।

অনুরিৎ এব সুনীলমিতি নবদলম্ ।

সানব স্তম্ভক বিবলিৎ মিত্রিৎ সানব স্তম্ভকম্ ।

প্রানব স্তম্ভক বিবলিৎ সানব স্তম্ভকম্ । ইত্যাদি ।

End.

কদামবলবলম্ । স্তম্ভকম্ স্তম্ভকম্ ।

সৌমিত্র বচস্মিৎ । প্রানবলম্ স্তম্ভকম্ ।

विरचयन् ब्रह्मगीतां ब्रह्म इव कविपदं सिद्धः ।

पञ्चतार्याभरणतीर्था गोवर्धनाचार्यः ॥

Colophon. इति श्रीमद्वैष्णवाचार्यविरचित्त्याग्योपनिषत्सु समाप्ता ।

विषयः । दृष्ट.दण्डविषयकपरिचयः ।

No. 2212. **शारीरकन्यायनिर्णयः**. Substance, country-made paper, 15 x 8½ inches. Folia, 182. Lines, 18 on a page. Extent, 17,309 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'antipura, Pandit Kālidāśa Vidyāvāgīśa. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Sārirakanyāya-nirṇaya. A gloss on Saṅkara's commentary on the Vedānta Sūtra. By Anandajñāna, disciple of Suddhānanda. Hall's Contributions, p. 89.

Beginning. वाचस्पत्यान्मनसूक्तं सवित्रयैवांस्तु पुनर्वासाहं
 सत्यं सत्यमभेदतः सुतिष्ठतं निर्द्वैतमाध्यात्म्यं ।
 वात्स्यायानविद्यातद्विद्वद्विषयं सत्याविषयं वरं
 ब्रह्मज्ञानमनर्थकार्यविधुरं ब्रह्म त्वये वदत ॥
 यो योक्तुं सकृच्छं पुनाति मित्रता यं प्रादुरेकाकी-
 यातं येन ब्रह्मज्ञानमि वतनं तस्यै मनस्सुमंत ॥
 यस्मादादिरभूदंभमसता यस्तु प्रवादाकिंनो-
 यस्मिन् पर्येषवास्मिन् स्वरदिहं तस्यै मनोविषये ।

[illegible]

भारतीय न्यायपालिकासंबंधित-

मेवाडमङ्गल मङ्गला एव समस्तार्थे ।

ब्रह्मचर्य विद्यायाः साधनम् ।

મીનચારીએ જાણે કરિયે જાણવિરેલું ।

निम्नावकानिमुद्राःपितृदेवात्मनोरिरात्मनः प्रतिपत्तौ आकारयोःपरिचितं चतुष्टयमात्रं
आत्मोपरिचैतुं अवयवाद्भिरात्मः कथितवान्,—कथामेव कथित्वावेति ।

End. खराभापस प्रयोजनकार,—क्याहमि इत्यादिमि । क्याकरविरवमिहिरि वरि-
 + + के + + वर वरने खराभापसुंवरवस वेदाकमीनांवाकास वनवस-
 निरिपकासकहावां वाकसेन उन्नामइकावववेवाव् वरिवकावववविमिमि वाक ।

वाक्यान् वाक्यान् + + च + च + + + नमोऽस्तु

+++++ प्रभुन वरमहीयसुमर्षं नमसी ।

शुभाभ्यामिदं दुःखं कतिपरिविहृतप्रौढजातेभिर्युवा—

मन्दस्त्रावप्रसीमा अयमिति मुद्राविषं तद्विषां वदितवता ।

उन्मेष उद्वहारीष वाह्यायावि उदाधिवा ।

वाक्या त्रयाणि चैकमेव + + + + समाहृता ।

Colophon. इति श्रीनरनरुचयप्रियाजटाचार्यश्रीप्रधानपुरुषादितिभक्तप्रदाय-
प्रज्ञानकवे श्रीनन्दारुदभाषयित्री भाषयित्रीं चतुर्थांशवत् चतुर्थांशः । वनतोऽथ
मारीरुदभाषयित्रीः ।

विषयः । नृसिंहनीधमाह्वरनायक वाक्यावम् ।

No. 2213. **কোত্রিলতাব্দ**, (দ্বিতীয়সমাজঃ) Substance, country-made yellow paper, 14 x 6 inches. Folia, 108. Lines, 10 on a page. Extent, 3,510 Slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Bānāghāta, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasad Mukhopādhyāya. A ppearance, new. Press. Correct.

Yogini Tantra. An original Tantra of the Śākta class. The codex contains only the second half of the work, and even that is obviously not complete.

CONTRAST, I. Praise of the Tantra. Forms of Kālī. Characteristics of Gurus. Kālī identified with the Supreme Divinity. Merit of accepting her mantra.

II. Identification of Kālī, Tārā, and Vidyā. Rosaries. Resolution

to adopt Śākta Mantras. Initiation. Worship. Expiation for not worshipping Śakti at stated periods.

III—V. Amulets for curing diseases. Amulets for effecting subjugation &c. Diagrams for insuring success in worldly affairs. The six principal rituals. Bedsteads. Courtyards. A Rite with the root of a Bel tree. Shaving of the hair of the head.

VI—IX. Characteristics of Divya and Bira conditions. Svapnāvāṭi Vidyā, defined. Science of restoring the dead to life. Science of attracting whatever one lists. Origin of Yoginīs. Story of Ghora, a demon.

Beginning. वैकुण्ठ शिवराजं महर्षि वरदेव ।

वन्द्य विरिञ्चिकर्ण गौरी तं वन्दयन्मम ।

वीरेकपात्र ।

अथ वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यै ।

कथितं योगिनीतन्त्रं तन्त्रे वद जगद्गुरो ।

वाचाञ्च कीर्तितं तन्त्रं पुनः वीरेकपात्रे । एवादि ।

End.

अथ वद तु कर्णं प्रविष्टां पुरतश्चरेत् ।

विश्वस्यै नरेभ्यो हिमौषधमन्त्रादि ।

इति आचार्ये देवेभ्य नमोऽस्तु अथ वद ।

Colophon. इति योगिनीतन्त्रे वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं हिमौषधमन्त्रे वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं ।

विश्वस्यै । १ वन्द्यै वन्द्यै,—योगिनीतन्त्रमन्त्रादिभिरुक्तं । काशीकवचमन्त्रादि । मृदुना-
चार्यमन्त्रादिभिरुक्तं । काशिकैव मन्त्रादिभिरुक्तं । तन्त्रमन्त्रादिभिरुक्तं ।

२ वन्द्यै,—काशिकाचार्यमन्त्रादिभिरुक्तं । वाचाविद्याकीर्तनं । चन्द्रमन्त्रादि ।
दीक्षाविद्याभिरुक्तं । पूजाविद्याभिरुक्तं । वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं
वाचाविद्याभिरुक्तं ।

३ वन्द्यै,—वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं ।
वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं ।
विद्याविद्याभिरुक्तं । विद्याविद्याभिरुक्तं । विद्याविद्याभिरुक्तं ।

४ वन्द्यै,—विद्याविद्याभिरुक्तं । वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं ।
विद्याविद्याभिरुक्तं । वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं ।
विद्याविद्याभिरुक्तं । वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं वन्द्यैवर्ण्यं ।

No. 2214 भगवतीपद्यपुष्पाञ्जलि. Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent, 82 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Ulā, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Bhagavati-padya-pushpāñjali. A hymn in praise of the Devī and her attributes. By Rāmakṛishṇa, son of Bhadrū Suri Tripāṭhi, of Karavaijunapuram.

Beginning. भगवतीभक्तवन्दनार्थं

भक्तभक्तपुराणुरवेति ।

सुखमनाममचक्षुपरिष्कृतं

कमलपुष्पमलया निवसं ममे ।

तानुभावयि मन्त्रं विज्ञेयमुदयेते ।

नरनारायणोऽस्तेको नरविद्योम मेऽपरः ॥ (?)

वरिचरुपपद्मे चक्षुपद्मे नृपाना-

दक्षिणतवरामासद्भिभावादयेते ।

तानुचरि करोमि प्रीतये भक्तिभाजा(?)

भक्तवति पदपद्मे पद्मपुष्पञ्जलिं मे ॥ इत्यादि ।

End.

रमवति किरणार्ध + व चित्तिः ॥ १ ॥

+ परमवर + महासकलः कपोतः ।

चक्षुत सुखमनां रसपदैकवर्णः

सुखमभवत्तेतुः प्रीतये विज्ञेयानुः ॥

Colophon. इति श्रीभक्तवतीपादारविन्दमकरन्दनाम्नसुदा + च + + + कर
मैकुनरपुष्पाञ्जलिमन्त्रकरिचिदाहितनृनारायणकविना विरचितभगवतीपद्यपुष्पाञ्जलिः सम्पूर्णाः ।

विषयः । श्रीपद्मवती देवी पद्मपुष्पाञ्जलिद्वारादितीर्थं ।

No. 2215. नामावलिस्तोत्रम्. Substance, country-made paper, 12 x 9 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 14 śloka. Character. Nāgara. Date, ? Place of deposit, Ulā, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Nāmāvali-stotra. A hymn in which a great number of epithets, used as names of Siva, are strung together. By Śaṅkara Achārya.

Beginning. वे चन्द्रचूड मन्मथानक प्रकृषाये
 काको त्रिरीम त्रिरिजेम मनेम मयो ।
 भूमेम + + अयच्छदम नामनाथं
 संसारदुःखममनात्मनदीम रच ॥
 वे पार्श्ववीरुदयवसम चन्द्रमौक्त
 भूमाधिव ऊरवर विद्मामिनाथ ।
 वे वामदेव मय वद विनाकवाके
 संसारदुःखममनात्मनदीम रच ॥ इत्यादि ।

End. मोरीपिकासमवनाथमवेन्दराय
 वक्षानमाय मरवामनक + दाय ।
 सभ्याय सभ्येजमनामधिवाय मयो
 इरिन्द्रदुःखममनाथ मयः शिवाय ॥

Colophon. इति श्रीमहाराचार्यविरचितं मातावल्लीकोषं समाप्तं ।
 विषयः । कोषदालेन लिखनामावधिकवचनं ।

No. 2216. लघुसप्तशतीकोषम् । Substance, country-made paper, 13
 x 4 inches. Folium, 1. Lines, 18. Extent, 35 ślokaś. Character, Nāgara.
 Date, Sm. 1772. Place of deposit, S'ātipura, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīś'a.
 Appearance, fresh. Verne. Correct.

Laghusaptaśati-stotra. A hymn in praise of the Devī as
 described in the well-known Chapṭi section of the Mārkaṇḍeya Purāṇa.
 By Prithvīdhara Achārya.

ॐ नमस्तुतिनाथे ।

Beginning. वाक्कोषं चर्कोनिष्ठं वसन्तनि मन्त्रा
 वक्ष्यादिषु तद्विषयं वक्ष्ये जयैव ।
 मं चेतना वत इति प्रविचार्य विभो
 जित्वे महीवचरवौ मरुतं वचसे ॥
 वाक्कोषिनामनवाधतिरेव जेव-
 र्थ्यैवकाजितवयुः पुदक पुदाकः ।
 मन्मथवामविषमोक्तमन्त्र वेदाभि
 वापुर्ध्वजावचयः मयं वकार ॥ इत्यादि ।

End. श्रीविद्यारवाचकः
 श्रीमन्मुक्तेश्वरवैद्यनाथः ।
 तस्य प्रसादात्मुक्तमात्मनः
 इत्योपरः शेषमिदं प्रकारः ।

Colophon. इति श्रीश्रीश्रीराधाकाश्विरचितं जगद्गुरुजीशेषं सम्पूर्णम् ।
 संवत् १७७९ वैशाख १७ शुक्लतिथिर्दशम्याष्टमेन विष्णुदेवेन ।
 विषयः । श्रीव्याख्यानं देवानामाद्यादिकीर्तनम् ।

No. 2217. शिवपञ्चाशिका वा आत्मार्पणस्तुति । Substance, country made paper, 13 x 4 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent, 135 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kālidāśa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Śivapañchāśikā ALIAS **Ātmārpanastuti**. A hymn in praise of Śiva. In course of the hymn the author dedicates himself to the divinity. By Apyayī Dikshita.

Beginning. वन्दे शैव' प्रभवति परं देवदेव प्रभावं
 सखादिभ्यो विधिवद्वचना कठिरेव कथम् ।
 अग्निबाह्मकामिति तदपि ज्ञानार्थं अग्निनाथान्
 शैलं शम्भुनामिदमिदं वाचयं मे वचसः ।
 किन्नादीनामवयववत् मिथितं ज्ञानं शिव-
 शास्त्रेण तत् शिवस्य कथितं सर्वविद्यामयीनम् ।
 नापिडातुं प्रभवति जगदीश्वरीश्वरमात्र-
 सखादासकनकसि जगतां नाथ ज्ञाने विधानाः । इत्यादि ।

End. आत्मार्पणस्तुतिरिदं अन्तर्हितवत्
 सद्यश्चमत्सवना न तथा तथा मे ।
 वाचापि कैवल्यार्थं त्वरं इतीये
 इतीमराह इति एव कथामिदं ज्ञानं

Colophon. इति श्रीशिवपञ्चाशिकावधिदीपितसखात्मार्पणस्तुतिः समाप्तः
 विषयः । श्रीव्याख्यानं शिवपञ्चाशिकादिकीर्तनम् ।

No. 2218. **কৃত্তিমদীপঃ।** Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,080 ślokaś. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Uḷá, Post Bāpāghāṭa, Zillá Nadiyá, Dīnanátha Bhaṭṭācāryáya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛitipradīpa. A digest of a number of Smṛiti rules. By Chandrasekhara Mahāmahopādhyāya.

Beginning. वसन्ति देवमीशानं चर्चस्य जगतः पतिः ।

प्रश्नं भूतभविष्यज्ञानं साम्प्रतज्ञानं च सम्यक्ति ।

ने. विन्दुपरवर्तनं प्रथमं दृष्टवान् ।

प्रदीपं क्षुतिशालेषु कुर्वते चन्द्रशेखरः ॥

तथाहो त्रिविक्रयमात्र आम्बपुरार्थ ।

ब्रह्मणेदं ब्रह्मणो यजामहे ।
सुविश्वं कर्तव्यमक्षराणि ।

संश्लिष्टा परमा साया हेचिना हेचधारिणी । इत्यादि ।

End मुद्रविषयोऽस्मादात्मनःपि प्रोक्तवदमादयोऽस्मात्तन्मात्रम् । इति ।

Colophon. इति मधेःपाञ्चासनीयन्दनेरारम्भविधिर्बते कृतिप्रदीपे जगन्नाथविदेवम् ।

समाप्तिः च यथा ।

विषयः । तथाहो निमित्तकपादिकथनं । आकाशित्वकनङ्गेदिकथनं । कुम्भादिनिमित्त-
कपञ्जाकथनं । प्रविण्वादिनिमित्तकपञ्जाकथनं । तत्र तत्र विहितकालनियमवत् । अज्जुवाची ।
तथाह्वयकालः । अज्जुवादिनिकथनं । कुम्भाद्याकथनं । एकादश्यानुपवाचनविधिः । चंदात्मनिकथनं ।
तद्वचनिकथनं । तद्वचनव्यवधिकथनं । अज्जुनरकादिनिमित्तः । अज्जौचनिकथनं । पादाधिकारि-
निकथनं । अज्जौचानादिनिकथनिकथनं । हनीतमोदिनिमित्तः । वेदुमन्वाचनिकथनं । चर्चनदेवाह-
निकथनं । चर्चनदेवाहनीयैवादिनाह्वयनिकथनं । अह्वयवाचकाह्वयनिकथनं । विवाचनि-
कथनं । वाचिकाह्वयनिकथनं । कालाह्वयनिकथनं । कालाह्वयनिकथनं । अज्जौचानादिचंदा-
निकथनं । अज्जौचानाह्वयनिकथनं । आह्वयवाचनिकथनं । विवाचवाचनिकथनं । अज्जौचानाह्वयनिकथनं ।
अज्जौचानाह्वयनिकथनं ।

No. 2219. **সুতিখণ্ডপত্র**। Substance, country-made paper, 16 × 4½ inches. Folia, 88. Lines, 6 on a page. Extent, 1,747 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṭā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Dinanātha Bhāṭṭāchāryāya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Srúti-kalpādruma. Principles of the Bhakti doctrine and refutation of the adual Vedānta theory and unreality of matter. The object of Bhakti is Kṛishṇa, whose divinity is vindicated. By Haridāsa, a Vaiṣṇava hermit.

सङ्गमस्यैव सारं यदस्ति तद्विदुः ॥

वृत्तिकल्पद्रुमोनाम चत्वारिंशद्वारिभक्तिः ।

अन्तःकरण प्रपञ्चानां वा पञ्चानां वदितुं शक्यः ।

सद्यः भगवान् मन्दमन्द एव प्रतिपत्तिपुराणादिषु श्रेयमेवाभिहितः । तथापि इत्यादि ।

End.

न चलाति निजवर्षवर्षांतोऽयः समजतिराकाशदुःखद्विषयस्य च ।

न हरति न च हनि विविदुःस्थितमनसं तमदेहि विष्णुभक्त ॥

Colophon. इति श्रीबीमह्वयनन्दनवरदारविन्दनधुननवरिहासकृतः शुनिकल्पमुद्राः
शतः ।

विषयः । भगवान् नन्दनन्दनः श्रीकृष्ण इव परब्रह्मब्रह्मस्य इति निश्चितम् । ब्रह्मकः साक्षात्-
इति निश्चितम् । अग्निहोत्रकथादि विवेचनम् । तत्त्वज्ञानकथं अन्तर्ब्रह्मकथनम् । अग्निविमानादिकथनम् ।
श्रीमद्भागवतस्य भुक्तिमार्गप्रवृत्तिसंस्थाविषयकथनम् । अन्तैव भगवन्प्राप्तिर्न तु ज्ञानादिनैति-
निश्चितम् । भगवत्कीलकस्य अन्तर्ब्रह्मरहित इति निश्चितम् । अन्तः सत्यकथनम् । साक्षात्प्राप्ततायेव
कीर्तनम् । साक्षात्प्राप्ततायेव निश्चितम् । भगवन्निर्गुणादिगुणानां सत्यत्वनिश्चितम् । पापप्राप्तिश्चास-
त्कथनपूर्वकं तदायेव निश्चितम् । भगवद्भक्तैः सर्वेषामधिकार इति निश्चितम् । भगवत्कीलकादीनां भिन्न-
त्वकथनम् । विष्णुप्राप्तिनिश्चितम् । साक्षात्प्राप्तिनिश्चितम् । भगवद्भक्तानां मोक्षप्राप्तिनि-
श्चितम् । देवभक्तिनिश्चितम् । भगवद्भक्तसङ्घस्य कथनम् ।

No. 2220. **সিদ্ধান্তমঞ্জরীভাবদীপিকা**। Substance, country-made paper, 15 x 4 inches. Folia, 200. Lines, 9 on a page. Extent, 6,492 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Rānāghāta, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, old. Prose. Correct.

Siddhāntamanjarī-bhāvadīpikā. A commentary on the Siddhāntamanjarī of Jānakīnātha. By Kṛishṇa Ś'armā.

Beginning. मेवाक्षयत्वा हविरे तद्विष्कलीरे मवाग्वाहरीमयत्वा ।

इन्द्रादिनाम्ना भुवनेश्वर्या नां वातु चम्पा निरिराजकम्पा ।

प्रत्यक्ष विषयोः तादौ नीयता ज्ञानप्रसङ्गा ।

विद्याभवनद्वारीयाः प्राक् द्विपतेः प्राचदीपिका ।

आदिचिन्तनविषयव्यापकनाथ कृत परमात्मनस्कारकं ब्रह्मं त्रिविधिकाये प्रकटयित्वा-
वकाशेभूयां तद्वक्तृचरणाव चादौ निबध्नाति प्रकरोति ।

End. चतुष्टयेन तथोक्तं, तथापि यथोद्वेगं निश्चायोचितान्—इत्यनः
परं कथितवान् परिश्रान्तिकृपकवाक्यं नास्ति ।

विषयः । आनन्दीनाथकृतन्यायविद्याकमण्ड्यां भाष्यम् ।

No. 2221. सिद्धान्तमञ्जुषा । Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 122. Lines, 7 on a page. Extent, 3,229 ślokas. Character, Bengali. Date, Sm. 1,658. Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháta, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Siddhānta-manjūshá. A dissertation on the adualistic Vedānta doctrine and refutation of all adverse doctrines. By Śiva Bhārati, disciple of Jñānendra Bhārati.

Beginning. प्रकृत्य भवन्त्यादात् ज्ञानेन्द्रभारतीयनीम् ।

कृता विद्यात्ममञ्जुषा तत्तुष्टयाद्येकतोमया ॥

अथ कस्याका वा अरे ब्रह्मः श्रीतन्त्रोपदिष्टाचित्तव्यतिष्ठत्या आद्यतन्त्रज्ञानस्य अभ-
र्षितलोके—इत्यादि ।

End. अतएवाविद्यलोकानुहत्या जीवकृत्तिरिवादिविद्याकरकथं ।

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिब्राजकाचार्यज्ञानेन्द्रभारतीपूज्यवाद्भिरक्षणीविवभा-
रतीकृता विद्यात्ममञ्जुषा पटिपूर्णा । संवत् १९१८ ।

विषयः । आका वा अरे इत्यथ निवर्तनविधिरयमितिनिकषणं : इदं ब्रह्मैव अत्रदुपादान-
मिति निकषणं । मायाविद्युर्धोर्देवादिसतकथनपूर्वकं तत्तुष्टयं । मायाशक्तिरेव उपादानमि-
ति सतकथनं । उपादानतुष्टयं । अप्यादादिसतकथनविशेषणं । प्रत्यवादिप्रमादकथननिकषणं ।
अपरोक्षज्ञानकथनकथनं । प्रत्यक्षान् बुभेः प्राधान्यनिकषणं । प्रतिबिम्बमिच्छात्मभुवनव्यवस्थां सत-
कथनपूर्वकं विन्यसतिविन्यसायेन जीवेश्वरदेविभिन्न इति निकषणं । मिथ्यामल्लककथनं । चित्त-
प्रविहारा कर्तव्यं विद्योपशान्तिनिकषणं । आत्मनोऽर्जुनकथननिकषणं । आकाशस्य नित्यत्वाद्दृ-
ष्ट्यं । जीवात्मककथननिकषणं । नमोमित्यत्रवाद्दृष्ट्यन्तुष्टेन न्यायवैशेषिकविद्यात्मककथनं ।
ब्रह्मकथननिकषणं । वाङ्मनकथनं । एकजीववादकथनपणं । अपरमेकारकनिकषणप्रसङ्गेन
नामानकथनं । जीवकृत्तिरिति निकषणं ।

No. 2222. রত্নমালা । Substance, country-made paper, 16 x 4 inches. Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent, 354 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprádda Mukhopádhya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Ratnamálá A collection of miscellaneous verses illustrating particular rhetorical maxims, with many riddles and enigmas. By Lakshmapa Bhāṭṭa.

Beginning. প্রতিপদ্য পদ্যগণে আনন্দে বিতরং নৃপ ।

রত্নমালা প্রভুর্ভোঃ সুখ্যাতা শৌকারকং ।

সত্যলবাসনতীকুচুজবসান

দিব্যার্থ কনকদুর্বলপুথিমাং ।

বিশুদ্ধকৌজলবর্ণরত্নাবসান

স্বর্গে নবানি নবদা বহুদৈবকল্যুং । ইত্যাদি ।

End. জ্ঞান জ্ঞান মতা হতা রকোনা বিজয়ি কিলক ।

নন্দক কাহিনোঃ সৌখ্যবিজয়িতৃপদ্যাবসান ।

Colophon. যদি বীড়কবচনহস্তনা রত্নমালা বন্দুর্ভোঃ ।

বিষয়ঃ । অপ্রকৃতপ্রবচনকল্পারম্ভাবসানবা বিবিধপ্রশাসনিকপ্রকল্পবর্ণ প্রতীতিকল্পনকল্প ।

No. 2223. সুমাসিনীঃ । Substance, country-made paper, 15 x 4½ inches. Folia, 149. Lines, 8 on a page. Extent, 3,601 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháta, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhāṭṭāchāryya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Subhāshini. A commentary on the Kirātárjuniya of Bhārávi. By Manohara S'armá. The work is said to have been written under orders of Rájá Kshitipála Malla.

Beginning. নন্দা নন্দানীকরকারবিন্দু নন্দীকরক জিবনে বিদ্যায় ।

সাম্প্রদায়িকচিন্তাবাক্যমুদেঃ সুমাসিনীকারবিন্দোবদীকা ।

অথ নন্দাকবিন্দোঃ । প্রাচীনদ্বিত্ববর্ণনাপ্রভে সাম্প্রদায়িকনন্দকবচন্য বাসীর্জ-
নন্দিতিকরকোক্তিকবিন্দোবদ্য বন্দুর্ভোঃ কটকবচন্য বীড়কবিন্দোবদ্য কবচোজল্য বিদ্য-
বিন্দু প্রদীপ্তি, বিষয় ইতি ।

End. জ্ঞানাকরবা কমেজানন্দহ । অপ্রকৃত-কল্পনকল্প ইত্যাদি ।

Colophon. इति वनकमुपनिषिद्धीमविनायकनमस्तुतिवाङ्मादिहवीनकनोपलब्ध-
कृतायां कुमायिकां भारविटीकायामहाद्वयः वर्यः ।

विषयः । भारविहस्तकितानां मुनीनकायक वाङ्मयः ।

No. 2224. चैतन्याष्टकम् । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 14. Extent, 22 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāpāghāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Verse. Correct.

Chaitanyaśṣṭaka. Eight stanzas in praise of Chaitanya and expressive of the grief of the writer on the demise of that saint. By Rūpa Gos'vāmī, a companion of the saint.

Beginning. चरितं तु मेढ्रे मुकुटनमालावतुल्यं

कलापुष्पं राधा प्रियतरपत्नीवाप्तुमिति ।

अथैः मेढ्रे जातः प्रभुरपरमैरेकमुखात्

मयीकृतः किं मे मयमवरतिं वाङ्मयि पुनः ॥

पुरीदेवज्ञानः प्रवचनपुना ज्ञानमपुनः-

मुकुटौघिनोऽसिद्धिपदपरिचयोर्धितव्यः ।

कवयस्तत्राभ्युदयमकनीराजिमनुज

मयीकृतः किं मे मयमवरतिं वाङ्मयि पुनः ॥ इत्यादि ।

End.

मयीकृतोऽस्माकमिदमभीष्टं विरचयन्

वदा ह्येकमेकादतिविषदयति यत्किंचित् ।

प्रधानं चैतन्यः प्रभुरतिष्ठवाचैरविमलः

वृद्धमेवाधोऽपि प्रियतरपदे मय्यवति तं ॥

Colophon. इति श्रीकव्योक्तानिष्ठं चैतन्याष्टकं ।

विषयः । लोकान्तरं गौराङ्गद्वयं बोधव्यदेवेन सहितवनिपुणं चण्डेदीवक-
मुखापुष्पवर्णम् ।

No. 2225. वनविनायकः । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 260 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāpāghāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Verse. Correct.

Vrajavilāsa-stava. A hymn in praise of the frolics of Kṛishṇa at Vṛndāvana. By Rūpa Gos'vāmī.

Beginning प्रतिरञ्जयिष्ये कान्धेरसंवातिभिः।

विष्णो नमः संचरन्महाप्रहारेः पाप्मन्महाः ॥

इत्थं वारं कथयन्वकिमिरुहं इहं पुराणादिभिः।

विषं मानसिधारवन्मन्त्रिभिः शोभादिचिह्नैर्भुजं ॥

आभिन्नेन सुपादयं कथयन्नामं पादयन् नीचरे।

येनैतान्नयन्त्यं कथयन्त्यं + + + + + इत्यादि।

End.

इत्थं विचयन्मन्त्रिभ्यः कथयन्नामं

कदा कथयन्नामं कथयन्नामं नीचरे।

मुक्तः कुतुहलभूताः परिपठन्ति ये वन्त्यः

धर्मं परिपठन्ति ये निरुत्तमं वन्त्यः ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णस्तवविष्णोस्तवः समाप्तः।

विषयः। कृष्णस्तवविष्णोस्तवः समाप्तः।

No. 2226. गौराङ्गस्तवविष्णोस्तवः। Substance, country-made paper, 16 × 5 inches. Folium, 1 Lines, 16. Extent, 25 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Itánághata, Zilla Nadiyá, Annadá-prasáda Mukhopádhya. Appearance, new. Verse. Correct.

Gaurāṅgastava-kalpataru. A hymn in praise of the personal characteristics of Gaurāṅga alias Chaitanya. By Rūpa Gos'vāmī.

Beginning. नमिं इह। वत्स प्रसन्नमनसोऽस्मिन्मनसाः।

सुखं नीचलोपरि इत्थं पन्थाविवर्धं।

कथयन्नामः कथयन्नामं नीचलोपरि वत्स-

कथयन्नामः कथयन्नामं नीचलोपरि वत्स-

कथयन्नामः कथयन्नामं नीचलोपरि वत्स-

विषयं कथयन्नामं नीचलोपरि वत्स-

वत्सं कथयन्नामं नीचलोपरि वत्स-

वत्सः नीचलोपरि वत्सं नीचलोपरि वत्सः ॥ इत्यादि।

same work which has been noticed under No. 2198 (p. 260) as *Kapila-sūtra*, but the exegesis is different. The introductory lines of the two MSS. now under notice are substantially the same as those in No. 2198, but the wording is different, and the name of the *Brāhmana* is not given, nor is the text described to consist of 22 aphorisms in one chapter divided into 4 sections. The omission of the name is appropriate, for *Asuri* is generally described to have been a brother of *Kapila*, and he could not with any propriety be made to describe his family, his race, and his name to his brother. The introduction runs thus:—

“A certain *Brāhman*, aggrieved by the three kinds of pain, had recourse to the great sage *Kapila*, the teacher of the *Sāṅkhya*. Having declared his family, his name and race, and his desire of instruction, he said—‘Venerable Sir! What is of all things the most important? What is actual truth? And what must I do, in order that I may have done what is fitting to be done?’ *Kapila* replied—‘I will tell you.’”

This introduction is followed by the so-called *sūtras*, the number of which is not the same in the two codices under notice. A gives the number at 25, exclusive of the concluding line which describes the fruit of knowing the topics. The topics are—(1) “Eight ‘produced’ (*prakṛiti*); (2) sixteen ‘productions’ (*vikṛita*); (3) ‘soul’ (*puruṣa*); (4) the ‘trial of qualities’ (*traiḡunya*); (5) ‘development’ (*saṅchāra*); (6) ‘dissolution’ (*pratisaṅchāra*); (7) the ‘instruments of soul’ (*adhyātma*); (8) ‘the province of an organ’ (*adhibhūta*); (9) ‘the presiding supernatural agent’ (*adhidaivata*); (10) the five ‘functions of the faculties’ (*adhibuddhi*); (11) the five ‘sources of action’ (*karma-yoni*); (12) the five ‘airs’ (*vāyu*); (13) the five that consist of action (*karmmitman*); (14) ‘ignorance’ (*avidyā*) under five divisions; (15) ‘disability’ (*āśēti*) of twenty-eight kinds; (16) ‘acquiescence’ (*tushṭi*) of nine kinds; (17) perfections (*śiddhi*) of eight kinds; (18) the ‘radical categories’ (*mutikārtha*) of ten kinds; (19) ‘benevolent nature’ (*anugraha-sarga*); (20) ‘elemental creation’ (*bhūta-sarga*) of ten kinds; (21) ‘parental creation’ (*dhātuvā-sarga*) of three kinds; (22) threefold ‘bondage’ (*bandha*); (23) threefold ‘liberation’ (*mokṣa*); (24) threefold ‘proof’ (*pramāṇa*); (25) threefold ‘pain’ (*duḥkha*):—in these consists all actual truth. He who shall have thoroughly understood this, will have done all that is to be done. He will not again be obnoxious to the three kinds of pain.

Such are the aphorisms of the *Sāṅkhya* entitled the ‘compendium of principles’ (*latvasamāsa*).”

B limits the number of the sūtras to 23, omitting 21 and 25, making one sūtra of 4 and 5, and reckoning the last line as a sūtra. No. 2198, reduces the number to 22, by making one sūtra of 7, 8 and 9. It, moreover, divides the sūtras into 4 sections, ranging, the first three sūtras in the first section, the next four in the second, the next 9 in the third, and the last six in the concluding section.

The enumeration of the sūtras in A, obtains also in the translation given in the *Benares Magazine*, III p. 282. Mr. Hall notices other variations in the Preface to his edition of the *Sāṅkhya-pravachana-bhāṣya*, (p. 29,) and recites them with additions in the Preface to his edition of the *Sāṅkhya-sāra*, (p. 42). The weight of evidence lean, on the whole, in favour of 22. But whatever their number they are the headings or titles of the topics which Kapila may have taught, and not the substance of his teachings. Nevertheless there is no doubt that the work is of considerable age, for it is unquestionably more ancient than the *Sāṅkhya Sūtra* and the *Sāṅkhya-kārikā*, from which it differs in some respects, and is obviously the oldest text on the *Sāṅkhya* available.

The name of the work is not given uniformly in the different codices. A names the sūtras *Tattvasamāsa*—*Tattvasamāśikhyā Sāṅkhya sūtrāni*. So does the text printed in the *Benares Magazine*, both at the beginning and at the end. B, at the beginning has *athātah tattvasamāśata sāṅkhya-sūtrāṇi vyākhyāyāmah*, and at the end, *Iti sāṅkhya sūtrāṇi samāptāni*. No. 2198, which I have seen since writing its notice on page 260, has *Sāṅkhya-darśana bhāṣya* in the epigraph of section I; *Sāṅkhya-bhāṣya* in the rubrics of sections II and III; and *Sāṅkhyāchārya-kapila-sūtra-bhāṣya* in the colophon. The exegesis attached to the text is the same in A and B, but the first is named *Tattvasamāśikhyā-sāṅkhya-sūtra-vṛtti-krama-dīpikā*, and the second, *Sāṅkhya-sūtra-kramenaisa vyākhyātā krama-dīpikā*. No. 2198 obviously takes the name of the text to be *Sāṅkhya-sūtra* alias *Kapila-sūtra*, and of the exegesis *Sāṅkhya-sūtra-bhāṣya*. The name of its author has been incorrectly given on page, 260, and the error has arisen from the Paṇḍit who reported on it, having put in the word *kpita* after *Sāṅkhyāchārya*. The word does not occur in the original MS. The work must be taken to be anonymous, as is the exegesis given in A and B. Mr. Hall notices three other exegeses, the *Sarvopakāriṇī*, the *Sāṅkhya sūtra vīcarana*, and the *Sāṅkhya-krama-dīpikā* alias *Sāṅkhyālenkāra* or *Sāṅkhya-*

sūtra-prakāśikā which are of anonymous authorship. The last may be the same with my A, but I have no means of ascertaining the fact. Mr. Hall notices two others, the *Tattvayāthārtha-dīpana* and the *Tattvasamśodhikā*, by Bhāvāgapa Dīkshita and Kaśemānanda respectively, but I have not seen them. Nor have I seen Dr. Ballantyne's translation of the text, which appeared in 1850. Not a single copy of it is available in Calcutta. Taking the different names noticed above into consideration, it appears the true name of the work is *Sāṅkhya-sūtra*, and to distinguish it from the larger work which appeared subsequently, the descriptive epithet *tattvasamśataś* of the introduction has been latterly modified into *Tattvasamśas* as the identifying name.

Beginning. বহুবিধমিত্যেব সত্যতা জ্ঞানমাত্মনাম্ ।

সাদিত্যে ননকসৌ কথিতাব সত্যত্বৈ ।

অসত্যঃ সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ ।
সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ ।

End. ইত্যম্ সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ ।

ইত্যম্ সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ ।

সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ ।

সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ ।

সত্যসত্যতাঃ +++ সত্যসত্যতাঃ ।

Colophon. সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ ।

বিসবঃ । সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ ।

No. 2229. স্বৰ্ণরত্নাবলী । Substance, country-made yellow paper, 18 x 4 inches. Folia, 122. Lines, 8 on a page. Extent, 3,993 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Dīnanātha Bhāṭṭāchārya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Artha-ratnāvalī. A commentary on the Gītagovinda of Jayadeva. By Gopāla Chakravartī, of the sept of Bandyaghaṭi.

Beginning. সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ ।

সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ ।

সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ সত্যসত্যতাঃ ।

बुद्धम् वैभवावसां हरिरवौ वावाद्वावाभुम् ।
 विद्योक्तानेकधाकावि विचार्य विदुषं मुक्तः ।
 मेःपादः कुर्वे डीकाभर्त्तावलीःसर्गः ।
 जीवोविन्दवावावौ कुरणि कति मेः रवाः ।
 कथं कान् कथयैव् कथाम् नदीवा बुदिरत्तिका ।
 कावाविपारीकजवैर्भिकविता-
 विनामि डीका वक्तव्येऽस्य वसवि ।
 कथां कथयं हरितोवपेतवे
 वदे वदे वाक्तरवा विधीयते ।
 कथांवीनेत्यवावाय योविता नक्षत्रां वतां ।
 रवाकरेव रत्नं विं नूनं वनात्त म्पुत्रवे ।

अथ विद्वत्पूर्वं शरित्तनपरिवर्तमानाः कविमुक्तमिच्छकाः कथञ्चनानिवाहः परत-
 जातयताः शीतलपत्रमयः श्रीकण्ठेभ्यः।।तिवर्धित्वायपि जगन्मनेकवचसा श्रीहरिचरणकारणे
 प्रवर्धितुमवाः श्रीकण्ठयुक्तेभ्यः।।वार्थं मयावाचनारम्भायः । सर्वमेवमयाकाव्यमुच्यते तस्य
 कथयं । आनोर्नमस्तुभ्यवावकुमिर्मेभ्योवापि तत्कुमिति कावाद्द्वौप्राप्तीकवनवाकावकथय
 पुरस्कृत्यम् कवीवेदवेनाश्रीकण्ठकीर्तयर्चनकथनकथनापरमि । मेवेरित्यादि ।

End. अथहव उपविनीयुतः पञ्चलीभूत इत्यर्थः ।

अथान् वक्ष्यामि कविदपि + कथयद्वयी—
 अतं वाक् कथयं वचयति कुविद्योवचयि ।
 वत्तं वक्ष्येवां दक्षिणं पुनात्वाचन+कान्
 कुदे तक्षाकां मे कतिरिचनपूर्णां कुरजितः ।
 आनीद्वयकुलोन्मोदोनववद्वी श्रीनाम् हरिवाविष-
 कान्मुः शिवरत्नमूचिवद्वतोप्राभाकरोऽभूततः ।
 कुर्जदाव दमि वनीद्वयनिकक्षाहलोचः कनी
 मेःपादः किञ्च देव विषयकविषा डीका कथयं नृदा ।
 मयाकृवावेक्युमिमे वक्ष्यान्ते मावे नयैः वचकरत्न वारे ।
 डीकाविना कथनोत्तमूमेभ्योपाकमयो वनयोत्तमयां ।

Colophon. इति अथकथनम्वद्वीकुलवद्वतवीमेपाकथनवर्धित्विपरिवावां जीवोवि-
 न्दीकावाकथनमवसां वाद्वरत्नविपर्यं ।

विषयः । अथदेवकथनवीमेविन्दव वाक्कावम् ।

No. 2230. **স্বদেশী-কলস-পত্র।** Substance, country-made yellow paper. 18 x 3½ inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent, 250 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1768. Place of deposit, Sántipura, Kálidása Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Súdráhah-kṛitya-tattva. A digest of the rules regarding the duties of Śūdras. By Raghunandana Bhaṭṭācārya.

CONTENTS: Śrāddhas, daily offerings to the manes, offerings during the wane, Abhyūdayika or śrāddhas on auspicious occasions. Recitations of Vedic mantras prohibited. Gift of dressed rice prohibited. Śrāddhas to be performed according to the rules of the Yajur Veda. Paurāṇic mantras to be recited. The five Yajñas. Peculiarities in *śāntamanas* or religious washing of the mouth when commencing a service. Daily duties, washing of the mouth, brushing of the teeth, bathing, putting on sectarian marks (*tilakas*). Offering of water to the manes. Burnt-offering to Viśvedevāh. Sacrifices. Offering of grass to cows. Rules for meal time. Nocturnal duties. Sleeping. Going out.

Beginning. प्रबल्य मन्त्रिदाम्नां रामं वल्लदसेवकं ।

शुभाहःकृत्यतज्जानि भक्ति नीरदुग्धमनः ।

तच्च मया जगद्गुरुं भक्तिसन्निप्रदायकं ।

शुद्धात्मा तपस्यभावे वसति वीरवृन्दनमः ॥

यस्य चादिनिधिः, ननु कल्पयामहे,—एवं शुद्धोऽपि सामान्यं दृष्टिमात्रं कल्पेत् । मनोकारेण
मन्त्रेण कृत्यादासाध्यवद्भवः । सामान्यं कल्पनमकरोत्येवं प्रविशति कल्पयचादिनिधितं धारं चाभ्यु-
दयिष्यति । एवं दृष्टिमात्रेण शुद्धोऽपि कृत्यादितत्त्वम् । मनोकारेण मन्त्रेण न तु कार्यं चकितमन्त्रेण
सामान्यचरित्तवेन लोकोपशेकवियवत्तं बाह्यत्वेन तु कल्पयुक्तं चित्तमनुदाहृतमित्यनेन चित्त-
लोकाग्रहमेवाभिधानम् । इत्यादि ।

End. सप्तमावधि अंशसंज्ञादि कान्तकोटिपदीति ।

Colophon. इति श्रीकृष्णार्जुनसंवादे श्रीकृष्णस्य वचनं समाप्तम् ।

विद्यः । श्रुत्या आचक्षत्यनियतम् । आक्षिप्तकृतनियतम् । तत्र त्रिभिः । १. चक्षकनियत-
मादादि । २. श्रुत्याधिकारनियतम् । ३. मन्वाहृतनियतम् । अत्रादिदाननियतम् । यजुर्मे-
दीश्वरविद्या कर्मानुष्ठानकर्तव्यमाह्वयम् । आद्येऽपि दीराधिकारमन्वाः श्रुतेषु वदन्तीति तैत्ति-
र्यमनूयम् । वचनप्रविधिः । आचक्षते विशेषकम् । आक्षिप्तवैयक्त्यम् । आचक्षन्तवैयक्त्य-
म् । ह्यवाचनप्रत्येयकम् । आचक्षन्तवैयक्त्यम् । मिश्रकारिण्यम् । मयैवप्रत्येयकम् । अच-
क्षन्तवि वैयक्त्यवैयक्त्यम् । वक्षिर्कर्मकम् । तत्र तत्र प्रत्येयकम् । वेदाकारप्रत्येयकम् ।
वेदाकारप्रत्येयकम् । दानिकृतनियतम् । अचक्षन्तविद्यम् । द्वादीपप्रत्येयविधिविधम् ।

No. 2231. **सप्तसूत्रसंन्यासपद्धतिः**। Substance, country-made paper, 12 x 8½ inches. Folia, 12. Lines, 12 on a page. Extent, 214 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Śāntipura, Paṇḍit Kālīdāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Saptasūtra-sannyāsa-paddhati. Rules for the ordination of Sannyāsis and of the different orders in which they are divided, preceded by a brief account of the ten great teachers and their descendants. The teachers are: (1) Brahmā, Viṣṇu and Rūdra, (2) Vāsiṣṭha, (3) Śakti, (4) Parāśara, (5) Vyāsa, (6) Śuka, (7) Gauḍācārya, (8) Govindācārya, (9) Śaṅkarācārya, (10) Rūpavedāntācārya. The four principal disciples of Śaṅkarācārya were—Svarūpācārya, Padmācārya, Totakācārya, and Prithivīdharaācārya. Of these, the first had for his disciples Tirtha and Āśrama; the second had Vana and Jraṇya; the third had Giri, Parvata, and Śāgara; and the fourth had Sarvasvatī, Bhārati, and Puri, and each of these established a separate order of Sannyāsis. This account is followed by the rules for ordination on the following subjects, viz. initiation in particular mantras, prayer for ordination, offering of water to the manes, Aṣṭakā śrāddha, Viśvāhoma, the burning of the sacred thread, the crown-lock and other emblems of domestic life, bathing, prayers at stated times, mental worship, rest and reading of the Upanishads, reading of hymns for final emancipatory Yoga, reading of Panchikarapa, meditation or Samādhi, understanding of the Vedic text "Thou art that," reading of the Upanishads inculcating rejection of household life, recitation of particular mantras, ordination of Paramahansas, do. of Digambaras, trials of Sannyāsis.

ॐ नमोऽस्तुते ।

Beginning. आदौ वेदाकाशार्थः ब्रह्मा, द्वितीये आकाशः विष्णुः । तृतीये आकाशः शङ्करः, चतुर्थे आकाशः प्रथितः । एतादि ।

End. श्रीशङ्करभगवत्पादविरचितसंन्यासपद्धतिः ।

वरकृती भारतीय पुरी नाथ कदाचन ।

आत्मन्यैवमन्त्रयते ब्रह्मादयैः । (शेखरार-कीडवार-आत्मन्यार-शुभवार) ? । इति
ब्रह्मादयः ।

Colophon. इति सप्तसूत्रसंन्यासपद्धतिः समाप्तः ।

विषयः । ब्रह्मावतारवचनकारादिप्रकरणम् । अथ ब्रह्मविष्णुब्रह्म-त्रित्व-ब्रह्मि-ब्रह्मर-ब्राह्म-
 मय-लोकपाल-शैविष्यपार्थ-महेश्वरपार्थ-कपरीदाकापार्थ-प्रकरणम् । अथ कवचापार्थ-
 पञ्चापार्थ, शैलकापार्थः । इन्दीवरापार्थशैवि ब्रह्मपार्थलाम्बोपाविषयकारः इत्यादि । अथ
 प्रथम कवचापार्थक शीर्षे आचमन पञ्चापार्थक पञ्चः अथ कवच शैलकापार्थक त्रिभिः प्रथमः
 आचमन इन्दीवरापार्थक च कवचादी आरती पुरी शैवि प्रिया धनुः । अथ ब्रह्मावतारवचन-
 प्रकरणम् । शैवाविषयप्रकरणम् । ब्रह्मावतारवचनविधिः । सर्वविधिः । अष्टकावतारविधिः । श्रीशैवावि-
 धिः । अथ अष्टोत्तरीयविधिः शैवाविषयप्रकरणम् । आचमविधिः । अष्टावचनविधिः । आचमोप-
 चारिक पूजाविधिः । पितामहाविषयवचनविधिः । विष्णोपचारावतारवचनविधिः । पत्नीपरवचनः ।
 कवचाविधिः । मन्त्रवचनविधिः । शैवाविषयप्रकरणम् । आचमविधिः शैवाविषयवचनः । पुन-
 र्वाचमविधिः । अथ अष्टोत्तरीयविधिः । दिव्यवचनविधिः । पत्नीवचनविधिः ।

No. 2232. हादमवाचाप्रमाणवचनम् । Substance, country-made yellow
 paper, 18 x 8 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 254
 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'antipura, Paṇḍit
 Kālidāsa Vidyāśāstra; another copy at Ulā, Post Rāpāgūṣṭa, Zillā Nadiyā,
 Gopānātha Bhaṭṭāśāhārya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dvādaśayātrāpramāṇa-tattva. Proofs regarding the twelve
 great festivals of Viṣṇu. By Raghunānandana Bhaṭṭāśāhārya. The
 festivals are,—Chandana Yātrā, Snāna Yātrā, Guṇḍichā Yātrā, (in the
 months of Aśvīn, Māgha, and Chaitra) Sayana Yātrā, Dakṣhiṇa-
 pāśva-parivartana Yātrā, Vāma-pāśva-parivartana Yātrā; Uttāna
 Yātrā, Chhādanī Yātrā, Puṣhyābbhiseka, Sāpyodanavidhi, Dola Yātrā,
 Madana-bhaṅgikā. Detailed accounts of these festivals will be found in
 my 'Antiquities of Orissa,' Vol. II.

Beginning. प्रथम अर्चना कांठ कवचप्रमाणम् ।
 हादमवाचाप्रमाण विधि नीरवचनम् ।
 अर्चादेः हादमवाचाप्रमाण मन्त्रोपादेयवचनम् च रत्नादेः मन्त्रवचनम् । इत्यादि ।
 End. अर्चा शैलपञ्च कवचापञ्चापविधिः ।
 इति ब्रह्मावतारवचनविधिः ।
 Colophon. इति हादमवाचाप्रमाणम् । अर्चा ।
 विषयः । ब्रह्मावतारवचनविधिः विष्णोवचनविधिः । अथ आचमविधि-
 प्रकरणम् । शैवाविषयप्रकरणम् । आचमविधिः । अष्टावचनविधिः । आचमोपचारावतारवचनविधिः । पत्नीपरवचन-
 विधिः । मन्त्रवचनविधिः । शैवाविषयप्रकरणम् । आचमविधिः । अष्टावचनविधिः । आचमोपचारावतारवचनविधिः । पत्नीपरवचन-
 विधिः । कवचाविधिः । मन्त्रवचनविधिः । शैवाविषयप्रकरणम् । आचमविधिः । अष्टावचनविधिः । आचमोपचारावतारवचनविधिः । पत्नीपरवचन-
 विधिः । अष्टोत्तरीयविधिः । दिव्यवचनविधिः । पत्नीवचनविधिः ।

कथां चैवमज्ञात्वाह मुक्तिवाचावाक्यम् । वाचादुवाहे मुक्तिवाचावाचाः कथाविकल्पम् ।
 रचयित्वादिभिः । वाचये अद्यवाचाभिः । वाहे इतिवाचींवाचाभिः । वाचिने
 वाचाचींवाचाभिः । वाचिने अज्ञावाचाभिः । अद्यवाचये वादनीवाचाभिः । वाये
 मुक्तादिभिः । वाये वादीदवाभिः । वादुवे शक्तवाचाभिः । वाये अद्यवज्जिवा-
 चिविकल्पम् ।

No. 2233. पुष्पाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 11 × 8½ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent, 63 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rápágháta, Zillá Nadiyá, Gopívalabha Bhattachárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidáśa Vidyárágáśa. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Puṣhpánjali. A hymn in praise of the Deví. By Ráma-kṛishṇa.

Beginning. अद्यवाचीअद्यवाच्यम् अद्यवाच्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् ।

अद्यवाच्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् ।
 अद्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् । रवादि ।

End.

रवा + रवाच्यम् अद्यवाच्यम्
 अद्यवाच्यम् + + + अद्यवाच्यम् ।
 अद्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् ।
 अद्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् ।

Colophon. रवि श्रीरामचन्द्रविरचितः पुष्पाञ्जलिः चम्पूः ।

विषयः । अद्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् अद्यवाच्यम् ।

NO. 2234. गोविन्दस्तोत्रम् । Substance, country-made paper, 11 × 8½ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 75 śloka. Character, Nágará. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rápágháta, Zillá Nadiyá, Gopívalabha Bhattachárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidáśa Vidyárágáśa. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Govinda-stotra ALIAS **Vilvamañgala-stava** A hymn in praise of Viṣṇu as Govinda. By Vilvamañgala.

Beginning. श्रीराम विष्णो मधुसूदनारे
 ब्रह्मायुक्तमित् कमलम् मुरारे ।
 पावसा वा शिवस्य शैलपात्र
 मेरुमित् दामोदर माधवेति ।
 अथे कुरुकामस्य वाचसाया
 दुःखाकमेवाधुनयकमेव ।
 कृष्णा महा श्रीरामद्वयवासा
 मेरुमित् दामोदर माधवेति । इत्यादि ।

End. कुरुकामने रदमेव वारं दुःखावसाये रदमेव मेवं ।
 शैलपात्रने रदमेव माधं मेरुमित् दामोदर माधवेति । ११ ।

Colophon. एषि श्रीविष्णवद्वयकर्म मेरुमित्श्रीरं वनार्थ । मधुसूक्तु वनेषां ।
 विषयः । मेरुमित्क कुरुकामेव महापादिपात्रावस्थानीयं ।

No. 2235. दिव्यशोक वा ब्रह्मभेदप्रकाशः । Substance, country-made paper, 11 x 8 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 61 ślokaa. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Rāpāghāta, Zillā Nadiyā, Gopīvallabha Bhāṭṭāchārya. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Dvirūpakosha ALIAS **Śabdabheda-prakāśa**. A vocabulary of synonyms and homophonous words. By Purushottama Deva. Vide No. 223, Vol I, p. 118, for another work of this class.

Beginning. श्रीरामपात्रमनादिदामां कुरुकामेति वनं कवीनां ।
 कुरुकामा कुरुकामस्य ब्रह्मभेदप्रकाशोऽपि कुरुकामाकं ।
 किदादमारकामारकमामाकमावपि ।
 अरामिकारामिनयो अथ वाकः कवीभिः । इत्यादि ।

End. अथवाक्यवकारकं कुरुकामादि कुरुकामे ।
 कुरुकामाकं मावेति कुरुकामादि कुरुकामे ।

Colophon. एषि कुरुकामभेदप्रकाशोऽपि कुरुकामाकं ।
 विषयः । एकाक्यविषयकामाकं कुरुकामाकां कुरुकामादि कुरुकामे ।

No. 2236. मागसिक्कपुञ्जम्। Substance, country-made paper, 10 x 8½ inches. Folia, 6. Lines, 12 on page. Extent, 99 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Ulā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Gopīvallabha Bhāṭṭāchārya; another copy at Śāntipura, Paṇḍit Kālīdāsa Vidyāvāgḍā. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Mánasika-pújana. A hymn in which Vágdeví, the goddess of learning, is mentally worshipped. By S'āṅkara Achárya.

Beginning. सवधि मातव नमस्तुमायैर्नैतिमि मायधि मायधि मायधि ।
 यमिहपार्श्वदायनिरीचयैर्नैतिमि नमस्तुमायैर्नैतिमि ।
 नमस्तुमायैर्नैतिमि नमस्तुमायैर्नैतिमि नमस्तुमायैर्नैतिमि ।
 नमस्तुमायैर्नैतिमि नमस्तुमायैर्नैतिमि नमस्तुमायैर्नैतिमि ।

End. प्रत्यक्षं जगत्त्रिषु यज्ञेषुः पूज्यमभिहं पठेत् ।
 वाग्मादिभ्याः प्रसादेन वाक्प्राप्तं च कथिर्जयेत् ।

Colophon. इति ब्रह्मसंहिताविरचितं शान्तिविष्णुसूक्तं समाप्तम् ।

विषयः । ज्ञानसोपचारैश्च वाग्देव्या पूजाविधिप्रवचनमन्त्रेण तन्माहात्म्यादिकीर्तनम् ।

No. 2237. **आजपरीषद्**। Substance, palm leaf, 13 x 2 inches. Folia, 78. Lines, 5 on a page. Extent, 1,487 slokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Gopāvalabha Bhattachārya. Appearance. Prose and verse. Correct.

Śrāddha-pradīpa. A summary of the rules for the performance of various kinds of Śrāddhas. By Madanśmanohara Mahāmahāpādhyāya, son of Madhusūdana Paṇḍitarāja.

Beginning. संकारमावसथने सुदने विभाव
नीलमवाद्दकमहवभादरेष ।
वाक्मात्रि सत्त्वमवात्तं मुनीवराणां
वाक्मदीवमिष वद्विष्य वद्विषयाव ।

अथ कथायाम् पावनदमकलापश्लोका इति विविचये । इत्यादि ।

End. ज्ञानार्थविषयाभावात् सावदृश्यं हि वाच्यमिति वाचादिति ।

Colophon. इति महाभारताष्टादशस्कन्धसमाप्तम् । समाप्तः ।
 विष्णुः । समुत्पन्नः । सावित्रीविरचितः । नमः ।

सार्वत्रिकावधिधिकृत्यम् । साक्षादधिकृत्यम् । सार्वत्रिकैकादिपुनरधिकृत्यवशादेवकृत्यम् । आशु-
 दधिकृतावधिधिकृत्यम् । तद्विधौतदवशादधिकृत्यम् । एकैकादिर्वाधिकृत्यम् । आश्रयावधिभि-
 त्त्वावशादधिकृति । जीवद्रुतकर्मवशादधिकृत्यम् । निवृत्तविभागादिवाचकाकृत्यम् । भाषितकर्म-
 विधौतदवशादिवचकाकृत्यम् । वक्तृवादिवाचकादधिकृत्यम् । विवक्षितवशादिवधिधिकृत्यम् । निम-
 नावधिधिकृत्यम् । सौम्यावधिधिकृत्यम् । अविकारिधिकृत्यम् ।

No. 2238. **प्राचिनपाणिनामः।** Substance, country-made paper, 16 x 5 inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Extent, 2,645 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Rāpāghāta, Zillā Nadiyā, Gopīvallabha Bhāṭṭāchārya. Appearance, *decayed. Prose and verse. Incorrect.

Prāyaścitta-pārijāta. A digest of the Smṛiti rules for performing expiatory penances for various offences. By Ratnapāṇi.

Beginning. नमोऽस्मिन्नायतनदारविन्दे कर्तव्यं हृदयकान्तम् ।

गौरवपात्रः कृषिमां विनाय करे।ति आशुपुत्रिपारिजातं ।

अथ प्रायश्चित्तं प्रायश्चित्तप्रायश्चित्तमेवाधर्षितमाह—इत्यादि ।

End. इति काव्येन्द्रजनादरणीयं । अथ च कुशीकिः कव्यचरणीयमिति ।

Colophon. इति वदनात्मकादिकप्रदीपप्रकाशिनिरूपिते प्रथमविषयविरचिते ब्रह्म-
संस्कृतस्य अन्तर्गते । प्रथमोऽयं पृष्ठः ।

[illegible]

No. 2239. **কৃষিপঞ্জিকা**। Substance, country-made paper, 17 x 4 inches. Folia, 188. Lines, 8-9 on a page. Extent, 12,900 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Bag 464, Zilla

Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭāchārya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-chandrikā. A digest of the Smṛitis regarding duty.
By Apadeva Mahāmahopādhyāya.

Beginning. इन्दिराहृदयामयं कुठेन्दीवरसीयम् ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

अथ सर्वेषां कर्मणां साक्षात्कीर्णान् प्रत्यक्षतः च एवं निरूपयते । अथ यावः । निमित्तव्य-
पारादिकाङ्गमात्रेण प्रवृत्त्या । निमित्तं वा निमित्तं वा साक्षात्कीर्णं ज्ञेयम् । इत्यादि ।

End. दत्ततः साध्यान्वतोऽस्तिदेवपात्री तन्महिमेयत्त एव उपदेयः ।

Colophon. इति महाभारतसाम्बन्धिकाचार्यविरचिते श्रीमद्भगवद्गीतायाः प्रथमाः सर्गाः समाप्ताः ।

विषयः । काष्ठकपविषयकं । मिथ्यादिस्वप्नादिकथनं । मन्त्रावादिविषयकं । तत्र विवितापिहितकथनं विषयकं । तत्र परिभाषाकथनं । मन्त्रपञ्चमविधयोः काष्ठविषयकं । मन्त्रादि-
जन्यविषयकं । मिथिहैवेत्यवस्थाकथनं । भक्त्याद्यादिविधिः । ह्वाद्यावादिविधिः । स्नानविधिः ।
तथैवविधिः । चन्द्राविधिः । माघजीवपविधिः । माहाविधिः । माहाभेदे ह्येवाभेदकथनं ।
पञ्चाग्निरेवकथनम् । मन्त्राकृत्यकथनं । वैश्वेदेवादिविधिः । विश्वकावविधिः । आभिषेकविधिः ।
भोजनविधिः । मन्त्राभ्युपनिषत् । आचमनविधिः । मान्मूकविधिः । पुष्टाचमनवादिविधिः ।
तत्र कौमुदीवैश्वेदेवकथनं । वाच्येवत्यादिविधिः । रात्रिकृत्यकथनं । ब्रह्मविधिः । विनाश-
विषयकं । वरकन्यासकथादिकथनं । कन्याहोत्रादिकथनं । वसिष्ठादिविषयकं । वसिष्ठेह्वा-
दिविषयकं । माग्नीमुखादिविधिः । कन्याहोत्राविकारिविषयकं । शत्रुघ्नविधिकथनं । विश्व-
माविषादिविधिः । पुत्राकारविषयकविधिकथनं । कौशिककथनं । एकादशीजननविधिः । त्रयहोत्र-
कन्याहोत्रविधौ विधौ विधौ । शिवरात्रिजननकथनं । श्रीराजसूयजीवकथनम् । ज्योतिषाविकथनम् ।
आचमनविधिः । आचमनविधिः । अष्टाशतविधिः । विश्वारविधिः । तत्र काष्ठपुष्ट्यादिवि-
षयकं । अग्न्याविकथनम् । पुष्टाचमनविधिः । अग्न्याविकथनम् । तत्र वेदाचमन-
विधिकथनं । मन्त्राचमनविधिकथनम् । मन्त्राचमनविधिकथनम् । मन्त्राचमनविधिकथनम् । मन्त्राचमनवि-
धिकथनं । मन्त्राचमनविधिकथनम् । तत्र तत्र विषयादिकथनम् । अग्नेष्टिविधिकथनं । ह्वाद्यादि-
विधिकथनं । वसन्तरात्रविधिः । अक्षय्यमासविधौ विधिः । अक्षय्यविधिः । अक्षय्यविधिः ।
माघविधिः । वैतस्वीविधिः । वैकुण्ठादिहोत्रविधिः । मन्त्रादिहोत्रविधिः । ह्येवमेवविधिः । मन्त्र-
होत्रादिहोत्रविधिः । आभिषेकविधिः । अभिषेकविधिः । अभिषेकविधिः । अभिषेकविधिः । अभिषेकविधिः ।
मन्त्रादिहोत्रादिहोत्रविधिः । अक्षय्यमासविधिः । अक्षय्यमासविधिः । अक्षय्यमासविधिः ।
अक्षय्यमासविधिः । अक्षय्यमासविधिः । अक्षय्यमासविधिः । अक्षय्यमासविधिः । अक्षय्यमासविधिः ।

No. 2240. **इन्द्रजित्केरली ।** Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 207 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāhmaṇi-kupḍā, Zillā Rāngpur, Rāmachandra Bhaṭṭāchārya. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Indrajit-kerali. A treatise on divination by certain letters of the alphabet and by Onomancy. By Indrajit.

Beginning. आकाशं वैदिकसंवादं मन्त्रे वैदिकभाषितं ।

विद्याविविधे ज्ञानं मन्त्रे वर्णयिष्ये यतः ॥

अज्ञानात्मकं विद्यायां अज्ञानात्मकज्ञानम् ।

अनुपयोगिज्ञानं येन मन्त्रे वर्णयिष्ये यतः ॥

ज्ञानप्रदीपमादाय वर्णिष्ये ज्ञानां चतुर्वर्गः ।

अथोक्तं चतुर्णां आकाशेदुप-चरैः ॥

अथ अथमवयवा वर्णः शुभाशुभकरः । इत्यादि ।

End. अतीवदमस्ते । श्रीगुण । अकारंकेन आद्यपुनरवमुक्तं ज्ञानम् । अथ चतुर्वर्गं अथ अथमवयवा वर्णः शुभाशुभकरः । इत्यादि ।

Colophon. इति इन्द्रजित्केरलिः (की) समाप्ता ।

विषयः । वर्णेषु मन्त्रेषु अक्षरविशेषवचनेन शुभाशुभज्ञानोपायविवेचनम् ।

No. 2241. **आयुर्दायटीका ।** Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāhmaṇi-kupḍā, Zillā Rāngpur, Rāmachandra Bhaṭṭāchārya. Appearance, new. Prose. Correct.

Ayurdāya-tikā. A commentary on the *Ayurdāya*, an astrological work on the calculation of the period of life. By Mathurānātha Tarkavāgis'a.

Beginning. जीमना मथुरानाथनरंभाजीप्रदीपना ।

विमर्शिताय दशमे आयुर्दायका भाषणाः ॥

अथ विद्याविविधे ज्ञानात्मकज्ञानविषये अथोक्तं चतुर्वर्गं अथ अथमवयवा वर्णः शुभाशुभकरः । इत्यादि ।

End. अथ अकारं मन्त्रे अतीवदमस्ते च अथ । अथोक्तं चतुर्वर्गं अथ अथमवयवा वर्णः शुभाशुभकरः । इत्यादि ।

विषयः । विद्याविविधे ज्ञानात्मक भाषणा ।

No. 2242. **অমৃতজাতকপদ্ধতি।** Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāhmaṇi-kaṇḍā, Zillā Raṅgapur, Ramendra Bhattachārya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Spashta-jātaka-paddhati. Rules for casting horoscopes. By Rāghunanda Sarmā.

Beginning. যন্ম করতলী দ্বীপী রাশ্যামল্যকরণা।

যন্ম দিব্যমোক্ষাৎ অমৃতজাতকপদ্ধতিঃ।

যাদৌ আশ্বিনদ্বীপীকলকাক্ষঃ শুভিষিতঃ।

লক্ষ্যাক্ষরলক্ষ্যঃ কার্য্যঃ। শিবানোঃস্বপ্নম্ যদাঃ।

অবলম্ব্য কর্ম্মসাধনং যানি বহুতলানাং দিবি। ইত্যাদি।

End. বহুতলানাং যদ্যন্যত্রবর্জিতং হৃদয়মুদিতং যদ্যন্যত্র যদাঃ। বহুতলং যদ্যন্যত্র-
মাত্রং শিবমুদিতং যদাঃ। বহুতলমুদিতং যদাঃ।

বিষয়ঃ। অমৃতজাতকপদ্ধতিবিষয়ঃ।

No. 2243. **নিদানা তত্ত্বম্।** Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 87 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāhmaṇi-kaṇḍā, Zillā Raṅgapur, Ramendra Bhattachārya. Appearance, new. Prose. Correct.

Nidāna-tattva. A commentary on the Panchasvarā, an astrological treatise on the calculation of the date when a person is to die. By Sad Upādhyāya.

Beginning. যদ্যন্যত্রবর্জিতং হৃদয়মুদিতং যদ্যন্যত্র যদাঃ। বহুতলং যদ্যন্যত্র-
মাত্রং শিবমুদিতং যদাঃ। বহুতলমুদিতং যদাঃ।

End. বহুতলানাং যদ্যন্যত্রবর্জিতং হৃদয়মুদিতং যদ্যন্যত্র যদাঃ। বহুতলং যদ্যন্যত্র-
মাত্রং শিবমুদিতং যদাঃ।

Colophon. ইতি বহুতলানাং যদ্যন্যত্রবর্জিতং নিদানা তত্ত্বম্।

বিষয়ঃ। বহুতলানাং যদ্যন্যত্রবর্জিতং নিদানা তত্ত্বম্।

No. 2244. **যামুনাখ্য।** Substance, country-made yellow paper, 16 x 4 inches. Folia, 12. Lines, 4 on a page. Extent, 120 ślokas. Character,

Bengali. Date, ? Place of deposit, Itākumārī, Zillā Raṅpur, Vaikuṇṭhdevāra Bhattachārya. Appearance, new. Verse. Correct.

Dhātumālā. A dissertation on obscure and little-used verbal roots and their conjugations. By Is'varakānta.

Beginning. भाग्य बीजमयीमयीमयिनिमं मन्वीरुपैर्यन्विता

आत्मवीर्यद्वयानन्दानन्दविद्या धारुणता + क्षिणा ।

स+यत् नशान्ते पदविधिं तदापुनरावृत्त्या

अथाहोरात्रिमाहं प्रभृत्यपदमाहं कथाद्विवच्योत्पन्ना ।

विद्यति वेद्यति + + + कवे विरयि विष्णु ज्ञातीति विदवे ।

अवति च नावदते अवते कुरीतु ईदवतीति च कः । इत्यादि ।

End.

उपपत्तेरुपपत्तौति क्वाचित्काले विद्यमानेति च ।

अमने आत्मतीति क्षात् चिने चिदस इत्यपि ।

Colophon. इति बाहुजाकां पञ्चाशत् ।

विषयः । अक्षरेण वेषादिवाच्यतां वक्ष्यहर्षणम् ।

No. 2245. **প্রতিপত্তিচন্দ্রিকা**। Substance, country-made paper, 18 x 24 inches. Foli., 80. Lines, 9 on a page. Extent, 1,002 sloka. Character, Bengali. Date, Sz. 1668. Place of deposit, Itakumari, Zilla Raipur, Vaikunthésvara Bhattacharya. Appearance, old. Prose. Correct.

Sānti-śataka-vyākhyā-taraṅgiṇi. A commentary on Sīhala's century of verses called *Sānti-śataka*. By Rāmakānta Vāchaspati, of the Chhatta sept.

Beginning. कक्षाकालं दिवसप्रतिदिनमनुष्ठानम्

महाचार्यैः वसदि वल्लभाः पुनर्वशादुत्पदि।

मला मातं विनयि कुतुबाब्बापवामीमहानु-

यांक्षां शान्तिव्रतसमये दानदानवनेति ।

वेङ्कटेश्वरदेवमोक्षदारावदत्तयोगी चिच्छयोगान्न कश्चिन्नैर्ब्रह्मज्ञानं मोक्षयेत्परिनि

वर्जितेन कथयन्नाथ मनस्वान् एति किञ्चरहायु विधानादभित्यादि ।

End. निःशङ्कः एतेन कर्मधारयेत्यादौ न विरोध इति शङ्का ।

Colophon. इति बह्विधोऽनुवर्णनस्य समाप्तम् ।
इति श्रीमद्भगवत्पद्मपुराणे ।

विषयः । विद्वत्समाधिपतिवत्सल वाङ्मयम् ।

कैवर्णीशायनं येन कथं जगति दुर्लभं ।
 तर्कराजान्मुद्रानाःकरचोऽसौ मुखाधिकः ॥
 तस्मादजायत मदाहरनामधेयोधीरो मदाहर इव प्रथितः उचिषा ।
 शोऽयं सुरात्मजदे पदमाप मिष्टा मीमांसको विमलकीर्तिविषयमूर्तिः ॥
 विशाधरमज्जमदेव पृथ(?) मीमांसकं नृविहितं मुचिताचिवाय ।
 सगर्हकहंहरदक्षाममल्लवज्ज-वोचं निजान्मदपरोजविद्यामयान् ॥
 रजधरं वरमेकमुपयं मुद्रयमाः समस्त विमुद्रं ।
 येन जिता मुक्तिनो न + + + ते सर्वमृजेन वदन्ति भूवो ।
 दमयन्त्यामयं धीरो जेमे सुतमरिन्दमं ।
 श्रीजमहरनामानममर्तमृकशास्त्रिणं ॥
 विशाङ्गकासुहृदे पवित्रे त्वचे विविचे कवि धारिते मे ।
 नैथायिकेनापि कवीसुरेण टीका कृता तेन जगदरेण ॥
 येनापाठि कठोरजोतममर्तं वैशेषिकं कथम् ।
 येनापावि सकोपकाञ्जिवदस्तत्पाणिनीयं मतं ।
 बन्धोःसुहृदरक्ष येन भरतं तन्नाममाकां नृतं ।
 तन्मानेन जगदरेण कविना टीका कृतैर्यं मुदा ॥
 जामाकेःपवती निताम्नचतुरा रम्यायंमार्थार्थिनी
 जामाकस्तुतिमुन्दरी रमयमा मुद्राम्बया भाविनी ।
 निर्दोषा कुलजाहनेव नृविनी टीका ममेयं तन-
 काजेनामनृपालयन् कृतिमलेभ्यो जगत् सर्वदा ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायधर्माधिकारिकनीजमहरविरचिता तन्मदीपनी समाप्ता ।
 विषयः । सुवन्मुक्तवासवदत्ताया व्याख्यानं ।

No. 1982. प्रमाणप्रमोदः ।

Substance, country-made paper, 11 x 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 1,020 ślokaś. Character, Maithilī. Date. ? Place of deposit, Magrañi-grām, Post Madhubanī, Darbhāngā, Pandit Kaulī Jñā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Pramāṇa-pramoda. A dissertation on the Vedānta doctrine regarding the soul. By Gokulanātha Upādhyāya.

- beginning. साकाराणामुत्पत्तेः सुखमलितपदस्यानन्तः सन्निधानं
 प्राप्ताः सौ तत्परापि प्रथितमन्तया योग्यता श्रोतवन्ती ॥
 भूयो मेत्यालवन्ती चकितमपनिबन्धुधराभाभिरासा
 यं बोधे चकितमङ्गं हरिरवतु य वे। चाम्बिलापाननीतः ॥
 श्रोतव्यो मन्त्र इति श्रुत्याद्यवयवं विधीयते । तत्र प्रसादवाक्यमावादेव अवयव-
 मननाङ्गं न तु वेदादेव—इत्यादि ।
- d. तस्मात्तत्त्वं कार्यं भगवन्मन्त्रज्ञानस्य श्रुत्यादाचार्योक्तानि मन्त्राण्येवामन्त्रानि
 निरूपवादान्येवेति नास्ति नास्ति कस्यापि कथायामेवावयवर इति श्रुताः परि-
 पन्थिनः ।
- lophon. इति मन्त्रमहोपाध्यायश्रीमत्कुलनाथोपाध्यायविरचितः प्रमाणप्रमेदः समः प्रः ।
 यः । चान्द्रा वा चरे श्रोतव्यो मन्त्र इति श्रुत्यः अवयवं मननाङ्गं विधीयते, तत्र श्रोतव्यः
 श्रुतिवाक्येभ्य इत्यादि कृतावपि श्रुतिपदं प्रमाणवत्त्वं पञ्चसकमिति भव्यं प्रमा-
 नवाक्यमावादेव अवयवं मननाङ्गं न तु वेदादेवेति पक्षधरमित्यमतापन्यः मपूर्यकं
 तत्र सूत्रप्रदर्शनं । ननु 'यते' हि भगवान् वज्रम् श्रुतिस्मृतिविद्याभ्युपगमा-
 दिभ्य इदानीं मन्त्रे भवन्त्येदयनः चान्यं चरणवाम्निरोध इति चेन्न तत्र
 श्रुत्यादिप्रवृत्तस्य मन्त्रः दत्तः । तस्मादेदवाक्यदेव अवयवं मननाङ्गं विधीयते
 इति सप्रवृत्तं निरूपणं । किञ्च यवनामन्त्रं मननं तत्र श्रुत्यार्थं, श्रुतवत्त्वं कार्य-
 तादय इति मङ्गलस्य तेषां मन्त्रपनिष्पन्नमन्त्रेण भव्यं कार्यं श्रुत्यज्ञानस्य श्रु-
 त्वमिति निर्णयः । इतदुपोदन्तत्वेन च कुसुमाञ्जलिनां मन्त्राण्येव श्रुतमन्त्रानि
 निरूपयन्तया समर्थितानि सन्ति ।

CLASSIFICATION.

I.—VEDA S'ĀSTRA.

- a.* Sañhita (hymns).
- b.* Bráhmaṇa (ceremonials).
- c.* Aranyaka (do. appropriate for forest life).
- d.* Upanishad (theology).
- e.* Vaidika (Sūtras, rituals, phonetics, &c.).

II.—ĀITIHÁSIKA S'ĀSTRA.

- a.* Itihāsa (history).
- b.* Purāṇa (ancient legends).

III.—KĀVYA S'ĀSTRA.

- a.* Kāvya (poems).
- b.* Nāṭaka (drama).
- c.* Champú (poetico-prose compositions).
- d.* Kośa (miscellaneous poetical collections).
- e.* Upākshyāna (tales and romances).

IV.—ABHIDHĀNA S'ĀSTRA (lexicography).

V.—VYĀKARAṆA S'ĀSTRA (grammar).

VI.—CHHANDAH S'ĀSTRA (versification).

VII.—ĀLANKĀRA S'ĀSTRA (rhetoric).

VIII.—JYOTISHA S'ĀSTRA (astronomy and astrology).

IX.—SMṚITI S'ĀSTRA (law, civil and canonical).

X.—SAṆGĪTA S'ĀSTRA (music).

XI.—ŚILPA S'ĀSTRA (arts).

XII.—KĀMA S'ĀSTRA (erotics).

XIII.—DARŚANA S'ĀSTRA (philosophy).

- a.* Darśanika (philosophy in general).
- b.* Sāṅkhya (hylotheistic).
- c.* Nyāya (dialectic).
- d.* Vaiśeṣika (physical).
- e.* Mīmāṃsā (ritualistic).
- f.* Vedānta (monotheistic).
- g.* Yoga (theocratic).
- h.* Aparādarsanika (minor systems of philosophy).

- XIV.—BRAKTI S'A'STRA (faith).
 XV.—TANTRA S'A'STRA (mysticism).
 XVI.—VAIDYAKA S'A'STRA (medicine).
 XVII.—JAINA S'A'STRA (Jaina religion).
 XVIII.—BAUDDHA S'A'STRA (Buddhist religion).
 XIX.—ANIRDISHTA (miscellaneous).

CLASSIFIED INDEX.

	No.	Page
I.—VEDA S'A'STRA.		
1.—a. <i>Saṁhitā</i> .		
Anuvākādhyāya, ...	1806,	120
Krama-saṁhitā, Pūrvārddha, ...	1803,	118
Krama-saṁhitā, Ut'arārddha, ...	1804,	119
1.—b. <i>Brāhmaṇa</i> .		
Aitareya-brāhmaṇa-bhāṣya, ...	1801,	117
1.—c. <i>Aranyaka</i> .		
1.—d. <i>Upanishad</i> .		
Durgopanishad, ...	1929,	253
Ganeśopanishad, ...	1928,	253
Gaṅgopanishad, ...	1926,	252
Kaivalyopanishadālōka, ...	1810,	122
Kālyupanishad, ...	1925,	251
Kaṭhavalīyopanishadālōka, ...	1812,	123
Maitreyopanishadālōka, ...	1811,	123
Māṇḍukyopanishadālōka, ...	1808,	121
Muṇḍakopanishadālōka, ...	1813,	124
Sūryopanishad, ...	1927,	252
Svet isvataropanishadālōka, ...	1809,	122
Taittirīyopanishadālōka, ...	1798,	115

	No.	Page
1.—e. Vaidika.		
Āpastamba-sūtra-vṛitti <i>alias</i> Āpastamba-sūtra-dīpikā,	1807,	121
Aṣṭa-vikṛiti, ...	1931,	255
Ekāhānām Paddhati, ...	1728,	6
Gobhila-gṛihya-bhāṣhya, ...	1967,	288
Garga-paddhati <i>alias</i> Gṛihya-paddhati, ...	1916,	236
Gṛihya-paddhati, ...	1890,	207
Gṛihya-sūtra-vivarāṇa, ...	1891,	208
Jyotsnā, ...	1938,	262
Karkānuga-padārtha-dīpikā, ...	1901,	217
Kuṇḍa-tattva-prakāśikā, ...	1918,	239
Mūlyādhyāya-vivarāṇa, ...	1796,	114
Nigama pariśiṣṭa, ...	1890,	116
Pākyañjña-nirṇaya, ...	1814,	124
Pāraskara-gṛihya Sūtra, ...	1768,	67
Pratijñā-sūtra-pariśiṣṭa, ...	1799,	116
Pravārādhyāya-pariśiṣṭa, ...	1795,	113
Prayoga-paddhati, ...	1827,	135
Somakarma-pradīpikā, ...	1727,	6
Uktha-paddhati, ...	1794,	113
Varṇaratna-dīpikā, Sikṣā, ...	1932,	256

II.—ĀITHIHAŚIKA ŚĀŚTRA.

2.—a. Itihāsa.

Haris̄chandra-charita, ...	1899,	215
--------------------------------------	-------	-----

2.—b. Purāṇa.

Avanti Khaṇḍa, ...	1753,	67
Badarikā-māhātmya, ...	1744,	39
Bhaviṣhya purāṇa, ...	1742,	33
Budharaujanī, ...	1730,	8
Gaṇeśa-māhātmya, ...	1751,	62
Reṇukā-māhātmya, ...	1752,	64
Revā-khaṇḍa, ...	1745,	42
Sahyādri-khaṇḍa, ...	1748,	52
Ś'ambhalagrāma-māhātmya, ...	1750,	59

			<i>No.</i>	<i>Page</i>
Ratyopākhyāna, ...	...	...	1723,	1
Saura-saṅhitā, ...	...	...	1746,	48
Śiva-gītā, ...	...	...	1777,	95
Śiva-māhātmya-khaṇḍa,...	...	...	1747,	50
Śaṅkara-saṅhitā, ...	...	...	1741,	30
Sūta-saṅhitā, ...	...	...	1776,	93
Turajā-māhātmya, ...	...	...	1749,	57
Vāsiṣṭha Upapurāṇa, ...	...	...	1759,	77

III.—K'VYA S'A'STRA.

3.—a. *Kāya.*

Ananda-lahari-satīkā, ...	...	...	1820,	129
Ananda-lahari-ṭīkā, ...	...	...	1732,	19
Harihara-subhāṣita, ...	...	...	1831,	164
Kumāravyākhyā-sudhā, ...	...	...	1964,	285
Mānasollāsa and Mānasollāsa-vṛttānta,	...	...	1763,	81
Naishadha-prakāś'a, ...	...	...	1942,	263
Nītisāra, ...	...	...	1828, 1829,	135, 136
Prapañnāmr̥ta <i>alias</i> Rāmānuja-charita,	...	...	1731,	9
Purusha-parīkhā, ...	...	...	1922,	244
Rasa-dīpikā, ...	...	...	1966,	287
Rasamanjarī-prakāś'a, ...	...	...	1943,	266
Rāvaṇa-badha-ṭīkā, ...	...	...	1978,	301
Setubandha, ...	...	...	1977,	300
Sūryānuvādinī, ...	...	...	1729,	7

3.—b. *Nāṭaka.*

Hanumannāṭaka-dīpikā, ...	...	...	1740,	29
Hanumanuṣṭaka-vā-Muhānāṭaka, ...	...	...	1739,	27
Pārijāta-haraṇa, ...	...	...	1888,	205

3.—c. *Champū.*

3.—d. *Kośha.*

			<i>No.</i>	<i>Page</i>
3.—c. <i>Upākhyāna.</i>				
<i>Kṛavya-yāminī,</i>	...	...	1969,	290
<i>Tattva-dīpanī,</i>	...	...	1981,	304

IV.—ABHIDHĀ'NA ŚĀSTRA.

<i>Trikaṇḍa-ohintāmaṇi,</i>	...	...	1726,	5
-----------------------------	-----	-----	-------	---

V.—VYAKAṢAṆA.

<i>Gajasutra-vyākhyā,</i>	...	...	1792,	111
<i>Paribhāshendu-s'ekhara-kāś'ikā,</i>	...	...	1782,	101
<i>Prayogottama-ratanamālā,</i>	...	...	1819,	129
<i>Siddhānta-kaumudī-gūḍa-phakkikā-prakāś'a,</i>	...	...	1771,	89
<i>Sphoṭa-chaṭaka,</i>	...	...	1780,	100
<i>Sphoṭa-vāda,</i>	...	...	1880,	196
<i>Subvibhaktayārtha-viveka,</i>	...	...	1791,	110
<i>Vaiyākaraṇa-bhūṣaṇa-sāra,</i>	...	...	1818,	127
<i>Vaiyākaraṇa-mattonmajjana-ṭīkā,</i>	...	...	1789,	108
<i>Yāñluganta-s'īromaṇi,</i>	...	...	1772,	90

VI.—CHHANDAS.

<i>Bālavivekinī,</i>	...	...	1955,	278
----------------------	-----	-----	-------	-----

VII.—ALAKARA.

<i>Alaṅkāra-ratnākarodāharāṇa-saṃnibaddha-devī-stotra,</i>	...	...	1822,	131
<i>Chandrāloka,</i>	...	...	1784,	103
<i>Kāvya-prakāś'a-nidars'ana,</i>	...	...	1825,	133

VIII.—JYOTISHA.

<i>Adbhuta-rāgara-sāra,</i>	...	...	1930,	254
<i>Bhṛigu-saṅhitā alias Yoga-sāra,</i>	...	...	1905,	221
<i>Jñāna-pradīpa,</i>	...	...	1952,	274
<i>Jātaka-tilaka,</i>	...	...	1896,	212
<i>Jayalakeśhmī,</i>	...	...	1947,	271
<i>Jyotiṣa-kalpataru,</i>	...	...	1754,	73
<i>Jyotiḥ-saṅgraha,</i>	...	...	1826,	134
<i>Jyotiḥ-śāstra-samucchaya,</i>	...	...	1762,	80

	No.	Page
Keśava-paddhatyudāharana, ...	1897,	214
Mārtanḍa-vallabhā, ...	1737,	25
Saura-bhāṣya, ...	1838,	147
Siddhānta-sārvabhauma, ...	1858,	171
Siddhānta-sundara <i>alias</i> Golādhyāya, ...	1767,	86
Siddhānta-tāttva-viveka, ...	1865,	178
Sisubodhini, ...	1898,	214
Soma-siddhānta, ...	1904,	221
Sūryya-siddhānta-vivarana, ...	1817,	127
Svarādaya-tikā, ...	1816,	126
Vasantaraj-tikā, ...	1939,	263
Vasiṣṭha-siddhānta <i>alias</i> Viśva-prakāśa, ...	1903,	219
Vyāvanāra-ratna, ...	1875,	191
Yavana-jātaka, ...	1949,	272

IX.—SMALLER ŚĀSITRA.

Achāra-chaṇdrodaya, ...	1779,	97
Achāra-chintāmaṇi, ...	1857,	169
Achārā-bhāṣa, ...	1956,	279
Achāra-dīpikā, ...	1914,	233
Ahnikā-saṅkṣhepa, ...	1918,	272
Chaturvarga-chintāmaṇi, ...	1923,	246
Danḍa-viveka, ...	1910,	225
Dānadharma-prakriyā, ...	1834,	144
Dāna-vākyāvali, ...	1830,	137
Danā-pañji, ...	1849,	150
Dāyabhāga-viveka, ...	1843,	154
Devadāsa-prakāśa, ...	1832,	140
Dharma-ratna, ...	1974,	297
Divya-dīpikā, ...	1960,	282
Durgābhakti-taraṅgiṇi, ...	1876, 1878,	192, 194
Dvaita-nirṇaya, ...	183, 1973,	209, 296
Dvaita-nirṇaya-jīvanoddhāra, ...	1853,	166
Dvaita-pariśiṣṭa, ...	1871,	186
Dvaita-nirṇaya-prakāśa, ...	1958,	281
Gaṅgābhakti-taraṅgiṇi, ...	1867,	192

			<i>No.</i>	<i>Page</i>
Grihaṣṭha-ratnākara, ...	...	...	1921,	242
Jagannātha-prakāśa, ...	...	...	1790,	109
Jalāsayotsarga-vidhi, ...	...	...	1837,	146
Kṛishṇārchana-chandrikā, ...	...	...	1894,	211
Kṛitya-mahārṇava, ...	...	...	1886,	202
Kṛitya-tattvārṇava, ...	...	...	1933,	257
Mantrārtha-dīpikā, ...	...	...	1936,	261
Māsa-mīmāṃsā, ...	...	...	1881,	197
Mitāksharā, ...	...	...	1979,	302
Nāndimukha-nirūpaṇa, ...	...	...	1872,	209
Palapīyusha-latā, ...	...	...	1945,	269
Parāsara-smṛiti, ...	...	...	1793,	111
Paribhāshā-viveka, ...	...	...	1882,	197
Pitribhākti, ...	...	...	1924,	250
Pitribhakti-taraṅgiṇī, ...	...	...	1773,	90
Pramāṇa-pallava, ...	...	...	1836,	145
Pratishṭhā-paddhati, ...	...	...	1841,	151
Prāyaścitta-pārijāta, ...	...	...	1906,	223
Prāyaścitta-pradīpa, ...	...	...	1965,	286
Prāyaścittendu-śekhara, ...	...	...	1735,	23
Prayoga-darpaṇa, ...	...	...	1775,	92
Pūrṇachandra, ...	...	...	1915,	234
Pūrta-kamalākara, ...	...	...	1831,	133
Somaya-pradīpa, ...	...	...	1935,	259
Sāṅkhya-parimāṇa-nibandha, ...	...	...	1849,	161
Sānti-ratna, ...	...	...	1916,	270
Smṛiti-bhāskara, ...	...	...	1788,	108
Smṛiti-dīpikā, ...	...	...	1846,	157
Smṛiti-kaumudī, ...	...	...	1917,	237
Smṛiti-paribhāshā, ...	...	...	1848,	160
Smṛitisāra-samucchaya, ...	...	...	1912, 1913,	230, 232
Smṛiti-tattva-viveka, ...	...	...	1868,	184
S'rāddha-chintāmaṇi-bhāva-dīpikā, ...	...	...	1852,	165
S'rādhādarsa, ...	...	...	1920,	241
S'rāddha-kāśikā, ...	...	...	1738,	26
S'rāddha-pradīpa, ...	...	...	1856,	168

			No.	Page
Srāddhendu,	...	...	1778,	96
Suddhi-vireka,	...	...	1736, 1934,	25, 258
Sūdra-paddhati,	...	...	1980,	302
Tattva-nirnaya,	...	...	1845,	155
Tithi-nirnaya,	...	...	1839, 1895,	149, 211
Tithi-tattva-chintāmaṇi,	...	...	1902,	217
Tirtha-kaumudī,	...	...	1734,	21
Vivāda-chandra,	...	...	1859,	172
Vivāda-ratnākara,	...	...	1842,	152
Vratodyāpana-kaumudī,	...	...	1824,	132
Vyāvahāra-chaṃatkāra,	...	...	1774,	91
Vyāvahāra-koṭī-ātara,	...	...	1833,	142
Yati-dharma-samuccchaya,	...	...	1756,	75

X.—SANDHĪA ŚĀSTRA.

XI.—ŚHĪPA ŚĀSTRA.

XII.—KĀMA ŚĀSTRA.

XIII.—DARSANA ŚĀSTRA.

13.—a. *Darśanīka*.

Sarvadarsana-sūtramāṇi,	...	...	1847,	158
-------------------------	-----	-----	-------	-----

13.—b. *Sāṅkhya*.

Sāṅkhya-kārikā,	...	...	1815,	125
Sāṅkhya-pravachana-sūtra-vṛtti,	...	...	1802,	117
Tattva-yathārthya-śīpana,	...	...	1757,	76

13.—c. *Nyāya*.

Āśoka,	...	...	1907,	233
Chitrarūpa-viehāra,	...	...	1907,	202
Dravya-kiraṇīvalī-prakāśa,	...	...	1963,	284
Kaṇṭakoddhāra,	...	...	1761,	83
Kaṇṭakoddhāra,	...	...	1909,	225
Kaṇṭak-vāda,	...	...	1909,	216

			No.	Page
Kusumanjali-vyākhyā, ...	...	...	1769,	87
Kusumanjali-prakarṇa-prakāśikā, ...	...	...	1951,	273
Kusumanjalī-vivarana, ...	...	...	1873,	189
Lilāvati-ṭikā, ...	...	...	1908,	220
Nyāya-kaustubha, ...	...	...	1765, 1861, 84,	174
Nyāya-nibandha-prakāśa, ...	...	...	1829,	207
Nyāya-siddhānta-manjarī, ...	...	...	1862,	175
Nyāya-siddhānta-muktāvalī-dīpikā, ...	...	...	1821,	130
Nyāyatattva-parīkṣā, ...	...	...	1877,	193
Padārtha-khaṇḍana-vyākhyā, ...	...	...	1941,	265
Padārthāya-divya-chakṣu, ...	...	...	1962,	284
Prāmāṇyāloka-tippaṇi, ...	...	...	1870,	185
Pratyakṣa-maṇirasmi-chakra, ...	...	...	1869,	185
Pratyakṣāloka, ...	...	...	1976,	289
Sabdāloka-rahasya, ...	...	...	1864,	177
Sabdakhaṇḍa-tippaṇi, ...	...	...	1975,	299
Siddhānta-tattva, ...	...	...	1872,	188
Siddhānta-tattva-viveka, ...	...	...	1885,	201
Tarka-prakāśikā, ...	...	...	1863,	176
Tarkatattva-nirūpana, ...	...	...	1860,	174
Vākya-vāda, ...	...	...	1940,	264
Yāñulaganta Sīromani ...	...	...	1772,	90

13.—d. *Vaiśeṣika*.

Padārtha-dharma-saṅgraha, ...	...	...	1961,	283
Kiraṇāvalī, ...	...	...	1968,	289

13.—e. *Mīmāṃsā*.

Adhikarṇa-chandrikā, ...	...	...	1911,	229
Adhikarṇa-kaumudī, ...	...	...	1883,	190
Dharma-viveka, ...	...	...	1949,	240
Mīmāṃsā-pallava, ...	...	...	1959,	281
Mīmāṃsārtha-saṅgraha-kaumudī, ...	...	...	1886,	106
Nyāyaratna-mālā, ...	...	...	1887,	203

13.—*f. Vedānta.*

Advaita-brahma-vidyā-paddhati, ...	1761,	75
Anubandha-darsana, ...	1785,	105
Advaita-dīpikā, 2nd, 3rd, 4th Adhya, ...	1970, 1971, 1972, 292, 293, 295	
Bheda-dīpikā, ...	1879,	199
Mānasollāsa-ṛittānta-vilāsa, ...	1783,	102
Pañchapādikā, ...	1823,	131
Pramāṇa-mālā, ...	1787,	107
Pramāṇa-pramoda, ...	1982,	305
Sārīraka-mīmāṃsā-nyāya-saṅgraha, ...	1957,	280
Sāstra-siddhānta-leśa-vyākhyā, ...	1835,	145
Taittirīya-śruti-vārttika, ...	1724,	3
Upadeśa-ratnamālā, ...	1797,	114
Vedānta-kalpataru-parimāla, ...	1766,	85
Vedāntāryā, ...	1781,	101
Vedānta-sanjā-dīpikā, ...	1844,	155

13.—*g. Yoga.*

Pātañjala-bhāṣya-vārttika, Yoga-vārttika, ...	1805,	116
Pātañjala-sūtra-bhāṣya, ...	1884,	209
Sāntikalpa-pradīpa, ...	1953,	270
Yoga-ratnamālā, ...	1954,	275

13.—*h. Aparadāsanika.*

XIV.—BHAKTI S'ĀSTRA.

Haribhakti-dīpikā, ...	1874,	189
Pāṣaṇḍa-chapeṭikā, ...	1758,	77
Prapannadiśa-charyā, ...	1725,	4
Trilokhaṇī-bhāva-prakāśa, ...	1854,	166

XV.—TANTRA S'ĀSTRA.

Āgamatattva-saṅgraha, ...	1760,	79
Chuṇḍi-saparyyā-krama-kalpavallī, ...	1835,	167
Dattātreyā-tantra, ...	1850,	163
Kālyurddhāmnāya Tantra, ...	1743,	38

	<i>No.</i>	<i>Page</i>
Liṅgārohana-chandrikā, ...	1944,	267
Mudrā-prakāśa, ...	1866,	181
Padārthādarsa, ...	1733,	20
Sādhaka-sarvasva, ...	1950,	273
Tantrāloka-ṭīkā, ...	1755,	74

XVI.—VAIDYAKA ŚA'STRA.

Hārīta-saṁhitā, ...	1770,	88
---------------------	-------	----

XVII.—JAINA ŚA'STRĀ.

XVIII.—BAUDDHA ŚA'STRA.

XIX.—ANÚDISHṬA.

APPENDIX.

FROM

RAI RAJENDRALALA MITRA, BAHADUR, C. I. E., LL. D.

TO

A. PEDLER, ESQ.

Secretary to the Asiatic Society of Bengal.

Dated, 6 Maniktollah, August 25, 1880.

SIR,

With reference to Government Resolution No. 32/33 of

• May 24, 1879.

February 15, 1878.

date March 8, 1879, communicated

to the Society under cover of Mr. Under-Secretary Bolton's Revenue Department No. 48th mis, dated 27th idem,

and in continuation of my letters as per margin,* I have the honor to submit the following report on the operations carried on by me, to the close of the official year 1879-80, for the discovery and preservation of ancient Sanskrit Manuscripts in the Bengal Provinces.

2. The Resolution of Government requires "a report showing what

Scope of Report.

progress has been made in all the branches of the work" entrusted to the

Society. These branches include—1st, enquiry and collection of information regarding rare and valuable manuscripts; 2nd, compilation of lists thereof; 3rd, printing and publication of such lists; 4th, purchase of all rare or desirable manuscripts; 5th, publication of rare works. Of these the first four works have been, by direction of Government, entrusted to me, and this report will be confined to them. For the last the Society receives an annual grant of Rs. 3,000, for which, I presume, you will submit a separate report. The administration of the funds granted for the conduct of the works in my hands, has been carried on by the Society, and, I believe, accounts thereof have been annually submitted to Government by the Society, no further return, therefore, is now required.

3. Of the works entrusted to me, the most important is the first,

Enquiry about MSS. Difficulty of access.

i. e., the collection of information regarding rare manuscripts in private

libraries. It forms the basis on which the others rest, and it is at the

same time the most difficult. Public libraries, or repositories accessible to the public, are unknown in this country, and private owners are all Hindus, who regard their manuscript treasures as sacred heir-looms which should be treated with every mark of veneration; and in many houses they are actually daily worshipped along with their lares and penates. In Hindu Maths this is particularly the case, and access to them is not permitted, except after certain troublesome purificatory rites have been observed. Such Maths in Bengal, however, are not very rich in rare works. Jain Maths are richer, and there no worship is paid to MSS.; but they are not, generally speaking, open to other than persons of the Jain persuasion. The best places for rare works are Toles or native colleges owned by Pandits whose ancestors for several generations have been teachers; but the heads of such institutions are frequently absent from their homes, on invitations to S'raddhas, and are mostly very suspicious and unwilling to exhibit their stores to strangers. Several visits have, therefore, to be paid to them before anything really valuable or rare can be seen. Moreover, such Toles are scattered wide apart over the country, and much time is lost in travelling from place to place before any satisfactory information can be obtained.

4. A great deal of time is also lost in preparing notices in the form adopted by me. The Government order prescribed a form which included only

Time lost in preparing notices.

the name of the work, the name of its author, its extent in pages, its date, and its subject. These details could be compiled in a few minutes for each codex, and these are all that are supplied in the lists published in the other circles of enquiry; but it struck me, when I undertook the task for Bengal, that they were not sufficient, and that as the work could be done only once for all, the opportunity should not be neglected to make the lists as complete as possible. My suggestions were approved by Government, and the notices published by me include an amount of work which, in the case of every large codex, involves tedious reading of two or three days. Taking this fact into consideration, I believe that, on the whole, the results of my enquiry during the period under notice have been satisfactory. Many rare books have been discovered; several of them have been purchased; and lists have been prepared of a great number containing details amounting, in many instances, to an analysis of the entire work.

5. The enquiry has been conducted, as heretofore, by a travelling

Mode of enquiry.

Pandit working under my orders, and
by myself whenever I had opportunities

of going out of Calcutta. I have also carried on extensive correspondence with friends, acquaintances, and Sanskrit scholars, and obtained much aid and information from them.

6. In 1876, I visited Benares for the purchase of MSS. In 1877,

Places visited by me. Gayá.

I went to Rániganj, Patna and Benares,
obtaining a large number of MSS. from

the last named place. In 1878, I had occasion to go to Gayá, and thence proceeded to Patna and Arrah. Next to Benares, Gayá is the most sacred city of the Hindus. It was the capital of a Hindu principality two thousand five hundred years ago, even before the birth of S'ákya Siñha, and held by the Buddhists for well nigh a thousand years as one of the principal seats of their religion. In the fifth century it reverted to the Hindus, and ever since it has been renowned as the sanctuary wherein rests the foot-marks of the divinity, which every pious Hindu is bound to visit at least once in his lifetime. But for all that, it is exceedingly poor in Sanskrit literature. Having had occasion to perform there the S'raddha rite in honour of my parents, I spent a considerable sum of money, and thereby secured the good-will of a great number of Gawáls, as also of the few Pandits living in the town, and they brought to me whatever Sanskrit manuscripts they had; but none of them had any worth looking at. Most of them are so ignorant that they cannot even repeat the services correctly when they officiate at S'raddhas. In the neighbouring town of Buddha-Gayá, the Hindu Math owned by Pandit Hemanátha Giri, has a collection of over three hundred MSS. well preserved in a pukka house, and enjoying the benefit of a catalogue. As the works comprised in the collection were, however, not rare, I did not think it worth while to take a copy of the catalogue.

7. Patna is even more ancient than Gayá, and was once the capital

Patna.

of an empire; but it, too, is as poor in
Sanskrit MSS. as Gayá. There are

no Pandits of note, and none has any work of value.

8. At Arrah there are four Jain Mathas, one of which is noted for

Arrah.

a collection of Jain MSS., but, being
a Hindu, I was not allowed access to

it. I was told there were upwards of 600 MSS.

9. At the Jain Maṭh at Benares I met with better reception, and my Paṇḍit was allowed for several days, to examine the MSS. there, but subsequently, when the Paṇḍit was engaged in taking notes of such of the MSS. as I thought rare, a rumour was spread that I would communicate to Europeans the secret mantras of the Jain faith, and my Paṇḍit's work had to be brought to an abrupt close.

Benares.

10. I had no opportunity to go to Orissa lately, but Bābu Kshiroda-chandra Rāya, for some time Head Master of the Government School at Puri, procured for me a nominal list of about 400 MSS. contained in the Śāṅkara Maṭh at that place. I visited it in 1868, but failed to obtain any detailed account of its manuscript treasures. From what I then saw I calculated that there were about two thousand MSS., and the list obtained, I therefore suspect, is incomplete. The Bābu has been kind enough also to obtain for me copies of several works of local celebrity on the history of Puri, and among them may be noted the *Saṁpīḍri-mahodaya*, the *Kṣhetra-mahodaya* and the *Guṇḍichī-mahodaya*, of which I have seen no notice in any catalogue hitherto published.

Puri.

11. The work of enquiry in the Mufassil devolved mainly on Paṇḍit Rāmanātha Tarkaratna, who travelled from district to district for more than ten months every year, and I have every reason to be satisfied with his ability, zeal and devotion to his duties. In the beginning of 1875-76, he spent four months at Śāntipur, in the Nuddea district. It is a place of considerable repute, and the abode of a large number of learned Brāhmins, most of whom possess old MSS. One of them, Paṇḍit Kālidāsa Vidyārāgīśa, owns a collection of over one thousand codices, many of which are rare, and a few unique. They are kept in a pukka room, and great care is taken for their proper preservation. I have obtained descriptive notices of 32 of these codices. Among the works contained in this collection, the following may be noted as rare :

Places visited by travelling Paṇḍit.
Śāntipur.

Paṇḍit Rāmanātha Tarkaratna, who travelled from district to district for more

than ten months every year, and I have every reason to be satisfied with his ability, zeal and devotion to his duties. In the beginning of 1875-76, he spent four months at Śāntipur, in the Nuddea district. It is a place of considerable repute, and the abode of a large number of learned Brāhmins, most of whom possess old MSS. One of them, Paṇḍit Kālidāsa Vidyārāgīśa, owns a collection of over one thousand codices, many of which are rare, and a few unique. They are kept in a pukka room, and great care is taken for their proper preservation. I have obtained descriptive notices of 32 of these codices. Among the works contained in this collection, the following may be noted as rare :

1. Mathurānātha's commentary on the Gautama Sūtras.
2. Rāmaprabhāra's gloss on ditto.
3. Vardhamāna's commentary on the Kuṣumāṅjali.
4. Varadarāja's Tārīka-rakṣā.
5. Laṅkāśhī's Tarka-kaumudi.

6. A commentary on the Tattva-pradīpikā.
7. Ditto on the Bheda-dhikkāra.
8. Brahma-sūtra-samanjāsā-vṛitti.
9. Rāmānuja's Vedārtha-saṅgraha.
10. Viśiṣṭādvaitopanyāsa.
11. Tattva-traya.
12. Prapañcānṛta.
13. Aniruddha's commentary on the Sāṅkhya Sūtra.
14. Mahādeva's ditto.
15. Nārāyaṇa's ditto on the Yoga aphorisms.
16. Yoga-sūtra-maṇiprabhā-vṛitti.
17. Devala Smṛiti.
18. Vriddha-sātātapa Smṛiti.
19. Yajur-vidhāna.
20. Prākṛita-piṅgala-prakāśa.
21. Ditto with the commentary of Chandrasekhara.
22. Setubandha (672 years old).

The Gossains of Sāntipur are noted for their learning and for the interest they have evinced during the last three centuries in Sanskrit literature, and their collections have also been examined, as also those of Rāmāyāda Chūdāmaṇi, Bhuvaneśvara Tarkālaṅkāra, Rāmadhana Vidyāvāgiṣa and Rūdhikāprasāda Gośvāmi, and notices secured of 48 rare codices. In the village of Simlā, close by Sāntipur, the Bhaṭṭāchāryas have a considerable collection of MSS. including about a hundred Tantras. Of these 15 have been noticed.

12. From Sāntipur the Paṇḍit proceeded to Birabhumā where, in the house of Rājā Rāmaranjana Chakravartī, of Hītampur, he found 25 codices. These are daily worshipped with offerings of flowers, tulsi leaves, and sandal paste, but the Rājā allowed them to be opened by the Paṇḍit, who took notices of the contents of 8 of them. Close by Hītampur, in the village of Debrājpur, one Mahesa Bhaṭṭāchārya has a small collection of 60 MSS., out of which 7 have been noticed. Proceeding thence to Kendulī, the Paṇḍit found a collection of about 200 MSS. in the monastery of Jayadeva. Most of the works were, however, in the Bengali language, and of little interest. They were found in an old chest in a neglected hut. Only 12 codices were deemed worthy of notice. Close by this

monastery, in the house of Gopāla Bhattachārya, there are about a hundred MSS., mostly very old, and written either on palm leaves, or the bark of the *agaru*, but the travelling Paṇḍit found opportunity for noticing only 12 of them. Going thence to Gopālapura, the Paṇḍit found upwards of 300 medical works in the houses of Bābu Mahendranārāyaṇa Gupta and Bābu Kāśinātha Gupta, who are practising physicians of repute, and good Sanskrit scholars. Out of their collections, notices were secured of 40 codices. The next place in the district of Birabhumā where Sanskrit MSS. can be found is Bhīmghar. There, in the house of Bāmācharana Bhattachārya, about 200 codices were examined, including a commentary on the Prākṛit Grammar of Kramadīśvara, of which I have yet failed to obtain a second copy. Descriptions of 35 of these MSS. were secured by the Paṇḍit. He also obtained notices of 16 codices at Siūḍi, in the house of Bābu Kuladānanda Mukarji. As at Hitampur so here, the collection, comprising 40 Tantras, is daily worshipped. Close by the last, in the village of Karidhā, there are 200 MSS. in the library of Bābu Kuladāprasād Sen, and the Bhattachāryas of Singur and Maṅgalḍihi, there are 250 more, of which 50 have been examined and noticed.

13. During 1876, the Paṇḍit was employed in the Murshidābād zillah, except for about a month when he was deputed to Benares to purchase

MSS. The largest collection to be met with in this district, belongs to Bābu Rāmadāsa Sen, of Berhampur. Bābu Rādhikāprasād Sen of that place, Paṇḍits Kālībrahma Bhattachārya, and Kālīcharana Upādhyāya of Lālagolā, and Rānī Yamunākumārī, of Nashipur, have also large collections. Out of these, the Paṇḍit compiled notices of 180 codices. The Nashipur collection comprises complete copies of nearly all the Purāṇas, and most of the Upapurāṇas. The others are of a miscellaneous character, but that of Bābu Rāmadāsa Sen includes several very rare works. At a second visit to this place in 1878, the Paṇḍit had an opportunity of examining the library attached to the Rāmānuja Maṭh of Mahant Gopāladāsa. It contains two hundred codices, including several rare works, among which the names of *Bhāradvāja Saṅkhitā*, *Itanumat Saṅkhitā*, and *Vaśīṣṭha Saṅkhitā* I had not heard of before.

14. During 1877, the Paṇḍit worked for a time in Murshidābād, and subsequently at Guptiparā and Sāntipur, then at Birbhūma, spending

Goptiparā &c.

about two months at Benares for the purchase of MSS., and at the close of the year he was absent on sick leave for about nine weeks.

15. In March 1878, I deputed the Paṇḍit to Tirhut, where he spent five months, returning home on the occasion of the Dusserah vacation, and spending the latter part of the year at Nashipur in the district of Murshidābād. In 1879, he was again sent to Tirhut, where he spent several months. The principal places visited in the district, were Darbhanga, Madhubani, Mujonā, Magrānī, Lohanā, Behat, Gopālpur, Pilkhuyāḍgrām, and Sarvasimā. At the first named place the Library of the Hon'ble Mahārājā Lachhmīśvar Siṁha, Bahādur, was found to contain about 200 MSS., most of which were found to have been more or less injured by white-ants, but the codices were generally correct and complete. The Mahārājā was kind enough not only to allow all his MSS. to be examined, but recommended my Paṇḍit to the notice of the Paṇḍits of his place, and otherwise helped him greatly in carrying on his researches. The Library of Paṇḍit Kānāyī Jhā, the court paṇḍit of the Mahārājā, was found better kept, and comprised a select collection of Sanskrit works. Bābu Guṇes'vara Siṁha, Bahādur, of that place has a collection of about 150 works on Smṛiti, including several rare ones. At his home at Magrānī, Paṇḍit Kānāyī Jhā has a collection of 700 codices of great value. A nominal catalogue of these was secured, and notices of all the important works prepared. At Ujāna, Bābu Jhāujhā, is reputed to have a very large collection, but he did not allow my Paṇḍit to see more than 50 or 60 of them. A neighbour of his, Bābu Bhola Jhā was much more courteous and communicative, and his large collection was carefully examined. Paṇḍits Jogadatta Jhā, Gossain Jhā, and Digambara Jhā, of this place also own pretty extensive collections relating principally to Nyāya, Smṛiti and Kāvya. Phanidhara Miśra of Behat is a professor of Jyotish, and in his library were found very correct texts of the *Brahma Siddhānta*, *Soma Siddhānta*, *Saṃmrīṭ Siddhānta*, and *Siddhānta-tattra-vireka*. At Mujonā, Paṇḍit Baḥulāl Pāthak exhibited a collection of 150 MSS. Through the influence of Mr. Grierson, who interested himself in my researches, my Paṇḍit was very kindly received by Paṇḍit Bābu Jhāujhā of Pilkhuyāḍ, and allowed to prepare notices of 65 MSS. including a hitherto unknown commentary on the Gobhila Grihaya Sūtra, by Bhaṭṭanārāyaṇa of the time of Lakṣmāṇa Sena. Alto-

monastery, in the house of Gopāla Bhattachārya, there are about a hundred MSS., mostly very old, and written either on palm leaves, or the bark of the *agaru*, but the travelling Paṇḍit found opportunity for noticing only 12 of them. Going thence to Gopālapura, the Paṇḍit found upwards of 300 medical works in the houses of Bābu Mahendranārāyaṇa Gupta and Bābu Kāśinātha Gupta, who are practising physicians of repute, and good Sanskrit scholars. Out of their collections, notices were secured of 40 codices. The next place in the district of Birabhumā where Sanskrit MSS. can be found is Bhīmghar. There, in the house of Bāmācharana Bhattachārya, about 200 codices were examined, including a commentary on the Prākṛit Grammar of Kramadīśvara, of which I have yet failed to obtain a second copy. Descriptions of 35 of these MSS. were secured by the Paṇḍit. He also obtained notices of 16 codices at Siūḍi, in the house of Bābu Kuladānanda Mukarji. As at Hitampur so here, the collection, comprising 40 Tantras, is daily worshipped. Close by the last, in the village of Karidhā, there are 200 MSS. in the library of Bābu Kuladāprasād Sen, and the Bhattachāryas of Singur and Maṅgalḍihi, there are 250 more, of which 50 have been examined and noticed.

13. During 1876, the Paṇḍit was employed in the Murshidābād zillah, except for about a month when he was deputed to Benares to purchase

MSS. The largest collection to be met with in this district, belongs to Bābu Rāmadāsa Sen, of Berhampur. Bābu Rādhikāprasād Sen of that place, Paṇḍits Kālībrahma Bhattachārya, and Kālīcharana Upādhyāya of Lālagolā, and Rānī Yamunākumārī, of Nashipur, have also large collections. Out of these, the Paṇḍit compiled notices of 180 codices. The Nashipur collection comprises complete copies of nearly all the Purāṇas, and most of the Upapurāṇas. The others are of a miscellaneous character, but that of Bābu Rāmadāsa Sen includes several very rare works. At a second visit to this place in 1878, the Paṇḍit had an opportunity of examining the library attached to the Rāmānuja Maṭh of Mahant Gopāladāsa. It contains two hundred codices, including several rare works, among which the names of *Bhāradvāja Saṅkhitā*, *Itanumat Saṅkhitā*, and *Vaśīṣṭha Saṅkhitā* I had not heard of before.

14. During 1877, the Paṇḍit worked for a time in Murshidābād, and subsequently at Guptiparā and Sāntipur, then at Birbhūma, spending

Goptiparā &c.

an idea of the amount of work done by the Pandit every week. On receipt of these forms, my assistants assort them, check them with the registers kept at my office, compare them with accounts previously received from other sources, and translate the details into English, leaving for me the task of writing out the general description of the works and translating the contents. Upwards of five thousand notices have been compiled, of which two thousand have been printed, and three thousand are now on hand. In addition to them a register has been kept, of all works of which only names have been communicated to me, together with notes of the places where the works are to be found.

19. The lists prepared by my assistants and elaborated by me, are, as stated in former reports, published under the name of "Notices of Sanskrit

Lists published.

MSS." And of these seven fasciculi have been published during the period under report. Formerly each fasciculus was made up of 96 pages, and two or three such were published each year. Under orders of Government this plan has latterly been given up, and only one fasciculus has been published each year, the bulk being proportionally increased. The fasciculi published comprise nearly 1000 royal octavo pages, and descriptions of 842 separate codices. The descriptions are not only sufficient for the identification of the codices, but enough to convey a fair idea of their contents. In many instances the subject of each chapter has been accurately defined, and for the generality of works no further analysis will hereafter be required. In so far the work of analysis contemplated by Government to be hereafter undertaken, has been anticipated. I had hoped to have printed more, but during the last four years a great portion of the leisure I had from my official duties, had to be devoted to printing the second volume of my 'Antiquities of Orissa,' a large work on 'the Hermitage of Śākya Muni,' and two or three Sanskrit works. Something however, has been done by way of supplement to the 'Notices.' In 1877, I brought out a 'Descriptive Catalogue of Sanskrit Grammars' in the Library of the Asiatic Society of Bengal, giving detailed descriptions and full bibliographical references, so as to make it a hand-book of reference for the grammatical literature of the Hindus. In course of the current year I have published a similar Catalogue of Sanskrit MSS. in the Library of His Highness the Mahārājā of Bikaner. It contains descriptive accounts of over 2000 MSS. and extends to 755 pages. It has been so printed as to

form a companion volume to the 'Notices.' Considerable progress has also been made in the printing of an 'Analysis of the Sanskrit Buddhist literature of Nepal,' of which 70 different works were collected by Mr. B. H. Hodgson, while resident at Kátmádu, and presented to the Asiatic Society of Bengal. Three sets of these works were collected, of which the second was presented to the India House Library, and the third to the *Bibliothèque nationale* of France. Out of Nepal these works are nowhere to be found, and with the exception of the *Lalita-Vistara*, edited by me, none has yet been printed. The extreme rarity of these works, coupled with their importance in connexion with the history of Indian Buddhism, renders a full analysis of their contents highly desirable, and I am glad to be able to say that I have already printed 180 pages, and hope to complete the work in six months more.

20. As the 'Notices' are now before Government, it is scarcely necessary to dilate on their contents in this report. I beg to observe, however,

Contents of the list.

that in making my selection of works for notice, I have always borne in my mind that the object of the undertaking is to form a complete record of the number and nature of the Sanskrit manuscripts now extant in the country, and that in many instances this record will be the only means of conveying information about them to European orientalists. It is certain that some of the works of which only one, two, or three copies are now extant, will, ere long, cease to exist altogether, and their memory can be preserved only by a record like the present. Popular works and school-books are being multiplied by the press, and consequently they are not subject to the risks to which Vedic, philosophic, astronomical and medical works are liable, and it is necessary, therefore, that those works which are liable to early destruction, should be taken up first. In the earlier fasciculi of the "Notices," I had also borne in mind that my work would be soon supplemented by catalogues of the MSS. in the Library of the Asiatic Society of Bengal and of the Sanskrit College of Calcutta, and accordingly omitted to notice all such codices as were contained in those repositories; but, seeing that the prospect of such catalogues being soon published is faint, I have of late changed my plan, and included in my 'Notices' all works that have come to hand without reference to those libraries.

The following classified list will show the different kinds of works which have been noticed :

I.	Veda.	
a.	<i>Saṁhitā</i> (Hymns),.....	9
b.	<i>Brāhmaṇa</i> (Ceremonials),.....	6
c.	<i>Aranyaka</i> (Do. for forest life),.....	0
d.	<i>Upanishads</i> (Philosophical tracts), ...	26
e.	<i>Vaidika</i> (Sūtras, rituals, phonetics &c.),.....	123
II.	Aitihasika Śāstra.	
a.	<i>Itihāsa</i> (History), ...	13
b.	<i>Purāṇa</i> (Ancient legends), ...	55
III.	Kāvya śāstra.	
a.	<i>Kīrcya</i> (Poems), ...	52
b.	<i>Nāṭaka</i> (Drama),.....	12
c.	<i>Champū</i> (Poetico-prose compositions), ...	2
d.	<i>Kosha</i> (Miscellaneous poetical collections),.....	7
e.	<i>Upākhyāta</i> (Tales and Romances), ...	6
IV.	Abhidhāna Śāstra (Lexicography),.....	13
V.	Vyākaraṇa Śāstra (Grammars),.....	29
VI.	Chandas Śāstra, (Versification), ...	4
VII.	Alaṅkāra Śāstra (Rhetoric), ...	15
VIII.	Jyotiṣa Śāstra (Astronomy and Astrology),.....	51
IX.	Smṛiti Śāstra (Law, civil and canonical),.....	128
X.	Saṅgīta Śāstra, (Music),.....	0
XI.	Śilpa Śāstra (Arts),.....	0
XII.	Kāma Śāstra (Erotics),.....	1
XIII.	Darśana Śāstra (Philosophy),.....	1
a.	<i>Sāṅkhya</i> (Hylotheistic), ...	5
b.	<i>Nyāya</i> (Dialectic), ...	90
c.	<i>Vaiśeṣika</i> (Physical),.....	5
d.	<i>Mīmāṃsā</i> (Ritualistic), ...	17
e.	<i>Vedānta</i> (Monotheistic),.....	72
f.	<i>Yoga</i> (Theocratic), ...	8
g.	<i>Aparādarsanika</i> (Minor systems of Philosophy),..	5
XIV.	Bhakti Śāstra (Faith),.....	33
XV.	Tantra Śāstra (Mysticism),.....	33
XVI.	Vaidyaka (Medical Science), ...	16

XVII.	Jain Śāstra (Jain religion),.....	1
XVIII.	Bauddha Śāstra (Buddhist religion),.....	0
XIX.	Anirdhishṭa (Miscellaneous), ...	5

Total, ... 842

21. Reference was made in para. 24 of the last report to facsimiles

Facsimiles.

of old and rare works. Several such
have been inserted in the fasciculi

published since. One of them deserves special mention. It is the last page of a codex of the 'Setubandha' or the 'Marine Causeway,' a work of the 5th century, attributed to king Pravarasena of Kāshmir. The codex is dated 102 of the era of Lakshmana Sena, and is 672 years old. It is the oldest MS. in the Bengali character that has yet been met with. It affords indubitable proof of the antiquity of a character which is ordinarily supposed to be of a very modern date.

22. The arrangement adopted by me in printing the lists was,

Change of plan.

after some correspondence, approved by
Government. I find, however, that

separate headings involve a great waste of space; I propose, therefore, if not otherwise instructed, to follow, in future fasciculi, the plan of Dr. Burnell's Tanjore Catalogue, so as to put more matter on each page. It will lead to a slight sacrifice of uniformity, but will otherwise prove economical.

23. The fourth head of my duties refers to the purchase of all

Purchase of MSS.

rare and desirable manuscripts. My
success in this branch has not been such

as I could wish. As stated in para. 26 of my last report, opportunities for purchase are extremely rare in Bengal, and the trouble of getting transcripts made in the houses of the owners of MSS. (for they are seldom lent out) has been so great that very little has been done in the way of copying. Only a few have been so prepared, and I have depended mainly on purchases. The total number of my acquisitions, both by copying and purchases, amounts to 956, which, with previous purchases, make a total of 1,612. Several of these are very rare, and most are new to the collection of the Asiatic Society of Bengal. A classified list of the MSS. procured during the period embraced in this report is hereto

annexed (Appendix A) ; and it will be seen that it comprises several names which will be new to European scholars.

24. Some of the works obtained deserve special note. Under the

Rare MSS.

head of *Saṅkhitā*, there is a codex which

supplies the Kramapāṭha of the Mādhy-andinī text of the White Yajur Veda. This, I believe, has not yet been brought to the notice of European orientalists. The plan of this pāṭha or mode of writing the text is the same as that adopted in writing the R̥g text, and the object is the same, namely, to prevent interpolation. The plan is to write the first word of a verse with the second ; the second with the third ; the third with the fourth, and so on, the last word being closed by the particle *iti*. To illustrate this with an English example I shall take the sentence, "let there be light ; and there was light." Written in the Kramapāṭha form, it would run thus : Let there | there be | be light | light and | and there | there was | was light | Light *iti*. | In writing the R̥g Saṅkhitā two other forms are used, namely, the *Jaṭī* and the *Ghana*, and they are much more complicated. I am not aware of these latter forms having ever been used for preserving the authenticity of the Yajur Veda. A text printed from such a pāṭha would be the most authentic—much more so than any amount of collation of ordinary Saṅkhitā or Pada texts can possibly afford.

Under the head of Brāhmaṇa there is a complete codex of the *Aitareya-brāhmaṇa-bhāṣya*, which was not hitherto accessible in Calcutta. The *Kaṇḍikā Brāhmaṇa*, under the same head, is also valuable. Of Upanishads several fragments have been obtained with their commentaries.

My acquisitions of treatises relating to the Vedas are rich. They amount altogether to 190 codices, and comprise a great number of very rare works including several Śikshās, a text of the *Jaṭīpāṭha* with a commentary, a Pushpa-sūtra with a commentary, two Sulva-Sūtras, and several manuals for the performance of Vedic rites.

Under the head of Purāṇa, the only work worthy of special note is a codex of the *Nilamata Purāṇa*, containing traditions of Kāśmīr. I am indebted for it to Bābu Nilāmbara Mukarji, Chief Justice of the High Court of Jambū. Several minor ones have been obtained which will be found new in Europe, and even in India reckoned as very rare.

In my last report I adverted to several Prākṛit grammars, which I had collected for my own private use. I have been able lately to obtain a commentary on one of them, the text of Kramadīśvara. It is unique, and I propose to give an abstract of it in my edition of the work of Kramadīśvara. I have employed copyists, too, for securing copies of my private acquisitions for the Government collection.

Of new poems, the *Sarjjanā-charita*, the *Modha-prakāśa*, the *Vāgnetuti*, the *Pilūmbara-charita*, the *Megha-sandhāmini*, the *Anugama-tattva-mālā*, and the *Sakṛdāyā-Āridyāloka* may be noted as new.

Under the head of Śilpa or ancient Indian Art there is only one work, but it is a new one. It is entitled *Pratīmi-pramāṇa*, and it supplies directions for the relative proportion of the figures of all the leading divinities of the Hindus. It is a guide to the formation of images, and highly interesting from an antiquarian point of view.

There are several names under the head of Philosophy. Among them the commentary (*ṭīkā*) of Mathurānātha and the gloss (*vṛtti*) of Rāma-bhadra on the Nyāya aphorisms of Gotama are unique. The essay of Udayana on the *Kṣaumājālī* and the commentary thereon by Vardhamāna Mīra, are exceedingly scarce. I have not seen any of them at Benares, there is none in Calcutta, and my Paṇḍit has seen them nowhere in the different districts he has travelled over.

Among medical works there are three treatises on the diseases, defects, anatomy and characteristics of horses, which are alike curious and interesting. I have prepared an abstract of these, and intend to print it in the Journal of the Asiatic Society of Bengal. Brief abstracts of the contents of these works have been already published in the "Notices."

As yet very little has been done by orientalists in analyzing the contents of the voluminous literature of the Jains. The only work of importance yet translated is the *Kalpa Sūtra*. In my catalogue of the Library of His Highness the Mahārāja of Bikaner, I have given abstracts of upwards of a hundred works of this class, and most of the seventy-two works purchased by me, will be found new in Europe.

25. Reference has already been made (para. 15) to the work remaining to be done in the district of Tirhut.

Work remaining to be done.

It will, I believe, take fully two years.

The districts of Purnia, Māldī, Dinājpur, Rangpur, Rājshahi and Pabna

have not been visited ; but, except in some parts of Rangpur and Rájsháhi, the work to be done is not likely to be extensive. Kámákhyá in Assam has been the seat of Tántric learning for many centuries, and the number of Tantras likely to be found there will fully take up eighteen months or more. The whole of the eastern districts, except Dacca which was visited in 1871, has likewise to be visited. I know Mymensing contains a great number of Paṇḍits who are descendants of long lines of Paṇḍits, and they are sure to have rare or unknown works. Baidynáth near Deoghar, Midnapur and the province of Orissa are yet unvisited, and I calculate these will take up fully three years, and altogether a period of ten years more is necessary to complete the survey in which I have been engaged during the last ten years.

My official and other duties have hitherto prevented my devoting the whole of my scanty leisure to the task of passing through the press the lists prepared by my assistants, and I have now on hand over three thousand names in manuscript. In a short time I hope, however, to have more leisure at command, and, by steady application, to bring up arrears, and to keep pace with the work done by the travelling Paṇḍit. As a native of India, cherishing deep respect for the memory of those who have contributed so largely to the literary reputation of my native land, I look upon the work as a labour of love, and long earnestly to be able to place before the learned world of Europe an inventory, such as my work is intended to be, of the literary relics the people of India have inherited. Their extent is vast. In Liddell and Scott's Dictionary the total of Greek authors, whose works have descended to modern Europe, has been computed at 553, and of Latin authors of the classical period the total according to White and Riddle's Latin-English Dictionary is 218. Whereas of Sanskrit authors the total may be computed at four thousand, and the number of their works at 20,000, inclusive of Jain and Buddhist works. In a single catalogue, that of the Tanjore Collection, the total of Hindu authors given is 740. The comparison is, perhaps, not fair, as I am not in a position to supply the number of ecclesiastical and Byzantine writers who were numerous, nor that of mediæval Latin authors, but the figures here given will, I hope, suffice to show that the literature with which I am concerned is in every way worthy of the consideration which

has been so generously to extended it by Government, and that the money spent on preparing an inventory of its relics has not been wasted.

I have the honor to be,

Sir, .

Your obedient Servant,

RA'JENDRALÁLA MITRA.

A P P E N D I X A.

List of Sanskrit MSS. purchased for the Government of India.

SĀHITĀ.

- 711 Sāmaveda-Sāhītā.
 1167 Kāṇva-sāhītā-bhāṣhya. Mahi-
 dhara.
 1186 Yajus-sāhītā-kramapāṭha.
 1187 Ṛig-veda-sāhītā.
 1197 Garga-sāhītā.
 1410 Ṛig-veda-sāhītā, prathamā-
 ṭaka.
 938 Ditto. Krama-sāhītā, pūrva-
 bhāga.
 1421 Ditto. Uttarabhāga.
 1587 Śataradra-mantrārtha-dīpikā.
 1412 Ṛig-veda, padapāṭha.
 1165 Aṣṭādhyāyī-bhāṣhya. Mā-
 dhava.
 1177 Vājāsaneyi-padapāṭha.

BRĀHMAṆYA

 708 Śaḍvīṃśa-brāhmaṇa.
 709 Tāndyā-brāhmaṇa.
 710 Sāmavedhama-brāhmaṇa.
 716 Ysheyā-brāhmaṇa.
 717 Mantra-brāhmaṇa.
 910 Aitareya-brāhmaṇa-bhāṣhya.
 968 Śatapatha-brāhmaṇa-bhāṣhya.
 1258 Kauṣṭhikī-brāhmaṇa.
 1411 Aitareya, 9th brāhmaṇa.
 1428 Vārttika-sira.
 1608 Aitareya-brāhmaṇa-bhāṣhya.

ĀRAṆYAKA.

- 1353 Saṁbandha-vārttika. Vṛhad-
 āraṇyaka-bhāṣhyāntargata.
 1354 Ditto ṭikā.

UPANISHAD.

- 728 Vajra-sūchyupanishad.
 710 Āraṇopaniṣad.
 911 Maitrayaṇyopanishad-āloka.
 915 Śvetasvatāropaniṣad-āloka.
 916 Kaivalyopanishad-āloka.
 918 Māndūkyopanishad-āloka.
 919 Kathavallyupanishad-āloka.
 950 Taittirīyopanishad-āloka.
 951 Praśnopaniṣad-āloka.
 1024 Aitareyopanishad-bhāṣhya-
 vivaraṇa.
 1152 Nārāyaṇa-dharmopanishad.
 1210 Nārāyaṇa-dharmopanishad.
 1415 Atharvanopanishads, 52.
 1262 Ananda-nidhi. Rāmātīpani-
 ṭikā.
 1070 Śāṅkasya-upaniṣaddīpikā.
 1150 Mukṭikepanishad.
 1518 Kaivalyopanishad-ṭikā.
 1577 Kalagyanopanishad. Kshuri-
 kopaniṣad.
 1574 Nārada-parivrajakepanishad.
 1576 Vṛhadjyauṇopaniṣad.
 1578 Rāmātīpaniṭika.

1577 Maitreyopanishad. Mantri-
kopenishad.

1574 Nārada-parivrājakopenishad.

1575 Nirāmbopanishad.

VAIDIKA.

505 Ishātakā-pūraṇa.

659 Pārāśara-śikshā.

680 Kātyāyana-śikshā.

662 Lomasi-śikshā.

663 Pāṇini-śikshā.

664 Jaṭāpaṭala.

665 Jaṭāpaṭala Svarāṅkuśa.

666 Amogbhānandini Śikshā.

667 Keśavi-śikshā.

668 Apastamba-sūtra-bhāṣya.

685 Yajurvediya-kūṣaṇḍikā.

730 Adhāna-prāyaścitta.

734 Aishṭika-prāyaścitta.

737 Baudhāyana-sūtra-darśa-pūr-
ṇamāsa.

738 Ditto prāyaścitta.

739 Baudhāyanokta-chāturmāsya-
prayoga.

742 Baudhāyana-sūtra-darśa-pūr-
ṇamāsa.

743 Pavamāna.

746 Rik-saṅkhyā-pariśiṣṭa. Som-
opati and Mahānāmni-
pariśiṣṭa.

751 Naigeya.

755 Vyūha-navaratna.

756 Nivīdādhyāya Prāṅgādhyāya.

757 Aśvalāyana-prāyaścitta.

761 Baudhāyana-sūtra-paśuban-
dha.

762 Ditto chāturmāsya-sūtra.

764 Ditto dvaidhakaṇḍa.

765 Nakṣatreshṭādi-n ā n ā v i -
dheshṭi.

766 Mitrayjindeshṭi.

772 Baudhāyana-sūtriya A'dhāna-
prakaraṇa. [rajiya.

784 Kalpasūtra-bhāṣya, Varada-

801 Chhāndogya-mantra-bhāṣya.

831 Karka-bhāṣya.

873 Gajasūtra-vyākhyā.

887 Gṛihya-sūtra.

926 Prayoga-paddhati. Pāraskara-
gṛihya-sūtra-vyākhyā.

929 Uktha-pariśiṣṭa.

931 Kātyāyana-mulyādhyāya-
vivarāṇa.

932 Anuvākadhyāya.

934 Ishṭakūpuraṇa.

933 Nigama-pariśiṣṭa.

935 Pravara-dhyāya-pariśiṣṭa.

936 Pāka-yajña-nirṇaya.

937 A'pastamba-sūtra-vṛitti.

1048 Paśubandha-kārikā.

1049 Mahāvraṭa.

1050 Sāma-prāyaścitta.

1051 Havtra-kārikā.

1052 Mantropadhāna-prakāśa.

1053 Mahāgni-sarvasva.

1054 Gopālikā-kārikā.

1055 Chayana-sūtra.

1056 Chayana-prayoga.

1057 Viśva-śrījāmayana-prayoga.

1059 Sarpa-saṅskāra-vidhi.

1063 Apastambāhnikā.

1060 Yajñatantra-sudhānidhi.

1065 Somopatti.

1075 Naigeya-ṛigdevatā.

1077 Vājapeya-kārikā.

1078 Sāmānya-sūtra.

1079 Mantra-vibhāga.

1091 Kātyāyana-prātiśākhya.

1092 Ditto ṭikā.

1101 Vaudhāyana-sūtra, 3rd prama.

1106 Śikshā-vivarāṇa.

- 1108 Pushpa-sútra.
 1130 Párasakara-grihya.
 1133 Sútra-pradīpa, dráhyāniya.
 1138 Pada-gādha.
 1149 Nārāyaṇīya-mādhava-bhāṣhya.
 1151 Mahā-parīśiṣṭa.
 1153 Apasatamba-dharma-sútra.
 1164 Párasakara-bhāṣhya. Harihara.
 1169 Sikshá-pañjiká.
 1179 Nidána-sútra.
 1180 Pushpa-sútra.
 1181 Grihya-káriká.
 1182 Sarvvánukramaniká.
 1183 Kattiyāna-sútra-vyākhyá.
 1102 Áśvalāyana-śrauta-sútra-bhā-
   shya.
 1199 Bauddhāyana-sútra, 9th prasna.
 1200 Darsa-púrṇamāsa-sútra.
 1201 Paśubandha. Bauddhāyāniya.
 1202 Cháturmāsya, ditto.
 1204 Apastamba-sútra-vṛtti.
 1205 Sámagāna-phullasútra-ṭiká.
 1213 Kátīya-púraṇa-bhāṣhya.
 1372 Súlva-parīśiṣṭa.
 1373 Sāṅkhyāyana-grihya-sútra.
 1374 Ditto.
 1375 Nārādiya-śikshāvivarāṇa.
 1388 Bhāradvāja-sútra-bhāṣhya.
 1392 Ekābhāhina-satrádi-brahma-
   paddhati.
 1393 Kátīyāna-nakṣatra-satra-
   prayoga.
 1403 Apastambīya-āṇḍavilá-prayo-
   ga-vṛtti.
 1404 Padaprabhāva-bodhini.
 1406 Kátīyāna-sútra-bhāṣya,
   Ananta.
 1413 Sāṅkhyāyana-sútra.
 1417 Vājasaneyi-padakrama.
 1419 Grihya-sútra.
 1420 Sāṅkhyāna-sútra.
 1422 Ditto.
 1007 Upalekhá.
 1068 Ditto, bhāṣhya.
 1085 Vámana-śukta.
 1155 Lakṣhaparatna-paribhāṣhá.
 1189 Rudra-bhāṣhya.
 1198 Mantrārtha-manjarí.
 1259 Mantra-saṅhita.
 1269 Padakáriká-ratnamalá.
 1295 Yajñatantra-sudhānidhi.
 1321 Śrutirahasya-prakāsa.
 1322 Vádavali.
 1327 Patrálambana-vivarāṇa.
 1429 Ātma-váda.
 1479 Dikshá-pāṭala-vṛtti.
 1485 Dikshá-pāṭala.
 1504 Dasa-sútra-ṭiká.
 1505 Dasa-sútra-ṭiká *alias* Bálabo-
   dha-ṭiká.
 967 Apastamba Sútra.
 987 Yajurvallabhá.
 988 Apastamba-darsachaturmāsya.
 993 Yajurbautrika.
 994 Pañcha-vidha-sútra.
 992 Apastambīya-uktha-sútra.
 995 Kalpānupada-sútra.
 996 Anupada-sútra.
 997 Kshudra-sútra.
 998 Kalpa-sútra.
 999 Tāṇḍálakṣhaṇa-sútra.
 1004 Soma-yájamāna.
 1005 Agnichayāniya-káriká.
 1006 Saṅjñákarāṇa-bhāṣhya.
 1007 Cháturjāna.
 1008 Saiva-prakāsa.
 1009 Ekāgnikāṇḍa-mantra-vyá-
   khyá.
 1010 Kuṇḍārka, satika.
 1011 Veda-lakṣhapādi-nirūpaṇa.

- 1013 Vihāra-kārikā.
 1013 Atirātra-stomayāga.
 1016 Sākamedhā.
 1017 Pratihāra-samprayoga.
 1018 Kaṅkili-prayoga.
 1019 Kaṅkili-maitrāvaruṇa.
 1020 Pauṇḍarika-somayāga.
 1021 Brāhmaṇasaṁsi-prayoga.
 1022 Vājapeya-paddhati.
 1023 Jyotiṣṭoma-paddhati.
 1025 Gajasūtra-vyākhaṇa.
 1026 Pitṛmedha-paddhati.
 1027 Vrihadārṇyaka-sureśvara-vārtika.
 1028 Agnidhra-prayoga.
 1029 Darśa-pūrpamāsa-hautra-prayoga.
 1030 Pavitreshṭi.
 1222 Gṛihya-sūtra, Pāraskara.
 1223 Gṛihyavivarṇa, Karkopādhyāya.
 1226 Apastambīya-dharmra-sūtra.
 1227 Vimalodaya-mālā, Kṣvalāyana-gṛihya-ṭika.
 1228 Sāṅkhyāyana-gṛihya-sūtra.
 1229 Baudhāyana-gṛihya-sūtra.
 1238 Apastambīya-gṛihya-prayoga-vṛitti.
 1240 Nakṣatra-sātra-sūtra-vṛitti.
 1244 Kṣvalāyana-gṛihya-bhāṣhya.
 1245 Kṣvalāyana-gṛihya-bhāṣhya.
 1246 Kṣvalāyana-smārta-sūtra.
 1247 Sāṅkhyāyana-sūtra, Pūrvārddha.
 1248 Saṅkhyāyana-uttarārddha.
 1249 Gṛihya-praśna.
 1251 Kātyāyana-prātisākhya-bhāṣhya.
 1253 Apastambīya-sulva-bhāṣhya.
 1254 Apastambīya-dharmma-sūtra.

20
37

- 1260 Rudrādhyāya-bhāṣhya, Mādhyava.
 1261 Gṛihya-prāyaścitta.
 1263 Darśapūrpamāśādi-mantra-vyākhyā.
 1271 Savitra-chayana, Baudhāyana.
 1272 Prātisākhya, Atharvaṇa.
 1273 Yajur-mānjari.
 1282 Chayana-praśna.
 1283 Apastamba-sūtra-vṛitti.
 1286 Pāraskara-gṛihya-prayoga-paddhati.
 1293 Chhandasipada.
 1297 Gobhila-gṛihya-bhaṭṭa-bhāṣhya.
 1298 Chhāndogya-pariśiṣṭa.
 1031 Ādhāna-prakarṇa.
 1033 Chāturmāsyā.
 1033 Aranyāyana-rishicbhāṣya, Uaivata-nirūpaṇa.
 1035 Pravara-nirṇaya.
 1036 Agniṣṭomiya-stomayāga.
 1037 Vājapeya-sūtra.
 1038 Pauṇḍarika-prayoga.
 1039 Prayaścitta-pradīpikā.
 1040 Sulva-pradīpa.
 1041 Sulva-ṭika.
 1042 Baudhāyana-prayaścitta.
 1043 Navakaṇḍikā-sūtra-āraddha-vidhi.
 1496 Maitrāyaṇī-somaśāsthā-paddhati.
 1559 Maitrāyaṇī-gṛihya.
 1455 Paśubandha-prayoga.
 1331 Baudhāyana, 2nd praśna.
 1353 Mahāvraṭa-bhāṣhya.
 1347 Kātyāyana-karka-bhāṣhya.
 1348 Baudhāyana-ādhāna-sūtra.
 1349 Drahyaṇīya-sūtra-paddhati.
 1350 Baudhāyana-prayoga-sāra.

1289 *Kṛpastamba-dharmma-sūtra-vṛitti*.

1250 *Brihadārṇyaka-sureśvara-vārttika-pāda*.

ITIHĀSA.

677 *Gauragaṇoddeśa-dīpikā*.

505 *Itihāsa-sāmuchechaya*.

808 *Rāmāyaṇa*, *Adi*, *Ayodhyā*, and *Kishkindhyā Kāṇḍas* with the commentary of *Loka-nātha*.

1127 *Rāmāyaṇa-sāra*.

1304 *Vaiṣṇava-vārttāmālā*.

1315 *Divyasaṃhāsa-vivṛiti*.

1573 *Mahābhārata-rtha-saṅgraha-dīpikā*.

1447 *Udayapurkā-Rāpājikā-vaṇśa-valī*.

PURĀṆA.

680 *Mahābhāgavata-purāṇa*.

732 *Ditto*.

773 *Sivapurāṇa-Uttara-khaṇḍa*.

775 *Ekāmra-purāṇa*, 1st *khaṇḍa*.

776 *Ekāmra-purāṇa*, 2nd *khaṇḍa*.

777 *Ekāmra-chandrikā*.

778 *Kapila-saṃhitā*.

800 *Purāṇa-sāra*.

833 *Vāmana-purāṇa*.

853 *S'āntanavi Chandī-ṭikā*.

845 *Nrisiṃha-purāṇa*.

805 *Nārada-pāṇcha-rātra*.

891 *Sūta-saṃhitā* with a commentary.

802 *Siva-gītā*, *Padmapurāṇiya*.

910 *Vasiṣṭhokta-upapurāṇa*, 12th *Adhyāya* only, *Subodhinīyākhyā-ṭikā* *sahita*.

1442 *Bhāgavata-ekādasa-skhandha-bhāvārtha-pradīpikā*.

1452 *Bhāgavata-bhūṣaṇa*.

1453 *Bhāgavata-sandarbhā-vyākhyā*.

1546 *Brahma-gītā*, *Skandapurāṇiya*, 1st and 2nd *Adhyāya*.

1546 *Brahma-gītā-ṭikā*.

1150 *Sanatasūjatiya-prakarana*.

900 *Bhavishya-purāṇa*.

970 *Brahma-purāṇa*.

971 *Linga-purāṇa*.

972 *Skanda-purāṇa*, *Ambikā-khaṇḍa*.

973 *Skanda-purāṇa*, *Kumarikā-khaṇḍa*.

975 *Vāyu-purāṇa*.

977 *Sāmba-purāṇa*.

978 *Garuḍa-purāṇa*.

980 *Kālikā-purāṇa*.

985 *Nārada-pāṇcharātra*, *Brihat*.

991 *Vāyu-saṃhitā*, *Adi-purāṇiya*.

1142 *Bhāgavatārtha-dīpikā*.

1316 *Adi-purāṇa*.

1362 *Ananda-purāṇa*.

1402 *Saura-purāṇa*.

1409 *Bhāgavata-chandra-chandrikā*.

965 *Sūta-saṃhitā*.

1352 *Kedāra-kalpa*.

953 *Īśvaragītā-bhāṣya*, *Kūrma-purāṇiya*.

1556 *Hayasirsa-pāṇcharātra*.

1556 *Nilamata-purāṇa*.

1451 *Vaidyanātha-māhātmya*, *Padma-purāṇiya*.

1454 *Rāma-gītā*.

1456 *Rohini-vrata-kathā*.

1597 *Padma-purāṇa*, *Bhūmi-khaṇḍa*.

1598 *Padma-purāṇa*, *Śrīṣṭi-khaṇḍa*.

KĀVYA:

251 *Chāksbhūsha-stotra*.

405 *Kumāra-sambhava*.

658 *Sisupāla-vadha*.

- 686 Stava-málá.
 690 Rāma-līlāṃṛita.
 691 Ditto, ṭikā.
 727 Śīsupālavadha-ṭikā.
 774 Sadukti-karṇāṃṛita.
 818 Prārthanā-śataka.
 888 Sabhā-taraṅga.
 890 Kāmandakiya-nitisāra-ṭikā.
 912 Sukra-nitisāra and Kāmanda-
 kiya-nitisāra.
 919 Saundaryya-lahari *alias* Anan-
 da-lahari-saubhāgya-vard-
 dhinyākhyā-ṭikā.
 952 Kīrya-kaumudī.
 1103 Rāmāryyāśataka, Saṭika.
 1105 Mādhavānalkathā.
 1111 Harilīlā, Vopadeviya.
 1132 Pītāmbara-charita.
 1134 Gitagovinda-mādhuri.
 1135 Suryana-charita-mahākāvya.
 1207 Nārāyaṇa-stuti.
 1230 Kṛishṇa-karṇāṃṛita, saṭika.
 1305 Vahirmukha-mukhamāṇḍana.
 1317 Vidvan-māṇḍana.
 1334 Kṛishṇāṃṛita-mahārṇava, Sa-
 ṭika.
 1345 Tāratāmya-stotra-vyākhyāna.
 1351 Nṛsiṃha-sarvasva.
 1361 Mōḍha-prakāśa.
 1371 Ananda-mandākinī.
 1376 Sarvottama-stotra, Saṭika.
 1386 Gakuleśa-līlā-sudhāsindhu.
 1395 Kṛishṇa-varṇaṇa.
 1398 Sītārāma-vihāra.
 1414 Kumārasamohava.
 1072 Vāyustuti, Mandabodhini-
 ṭikā-schita.
 1076 Meghasaudāminī.
 1090 Shaṭpadi, Saṭika.
 1096 Anyokti-muktāvalī.

- 1343 Gupyaśṭaka.
 1120 Aṇugama-tattvamālā.
 1126 Sahridaya-hṛidayāloka.
 1310 Shaṭpadya-vivṛiti.
 1308 Sarvottama-stotra-vivṛiti.
 1243 Kāmaśhodhaśa-vyākhyā.
 1211 Vāyustuti-ṭikā.
 1171 Nṛipavilāsa.
 1170 Atmānusaśana.
 1330 Rāma-navaratna.
 1359 Lakshmi-sahasra.
 1394 Kavikalpalatā-vyākhyā.
 1579 Chamatkāra-chandrikā.
 1580 Gītāvalī-ṭikā.
 1495 Mahimānākhyā-stuti-ṭikā.
 1591 Pravodha-kādambarī.

NĀṬAKA.

- 1354 Mālinivijaya-vārtika.
 1564 Mālatimādhava-ṭikā.
 657 Śakuntalā.
 771 Jagannātha-vallabha.
 810 Vidagdhamādhava.
 829 Vṛishabhānujā.
 830 Uśhā-rāgodaya.
 1119 Saṅkhalpa-suryyodaya.
 1194 Satsaṅga-vijaya.
 1367 Murārīnātaka-ṭikā.

UPĀKHYĀNA.

- 889 Vetāla-paṇcha-viṇśati.
 986 Vṛihatkāthā.
 1118 Sindhāsana-dvātrīṇṣata.
 989 Sukasapta-ṭikā.
 1464 Pradyumna-charita.
 1466 Pūya-vidhāna-vratopākhyāna,
 Kathā-sarit-sāgara.

ABHIDHĀNA.

- 748 Anekārtha-saṅgraha.
 700 Śighrabodhini *alias* nāmamālā.
 942 Amarakośa-ṭikā-vā vākyasu-
 dhā.

- 1172 Vījakosha.
 755 Viśvaparakāśa.
 1110 Mātrikā-nighaṇṭa.
 1161 S'ivākosha.
 1102 Indrakosha.
 1252 Kalpataru-kosha.
 840 Pada-chandrikā, Amarakosha-
 vyākhyā.

VIAKARANA.

- 004 Saṅkshiptasāra-rasavati-vṛitti.
 702 Setusaṅgraha, mugdhabodho-
 tīkā.
 719 Saṅkshiptasāra-pariśiṣṭa-tīkā.
 731 Prākṛitapāda-tīkā.
 745 Dhātulakṣhaṇa.
 822 Mugdhabodha-tīkā, Kṛidanta-
 tīvanta.
 823 Ditto. Tuddhita.
 871 Vaiyākaraṇa-manonmajjana-
 tīkā
 872 Pāṇiniya-bhāṣhyādi-tātpary-
 ya-vivarana.
 876 Subvibhaktiyārtha-viveka.
 881 Paribhāṣhendu-śekhara-kāsi-
 kā.
 893 Yañluganta-siromaṇi.
 894 Siddhānta-kaumudi-guḍa-phak-
 kīkā-prakāśa.
 917 Vaiyākaraṇa-bhūṣhaṇa-sāra.
 Vaiyākaraṇa-darpanākhyā-
 tīkā-sahita.
 930 Prayoga-ratnamālokta-subādi-
 kṛit.
 1401 Līngavṛitti.
 1506 Gaṇapāṭha.
 CHHANDAH.
 702 Pīṅgala-tīkā.
 703 Pīṅgala.
 1370 Prākṛita-pīṅgala.
 1303 Chhandonusāsana-vṛitti.

- 1480 Pīṅgala.
 1212 Vṛitta-ratnāvali.
 ALAṆKA'RA.
 682 Kāvya-prakāśādarsa.
 683 Kāvya-prakāśa-tīkā.
 718 Kāvya-prakāśa.
 796 Alaṅkāra-saṅgraha, vā Chand-
 rāloka, saṭika.
 835 Kāvya-prakāśa, saṭika.
 913 Kāvya-prakāśa-nidarsana.
 921 Alaṅkarodāharana-salya-van-
 dha-devi-stotra.
 1098 Alaṅkāra-sarvasva.
 1407 Alaṅkāra-sarvasva.
 1301 Vṛitti-vārttika.

JYOTISHA.

- 601 Jyotiṣha.
 804 Muburttā-ratna.
 698 Jyotir-ratna-mālā.
 699 Narapati-jayacharyāya.
 901 Muhūrta-darpana.
 902 Jyotiḥ-kalpataru.
 903 Jyotiḥ-śāstra-samuchchaya.
 914 Jyotiḥ-saṅgraha.
 922 Svarodaya *alias* narapatijaya-
 charyyā-tīkā.
 923 Suryya-siddhānta-vivarana.
 935 Sivarodaya.
 962 Sivarodaya.
 1044 Rājāvali.
 1173 Yantra-ratnāvali, saṭika.
 1193 Adbhuta-sāgara.
 1281 Prasna-vaishṇava.
 1355 Yantra-chintāmaṇi-tīkā.
 1363 Yantra-prakāśa-tīkā.
 1391 Yantra-ratnāvali.
 1435 Siddhānta-sundara.
 1601 Grahālāghava-saṅgraha, saṭika.
 1602 Ditto.
 1603 Horā-sāra.

- 1004 Yantra-chintāmaṇi, saṭika.
 1000 Surya-siddhānta-sodāharana-
 vyākhyā.
 767 Brahma-siddhānta.
 768 Mahā-siddhānta.
 769 Vyasa-siddhānta.
 770 Brihadārya-bhāṭṭa-siddhānta.
 SMṚITI.
 863 Yaśovanta-bhāskara.
 1342 Dharmma-nirṇaya.
 Dharmma-bhushanākhyā-
 tīkā-saṭita.
 384 Svadharmaśāstrabodha.
 656 Manu-saṅhitā.
 670 Śrāddha-chintāmaṇi.
 687 Varsha-kaumudī.
 693 Abhisheka-paddhati.
 701 Suddhyādi-saṅgrahāli.
 721 Suddhyādi-vyāvasthā-saṅk-
 shepa.
 723 Suddhi-dīpikā.
 724 Prāyaścitta-saṅkshhepa.
 726 Gaṅgāvakyaṇī.
 750 Suryayārghya-dāna-prayoga.
 799 Suddhi-nirṇaya.
 800 Durgotsava-viveka.
 807 Karma-ripāka.
 814 Durgapūjā-paddhati.
 816 Smārta-vyāvasthārpava.
 819 Gayākṛitya.
 820 Nirājana-vidhi-prakāśa.
 826 Vyāvahārādhyāya-tīkā.
 832 Madana-pārijāta.
 834 Aparārka.
 841 Tithi-nirṇaya.
 842 Śrāddha-kāṇḍa.
 843 Śrāddha-karma-vidhi.
 848 Smṛiti-sudbhāskara.
 857 Dharma-viveka.

- 858 Śivāṣṭamurtti-tattva-pra-
 kāśa.
 866 Nirṇayāmrta.
 868 Smṛiti-bhāskara.
 870 Kṛitya-mahārṇava.
 875 Achāra-mayūkha.
 877 Parāsara-smṛiti-tīkā.
 878 Jagannātha-prakāśa.
 879 Achāra-chandrodaya.
 882 Mānucollāsa, Saṭika.
 893 Hārta Saṅhitā, Uttarārddha.
 896 Śrāddhakalpa śloka Pitribhakti-
 tarāṅgīnī.
 897 Śrāddhendu.
 906 Yatidharma-samuchchaya.
 1203 Hārta-smṛiti.
 1210 Mitāksharā-vā-vārttika-tīkā.
 1224 Śrāddhavidhi-bhāṣya. Karko-
 pādhyāya.
 1265 Kālanirṇaya-dīpikā.
 1266 Kṛitya-ratnāvalī.
 1267 Prayoga-ratna.
 1277 Smārta-padārtha.
 1284 Medhātithi-tīkā.
 1300 Utsavakāla-nirṇaya-prakarṇa.
 1309 Nitya-kṛitya-nirṇaya-
 Viśṇusvāmi-sampradāyi.
 1325 Brahmokta-yajñavalkya-saṅ-
 hitā.
 1335 Karmanirṇaya, Saṭika.
 1337 Viśṇutattva-nirṇaya.
 1340 Nitya-saṅgīti-prakarṇa, Sa-
 ṭika.
 1357 Yama-smṛiti.
 1358 Hārta-smṛiti.
 1364 Saṅskāra-bhāskara.
 1365 Vāsishta-smṛiti.
 1366 Śātātapa-smṛiti.
 1396 Prāyaścitta-pradīpikā.
 1397 Dravya-suddhi-dīpikā.

- 1899 Prayoga-párijáta.
 976 Jayasifha-kalpadruma.
 886 Prayoga-darpana.
 749 Prayoga-sára.
 1014 Kurukshetra-ratnákara.
 1015 Títhiyárka.
 1058 Sanatkumára-saṁhitá.
 1004 Vibhágatattva-vichára.
 1233 Sannyása-nirúpaṇa.
 1342 Dharma-nirṇaya.
 1081 Yáti-viveka.
 1083 Dána-pañjī.
 1097 Gotra-pravaramañjarī.
 1109 Dharma-praśnojavá.
 1073 Sannyása-grahana-paddhati.
 1143 Anupa-vilása.
 1144 Sakala-lakshanochochaya.
 1264 Triṇśatślokī *alias* Áśaucha-saṁ-
 graha.
 1274 Jayamádhyava-mánasollása.
 1368 Saunaka-káriká.
 1046 Ápastamba-smṛiti.
 916 Vratodyápana-kaumudī.
 966 Rájyábbhisheka *alias* Rája-
 dharma-kaustubha.
 983 Kála-nirṇaya.
 1000 Kṛitya-ratnávalī.
 1084 Karma-pradīpa.
 1062 Saṅskára-nirṇaya.
 1086 Svachára-chaturdaśī-pari-
 śiṣṭa.
 1107 Dharma-pravṛitti.
 1114 Prakaraṇa-prakáśa.
 1121 Vyāvahára-pradīpa.
 1186 Tírtha-chintámaṇi.
 1154 Yama-smṛiti.
 1163 Vasishṭa-smṛiti.
 1106 Achára-pradīpa.
 1168 Smṛiti-chandriká.
 900 Vyāvahára-chamatkára.

- 1432 Smṛiti-paribhāṣhā.
 1433 Devadāsa-prakáśa.
 1436 Púrta-kamalákara.
 1437 Kṛitya-kalpataru.
 1563 Achárádarsa.
 1568 Dharma-ratna.
 1589 Dvaita-nirṇaya-prakáśa.
 1607 Gṛihya-saṅgraha.
 1467 Indradhvaja-pújá.
 1493 Káśī-tattva-vichára.
 1561 Malamāsa-tattva-ṭiká.
 1588 Rájyábbhisheka-prayoga.
 1482 Prathishṭhá-sára-saṅgraha.

SĀNGĪTA.

- 1195 Rága-málá.
 1196 Vády-ṭ-khaṇḍa.
 1307 Saṅgita-ratnávalī.
 847 Pañcha-kalpa.
 1110 Saṅgita-ratnákara.
 1112 Nṛitya-ratnávalī.
 1131 Táládhyáya.
 1128 Saṅgita-kalpataru.
 1129 Saṅgita-párijáta.
 1139 Saṅkīrṇarága-lakṣhaṇa.
 1141 Rasaratnávalī.

SILPA.

- 1472 Pratimá-pramāṇa.

S'ĀṆKHYA.

- 802 Sāṅkhyatattva-kaumudī.
 920 Sāṅkhyá-káriká, Sāṅkhyá-
 chandrikákhyá-ṭiká-sahita.
 943 Sāṅkhyá-sūtra, Vṛitti-sahita.
 908 Tattva-yáthártha-dīpana.

NYĀYA.

- 669 Nyāya-sūtra-vyākhyá.
 671 Anumāṇa-didhiti-ṭippaṇi.
 673 Kusumāñjali-ṭiká.
 684 Sidhānta-muktávalī-guḍártha-
 prakáśiká.

- 698 Vidhiváda-ṭiká.
 699 Bháṣá-ratna.
 695 Siddhánta-lakṣhaṇa-rahasya.
 696 Vyáptyánugama.
 697 Kevalánvayi-rahasya.
 698 Anumāṇa-didhiti.
 699 Śabda-parichchheda-rahasya.
 700 Śakti-váda.
 703 Akhyáta-vichára,
 704 Anumāṇa-khaṇḍa-ṭiká.
 705 Śabda-śakti-prakásiká-bo-
 dhini.
 706 Chintámaṇi-prakáśa.
 707 Ditto.
 712 Pratyakṣa-khaṇḍálaka-
 darpaṇa.
 713 Ditto, Maṇididhiti-vyá-
 khyá-vivechana.
 714 Pratyakṣa-manyáloka.
 722 Tarka-paribhāṣá.
 733 Pravartaka-jñāna-vichára.
 781 Anvaya-bodhini-ṭiká.
 783 Nyáyavártika-tátparya-ṭiká.
 785 Anumāṇa-chintámaṇi-ṭiká.
 786 Lílavati-prakáśa-rahasya.
 787 Lílavati-didhiti-rahasya.
 788 Lílavati-rahasya.
 789 Śabdaprámāṇya-chintámaṇi-
 rahasya.
 791 Pratyakṣya-chintámaṇi-
 didhiti.
 794 Kusumañjali-prakáśa.
 795 Pratyakṣa-ṇaṇi-phakkiká-
 maṅgala-váda.
 812 Ditto, Chintámanyáloka,
 púrvárdha.
 813 Anumityádi-bádhánta-didhiti.
 817 Śakti-vichára.
 821 Nyáya-sára.
 825 Ákṣáṅkṣhálaka-máthuri-ṭiká.

- 827 Satpratipakṣa-máthuri-ṭiká.
 837 Nyáya-makaranda-saṭika.
 838 Tarka-saṅgraha.
 840 Nyáya-dípavali.
 852 Viśayatá-váda.
 853 Aparokṣhánubhuti, Dípiká-
 khyá-ṭika-sahita.
 860 Nañváda-ṭippani.
 861 Samāsa-váda.
 862 Śábdabodha-prakriyá.
 918 Nyáya-siddhánta-muktávali-
 dípiká.
 925 Nyáya-siddhánta-muktávali-
 prakáśa.
 927 Viśiṣṭa-vaiśiṣṭa.
 928 Pratijñá-sútra-pariśiṣṭa.
 984 Kusumañjali-vyákhyá.
 1002 Didhiti-bhávārtha.
 1003 Nyáya-bodhini.
 1045 Lílavati-prakáśa.
 1082 Lílavati-śiromaṇi.
 1086 Mīmāṃsá-nyáya-prakáśa.
 1093 Nyáya-siddhánta-bhañjana.
 1137 Anubhúti-prakáśa.
 1178 Nyáya-bodhini.
 1218 Nyáya-sudhā, 3rd 2 páda.
 1217 Ditto, 3rd 3 ditto.
 1220 Ditto, 2nd 3 ditto.
 1219 Ditto, 2nd 4 ditto.
 1234 Pratyakṣhálaka-sáramañjari.
 1237 Nyáyasiddhánta-mañjari-
 dípiká.
 1269 Lílavati-didhiti.
 1276 Didhiti-bhavanandí.
 1296 Tarka-pratibandhakatá-ra-
 hasya.
 1387 Tárkika-rakṣá.
 1405 Anubhúti-prakáśa.
 867 Pramāṇa-málá.
 1047 Nyáyasiddhánta-mañjari.

- 1087 Mitabháshí *alias* Sapta-pádar-
thi-ṭiká.
1174 Padártha-dípiká.
1344 Pratyak-tattva-chintámaṇi,
saṭika.
1175 Pratyaksha-pragalbhí.
1231 Śabda-parichchheda.
1235 Sarvopakáripí *alias* Bhavánan-
di-ṭiká.
1336 Pramāṇa-paddhati.
1341 Ditto, ṭiká.
1346 Bhávaprakáśiká *alias* Máya-
váda-khaṇḍana-ṭiká.
904 Tantráloka.
957 Vaidika-liṅgartha-vivechana.
959 Mímāṃsá-nyāya-prakāśa.
960 Ditto, sūtra-paddhati, 8th
Adhyāya.
961 Ditto, kusumañjalí.
963 Ditto.
969 Ditto, śloka-várttika.
1157 Tantra-ratna.
851 Vākya-dípiká, saṭika.
1430 Nyāya-siddhānta-tattvaviveka.
1434 Nyāya-kaustubha.
1439 Pratyaksha-khaṇḍa-khaṇḍakod-
dhāra.
1572 Aloka-khaṇḍakoddhāra.
1570 Guṇa-prakāśa-vivṛiti.
1445 Lílāvati-bhāva-prakāśa.
1444 Anumānāloka-ṭiká.
1492 Khaṇḍanoddhāra.
1571 Kīraṇāvalí-prakāśa.
1590 Tārka-tattva-nirūpaṇa.
1594 Tārkika-rakshá.
1439 Pratyaksha-khaṇḍa-khaṇḍa-
koddhāra.
1443 Pratyakshāloka-darpaṇa.
1566 Pratyakshāloka.
1552 Nyāya-sāra-padapañchiká.

- 1430 Nyāya-siddhānta-tattva-
viveka.
1434 Nyāya-kaustubha.
1497 Nyāya-várttika-tatparyya-
ṭiká.
1446 Śabda-parichchhedāloka.
VAIŚEŚHIKA.
824 Vaiśeṣhika-sútropaskāra.
839 Siddhānta-chandrodaya.
1356 Sapta-padarthí.
MÍMA'ŌSA'.
1290 Mayúkhamáliká *alias* Bhāṭṭa-
chintámaṇi-vyākhyá.
1359 Adhyayana-vidhi-vyākhyá.
735 Nyāya-ratnamāla.
747 Tantra-ratna-ṭiká.
752 Bhāṭṭa-dípiká.
753 Mímāṃsá-siddhānta-lesa-saṅ-
graha.
758 Mímāṃsá-várttika.
763 Śāstrasiddhānta-saṅgraha.
803 Adhikaraṇa-kaumudí.
869 Mímāṃsārtha-saṅgraha-kau-
mudí.
874 Chandráloka, Chandráloka-
prakāśa-sahita.
883 Sphoṭa-chaṭaka.
939 Tantra-várttika-ṭiká.
1147 Mímāṃsá-tantra-dípiká.
1214 Mámāṃsá-várttikābharaṇa.
1215 Tantra-várttika-ṭiká.
1236 Tantra-ratna.
1241 Mímāṃsá-nyāya-dípiká.
1255 Mímāṃsá-bhāṣya-várttika,
1-3-páda.
1256 Ditto, 2-1-ditto.
1257 Ditto, tantra-várttika.
1289 Bhāṭṭa-chintámaṇi.
1291 Mímāṃsá-kaustubha.
1292 Bhāṭṭa-dípiká.

- 1326 Mīmāṃsā-nyāya-prakāśa.
 1408 Siddhānta-dīpa.
 1416 Śāstra-dīpikā-ṭīkā.
 1115 Savara-bhāṣhya-padayojanā.
 1140 Vārttika-kāśikā.
 1146 Śāṅkarabhāṣya-mīmāṃsā.
 1221 Ajitā *alias* Tantra-ṭīkā-vyākhyā.
 1275 Vidhi-rasāyana.
 VEDĀNTA.
 1418 Brahmasūtrīya-śaiva-bhāṣhya.
 1287 Brahma-sūtra-vallabhī-bhāṣhya.
 1312 Brahma-sūtra-anubhāṣhya.
 1313 Anu-bhāṣhya-prakāśa.
 1320 Brahma-sūtra-bhāṣhya, Sau-naka-sampradāyi.
 1295 Śāstra-dīpikā, from 3 to 12 A.
 1360 Śāstra-dīpikā, 2nd Adhya.
 958 Śāstra-dīpikā.
 1323 Sāṅdilya-sūtra-pravachana.
 905 Pāṣaṇḍa-chapeṭikā.
 954 Śārīraka-mīmāṃsā-bhāṣhya-vivaraṇa.
 1188 Śāstra-dīpikā-ṭīkā.
 427 Tāratamya-stava-vyākhyā.
 628 Daśasloka-ṭīkā *alias* Siddhānta-vindu.
 653 Gītā-tātparya-bodhinī.
 655 Adhyātma-bhāgavata.
 602 Siddhānta-vindu.
 674 Aṣṭāvakra-saṁhita.
 715 Bheda-dhikṛitī.
 729 Shaṭṣloki-vārtika.
 741 Advaita-siddhyupanyāsa.
 759 Advaita-chandrikā.
 779 Gītā-tātparya-bodhinī.
 782 Bhagavad-gītā-bhāṣhya.
 780 Adhyātma-sāra.
 836 Vedānta-saṁjñā-prakṛiyā.

- 849 Hariyaś-gītā *alias* Bhagavad-gītā-ṭīkā.
 850 Pāñchālī-gītā-ṭīkā.
 856 Vedānta-tattva-traya-nirūpaṇa.
 859 Vedānta-ratna-traya-parikṣā.
 834 Anubandha-darsana.
 885 Āryā-vyākhyā *alias* Vedānta-traya-saṭika.
 909 Advaita-brahmavidyā-pad-dhati.
 1001 Vivaraṇa-tattvadīpa.
 1069 Gītā-tātparya-nirṇaya.
 1088 Vedānta-sāra, Rāmānuja.
 1094 Pañchakoṣha-viveka.
 1095 Svarūpa-prakāśa.
 1099 Pañchīkarapa-vārttika.
 1022 Rasika-ranjini-gītā-ṭīkā, 1st khaṇḍa.
 1123 Ditto, 2nd khaṇḍa.
 1124 Ditto, 3rd khaṇḍa.
 1125 Gītā-bhāṣhya, Rāmānujīya.
 1148 Sūreśvara-vārttika-vijākhyāna.
 1156 Vedānta-kalpalatā.
 1185 Advaitānusandhāna.
 1190 Amṛita-taraṅgini-gītā-ṭīkā.
 1191 Tattvadīpikā-gītā-ṭīkā.
 1225 Prapañcha-sāra-viveka.
 1232 Paramahāṇṛachāra-paddhati.
 1278 Pañchīkarapa-tātparya-chandrikā.
 1280 Pañchapadika-vivaraṇa.
 1288 Pañchīkarapa-bhāvaprakāśikā.
 1383 Gītārtha-vivaraṇa.
 736 Siddhānta-lesa-guḍhārtha-prakāśa.
 744 Siddhānta-dīpa.
 854 Dvādaśa-mahāvākya.
 911 Tattva-pradīpikā.
 915 Pañchapādikā.

- 964 Pañcāpādīkā-vīvarāṇa.
 947 Upadeśa-ratnamālā.
 974 Yatindra-mata-dīpikā.
 1071 Prameya-ratnāvalī, saṭika.
 1084 Tattva-bodha.
 1145 Viśvputattva-nirṇaya-ṭikā.
 1184 Naiṣkarmya-sindhu.
 1209 Śāstra-prakāśikā.
 1243 Prameya-saṅgraha.
 1324 Prameya-ratnāṇṇava.
 1332 Nibandha-ṭikā.
 1338 Madhyasiddhānta-sāra.
 1339 Tattvodyota-ṭikā.
 678 Tattva-prakāśikā.
 1431 Vedānta-dīpa.
 1431 Vedānta-kalpataru-parimāla.
 1429 Ātma-vāda.
 1595 Alāṭ-prakaraṇa-bhāṣya.
 1569 Gītā-pradīpa.

YOGA.

- 941 Pātañjala-bhāṣya-vārtika.
 924 Yoga-vāsisṭha, Vāsisṭha-tāt-
 parya-prakāśikākhya-ṭikā-
 sahita.
 990 Yoga-maṇiprabhā.
 1159 Yoga-chintāmaṇi.
 1279 Yoga-yātrā.
 1400 Yoga-ratna-mālā.
 1061 Samādhi-dīpikā.

BHAKTI.

- 654 Bhakti-rasāyana.
 681 Ujjala-nīlamanī-kiraṇaleśa.
 708 Kṛishṇa-stava-mālā.
 806 Bhakti-ratnāvalī.
 1074 Bhagavannāma-māhātmya-
 nirṇaya.
 1102 Bhagavadbhakti-chandrikā.
 1104 Bhakti-rasāyana.
 1113 Vaiṣṇava-siddhānta-vaija-
 yanti.

- 1158 Bhakti-raṅginī.
 1311 Bhakti-siddhānta.
 1381 Bhakti-haṭṭa.
 1384 Bhakti-varddhinī.
 1385 Bhakti-mārgīya-śaṅkharīra.
 679 Śaṭṣāṇḍarbhā.
 725 Krama-dīpikā.
 1206 Viśvputattva-prakāśa.
 1319 Prema-pattana.
 1378 Bhakti-siddhānta-rahasya-
 nibandha.
 1379 Tattvadīpa-prakāśavarāṇa-
 bhāṅga.
 1380 Jalabheda, saṭika.
 1382 Sanyāsa-nirṇaya-vivarāṇa.
 1584 Brihad-Bhāgavatāmṛta,
 saṭika.
 1606 Bhakti-siddhānta-rahasya.
 1612 Bhakti-rasāmṛta-sindhu.
 1599 Govinda-līlāmṛta.
 1552 Nāma-māhātmya.
 1581 Rasamañjarī-stava and Rādhā-
 saundaryya-mañjarī.
 1560 Vaiṣṇava-toshaṇi.
 1314 Sampradāya-pradīpa.

TANTRA.

- 675 Gāutama-tantra.
 672 Tantra-sāra.
 790 Tārā-vilāsodaya.
 797 Syāmā-kalpa-latikā.
 804 Bhūta-dāmara-tantra.
 811 Syāmā-rahasya.
 815 Tārābhakti-taraṅginī.
 907 Āgama-tattva-saṅgraha.
 1369 Virabhadra-tantra.
 720 Āgama-kaumudī.
 1100 Maṇḍapa-druma.
 1360 Jyotiṣmatī-kalpa.
 676 Urdhvaśāstra-saṅhitā.
 979 Dīpa-prakāśa.

981 S'abdaprakāśa *alias* Dīpapra-
kāśa-ṭīkā.

1611 Āgama-tattva-vilāsa.

1457 Sāma-tantra-bhāṣya.
VAIDYAKA.

828 S'ālahotra.

992 Paṭhyāpathya-viveka.

1099 Chikitsā-sāra.

1423 Āsvavaidya-tāstra.

1424 Āśva-vaidyā.

1425 Āśva-chikitsita.

1426 Ditto.

1117 Rasa-ratnākara.

1160 Arka-prakāśa.

1520 Bhaishajya-ratnāvalī.

1508 Dravya-saṅgrahābhidhāna-
ṭīkā.

1535 Rasa-gaṅgādhara.

1609 Ratna-mālā.

JAINA.

1539 Nitisāra.

1515 Rāja-vārttika.

1528 Vimalanātha-purāṇa.

1474 Upāsakādhyāna.

1498 Uttara-purāṇa.

1533 Upāsakādhyāya-ṭīkā.

1512 Trailokya-sāra-ṭīkā.

1449 Padma-purāṇa.

1503 Pravachana-sāra-ṭīkā.

1509 Paṇḍava-purāṇa.

1510 Padma-purāṇa, brihat.

1518 Padmāvatī-charita.

1521 Prasatāprasasti *alias* Mritā-
chāra.

1522 Prasatāprasasti *alias* Trailoka-
prajñapti.

1523 Padmānandi-pachanaṇī.

1527 Pareshanātha-charita.

1562 Puruṣārthānusaṁsāna.

1473 Pratiṅkara-mahāmūṇi-charita.

1299 Prasottara-mālā.

1800 Paṇḍava-purāṇa.

1802 Laghu-kahotra-samāsa-viva-
raṇa.

956 Bhagavatī-vṛtti.

1487 Krādhana-kathā-kosha.

1489 Ādi-purāṇa.

1507 Ajitanātha-purāṇa.

1525 Apta-mīmāṃsa.

Aptamīmāṃsa-lāṅkṛita.

1550 Alaṅkāra-ratnākara.

1524 Bhāvya-kumuda-chandrikā.

1542 Brahma-vilāsa.

1475 Chakradhara-purāṇa.

1494 Chandra-prabhā-charita.

1516 Charitra-sāra.

1538 Devāgamana-vṛtti.

1447 Gomatta-sāra-vṛtti.

1511 Muni-suvrata-purāṇa.

1567 Moksha-pravṛtti-ṭīkā.

1535 Mallinātha-purāṇa.

1530 Kahapanasāra. [sorts.

1545 Plates of Jaina figures, 48

1544 Drawings of Jaina-tirthān-
karas, 24.

1541 Jaina-pūjā-vidhi.

1536 Jñāna-sūryodaya-nāṭaka.

1531 Jaina-saṅghitā.

1529 Jñānārṇava.

1498 Jaina-pratishṭhā-samagri.

1477 Jina-pūjā.

1476 Jaina-Yājñavalka-prathibhā-
pātha.

1471 Jaina-vivāha-paddhati.

1461 Jayakumāra-charita.

1448 Jaina-pūjā-vidhi.

1514 Brihat Harivaṁsa.

1459 Sapata-śataka-bhāvollāsa-pra-
kāśa.

1462 Sumeda-śikhara-māhātmya.

- 1466 Sāra-chañśī.
 1468 Srāvakaśhāra.
 1469 Svarṇāchala-māhātmya.
 1478 Śāntinātha-purāṇa.
 1480 Subhāshita-ratna-sandoha.
 1489 Sukha-nidhāna.
 1490 Siddha-chakrāśṭa-pūjā-ṭikā.
 1494 Sridhara-vāśiśṭa-ṭikā.
 1588 Śāstra-prakāśa.
 1592 Śaṅkara-siddhi-dīpikā.
 1470 Mūlāchāra-pradīpakā.
 1483 Mahāpāla-charita.
 1491 Mahāpurāṇa-ṭippanī.
 1593 Mita-bhāṣiṇī.
 1481 Niyama-sāra.
 1005 Nirodha-lakṣhaṇa, saṭika.

- 1440 Prapannāmrita.
 1455 Pañcha-stava.

BAUDDHA.

- 1294 Bauddha-mata-yantra-vidhi.
 1270 Vitarāga-stotra.
 1427 Malinda-pannā.

ANIRDIṢṬA.

- 880 Laukika-nyāya-saṅgraha.
 1208 Adhikāra-saṅgraha.
 1818 Sarva-siddhānta.
 1828 Nava-ratna.
 1877 Vālabodha-prakāśa.
 1558 Bhujja-bhārati.
 1176 Prāśasti-prakāśikā.
 1829 Prāśasti-patrikā.
-

INDEX TO VOL V.

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Abhinava Gupta, ...	74	A'nanda-lahari, Saṭika, ...	129
Achāra-chandrodaya, ...	97	A'nanda-lahari-ṭikā, ...	19
Achāra-chintāmaṇi, ...	169	Ananta,... 9, 25,	214
Achārādarśa, 233,	279	Ananta Agnihotri, ...	25
Achāra-dīpikā, ...	233	Aniruddha, ...	117
Achala Upādhyāya, ...	264	Aniruddha-vṛitti, ...	117
Achyuta Kṛishṇānanda,...	145	Anubandha-darśana, ...	105
Adbhuta-eāgara-sīra, ...	254	Anumāna-khaṇḍa, ...	225
Adhikaraṇa-chandrikā, ...	229	Anuvākādhyāya, ...	120
Adhikaraṇa-kaumudī, ...	199	Apadeva Mahāmahopā-	
Aditya Puri, ...	155	dhyaṃya, ...	229
Advaita-brahmavidyā-		Āpastamba, ... 121,	217
paddhati, ...	79	A'pastamba-sūtra-dīpikā,	121
Advaita-dīpikā, 292, 293,	295	A'pastamba-sūtra-vṛitti,...	121
Aghora-kalpa, ...	33	Apipāla, ...	302
Agamatattva-saṅgraha,...	79	Apyajī Bhaṭṭa, ...	95
Ahnikā-saṅkṣhepa, ...	272	Apyayī Dīkṣhita, 85,	145
Aitareya-brāhmaṇa, ...	117	A'rhatta, ...	48
Aitareya-brāhmaṇa-bhā-		A'ravya-yāminī, ...	290
shya, ...	117	Arjuna, ...	205
Alakanandā river, ...	39	A'rya Bhaṭṭa, ...	178
Alaṅkāra-ratnākara, ...	131	A'ryā-vyākhyā,...	101
Alaṅkāra-ratnākaraodā-		A'scharya-ratnamālā, ...	276
harāṇa-sannibaddha-		Ashṭa-vikṛiti, ...	255
devī-stotra, ...	131	Asiatic Society, 102, 127,	
Āloka, ...	223	136, ... 196,	300
Amalānanda, ...	85	Atharva-sīras-upanishad,	253
Amara Siṁha,...	5	Atharva Veda, 121, 122,	
Amareśa, ...	256	251, ...	253
A'nandabodha A'chārya,...	107	Atharva-vedopanishada,...	251

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Atisukha, ...	28	Bheda-dīpikā, ...	195
A'treya, ...	88	Bhoja Rājā, ...	28
Avanti, ...	68	Bhṛigu, ...	221
Avanti-khaṇḍa, 42,	67	Bhṛigu-saṁhitā, ...	221
Avimukta, ...	48	Bhūdharma, ...	127
Badarikā-māhātmya, ...	39	Bhūmi-khaṇḍa, ...	59
Badarikāśrama, ...	39	Black Yajur Veda, 123,	217
Badarinātha, ...	39	Brahmā, 33, 34, 178,	260
Balabhadra, ...	103	Buchanan-Hamilton, F,	11
Bālavivekiṇī, ...	278	Budharanjinī, ...	8
Bhagvad-gītā, ...	11	Chandēśvara, ...	304
Bhāgavata-purāṇa, 8,	77	Chandēśvara Ṭhakkura, 152,	242
Bhagiratha Miśra, ...	224	Chandī, ...	270
Bhagiratha Ṭhākura, ...	273	Chandī-saparyā-krama-	
Bhāmatī, ...	85	kalpavallī, ...	167
Bhānuchandra Gaṇi, ...	263	Chandrachūḍa Bhaṭṭa, ...	124
Bhānudatta, ...	266	Chandrāloka, ...	103
Bhānunātha Daivajña, ...	191	Chandraśekhara Mahā-	
Bharadvāja, ... 85,	127	mahopādhyāya, ...	240
Bharadvāja Gotra, ...	256	Chandra Siṁha, ...	172
Bhāshā-parichelhedā, ...	130	Charaka, ...	88
Bhāskara Āchārya, 86,		Chaturbhuja-Mahāpaṇ-	
127, ...	178	ḍita, ...	254
Bhaṭṭojī Dīkshita, 89,	127	Chaturvarga-chintāmaṇi, ...	246
Bauddha, ...	48	Chintāmaṇi, ... 169,	223
Bhavadeva Bhaṭṭa, ...	144	Chitra-rūpa-vichāra, ...	263
Bhavadeva Miśra, Mahā-		Colebrooke, H. T., ...	125
mahopādhyāya, ...	200	Cowell, E. B., ... 87,	273
Bhāvāgapeśa Dīkshita, ...	76	Daksha, ...	30
Bhavanātha Miśra, Mahā-		Dakshina-kālikā, ...	251
mahopādhyaya, ...	286	Dakshināmūrti, 81,	102
Bhavāni, ...	19	Dakshināmūrti-stotra-	
Bhavānidāsa, ...	11	vārtika, ...	102
Bhāvā Viśvanātha, ...	76	Dāmodara Miśra, ...	28
Bhaveśa, ...	225	Dāmodara Ṭhakkura, ...	282
Bhaviṣya-purāṇa, 33,	34	Damayanti, ...	304
Bhaviṣyottara, ...	33	Dāuadharna-prakrīyā, ...	144

	Page		Page
Dāna-paujī, ...	150	Dvaita-nirṇaya-jīrnod-	
Dāna-vākyaṅgalī, ...	137	dhāra, ...	166
Daṇḍa-viveka, ...	225	Dvaitanirṇaya-prakāśa, ...	281
Darpaṇa, ...	127	Dvaita-parīśiṣṭa, ...	186
Dāsaputra, ...	267	Ekādaśī, ...	210
Dattātreyā, ...	163	Ekāha, ...	6
Dattātreyā Tantra, ...	163	Ekāhānām Paddhati, ...	6
Dāya-bhāga, ...	154, 297	Gadādhara, ...	267
Dāyabhāga-viveka, ...	154	Gadādhara Bhaṭṭa, ...	177
Dehṇinapāla, ...	302	Gaja-sūtra, ...	111
Devadāsa Miśra, ...	140	Gaja-sūtra-vyākhyā, ...	111
Devadāsa-prakāśa, ...	140	Gaṇapati, ...	182
Devadatta, ...	127	Gaṇgābhakti-taraṅgiṇī, ...	182
Devagiri, ...	178	Gaṇgādhara, ...	217
Devanātha Thakkura, Tar-		Gaṇgeśa, 84, 174, 185,	
kaṇṇachāruana Mahā-		223, 225, 252, ...	299
mahopādhyāya, 199,	237	Gaṇgeśvara, ...	281
Dhanvantarī, ...	88	Gaṇgeśvara Upādhyāya,	207
Dhārā, ...	28, 182	Gaṇgopanishad, ...	252
Dharmachandra, Mahā-		Gaṇeśa, 62, 132, 253,	260
rājādhirāja, ...	261	Gaṇeśa-khaṇḍa, ...	62
Dharma-kosha, ...	225	Gaṇeśa-mūhātmya, ...	62
Dharma-ratna, ...	297	Ganeśa Miśra, ...	223
Dharma-viveka, ...	240	Ganeś'opanishad, ...	253
Dhīrmatī Devī, ...	137	Garga-paddhati, ...	236
Dīna Bhaṭṭa, ...	130	Gārgya, ...	211
Divākara Daivajña, ...	214	Gauḍapāda, ...	125
Divya-dīpikā, ...	282	Gītā-bhāṣya, ...	11
Dravya-kiraṇāvalī, ...	284	Gīta-govinda, ...	103, 205
Dravya-kiraṇāvalī-prakāśa,	281	Gobhila, ...	288
Droṇa, ...	150	Gobhila-grihya-bhāṣya,	288
Durgā, 81, 139, 253,	260	Godāvari river, ...	178
Durgābhakti-taraṅgiṇī,		Gokulanātha Mahāmaho-	
192, ...	194	pādhyāya, 171, 185,	
Durgā-pūjā, 192, 194,	297	197, 201, ...	305
Durgopaniṣad ...	253	Golādhyāya, ...	86
Dvaita-nirṇaya, 166, 209, 281, 296		Gopāla, ...	92

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Gopálajī, ...	114	Haris'chandra-charita, ...	215
Gopálásrama-rūpa Nan-		Hārīta, ...	9, 88
dis'vara Achārya, ...	79	Hārīta-saūhītā, ...	88
Gopāendra Sarasvatī, ...	109	Harivaṇsa Kavi, ...	271
Gotama, ...	193	Hastinātha, ...	10
Govardhana, ...	100	Harivallabha, ...	127
Govinda, ...	9	Hemādri, ...	216
Govindachandra Deva, ...	142	Himālaya, ...	39, 57
Govindadāsa, ...	10	Hṛidayanātha Sarmā, ...	209
Govinda Jyotirvit, ...	211	Hṛidayadhara Bhaṭṭa, ...	142
Gṛihastha-ratnākara, ...	242	Indra, ...	205, 254
Gṛihya-paddhati, ...	207, 236	Indradatta Upādhyāya, ...	89
Gṛihya-sūtra, ...	135, 207	Indrapati Mahāmaho-	
Gṛihya-sūtra-vivarana, ...	208	pādhyāya, ...	281
Gūḍha-phakkikā-prakāśa,	89	Is'varakṛishṇa, ...	125
Guhaka, ...	1	Jagadbandhu Sarmā, ...	290
Guṇāṅkara, ...	276	Jagaddhara Mahāmaho-	
Haladhara, ...	259	pādhyāya, ...	287, 304
Hall, F. E., 76, 107, 117,		Jagannātha, ...	109, 193
119, 145, 204, 289, ...	292	Jagannātha A'srama, ...	292
Hālāyudhī, ...	225	Jagannātha Mahāmaho-	
Hanumān, ...	27	pādhyāya, ...	188
Hanumannātaka, ...	27, 29	Jagannātha-prakāśa, ...	109
Hanumannātaka-dīpikā,	29	Jalās'ayotsarga-vidhī, ...	116
Hāralatā, ...	259	Jānakīnātha Bhaṭṭā-	
Hari, ...	2, 25, 297	chāryya Chūdāmaṇi, ...	175
Haribhakti-dīpikā, ...	189	Janmāshṭami, ...	210
Haricharana Puri, ...	155	Jaiminī, ...	48, 106
Harikara, ...	161	Jātaka-tilaka, ...	212
Harihara-subhāsita, ...	161	Jayadeva, 103, 203, 223,	
Harilāla, ...	233	225, ...	299
Harinārāyaṇa, ...	90	Jayadeva Mi'sra, ...	83
Harinārāyaṇa Mahārājī,	202	Jayalakshmi, ...	271
Harinātha Mahāmaho-		Jayarāma Nyāyapanchā-	
pādhyāya, ...	230	nana, ...	189
Harirāma, ...	262	Jayaratha, ...	74
Haris'chandra, ...	215	Jimutavāhana, ...	151, 297

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Jñānānanda, ...	95	Kāthavallyupanishadāloka,	123
Jñāna-pradīpa,	274	Kātha Upanishad, ...	123
Jñanarāja, ...	86	Kātyāyana, 26, 113, 114,	116
Jyotih-saṅgraha,	134	Kauṇḍa Bhaṭṭa,	127
Jyotih-sāstra-samucchaya,	80	Kausika-gotra,	25
Jyotih-kalpataru,	73	Kavi Chudāmaṇi,	73
Jyotsnā, ...	262	Kāvya-prakāśa,	133
Kaivalyopanishad,	122	Kāvya-prakāśa-nidarsana,	133
Kaivalyopanishadāloka,...	122	Kesava, ...	9,
Kāla, ...	266	Kesava Kavindra,	161
Kālidāsa, ... 28, 278, 285,	287	Kesava Mahāmanupā-	
Kālikrīṣṇa, Rājā Bahā-		dhyāya, ...	186
dura, ...	244	Kesava-paddhatyu-lā-	
Kalpa Sūtra, ...	121	hāraṇa, ...	214
Kalpataru, ...	225	Kesava Viśvarūpa,	79
Kālyupanishad,	251	Khaṇḍinanda,	131
Kālyāṇuddhānuāya Tan-		Kiraṇāvali, ...	289
tra, ...	38	Krama-saṁhitā,	118,
Kāmboja, ...	109	Krama-pāṭha,...	118
Kamadhenu, ...	225	Krishna, ...	205,
Kamalakaṛa Achārya,	212	Krishna Bhaṭṭa,	190,
Kamalakaṛa Bhaṭṭa, 138, 178	270	Krishnadeva Miśra,	144,
Kimandaki, ...	136	Krishnārehana-chandrikā,	211
Kāmpilya, ...	127	Krishṇa Miśra,	26
Kaṇṭakodhāra,	83, 225	Kṛitya-māhātmya,	202
Kānyakuvja, ...	61	Kṛitya-pāṭha-āpika,	275
Kapila, ...	125	Kṛitya-sagara,	225
Kāraka-vāda, ...	216	Kṛitya-tattvānava,	257
Kardama, ...	57	Kulānatha Upādhyāya,	301
Karkānuga-padārtha-dī-		Kumāra-sambhava,	285
pikā, ...	217	Kumāra-vyākhyā-sudhā,	285
Karka Upādhyāya, 208,	217	Kumāra Bhaṭṭa,	263
Kārtika, ...	12, 133	Kuṇḍa-tattva-prakasikā,	239
Kāśmīr, ...	131, 300	Kūrmāchala, ...	127
Kāśikā, ...	101	Kusumanjali, 87, 189,	273
Kāśikhāṇḍa, ...	48	Kusumanjali-prakāśa-kā-	
		sikā, ...	273

	Page
Kusumanjali-vivaraṇa, ...	189
Kusumanjali-vyākhyā, ...	87
Lakṣmaṇa Ārya, ...	9
Lakṣmaṇa Sena, 169, 205, 300, ...	302
Lakṣmi, ...	9, 260
Lakṣmīdhara, ...	142, 259
Lalā Thakkura, ...	272
Lilāvati-ṭikā, ...	224
Liṅgārchaṇa-chandrikā, ...	267
Laugākṣhi, ...	106
Mackenzie, Colouel, ...	11
Mādhava Kōhārya, ...	93, 158
Mādhava Jyotīrviṭ, ...	214
Mādhava Mahāmahopādhyāya, ...	191, 195
Madhusūdana Miśra	.
Mahāmahopādhyāya ...	281
Madanmanohara Mahāmahopādhyāya, ...	269
Madhusūdana Miśra, ...	28
Madhusūdana Thakkura, 83, 166, ...	225
Madhusūdana Mahāmahopādhyāya, ...	269
Mādhyandini-saṅhitā, ...	87, 118
Madhya Tantra, ...	33, 34
Mahābala, ...	289
Mahādeva, ...	39, 79, 101
Mahādeva Paṇḍita, ...	84
Mahādeva Paṇḍita Puṇatākara, ...	174
Mahādevi, ...	172
Mahānātaka, ...	27, 28, 29
Mahāpaṇḍita Chaturbhujā, ...	254
Mahārājadhīrāja Dharma-chandra, ...	261

	Page
Mahāsāndhi-vigraṇika, ...	242
Mahes'a Kavi, ...	97
Mahes'a Thākura Mahāmahopādhyāya, ...	217
Mahes'vara Miśra Mahāmahopādhyāya, ...	241
Maitreyopanishadāloka, ...	123
Maitri Upanishad, ...	123
Mukaraudapāla, ...	302
Māṇḍūkyopanishadāloka, ...	121
Māṇḍūkyā Upanishad, ...	121
M'lava, ...	273
Mānasollāsa, ...	81, 102
Mānasollāsa-vṛttānta, ...	81
Mānasollāsa-vṛttānta-vilāsa, ...	102
Mantrārtha-dīpikā, ...	261
Manu, ...	33, 225, 260
Mārkaṇḍeya, ...	1
Mārkaṇḍeya Purāṇa, ...	270
Mārtaṇḍa-vallabhā, ...	25
Māsa-mimāṃsā, ...	197
Matsya-purāṇa, ...	33, 95
Mayūra Bhāṭṭa, ...	7
Meghadūta, ...	287
Mīmāṃsā-palvala, ...	281
Mīmāṃsā-rātha-saṅgraha-kaumudi, ...	106
Miśaru Miśra, ...	172
Mitāksharā, ...	259, 302
Mithilā, 97, 182, 192, 211, ...	244
Mohanadāsa Miśra, ...	29
Mudrā-prakāśa, ...	181
Muhammad Shāh, ...	282
Muhūrta-mārtaṇḍa, ...	25

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Mukunda Paṇḍita, ... 84,	174	Nṛsiṁha, ...	178
Mulyādhyāya-vīvaraṇa,...	114	Nṛsiṁha Aś'rama, ...	292
Muṇḍakopanishad, ...	124	Nṛsiṁha Daivajña, ...	147
Muṇḍakopanishadāloka,...	124	Nṛsiṁha Thakkura, ...	145
Munis'vara Śārvabhauma,	171	Nyāya-kaustubha, 84, ...	174
Nāga, ... 86,	260	Nyāya-līlāvatī, ...	224
Nāgara-khaṇḍa, - 50,	93	Nyāya-nibandha, ...	207
Nāgārjuna Aśhārya, ...	276	Nyāya-nibandha-prakāś'a,	207
Nāges'a Bhaṭṭa, 101, 196,	266	Nyāya-ratna, ...	203
Nāgoji Bhaṭṭa, ...	23	Nyāya-ratnamālā, ...	203
Naishadha, ...	265	Nyāya-siddhānta-manjarī,	175
Naishadha-prakāś'a, ...	265	Nyāya-siddhānta-muktā-	
Nandana, ...	205	valī, ...	130
Nandadeva, ...	129	Nyāya-siddhānta-muktā-	
Nanda Paṇḍita, 80,	111	valī-dīpikā, ...	130
Nāndimukha-nirūpana, ...	209	Nyāya-tattva-parikshā, ...	193
Nandis'vara Aśhārya, ...	79	Nyāya-vārtika-tātparya,	207
Nārada, ...	205	Padma-purāṇa, ...	95
Nārada-purāṇa, 30, 39,	59	Padmanābha Bhaṭṭa, ...	302
Narahari, ...	126	Padmanābha Dikshita, ...	92
Narahari Mahāmahopā-		Padārtha-dharma-saṅgra-	
dhyāya, ...	209	ha, ...	253
Narasiṁha, ...	19	Padārtha-dīvyā-chakshu,	284
Narasiṁha Deva, Rājā,		Padārthādars'a, ...	20
137, ...	192	Padārtha-khaṇḍana, ...	265
Nārāyaṇa, 10, 11, 25, 92,		Padārtha-khaṇḍana-vyā-	
217, ...	288	khyā, ...	265
Nārāyaṇa Bhaṭṭa, ...	146	Padārthoddes'a, ...	289
Nārāyaṇa Tīrtha, ...	125	Pañyagūṇḍa, ...	101
Narmadā river, ...	42	Pākhaṇḍa-chapeṭikā, ...	77
Navarāja, ...	150	Pākyaajña, ...	124
Nigama-paris'ishta, ...	116	Pākyaajña-nirṇaya, ...	124
Nigama-sūtra, ...	116	Pakshadhara Miś'ra, 155,	185
Nīlkaṇṭha, ... 108,	214	Pala-pīyūṣha-latā, ...	269
Nīlkaṇṭha-tājjikābhidhāna,	214	Pañchapādikā, ...	131
Nītisāra, ... 135,	136	Pañchapātra, ...	48
Nityānanda, ...	26	Pāṇḍu family, ...	34

	<i>Page</i>		<i>Page</i>	
Pāṇini, ...	102, 111,	127	Pratijñā-sūtra-pariśiṣṭa, ...	116
Parāśara, ...	...	111	Pratisarga, ...	34
Parāśara-smṛiti, ...	...	111	Prātiśākhya, ...	262
Pāraskara, ...	87, 135, 207,	208	Pratiśṭhā-paddhati, ...	151
Pāraskara-gṛhya-sūtra, ...	87		Pratyaksha-chintāmanya-	
Paribhāsendu-s'ekhara, 101,	102		loka, ...	83
Paribhāsendu-s'ekhara-kā-			Pratyaksha-khaṇḍa, 84,	185
s'ikā, ...	...	101	Pratyakshāloka, ...	290
Paribhāshā-vireka, ...	...	197	Pratyaksha-manirasmī-	
Pārijāta, ...	205, 235,	259	chakra, ...	185, 299
Pārijāta-haraṇa, ...	...	205	Prāyas'chitta, ..	223, 234
Pārthasārathi-Misra, 204,	...	205	Prāyas'chitta-pradīpa, ..	286
300,	301		Prāyas'chitta-pārijāta, ..	223
Pārvatī, ...	39, 92, 131,	266	Prāyas'chittendu-s'ekhara,	23
Patanjali, ...	...	119	Prayoga-darpana, ...	92
Patanjala-bhāshya-vārtti-			Prayoga-paddhati, ..	135
ka, ...	...	119	Prayogottama-ratnamālā,	129
Pātanjala-sūtra-bhāshya,	200		Pravarādhyāya-pariśiṣṭa,	113
Pharirāja, ...	...	9	Pravarasena, ...	300, 301
Pitṛibhakti, ...	...	250	Pūrṇa Āchārya, ..	10
Pitṛibhakti-taraṅginī, ...	...	90	Pūrnachandra, ..	234
Pradīpa, ...	...	225	Pūrnāmāśeṣṭi, ..	217
Pradīpikā, ...	...	225	Purusha-parikshā, ..	244
Pradyotana Bhattachārya,	103		Purushottama, ...	97
Prakāśātmā Yati, ...	...	280	Purushottama Viśvavāgi-	
Pramāṇa-pramoda, ...	...	395	s'a Bhattachārya, ...	129
Pramāṇa-mālā, ...	...	107	Pūrta-kamalākara, ...	138
Pramāṇa-pallava, ...	...	145	Rāghava Bhattacha, ..	20
Prāmānyāloka, ...	...	185	Raghudeva Nyāyālaṅkāra	
Prāmānyāloka-tippaṇī, ...	...	185	Bhattachārya, ..	265
Prānanātha, ...	...	273	Raghunātha, ...	100, 171
Prapanna-dīnāchārya, ...	...	4	Raghunātha Chakravartī,	5
Prapannāmr̥ṣita, ...	...	9	Raghunātha Śiromaṇi, ..	265
Prasastapāda, ...	...	283	Raghupati, ..	285
Prasastapāda Āchārya, ...	...	289	Raghu Śūri, ...	151
Prasastapāda-bhāshya, ...	...	283	Rāhu, ...	254
Pratijñā-sūtra, ...	...	116	Rakshākāmbā, ..	9, 10

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Rāma, ... 1, 6, 27, 64,	95	Revá, ...	42
Rāmabhadra, Mahārāja-		Revá-khaṇḍa, ...	42
dhirāja, ...	90	Rīg-veda, ... 117,	120
Rāmachandra, ... 103, 105,	300	Ripunjaya, ...	234
Rāmachandra Paṇḍit, ..	262	Röer, E., ...	130
Rāmachandra Yājñika		Rudradhara, ... 25,	258
Pāthaka, ...	217	Rudradatta, ...	121
Rāmagopāla Tīrtha, ...	125	Rukmiṇī, ...	205
Rāmagovinda Tīrtha, ...	125	Rūpanārāyaṇa Miśra, 90,	91
Rāmakiśora Śarmā, ..	181	Śabda-khaṇḍa, 90, 177,	299
Rāmakṛishṇa, ..	270	Śabda-khaṇḍa-ṭippaṇī, ..	299
Rāmakṛishṇa Bhaṭṭa, ...	138	Śabdāloka, ...	177
Rāmananada Tīrtha, ...	239	Śabdāloka-rahasya, ...	177
Rāmanātha-Vidyāvāchas-		Sachchidananda Saras-	
pati-Bhaṭṭāchārya, ...	154	vatī, ...	101
Rāmānuja, ... 4, 9, 10,	11	Sadāsīva, ... 45,	267
Rāmānuja-charita, ..	9	Sadāsīvendra Sarasvatī, ...	106
Rāma Tīrtha, ... 82,	102	Sādhaka-sarvasva, ...	273
Rāmes'vara, ...	106	Sahyādri-khaṇḍa, 52, 57,	
Rāmes'vara Bhaṭṭa, 146,	270	64, ...	93
Rāmes'vara Rājapa-		Sambhala-grāma, ...	59
ṇḍita, ...	137	Sambhala-grāma mālāt-	
Rāmāyaṇa, ... 1,	57	mya, ...	59
Raṅgarāja Adhvaravara,	85	Sambhalapur, ...	59
Raṅgojī, ...	127	Sambhuchāndra, Rājā, ...	290
Rāsa-dīpikā, ...	287	Samaya-pradīpa, ...	259
Rasamanjarī, ...	266	Śaṅkara, ... 30,	132
Rasamanjarī-prakāśa, ...	266	Śaṅkara Achārya, ... 19,	
Ratnadhara, ..	304	S1, S2, 1Q1, 102, 129,	131
Ratnākara, ... 152, 225,	259	Śaṅkara Miśra, ...	286
Ratnapāṇi, ...	211	Śaṅkara-saṅhitā, ...	30
Ratnapati Upādhyāya, ...	284	Sāṅkhya-chandrikā, ...	125
Rāvāṇa-vaha, ...	300	Sāṅkhya-kārikā, ...	125
Ravāṇa-vaha-ṭikā, ...	300	Saṅkhya-parimāṇa-nibau-	
Rāyaṇa Bhaṭṭa, ...	270	dha, ...	161
Reṇukā, ...	64	Sāṅkhya-pravachana-sūtra-	
Reṇukā-māhātmya, ...	64	vṛitti, ...	117

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Sanmis'ra, ...	186	Siva, ... 19, 23, 34, 39,	
Sāntikalpa-pradīpa, ...	275	42, 48, 50, 64, 68, 77,	
Sānti-ratna, ...	270	95, 78, 93, 129, 163,	
Sārālā-tilaka, ...	20	260, ...	207
Sāriraka-mīmāṃsā-nyāya-		Siva Bhāṭṭa, .. 23, 196,	266
saṅgraha, ...	280	Siva-gītā, ...	95
Sarvadarsana-saṅgraha, ...	158	Siva-māhātmya-khaṇḍa,	50
Sarvadarsana-siromaṇi, ..	158	Siva Sūṇha, ...	244
Sāstrasiddhānta-leśa, ...	145	Sivaramendra Yati, ..	111
Sāstrasiddhānta-leśa-vyā-		Skanda, ..	42
khyā, ...	145	Skanda-purāṇa, 30, 39,	
S'atānuka, ...	31	42, 48, 50, 52, 57, 59,	
Sati Devi, ..	23	62, 64, 67, ..	93
Satruḡha Mahāmahopā-		Smṛiti-bhāṣkara, ..	108
dhyāya, ...	261	Smṛiti-dīpikā, ..	157
Satyabhāmā, ...	205	Smṛiti-kāla-taraṅga, ..	11
Satyopākhyāna, ..	1	Smṛiti-kaumudī, ..	237
Saura-bhāṣya, ...	147	Smṛiti-paribhāṣā, ..	160
Saura-saṅhitā, ..	48	Smṛiti-sāra, ..	225
Sāyana Achārya, ...	117	Smṛiti-sāra-samuchchaya,	
Śeṣakṛiṣṇa Paṇḍita, ...	90	230, ...	232
Setubandha, ... 300,	301	Smṛiti-tattva-viveka, ..	184
Siddhānta, ..	175	Soma Bhāṭṭa, ..	199
Siddhānta-kaumudī, ...	89	Soma Miśra, ...	221
Siddhānta-kaumudī-gūḍa-		Somakarṇa-pradīpikā, ...	6
phakkikā-prakāśa, ...	89	Soma Sarmā, ..	127
Siddhānta-sārabhauma,	171	Soma-siddhānta, ..	221
Siddhānta-siromaṇi, ...	173	Sphoṭa-chaṭaka, ..	100
Siddhānta-sundara, ..	86	Sphoṭa-vāda, .. 127,	196
Siddhānta-tattva, ..	189	S'rāddha-chintāmaṇi, ...	165
Siddhānta-tattva-viveka,		S'rāddha-chintāmaṇi-bhā-	
175, ..	201	va-dīpikā, ..	165
Siddhes'vara Yogivara, ...	262	S'rāddhādars'a, ..	241
Sūṇha Saṅkara, ...	131	S'rāddha-kalpa, ..	90
S'iromaṇi, ..	158	S'rāddha-kāś'ikā, ...	26
S'isūbodhinī, ..	214	S'rāddha-pradīpa, ..	168
S'itikanṭha, ...	92	S'rāddhendu, ..	96

	<i>Page</i>	
S'ri-bhāṣya, ...	10, 11	
S'ridatta, ...	233, 250	
S'ridatta Mahāmahopādhyāya, ..	259, 279	
S'rikriṣṇa, ..	25, 175	
S'rikriṣṇa Dikṣita, ..	176	
S'rikriṣṇa Vidyāvāgīśa Bhattachārya, ..	275	
S'rīnagara, ...	39	
S'rīnātha Achārya, ...	257	
S'rīnātha Achārya, Mahāmahopādhyāya, ..	265	
S'rīnivāsa Deśikendra, ..	167	
S'ri-sampradāyī, ..	11	
S'risiddhāntavāgīśa Bhattachārya, ...	21	
S'rutabodha, ..	275	
S'ruti, ..	45	
Sthapati-Garga, ..	236	
Subandhu, ..	304	
Subhāṅkara, ..	211	
Subbibhaktiyartha-viveka, ..	110	
Subodhinī, ..	95	
S'uddhi-viveka, ..	25, 258	
S'ūdra paddhati, ..	302	
S'ukra, ..	221	
S'ukra Achārya, ...	135	
Sumanta, ...	34	
S'ūra Mīśra, ..	109	
S'ūres'vara Achārya, ..	3	
Sūta, ..	1	
Sūta-saūhitā, ...	50, 93	
Sūrya, ...	7, 48, 127, 260	
Sūryopanishad, ...	252	
Surya-siddhānta-vivaraṇa, ..	127	
Sūryānuvādīnī, ..	7	
Sūrya-siddhānta, 127, 147, ..	178	

	<i>Page</i>
Svarodaya, ..	126, 271
Svarodaya-ṭikā, ...	126
Svātmānanda-prakarāṇa, ..	101
Svātmānirūpaṇa-prakarāṇa, ..	101
Svayambhu, ..	34
Svayamprakāśānanda Sarasvatī, ..	145
S'vetāmbara Yati, ...	276
S'vetas'vataropanishadāloka, ..	122
S'vetās'vatara Upanishad, ..	122
Taittirīya Upanishad, 3, ..	115
Taittirīyopanishadāloka, ..	115
Taittirīya-s'ruti-vārttika, ..	3
Tantrāloka, ..	74
Tantrāloka-ṭikā, ...	74
Tantra-vārtika, ..	203
Tārāchandra, ..	278
Tarka-prakāśikā, ..	176
Tarka-tattva-nirūpaṇa, ..	174
Tātparya-dīpikā, ..	93
Tattva-chintāmaṇi, ...	54, 165, ..
Tattva-dīpanī, ..	225
Tattva-nirṇaya, ..	304
Tattva-samāsa, ..	155
Tattva-yāthārthya-dīpana, ..	76
Thākurdāsa, ..	76
Tilaka, ..	105
Tīrtha-kaumudī, ..	225
Tīthi-nirṇaya, ..	21
Tīthi-tattva-chintāmaṇi, ..	149, 211
Trikāṇḍa-s'ēsha, ...	217
Trikāṇḍa-chintāmaṇi, ...	5
Trilakṣhaṇī-bhāva-prakāśa, ...	5
Tripura, ...	166
	133

	Page		Page
Trivikrama Sūri, ...	151	Vallāla, ...	132
Tulajā, ...	57	Vālmīki, ...	1, 27
Turajā, ...	57	Vāmadeva, ...	219
Turajā-māhātmya, ...	57	Vāmadeva Upādhyāya, ...	
Tvaritā, ...	57	157, ...	272
Tvāṣṭṛā, ...	34	Vaṁśadhara, ...	193
Udayana Acharya, 87,		Varddhamāna Mahāma-	
189, 273, 284, ...	289	hopadhyāya, 160, 168,	
Uddyotakara, ...	207	184, 197, 207, 225, 273,	284
Ujjain, ...	68	Vārṇaratna-dīpikā, ...	256
Uktha, ...	113	Varuṇa, ...	146
Uktha-paddhati, ...	113	Vasantarāja, ...	263
Umā, ...	68	Vasāntarāja-ṭikā, ...	263
Umāpati Bhaṭṭa Sūri, ...	124	Vāsavadatta, ...	304
Umāpatidhara Upādhy-		Vasīṣṭha, ...	77, 229
āya, ...	205, 284	Vasīṣṭha-siddhānta, ...	219
Upadeśa-ratnamālā, ...	114	Vasīṣṭhopapurāṇa, ...	77
Upādhyāya, ...	191	Vāsudeva, ...	8
Urdhdhāmāyā Tantra, ...	38	Vasudeva Dīkṣita, ...	207
Uttara-khaṇḍa, ...	95	Vaṭeśvara Mahāmaho-	
Vāchaspati Miśra, 149,		pādhyā, ...	155
165, 166, 202, 281,	296	Vaṭuka-bhairava, ...	273
Vāchaspati Miśra Maha-		Vedānta-dīpa, ...	11
mahopādhyāya, ...	169	Vedānta-kalpataru-pari-	
Vāchaspati Śarmā, ...	90	mala, ...	83
Vaidyanātha Bhaṭṭa, ...	101	Vedāntāloka, ...	115
Vaiṣṇava, ... 4, 11, 34,		Vedāntāryā, ...	101
39, ...	189	Vedānta-saṁjñā, ...	155
Vājasaneyī-pratīśākhya, ...	262	Vedānta-saṁjñā-dīpikā, ...	155
Vaiyākaraṇa-bhūṣaṇa-sāra, ...	127	Vedānta-sūtra, ...	11
Vaiyākaraṇa-matoumajjana, ...	108	Vedānta Sūtra, 10, 11,	85
Vaiyākaraṇa-matoumajja-		Vedārtha-saṅgraha, ...	11
na-ṭikā, ...	108	Veni, ...	101
Vākya-vāda, ...	264	Vidvan-manoharā, ...	111
Vallabha, ...	7	Vidyāpati, ...	244
Vallabha Acharya, ...	224	Vijñāna Bhikṣu, 76, 114,	
Vallabha Prabhāṭīya, ...	1-7	115, 119, 121, 122, 123,	124

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Vijñānes'vara, Bhatta, ...	302	Vṛittynullāsa, ...	108
Vijayarāma Achārya, ...	77	Vyāsa, 1, 48, 85, 119,	
Vilvapaṇḍita, ...	225	131, ...	133
Vināyaka, ...	48	Vyāvahāra, ...	225
Vināyaka Paṇḍita, ...	111	Vyāvahāra-chamatkāra, ...	91
Vīrabhadra, ...	103	Vyāvahāra-kalpataru, ...	142
Vīrapura, ...	95	Vyāvahāra-ratna, ...	191
Vīra Sīṃha, ...	103	Wilke, Col., ...	11
Vires'vara Thakkura, ...	242	Wilson, Dr. H. H., 11,	125
Vishṇu, ... 19, 50, 132,	260	Yādava, ...	9, 10
Vishṇu Miśra, ...	26	Yajñamata, ...	236
Vishṇu-purāṇa, ...	215	Yājñavalkya, ... 48, 225,	303
Viś'vanātha, ...	76	Yajur-veda, ...	236, 272
Viśvanātha Daivajña, ...	214	Yajur-veda, Black, ...	123
Viśvanātha Dīkshita, ...	176	Yajur-veda, White, 116,	123
Viś'vanātha Pañchānana,	130	Yamunā Ārya, ...	10
Viś'va-prakāsa, ...	219	Yaśluganta-s'īromani, ...	90
Viś'varūpa Achārya, 82,	102	Yati-dharma-samuchcha-	
Viś'ves'vara, ...	82	ya, ...	75
Viś'ves'vara Sarasvatī, ...	75	Yatirāja, ...	10
Viṭṭhala, ...	97	Yavana-jātaka, ...	272
Vivāda-chandra, ...	172	Yoga-ratnamālā, ...	276
Vivāda-ratnākara, ...	152	Yoga-sāra, ...	221
Vratodyāpana-kaumudī,	133	Yoga-vārttika, ...	119

